BIBLIOTEKA UNIW. W POZNA ,IU
Inc. 303
INKUNABUŁY

Malleus

maleficarum

1491

Malleus

maleficarum

1494

Panz. a. IV. p. 187 No 759.

111

Malleus maleficarum

Henrici Institoris

Jacob Sprenger

Panz. IV. p. 157 Nr 759.

111

Malleus maleficarum

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
w Poznaniu
Uniw. im. A. Mickiewicza

1416607

Dum inter ruentis seculi calamitates: quas proh dolor non tam legim⁹ q̄m passim experimur: vetus oriens damno sue ruine irrefragabili dissolut⁹: ecclesiā quā nouus oriens bō xp̄s iesus aspersione sui sanguinis fecūdauit: licet ab initio varijs heresim contagionibus inficere nō cessat. Illo tñ precipue in tempe his conat: qñ mundi vespere ad occasum declinante ⁊ malicis hominū excrescente nouit in ira magna: vt Job. in Apoca. testat se modicuz temp⁹ habere. Quare ⁊ insolitam quandā heretica prauitatem in agro dominico succrescere fecit: heresim inquā maleficax a principalioꝛi in quo vigere noscit sexu denotando. Que duz innumeris machinat insultibus: hoc tñ in singulis: quod cogitatu terribile: deo nimiū abominabilez omnibus xp̄ifidelibus odibile cernitur: operibus explet. Ex pacto eñ cum inferno ⁊ federe cū morte fetidissime seruituti p eax prauis explendis spurcicijs se subijciunt. Preterea ea que in quotidianis erūnis: hominib⁹: iumentis ⁊ terre frugib⁹ ab eis deo p̄mittente ⁊ virtute demonū concūrente inferunt. Inter que mala: nos inquisitozes iacob⁹ sp̄ger vna cum carissimo ab apostolica sede in exterminuz tam pestifere heresis socio deputato: licet inter diuinoꝛ eloquioꝛ p̄fessoꝛes sub predicatoꝛ ordine militantium minimi. Pio tñ ac lugubri affectu pensantes quid remedij: quid ve solaminis mortalib⁹ ipsis pro salutari antidoto foꝛet administrāduz huic operi precunctis alijs remedijs pios submittere humeros dignum iudicauimus: confisi de melliflua largitate illi⁹ qui dat oñibus affluenter ⁊ qui calculo sumpto de altari foꝛpice tangit ⁊ mundat labia impfectoꝛ: in finem optatū cuncta perducere Verum cū in operibus hominū nil fiat adeo vile ⁊ licitum: cui non possit aliq̄ pernicies irrogari. Ingeniola etiā nostra ad acumen nō pueniūt veritatis: nisi lima alterius prauitatis plurimū fuerint abrasa. Ideo qui de nouitate operis nos redarguendos estimat: ad certamen illius p̄fidenter accedimus. Sciat tamen h̄ ipsum opus nouū esse simul ⁊ antiquū: breue pariter ⁊ plixum. Antiquum certe materia ⁊ auctoꝛitate: nouū vero partiū compilatōne earum q̄ aggregatiōe. Breue ex̄pter plurimoꝛ auctoꝛ in breuem pstrictōnez: longum nihilominus propter immensam materie multitudinē ⁊ maleficiax impscrutabilem maliciam. Nec h̄ diclmus ceteroꝛ auctoꝛū scriptis presumptuose derogando nostrumq̄ opus iactanter ⁊ inaniter extollendo: cum ex nostro ingenio pauca ⁊ quasi nulla sint addita. Vnde nō nostrum opus: sed illoꝛ potius censet quoꝛ ex dictis fere sunt singula contexta. Qua simul ex causa nec poemata condere nec sublimes theorias cepimus extendere: sed excerptoꝛ more procedendo. Ad honoꝛem summe trinitatis ⁊ indiuidue vnitatis: super tres partes principales: oꝛiginem: pꝛogressum ⁊ finem. Maleficax malleum tractatum nuncupando aggredimur. Recollectionem operis socio: executōne vero bis quibus iudicium durissimuz immittet: eo q̄ in vindictam maloꝛ: laudem vero bonoꝛ constituti cernunt a deo: cui omnis bonoꝛ et gloria in secula seculoꝛum Amen.

q ij

Inc. 303

Tenor bulle apostolice aduersus heresim maleficarum cuz approbatõne z subscriptõne doctoz almevniuersitatis Colonien. in sequentem tractatum Incipit feliciter.

Innocentius episcopus seruus seruoz dei.

Ad futuram rei memoriaz. Summis desiderãtes affectibus put pastoralis sollicitudinis cura requirit: vt fides catholica nostris potissime temporib9 vbicz augeat z floreat: ac omis heretica prauitas de finibus fideliũ pcul pellatur ea libẽter declaram9 ac etiam de nouo pcedimus q q hmõi pium desiderium nostrum votiuum sortiatur effectum: cunctisqz propterea per nostre operatõnis ministerium quasi per quidi operatoris sarculum: erroribus extirpatis: eiusdem fidei zelus z obseruantia in ipsoz corda fideliũ fortius imprimat. Sane nup ad nostram non sine ingenti molestia peruenit auditum q in nonnullis partibus alamanie superioris: necnon in Maguntinen. Colonien. Treuerensi. Saltzburgẽ. z Bremen. puincijs: ciuitatibus: terris: locis z diocesibus cplures vtriusqz sexus persone: pprie salutis immemores z a fide catholica deuiantes. cum demonibus incubis z succubis abuti ac suis incantatõnibus: carminibus z pluratonibus alijsqz nefandis superstitijs z sortilegijs: excessibus: criminibus z delict(mulierũ partus: animaliũ fetus: terre fruges: vinearum vuas et arborum fructus: necnõ homines: mulieres: iumenta: pecora: pecudes z alia diuersoz generũ animalia. Vineas quoqz pomeria: prata: pascua: blada: frumenta z alia terre legumina perire: suffocari et extingui facere z procurare: ipsaqz: homines: mulieres: iumenta: pecora: pecudes et animalia: diris tam intrinsecis cp extrinsecis doloribus et tormentis afficere et excruciare: ac eosdem homines ne gignere et mulieres ne concipere: viroscz ne vxoribus et mulieres ne viris actus coniugales reddere valeant: impedire. Fidem pterea ipsam quam in sacri suscepton̄e baptismi susceperunt oze sacrilego abnegare. Aliaqz cplurima nefanda: excessus z crimina instigante humani generis inimico committere z perpetrare non verentur in animarum suarum periculum: diuine maiestatis offensam ac pernicioszz exemplum et scandalum plurimoz. Quodqz licet dilecti filij Henrici institoris in predictis partibus Alamanie superioris: in quibus etiã prouincie: ciuitates: terre: dioceses. z alia loca huiusmodi pprehensa foze censentur: necnõ iacobus sprẽger per certas partes lincee rheni: ordinis fratrum predicatoz z theologie professoz: heretice prauitatis inquisitoz: q literas apostolicas deputati fuerint: prout adhuc existũt: tamen nonnulli clerici et laici illarum partium querentes plura sapere cp oporteat: pro eo q in literis deputatõnis huiusmodi puincie: ciuitates: dioceses: terre et alia loca predicta: illarũqz persone: ac excessus hmõi: nominatim z specifice expressa non fuerũt: illa sub eisdem partibus minime contineri z pterea prefatis inquisitoribus in puincijs: ciuitatibus: diocesibus: terris et locis predictis hmõi inquisitionis officium exequi non licere: z ad personarum earundem super excessibus z criminibus antedictis: punitionem: incarcerationẽ: et correctõnem admitti non debere pertinaciter asserere non erubescunt. Propẽ quod in prouincijs: ciuitatibus: diocesibus: terris z locis predictis excessus z cri

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA Poznań

mina hmõi non sine animaꝝ earundem euidenti iactura ꝛ eterne salutis dispendio remanet impunita. Nos igitur impedimenta quelibet que p ipsoꝝ inquisitoꝛuꝫ officij executio quomõlibet retardari posset de medio submouere. ꝛ ne labes heretice prauitatis aliozũqꝫ excessuum hmõi in perniciem alioꝝ innocentuꝫ sua venena diffundat: opoꝛtunis remedijs prout nostro incumbit officio prouidere volentes: fidei zelo ad hoc maxime nos impellente: ne propterea cõtingat: Prouincias: ciuitates: dioceſ. terras ꝛ loca predicta sub eisdem partibus Alamanie superioꝛis debito inquisitõnis officio carere eisdem inquisitoꝛibus: in illis officium inquisitõnis hmõi exequi licere ꝛ ad personaꝝ earũdem sup excessibus ꝛ criminibus predictis coꝛrectõnem: incarcerationẽ ꝛ punitionẽ admitti debẽ. Perinde in oĩbus ꝛ per oĩa ac si in literis predictis puincie: ciuitates: dioce. terre ꝛ loca ac persone ꝛ excessus hmõi nominatim ꝛ specifice expꝛessa foꝛent: auctoꝛitate aplica tenoꝛe pꝛesentiũ statuimus. Proꝝ potioꝛi cautela literas ꝛ deputationem predictas: ad pꝛouincias: ciuitates: dioc. terras ꝛ loca: necnon personas ꝛ crimina hmõi extendentes. Pꝛefatis inquisitoꝛibus: qõ ipsi ꝛ alter eoꝝ: accersito secũ dilecto filio Johanne gremper clerico Constañ. dioc. magistro in artibus eoꝝ moderno: seu quouis alio notario publico per ipsos ꝛ quemlibet eoꝝ p tempoꝛe deputando in pꝛouincijs: ciuitatibus: dioc. terris ꝛ locis predictꝫ ptra quascunqꝫ personas cuiuscũqꝫ conditõnis ꝛ ꝑeminentie fuerint: hmõi inquisitionis officiuꝫ exequi: ipsasqꝫ personas quas in ꝑmissis culpabiles repꝛerint. iuxta earum demerita coꝛrigere: incarcerare: punire ꝛ mulctare. Necnon in singulis pꝛouinciaꝝ hmõi parochialibꝰ ecclesijs verbũ dei fideli populo quotiens expedierit ac eis visum fuerit ꝓponere ꝛ predicare: oĩaqꝫ alia ꝛ singula in pꝛemissis et circa ea necessaria ꝛ opoꝛtuna facere ꝛ similiter exequi libere ꝛ licite valeant: plenã ac liberam eadem auctoꝛitate de nouo concedimus facultatem. Et nihilominus venerabili fratri nostro Epo Argentiñ. per apostolica scripta mandamus quatenus ipse per vel aliũ seu alios pꝛemissa: vbi: quando ꝛ quotiens expedire cognouerit fueritqꝫ p pte inquisitoꝝ hmõi seu alteriꝰ eoꝝ legitime reqsitꝰ solẽnit publicans: non ꝑmittat eos p quoscunqꝫ super hoc contra predictaꝝ ꝛ pꝛesentiũ literaꝝ tenoꝛem quauis auctoꝛitate molestari: seu alias quomodolibet impediri. Molestatoꝛes ꝛ impidientes ꝛ cõtradictoꝛes quoslibet ꝛ rebelles cuiuscũqꝫ dignitatis: status: gradus: pꝛeeminentie: nobilitatis et excellentie aut conditionis fuerint ꝛ quocũqꝫ exemptionis priuilegio sint muniti. Per excõicatõnis: suspensionis et interdicti: ac alias etiã foꝛmidabilioꝛes: de quibus sibi videbit sententias: censuras ꝛ penas oĩ appellatõne postposita cõpescendo: et etiaꝫ legitimis sup his p eum seruandis ꝓcessibus: sententias ipsas quotiens opus fuerit aggrauare ꝛ reaggrauare: auctoꝛitate nostra pꝛocuret. Inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis. Non obstantibꝰ ꝑmissis ac constitutõnibꝰ et oꝛdinatõnibꝰ apostolicis contrarijs quibuscunqꝫ. Tũt si aliquibus ꝑmuniter vel diuisim ab apostolica sit sede indulti q̃ inꝺictũ: suspendi vel excõicari nõ possint p literas apostolicas: non facientes plenam ꝛ expꝛessam ac de verbo ad verbũ de indulto huiusmodi mentionem ꝛ qualibet alia dicte sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscunqꝫ tenoꝛis existat: per quam pꝛesentibus non expꝛessam vel totaliter nõ inserta effectus huiusmodi gratie impediri valeat quomodolibet vel differri: et de qua cuiuslibꝫ toto tenoꝛe habẽda sit in nris lris mentio specialis. Nulli ergo

omnino hominum liceat hanc paginam nostre declaratonis: extensionis: cessionis et mandati infringere: vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit: indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum rome apud sanctum Petrum. Anno incarnationis dominice Millesimoquadringentesimooctuagesimoquarto. Non. decemb. Pontificatus nostri Anno primo.

Sequitur in sequentem tractatum approbatio et subscriptio doctorum alme vniuersitatis Colonien. iuxta formam publice instrumenti.

A nomine domini nostri iesu christi.

Amen. Nouerint vniuersi presens publicum instrumentum lecturi: visuri et audituri. Q̃ anno a natiuitate eiusdem dñi nostri. M. ccclxxxvij. Indictiõ. quinta. Die vero sabbati: decimanona mensis maij: hora quinta p̃ meridiẽ vel quasi: pontificat⁹ Sanctissimi in xpo patris et dñi nostri dñi Innocentij diuina puidẽtia pape octaui: Anno. iij. In mei notarij publici et testiũ infrascriptor̃ ad hoc spãliter vocator̃ et rogatorũ pñtia: psonaliter pstitutus: Venerabilis et religiosus frater Henricus institoris sacre theologie pfessor ordinis p̃dicator̃ heretice prauitatis inquisitor: A sancta sede ap̃lica: vna cũ Venerabili et religioso fratre Jacobo sprenger etiã sacre theologie pfessore: ac quentus p̃dicator̃ Colon. priore collega suo spãliter deputatus p se et dicto collega suo pposuit atq; dixit q̃ modern⁹ summ⁹ pontifex. s. dñs Innocen. papa pfatus: p vnam patentẽ bullã cõmisit ipsis inquisitorib⁹. Henrico et Jacobo ordinis p̃dicator̃ et sacre theologie pfessorib⁹ p̃dictis facultatez inquirendi apostolica auctoritate: sup quascũq; hereses: pcipue autez sup heresim maleficarum modernis tempibus vigentem: et hoc p quinq; ecclesias metropolitanas: videlicet Moguntinã. Colon. Treuerẽ. Saltzburgẽ. et Bremẽ. cũ omni facultate cõtra tales procedendi vsq; ad vltimũ exterminiũ: iuxta tenorem bulle apostolice: quam suis habebat in manibus: sanam: integram: illesam et nõ viciatam: sed omni prorsus suspitiõ. careñ. Cuius quidem tenor bulle sic incipit. Innocentius epũs seruus seruor̃ dei. Ad futuram rei memoriam summis desirantes affectibus. prout pastoralis sollicitudinis cura requirit vt fides catholica nostris potissime tempibus vbiq; augeatur et floreat ꝛc. Finit autem sic. Datus Rome apud sanctum Petrum Anno incarnationis dominice Millesimoquadringentesimooctuagesimoquarto: nonas decembris. Pontificatus nostri Anno primo. Et quia nonnulli animarum rectores et verbi dei predicatores publice in eorum sermonibus ad populum asserere et affirmare non verebantur maleficas nõ esse: aut q̃ nihil in nocumentũ creaturar̃ quacunq; opatõne efficere possent. Ex quibus incautis sermonib⁹ nonnunq; seculari brachio ad puniendũ huiusmodi maleficas amputabat facultas et hoc in maximum augmentum maleficarum et conspiratationem illius heresis. Ideo prefati inquisitores totis eorum viribus cunctis periculis et insultibus obuiare volentes: tractatum quendaz nõ tam studiose q̃ et laboriose collegerũt. In quo nõ tam huiusmodi predicatorũ ignorantiã. p catholice fidei conseruatõne repellere nisi sunt: quantum etiã in exterminiũ maleficar̃ debitos modos sententiandi et easdem puniendi iuxta dicte

bille tenorē ꝛ sacroꝝ canonū institūta laborarūt. Ut qm̄ ꝓfonum ratōi. i est vt ea que cōi vtilitate fiūt: etiā cōi approbatōne doctoꝝ roborent. Ideo ne ꝓfati rectores discoli ꝛ ꝑdicatores sacraꝝ literaꝝ ignari essent ꝓdictū tractatū sic vt ꝓmittit collectū: minus bene doctoꝝ determinatōib⁹ ꝛ sententijs fulcitū: eundez alme vniuersitati Colonien. seu nonnullis ibidem sacre pagine ꝓfessoribus. ad discutiendum ꝛ collationandū obtulerūt: vt si qua reprehensibilia ꝛ a catholica veritate dissona reperirent: eorum iudicio sic refutarent: qō tū cōsona catholice veritati approbarent: quod subscriptis modis factum fuit.

In primis. Egregius dñs Lambertus de monte manu sua ꝓpria se subscripsit put sequit. Ego lambertus de monte: sacre theologie humilis ꝓfessor. Decan⁹ pro tempe facultatis sacre pagine eiusdez studij Colonien. fateor hac manu mea propria istum tractum tripertitum: p me lustratuz et diligenter collationatū quo ad eius partes primas: nihil continere saltem meo humili iudicio qō sit ꝓtrariū aut sententijs nō errantiū pbor: aut ꝓtra veritatez sancte catholice ꝛ aplice fidei: aut contra doctoꝝ determinatōes a sancta eccl'ia approbatoꝝ aut admissorum. Tercia etiā ps vticq; sustinenda ꝛ approbanda q̄ ad illoꝝ hereticoꝝ punitōnes de quib⁹ tractat inq̄tum sacris canonib⁹ nō repugnat. Iterū ꝓpter experimenta i hoc tractatu narrata: q̄ vticq; ꝓpter famā tantoꝝ viroꝝ ꝑcipuoꝝ etiā inquisitoꝝ credūtur esse vera. Consulenduz tū videt q̄ iste tractatus doctis ꝛ viris zelosis: q̄ ex eo sana varia ꝛ matura ꝓsilia in exterminiū maleficaꝝ cōferre pūt cōicetur: simul ꝛ ecclesiarum rectoribus timoratis ꝛ conscientiosis dumtaxat ad quoꝝ doctrinam subditorum corda in odiū tam pestifere heresis incitari poterūt: ad cautelam bonorum pariter ꝛ malorum inexcusabilitatem atq; punitōnem: vt sic misericordia in bonis ꝛ iusticia in malis luce clarius pateat: ꝛ in omnibus deus magnificetur ipso prestante cui laus ꝛ gloria. Deinde ad idem venerabilis magister Jacob⁹ de stralen etiam ꝓpria manu sua se subscripsit in hunc modum. Ego iacobus de stralen sacre theologie ꝓfessor minimus: post visitatōnē tractatus memorati sentio conformiter per omnia his que p venerabilem magistrū nostrū Lambertum de monte decanum sacre theologie superius annotata sūt: quod attestor hac scriptura manus mee ad dei laudem. Pariformiter eximius magister Andreas de ochsenfurt etiam propria manu se subscripsit vt infra. Conformiter mihi Andree de ochsenfurt sacre theologie professori nouissimo videtur censendū de materia oblati tractatus: quantum prima facie apparuit. qō contestor manus mee scriptura: ad finem in eodem expressum ꝓmouendum. Consequenter autem egregius magister Thomas de scocia: similiter se propria manu sua subscripsit prout sequit: Ego Thomas de scocia sacre theologie doctor licet immeritus: cōformiter sentio per omnia venerabilibus magistris nostris ꝑcedentibus in materia ꝑfati tractatus p me examinati: qō attestor manu propria mea. Subsequēter ꝛ scda subscriptio contra ꝑfatos ꝑdicatores incautos sic acta fuit. In primis positi fuerūt articuli put sequit. Primo inquisitores heretice pranitatis deputatos auctoritate sedis apostolice iuxta formaz canonum ꝓmendāt mgri sacre theologie subscripti ꝛ hortant q̄ dignent ꝓsequi cum zelo eoꝝ officiū. Secūdo q̄ maleficia posse fieri ꝓmissione diuina ex cooperatione dyaboli p maleficos aut maleficas non est contrariū fidei catholice: sed consonum dictis sacre scripture: immo necessariū est: iuxta ꝓnias doctoꝝ sanctoꝝ illa quandoq; posse fieri admittere.

Tercio predicare ergo maleficia non posse fieri erroneū est: quia sic p̄dicantes impediūt quantū in eis est opus pium inquisitor̄ in preiudiciū salutis animar̄ secreta tñ que q̄ñq; ab inquisitoribus audiunt non sunt omnibus reuelanda.

Vltimo exhortandi veniūt om̄s principes ꝛ quicunq; catholici vt assistere dignentur tam p̄is votis inquisitor̄ p defensione sancte catholice fidei. Demus vero subscripti ꝛ suprascripti doctores predicte facultatis theologie manibus p̄p̄is se subscripserūt: put ego Arnoldus notarius infrascriptus ex reuelatiōe honesti Johannis vorda de Mechlinia alme vniuersitatis Colonien. bedelli iurati qui mihi hoc retulit audiui: ꝛ vt ex manibus etiam suprā ꝛ infrascriptis apparuit vidi in hūc qui sequit modum. Ego Lambertus de monte: sacre theologie humilis p̄fessor ita sentio vt prescribit: teste hac manu mea p̄pria p tempe decan⁹.

Ego Iacobus de stralen: sacre theologie p̄fessor minim⁹ ita sentio vt supra scribitur: q̄ testificor manu mea p̄pria. Ego Vdalricus kridwiß de eflingen sacre theologie professor nouissimus: vt prescriptum est ita sentiendum hac manu⁹ p̄ie scriptura censeo. Et ego conradus de campis sacre theologie professor humilimus prout supra cum maioribus meis in idem concurro iudicium. Ego Cornelius de breda minim⁹ professor ita sentio vt prescriptū est: q̄ testificor manu mea propria. Ego Thomas de scocia: sacre theologie p̄fessor licet immeritus ꝯformiter sentio venerabilibus p̄fessoribus prescriptis: teste manu mea propria. Ego Theodericus de hūmel sacre theologie humilimus p̄fessor ita sentio sicut scriptum est per magistros meos prescriptos: q̄ testor manu mea propria. In assertōne articulor̄ prescriptor̄ conformis iudicij sum cum venerandis magistris nostris preceptoribus meis: ego Andreas de ochsenfurt sacre theologice facultatis p̄fessor ac theologor̄ vniuersitatꝭ Colonien. collegij minimus.

Nouissime aūt ꝛ finaliter iam dictus venerabilis et religiosus frater Henric⁹ Institoris inquisitor. habuit ꝛ tenuit in suis manibus quandā aliam literam p̄gameneam Serenissimi regis Romanor̄. sigillo suo rubeo rotundo in capsa cere glauce impressa: impressula p̄gameni inferius impendeñ. sigillatam: sanam ꝛ integram: non viciatam: non cancellatam: neq; in aliqua sui parte suspectaz: ß om̄i prorsus vicio ꝛ suspicioñ. careñ. Ita q; in facilior̄em expeditōnem huius negocij fidei idem Serenissimus dominus Romanor̄ rex prefatus ipsam eandem bullam apostolicā supra tactam tanq; xp̄ianissimus princeps tueri et defendere voluit atq; vult: et ipsos inquisitores in suam omnimodā protectōnez suscipit. Mādans ꝛ precipiens om̄ibus ꝛ singulis romano imperio subditis vt in executōne talium negocior̄ fidei ipsis inquisitorib⁹ omnem favorem ꝛ assistentiam exhibeant: ac alia faciaz prout in eadē la plenius continetur et habetur. Cui⁹ quidez litere regalis principiū ꝛ finis hic infra annotant in hūc modū. Maximilian⁹ diuina fauente elementia Roma. rex semp augustus: Archidux austrie: dux Burgun. Lothar. Brabantie: Lymburgie ꝛ Luczenbur. et Gelrie. Comes flandrie ꝛc. Finis vero. Datuz in oppido nostro Bruxellen. nostro sub sigillo: mēsis nouembris die sexta: Anno domini Millesimoquadringētesimooctuagesimosexto regni nostri Anno primo. De et super premissis omnibus ꝛ singulis iam dictus venerabilis ꝛ religiosus frater Henricus inquisitor pro se ꝛ collega suo antedicto ipsis a me notario publico supra ꝛ infrascripto fieri et confici vnū vel plura pu-

blicum seu publica instrumentū ꝛ instrumenta in meliori forma petijt. Acta sūt hec Colon. in domo habitatiōn. venerabilis magistri Lamberti de monte predicti infra ciuitatem ecclesie sancti Andree Colon. sit. in camera negociorum ꝛ studij eiusdem magistri Lamberti inferius Sub anno domini. indictiōn. mensis: die horis et pontificatu quibus supra: presentibus ibidem predictis magistro Lamberto et Johanne bedello: Necnon honestis viris Nicolao cuper de Benroide: venerabilis curie Colonien. notario iurato. ꝛ Cristiano ivintzen de enkirchen clerico Colonien. diocesis testibus ad premissa fidedignis rogatis et requisitis.

Et ego Arnoldus kolich de enkirchen clericus Colon. iuratus. Quia premissis omnibus et singulis dum sic vt premittitur fierent ꝛ agerentur vna cum prenominatis testibus presens fui. Eaqꝫ sic fieri vidi et vt prefertur ex relatione bedelli audiui: Idcirco presens publicum instrumentuz manu mea propria scriptum et ingrossatū exinde confeci: subscripsi publicaui et in hanc publicam formam redegi: Signoqꝫ et nomine meis solitis et consuetis signaui rogatus et requisitus in fidem ꝛ testimoniū oīm ꝛ singulorꝫ premissorꝫ.

Sequit tabula subsequentis opis seu tractat⁹.

Tabula sequens

presentis opusculi continet primo diuisionez totius libri in partes. et post hoc cuiuslibet partis questiones siue capitula, deinde numerum annexum qui ostendit folium in quo quelibet questio siue capitulum incipiat ꝛc.

Vper bullam

ergo Innocentij octaui aduersus heresim maleficarū nouissime emanatā cōnes q̄dragintaocto discurrēde: tria principaliter habent declarare. Primo originem. secundo progressuz. tercio finale remediū. Originem q̄ ad multiplicationem: finale remediuz quo ad illius heresis exterminium. Prima pars super tria que ad maleficialem effectum concurrunt vt sunt demon: maleficus ꝛ diuina permissio. Continet in numero questionis decem ꝛ octo quarum quatuor sup potentias demonum reliquę super eaz opera. Est autem prima ꝛ totiꝰ operis introductoria. An asserere malefi cas esse: ita censetur catholicuz q̄ eiꝰ oppositū pertinaciter defendere omnino sit hereticū. folio primo.

Secunda an catholicuz sit asserere q̄ ad effectum maleficialem semp habeat demon cum maleficio concurrere vel q̄ alterum sine adminiculo alterius talem effectum possit ꝓducere. folio. liij.

Tercia an catholicuz sit asserere q̄ huiusmodi effectus per incubos ꝛ succubos demones sic procurantur q̄ etiam veri homines in multiplicationem et originem maleficorum per tales demones procreant. fo. viij.

Quarta an catholicum sit asserere q̄ actus incuborum ꝛ succuboꝝ demonum tantūmodo infimis spiritibꝰ conueniat. folio. xj.

Quinta: An quoquomodo possit catholice censeri q̄ origo et multiplicatio maleficorum operum ex influentijs procedat corporum celestiuz absq̄ adminiculo demonum seu a substantijs separatis vt sunt motores orbium celestium. Seu etiaz a malicia hominum concurrente ad voces et verba quacunq̄ virtute stellarum folio. xiij.

Sexta quo ad maleficos cum demonibus concurrentes. Cur mulieres amplius inueniuntur hac heresi infecte q̄ viri. Cuiusmodi etiam mulieres pre ceteris sunt inuolute declaratur per quinq̄ sequentes questiones. folio. xviij.

Septima: An malefice virtute demonum mentes hominum ad odiū vel amorem inordinatum incitare valeant et de modo proponēdi huiusmodi materiaz in sermonibus ad populum. folio. xxj.

Octaua an generatiuam potentiā seu actum venereum impedire et maleficiare possint cum quadā incidentali questione: cur interdum actus ille impeditur respectu vnius et non respectu alterius psone. fo. xxiij.

Nona: An prestigiosa illusione membra virilia quasi sint a corporibus evulsa auferre solent: cum certis alijs annexis difficultatibus. fo. xxvj.

Decima: an homines in bestiales formas possint transmutare cum incidentali alia difficultate. folio. xxviij.
Undecima: de obstetricibus maleficis conceptus in vtero et extra diuersimode interimentes. fo. xxx.
Duodecima super permissionem diuinam que ad demonem z maleficam habet concurrere: an diuinam pmissionem in his operibus maleficarum commendare ita sit catholicū q eius oppositum scilicet illam redarguere omnino sit hereticum. folio. xxx.
Tredecima etiā incidentalis super duas diuinas permissiones circa casum dyaboli et primorum parentum ex quibus cuncta maleficorum opera iuste pmittunt. folio. xxxiij.
Quartadecima an premissis non obstantibus peccata maleficorum grauiora sint peccatis malorum angelorum et primorum parentum: z est tota materia predicabilis cum declaratione q grauissimas merentur penas etiam in presenti vltra omnes flagitiosas mūdi. fo. xxxiiij.
Quintadecima: an propter peccata maleficorum innoxij sepe maleficiātur. folio. xxxvj.
Sextadecima: an heresis ymaleficarum omnes alias superstitionis species excedat. folio. xxxvij. in fine.
Decimaseptima est declaratiua quartedecime grauitatem criminis i maleficis ad peccata quecunq demonū comparando. folio. xxxix.
Decimaoctaua contra quinq argumenta laicorū q deus non permittit tantam potestatem dyabolo et maleficis Et in hac materia coniungitur finis suo principio dum hec vltima questio annectit prime. fo. xl.

Secunda pars operis continet sedecim capitula sub duabus questionibus. Quarum vna in principio z altera in fine ponitur. Et prima super remedia maleficia amouentia. Capitula autem intermedia modum procedendi maleficorum in maleficijs inferēdis pertractāt. Prima questio: An quis possit p bonos angelos ita beneficiari q a maleficis demonibus non possit maleficiari. folio. xlij.

Capitulum primum de diuersis medijs quibus demones ad augmentum illius perfidie alliciunt per maleficas innoxias z honestas puellas folio. xlv.

Capitulum secundum de modo sacrilege professionis earum cum declaratione homagij prestandi dyabolo. folio. xlvij.

Capitulum tercium super modū quo de loco ad locum corporaliter transferuntur. folio. l.

Capitulum quartum de modo quo se incubis demonibus subijciunt in q etiam tractatur qualiter ex his multiplicantur et an semper cum decissione seminis incubus maleficam aggreditur: et an potius vno tempore q̄ altero et similiter de loco: z an visibiliter illas spurcicias agitant cum maiori vel minori venerea delectatione: et an incubi tantūmodo mulieres ex earū spurcicijs procreatas aggrediuntur. folio. lij.

Capitulum quintum de modo generali quo ad sacramenta ecclesie sua maleficia exercent et de sex modis q̃ bus omnibus creaturis corporalib⁹ demptis corporibus celestib⁹ veras infirmitates licet nõ veras sanitates virtute naturali inferre possunt.folio.lv.

Capitulũ sextũ de modo quo vim generatiuã impedire solent.fo.lvij.

Capitulũ septimum de modo quo mẽbra virilia auferre solent quia ea que in prima parte tacta sunt super potẽtiam faciendi tam per modos opandi declarank: vnde non est vtrobicz materia.folio.lvij.

Capitulũ octauum de modo quo homines in bestiales formas transmutant.folio.lix.

Capitulũ nonuz de modo quo demones intra corpora sine lesione existũt quando p̃stigiosas opank transmutationes.folio.lx.

Capitulũ decimũ de modo quo demones substantialiter per maleficarum operationes homines inhabitãt.folio.lxij.

Capitulũ vndecimũ de modo quo omne genus infirmitatis inferre possũt hoc tamen in generali tractatur.folio.lxvj.

Capitulũ duodecimũ de modo in speciali quo hominib⁹ grauiores infirmitates inferũt.fo.lxvij.

Capitulũ tredecimum super modum quo malefice obstetrices pre omnibus alijs maiora damna inferunt infantes aut interimendo aut demonibus offerendo.fo.lxix.

Capitulũ quartũdecimũ super modũ quo iumentis varia nocumenta inferũt.folio.lxx.

Capitulũ quintũdecimũ super modũ quo grandines z tempestates concitare ac fulgura fulminare solent.folio.lxxiij.

Sextũdecimũ capitulũ super tres modos quo viri reperiunk maleficijs infecti z nõ mulieres.Et primo de maleficis sagittarijs. Scõo de incantatoribus qui per carmina sacrilega arma lesiua ꝓtra quecũcz nocumẽta incantare sciunt z hoc p verba.Tercio qui p brevia scripta.fo.lxxiiij.

Sz quo ad remedia

maleficia amouẽtia:qõ est scõm pncipale hui⁹scõe partis. Primo ponitur questio.Vtrũ sit licitũ maleficia aut p illicita tollere.Et habet capitula nouẽ.fo.lxxvij.

Capitulũ primũ super remediũ ecclesiasticum cõtra incubos z succubos demones.fo.lxxj.

Capitulũ scõm sup remedia ꝓtra vim generatiuã maleficiatã.fo. lxxxij.

Capitulũ terciũ super remedia contra maleficiatos sup amorẽ vel odiũ inordinatũ.folio. lxxxiiij.

Capitulũ quartũ sup remedia vbi prestigiosa arte membra virilia auferuntur:et vbi homines in bestiales formas transmutank.fo.lxxxv.

Capitulũ quintũ sup remedia ꝓtra obsessos ex maleficio.fo.lxxxvj.

Capitulũ sextũ sup remedia ꝓtra quascũcz infirmitates a maleficis illatas z h̃ p licitos exorcismos.fo.lxxxviij.

Capitulũ septimũ sup remedia contra grandines z fulmina z etiam sup iumenta maleficiata.fo.xcij.

Capitulũ octauũ sup remedia quedaz occulta ꝓtra quasdaz occultas demonum infestationes.fo.xciiij.

Capitulũ nonum super remedia p illis qui se demonibus intuitu alicuius cõmodi tempalis totalier deuouissent.folio.xcv.

Tercia pãrs operis

super remedia vltima nõ tam cõtra eaꝝ opera q̃ psonas maleficarũ supꝝ ipsoꝝ exterminiũ: ꝓtinet tres partes ꝓncipales scz modũ inchoandi ꝓcessum iudicij: z modũ ꝓtinuandi: z modũ sententiandi puniendi et plectendi. Et ꝓma pars ꝓtinet questiones quinq;. Secũda. xij. Tercia. xix. Et ꝓma z omniũ sequentiuz introductoria questionũ est. Vtrũ malefice z earum fautores receptatores z defensores: ita subijciant tam ecclesiastico q̃ ciuili iudicio q̃ earuz inq̃sitione valeant heretice ꝓuitatis inquisitores esse exonerati. Deinde super modũ inchoandi ꝓcessum folio xcv. z sequẽtib⁹.

Prima questio. Quis sit modus cõpetens iudici ad inchoandum ꝓcessuz fidei ꝓtra maleficas folio. Cj.

Scõa questio. Tercie partis est de numero testium fo. cij.

Tercia questio. Vtrũ index testes posit compellere ad iurandũ de dicẽda veritate in causa fidei z quotiens possint examinari folio. cij.

Quarta questio de conditõne testium folio. Ciij.

Quinta questio. An inimici capitales ad testificandũ admittant. fo. Ciij.

Super secundam partem qualiter ꝓcessus talis est continuandus z est q̃stio sexta. Et primo qualiter testes sit citandi z interrogandi folio. Ciij.

Interrogatoria sup testes. fo. Ciiij.

Interrogatoria generalia super maleficam aut maleficum. Et est primus actus. folio. Ciiij.

Interrogatoria particularia super eosdem folio eodem.

Septima questõne varia dubia super responsiones negatiuas maleficarũ declarantur et quando potest incarcerari. quando etiam ꝓ manifeste deprehensa in hereſi maleficaz sit habenda z est actus scõs fo. Cv.

Octaua questio quomodo sit capiẽda z incarceranda erit actus tercius folio. Cv. in fine.

Nona questio An deponentiũ nomia sint ei post captionem manifestanda z est actus quartus fo. Cvj.

Decima questio: qualiter defensiones sint ꝓcedende cuz deputatõne aduocati: actus quintus fo. Cvij.

Vndecima questio quid faciet aduocatus cum sibi testiũ nomina nõ publicant: actus sextus fo. Cvij.

Duodecima questio magis declaratiua quõ sit capitalis inimicicia inter delatã z testes inuestiganda et ẽ actꝰ septimus. fo. Cviij.

Tredecima de his que index habet aduertere ante locum carceris et tortureq̃ non sit facilis ad exponendum maleficam tormentis ꝓpter maleficium taciturnitatis. z est actus octauꝰ folio. Cix.

Decimquarta questio de modo sentẽtiandi delatam ad questiones z qualiter ꝓma die sit questionanda z actus nonus. fo. Cx.

Quintadecima quomõ tormenta sint continuanda. Et de signis ex quibꝰ malefica cognoscit z quomodo sint abradende. Et de varijs cautelis super maleficium taciturnitatis et est actus decimus. fo. Cxj.

Decimasexta questio. De tempore et de secundo mõ interrogandi de cautelis extremis a iudice obseruandis z est actus. xj. fo. Cxiij.

Super modos vero

sentiandi. xix. in numero est ꝓma q̃stio et decimaseptima in ordine. An

sup examen et iudiciū candentis ferri vbi ad illud appellant possint sententiari.folio.Cxiiij.
Secūda de his que generaliter index debet obseruare tam circa sententias interlocutorias q̄ diffinitiuas ꝛ ē octauadecima octaua in ordine fo.Cxv.
Tercia quot modis index potest delatum habere suspectum et super quibus potest facere sententiā ꝛ est.xix. in ordine.folio.Cxvj.
Quarta quomodo sit sententia ferenda super personam:sed immunē totaliter.et est qō.xx.fo.Cxviij.
Quinta q̄liter sit ferēda sup delatam ꝛ diffamatā generaliter ꝛ est qō.xxj. in ordine.folio.Cxviij.
Sexta qualiter sup delatā diffamatam questōnibus tamen et tormentis exponendas aliqualiter et est in ordine xxij.fo.Cxix.
Septima qualiter super suspectas de illa heresi leuiter ꝛ est in ordine.xxiij questio.folio.Cxx.
Octaua q̄liter sup suspectā vehemēter Et est qō.xxiiij.in ordine.fo. Cxxj.
Nona qualiter sup suspectas violenter ꝛ est qō.xxv.in ordine.fo.Cxxij.
Decima qualiter est ferenda sup diffamatā ꝛ suspectas. et est questio.xxvj. in ordine.folio.Cxxiij.
Vndecima:qualiter sup ꝓfessam illas heresim sed non relapsam ꝛ penitētem ꝛ est.xxvij.in ordine.fo.Cxxiiij.
Duodecima:Qualiter sup confessam heresim ꝛ penitentē sed relapsam ꝓbabiliter et est qō.xxviij.fo. Cxxv.
Tredecima sup modum sententiandi heresim confessam:sed impenitentē ꝛ tamen relapsam ꝛ est. xxix.questio in ordine.folio.Cxxvij.
Decimaquarta super heresim confessam ꝛ relapsam ꝛ impenitentes ꝛ est xxx.in ordine.fo.Cxxvij.
Quintadecima sup conuictum ꝛ deprehensum omnia tamen negantem:et est in ordine.xxxj.qō.fo.Cxxviij.
Decimasexta super conuictum ꝛ fugitiuum vel se contumaciter absentātem et est.xxxij.in ordine.fo.Cxxix.
Decimaseptima super personam delatas ab alia malefica incinerata vel incineranda qualiter sit sententianda. et est.xxxiij in ordine.fo.Cxxxj.
Decimaoctaua sup modum sententiā di maleficam maleficia tollentē. In super etiaz super maleficas obstetrices ꝛ maleficos sagittarios.et ē. xxxiiij.in ordine.fo.Cxxxij.
Decimanona ꝛ vltima huiꝰ tercie partis ꝛ.xxxv.totius super modos sententiandi maleficos quoscūq; friuole aut etiam iuste appellantes. folio Cxxxvj.

Finis

Operis huius prima pars incipit feliciter.

Questio. j.

Trum asserere maleficos esse sit adeo catholicū q ei⁹ oppositū ptinaciter defendere oīno sit hereticum. Et arguit q nō sit catholicū quicq̄ de his asserere. xxvj.q.v.epi. Qui credit posse fieri aliquam creaturā aut in melius deteriusue transmutari. aut in aliā speciem vel similitudinem tranſformari q̄ ab ipso omniū creatore. pagano et infideli deterior est. Talia autē cum referunt fieri a maleficis ideo talia asserere nō est catholicum sed hereticū. Preterea nullus effectus maleficialis est in mundo Probat. Quia si eēt opatōe demonū fieret. Sed asserere q demones possint corporales transmutatōes aut impedire aut efficere nō videt catholicus quia sic perimere possent totū mūdū. Preterea omnis alteratio corporalis puta circa infirmitates aut sanitates ꝑ curandas reducit in motū locale. patet ex septimo physicorum. Quorum cuiq̄ est motꝰ celi. Sed demones motum celi variare non pñt. Dyonisiꝰ in epistola ad Policarpū. Quia hoc solius dei est. ergo videt q nullā trāsmutationem ad minꝰ veram in corporibꝰ causare possunt. et q necesse sit huiusmodi transmutatōes ut aliquam causam occultaz reducere. Preterea sicut opus dei est fortius q̄ opus dyaboli: ita et eius factura. Sed maleficiū si esset in mundo esset vtiq̄ opus dyaboli contra facturaz dei. ergo sicut illicituz est asserere facturam superstitiosam dyaboli excedere opus dei. ita illicitum est credere vt creature et opera dei in hominibus et iumentis valeant vitiari et operibꝰ dyaboli. Preterea id qō subiacet virtuti corpali non habet virtutem imprimendi in corpora. Sed demōes subdunt virtutibus stellarū quod patet ex eo. q certi incantatores pstellationes determinatas ad inuocandum demones obseruant. ergo non habent virtutem imprimendi aliquid in corpora. et sic multominus malefice. Itē demones non operant nisi per artem Sed ars non potest dare verā formā. vnde in. c. de mineris dicit. Sciant auctores alchimie species trāsmutari nō posse. Ergo et demones per artem operantes veras qualitates sanitat7 aut infirmitatis inducere non possunt. sed si vere sunt habent aliquā aliam causam occultā absq̄ opere demonū et maleficoꝝ. Sed ꝓtra in decre. xxxiij.q.j. si pſortilegas atq̄ maleficas artes nōnumq̄ occulto iusto dei iudicio pmittente et dyabolo ꝓparante cē. loquit de impedimento maleficiali q̄ ad actus ꝓiugales tria ꝓcurrere. s. maleficā. dyabolū et dei pmissionem. Preterea fortiꝰ agere pōt in id qō est minꝰ forte. Sz virtꝰ demonis est fortior virtute corpali iob. xl. Non est ptās sup terram que ei valeat ꝓpari. qui creatus est vt neminē timeret. Rñsio. Hic impugnandi sunt tres errores hereticales quibꝰ reprobāt7 veritas patebit. Nam quidā iuxta doctrinam. s. Tho. in. iiij. di. xxiiij. vbi tractat de impedimento maleficiali conati sūt asserere maleficiū nihil esse in mundo nisi in opinione hominū que naturales effectus quorūz cause sunt occulte maleficijs imputabant. Illi qui maleficos ꝓcedunt sed ad maleficiales effectus illos tantūmodo imaginarie et fātastice ꝓcurrere asserūt. Tercij qui effectus maleficiales oīno dicunt esse fantasticos et imaginarios. licet demō cū malefica realiter concurrat. Hos errores sic declarant et reprobant. Nā pmi

oīno de hereſi notanť per doctores in iij. pſata di. pcipue per ſanctū Tho. in iij. ar. 1. in corpore. q. dicens illā opinionem eſſe oīno cōtra auctoritates ſanctoꝝ 1 procedere ex radice infidelitatis. Qui vbi auctas ſcripture ſacre dicit q demones habēt poteſtatē ſupra corpalia 1 ſupra imaginatōez hoīm qū a deo pmittunť. vt ex multis ſcripture ſacre paſſib⁹ notať. Ideo illi q dicūt maleficiū nihil eē in mūdo niſi in eſtimatiōe hoīm. Etiā nō credūt eē demones niſi in eſtimatōne vulgi tm vt terrores ꝙs hō ſibipſi facit ex ſua eſtimatiōe imputet demoni. Et q etiā ex imaginatione vehemēti aliq figure appent i ſenſu tales ꝙles hō cogitat q 1 tūc credunť demones videri dicam⁹ vel etiā malefici. Et qm hec vera fides repudiat p quaz anglos de celo cecidiſſe 1 demones eē credim⁹. Jō 1 fatemur ipſos ex ſubtilitate ſue nature multa poſſe q nos non poſſum⁹. Et illi q eos ad talia faciēda inducūt malefici vocanť. Ħ ibi. Quia vo infidelitas i baptizato hereſ noiať tō tales ō hereſi reprehendunť. Alij duo errores demones 1 eoꝝ naturalē potētiā nō negātes ꝛ inter ſe q ad effectum maleficialē 1 ipam maleficā diſſidētes inq̄tum vn⁹ pcedit maleficā realr cooperati ad effectū nō tm verū ꝛ fantaſticū. Alle vo p ꝛmuz effectū realē in leſo pcedēs ꝛ maleficā fantaſtice putat cooperari. Fundamentū erroris ex duob⁹ paſſib⁹ canoñ. q habenť. xxvj. q. v. epi. ſumpſerūt. vbi p reprehendunť mlieres q̄ credūt ſe cū dyana vel herodiana nocturnis horis eqtare. Inſpiciať ibi canon. Et qz ſepe fantaſtice 1 imaginarie talia ſolūmodo fiūt. ideo et illi errātes ō omnib⁹ alijs effectib⁹ ita fieri iudicāt, Scdo. Quia ibi continetur q qui credit vel aſſerit poſſe fieri aliquā creaturam aut in meli⁹ deteriuſue immutari aut trāſformari in aliā ſpeciē vel ſimilitudinem ꝙ a deo omniū creatore. infidelis eſt et pagano deterior. Vnde propter hoc quod ibi dicit deteriuſue immutari dicunt illum effectum non eſſe realem in maleficiato ſed tantummodo fantaſticuz. Sed q hi errores hereſim ſapiant 1 contra ſanū intellectum canonis militant: oſtendit primo tam per legem diuinā ꝙ etiam eccleſiaſticam et ciuilē. et hoc in generali. demū in ſpeciali verba canonis exprimendo licet etiā in ſequenti queſtione clarius hoc deduceret. Nam lex diuina in pleriſq̄ locis precipit maleficas non ſolū eſſe vitandas: ſed etiā occidendas. cuiuſmodi penas non imponeret ſi non veraciter et ad reales effectus et leſiones cū demonibus cōcurrerēt. Nozis eñ corporalis non infligit ſine corporali 1 graui peccato licet aliud de morte aīme que ex fantaſtica illuſione ſeu etiā tentatiōe oīri pōt. Hec eſt ſententia ſancti Tho. in. ij. di. vij. in queſtōne Vtrū auxilio demonū ſit maluz. Nā Deuť. xviij. precipit oīs maleficos et incantatores interfici. Leuitī. etiā. xx. dicit. Anima que declinauerit ad magos et ad ariolos et fornicata fuerit in eis ponā faciē meā ꝓtra eā et interficiā eā de medio ppli mei. Et ite. xx. Vir vel mulier in quib⁹ phitonic⁹ vel diuinus ſpūs fuerit moriať lapidib⁹ obruent eos. Et dicunť phitones in qb⁹ demon operať miros effectus. Preterea hec ſunt q ꝓpter hoc pctīm ochozias infirm⁹ mortu⁹ fuit. iiij. Regū. j. et ſaul. j. Paralip. x. Diuino ꝙ veniq̄ eloquio ꝙ tractatores qd aliud in eoꝝ ſcriptiſ ſup ij. di. vij. et. viij. tradiderūt de poteſtate demonū et magicis artibus eorū ſcripta inſpicianť cuiuſcūq̄ doctoris ſup ij. li. ſenť. et inueniet nullo diſcrepante magos 1 maleficos vtute demonū p̄mittēte deo miros effect⁹ non fantaſticos poſſe ꝓduce. Taceo de varijs alijs

locis in quib⁹ sanct⁹ tho. diffuse hmõi operib⁹ ptractat vt in summa ꝓtra gen ti.li.iij.c.j.ꝛ.ij.in prima pte.q.cxiiij.ar. iiij.Et in scda scde.qõ.xcij.ꝛ.xciij. Inspiciañ deniq; postillatores ꝛ glosatores de magis pharaonis Exo.vij. Inspiciañ ꝛ dicta Aug.xviij.de ciui. dei ca.xvij.Et in scõo de doctrina xpiana Similiter alioꝝ doctoꝝ quibus omnibus contradicere valde absurdum est nec a vicio hereſis excusari põt immo in iure hereticus censet quicunq; erat in expositõne sacre scripture.xxiij.q.j hereſis.Et quicũq; aliter sentit ꝺ his q̃ fidez ꝓcernũt q̃ romana tenet eccia.e. c.ꝛ.q. Hec est fides q deniq; ꝓtra sanũ intellectũ canonis militãt ofidit per legem ecclĩasticã. Nam ꝛ canonũ doctores sup.ca. Si pstiarias ꝛ maleficas artes.xxiij.q.j.ꝛ ex de frigidis ꝛ maleficiatis.q̃d aliud ꝓtendũt nisi de maleficiali impedimẽto circa actꝰ singales declarare quõ dirimit ꝓtractũ aut ꝑbẽdũ mr̃ionũ. Dicũt em sicut ꝛ Tho. in iij.vbi supra.q si maleficiũ supueniat mr̃onio añ carnalẽ copulã.tũc si est p petuũ impedit ꝛ dirimit mr̃ionũ ꝓtractũ.cuiusmodi snia nõ dareť sup illusoriũ ꝛ fantasticũ effectũ vt de se pz. Videať Hosti.in summa copiosa. siliter Gotfri.ꝛ Kay.qui etiã nullibi legunť difficultasse. An talis effectꝰ possz censeri imaginariꝰ ꝛ nõ realis.ꝫ hoc tanq; p se notũ relinq̃bant. Et quõ possz censeri ꝑpetuus vel tempalis declarant si pꝰ triennũ duraret nec dubitabant an imaginarie p maleficã seu illusorie intromitteret. Sed q vere ꝛ realiter põt talis defectꝰ ꝓcurari vtute demonis ꝓpter pactũ cũ eo initũ.vel etiã p ipsum demonez absq; malefica. Iz ꝟ rarissime fiat in eccĩa vbi sacr̃m mr̃ionij meritoriũ existit.ꝫ q inter infideles ꝟ ꝓtingat hoc est qz iusto titulo illos possidere secernit vt petrꝰ de palude in suo q̃rto recitat de sponso q̃ despõsauerat idolum ꝛ nihilomin⁹ ꝓtraxerat cũ quadã iuuẽcula.quã tñ cognoscẽ nõ ꝓpter dyabolũ qui semp se in corpe assumpto interposuerat.cuz tñ in ecclesia dyabolꝰ conať potius per maleficas ꝓpter suũ lucrũ in pditionẽ aiaꝝ tales effectꝰ intromittere.ꝛ qualiter hoc facere põt ꝛ quibus mediis inferiꝰ declarabiť.vbi ꝺ septem modis nocendi hoib⁹ p pstes effectꝰ tractabiť.Ex aliis etiã questõnib⁹ quas theologi et canoniste circa hanc materiã mouent hoc idez pz. discutiẽtes quõ possit tolli ꝛ an licitũ sit p aliꝺ maleficiũ tollere ꝛ q̃d si malefica mortua sit p quaz maleficiũ est immissum. De q̃ casu Gotfridus in sua sũma mẽtionẽ facit de quib⁹ in questiõib⁹ tercie ptis patebit. Cur deniq; tam diligẽter canoniste varias penas ꝓmulgassent distinguẽdo de occulto ꝛ mãifesto peccato maleficoꝝ seu potꝰ diuinatoꝝ cũ noxia superstitio varias hẽat spes vt si notoriũ sit eucharistia deneget. Si occultũ pnia.xl.dierũ.de pse.di.ij. p dilectione. Item si clericus q deponẽdꝰ et in monasterio detrudendꝰ. Si laycus excõicandꝰ.xxvj.q.v. Nõ oz. Itẽ q tales infames debeãt censeri et q̃ ad eos concurrũt imo nec ad accusatõnez debẽt admitti.ij.q.viij.quisquis nec. Sz ꝛ per legem ciuilem hoc idem ostenditur. Nam Azon in summa super. ix.li bro Codicis Rubrica de maleficis.l. post corneliam.de siccariis ꝛ homicidis dicit. Sciendũz q omes illi quos vulgos maleficos vocat ꝛ etiaz illi qui artem diuinandi sciunt patiunť capitalem penaz.vt.l.nemo.C. de maleficis. Item inferũt penam.l. culpa.l.nullꝰ. Ne em leges bis verbis vtunť. Nemini permittitur diuinare alioquin supplicium capitis gladio vltore feret ꝓstratus ꝛ subdit. Sũt et alij q̃ arte magica vite innocentũ insidiañ animos

mulierū ad libidinē flectūt. ⁊ hi bestijs obijciunt vt eo. C. l. multi. Decernunt etiā leges q ad eoz accusatōnem quilibet admittat sicut ⁊ canon. in ca. in fauorem fidei. libro. vj. de here. Hō subditur ibidem. Ad hanc accusatōez qui libet admittit quasi in crimine lese maiestatis. Ipsam em̄ propemodum pulsant maiestatem diuinaz. Item q questionib⁹ ad interrogandū subijciat subdit. Et quilibet nulla dignitate obstante questioni subijcit ⁊ qui conuincitur vel si detegat facin⁹ suum sit eculeo deditus vngulisq; sulcantib⁹ latera perferat penas dignas suo facinori vt eō. C. l. si ex. cc. Nota q olim duplici pena talis plectebant. capitis ⁊ vngulis ad dilaceratōnem corporis seu ad deuorandum bestijs obijciendo. Jam aūt cremant forte propter femineū sexū. Itez prohibent participatōez. Vnde subditur. sed nec permittant tales ad limen alterius accedere alioquin concremātur bona. nec aliquis oz eos suscipe vel consulere alioquin deportant in insulam ⁊ omnia bona publicant. Hic notatur pena exilij cum amissione omniuz bonorū qui tales consulūt aut suscipiunt. Has penas vbi predicatores populis et rectoribus terrarū publicant. plus aduersⁿ maleficas q̄ ex alijs scripturaz allegatōnibus marcescūt. Preterea ⁊ p leges commendant qui eorū maleficijs obstant. Vnde vbi supra. l. eorum. Illij aūt qui faciunt id ne labores hominū ventorū grandinisq; lapidatione sternunt. non pena: sed pmio digni sunt. Qualiter aūt sit licitum talia impedire inferius patebit vt pⁿ tacuz est. Omnia aūt hec negare aut frivole illis resistere quomō potest scrupulo heretice prauitatis carere. Judicet vnusquisq; nisi fortassis eum ignorantia excusabit. ⁊ cuiusmodi ignorantia excuset stati inferⁿ patebit. Concludendo ex oīmbus pmissis catholicaz ⁊ verissimā assertōez q malefici sunt qui demonū auxilio ꝓpter pactū cū eis initum maleficiales reales effectⁿ pmittēte deo ꝓcurare pūt nō excludendo qui ⁊ pstigiosos effectⁿ ⁊ fantasticos etiam p media pstigiosa ꝓducere valeāt. Sz quia pens speculatio sup maleficiales effectus versat qui plurimum ab alijs differūt. Ideo p hoc nihil ad ꝓpositum. cum tales potius sortilegi vel incantatores dicunt q̄ malefici. Demuz quia fundamentū sui erroris capiūt ex verbis canonis precipue duo vltimi errores nō loquendo de primo qui seipsuz pdemnat dum nimiū contra veritatez scripture exorbitat. Ideo ad sanum intellectū canonis est procedendū. ⁊ primo contra primū errorem dicentz medium esse fantasticū ⁊ extrema esse realia Vbi notanduz q dum q̄tuordecim sūt spēs capitales in genere superstitiōis q̄s recitare causa brevitatis nō expedit. tū q̄ clare recitant ab ysidoro. viij. etimo. ⁊ scōa scōe per sanctū Tho. qō. xcij. tū etiam quia inferⁿ vbi de gravitate huius heresis tractabitur de ipsis mētio erit. ⁊ hoc questionis vltima huiⁿ prime ptis. Et species sub qua hⁿ mōi mulieres continent vocat species phitonuz in quibⁿ demon vel loquitur vel mira opat. Et est sepius prima i ordie. Species aūt sub qua malefici continentur vocat species maleficoꝝ. Et q inter se plurimuz distant. nec oportet q qui in vna specie laborat q etiā sub alijs ꝓhendat. Ideo sicut canon de illis mulierculis mentionē facit ⁊ nō de maleficis. ita false canonē interpretat q hmōi imaginarias deductōnes corporuz ad totū genus superstitionis ⁊ oīes species eⁿ reducere velint vt sic ille mulieres imaginarie solū ita ⁊ oēs malefice trāsferant. ⁊ pamphlⁿ canonez falsificat q ex illo arguē vellet maleficā solūmō

imaginarie ad effectū maleficialē egri tudinis vel morbi pcurrere. Preterea tales sic errātes pamplꝰ reprehendūtur dū extrema cōcedūt realia. s. demones opantē t effectū morbi realē. medium aūt instrumēti. s. psonā maleficā dicūt fantastice cōcurrere cū tū mediū semp naturā pticipat extremoꝝ. Nec valz si dicaī q etiā fantasia sit quid reale q si cut fantasia vt talis nil pōt efficere nec concurrere ad demonis opationē nisi per pactū initū cū demone in quo pacto malefica se totā obtulit et astrinxit dyabolo vere t realiter t non fantastice t imaginarie solū. ita etiā oportet q cooperet dyabolo vere t corpaliī. Nā t ad hoc sunt omnia maleficoꝝ opa vbi semper aut per pactū aut per vsū. aut per locutionē seu per alicuius maleficij instrumenti reposīti sub limine domus opatione sua maleficia exercent. put in sequenti questiōe patebit. Preterea si quis verba cano. diligenē inspiciet considerabit q̄tuoꝝ que p̄dicatoꝝes t sacerdotes p ecclesias sibi cōmissas omni cū instantia populo p̄dicare debe rent. s. q extra vnū deū nemo arbitret aliquid esse numinis vel diuinitatis. Scōo q cū dyana vel herodiade equi tare est cū dyabolo qui se ita fingit t nominat trāsmeare. Tercio q talis eqtatura fit tūc fantastice. quando dyabolꝰ mentē p infidelitatē sibi subiectaz agitat taliter vt ea q̄ solo spiritu fiant. corporaliter fieri credunt. Quarto q talī dñe habeāt in omnibus obedire. Vnde ad maleficiales actus hec verba extendere est absurdum. cū sint diuerse species. In autē malefici etiam localiter transferant in sua specie supstitōnis vl solum imaginarie sicut phitones. tractabit de illo in capitulis scōe ptis capitulo tercio q vtroq modo. Et sic secundus errōr cum primo eliditur quo ad fundamentū t sanū intellectum canonis. Tercius insup qui ex verbis canonis effectū maleficialē asserit fantasticū ex verbis canonis etiā elidit. Nā in eo q dicit q credit posse fieri aliquaz creaturā aut in melius deteriusue trāsmutari aut in aliā speciem vel similitudinē transformari q̄z ab ipso omnium creatore t. infideli deteriorē. Ne tres partes si nude intelligant sunt ptra processum scripture t determinatōnes doctoꝝ. Nam posse fieri aliqs creaturas a maleficis vtpote vera animalia imp fecta. inspiciat sequēs canon. nec mirū post allegatū canoñ. epi. quid Augus. determinat de magis pharaonis q̄ virgas in serpentes verterunt inspiciatur glo. sup illud Exoꝝ. vij. Vocauit pharao sapiētes. inspiciat t alia glo. strabi q demones discurrūt p mūdū q̄ p incantatōes maleficī p eos aliq̄d efficere conant t colligūt diuersa semina. t ex eoꝝ adaptōne pūt prūpe diuerse spēs Inspiciat t Alb. in de aialibꝰ. Inspiciat t. s. Tho. j. p. q. c. xiij. ar. iij. Quoꝝ dicta breuitatis cā obmittunt. solū h̄ sup est vt intelligat ibi fieri p creari. Secm etiā q in meliꝰ deteriusue valeat transmutari intelligat solūmodo a deo auctoritate t ad correctōes seu etiā punctionē. sepiꝰ tū ista misterio demonū exercent. Et sicut de p̄ dī. dñs pcutit t ipse medet. t ego occidā t ego viuē facis Ita de scōo dī imissionē p angl̄os malos vt supra tactum ē. In p̄fato denīq ca. nec mirū inspiciat ꝓba aug. q dicit malefici t cuiusmōi eoꝝ opatōnes q̄ hoibꝰ inf̄dū ñ solū infirmitates ꝫ et mortē infert. Tercio et sane intelligē expedit cū moderni malefici sepius sope de monū trāsformāt i lupos t alias bestias. Sz canō loq̄t de reali trāsformatōe t eēntiali t ñ de p̄stigiosa q̄ sepi⁹ fit. ō q̄ et Aug. xviij. de ci. dei. c. xvij. multa refert vt de famosissima magacirces. t ō socijs dyomedis t de p̄e p̄stānij. De q

materia in cap. scõe ptis patebit. Et an sp sunt pñtes vel abñtes malefici et an illã formã dyabol⁹ assumat vel ipse hõ p se videat talis ca. vj. z. vij.

Ed q2 scõa ps qõnis dic̃ q̃ his oppositũ asserẽ pticinak̃ sit hereticũ. Querit. an tles debeãt hr̃i tanq̃ manifeste depheñsi i heretica pauitate. vel solũ vt de heresi vehemẽter suspecti. Et vr̃ q̃ p̃ mõ. nã berñ. in glo. ordinaria in. c. ad abolẽdã. §. pñti. z v. depheñsi. ex̃ õ here. Pñti nihilomin⁹ ordinatiõe sancim⁹ vt q̃cũq̃ manifeste fuerit in heresi depheñsi ꝛc. declarat q̃ trib⁹ modis q̃s censeb̃ mãifeste depheñsus. facti vicz euidẽtia. puta q2 publice p̃dicat hẽsim vel legitima ꝓbatõe p testes. vl̃ ex sua ꝓfessiõe. Et q2 tales publice p̃dicãt seu tem ẽ p̃fata oia se opponũt asserẽtes maleficas ñ eẽ. aut q̃ nullo mõ valeãt hoib⁹ nocẽ. iõ tanq̃ manifeste depheñsi in tali pauitate sub hac distinctõe ptinenk̃. Ad eundẽ ẽt sensuz ẽ eiusdẽ berñ. gl. in. c. excõicam⁹. scõo sup vbo depheñsi publice. Ad idẽ etiam facit. c. sup. q̃busdã. ex̃ de v. sig. In spiciat ibidẽ lector. c. z repiet veritatez §z ptra. q2 h̃ nimis durũ vr̃. tũ ꝓpt pena ãnexã q̃ notak̃ in. c. ad abolendaz. §. pñti. ex̃ de here. vbi in clerico ponit̃ degradatio. z q̃ secular3 relinquak̃ arbitio ptãtis secular3 aiaduersione debita puniend⁹. tũ etiã ꝓpter igñantiã z multitudinẽ eor̃ q̃ culpabil̃ i tali errore cernit̃. Et ex multitudie tali rigor iusticie est tpand⁹. di. xl. vt ꝓstitueret̃. Rñ. Cuz nfa sit intentio potius a vicio heresis hmõi p̃dicatores ꝓ posse excusare q̃z icusare cũ vt dr̃ ex̃ de psump. c. lras. §. q̃ circa. mandam⁹ q̃ten⁹ cũ ꝓpter solã suspitõez q̃uis vehementẽ nolum⁹ illuz de tam graui crimie p̃dẽnari ꝛc. vbi gl. sup ver. p̃dẽnari. Procedi pt ptra tales sic vehementer suspectũ: ꝛ nõ dz ꝓpter eos p̃demnari. nisi assit vt ibidez declaratur violenta suspitio. attamen q2 suspitioem excludere nõ possumus. et hoc propter friuolas eorum assertões contra fidei veritatem. Et cum hoc triplex sit suspitio. leuis vehemens. z violenta. de quibus in ca. accusatus. et ca. cum cõtumacia. li. vj. de here. z p nota ta p archidyaconum z Joh. andre sup ca. accusatus z verbo vehemens. z de p sump. ca. literas. De violẽta etiã loquitur canon. dis. xxxiij. quorundaz. Iõo querendũ cuiusmodi suspitõi talis p̃dicãs subiacet. Et quidem cũ talia dogmatizãtes nõ equaliter se ad hmõi errores habere noscunt̃. eo q̃ alicꝝ ex simplici ignorantia iuris diuini. aliqui etiam sufficiẽter informati adhuc fluctuant facillãdo z plene assentire nolunt. z cum error in mẽte hereticum non faciat nisi assit pertinacia volũtaz. oportet etiam dicere q̃ ad suspitionem sup crimen heresis non se equaliter habeant. Attamen quia per ignorantiã putant se posse euadere. Aduertant paulum q̃z grauiter peccãt qui ex huiusmodi ignorantia delinquũt. Nam licz multiplex sit ignorantia. tamen in rectorum animarum ignorantia quecũq̃ sit non potest dici ignorantia inuincibilis seu ignorantia particularis fm philosophos que a iuristis z theologz dicitur facti. Sed censetur in eis ignorantia vniuersalis que est ignorantia iuris diuini. quia est eorum que quis de iure ex lege diuina scire tenetur distinct. xliij. Nicolaus papa. Dispensatio celestis seminis nobis iniuncta est. Ve si nõ asperserimus. Ve si tacuerimus. Tnenk̃ em̃ habere scientiam sacre scripture distin. xxxvj. p totum. Et ad hoc ad subditoz animas informandas eadem distin. capi. ij. §. ecce. z. §. si quis vult. licet fm Kay. Hostiẽ. Tho. non requiratur q̃ habeat scientiã eminentem. sed q̃ habeat ꝓpetentez id est

sufficientē ad suū officiuz exequendū. Attamen pro eoz aliquali consolatione dummodo damna precedentia lucris sequentib⁹ deinceps recompēsant est eis ad vertenduz. Q̄z hec ignorātia iuris licet dicat interduz affectata crassa t supina. Dicit tamen affectata idē voluntaria dupliciter. Quia interduz cum scientia intentōnis. Interduz cuz ignorantia tentōnis. Prima licet i nullo excusat sed damnat. De qua Psal. noluit intelligere vt bene ageret. Secunda tamen diminuit voluntarium: ita et peccatum. Quia fit quando q̄s tenet aliquid scire sed nescit quod tenetur. Que etiā fuit in Paulo. j. Timo. j. Misericordiā p̄secutus sum: q̄z ignorans feci in incredulitate. Qui tamen dicit affectata indirecte. q̄z propter alias occupationes negligit addiscere ea que scire tenet. nec vult laborare in studio ad sciendū illa t excusat nō a toto: sed a tanto. Et etiā iuxta Ambrosium sup illud Roma. ij. An ignoras q̄ benignitas dei ad penitentiā te adducit. dicit Grauissime peccas si ignoras grauissime. id est valde periculose. Ideo p̄ sertim iam in tempib⁹ ad succurrendū animaz periculis omnē ignorantiā repellam⁹ t dariissimum iudicium quod nobis imminet super districtā rationez t talentū nobis credituz semp̄ p̄ oculis habeamus ne ipsa ignorantia etiaz in nobis notet crassa vel supina p̄ methaphorā bois crassi vel supini qui nō videt etiā ea q̄ corā ipso sunt. Dicit em̄ cancellari⁹ in florib⁹ regulaz moraltū. t in scōa regula. q̄ culpabilis ignorantia iuris diuini nō cadit in facientem tē qō in se ē. Hō est. Quia spūssanct⁹ talē hoiem de necessarijs ad salutē q̄ vires ei⁹ excedūt docere īmediate patus est. Ad primū argumentū solutio p̄z p̄ sanū intellectuz canonis. Ad scōm dicit Pet. de tharā. quod timeret vtiq̄ ex magna sua īuidia q̄ aduersus hoiez agitat. si a deo p̄mitteret. q̄ aūt deus p̄mittit sibi aliquaz aliq̄ nō. hoc cedit in maiorē ip̄si⁹ dyaboli p̄tumeliā t displicentiam q̄ de⁹ in oībus vtik eo p̄ra suā volūtatem ad manifestatōez glorie sue. Ad terciū dicit q̄ alteratōnez egritudinis aut alterius effectus maleficialis aliq̄s motus localis inq̄tum demon p̄ maleficam colligit determinata actiua que vicz ledere possunt t apponit determinatis passiuis ad inferendū dolorem vel nocumentū aut actū aliquem spurcissimū. Et si querit an mot⁹ ille rerū a demone localis reducat in motū celestez Dicendū est q̄ non. Quia non mouētur ex virtute naturali: sed mouent ex obediētia naturali q̄ subijciunt virtuti demonis qui habet hoc ex virtute nature sue q̄ potest supra corpora. Pōt dico non q̄ possit influere rebus materialibus aliquā formā vel substantialē vel accidētalem absq̄ āmīniculo alterius rei naturalis. Sed quia potest deo p̄mittente res localiter mouere t ex rebus p̄iunctis dolorē vel aliquam qualitatem p̄ducere. Vnde effectus maleficialis non subijcit motui celi sic nec ipse demon licet res ille t instrumenta subijciant. Ad quartū dicendū. Opus dei pōt ope dyaboli viciari. put ad p̄ma loq̄mur de effectu malificiali. Sz q̄z ꝑ nō pōt nisi dīna p̄missione. ideo nō sequitur q̄ dyabol⁹ sit deo fortior. demū q̄z nō viciat opa dei p̄ violētiā cū sic etiaz destruē posset. Ad dictū simpl̄r notū ē q̄ corpa celestia nō hūt vtutē impmendi i demones cū nihil agat vltra suā vtutē. ꝑ q̄ a magis aduocati sb certa p̄stellatōne veniūt dupliciter ex cā ꝑ facē videt. Primo q̄z sciūt vtutē illi⁹ p̄stellatōnis iuuare ad effectū quē magi optāt. Secūdo faciūt vt hoies inducāt ad venerādū aliq̄ numē i ydelū. ex q̄ veneratōe et aūt tpa rit⁹ ydolatrie p̄cessit. Ad vltī.

uū ꝯtū ad terminos argumēti sup au rū alchimicū. dōm fm scm Tho. in. ij di. vij. in solone vni⁹ argumēti. vbi declarat de vtute demonū i opando. Qz ꝫ q̄daꝫ forꝫe subales p artē induci possint vtute naturaꝫ agentiꝫ vt q̄ forꝫa ignis inducit p artē i lignū ꝫ tn nō ꝑt fieri vlr eo q̄ ars nō ꝑt inuenire sp seu ꝓmū gere, ꝓpria actiua ꝓpriꝫ passiuis pōt tn facē aliq̄d sile t sic alchimiste faciūt aliq̄d sile auro ꝯtū ad accidētia exteriora ꝫ tn nō faciūt vez aurū. qz forꝫa subalis auri nō ē p calorē ignis q̄ vtunt alchimiste ꝫ p calorē solis i loco determinato vbi viget vtus mineralis. et ideo tale aurū nō hz opatōez ꝓpriaꝫ spēm t sile ē de aliis eoz opatōib⁹ ad ꝓpositū. Demones opant p artē circa effect⁹ maleficiales t ideo absq̄ āminicl'o alteri⁹ agētis nullā formā subalē vel accidētalem inducē pñt t qz nō dicim⁹ q̄ maleficia i ferat ptez absq̄ āminicl'o alteri⁹ agentiꝫ ideo etiā cū tali āminicl'o ꝑt veras q̄litates egritudis aut alteri⁹ passiōis inducere. ꝫ q̄liter hꝫ āminicl'a seu āministrationis instrꝫoz hñt ad effectū maleficialem cū demonib⁹ concurrere vel nō patebit per sequentia.

Questio secunda:

An catholicū sit

asserē q̄ ad effectū maleficialē sp hēat demon cū malefico ꝓcurrē vel q̄ vn⁹ sine altero vt demō sine malefico vel ecōuerso talē effectum possit, pducere. Et arguit ꝑ q̄ demō sine malefico. Aug. in li. lxxxiij. q. Dia q̄ visibiliꝫ fiūt etiā p inferiores ptātis aeris fieri posse credūt. Sz oia nocumēta corpalia nō sūt inuisibilia ꝫ potiꝰ sensibilia. igit etiam a demonib⁹ fieri pñt. Preterea ex scripturiꝫ nocumēta iob illata vbi ignis de celis cecidit t familiā cū gregib⁹ pecoꝝ vno impetu cōsumpsit t turbo demū deijcēs liberos occidit demō p se absq̄ maleficiꝫ cōcurrente tm̄ mō diuina ꝓmissione opat⁹ē. ꝫ a sili in aliis q̄ maleficis ascribunt. patz t de vij. virꝫsare ꝗginis ꝗs demon occidit. Preterea dcq̄d pōt vtus inferior absq̄ āminiculo vtutiꝫ superioris pōt t virt⁹ superior absq̄ āminiculo vtutis inferioris. Sz vtus inferior pōt cōcitare grādines t inducere infirmitates absq̄ auxilio vtutis superioris. Dicit eñ albert⁹ de ꝓprietatib⁹ rerū q̄ saluia putrefacta certis modis vt ibidē ponit si ꝓiecta fuerit in fontē mirabiles ꝓcitabit in aere tempestates. Preterea si dicatur. q̄ demon vtit maleficio nō ꝓpter indigentiam ꝫ ꝓpter eius quā querit ꝓditionem Contra Xristo. iij. ethicoꝝ. Malicia ē voluntariū. qō, pbat p hoc q̄ null⁹ opatur iniuste volūtarie nō velle iniustum esse. t volūtarie stupꝛantes nō velle incontinentē eē. t p hoc etiā legislatores puniūt malos q̄si volūtarie mala operantes. Demon ꝑ si opat p maleficam operat tanq̄ p instrm. t cū instrm dependet ad voluntatē ꝓncipalis agentiꝫ t nō voluntarie agit si cōcurrit nō erit ei actio imputāda nec p ꝑns puniēda. Sz ꝓtra q̄ nihil possit efficere in inferioꝛib⁹ absq̄ maleficis. Primo de generatōne. Omnis actio est p ꝓtactū. Et qz nō est aliq̄s ꝓtactus demonis ad corpa cū nihil hēat cum eis cōe. ꝑ vtit aliq̄ instrumēto illi influēdo vtutē ledendi p ꝓtactū. Juxta ꝫ etiaz q̄ maleficia possint fieri absq̄ ope demonū. pbat p textum t glo. ad Galath. iij. O insensate gallate quis vos fascinauit veritati nō obedire. glo. quidam habent oculos vrentes qui solo aspectu inficiūt alios t maxime pueros. Est ad hoc etiā auicen. vj. naturalium. li. iij. ca. vlti. ita dicens. Multotiens aūt aīa opat in corpoze alieno sicut in ꝓprio quemadmodum est opus oculi fascinātis t estimationis opantis. Et eandem sententiaz

etiã ponit Algazel li.v. suo physicorũ ca.ix. Putat etiã Auicenna licet nõ teneat in illo q̃ vtus imaginatiua etiã absq; visu possit extranea corpa imutare. vbi nimis extendit virtutẽ imaginatiuã. & capiũ hic virtutẽ imaginatiuam nõ inq̃tum distinguit contra alias virtutes sensitiuas interiores vt est sensus communis & fantasia et estimatio. sed inq̃tum includit oñs illas virtutes interiores. Sed bene verũ q̃ talis vtus imaginatiua põt trãsmutare corpus ꝓiunctum. scilicet illud in quo est sicut homo potest ambulare supra trabem q̃ est in medio vie. Si vo posita fuerit super aquã. pfundam non audebit ambulare super eã. eo q̃ imaginabitur in eius anima forma cadendi vehementer impressa cui obedit materia eius & virtus membrorũ eius & nõ obediunt eius cõtrario. s. ad directe ambulandum. In hoc ergo ꝓuenit hec imutatio cum oculo fascinantis inq̃ntum imutat corpus ꝓximũ primo ꝛ non corpus alienũ de q̃ imutatõe iã loq̃mur. Preterea si dicat q̃ talis imutatio causat a corpe viuo mediante aia in aliud corpꝰ viuũ. Contra. qz ad põtiam interfectoris manat sanguis ex vulneribus occisi ꝛ etiã absq; virtute aie corpa põt mirabiles effectus ꝓducere. Item homo viuens & ꝓpe cadauer homis occisi transiens etiã nõ sentiẽdo illud adhuc terrore ꝓcutit. Preterea sic̃ res naturales bñt quasdã vtutes occultas quaꝝ ratio ab hoie assignari nõ põt. sic̃ q̃ adamas trahit ferũ & multa q̃ Aug. enumerat. xx. de ci. dei. Ita mulieres ad imutatõnes faciendas in corpib9 aliẽis certis reb9 vti põt. absq; auxilio demonum que etiã nostrã rõnem excedunt. Et qz excedũt non debem9 ꝓpterea demonib9 quasi ex maleficis insimul cõuersantes ascribere. Preterea malefici certis vtunt imaginib9 & reb9 instrumẽtalib9 quas interdũ ponũt sub limine ostij dom9 aut ad certa loca. vbi pecudes ꝓueniũt aut etiã hoies q̃ maleficiãtur & interdũ moriunt. Sz qz hmõi effect9 põt euenire ex imaginib9 illis inq̃tum bñt quasdã influẽtias a corpib9 celestib9 receptas. ꝓbat. Naz sicut corpa naturalia subdunt corpib9 celestibus. ita & artificialia. Sed corpa naturalia põt recipe q̃sdaz vtutes occultas. g̃ &c. & artificialia. vñ videt q̃ eoꝝ opa possẽt p tales impssiones practicari et nõ per demones. Preterea si va miracla põt fieri ex ptãte nature in eo q̃ opat. ita et mirãda & stupẽda opa ex vtute nature ꝓbat. Nã greg. dicit. ij. dyalo. Sancti miracula faciunt aliq̃n ex pce. aliq̃n ex ptãte. exemplũ dat de vtroq;. Petrus orãdo suscitauit thabitã mortuã. Ananiã & saphirã mentiẽtes morti increpãdo tradidit absq; pce. ergo & hõ p virtutem aie sue poterit materiã corporalez in altero etiã transmutare seu imutare de sanitate in infirmitatẽ & econuerso. Preterea corpꝰ humanũ est nobilioꝰ q̃ alia corpa inferiora. g̃ ꝓpter apphensionem aie hũane imutat corpꝰ humanũ ad calorẽ & frigus vtz in irascẽtib9 & timentib9. imo etiã hec imutatio pertingit q̃nq; vsq; ad egritudinẽ & mortez. g̃ multomagꝭ põt sua vtute materiã corporalẽ imutare. Sz ꝓtra ẽ. Suba spãlis nõ põt imprimere aliquã formã nisi ãminiculo alteriꝰ agentꝭ vt supra tactũ est. vñ & aug. in ꝓfato li. Nõ est putandũ istis trãsgressoribus ãgelis ad nutũ seruire. hãc visibiliũ rerũ materiaz. g̃ soli deo. ergo multomiꝰ hõ ex potestate naturali efficere põt effectꝰ maleficiales. Rñdendo qz nõ desunt errantes in hac materia maleficas excusantes & demones tantummodo aut iculpantes aut q̃busdã naturalib9 trãsmutatõnib9 eaꝝ facta ascribẽtes. Ideo horũ falsitas oñdit primo per descriptio

nem maleficoꝝ. De qua ysiō. viij. ethimo. c. ix. Malefici dicunt ob facinorū magnitudinē. s. mala p̄ cūctis malefactoribꝰ efficientia. vñ subdit. hi elementa p̄cutiunt opere. s. demonuꝝ ad grandines ⁊ tempestates p̄citādas. Itez dicit. Mentes hominuꝝ turbāt intellige ad amentiā odiū ⁊ amorē inordinatuꝝ Item subdit. Ac sine vllo veneni haustu violentia tantū carminis aias interimūt. Ad idem. xxvj. q. v. c. nec mirū. ⁊ sunt verba Aug. in de ciui. dei. vbi declarat q̄ dicunt magi et malefici. Magi sunt q̄ vulgo dicunt malefici ⁊ ob facinoꝝ magnitudinē sic nuncupant. hi sunt q̄ p̄missu dei elemēta p̄cutiūt. hominū turbāt mentes mīꝰ p̄fidentiuꝝ in ōo ac sine vllo veneni haustu violētia tantū carminis interimūt homies. Hñ ⁊ Lucanꝰ. Mens hausti nulla sanie polluta veneni incantata perit demonibꝰ em̄ accitis audent ventilare et quousq̄ suos p̄māt malis artibus inimicos. Ex quibꝰ p̄z q̄ in hmōi operibꝰ semp̄ hñt demones cū maleficis p̄currere. Scōo q⁹ cū quadruplices effectꝰ penales assignare possumꝰ. s. misteriales. noxiales. maleficiales ⁊ naturales Et ministeriales dicunt q̄ misterio bonoꝝ angeloꝝ sicut noxiales malorum spirituū immittunt. Moyses em̄ egyptū in. x. plagis ministerio bonoꝝ percussit vbi magi in. ix. tantū per malos spūs cōcurrūt. et triduā pestez p̄pter peccatū dauid circa numeratōnez populi p̄missum. ⁊ de. lxxij. milibꝰ hominū vna nocte p̄stratis de exercitu Sennacherib vtiq̄ hic p̄ angelos domini. s. p̄ bonos dominū venerantes ⁊ cōgscētes peracta fuerunt. Noxiales vō effectus cum in scripturis nominant. Immissiones per angelos malos fm q̄s populus ille in deserto sepe percussus fuit. Et maleficiales effectꝰ dicunt q̄ demon p̄ maleficos ⁊ p̄ magos opat. sūcūt ⁊ naturales q̄ ex influentijs corpoꝝ celestiū in istis inferioribꝰ circa mortalitates sterilitates terraꝝ ⁊ grandines ⁊ his similibꝰ causant. Et inter hos effectus magna fit dīa. ideo cū Iob noxiali plaga fuit a demone p̄cussus ⁊ non maleficiali ideo nihil ad p̄positum. Si quis vō curiosiꝰ instaret sicut plerūq̄ hec materia curiosas patit a maleficarū defensoribꝰ instātias. sp̄ in cortice verboꝝ aerem verberantes ⁊ medullā veritatis nūq̄ penetrātes. Cur Iob nō maleficiali effectu p̄ demonē sicut noxiali p̄cussus fuit. His curiose etiam responderi p̄ōt q̄ Iob fuit p̄cussus a dyabolo solū. et nō mediante malefico vel malefica. Quia hoc genꝰ superstitiōis vt nondū erat inuentū. vel si erat inuentum. diuina tamē p̄uidentia voluit vt potestas demonis mūdo ad p̄cauendum eiꝰ insidias p̄ dei gloria īmoresceret cū nihil nisi a deo p̄missus efficere p̄ōt. Et de tempe quidē quo primū genus superstitionis inuentū fuit. Et dico primū genꝰ quo ad demonū inuocatōez nō quo ad purā ydolatriā. Dicit Vincentius in spec. hysto. allegans plures doctoꝝ q̄ primꝰ inuentoꝝ artis magice ⁊ mathemace fuit zoroastres qui dicitur fuisse Cham filius Noe. h̄ fm Augustinus de ciui. dei. solꝰ risit nascendo ⁊ hoc nō nisi ope dyaboli. Hic etiā cū esset rex superatꝰ est a Nino filio beli q̄ edificauit niniuē. vel amplius sub q̄ cepit regnū assyrioꝝ tempe Abrae. Hic etiā Ninus ob inordinatū amorez patris fecit fieri imaginem patri mortuo ad quā quicūq̄ confugiebant malefactores liberi erant ab omni punitione debita. Et ex hoc ceperūt homes imagines adorare vt deos. sed hoc pꝰ primā etatē. q⁹ sub illo tpe non erat ydolatria. p̄pter recentē memoriā creatōnis mūdi. vt dicit. s. Tho. scōa scōe. q. xcv. ar. vlij. vel etiā incepit a Nembroth. q̄ cos

gebat hoies ignem adorare. et sic in secunda etate incepit ydolatria. q̄ est primū genꝰ superstitionis. sicut diuinatio secundū. z obseruantia terciū. Maleficorū aūt ritus reducit ad scām genꝰ superstitionis. s. ad diuinatōes que fit p exprām demonū inuocatōes. cuiꝰ etiā sunt tria genera. scilz nigromātia. planetarij seu potiꝰ mathematici. z diuinatio p somnia. hec ides posui vt priꝰ lector intelligat noxias illas artes nō subito sed p̄cessu temporis fuisse inuentas nec absonum esse assererе maleficas tpe Job nō fuisse. Sicut em̄ p incrementa temporū vt Grego. in moralibus dicit creuit sciētia sanctorꝝ ita et noxie artes demoniorꝝ. Et sicut iam repleta est terra sciētia dñi Esaie. xj. Ita iaz mūdi vespere ad occasum declinante. malicia hoīm excrescente z charitate refrigescēte superabundat omnis maleficorꝝ iniquitas. Ipse tū zoroastres cum esset intentus illis actibus z solūmodo consideratōni astrorū a dyabolo successus est. Hec vbi supra. De tempe aūt quo malefici legunt cū demonibꝰ ad maleficia inferenda conuenisse tactū est supra: z habet Exoð. vij. quo ad magos Pharaonis qui in plagis super egyptū demonum assistentia sicut moyses ministerio bonorꝝ angelorꝝ signa plurima ꝓtrauerūt Vnde concludit veritas catholica videlicet q̄ ad effectum maleficialez licz non ad effectū noxialem semper habz maleficus cum demone cōcurrere. Et per hec patet rūsio ad argumēta. Naz ad primū nō negat quin effectus noxiales que visibiliter cernunt sup homines iumenta terre fruges. z que etiam ex influentijs corporꝝ celestiū sepe proueniūt etiam a demonibꝰ deo pmittente inferunt. Dicit em̄ Aug. iij. de ciui. Demonibꝰ subsunt ignis z aer quantū eis a deo pmittitur. patet z per glosam super illud. Immissiones per angelos malos que dicit. Deus pmittit per malos angelos. Ex quibꝰ etiā patet respō sio ad scām de Job. z ex his que prius tacta sunt de initio artis magice. Et ad terciū de salnia putrefacta z in puteus iecta dicit. q̄ licet sequat effectus noxialis absq̄ auxilio demonis licet non absq̄ influentia corporis celestis. Loq̄mur autem de effectu maleficiali vnō non est simile. Ad quartū dicit verum esse q̄ demones vtunt maleficis tantū modo propter eorum perditōnem. Et cum infertur quod non essent puniendi. quia concurrunt tanq̄ instrumenta que mouent ad nutum non ꝓpriū: sed principalis agentis. Rñdet q̄ sunt instrumenta animata z libere agentia. z licet post expressum pactū initū cum demonibꝰ nō iam sint sue libertat̄. qa vt ex eaꝝ passionibꝰ accepim⁹. z loquor de mulierculis combustis ad plurima maleficia coacte si verbera demonum subterfugere volūt cooperant. prima tū pfessione q̄ sponte se demonibꝰ subiecerūt manent ligate.

Ad alia vo argumēta in quibus a ꝓbat maleficiales effectꝰ posse absq̄ opere demonuz a vetulis peurari. Dicendus q̄ ex vno particulari ꝓcludere vniuersale est dissonū rationi Et cum in tota vt videt scriptura sacra nō inueniat tale nisi hicvbi agit de fascinatōne seu inuultuatōne vetulaꝝ. Jōo nō valet p hoc concludere q̄ semp habeat ita euenire. Insup est etiā dubius p glosam. An absq̄ opere demonū talis fascinatio fieri possit eo q̄ ex glosis ibi elicit q̄ fascinatio capitur triplicit. Vno modo dicit ludificatio sensuum q̄ fit p artem magicaz z sic pōt fieri ministerio demonum. nisi prohibeantur a deo immediate mediante vel ministerio sanctorꝝ angelorꝝ. Secūdo modo pōt dici inuidia. vt ibi Aplus dixit Quis vos fascinauit id est tanto odio

pſecutus est. Tercio q ex tali odio fiat imutatio ad malū in corpe alicui⁹ per oculos alterius aspicientis in eum. Et de fascinatōne hoc modo dicta ꝓmunt er loquunt doctores ſm quez moduz etiam Auicenna t Algazel vt in argumentis deducit locuti sunt. Nā t sanctus Thom. hanc fascinatōnem declarat ꝓma parte. q. xcvij. p hūc modum Ex forti inquit imaginatione aie imutant spiritus corporis continenti. Que quidem imutatio spirituū maxime fit in oculis ad quos subtiliores spūs ꝓueniūt. Oculi em̄ inficiūt aerem continuū vsq; ad determinatū spacium per quem modū specula si sint nona t pura contrahūt quandā impuritatem ex aspectu mulieris menstruate. vt aristoteles dicit i libro de somno t vigil. Sic igitur cum aliqua anima fuerit vehementer ꝓmota ad maliciam sicut maxime vetulis ꝓtingit efficit ſm moduz predictū. Aspectus eius venenosus et noxius t maxime pueri qui habēt corpus tenerum t defacili receptiuū impressionē. Subdit tamen q possibile ē etia q dei ꝓmissione vel ex aliquo occulto facto coopetur ad hoc malignitas demonū cuz quib⁹ sortilege vetule pactū aliqō habent.

Ed ꝓ ampliori intellectu solutionū aliqua dubia mouent ex q rum solutōne veritas magis patebit. Videtur em̄ obstare primo illud quod superius dictū est. Q; substantie spirituales nō possunt trāsmutare corpora ad aliquā naturalem formam nisi āminiculo alteri⁹ agentis ergo multominus hoc poterit efficere imaginatio quamtūcunq; fortis i anima. Preterea est articulus condemnat⁹ in pleriscq; vniuersitatibus precipue tamen parisiensi. q incātator aliquis proiecit camelum in foueam solo visu eo q sicut intelligentie superiores imprimūt inferiores. sic anima intellectiua imp̄mit in aliā t etiam in animā sensitiuā. Item ad hoc est articulus ꝓdemnat⁹. q materia exterior obedit substantie spūali si intelligat simplicit t ſm omnē modū transmutatōnis. Quia sic soli deo vt ꝓius patuit obedit. His visis fascinatio de qua loqmur qualiter sit possibilis t qualiter nō. declarat. Non em̄ est possibile homini q ꝓ naturalez virtutem anime sue ꝓ oculos talē virtutem emittat que nō mediante transmutatione ꝓprij corpis neq; medij nocumentū inferre possit corpori homis q̄d aspicit maxime cum ſm opinionē ꝓmuniorez videam⁹ intra suscipientes nihil extra mittentes. Nō est etiā possibile homini q virtutē naturalē aie sue ꝓ volūtate sua transmutiōez facit imaginādo in oculis suis q̄, mediante trāsmutatōne medij. s. aeris possit corpus hois quē aspicit in aliquaz trāsmutare qualitatem ſm quod sibi placuerit. Et quia ſm hos duos modos predictos non potest vnus homo aliuz fascinare cum nūli hominū potest inesse realis vtus per naturalē virtutez aie sue. Ideo velle ꝓbare quod maleficiales effectus possent ꝓdirī ex naturali aliq; vtute sup ad infringendū opa maleficiorum q̄ virtute demonū fiūt est plurimū alienū a veritate. q; etiam ſm hos duos modos fascinatio reꝓbat sicut t ꝓfati duo articuli. Qualiter tñ sit possibilis licet superi⁹ tactū sit tamē clarius sic deducit. Potest em̄ contingere q homo vel mulier aspiciens corpus alicui⁹ pueri moueat ip̄m mediante visu t imaginatōne vel aliq; passione sensibili. Et quia passio sensibilis est cum quadā imutatiōe corporali t oculi sūt tenerrimi ꝓpter qō sunt impressiōis multū receptiui. Ideo quandoq; ꝓtingit q ꝓ aliquā passionē interiorē transmutant oculi in aliquā malā qualita-

tem maxime cooperante ad hoc aliq imaginatione cuius impressio cito redūdat in oculos z propter eoz tenerri tudinem z propter vicinitatem radicū sensuū particulariū ad imaginationis organū. Cum aūt oculi sunt transmutati in aliquā qualitatē nociuā contingere pōt qō transmutent aerem sibi cōtiguū aliquā qualitatez malā et illa ps alique z sic vsq; ad aerem ptiguū oculis pueri q aspicit z ille aer ptiguus poterit quādoq; in materiā dispositam q; non dispositā cui consonat transmutare oculos ipsius pueri in aliā qualitatem malā z mediantibus oculis ipsi⁹ pueri aliquas alias partes interiores. Vnde nec cibū digerē nec in membrī fortificari aut augmentari poterit. Experimentū hui⁹ rei manuductiuuz est. Quia videmus hominem patientē in oculis quandoq; ex aspectu suo ledere oculos eū aspicientis qō cōtingit ex ꝺ q oculi mala qualitate infecti inficiunt aerem medium et aer infectus inficit oculos directos ad oculos infirmos eo q; fm rectā lineaz infectio illa derivat in directū ad oculos inspicientiū cooperante ad hec multum imaginatōne ei⁹ qui aspiciendo oculos infirmos imaginat se ledi. Plura possent exempla manuductiua adduci q; brevitatis causa obmittunt. Concordat his quedā glo. sup illud psal. Qui timēt te videbūt me z le. dicens. Magna vtus in oculis est qō in naturalib⁹ apparet animal em visum pdest yctericis prior videns lupis vocem aufert vel sic. Basilicus si prior videt occidit si prior videt occidit. Et ratio quare basilic⁹ videndo occidit hominez nisi q ex aspectu z imaginatōne excitat in eius corpore materia venenosa per quam oculi primo inficiunt et demum aer contiguus z sic alia z alia pars aeris vsq; ad aerem homini ptiguū quē aerē p aspiratōnem cū homo attraxit intoxicat z mozit. Prior aūt visus ab homie vbi homo volens basiliscū occidere circūmunit se speculis ex quib⁹ dum basiliscus inspicit ex reuerberatōne aer inficitur z sic vsq; ad basiliscū ptingit et occidit. Sed dubiū. Cur bō occisor bestie nō mozit z hic occultā quandā causaz opinari necesse est. Hec sine pīudicio z temeraria assertōne dicta sunt tantūmodo dictis sanctoz inherētes catholicam veritatē concludam⁹ qō ad maleficiales effectus de quib⁹ ad pñs loq mur malefici cuz demonib⁹ semp concurrere z vnum sine altero nihil posse efficere. Ad argumenta patet respōsio de fascinatōne ad primū. Ad secundū dicit. Juxta Vincen. in specu. natu. c. xiij. Qz vulnus infectū spiritib⁹ interficientis ex forti imaginatōne illō vulnus trahit aerem infectū transeuntem iam interfectore sanguis ebulliens extra manat. quia ad presentiam interfectoris aer inclusus in vulnere sicut ab interfectore intrauit. Ita ad eius psentiam mouet ex qua pmotiōe sanguis erumpit. Sunt quidā alias causas allegantes quasi illa ebullitō sanguinis sit ei⁹ clamoz de terra sup homicidam psentem. z hoc propter maledictionez prime homicide cayn ad illō de bozore. dicendū hoc q; bō transiens xpe cadauer bois occisi bozore pcutiat. licet illud nō sentiat. hoc fit ex spū quantulamcūq; infectōnez recipiente z eā anime repugnante. Sz hec nihil cōcludunt aduersus opera maleficoz cū omnia illa naturaliter vt dictū est fieri valeant. Ad terciū sicut dictū est supra maleficoz ritus deducunt ad scōm gen⁹ superstitōnis qō dicit diuinatio. reb⁹ vo superstitiose vti in observātijs qbusdā reducit ad terciū gen⁹. ideo argumentū nō est sile. demū etiā qz reducunt non ad quālibet diuinatōez: ꝫ ad illa q fit p exps

sam demonū inuocatōez. Et hoc etiaz cū multis modis fieri possit. s. p nigromantiā. geomantiaz. idromantiam ꝛc. Inspiciaꝫ se. se. q. xcv. ar. v. Ideo ꝫ diuinatio maleficoꝝ vbi maleficijs sunt intenti. sicut supmū gradū in flagitijs tenet ita ꝫ aliud iudicium de eo existit Vñ qñ arguit ꝙ qz occultas rerū vtutes cognoscē nō possum⁹ et malefici ēt occult⁹ reb⁹ intendūt. Dicit ꝙ si intēderent reb⁹ naturalib⁹ ad aliqs effect⁹ naturales ex naturali vtute ꝓcedendos ꝫ licitū foret vt de se pz. Vel etiā ꝓcedendo ꝙ si intenderēt supstitiose reb⁹ naturalib⁹. vtpote reb⁹ hmōi certas caracteres vel aliq̄ nota ignota inscribendo. ꝫ illis ꝙ acq̄renda sanitate vel amicicia ꝫ ꝙ aliq̄ vtilitate ꝫ nō ꝙ nocumēto aliq̄ inferēdo vtēt. tūc licet absq; ex pssa demonū inuocatōne licz nō absq; tacita fieri ista possent ꝫ illicita iudicāt Quia tū hec ꝫ his silia reducūt ad tertiū gen⁹ supstitionis. s. ad obseruantiaz vanitatū vt dictū est. ideo nihil ad ꝓpositū. sup heresim maleficoꝝ fortificāt. Etiā solutio ꝙ huic tercō generi q̄tuor assignant spēs. Quia vel vnū qs obseruantijs ad sciam acq̄rendā vel ad cōtecturas sumēdas fortunioꝝ vel infortunioꝝ. vel ad suspēsiones sacroꝝ vbōrū vl ad corpa imutāda i meli⁹. Vñ ꝫ notant sanct⁹ Tho. in ti. illo qōnis vbi q̄rit. An obseruatōnes ordinate ad corpoꝝ imutatōez sint licite. q. xcvj. in sūma ꝓfata. ar. ij. addit. puta ad sanitatez obseruatōnes q̄ maleficoꝝ cū hic locū hūt sed vt dictū est sub scdo genere ptinent supstitionis ideo nihil ad ꝓpositum Ex his etiā ad quartuz argumentum respondet. ꝙ quia duplices i his obseruātijs fieri possunt imagines nigromantice ꝫ astronomice ꝫ inter ꝫ ratis est differentia. Oz in nigromantici semp fiūt expresse inuocatōnes demonū ꝓpter expressa pacta cum eis inita. Inspiciaꝫ solutio secūdi argumenti ꝓ fate qōnis. In astronomicis vo. sē pacta tacita. ꝫ ideo nulla inuocatio nisi forassis tacita. puta ꝓpter figuraꝝ ꝫ caracterū signa q̄ eis inscribunt. ꝫ itez imagines nigromātice vel fiunt sub certis ꝓstellatōnib⁹ ad recipiendū certos influxus ꝫ impssiones celestiū corpoꝝ etiā certis figuris ꝫ caracterib⁹ insignitiv in anulo. lapide vel aliq̄ ꝑciosa materia. vel fiūt simplr. absq; obseruantia ꝓstellationū. ꝫ indifferēter ex quacūq; materia etiā vili ad inferendū maleficia vbi ꝫ qñ ad aliq̄ loca reponunt. Et de his effectib⁹ cū suis imaginib⁹ iam sermo ē ꝫ nō de alijs. Ideo argumētū nō facit ad ꝓpositū Qualit̄ deniq; certe imagines supstitiose. de quib⁹ tactū est nullā hūt efficaciā inq̄tum sunt artificilia solū. lz forte materialia i eis ꝓsiderata possent hīe efficaciā si ꝫ inq̄tuz hīent naturalē aliquā vtutē ex impssione corpoꝝ celestium. si cui placet. doctoꝛē ibidē inspiciat. Sp tū dicit cē illi citū imaginib⁹ vti. Imagines vo maleficaꝝ absq; naturali aptitudine ad effectū fiūt. solummō aūt ex inssu demonū reponūt ꝫ applicāt vt manualit ad effectū ꝓcurāt in maiorē cōtumeliam creatoris vt ꝫ pampli⁹ irritat⁹ malaq; fieri in figitioꝝ taliū vindictā ampli⁹ ꝑmittat. Vñ ꝫ sacratioꝛib⁹ āni tpib⁹ huiusmodi fieri ꝓcurāt. Ad quintū dēm ꝙ Greg. ibi intellexit ptātem gre non nature. Vñ ꝫ ibidem subdit. Qui filij dei ptāte sunt vt Job. dicit. Quid mirū si signa ex ptāte faciūt. Ad vltimuz dēm ꝙ silitudo nō valet. qz alia ē actō aie circa corp⁹ ꝓpriū. ꝫ alia circa corp⁹ alienū. Nam qz corpi ꝓpio vnit aia vt forma. ꝫ appetit⁹ sensitiu⁹ ē act⁹ alicui⁹ organi corpalis. Ideo ad apprehensionē aie hūane pōt ꝓmoueri appetit⁹ sensitiu⁹ cū aliq̄ imutatōne corpali caloꝛē ꝫ frigus. vel etiā vsq; ad mortē. Ad ex-

terfora vo corpa immutanda nulla apprehensio aie hūane sufficit nisi mediante imutatōe xpij corpis sicut ō fascinatōe dictū est. Vnō t malefici ex nulla ptāte naturali ꝫ solūmō auxilio demonum. t ipsi demones āminiculo alicuius alterius reivr p spinas ossa crines ligna ferruz t hmōi qñ intromittūt. aut instrm aliqō reponūt vt successiue patebit maleficiales effect9 ꝓcurant.

Eūde magr̄i spūali tenori bulle aplice inherendo ꝓsiderandū est de origine maleficoꝝ et eorū operū multiplicatōe. t p̄ de ipis maleficis. scdo de eoꝝ opib9. Vbi notandū q; qz ad hmōi effectū tria hūt ꝓcurrere. s. demon. malefica. t diuina pmissio. xxiij. q. j. si p sortiarias. Aug. etiam dicit q; ex pestifera facietate hoīm t demonū hec superstitiosa vanitas adinuēta est. Ideo origo t multiplicatio huius hereseos ex pestifera hac facietate sumit q; etiā ex alijs elicit. Nā attento q; hec heresis maleficoꝝ nō solum differt ab alijs heresib9 in ꝑ q; ipsa p pacta nedū expssa. verūetiaz placita ac federata in omnē creatoris ac sue creaturaꝝ cōtumeliā t nocumētū insanit cuz tū oēs alie simplices hereses p nullus pactus tacitū vel expssum cū demonib9 initū licet nō absq; instinctu satanis ois infidie. errorib9 pp difficultatē credendoꝝ assentiūt. Verūetiā differt ab oīi noxia t superstitiosa arte in ꝑ q; sup oia genera diuinationū ipa maleficoꝝ heresꝫ supnū attinet gradū malicie qō etiam nomē a maleficiendo seu male de fide sentiendo sibi vsurpat vt pr̄i tactū est. Attēto etiā q; int̄ alios actus hūt p augmento illius pfidie q̄tuor exercere vicz. fidem catholicā in toto vel in pte ore sacrilego abnegare seipsos in corpe t aias deuouere. Infantes nondum renatos ipsi maligno offerre spurticijs dyabolicis p carnales actus cuz incubis t succubis demonib9 insistē q; oia vtinā alie na ab oi vitate t figmēta forēt dicenda Dūmō eccie a tāta labe infectōis existeret imunis. cui tū heu obstat t aplice sedis p bullā dekmiatio vex t expiē tia rex mgra q; nos ex xpijs eaꝝ fassionib9 ac flagicijs ppetrat̄ intīm certificauit q; absq; dispēdio xpie salut̄ taz ab eoꝝ inquisitōib9 desistē nequim9. Jō de illoꝝ origine t multiplicatōe pestifera tractaturi. qz laboriosū existit. lō a legētib9 sic sūma cū diligētia singla sūt pscrutāda q; t admittēda q; rōni ꝓsona t scripturaꝝ traditōib9 nō dissona iueniunt. Et qz inter oēs actus ad multiplicatōez eoꝝ deseruientib9 duo eorum plurima coopant. s. incubi et succubi demones t infantiū sacrilege oblationes. Jō de ipsis spāliter tractabimus. ita tū vt p̄ de ipsis demonib9. scdo de ipsis maleficis. t tercio de ipsa dina pmissione mentio hēat. Et qz demones p intellectū t volūtatē ōpant t potius sub vna cōstellatōe ꝫ sub altera ad ꝑ vt semen ad plis ꝓcreatōez vigoretur. Inquirendū erit de ipsis ꝓstellatiōib9 a demonib9 obseruat̄. Et ita principaliter querunt tria. Primo an ꝑ heresis p ꝓpatōez ad demones incubos t succubos possit originaliter multiplicari Scdo an ne p ꝓpatōnez ad corpa celestia q; etiā cause sūt hūanoꝝ actuū eorū opa possint vigorari. Tercio an ne per oblatōnes sacrilegas infantes demonib9 offerētes possit ipa heresꝫ augmētari. tū infra scdam t terciā tractabitur scda qō principalis. s. de influētijs corporū celestiū. t hoc pp decentē ꝓtinuationē sup opa maleficoꝝ. Circa primuz tres erūt difficultates. Vna generalis de incubis illis demonib9. Altera specialis a quib9 demonib9 hmōi actus exercent. Tercia singular̄ q; ad ipsas maleficas demonib9 se subijcientibus.

Tercia questio prime partis

D primus videtur q nō sit catholicum asserere q p incubos et succubos demones possint homines procreari. procreatio hoīm instituta est añ peccatū a deo in hoc q homini mulierē in adiutoriū de costa formauit. Quib⁹ t dixit. Crescite t multiplicamini Gen. j. Et iterū Adam inspiratus dixit. Erunt duo in carne vna. Gen. ij. Similiter t p⁹ peccatū in lege nature dictum est ad Noe Crescite t multiplicamini. Gen. nono In tempe etiam noue legis a xp̄o hec pnunctio pfirmata. Math. xix. Non legistis q ab initio qui fecit homines masculū t feminā fecit eos. g alij modi homines procreandi non debent assignari. Si dicat q demones cōcurrūt non vt principia naturalia ꝫ vt artificialia q̄ndo studiose coopant. ad naturales conceptus hoīm semen recipiendo. t iterū transfundendo. Cōtra. Quia aut hoc posset dyabol⁹ in oīi statu vicz matrimoniali t extra. aut in vno tantuz. Nō primo modo. q tūc opus dyaboli essz fortius q̄ opus dei q quēlibet statum instituit aut pfirmauit. puta ptinentiū t piugatoz. Nec sēdo modo. q hoc nullubi legitur in scripturis vt ex vno statu t nō ex altero hmōi hominū fieret procreatō. Preterea procreare hominem est actus viui corporis. sed demones assumptis corpibus non dant vitā quia illa tantummodo formaliter fluit ab anima que ē act⁹ corpis phisici organici potentia vitam habentis. ij. de anima. ergo p huiusmōi assumpta corpora opera vite exercere nō possunt. Si dicat q assumūt corpus nō vt vitā tribuant sed vt semen naturale retineant t transfūdant. Contra. In operib⁹ angelorum bonorum et malorum sicut nihil est superfluum nec etiam in operibus nature. Sed cum demon naturali virtute qua etiam omnē virtutem corporis excedit possit inuisibiliter t semen colligere t iterum applicare. Igit̄ aut ratio dabitur. q non possit inuisibiliter hoc facere. aut si potest alterū erit superfluū. fortificatur ratio. Nam in libro de causis dicitur. q virtus intelligentie est infinita inferius ꝫuis sit finita superius. sed omnia corporalia sunt infra intelligentias ergo et infinitate sue virtutis potest ea qualitercunq̄ vult imurare. Sed intelligentie sūt angeli sive boni sive mali. ergo possūt absq̄ hoc q corpora assumāt transmutationes in seminibus facere. Preterea semen recipere ab vno et transfundere in aliū fieret p motū localem. sed demones nō possunt corpora mouere localiter. pbat. Anima est suba spūalis sicut t demon: ꝫ aia non pōt localiter mouere corp⁹ nisi a se vinificatum. Vnde si aliqō membr̄ mortificet redditur immobile ergo t demones aliqō corpus mouere localiter. nisi ab eis vinificatū non possunt. Dictū est autem t quasi per se notū q demones non vinificant aliquod corp⁹. ergo nec semē poterūt mouere localiter de loco ad locum. Preterea. omnis actio est per cōtactum. vt dicit primo de generatione. Non videt aūt q possit esse aliqs cōtactus demonis ad corpora cū nihil habeat cū eis cōe. Cum ergo semē immittere t mouere localiter sit quoddā agere videt q demones illa facere nō possint. Preterea demones nō pūt mouere corpora magis ꝓpinquiora eis in ordine nature. vt sunt celestia. g nec alia magis distantia. Ꝛ̄ncedens probatur. Quia cū mouēs t motū sint simul. ij. physicoz. Sequeret q demones mouentes corpa celestia eēnt in celo. q nec ꝫm nos nec ꝫm platonicos hz veritatez. Sed contra. Augustin⁹. iij. de tri

nitate. Demones colligunt semina q̄ adhibent ad corpales effectus: hoc autem sine motu locali fieri non potest: ergo demones possunt semina recepta ab aliquibus in alios transfundē. Itē glosa strabi super istud Exo. vij Vocauit pharao sapientes ⁊c̄. Dicit q̄ demones discurrūt per mundū ⁊ colligūt diuersa semina: ⁊ ex eor̄ adaptione possunt ꝓrumpere diuerse spēs. Videat etiā glosa ibidem super illa verba. Vocauit pharao. Itē Gen̄. vj. super illud Videntes filij dei filias hominum ⁊c̄ glosa duo dicit. Primo q̄ p filios dei filij seth intelliguntur: ⁊ per filias hominū filie cayn. Secūdo dicit q̄ non ē incredibile non ab hoibus ꝯ a quibusdam demonibus qui multeribus sunt imꝓbi huiusmodi homines id est gigantes esse ꝓcreatos: de q̄bus in litera dicitur. Gigantes aūt erant super terram. Quia ⁊ post diluuiū corpa nō solum viror̄ ꝯ etiam mulierum incredibilis pulcritudinis extiterunt. Responsio. Quia de potestate ac operib⁹ dyaboli circa maleficiales effectus plura oportet causa breuitatis obmittere: ideo pio lectori tanꝯ per se nota relinquūtur: vel ad minus si noscere velit in scriptis docto super. ij. sen. distin. v. singula ad vnguem elucidata inueniet. Conspiciet em̄ q̄ cuncta opera sua per intellectum ⁊ voluntatez demones exequuntur. Item q̄ hec data naturalia non sunt immutata. Sed iuxta Dionisiū. iiij. ca. de di. nomi. manserunt integra ⁊ splendidissima q̄uis eis vti ad bonuz virtutis non valeant. Inueniet etiam quantū ad intellectuz q̄ triplici acumine scientie vigent. scilicet. subtilitate nature experientia tempor̄ ⁊ reuelatōe supnor̄ spirituū: inueniet etiā in quibus ⁊ qualiter cōdictōes ⁊ naturales hoim ipressiones ex influētijs corpor̄ celestiū ꝓdominātes agnoscūt vñ ⁊ eliciunt aliqs magis esse dispositos ad maleficia exequenda quaz alios q̄s etiā ꝓceteris ad huiusmodi exequēda magis infestant. Quantū vero ad eius volūtatē reperiet ipam immobilit̄ malo inherere semper peccare peccatis: superbie: inuidie ⁊ summe displicentie q̄ deus ꝓ sui gloria eo vtitur contra suam voluntatez. Cognoscet qualiter ex his duobus scz intellectu ⁊ voluntate mira operatur ita q̄ non est potestas in terra que eis potest comparari. Job. xlj. Nō est sup terrā potestas que ei valeat compari. qui factus est vt neminem timet. vbi glo. Et licet neminē timet meritis tamē sanctor̄ subiacet ineniet etiā qualiter cognoscit cogitationes cordiū nostror̄ qualiter etiā possit transmutare corpa adminiculo alterius agentis substantialiter ⁊ accidētaliter: qualiter etiā possit mouere cordora localiter immutare etiā sensus exteriores ⁊ interiores ad aliquid cogitādum qualit̄ etiaz possit immutare hominis intellectū ⁊ voluntatem licet indirecte que omnia licet ad ꝓsentez nostram deseruirent speculationez. volumus tamen ex illis solummodo eorū ꝓprietates concludere vt ad questiōis discussionem procedatur. Sūt autē ꝓprietates a theologis assignate q̄ sūt spiritus impuri: licet non immundi ex natura. q̄ in eis ꝑm dyonisiuz inest furor irrationabilis amēs concupiscētia fantasia proterua intellige quo ad peccata eor̄ spiritualia. ſ. superbiam: inuidiaz ⁊ iram. Vnde sunt humani generis inimici mente rationales absq̄ tamen discursu intelligentes in nequicia subtiles nocendi cupidi semper in fraude noui immutāt sensus: inq̄nant affectus: vigilantes turbāt: dormiētes ꝓsōnia inq̄etāt: morbos inferūt: tēpestates cōcitāt: in lucis angelos se trāsformāt semp̄ infernū secū portāt: ergo ma

leficos diuinū cultū sibi vsurpant: magice artes p eos fiunt super bonos dominari appetūt z amplius p posse infestāt electis ad exercitiū dan̄ semp fini hois insidiant. Et licet mille nocendi habeant modos z artes. xxvj. q. ij. vtpote q̄ conat̄ a p̄ncipio ruine sue vnitatez ecclesie rescindere charitatē vulnerare sctō̄z opez dulcedinē in nidie felle inficere: z oibus modis hūanum genus euertere z pturbare. ptās tñ eius i lumbis z vmbilico manet. Job pen̄. quia videlicet p luxuriā carnis multū dñantur hoibus: sedes eñ luxurie in viris est in lūbis: qz inde deciditur semen sicut mulieribus ab vmbilico. His p̄suppositis ad intellectū questionis de incubis z succubis demonib⁹ dicēdū q̄ asserē p incubos z succubos demones hoies interdū p̄creari intantū ē catholicū q̄ ei⁹ oppositū est asserere nedum dictis sanctoz ꝫ z traditōi sacre scripture p̄trariū qō sic deducit. Nam Augustin⁹ hāc questionez nō q̄dem q̄ ad maleficos ꝫ q̄ntū ad ipas operatiōes demonū̄ z ad fabulas poetarū in vno loco mouet z sub dubio reliquit. Licz postea ex̄tū ad p̄cessum sacre scripture determinat. Nā libro. iij. de ciui. dei ca. ij. dicit. Vtrū potuerit ven⁹ ex concubitu anchisis eneam parere in medio relin̄q̄mus. Nam pene talis q̄stio in scripturis oriē qua querit. Vtrū p̄uaricatoz angeli cum filiabus hoim cōcubuerūt. Vñ natis gigantib⁹ id est nimiū grandibus z fortibus viris tūc terra repleta est. Sz libro. v. capi. xxiij. questionem determinant in hec verba Creberrima fama est multiqz se expertos vel ab eis qui experti erāt de quoz fide dubitandū nō est se audisse confirmant siluanos z faunos quos vulgus incubos vocāt improbas extitisse mulieres ac earū̄ appetisse ac pegisse concubitū̄. Et quosdaz demones quos dusios galli nūcupant assidue hāc imūditiam z temptare z efficere pluries talesqz asseuerant vt hoc negare impudēter videat. Hec ille. Postea ibidez determinant scōam questionez videlicet q̄ illud Gen̄. Videntes filij dei id est seth filias hominū̄ id est Cayn: non de incubis solū̄ intelligit. Quod autē incubos esse nō sit credibile. Ad istō ibidem est glosa q̄ sic dic̄ vt p̄ius tactum est. Nō est incredibile non ab hoibus ꝫ ab angelis vel q̄busdam demonibus q̄ mulieribus sunt improbi eiusmodi homines: id est gigantes esse p̄creatos de quibus in lr̄a dicit. Gigantes autē erant super terrā qui z post diluuiū ꝛc vt supra. Ad idem est glosa Esaie. xiij. vbi p̄pha desertionē babilonice ciuitatis p̄dicit z monstra in ea habitanda Ibi inq̄t hitabunt strutiones z pilosi ibi saltabūt. Demones intellige ibi loco pilosi. Vñ glosa dicit. Pilosi sunt siluestres homines: hispidi: q̄ incubones vel satiri certa genera demonū̄: et Esaie. xxxiij. super illo vbi p̄phetat desolatōem terre idumeoz q̄ p̄sequebantur iudeos. Erit inq̄t cubile draconuz z pascua strutionū̄ z occurrent demonia. Glosa interlinealis id est monstra demonū̄ adinuicē. Et glosa bti Greg. ibidem. Qui alio pilosi noie figurant non hij quos greci panos latini vero i cubos vocant. Ad idem ē btūs Isidorus libro. viij. ca. vltimo sic dicēs. Pilosi q̄ grece panici: latine incubi appellantur. Vñ z incubi dicuntur ab incubando hoc ē stuprando. Sepe eñ improbi exist̄t etiā mulieribus z earū̄ p agūt concubituz quos demones galli dusios nuncupāt: q: assidue hāc peragūt imūditiā. Que aūt vulgo incubonem vocāt: hūc romani faunū̄ ficariū̄ dicūt. Ad quem Horatius dixit: faune nymparū̄ fugientiuz amator p meos fines z aprica rura lenis incedas. Insu

per illud apostoli pau. prima Chorin thiorum vndecimo. Mulier debet habere velamen super caput suū propter angelos. Multi catholici exponūt qō sequit̄ ꝑ anglos. i. incubos. Ad idez est Beda in hist̄oꝛijs angloꝛuz. Item Guil'. in libꝛo de vniuerso ꝓte vlti. tracta. vj. multipliciter. Preterea ꝟ determinat scūs doctoꝛ ꝓma ꝓte. q. xv. Et i scdo scripto. distin. viij. Et ꝗlibet. viij. q. x. atq; sup Esaiam capitulis. xiij. z. xxxiij. Hñ talia negare dic̄ Thomas iꝓudentie est. Id em̄ qō multis videt nō potest oīno falsum esse ꝓm philosophū inde somno z vigilia in fine z i. ij. ethico. Sileo de hist̄oꝛijs multis z antcenticis tā catholicoꝝ q̄ ethnicoꝝ q̄ incubos esse palā asseneꝛūt. Causa aūt q̄re demones se incubos faciūt vt succubos nō delectatiōis ē causa cū spūs carnē z ossa nō habeat. Sz hec ē potissima vt ꝓ luxurie viciuz vtriusq; hois naturā ledant coꝛpis videlicet z aie vt sic ad oia vicia hoies ꝓniozes existant Nec dubiū ꝗn z sub certis cōstellationibus semia vigozare sciūt sub ꝗb⁹ homines etiā concepti semp malicijs existunt depꝛauati. Hñ et enūeratis ꝓ altissimū multis luxurie vicijs a quibus suū populū mundū esse voluit z ꝗbus infideles irretici erāt. ait Leuitici. xviij Ne polluamini in oibus his ꝗbus cōtaminate sunt gētes quas ego eijciam ante cōspectū vr̄m e ꝗbus polluta ē terra cuius scelera ego visitabo. Dic̄ glosa super verbo gentes. Demones inqt q̄ ꝓpter multitudinē dicunt gētes vniuersi q̄ cū oi peccato gaudent: ꝑcipue tñ fornicatōe z idolatria qz in his z coꝛpus z aia maculat z totus hō q̄ terra dicit. Dē em̄ pctm̄ qōcunq; fecerit hō ex coꝛpus est: q̄ aūt fornicat in coꝛpus suū peccat. Si cuilibet intueri hist̄oꝛias de incubis z succubis inspiciat vt supꝛa Bedam in hist̄oꝛijs angloꝛum z Guilhelmū Thomā deniq; brabantinum in libꝛo q̄ de apl̄is intitulat̄. Ad argumentū. Ad ꝓmū de nāli ꝓpagati one instituta a deo inter marez z feminā dicit. Qz sic̄ dei ꝓmissione sacramētum matrimonij potest opere diaboli viciari per maleficia vt supꝛa patuit. Ita a simili z a foꝛtioꝛi in quolibz alio actu venereo inter marē z feminā. Sz si querit. Quare potius in actu z sup actū venereū diabolo permittit̄ maleficia exercere q̄ super alios humanos act⁹. Dicit̄q; multiplex causa assignat̄ a doctoꝛibus de quibus inferius sub illa parte vbi de ꝓmissione diuina disputatur. Ad ꝓns sufficit causa q̄ ꝓius tacta est scz q̄ potestas demonis ē in lūbis hominū. Quia inter omnia certamina duꝛioꝛa sunt ꝑlia tertaminis vbi continua pugna et rara victoꝛia. Nec valet vbi dicit: q̄ tūc opus diaboli essz foꝛti⁹ ope dei cū actus mr̄imoniales a deo istitutos possz viciari: qz nō viciat ꝓ violentiā: imo cuz nihil valeat inficē nisi a deo ꝓmiss⁹. Jō magis ꝓ hoc eius ipotentia cōcludit̄. Ad scām: vez est q̄ ꝓcreate hoiem ē act⁹ viui coꝛpis: ꝛ cū dicit q̄ demones nō ꝑnt dare vitaz qz illa fluit formaliter ab aia. Itz vez est ꝛ qz māliter discindit̄ a semine z demon incubus illud imittere potest deo ꝓmittente per coitum z non tanq; abeo decisum: ꝛ per semen alicuius hominis ad hoc acceptū vt dicit sanctus doctoꝛ in ꝓima parte. q. lj. ar. iij. vtpote quod idem demon qui est succubus ad virum fiat incubus: ad mulierem sicut etiam aliarum rerum semina assumunt ad aliquarum rerum generationem vt Augustinus dicit. xij de trinitate. Vnde si queritur cuius filius sic natus existit. Patet q̄ non est filius demonis sed illius hominis cuius est semen acceptū: ꝛ cū instatur quod nihil est supfluū in operibus angeloꝝ si-

cut ꝛ nature concedit. Sꝫ cum inferꝝ ꝙ demon potest inuisibiliter semē ꝛ recipere ꝛ infundere verū est: hoc aūt potius operat visibiliter vt succubus et incubus vt sic per talē spurcitiam inficiat corpus ꝛ animā ꝛ in vtroq; homine mulieris scꝫ ꝛ viri vt i corpore. q.ta cum est. Preterea plura possent demones inuisibiliter qui tamē non permittunt etiam si vellent exercere: pmittuntur aūt visibiliter vel in exercitiuꝫ bonoꝝ vel correctionem maloꝝ. Posset deniq; contingere ꝙ loco demonis succubi alter semen reciperet ab eo: ꝛ incubū loco alterius demonis se faceret ꝛ hoc triplici ex causa. Puta qꝛ demon deputatus mulieri reciperet semen ab altero demone deputato viro vt sic vnusq̄sq; circa sibi a principe demonioꝝ cōmissum habeat maleficiuꝫ exercere cum vnicuiq; ꝓprius deputetur angelus etiā a malis vel ꝓpter fedi tatem actus quaꝫ demon vnus facere abhorreret: cum vt in sequenti questione patebit certi demones ex nobilitate nature certos actus ꝛ spurcitias facere abhorrerent: vel ꝙ inuisibiliter loco viri seminis suū semen id est ꝙ incubus recepit inuisibiliter se interponendo mulieri intromittat: quā interpositionem facere non est contra eius naturam aut virtutem: cum etiam in corpore assumpto inuisibiliter ꝛ incontrabiliter se interponere potest sic supra de illo iuuene qui ydolū desponsauerat patuit. Ad tertiū. Hoc q̄d dicitur ꝙ virtus angeli est infinita respectu superioꝝ: hoc est quia eius virtus cōprehendi non potest ab inferioribꝰ ḋn semp superexcedit eaꝫ ita ꝙ non limitat ad vnū effectū tantū. Et hoc tō: qꝛ sūma in entibꝰ habēt virtutes maxie vniuersales. Dñ ꝓpter ħ ꝙ est infinita superiꝰ nō potest dici ꝙ possit indifferenter in oēm effectū illū ad ꝓducendum quia sic etiā diceret infinita inferius sic̄ supius. Demū qꝛ inter agens ꝛ patiēs debet esse ꝓportio: ꝛ nulla potest cē ꝓportio inter substantiā pure spūalem ꝛ corpalem: tō nec ipi demones possent in aliquē effectū nisi mediante aliquo alio ꝓncipio actiuo. Inde ē ꝙ semibus rerū vtunt ad effectus ꝓducendos: iuxta Aug⁹. iij. de trini. Dñ ħ argumentum redundat in ꝓcedens nec p illud fortificat nisi quis vellet declaratōem eius hꝝe: quare intelligentie asserunt habere virtutes infinitas supius ꝛ non inferius: ꝛ dare sibi ex ordine rex corporaliū ꝛ corpoꝝ celestiū q̄ fm se i plures ꝛ infinitos effectus influere possēt Hoc aūt non fit ꝓpter debilitatem inferioꝝ. Cōcludit ꝙ demones licet absq; hoc ꝙ corpa assumant possint transmutatōes in seminibus facere: hoc nihil arguit contra hoc qō hic intēditur de incubis ꝛ succubis quorū actus exercere non possunt nisi in assumptis corpibus fm ꝙ supra tactuꝫ est. Ad quartū ꝙ demones non p ossunt mouere corpora localiter: vñ nec semen ꝛc̄ ꝓbaturq; ibi de anima per similitudinem. Dicendum ꝙ aliud est loqui de substantia spirituali ipius angeli aut demonis: ꝛ aliud de ipa anima. Hoc em̄ ꝙ anima non potest mouere corpꝰ localiter nisi vinificatū ab ea vel p contactū corpis ad aliud corpus nō vinificatū: ħ est qꝛ tenet infimū gradū in ordine substātiaꝝ spūaliū: ex quo etiā cōtingit ꝙ illud corpus qō habet mouere etiā p contactū oportet ꝙ sit ꝓportionatū: nō sic aūt est de demonibus q̄ virtus omnino corpalem virtutē excedit Ad q̄ntū dicendū ꝙ cōtactus demonis ad corpꝰ semis vel cuiucūq; alterius nō est cōtactꝰ corpalis ꝛ virtualis et fit fm ꝓportiōem cōuenientē tā mouenti quā mobili ita qō illud corpus qō mouet nō excedat ꝓportiōem virtutis de

monis vt sunt corpa celestia: z etiaz to ta terra vel elementa mundi. Et quare illa excedunt dicere possumus vt dic̄ sctūs Thomas in questionib⁹ de malo. q. x. de demonibus. Qz hoc est vel ꝓpter conditōem nature: vel ꝓpter dā natōem culpe. Est em̄ ordo rex sic̄ ꝑm naturā ipax: ita z ꝑm motum: z sic̄ superiora corpa celestia mouent a supioribus substantijs spūalibus vt sunt angeli boni. Ita inferiora corpa moueri p̄nt a substātijs spūalibus inferiozibus vt sunt demones. Et siquidē hoc contingit eis ꝑm conditōem nature: ꝑm q aliqui ponebāt demones nō esse ex illis supiozibus angelis. Sz ex illis que perficiunt a deo huic terrestri ordini vt erat philosophoz opinio: vel etiā si cōtingit ex pena peccati vt theologoz sētentia est: tunc a celestibus sedibus detrusi in hūc aerem tāndē ad penam nō p̄nt ipm aut terrā cōmouere. Hec addita sunt ꝓpter duo argumenta que tacite soluūtur: scz de corpibus celestib⁹ q illa etiā possent mouere. Si possent corpora localiter mouē: q: sunt eis magis ꝓpinqua: vt etiā vltimū argumentum ꝓtendit. Rñdetur em̄ q non valz q: illa corpora excedunt ꝓportionem virtutis eoz: siqdem prima opinio locum habet. Si vero non ꝫ scōa tūc itz non possunt mouere ꝓpter penā peccati. Est etiā ad argumentum vbi qs obijceret: q idem est motus totius z ptis sicut totius terre z glebe in. iij. phīsico. Vnde si demones possent mouē partem terre: possent etiā mouere terram nō valet vt patet intuenti distinctiones Colligere aūt semina rerū z applicare ad certos effectus nō excedit eoz virtutem naturalez deo eis ꝑmittente vt de se patet. Sūmarie cōcludaf q non obstante qd̄ qdam dicūt: q demones in assumptz corpibus nullo modo posse generare: et q p filios dei significenf filij seth z nō angeli incubi sic̄ z p filias hominū. Ille que de stirpe Cayn descenderant. Quia tñ ꝑium a multis vt pātu it asserif z q multis videf nō potest oino esse falsum ꝑm philosophū in septimo ethicoz z in fine de sōno z vigilijs Jam etiā modernis temporibus attestanf facta z dicta maleficarū talis vere z realiter exequentiū. Jdeo dicimus tria. Primo q p tales demones spurcissimi actus veneri nō delectatōis ꝫ infectionis aīe z corpoz quibus succubūt aut incubūt causa exercentur. Secundo q per talem actum cōpleta conceptio z generatio a mulierib⁹ fieri potest: inq̄ntū semē humanuz apponere possunt in loco conuenienti ventris mulieris ad materiam ꝓportionatam ibidem ꝑexistentez. Ex simili: sic̄ et semina aliarū rerū colligere possūt ad cōplenduz aliquos effectus. Tercio q demonibus attribuif in taliū generatione illud tantum q est motus localis nō aūt ipa generatio cuius p̄ncipium non est virtus demonis aut corpoz is ab eo sumpti: ꝫ vtus illius cuius semē fuit: vñ z genitus nō demonis ꝫ alicuius hominis filius est. Et per hec patet responsio ad argumēta vbi quis arguere vellet: q demones generare nō possent ꝓpter duo. Primo q generatio cōplef per vtutē formatiuā q̄ est in semine corpe viuo resoluto. Et corp⁹ a demonib⁹ assumptū: q: nō est tale ꝫ ꝛc. Patet rñsio: q: demō vtute semis formatiuā nam reponit ad locū debitū ꝛc. Scōo si dicaf q semen non habet vtutē generandi nisi q̄diu calor aīe in eo retinef: quē tñ exalare necesse est p magnaz distantiā delatū. Est em̄ rñsio q demōes possunt aliqua reponere ad conseruationem seminis ne calor vitalis euaporet. Vel etiam quia velocissime mouē tur ꝓpt victoriā mouētis sup rē motā. Jdeo nō poterit euapozari taz facilit.

Quarta questio a quibus de monib⁹ huiusmodi exercentur

Trum catholi-

v cū sit asserere q̄ actus incubox̄ t succubox̄ demonū cōueniāt oibus spiritib⁹ imundis indifferenter t equaliter. Et videt q̄ sic: q̄ oppositū asserere esset ordinē quendā bonū inter eos affirmare: ꝓbat. Sicut ad rōnem boni ptinet modus t ordo: Aug⁹ in libro de natura boni: ita ad rationē mali ptinet inordinatio. Sed in angelis bonis nihil est inordinatū: ergo t in malis nihil potest esse ordinatum. Ꝫ indifferent hmōi actibus habent insistere. Inde etiam illud. Vbi nullus ordo ꝫ sempiterni⁹ horror habitat i terra videlicet miserie t tenebrarum. Job.x. Preterea si nō oēs indifferent his actib⁹ insistūt ℔ eis cōpetit vel ex natura vel ex culpa vel pena: nō ex natura: q̄ post peccatum omnes indifferenter vt in p̄cedenti questione tactum est: sunt in natura ispox̄ spiritus impuri licet non imūdi quantū ad diminutionē naturaliū bonox̄. In neq̄cia subtiles nocendi cupidi: per superbiam tumidi ⁊c. ergo cōpetit eis q̄ ad culpā vel penam. Tūc sic. Vbi ē maior culpa ibi maior pena: sed suptiores angeli magis peccauerūt: ergo in eox̄ penā magis his spurcitijs hūt insistere. Si hoc non est: dabit ratio alia: cur non illis actibus indifferent insistant. Preterea vbi non est subiectio t obediētia ibi omnes indifferenter operantur ꝫ in demonib⁹ nulla est subiectio t obedientia: ꝓbatur. Quia illa sine cōcordia haberi non possunt: ꝫ in demonibus nulla est concordia. Prouerbiox̄ xiij. Inter superbos semp sunt iurgia. Preterea sicut equaliter omnes ꝓpter culpā post diem iudicij in infernuz detrudentur: ita t ante illud temp⁹ in aere caliginoso ꝓpter officium eox̄ detinent nec legit esse inequalitas ex parte mancipationis: ergo nec inequalitas ex parte officij t temptatiōis. Sz contra glosa. j. ad Cor. xv. Quādiu durat mundus angeli angelis homines hominibus: demones demonibus p̄sunt Item Job. xl. dicitur de squamis leuiathan p̄ quas membra diaboli significātur q̄ vna vni adheret: ergo inter eos ē diuersitas a ordinis t actionis. Incidentaliter querit. Ꝫ a bonis angelis ipsi demones ab hmōi cox̄ spurcitijs exequendis interdū impediant vel nō Et dicendū q̄ q̄ ꝓtātes dicunt angeli quox̄ dittioni vtutes aduerse subiecte sunt vt Grego. dicit t Aug⁹. iij. de tri. Spūs vite desertox̄ atq̄ peccatox̄ regitur p̄ spiritū vite rōnalem pium et iustum. Et sicut ille creature sup alias influentiā hūt que sunt pfectiores t deo ꝓpinquiores eo q̄ totus ordo p̄lationis primo t originaliter est in deo: t ptic-paī a creaturis fm q̄ ei magis propinquat. Ideo etiā boni angeli q̄ maxime appropinquāt deo ꝓpter eius fruitōez qua demones carent sup ipsos demones hūt p̄lationem t per eos regunt. Et cū instat q̄ demones p̄missis me dijs multa mala faciunt: aut ergo non impediunt q̄ nō subsunt bonis angel' qui eos impedire possent aut si subsūt tunc cum ad negligentiaz p̄sidentis pertinere vidētur ea que per subditos male fiunt. Videt q̄ in angelis bonis sit aliqua negligentia. Respōdetur q̄ sancti angelo sunt ministri diuine sapientie. Ꝫ sicut diuina sapientia p̄mittit aliqua mala fieri p̄ malos angelos vel hoies ꝓpter bona que ex eis elicit. Ita t boni angeli non totaliter cohibent malos a nocendo siue hoies siue demones. Cōclusio catholicā est asserere quendaz ordinē actionū interiox̄ t exteriox̄: etiā p̄ quandā p̄lationem esse i

demonibus. Vñ ꝛ q̃dam spurcitie ab aliq̃bus infimis ꝓpetrantur a q̃bus superiores ꝓpt nobilitatez nature secludũtur. Et declarat hoc primo generaliter ꝛ triplici congruentia qua talia cõgruunt eoꝝ nature diuine sapie ꝛ ꝓprie nequitie. Demũ magis in speciali. Ex natura quidez. Nã constat q̃ a principio creatõis semper q̃daz aliis superiores fuerunt ex natura cũ inter se differant specie nec duo angeli vnius speciei existant cõmuniorẽ opinionem sequẽdo q̃ etiã dictis pboꝝ cõcordat ꝛ Dionisius qui ponit .x. ca. celestis ierarchie in eodem ordine esse ꝑmos medios ꝛ vltimos: cui etiã necessario oportet assẽtire: tũ ex immaterialitate eoꝝ tũ etiaz ex in corpalitate. Inspiciat qui vult dicta doctoris in .ij. di. ij. Et q̃ peccatum naturã nõ tollit: ꝛ demones post casuz data naturalia non amiserũt vt supra tactũ est: ꝛ opatões rez sequũtur naturales eaꝝ cõditiões: iõ sicut in natura sic ꝛ in opationibus sunt varij ꝛ multiplices. Congruit etiam hoc diuine sapientie vt ea que ab ipso sint ordinata sint. Roma. xiij. Que a deo sunt ordinata sunt. Et quia demones sint a deo deputati ad exercendũ homines et ad puniendum damnatos. Ideo in exercitijs eoꝝ ab extra q̃ ad homines sunt varij ꝛ multiplices. Congruit etiam ꝛ nequitie ipsoꝝ. Quia eñ humano generi aduersantur: ideo cũ ordinate impugnant: ideo magis hominibus nocere estimant sicut faciunt. Vnde constat spurcitijs illis nephandissimis nõ equaliter insistũt qõ etiã magis specificatur tali rõne. Nã cum opatio sequit naturaz rei vt dictum est: quozũcunq̃ sunt nature subordinate: oportet q̃ etiam opatões sibiinuicẽ subordinent sic ꝑtz in rebus corpalibus. Quia eñ inferiora corpa nãli ordine sũt infra corpa celestia actões ꝛ motus eoꝝ subdunt actionib⁹ ꝛ motibus celestiũ corpoꝝ ꝛ q; vt dictũ est demões nãli ordine inter se differũt. Ideo etiã nãlibus actionibus intrinsecis ꝛ extrinsecis ꝑsertim in hmõi spurcitijs pagendis. Ex q̃bus cõcludit q̃ quia hmõi spurcitie plurimũ ꝓter nobilitatez angelice nature exercent cũ etiã in actibus humanis infimi ꝛ fetidissimi actus in se quidẽ considerando non quantũ ad officiũ nature ꝛ ꝓcreationis reputant. Demũ cũ de quo libet ordine aliqui cecidisse creduntur non est inconueniens asserere q̃ illi demones qui de infimo choro et iterum illi qui infimi in illo existunt his spurcitijs ꝛ ab alijs deputantur et insistunt. Hoc etiam plurimuz est aduertendum: q̃ licet de incubis ꝛ succubis mulieribus infestos scriptura tradit: tamen nusq̃ legitur in vitijs quibuscũq̃ cõtra naturã loquendo nõ solus de sodomitico ꝑ etiã de q̃cũq̃ alio pctõ ex vas debitũ perpere agendo se icubos ꝛ succubos fecisse. In q̃ maxia illoꝝ peccaminũ enormitas oñdit cuz indifferent oẽs demones cuiuscũq̃ ordinis illa pagere abhorrẽt ꝛ verecũdiã estimãt. Et ꝑ videt velle glosa sup Ezechielẽ. xix. vbi dr. Dabo te in manꝰ pestinoꝝ. i. demonũ: q̃ etiã erubescunt de vis tua scelerata viciũ cõtra naturã intelligẽs: ꝛ intuenti patet: q̃ de demonib⁹ oportet auctoritatem intelligẽ. Nullũ eñ pctñ tã sepe deꝰ reprobat morte in multz cõdẽnauit. Dicũt etiã nõ nulli ꝛ vaciter credit q̃ nullus talis vicij postz tẽpus mortal' vite xpi qõ ad annos. xxxiij. extẽdit in ꝑ scelẽ ꝑseuerãs excesserit nisi spãli gra redẽptoris poterit liberari qõ ex eo ptz q̃ octogenarijs ꝛ cẽtogenarijs isto crimie iueniũt sepe irretiti q̃bus tps xpi q; vite mox disciplina fuit: ꝛ iõ illo sprete vix vnq̃ sine difficultate pmaxia ab ꝑ scelẽ cõtiebit ꝑ ꝛ q̃ ordo sit iter eos etiã ad officia ex

terfora q̄ ad ipugnatões dem ōstrāt eorum nomina. Nam licet vnū t idē nomen. s. diabol⁹ multiplicit̄er exp̄imat in scripturis t ꝑ ꝓpter diuersas eorum ꝓprietates. Tñ his imundis operibus vn⁹ p̄sidere in scripturis traditꝫ sicut etiā certis alijs vitijs. Est em̄ vsus scripture t locutōnis quēlibet imundum spūm noiare diabolū a dya qđ ē duo t bolus qđ est morsellus. qz duo occidit. s. corp⁹ t aiam. t fm ethimologiā licet grece interp̄tat diabol⁹ clausus ergasculo t hoc sibi conuenit cū nō permittit sibi nocere q̄tū vellet. Vel dya bolus q̄si defluēs. qz defluxit. i. corruit specialiter t localiter. Nominat etiam demon. i. sapiens super sanguinez. vel sanguineus. s. super pctā q̄ sitit p̄procurat triplici scia q̄ viget. s. ſbtilitate nature experientia tempor t reuelatōe bonorū spūum. Nominat etiā belial qđ interp̄tat vir muscar. i. aniar peccantiū que reliq̄t vex sponsum xp̄m. Itē satha nas. i. aduersar⁹. Vñ. j. Pe. v. Aduersarius vr̄ diabolus circuit ⁊c̄. Item vehemoth. i. bestia. qz facit boies bestiales. Ipe tñ demon fornicatōnis t p̄nceps illius spurcicij dr̄ asmode⁹. qđ interp̄tat factura iudicij. qz ꝓpt̄ hmōi vicij factū fuit terribile iudiciū super sodomār q̄tuor alijs ciuitatib⁹. Sic t demon superbie dr̄ leuiathan. qđ int̄p̄tatur additamentū eor. qz t lucifer tēt̄as primos pentes de superbia promisit eis additamentū diuinitatis. De quo t per Esaiā dñs. Visitabo super leuiathā serpentē veterē t tortuosū. t demō auaricie diuitiar dr̄ māmona. Quē t xp̄s in euāgelio exp̄essit Math. vj. Non potestis deo ſuire ⁊c̄ Fld argumenta ad primū. q qz bonū potest inueniri sine malo. sed malus nunq̄ inuenit sine bono. qz fundat sup creaturā q̄ in se bona est. Et iō demones inquantus hñt naturā bonā ordinati sunt i naturalib⁹ t in eor actionib⁹ ad illō Job x. ꝓt dici. q demones ad exercitiū deputati nō sunt i inferno ſ̄ isto aere caliginoso. Vñ ꝫ hñt ordinē iter se quez tūc in inferno nō hēbunt. Vel etiā dici potest q etiā iam ois ordo in eis cessat quo ad ipam brītudinē ꝓseq̄ndam cū a tali ordine irrecupabilit̄ ceciderit. Et dici potest q etiā in inferno erit inter eos ordo ptātis t penar afflictōnis inq̄ntū aliq̄ ad affligendū anias deputabūtur t nō alij. Sed ꝫ ordo magis erit a deo q̄ ab ip̄is sicut etiār eor tormenta Fld terciū cū dr̄ q supiores demones. qz magis peccauerūt t magis puniūtur etiā his actib⁹ imūdis amplius deberent insistere. Respondet. qa culpa ordinat p penā t nō per nature actū seu opationem. iō non insistūt ill' imūdicijs ꝓpter nobilitatē nature nō ꝓpter eor culpā aut penā. Et licet oēs sint spūs impurit ad nocendū cupidi tñ vnus amplius altero inq̄ntū potiora naturalia sunt obtenebrata. Fld q̄rtum dicitur q est concordia int̄ demones nō amicicie ſ̄ nequtie ex qua boies odiūt t dei iusticie repugnat q̄tū p̄nt. Talis em̄ concordia inter impios reperitur vt eis se adiūgāt t subijciāt ad ꝓpriam nequitiā exeq̄ndā q̄s potiores viribus vidēt. Fld quintum licet carceral' mācipatio omnib⁹ eq̄liter deputet ia in aere t post in inferno. nō tñ ex hoc naturalia in eis sunt eq̄liter ad eq̄les penas t officia eq̄lia ordiata. imo q̄to sūt nobiliores in natura t potiores in officio. tāto em̄ grauiori subiecti tormēto Vñ Sapie. vj. Potentes potenter tormenta patientur.

Est ergo questio super influētias corpor celestiū in qua tres

alij errores reprobãtur. ⁊ ẽ q̃n ta in ordine.

Sed ꝑ ampliori ꝓmissor declarati one etiã obutãdã q̃buscunq; pretensis obiectionib⁹. Querit de maleficorũ opibus q̃ ad q̃ntuplicẽ cãm. q̃tuor ex illis reprobãdo ex quibus influere nõ possunt. quintã vero ꝓcludẽdo. s. virtutem intellectiuã ex qua fluere hũt q̃ et licet bona sit fm naturã. est tñ mala ꝛ voluntatem. quatuor aũt cause reprobãtur ꝫ illos q̃ aut maleficas aut eorum opa esse negant. ⁊ sunt corpor celestiũ influentie. illor corpor ⁊ orbiũ motores mouentia hoim. excrescens malicia. ⁊ ymaginũ ac caractẽr ⁊ verborũ efficacia.

An possit quoquo mõ catholice censeri ꝙ origo ⁊ multiplicatio maleficior operũ ꝓcesserit ex influentijs corporũ celestiũ seu ex supabũdãti malicia hoim ⁊ nõ ex spurcitijs incuborũ ⁊ succubor demonũ. ⁊ videt ꝙ ex propria malicia. Nã aug. in li. lxxxiij. q. dicit ꝙ ad hois voluntatẽ cã deprauationis ei⁹ redit sive aliq̃ sive nullo suadẽte deprauata sit. Sed malefic⁹ deprauat̃ ꝑ pctm̃. ergo cã illi⁹ nõ est diabol⁹ ꝛvolũtas hũana. Sed idẽ dicit de libe. arb. ꝙ libet est cã sue malicie. q̃ etiã ꝓbat̃ rõne. Pctm̃ hois ex li. arb. ꝓcedit. ꝛ diabol⁹ nõ pot̃ li. ar. mouere. hoc em̃ libertati repugnaret. ergo diabol⁹ nõ potest esse cã. nec illi⁹ cuiuscunq; alteri⁹ pcti. Preterea in li. de ecclesiasticis dogmatib⁹ dr. Non oẽs cogitationes nr̃e male a diabolo excitãtur sed aliquoties ex nr̃i arbitrij motu emergũt. Demũ ꝙ ex influẽtijs corpor celestiũ possint orir ⁊ nõ a demonib⁹ ꝓbatur. Sicut ois multitudo reducitur ad vnũ. ita oẽ multiformẽ reducitur in aliq̃ vniformẽ ꝓncipiũ. Sed act⁹ humani sunt varij ⁊ multiformes tam ad vicia q̃ ad vtutes. ergo videt ꝙ reducãtur in aliq̃ ꝓncipia vniformiter motat ⁊ mouẽtia. Sed talia non ꝓt assignari nisi ex motib⁹ celestiũ q̃ sũt vniformes ergo illa corpa sunt taliũ actõnũ cause. Preterea. si celestia corpa nõ eẽnt hũanor actuũ ad vtute ⁊ vicia cause. astrologi nõ adeo freq̃ntervera predicarent de bellor euẽtib⁹ ⁊ alijs humanis actibus. sunt ergo aliquo mõ cã. Preterea corpora celestia mouẽtur a substãtijs spũalibus fm theologos ⁊ phos oẽs. Sed illi spũs sunt supiores aiab⁹ nr̃is sicut ⁊ corpa celestia corpib⁹ nr̃is. ergo ambo insil̃ hũt imprimere in animam ⁊ corp⁹ hois ad causandã q̃scũq; actus hũanos. Preterea corpa celestia ꝓnt imprimere in ipos demones ad causãdũ certa maleficia. ergo a fortiori in ipos hoies. Assumptũ ꝓbat̃ ex trib⁹. Nam certi hoies q̃ lunatici dicũtur infestãt a demonib⁹ plus vno tpe q̃ alio quod nõ facerẽt sed pot⁹ omni tpe molestarent nisi in certis lunatõib⁹ etiã ipsi demones inq̃etarẽtur ad inferẽdũ hmõi ꝓbatur etiã ex nigromãticis q̃ certas ꝓstellatões obseruãt ad invocandum demones q̃ nõ facerent nisi scirent illos demones corpib⁹ celestib⁹ esse subiectos. Probat̃ etiã ex illo q̃ demões fm aug. in. x. de ci. dei. quibusdã corpibus inferiorib⁹ arcẽt. s. herbis. lapidibus. animãtib⁹. ⁊ sonis quibusdã certis ⁊ vocib⁹ ⁊ figuratõib⁹. q̃ cũ corpora celestia sint virtuosiora q̃ corpa inferiora. Ideo multomagis actõib⁹ corporũ celestium. Et item amplius malefici subijciuntur vt eor opa ex influẽtijs illorum corpor ⁊ nõ ex assistentia spirituum malor ꝓueniant. Fortificat argumentũ ex. j. Reg. c. xvj. vbi saul q̃ vexabatur a demone alleuiabatur q̃n dauid cytharam percutiebat coram eo ⁊ q̃ recedebat spiritus malus. Sed cõtra. Impossibile est effectũ sine causa

sua p̄ducere. sed opera maleficoꝝ sunt talia q̄ non possunt nisi opere demonū fieri. patet ex descriptōe operū maleficoꝝ. ex Ysido. libro. viij. ethim. Malefici dicūtur ob magnitudinem facinoꝝ. Hi em̄ elementa concutiunt mentes hominum turbant ꝛ absq; vllo veneni haustu solavi carminū animas interimūt ꝛc. Hmōi aūt effectus non possunt ex influentijs corporum celestiū mediante homine causari. Preterea phs in ethi. Difficile inquirit q̄d sit p̄incipiū operatōnis in anima. Et ostendit q̄ oportet esse aliquod extrinsecū. Omne em̄ quod incipit de nouo habet aliquaz cām. Incipit em̄ homo opari q̄ vult. Incipit aūt velle. q̄ p̄conciliatur. si aūt p̄conciliatur ꝓpter aliquod concilium p̄cedens. aut ergo est procedere in infinitum. aut oportet ponere allquod p̄incipiū extrinsecū q̄ primo mouet hominem ad concilian dum nisi forte aliquis dicat q̄ hoc ē a fortuna ex quo sequeret omnes actus humanos esse fortuitos. quod ē absurdum. Principiū ergo in bonis ad bona dicit esse deum qui non est cā pcti. In malis aūt cum homo incipit agere vellez conciliari ad peccandū oportet q̄ huiꝰ etiā sit aliqua cā extrinseca. ꝛ non potest esse alia nisi diabolus p̄sertim in maleficis vt supra patuit. q̄a corpus celeste non potest ad tales actꝰ influere. ergo patet veritas. Preterea cuiꝰ potestati subiacet motiuū. eiꝰ potestati subiacet ꝛ motus qui a motiuo causatur. Motiuū aūt voluntatis est aliquid apprehensum per sensum vel intellectum quorum vtrunq; subiacet potestati diaboli. Dicit ei Augustinꝰ in libro. lxxxiij. q. Serpit hoc malum scilicet quod est a diabolo per omnes addit⁹ sensuales. dat se esse figuris accomodat se coloribus adheret sonis. latet in ira ꝛ in fallacia sermonis. odoribꝰ se subijcit infundit saporibꝰ. ꝛ q̄busdam nebulis implet oēs meatus intelligentie. ergo videtur q̄ in potestate diaboli est mouere volūtatem q̄ est directe cā peccati. Preterea omne q̄ se hz ad vtrūlibet indiget aliquo determināte ad hoc q̄ exeat in actū ꝟ li. arb. hois ad vtrūlibet se hz. s. ad bonū ꝛ malū. ergo ad hoc q̄ exeat i actū pcti indiget q̄ ab aliq̄ determiāt ad malum. Maxime aūt hoc videt fieri a diabolo p̄sertim in operibꝰ maleficoꝝ cum eiꝰ volūtas est determinata ad malum ergo videtur q̄ mala volūtas diaboli ē cā malevolūtatis p̄cipue i maleficis ꝛ potest fortificari rō per hoc q̄ sic bonꝰ angelꝰ se hz ad bonū. ita malꝰ angelus ad malū. Sed ille reducit homies ad bonū. ergo iste ad malū. est em̄ dic dyonisiꝰ lex diuinitatis imobiliter stabilita vt yma a summis perficiantur.

Responsio. q̄ q̄stio quo ad origines maleficoꝝ operū fundatur. super influentiam luminariū celestium ostendit per reprobationem trium errorum q̄ hoc asserere conantur. s. planetariorum generaliacorum ꝛ fatalium ordinē ponentiū hoc non esse possibile quo ad primum. Nam si querit an ex impressione luminariū celestiū causet in hominibus vicium maleficoꝝ tunc ad diuersitatem mox attendendo ꝛ veritatē fidei saluando oportet sub distinctōne differe videlicet q̄ mores hominum a sideribus causari: potest intelligi dupliciter. Aut necessario ꝛ sufficienter. Aut dispositiue et contigenter. Si dicatur primo modo tunc non solum ē falsum immo hereticum. eo q̄ cristiane religioni adeo repugnat q̄ etiaz veritas fidei in tali errore saluari non potest. Ratio. Dum em̄ ponit omnia a sideribus necessario euenire. iam tollit meritum et per consequens demeritū Tollit et gratiam et per consequens

gloziam. Tum quia honestas moꝛ p hunc errorem preiudiciū patit dū cul pa peccantis in sydera refunditur licē tia maleficiēdi sine reprehensione cō cedit. ⁊ homo ad oꝛandum ⁊ colendus sydera iconuertatur. Si aūt dicat moꝛes hominū a dispositōib⁹ sydeꝛ variari dispositiue ⁊ contingenter sic pōt hꝛe veritatē qꝛ nec rōi nec fidei repugnat. Planū em̄ est q dispositio coꝛpis va ria multum facit ad variationem affe ctionū ⁊ moꝛ aie. vt plurimū em̄ ania complexōes coꝛporis imitatur. vt dī in sex p̄ncipijs. Dñi ⁊ colerici sunt ira cundi. ⁊ sanguinei sunt benigni. ⁊ me lancolici sunt inuidi. flegmatici pigri. hoc aūt non est necessario. anima em̄ dñatur suo coꝛpi ⁊ maxime qñ ē adiu ta per gr̄am. Multos em̄ videmus co lericos mansuetos ⁊ melancolicos be nignos. Quoniā ergo virtus coꝛporū celestiū opatur admixtionē ⁊ qualita tem complexionum. Hinc est q p cō sequens quodāmō opaī ad qualitatē moꝛ valde tñ de longinq. Plus enim facit ad q̄litatē ꝯplexionis virt⁹ natu re inferioꝛis q̄ virtus sideris. Dñi au gu. v. de ci. dei. in solutōe cuiusdā que stionis de duob⁹ frib⁹ q̄ sīt infirmaban tur ⁊ curabātur. cū querebat vnde hoc eēt magis cōmēdat rōem ypocratis q̄ astronimi. Ypocras em̄ rñdit q̄ b erat ꝓpter similitudinē cōplexiōis. ⁊ astro nomus respondit q erat ꝓpter idēpti tatē constellatōnis. Melio⁹ em̄ respon dit phisic⁹. qꝛ cām reddit magis ꝓpriā ⁊ magis ꝓpinquā. Sic ergo dicendus q impꝛessiones syderū aliquo modo disponunt ad maliciam maleficoꝛum siquidem aliqua influentia in eoꝛum coꝛporibus predominatur potius ad hmōi nephanda q̄ ad alia opera q̄cū q̄ viciosa seu virtuosa. q̄ tñ dispositio non debet dici necessaria ꝓxima ⁊ suf ficiens. sed remota et contingēs. Nec valet si quis obiceret p̄bm li. de ꝓpri etatibus elementoꝛū. vbi dicit q regna vacua facta sunt et terre depopulate apud coniunctionem iouis et saturni arguendo quasi: qꝛ talia ex libero arbi trio dependebant hominum ergo etiā influentie luminarium super li. ar. ha berent efficaciam. Respondetur enim q philosophus per hoc dictum non vult innuere q homines illi non pote rant resistere illius influentie constel lationis ad dissensionem inclinantis. sed quia noluerunt quia sicut phtolo meus in almagesti. Sapiens homo dominabitur astris. q̄uis em̄ coniun ctio iouis ⁊ saturni eo q saturnus ha bet influentiam melancoli cā et malaꝛ et iupiter valde bonam possit ad rixaꝛ vel discoꝛdiam homines inclinare. illi tamen inclinatōni homines per liber tatem arbitrij possunt resistere ⁊ valde faciliter cum adiutoꝛio gratie dei. nec iterum valet si quis obiceret dictū da masce. li. ij. c. vj. vbi dicit. constituūtur multotiens comete et signa quedam moꝛtis regum. Respondetur em̄ q et iam sequendo opinionem Dama. qui fuit vt patet in predicto libꝛo contrarie opinionis vie philosophice siue non: nihil per hoc concluditur quo ad ne cessitatē actuū humanoꝛ. opinat em̄ Dama. q cometa nec naturaliter ge neratur nec est vna de stellis i firmam to posit. vñ nec ei⁹ significatio est na turalꝛ nec influētia. Dic ei q comete nō sūt ex his q̄ a p̄ncipio genita sūt astra. q̄ diuia inssione fm ipm tps ꝓstituunt et rursus dissoluūtur. Hec Damasce. Pꝛenūciat aūt de⁹ p tale signū moꝛtē regis magꝛ q̄ alioꝛ tū qꝛ ē ꝓsona cōis tū qꝛ pt ex hoc oꝛiri turbatio regni. de cui⁹ custodia magis sollicitātur āgeli ꝓpk cōe bonū q̄ꝛ etiā ministerio et ge neranꝛ ⁊ dissoluūtur. Sz nec p̄bꝛum opinio obstat q dicūt q stella cōeta sit

impressio calida ⁊ sicca generata in superiori pte aeris ꝑpe ignē: ex cuius vapore calido ⁊ sicco globus illius vaporis adunatus apparet corp⁹ stelle. partes aūt illius vaporis discōtinuate circa illū globū ⁊ longū ꝓtense in suis extremitatibus illi globo coniuncte sunt ꝙsi eius come: ⁊ ꝑm hanc positōem significat ⁊ causat nō per se sed per accidens mortalitatē ꝓuenientem ex infirmitatib⁹ calidis ⁊ siccis. Et q: vt plurimū diuites nurriunt calidis ⁊ siccis Ideo illo tpe multi diuites moriuntur inter quos mors regum ⁊ ꝓncipuꝰ est magis notabilis: ⁊ hec positio nec distat a positōe Dama: si ds bene cōsideret: nisi q̄ ad opationem ⁊ cooperationē angeli quā nec phi excludere possunt imo vbi vapores nūc̄ꝫ in sua siccitate ⁊ caliditate ad generandū cometā cōcurrerent adhuc opatione angeli sepe concurrere hūt causis predictis sicut ⁊ stella que sancti Thome doctoris transitū indicauit que vtiq̄ nō ex superis infirmamento positis prosilijt ꝫ opatōe angeli ex materia aliqua ꝑtacente formata ⁊ officio pacto iterꝰ resoluta fuit. Dñ videmus q ꝑm quācūc̄ꝫ istaꝝ opinionū nullū penitus habent celi luminaria dñium sup lt. arbitriuꝫ. Dñ nec cōsequent sup malicias ⁊ mores hominum Nota insuper quare astronomi vt septūl vera ꝑdicunt ⁊ q eoꝝ iudicia vt plurimū sup vnā ꝓuinciā aut gētez vnius terre eueniūt. Huius rō est: q: em̄ sua iudicia sumūt ex astris q̄ etiam hūt maiorē influentiā capiendo ꝓbabiliorē non necessitantē in actibus taz nature q̄ volūtatis ⁊ i actib⁹ hoim in generalib⁹ sic vnt⁹ gentis vel ꝓuincie q̄ in ꝑticularibus vnius ꝑsone: q: maior effectus stellaꝝ ipzimit in totā vnā gentē q̄ in vnū hoiem: ⁊ q: maior pars gentis vni⁹ magis sequit affectus naturales corpis q̄ vnus singularis homo: ideo ꝛc. ꝫ ꝑ incidentaliꝫ est tactū. Secūda via ꝑquā ꝑfata nra catholica assertio declarat est ꝓprobatōem errorū genitaliacoꝝ ⁊ deā fortune colentiū mathematicoꝝ. De quibus Isiō. viij. ethi. c. ix. genetaliaci dicunt ꝓpt natalium cōsideratōem siderū q̄ vulgo mathematici dicunt. Fortuna vero vt ibidem dic̄. c. ij. a fortuitis nomē hr̄e dicit ꝙsi deā quandā res hūanas varijs casibus ⁊ fortuitis illudentē. Dñ ⁊ cecam appellant eo q passim in quoslibet incurrens sine vllo examine meritoꝝ et ad bonos ⁊ ad malos venit. hec Isidorus. Sz talē deā credere aut q lesiones in corpibus ⁊ creaturis q̄ ⁊ maleficorū opibus inferunt nō ab ipis maleficis ꝫ ab ipa dea fortune ꝓuenirēt: sicut et ydolatria: ita ⁊ asserere maleficas ipas ad hoc eē natas vt talia p eas in mūdo exerceri possint sīr a fide alienū existit imo ⁊ a cōi phoꝝ traditōe si cui placet inspiciat doctoꝝ sanctū li. iij. sūme fidei ꝓtra gentiles. q. lxxxvij. ⁊ sequentibus: et inueniet plura: licet ꝫ vnicum ꝓpt eos q̄ fortassis coptā libroꝝ nō habent non videt obmittendū: q̄ quia in hoie tria sunt vt ibi notat que a tribus celestibus causis dirigunt: volūtaꝛ actus intellectus actus ⁊ corporis actus quoꝝ ꝓncipiū a deo tm̄ ⁊ imediate: secūdū ab angelo: ⁊ terciū a celesti corpe dirigit. Nā electōes ⁊ voluntates imediate a deo in bonis opibus dirigunt. dicēte scriptura ꝓuerb. xxj. Cor regis supple: qō maiori potētia videt posse resistere eo minus alij non possunt: q: in manu dñi et quocunq̄ voluerit inclinabit illud. Et aplus. Deus est qui opatur in nobis velle ⁊ perficere ꝓ bona voluntate. Cognitio vero humana intellectiua a deo mediantibus angelis ordinat. Ea vo q̄ ad corpalia ptinēt siue sint exteriora siue interiora i vsum hois veniētia a deo mediātib⁹ āgelis ⁊

celestib⁹ corpib⁹ dispensantur. Dicit ei
btūs dionisi⁹, iiij. de diuinis nomin.
q̄ corpa celestia sunt cause eor̄ que in
hoc mūdo fiūt: nō tñ necessitatē infe-
rentia. Et cum homo sit ordinat⁹ fm
corpus sub corpibus celestibus. fm in
tellectū vero sub angelis. fm volūtatē
aūt sub deo potest cōtingere q̄ homo
spreta inspiratione dei ad bonū t illu-
minatōe boni angeli ducat affectōne
corpali ad ea ad que influentia lumia
riū celi inclinant vt t sic tā volūtas q̄
intellectus malitiat errorib⁹ inuoluāt
Non est aūt possibile hmōi errorib⁹
quib⁹ malefici irretiti sunt ex influen-
tijs luminariū celi inuolui licet ad fū-
dendum sanguinez vel furta aut latro
cinia vel etiā incontinentias pessimas
perpetrare possit quis ex illis inclinā-
ri sicut etiā ad alia quedam naturalia
Etiā vt guil. in de vniuerso dicit. Q̄ p
experientiaz habetur si meretrix nititur
plātare oliuam non efficitur fructife-
ra que tamen per castam plantata fru
ctifera efficit. Et aliquis etiā medicus
in sanando. t agricola in plantādo. et
miles i expugnādo aliqua ex impres-
sione celestis corpis efficiūt q̄ alij etiā
eisdem artes hūtes efficere nō possūt
Tercia via sumitur ex reprobatōe fata-
lium effectuū. Vbi notandum q̄ fatū
esse aliquid vno modo catholice asse-
rit. Alio modo asserere ē omnino he-
reticum. Si em̄ fatū estimetur esse fm
estimationem quorundā gentiliū t eti
am quorundā mathematicor̄ q̄ puta-
bant q̄ ex vi positionis siderū causare
tur infallibiliter diuersitas mor̄. ita q̄
talis efficeret necessario maleficus vel
virtuosus in moribus qz talem eū esse
causaret vis q̄ in dispositōe sidez sub
qua talis vel conceptus vel natus eēt
ꝓhenderet. Et istam vim vocauerūt
noie fati. Sed qz ista opinio nō tm̄ est
falsa immo hereticat omnino detestā
da ꝓpter inconuenientia q̄ necessario se
querētur. vt supra tactum est circa re
probationem primi erroris. qz videli-
cet tolleret ratio meriti t demeriti imo
gr̄e gl̄ie t q̄ de⁹ malor̄ nr̄or̄ auctor
eēt pena alia. Jō fatū sic oīno refutat
qz nihil ē. scōm quē acceptōz etiā Gre
go. dicit i omel. epiph. Absit a fideliū
cordib⁹ vt fatū aliq̄d eē dicāt t hz̄ opi
nio videat eadē eē cū pria q̄ ē plātari-
or̄. t h̄ ꝓpē eadē icōuenientia q̄ vtrobi
q̄z cernūtur. tñ sunt diuerse q̄ntū inter
se diuersificārur vis sidez t influx⁹ ge
neralis septē planetar̄. Si aūt estiet
fatū eē fm quādā dispositōz siue ordi
natōz cār̄ scōar̄ ad ꝓducēdū effectus
diuinit⁹ ꝓuisos. Hoc mō fatū vere est
aliq̄d eo q̄ ꝓuidētia dei p causas me
dias exeq̄t suos effect⁹. In illis videli
cet q̄ scōis cauf subdūt hz̄ i alijs nō vt
ē creatio. aiar̄ glificatio t gr̄e collatō.
Licet etiā angeli ad gr̄e infusiones coo
perari pñt intellectū t volūtatis capaci
tatē illuminādor̄ disponēdo. t sic q̄dā
ordinatio effectuū vnar̄ eadē dī ꝓoui
dētiar̄ etiā fatū. Si em̄ cōsiderat vt ē
i deo, sic dī ꝓuidētia. si āt fm q̄ ē i cau
sis mediis ordiatis a deo ad effect⁹ ali
q̄s ꝓducēdos sic hz̄ rōz fati. Et h̄ mō
Boeci⁹ loquēs de fato. iiij. de ꝓsol. dic.
Fatū est reb⁹ mobilib⁹ inhērēs dispo
sitio p quā ꝓuidētia suis q̄q̄ nectit or
dinib⁹. Sed tñ scti doctores h̄ nomie
vti recusauerūt ꝓpter eos q̄ illō ad vim
positōnis sidez retorq̄bāt. Vñ aug. v.
de ciui. dei dicit. Si ꝓpterea quisq̄ res
humanas fato tribuit. qz ipam dei vo
luntatē vel potestatē fatū vocat sniam
teneat t linguā corrigat. Patet etiā ex
premissis tacita responsio ad q̄stionez
an omnia fato subdātur. t an etiā ma
leficor̄ opa illi subdāt. Quia si fa
tum dicitur ordinatio causar̄ secūda
rum ad effectus diuinitus prouisos. i.
vbi deus disposuit p causas secundas

ꝓducere effectus tales. sic inq̃ subdūk fato. i. subdūtur causis scōis: sic a deo ordinatis vt sunt influentie corpoꝝ celestiū. Ea vero q̃ imediate a deo fiunt vt est creatio reꝝ. glorificatio subarum spūaliū ꝛ alia hmōi non subdūk. Et ħ est qđ dicit Boetiꝰ vbi supra q̃ ea que sūt prime deitati ꝓpinq̃ fatalis ordis mobilitatē excedūt. Ħñ maleficorum opa qꝛ nō subsunt scōis causis cū ꝛria ꝓter cursum cōem ꝛ ordinē nature eue niūt. Ideo nec fato ꝫ causis alijs quo ad eoꝝ originē necessario subduntur.

c Ħnseq̃ter q̃ nec hmōi maleficoꝝ opa possint oriri aut causari a substātijs sepatis q̃ sunt motores orbiū seu corpoꝝ celestiū: cuius opinionis fuit Auicen. ꝛ sui sequaces hac rōe moti. qꝛ em̃ substātie ille sepate altioris sunt ỽtutis aniabus nr̃is ꝛ ab ipa aia interdū cū fuerit in sua imaginatōe ad solā quādā apprehensionē interiorē circa aliq̃ extrinsecū imutatur corpꝰ ꝓpriū. interdū etiā alienū seu extrinsecū. vbi gr̃a. Illiqs ambulans supra trabē in alto posita cadit de facili. qꝛ imaginat casum ex timore. non autē caderet si esset trabes illa posita sup terrā vbi casum timere non posset. Itē ad solā apprehensionē anie incalescit corpꝰ vt in cōcupiscētibꝰ vel iratis: aut etiā infrigidat sicut in timētibus. potest etiā imutari ad aliquā egritudinem puta febrē vl leprā ex forti imaginatione ꝛ apprehēsione ad talē egritudinē. ꝛ sicut circa corpꝰ ꝓprium ita et circa alienū vt illud imutet ad sanitatem vel egritudinē. ꝛ ħ ponit causam etiā fascinatōis de qua supius tactū ē. Et qꝛ scōm istam positionem effectus maleficaꝝ haberēt reduci ad motores orbiū licet nō ꝑcise ad ipa corpa celestia. Ideo vltra illa q̃ ibi tacta sūt. Dicamus adhuc q̃ talia sic contingere ē impossibile. qꝛ cū motores orbiū sint substātie intellectuales ꝛ bone non taꝝ fm̃ naturā q̃ꝛ fm̃ voluntatē qđ patet ex eaꝝ opatōnibus ad bonū totiꝰ vniuersi. Illa aūt creatura cuiꝰ ope magice opatōnes fiunt. ꝛ si sit bona fm̃ naturā nō tñ potest esse bona scōm volūtatem. Ideo nō pōt esse idem iudiciū de ambabꝰ substātijs. Et q̃ non potest esse bona fm̃ voluntatē ꝓbat. Nam ꝑstare ꝓfociniū aliq̃bus in his q̃ sūt ꝺ ria ỽtuti nō est alicuiꝰ intellectꝰ bene dispositi: talia aūt fiunt in hmōi opationibꝰ maleficoꝝ. fiūt em̃ vt in scōa pte opis ptēbit plurima homicidia. fornicationes. pueroꝝ ꝛ iumentoꝝ occisiones ꝛ alia maleficia ꝓcurātur. vñ vtentes his artibꝰ malefici a malefaciendo vocantur. nō est ergo bene dispositā se cūdū ỽtutē talis intellectualis natura cuius auxilio hmōi artes maleficarū innitūk. licet sit bona fm̃ naturā. qꝛ hꝫ esseꝛ illud oia appetūt vt cuilibet ituenti patet. Itē nō est intellectus bene dispositi familiarem esse sceleratis ꝛ eis patrociniū exhibereꝛ nō quibusdam ỽtuosis. Huiꝰ aūt opibus maleficoꝝ vtuntur homines sceleratiq̃ a fructibus eoꝝ cognoscuntur. Auxilio aūt substantiarum orbes mouentium: in bonum quelibet creatura icli natur a natura. licet coꝛrumpatur per accidens sepe. ergo ille substantie non possunt esse originalis cā maleficaruꝫ Preterea intellectus bene dispositi ē reducere homines in ea que sunt hōi ꝓpria bona que quidem sunt bona rōnis. abducere ergo ab istis ꝛ pertrahere ad alia minima bona est intellectus indecenter dispositi. Per huius autē artes non adipiscūtur homies aliquē profectum in bonis rationis que sunt scientie ꝛ ỽtutes sed in quibusdaꝫ minimis vt sunt deprehensiones ꝛ exercitia latronum ꝛ mille nocumentoꝝ. ergo origo non est a substantijs separatis

sed ab aliqua alia virtute non bene dispositā scōm virtutem. Preterea nō ē bene dispositus fm intellectum qui p aliqua scelera cōmissa prouocatur ad auxilium alicui ferendum. Hoc autē fit in istis artibus maleficoꝝ. nā vt patebit in executione haꝝ fidez abnegāt innocentes pueros occidūr. Substantie em̄ sepate que sunt orbium motores: ꝓpter suam bonitatem nō his maleficijs auxiliū prestant. Concludēdo q hmōi artes sicut non possunt a corpoꝝb⁹ celestib⁹ ita nec ab eoꝝ motoribus oriri. ⁊ cū necesse hūt oriri ex aliq̄ virtute alicui creature collate. ⁊ illa etiam nō pōt esse bona scōm voluntatez licet sit bona scōm naturā. ⁊ hmōi creature sint ipi demones. relinquitur q eoꝝ virtute hmōi fiant nisi fortassis ad huc obstat frivola estimatio q ex hoiz malicia concurrente super maleficoꝝ verba cōminatoria ⁊ imagines repositas ad certū locū virtute quadam stellaꝝ seq̄rent. vt verbi gratia. qñ maleficus diceret imaginem aliquā reponē do. facia te cecam aut claudā et h̄ eueniret. Tunc ideo eueniret q talis a sua natiuitate ex virtute stellaꝝ sortiret p ceteris hominib⁹ talem virtutem. quātūcūq̄ alij talia verba proferrent et essent instructi per disciplinam ad ꝓferendū. adhuc tñ efficaces in hmōi operibus esse nō possent. Ad que singula respondendo declarabitur. Primo q ex malicia hominū hmōi effectus causari nō pñt. Secūdo q nec ex vocib⁹ q̄ rūcunq̄ hominū concurrente quacūq̄ constellatione etiam ad quascunq̄ imagines.

¶ Primo q non ex malicia q̄n
e tūcunq̄ humana possint oriri
hmōi maleficoꝝ opera sic declaratur. Nam malicia hominis siue sit habitualis inquantum quis ex frequentatis actibus acquirit habitū iclinantem ad perpetrādum pcta non ex ignorātia nec infirmitate. vnde censet peccare ex malicia. Vel sit actualis malicia que dicitur ipa mali electio q̄ etiam ponitur peccatum in spiritum sanctum. nunq̄ potest circa ipm maleficum tantum efficere q talia operavt sunt immutationes elementoꝝ m et lestiones circa coꝝpoꝝa indifferenter hominum ⁊ iumentoꝝ absq̄ assistētia alicuius altioris virtutis proueniant quod declaratur primo ex parte cause. secundo ex parte effectus maleficialis. Naz hoc quod non potest homo efficere absq̄ malicia puta per sua naturalia imminuta: minus potest p ipsa naturalia iam diminuta. Patet cum iam sit virtus actiua etiam diminuta. Sed homo per peccata qualitercunq̄ per malitiam cōmissa diminuitur in bonis naturalib⁹. probatur auctoritate et rōne. Nam Dyonisi⁹. iiij. ca. de diui. nomi. dicit. Maluz est effectus naturalis habitudinis. ⁊ loquit de malo culpe. Vnde et nemo noscēs malum operatur illud: quod si operatur ex defectu operatur. Ratio sic. Sicut se habet bonum gratie ad maluz nature. ita se habet malum culpe ad bonum nature. sed per gratiam diminuitur malum nature vt fomes qui ē inclinatio ad culpam. ergo per culpaz a fortiori diminuitur bonum nature. Nec obstatur si dicatur de fascinatione que interdum procuratur ex inuultuatione seu inspectione alicuius vetule malicioſe puerum aspicientis vnde puer immutatur ⁊ fascinatur. quia sicut supra tactum est. hoc tantummodo contingere potest circa pueros ꝓpter teneram complexionem. Hic autem loquimur de coꝝpoꝝum quorūcūq̄ hominum et iumentoꝝum ac etiā elemētoꝝ ad grādines imutatōes Si quis velit latius intelligere: ispici

et doctorem sanctum in questionibus de malo. Vtrū peccatū possit corrumpere totū bonū nature ꝛc. Ex parte denicq effectuū maleficialiū declarat. nā ex effectibus deuenitur incognitionez cause. Vnde sicut illi effectus quo ad nos qui fiunt preter ordinem nature. create nobis note per virtutē creature nobis ignote. licet non sint ꝓpte miracula sicut illa que fiunt preter ordinez totius nature create qualia fm potestatem operatur ille qui est supra oēm ordinem totius nature create qui est deus benedictus: scōm quaz acceptōz dicitur. Tu es qui facis mirabilia magna solus. itaz maleficiales effectus dicuntur miraculosi inquantū fiunt ab aliqua causa nobis ignota ꝛ preter ordinem nature create nobis note. Ex q̄bus elicitur q̄ virtus corporalis hois ad huiusmodi opera causanda non se extendere potest que semper hoc hz vt causa cuz suo effectu naturali nota sit naturaliter absq admiratōe. ꝛ q̄ effectus maleficiales possunt aliquo modo dici miracula inquantum noticiaz humanam excedunt. patet ex se ipsis cum naturaliter non fiunt. patet ꝛ per omnes doctores. preserti Augustinū in li. lxxxiij. q. vbi dicit. Q̄ magicis artibus fiunt miracula plerūq similia illis miraculis que fiunt per seruos dei Et iterum in eodem dicit. Magi faciunt miracula per priuatos contractus boni cristiani per publicam iusticiam mali cristiani per signa publice iusticie que omnia sic declarantur. Nā iusticia diuina est in toto vniuerso sicut lex publica in ciuitate. Virtus aūt creature cuiuslibet in vniuerso se hz vt virtus alicuius priuate psone in ciuitate. Ideo boni cristiani inquantū p diuinam iusticiam miracula faciunt dicūtur facere miracula per publicam iusticiam. Magus autez q̄ operatur ex pacto initō cum demone: dicitur operari per priuatum contractum quia opatur per demonem qui sua naturali virtute potest facere aliquid preter ordinem nature create nobis note per virtutem creature nobis ignote. ꝛ erit miraculum quo ad nos sed non simplicit. quia non potest operari preter ordinē totius nature create et per oēs virtutes creaturarum nobis ignotarum. Sic em̄ solus deus dicitur facere miracula Juxta illud. Tu es deus qui facis mirabilia magna solus. Mali aūt cristiani faciunt per signa publice iusticie. sicut inuocando nomen cristi vel exhibendo aliqua sacramenta. si cui placet inspiciat sanctum Thomam in prima parte. q. cxj. ar. iiij. potest etiam attēdere ea que in secunda parte operis. c. vj deducentur inferius. Conseq̄nt q̄ nec per voces ꝛ verba concurrente virtute stellarum.

Emum q̄ nec ex vocibus quorūcunq hominum concurrente quacunq constellatione supquascunq imagines. Nam cum intellectus hominis huius dispositōis est. q̄ eius cognitio ex rebus causatur cuz intelligentem necesse sit fantasmata speculari. Non est eius conditio q̄ ex sua conceptione seu intellectuali operatione intrinseca vbi illam solam per vba exprimeret res ab extra hēat causare. aut q̄ conceptio intellectus exp̄ssa per verba haberent corpora immutare. Tales em̄ homines qui talez haberent virtutē non essent nobiscū vni⁹ speciei: sed equiuoce dicerētur hoies. Preterea si dicatur q̄ illa efficiūt per verba concurrente virtute stellaꝝ a natiuitate vnde contingit q̄ pre ceteris hominibus dum ꝓferunt verba q̄ per illa aliq̄d efficiūt cū tū alij etiā ꝓferētes eadē nō possent aliquā trāsmutatōnez efficere. q̄ virtꝰ stellaꝝ a natiuitate eis

nō deseruit. Ptz ex p̄cedentib⁹ illa eē falsa ex reprobatione trium errox. planetariox. generaliacox. z fatalem ordinem ponentiū. Preterea cuz verba ex primunt mentis conceptū. et corpora celestia non possunt imprimere intellectuz nec etiam eox motores nisi per sensibilem motione corpox celestiū intellectum vellent illuminare z hoc solummodo fieret ad opa bona. quia ad mala perpetrāda nō illuminat intellect⁹: ꝛ obumbrat qō nō est officiū bonorū spirituū ꝛ maloz. Ideo patet q si verba eox aliquid efficiūt hoc non est vigore alicuius corpis celestis ꝛ assistentia alicuius virtutis intellectiue q etiam z si sit bona fm naturā nō tam̄ pt esse bona scōm voluntatem inquantū semp ad malum machinat. z talis erit demon. vt supra ostensuz est. Et q nec per ymagines possint talia efficere q̄si corpora celestia sup ipas aliquid influerent quia hmōi ymagines quantumcunq; caracteribus z figuris sint insignite sunt effectus hominis operantis per artem. Celestia autez corpora effectus causant naturales cuiusmodi nō sunt effectus maleficox qui dicuntur maleficiales. vtpote in malum creaturarum preter consuetum ordinē naturalem prosilientes: vnde nihil ad ꝓpositum. Preterea supra ostēsum est etiā q; duplices sunt ymagies. astrologice z magice. que etiam ad bonū aliquod priuatum obtinendū z non ad corruptionem ordinantur. Maleficox āt ymagines sunt oīno alterius cum semp ad nocumentū creaturax z ex demonū iussu ad aliquē locum occulte reponūtur vt desup ambulantes aut dormiētes ledant vt ipe malefice fatent. vnde z ab ipis demōibus efficiūt q̄cq̄d causant z nō ex corpox celestiū influētijs Ad argumēta. Ad primū dictū Augustini est intelligendū q causa deprauationis hois redit ad hois voluntatem sicut ad causaz effectū efficientē. q̄ propie dicit eē causa. nō sic aūt est causa effectū pmittentē vel disponentez vel cōciliantē aut p̄cipientē q̄bus modis s. ꝓciliatiue. dispositiue. z p̄ceptiue dyabolus dī causa pcti z deprauationis. Deꝰ aūt solūmodo pmissiue q mala pmittit ꝓpter bona. Juxta Aug. i ench. Dyabolus āt disponit interi⁹ suggerēdo psuadendo interi⁹ z exterius acrius stimulando. Precepit aūt his q ei totaliter se subdiderūt vt sunt malefici q̄bus nō est opus interi⁹ instigari ꝛ tm exterius zc. Et p hoc etiā ad scōz q quilibz est causa sue malicie directe intelligendo. z ad ꝓbationes patet eadē responsio. quia licz repugnat libero arbitrio moueri p modū p̄cipientis: nō autem p modū disponentis. Ad terciū. Motus ad virtutes aut ad vicia dispositiue possunt causari ab influentijs corpox celestiū. z capit motꝰ p quadā naturali inclinatione ad virtutes humanas z vicia. opa aūt maleficox q; excedunt cōem ordinē nature. ideo illis influentijs subiacere nō possunt. Ad q̄rtum idē patz. q; sunt cause humanox actuum corpa celestia. ꝛ illa opa non sunt humanit⁹ adinuenti. Ad q̄ntum q motores ordiū possint imprimere in animas si intelligat immediate sic imprimunt illuminādo ad bonū z nō ad maleficia vt supra tactū est. Si aūt intelligat mediate tūc iuxta influētiam corpox celestiū imprimūt indirecte et dispositiue. Ad sextū. hoc q demones fm certa augmenta lune hoies vexant ptingit ꝓpter duo. Primo q̄dem ad ꝓ vt infamēt creaturā dei. s. lunā. vt Hiero. z Crisosto. dicūt. Scōo q; cum nō possint opari nisi mediantib⁹ nālibus vtutib⁹ vt ꝑ. dictū est. Ideo pspiciunt corpox aptitudines ad effectꝰ inducēdos z q; cerebx est humidissimū oīm

partiū corpis vt Aristo. dicit & naturales oēs. Ideo maxime subijcit operationi lune q̄ ex sua ꝓximitate hz mouē humores. In cerebro ār pficiuntur vires aiales. Et ideo demones fm certa augmenta lune ꝓturbāt hois fantasiam qū ꝓsiderant cerebr̄ ad hoc dispositū. Ad aliud q̄ demones aduocati in certis ꝓstellationib⁹ adueniūt. faciūt propter duo. Pmo vt hoies in hunc errorem inducāt q̄ credūt aliq̄ numē eē in stellis. Scō q̄ ꝓsiderant fm aliqs ꝓstellationes materiā corpalez magis esse dispositam ad effect⁹ p q̄bus aduocant. Ad terciū q̄ sicut dicit Aug⁹. xxxvj. de ciui. dei. Per varia genera lapiduz herbar̄ lignor̄ aialiū carminū & instrumentor̄ musicor̄ demones alliciunt nō vt aialia cibis ꝛ vt spūs signis inquantū. s. hec eis exhibēt in signum diuini honoris cuius ipi sunt cupidi. Tamen q̄ sepe obijcit q̄ demones possunt impediri p herbas & armonias a vexatōe hominū vt in argumēto allegat de saul p armoniā citharis. Nō nituntr defendere q̄ aliq̄ possent effectus maleficiales ꝓducere p certas herbas & occultas causas absq̄ auxilio demonū tm̄ modo ex influētia corpor̄ celestiū que plus possunt imprimere in hmōi res corpales ad effectus corpales quā in ipos demones ad producendū hmōi effectus maleficiales. Ideo latius cū sit respondendū est aduertendum q̄ herbe vel armonie non possunt sua naturali vtute totaliter excludere vexationē qua dyabolus posit hominem vexare si sibi ꝑmitteret a deo vel angelis bonis. possunt tamen illam vexationē mitigare et ita parua posset esse vexatio illa q̄ possent eā penitus excludere. ꝛ hoc facerēt nō agēdo in ipm demonem cū sit spūs separatus in quem nō pōt naturaliter agere quodcunq̄ corpus. ꝛ agēdo in ipsum vexatum a demone. Omnis em̄ causa limitate vtutis ꝓducere pōt effectum intensiorem in materiā dispositam q̄z non dispositā. cui & ꝓsonat illud Phi ij. de aia. Actus actiuor̄ sunt in patiēte predispositō. Demō aūt est agens limitate vtutis. q̄ vexationē intensiorē facere potest dyabolus in hoie dispositō ad illā vexationē siue ad illō ad qō diabolus intendit adducere q̄z in hoie dispositionis contrarie. Puta dyabolus. potest vexare intensius passiōe melancolica hominē dispositū ad illam q̄z hoiem ꝓtrarie dispositōis. Certū est aūt q̄ herbe et armonie multū possūt imutare dispositionē corpis. & ex ꝑti motus sensualitatis. hoc pz de herbis cū quedam inclinant ad leticiā quedā ad tristiciā. & sic de alijs. Hoc etiā pz de armonijs per phm. viij. Polit. vbi vult q̄ diuerse armonie habent ꝓuocare diuersas passiones in hoie. Hoc etiaz refert Boetius in musica sua. Et autor de ortu scientiar̄ vbi loquēs de vtilitate musice dicit q̄ valet ad curandum vel alleuiandū diuersas infirmitates. Et ita patere pōt q̄ ceteris paribus fit vexatio debilior. Non ār video quō herbe vel armonie possint in homine dispositionē aliquā causare ꝓpter quā homo nullo mō posset a demone vexari si tamen ꝑmitteret. quia dyabol⁹ mouendo solum motu locali vapores & ipsos spiritus inordinato motu poset hominē multū vexare. Herbe aūt vel armonie nullā dispositionē causare possent in homine sua naturali vtute per quā ꝓhibeā demon predictā cōmotionem facere. Cōtingit tamē q̄nq̄z q̄ dyabolo nō ꝑmittit hominē vexare nisi vexatione ita parua q̄ p aliquam fortem dispositionē ad cōtrariū tolleretur totaliter. & tunc alique herbe vel armonie possent corpus hois ita ad cōtrarium disponere q̄ illa vexatio tota

liter amoueret. verbi gratia. Dyabol⁹ q̃ñ posset hominē vexare vexatione tristicie ita debiliter q̃ p aliquas herbas vel armonias que haberent causare dilatationē ꝛ diffusionem spiritum q̃ sunt motus ꝓtrarij tristicie totaliter ammoueret illa tristicia. Q̃ autē Aug. li. ij. de doctri. christi. ꝓdemnat ligaturas ꝛ quedā alia de q̃bus ibi diffusius scribit hoc attribuens arti magice. hoc est q̃tum ad illud q̃ nō possunt ex sua naturali vtute. qō patet ex hoc q̃ dicit sic. Ad hoc genus ꝓtinent oēs ligature atq̃ remedia que medicor ꝓdemnat disciplina. In quo satis patet q̃ illa condemnat q̃tum ad vsuz respectu cuius non habent aliquā efficatiam ex sua naturali virtute. Quantum aūt ad illud qō. j. Regū. cap̃. xvj. habet. Q̃ saul q̃ vexabat a demōe alleuiabatur qñ dauid citharā ꝓcutiebat coꝝ eo ꝛ q̃ spirit⁹ mal⁹ recedebat ꝛc̃. Sciendum q̃ bene vex est q̃ p tactuz cythare vtute naturali illius armonie alleuiabat aliquantulū afflictio saulis inquantū illa armōia aliqualiter dulcorabat appetitum eius per auditum per quam dulcorationem reddebatur minus aptus ad illam vexationē. Sz q̃ spiritus malus recederet quādo dauid cytharisabat hoc erat ꝓpter vim crucis quod satis expresse dicit in glosa vbi sic dicitur. Erat dauid in cāticis musicis eruditus diuersoꝝ sonoꝝ rationabilis moderatusq̃ concentus. Vnitatez essentie significat que varijs modis quotidie resonat. Dauid malignum spiritum in cythara compescebat: non quia tanta esset vis in cythara: ꝫ in signo crucis qui in ligno crucis ꝛ coꝛdaꝝ extensione id est venarum gerebatur que iam tunc demones effugebat.

Sequitur quo ad ipsas maleficas demonibus se subijcientibus. Et ē sexta quo ad questionem ꝛ secundum membrū.

Ro tercia et annexa difficultate quo ad ipsas maleficas demonibus se subijcientib⁹ plura super modum aggrediendi huiusmodi spurcitias possunt difficultari. Primo ex parte demonis ꝛ corpis ab eo assumpti ex quo elemento sit illud formatum. Scō ex parte actus. an semper cum infusione seminis ab altero recepto. Tercio ex parte temporis ꝛ loci an potius in vno tempore q̃ in altero exerceat. Quarto an visibiliter quo ad circumstantes se agitat. Ex parte mulierum an tantummodo ille que ex huiusmodi spurcitijs procreātur a demonibus frequentantur. Secundo an ille que ab obstetricibus tēpore partus demonib⁹ offerunt. Tercio an remissior sit in talibus ipa venerea delectatio. Ad que omnia ad pñs cum non sit respondendū eo q̃ tantūmodo generalitati studem⁹. ꝛ in secūda parte operis illa singula p eoꝝ opera explanantur vt patebit i quarto capitulo vbi de singulis modis fiet mētio. ideo ad scōm principale tendam⁹ Et primo cur in tam fragili sexu hoc genus perfidie inuenitur amplius q̃ in viris. Et erit questio prima generalis quo ad conditiones generales mulierum. Secunda specialis cuiusmodi mulieres amplius inueniuntur superstitiose ꝛ malefice. Tercia singularis quo ad ipsas obstetrices que oēs alias in malicia excedunt.

q Vo ad primum. cur in sexu tā fragili mulier maior mꝫtitudo maleficaꝝ repꝫ q̃ inter viros ꝛ

quidem incontrariū argumēta deducere nō expedit: cū ipa experientia pre ter verboꝝ ⁊ fidedignoꝝ testimonia talia facit credibilia. Dicam⁹ sexū nō despiciendo in quo deus sp magna fecit fortia vt ꝓfundet. q diuerse a diuersis sup hec assignant rōnes. Semp tamē in principali ꝓcordātes. vnde ⁊ ꝓ mulieꝝ auisamēto ipa materia bene ē predicabilis affectantesq audire vt experientia sepe docuit dūmodo discrete ꝓponatur. Nam alicq doctores hanc rationem tradunt. Dicūt em̄ tria esse in rez natura. lingua. ecclesiasticus ⁊ femina. que mediū in bonitate aut malicia tenere nesciunt. ꝫ vbi limites sue ꝓditionis excedūt. ibi quendā apicem ⁊ supremū gradū in bonitate aut malicia vendicāt. In bonitate q̄dem quā do a bono regunt spiritu vnde ⁊ optima sunt. In malicia vo qñ a malo spiritu regunt vnde ⁊ pessima efficiūtur. De lingua em̄ patet cum eius ministerio pluria regna fidei xp̄iane sunt subiugata vñ ⁊ ap̄lis xp̄i in igneis liguis spiritussanctus visus est. Ptz ⁊ in alijs sapiētibus p̄dicatoribus quotidie lingua canū vulnera ⁊ vlcera languentis lazari lingentes. Juxta illud. Lingua canū tuoꝝ ex inimicis animas eripiētes. Vnde ⁊ dux ⁊ pater predicatoꝝ ordinis in figura cattuli latrantis ⁊ accensam faculā in ore gestantis p̄monstratus est vt suo latratu vsq in p̄sens habeat lupos hereticos arcere a gregibus ouiū xp̄i. Patet ⁊ ex quotidiana experientia q vnius viri prudētis lingua interdū infinitoꝝ hominū strages prepedit. ꝓpter que non immerito in eius ꝓmendationē Salomon ꝓuer. decimo. plura cecinit. In labijs sapiētis inuenitur sapientia. Et item. Argētum electum lingua iusti: cor impioꝝ pro nihilo. Iterum. Labia iusti eruditunt plurimos: qui autez indocti sunt in cordis egestate morient. Cuius causa ibidem. xvj. subdit. q̄a hominis est preparare animū ⁊ deū gubernare linguam. De mala vo lingua iuuentes Eccī. xxviij. lingua tercia multos cōmouit ⁊ dispersit illos a gente in gentem. ciuitates munitas destruxit. ⁊ domos magnatoꝝ effodit. Et dicit lingua tercia eoꝝ q̄ inter duas pres cōtrarias incaute vel maculose loquit. De secundo. s. ecclesiasticis intellige clericos et religiosos in vtroq sexu. Criso. sup illud. Eiecit vendentes ⁊ ementes de templo. Sicut omne bonū a sacerdotio ita omne malū ab eo egredit. Hiero. in epla ad Nepocianū. Negociatorem clericū ex inope diuitem ex ignobili gloriosum quasi quandā pestē fuge. Et beatus Bern̄. omel. xxiij. super Cant. loquēs de clericis dicit. Si insurgeret apertus hereticus mitteret forsan et arescceret. si violentus inimicus absconderēt se forsitan ab eo boni. Nūc vero quō abijcient aut quo abscondēt se. Omnes amici ⁊ tamen oēs inimici oēs domestici ⁊ nulli pacifici oēs proximi ⁊ omnes que sua sunt q̄runt. Et alibi nostri prelati facti sunt pilati. nostri pastores facti sunt tonsores. Et loquit etiā de prelatis religiosoꝝ qui onera grania inferioribus imponunt digito āt suo minimo nō tangerēt. Et Greg. in pasto. dicit. Nemo amplius in ecclesia nocet q̄ q̄ perse agens nomen vel ordinē sanctitatis habet: deliquentem nāq hūc redarguere nullus presumit. ⁊ in exemplū culpa vehemēter extendit qñ pro reuerentia ordinis peccatoꝝ honorat. De religiosis etiaz dicit brūs Aug. ad Vincentiū donatistam. Simpliciter fateor caritati vestre coram dño deo nro q̄ testis est super animaz meam ex quo deo seruire cepi quoniam difficile sum expertus peiores sicut ⁊ non meliores q̄ qui in mo-

nasterijs defecerunt aut profecerunt. De mulier vo malicia dissert. Eccl. xxv. Non est caput nequius super caput colubri. t non est ira sup iram mulieris. Cõmorari leoni t draconi plus placebit q̃ habitare cũ muliere neq̃. Et inter plura que sequunt et p̃cedũt ibidem de muliere nequaz concludit. Breuis est omnis malicia sup maliciam mulieris. Hinc Crisosto. sup Matheũ. xix. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitie inimica. ineffugabilis pena. necessariũ malum naturalis tentatio. desiderabilis calamitas. domesticũ periculũ. delectabile detrimentũ. malũ nature bono colore depicta. ergo si dimittere illã peccatum est cum oportet tenere iam vere tormẽtũ necessariũ est: vt aut dimittentes adulteria faciamus aut quotidianas pugnas habeamus. Tulli⁹ de nicq̃. ij. rhetorice dicit. Viros ad vnũquodq̃ maleficium singule id est plures cupiditates impellũt. mulieres ad omnia maleficia cupiditas vna ducit mulieb̃riũ em̃ viciorũ oĩm fundamentum est auaricia. t Sene. in suis tragedijs. Aut amat aut odit mulier nihil tertiũ dedisse est: flere femĩa est mendacium. Duo genera lachrymaz habentur in oculis feminaz. veri doloris vnũ. insidiaz aliud. mulier cũ sola cogitat mala cogitat. De bonis aũt mulieribus tãta laus est vt etiã beatificasse viros legant t saluasse gentes terraz t vrbes. Patet de Judith Delbora et Hester. Hinc aplus. j. Corint. vij. Si qua mulier habet vir t hic cõsentit habitare cũ illa non dimittat vir: sanctificatus est em̃ vir infidelis p̃ muliere fidelem. Ideo Ecci. xxvj. dr̃. Mulieris bone btus vir nũer⁹ em̃ ãnoz duplex. Multa ibi narrat laudabilissima p̃ totũ pene capl̃m de excellẽtia bonaz. Et puer. vltõ. De mlieri forti. q̃ pia etiã in nouo testamẽto in feminis claruerit vt in vginibus t alijs sanctis feminis q̃ pfidas gentes t regna ab ydolatrie cultu ad xp̃ianã religionẽ deduxerũt. Si qs inspicere velit Vinc. in spe. hysto. li. xxvj. ca. ix. de regno vngarie per gillã xp̃ianissimã. Et de regno francorum p̃ lothildẽ virginẽ t clodoueo de sponsatã inspiciat t mira inueniet. vñ quecunq̃ vituperationes legunt in concupiscentiã carnis interp̃tari p̃nt vt sp mulier p̃ carnis p̃cupiscẽtia intelligatur. Juxta illõ. Inueni amariorẽ morte mulierẽ. t bona mulier subiecta carnis concupiscẽtia. Sũt t alij alias rõnes assignãtes cur in maiore multitudine repiant femine superstitiose q̃ viri t dicũt esse tres causas. Prima est. q̃a p̃ne sunt ad credẽdũ. t qz p̃cipaliter demõ q̃rit corrũpe fidẽ. ideo potiꝰ eas aggredit. Vñ t Ecci. xix. Qui cito credit leuis est corde t minorabit. Scda causa est qz a natura p̃ter fluxibilitatem p̃plexionis facilioris sunt impressionis ad reuelatões capiendas p̃ impressionẽ sepatoz spirituũ qua p̃plexione etiã cũ bene vtunt multũ bone sũt cũ male peiores sunt. Tercia causa qz lubricã hñt linguã. t ea q̃ mala arte sciunt eis cõparibus feminis vix celare possunt. seq̃ occulte cũ vires nõ habeant p̃ maleficia vindicare querũt facilit er. Vñ Ecci. xxv. vt s̃. Cõmorari leoni t draconi plus placebit q̃ habitare cũ muliere neq̃. breuis oñis malicia sup maliciã mulieris. Itez põt t addi illa cũ fluxibiles sunt tõ citius pueros demonibus offerre p̃nt sicut t faciunt Sũt t tercij alias rõnes assignãtes q̃s p̃dicatores caute debẽt p̃ponere t dicere. q̃ licet in veteri testamẽto scripture vt plurimũ mala loquant de mulieribus t hoc p̃ter p̃mã p̃uaricatricem mulierem. s. euam t imitatrices eiꝰ tamen ex post in nouo testamento p̃o-

pter mutationē nominis vt eua i aue. Et vt ait Hiero. Totū qō intulit mali maledictio eue: totum abstulit benedictio marie. Vnde pluzima t semper laudabilia sunt de ipis predicāda. Sz quia adhuc modernis tempibus hec perfidia amplius in mulieribus q̄ in viris inuenit vt ipa experientia docet curiosius causam inuestigando vltra premissa dicere possumus q in omnibus viribus tam anime q̄ corpis cuz sint defectuose non mix si plura maleficia in eos quos emulant fieri procurant. q̄tum em ad intellectū seu ad intelligendum spiritualia alterius videtur esse speciei a virz cui auctoritas et ratio cum varijs scripture exēplis alludit. Therenti⁹ ait. Mulieres ferme vt pueri leui sententia sunt. Et Lactantius. iij. institutionū. Nunq̄ aliq̄ mulierem philosophiā scisse nisi temestes. Et Prouer. xj. quasi describens mulierē dicit. Est circulus aureus in naribus suis: mulier pulchra t fatua. Ratio naturalis est, qa plus carnalis viro existit vt patet in multis carnalibus spurcitijs. qui etiā defectus notātur in formatione prime mulieris cuz de costa curua formata fuit id est ō costa pectoris que est torta t quasi cōtraria viro. Ex quo defectu etiā procedit q cu sit animal imperfectū sp decipit. Propter qō sp decipit Catho instruit insidias lachrymas ꝛc. Et illud. Dū femina ploratː vix decipe laboratː. Patz in vxore Sampsonis que multū infestans eum ad declarandū sibi ꝓbleuma ꝓpositum sodalibus ab eo expositum eis reuelauit t sic decepit. Patet t in prima muliere q ex natura minorem habent fidem cū dixit serpenti interroganti. quare non ederent de oī ligno paradisi. respondit. de omni ꝛc. ne forte moriamur i quo ostēdit se dubitare t non fidē habere ad verba dei: qne omnia etiam ethymologia nominis demonstrat. Dī enim femina a fe t minus, quia sp minorem habet t seruat fidem t boc ex natura quo ad fidelitatē. licet ex gra simul t natura fides in beatissima virgine nunq̄ defecerat cum tamen in oībus viris defecisset tpe passionis xpi. Mala ergo mulier ex natura cū citius in fide dubitat etiā citius fidem abnegat qō est fundamētum in maleficis. Quantuz deniq̄ ad aliam potentiā anime. s. voluntatem. ex natura cū odit aliquē quē pⁱ⁹amauit tunc estuat p iram t impatientiaz. t sicut maris estus sp bulit t currit: sic talis est tota impatiens. Alludit huic rationi auctoritas diuersa Eccli. xxv. Non est ira sup irā mulierz. Et Sene. tragedo. viij. Nulla vis flāme tumidiq̄ venti tanta nec teli metuenda torti q̄nta cum coniunx viduata tedis ardet et odit. patet in muliere que false accusauit ioseph t icarcerare fecit. q: noluit sibi in scelus consentire adulterij. Genesis. xxx. Et reuera potissima causa deseruiens in augmentū maleficiorū ē doloroſum duellum inter maritatas t non maritatas feminas t viros imo t inter ipas feminas etiā sctās: qd tūc de ceteris. Vides em in Gen. quanta fuit impatiētia t inuidia sare ad agar postq̄ ꝓcepit Gen. xxj. Quāta rachel ad lyam ꝓpter filios quos nō bēbat rachel Gen. xxx. Quāta anne ad fenēnam fecundam ipa sterili exīte. j. Regum. j. Quāta marie ad moysen. Numeri. xij. Vñ murmurauit t detraxit moysi ꝓpter qō est lepra ꝓcussa. Quāta marthe ad magdalenā ipsa sedente t martha ministrante Luce. x. Vñ et Ecci. xxxvij. Tracta cū muliere de his que emulat. q̄si dicat: non est tractādū cū ea q: sp emulatio id est inuidia ē in mala muliere. Et que inter se sic agitātur quāto magz aduersus viros. Qua

re etiam vt narrat Valerius. Forone us rex grecoꝝ die qua mortuus est dixit Leoncio fratri suo. ad summā felicitatem nihil mihi deesset si mihi semper vxor defuisset. Cui Leoncius. Et quō vxor obstat felicitati. Et ille. Mariti hoc oēs sciunt. Et Socrates phs interrogatus si ducēda esset vxor. Respondit. Si non capies solitudo arbitrans excipiet. hic generis interi⁹ hic heres alienus. Sed si cepis illic perpetua sollicitudo: conquest⁹ querularū: dotis exprobratio affiniū graue supercilium: garrula socrus ligua. successor alieni matrimonij incertus liberorum euentus. hec dixit vt expertus. Nā vt ait Hiero. ꝯ Jouinianū. Hic socratei duas habuit vxores quas ingenti patientia sustinens nō potuit tū ab eaꝝ cōtumelijs clamoribus ꝛ vituperationib⁹ liberari. Vnde quadā die ipis querulantibus cōtra eū ꝛ ipe domū egressus vt eaꝝ molestias euitaret ꝛ ante domū sederet: piecerunt ille mulieres super eus aquā immundā sup quo ipse non pturbatus quia phus ait. Sciebam q̄ post tonitrua pluuie sequerent. Et de quodā legit cuius vxor submersa erat in fluuio q̄ cū quereret cadauer ei⁹ ad educendū de aqua ibat p fluuiū cōtra aquā: ꝛ interrogatus causam cum res graues descendant infra ꝛ nō supra q̄ requereret ꝯ aquā. Respōdit. Mulier ista in vita sp fuit ptraria dictis ꝛ factis siue mandatis meis. ideo quero cōtrario mō si forte etiā mortua contrariaꝝ voluntatē vltra psuetū tenuisset. Et q̄dem sicut ex primo defectu intelligentie abnegationē fidei facili⁹ viris icurrunt. Ira ex scō. s. inordinatis affectionibus ꝛ passionib⁹ varias vindictas querunt excogitāt ꝛ infligūt siue p maleficia siue alijs quibuscunq; medijs. Vnde non mix tantā multitudinem maleficaꝝ in hoc genere existere. Quā tum insup defectū in memorativa potentia cum hoc sit in eis ex natura vicium nolle regi ꝛ suos sequi impetus sine quacunq; pietate ad hoc studet ꝛ cuncta memorata disponit. Vñ Theophrastus. Si totā domū ei ꝓmiseris seruiendū: ꝛ si aliq̄d tuo arbitrio reseruaueris etiā minimū vel magnū fidez sibi adhiberi non putabit ꝛ iurgia cōcitet ei nisi cito ꝓsuleris parat venena auruspices ꝛ ariolos cōsulit. ecce maleficia. Sz quale sit dominiū mulierū audi Tullū in paradoxa. Nūquid ille liber est cui mulier impat leges imponit ꝓscribit iubet vetat qō ei videt nec ille imperant aliquid negare pōt vel audet. Ego istum non modo seruz ꝛ nequissimū seruoꝝ appellandū puto licet amplissima familia natus sit. Vñ ꝛ Seneca in persona furiose medee. quid āmodo cessas sequere felicē impetū ps ista vltōis qua gaudes quota est ꝛc. vbi multa ponit ostendens q̄ mulier nō vult regi ꝛ suo impetu procedere etiā i damnū suū sicut de multis legit mulieribus q̄ vel ob amorem vel dolorē. q̄ vindictas facere non potuerunt: seipas occiderunt sicut et de Iaodice narrat Hiero. sup Danielem. que existens vxor regis Antiochi regis syrie. zelans ne plus amaret beronicē quā ec hēbat vxorē beronicē ꝛ filium ei⁹ ex dcō antiocho p⁹ fec occidi ꝛ p⁹ seipaz veneno occidit. Vñ q̄ ñ vult regi ꝛ suo ipetu ꝓcedere. Jdeo Criso. non immerito dicit. O malum omni malo peius mulier mala siue illa pauper sit siue diues. Si enim vxor diuitis sit non cessat nocte ꝛ die vix callidum stimulare sermonibus blanda nec̄ter ꝛ importuna violenter. Si vo paupe rem virum habet ipsum quoq; ad iracundiam ꝛ rixas incitare non desinit. Et si vidua sit ipa per semetipsam omnes despicit passim et ad omnem au-

daciam spiritu superbie inflāmat. Que ramus inuenimus fere oīa mūdi regna ꝓpter mulieres fuisse euersa. Primum eī q̄ fuit regnuz felix. s. Troye ꝓpter raptum vnīꝰ femine. s. helene destructum est multis milibꝰ grecoꝝ occisis. Regnū iudeoꝝ multa mala ⁊ exterminia habuit ꝓpter pessimā reginā iezabel ⁊ filiā eius Athaliaz reginā in regno iude q̄ occidi fecerat filios filij vt eo mortuo ipa regnaret ꝑ vtraq̄ occisa. Regnū romanoꝝ multa mala sustinuit ꝓpter Cleopatrā reginā egypti pessimā mulierē. ⁊ sic de alijs. Vnde ⁊ nō mirꝝ si mundus iam patiꝫ ob maliciam mulieꝝ. Demū inspiciēdo corporis ipius carnalia desideria. Vnde iunumera nocumēta vite humane cōtingunt vt merito cū cathone vticeñ. dicere possimꝰ. Si absq̄ femia possit esse mundus puersatio nostra nō esset absq̄ dijs cū reuera si mulieꝝ nō eēnt nequicie etiā tacendo de maleficis adhuc ab innumeris periculis mundus remaneret exornatus. Valeriꝰ ad Rufinum. Chimerā mulierē esse nescis ꝑ scire debes q̄ monstrū illud trifórme insigni venustaꝫ facie leōis olētis maculetur ventre capre virulente cauda vipere armetur. vult dicere. Oz ē aspectus eius pulcer. tactus fetidus. puersatio mortifera. Audiamus ⁊ aliā ꝓpꝫ pietatem ꝓ vocem. Nā sicut est mendaꝝ in natura sic et in loquela. Nam pungit ⁊ tamen delectat. vñ ⁊ eaꝝ vox cantui syrenaꝝ assimilatur que dulci melodia transeuntes attrahunt et tādem occidunt. Occidunt q̄dem q̄ ⁊ marsupia euacuant. vires auferūt. ⁊ deū perdere cogunt. Itez Valerius ad Rufinum. Hec loquens placet delectatio: ⁊ pungit delictū. flos veneriꝫ rosa est. q̄ sub eius purpura multi latitāt aculei. Prouer. v. Nitidiꝰ oleo guttur eiꝰ id est locutio nouissima eiꝰ amara q̄si absinthium. Audiamus ⁊ aliā in eiꝰ incessu statu ⁊ habitu ibi est vanitas vanitatum. Nō est homo in mūdo q̄ tm̄ studet placere deo benigno q̄tuz mulier etiā mediocris suis vanitatibꝰ studet hoibus placere. De quo exemplū in vita pelagie qñ dedita mūdo discurrebat ꝑ anthiochiā ornata nimis: quā sanctus pater nomius noīe videns flere cepit et dixit socijs q̄ toto tēpe vite sue tantā diligentiā nunq̄ adhibuerat deo placere ⁊c. que demū oꝝnibꝰ eiꝰ conuersa est. Hec est ō qua Eccle. vij. ⁊ de qua iam ecclesia lamentaꝫ ꝓpter ingentem multitudinē maleficaꝝ. Inueni amariorē morte mulierē q̄ laqueus est venatoꝝ sagena cor eius. vincula sunt manus eius: q̄ placet deo fugiet illā. q̄ āt peccatoꝝ est capietur ab ea. Amarior ē morte id est diabolo. Apoc. vj. Nomen illi mors. Nā licet diabolus induxit euaz ad peccandū: eua tamen seduxit adam. Et sicut peccatū eue non induxisset nobis mortem anime ⁊ corporis nisi subsecuta fuisset culpa in adam ad qnā induxit eua ⁊ non dyabolus. ideo amarior morte. Iterū amarior morte. qz hec naturalis ⁊ interimit tm̄ corpus ꝑ peccatum a mulie re inchoā tū occidit aiam priuādo gratia ⁊ corpus similiter in penā peccati. Itez amarior morte. quia mors corpalis est inimicus manifestus ⁊ terribiꝫ. ꝑ mulier mimicus blandus ⁊ occultꝰ Et ideo amarior ⁊ periculosior laqueus iam non dicit venatoꝝ ꝑ demonū. quia iam capiuntur homines non solum per carnalia desideria eas videndo audiendo cum eaꝝ facies sit vetus vrens ⁊ vox serpentis sibulus. Juxta Bernardum. Verum etiā innumeros maleficiendo homines ⁊ iumēta. Sagena dicit cor eius. i. inscrutibilis malicia que in cordibus earum regnat. Et manus sunt vincula ad detinendū

vbi manū ad maleficiendū creaturam apponūt tūc diabolo cooperante ꝑ efficiunt qō prętēdūt. Cōcludam⁹. Omia ꝓ carnalē ꝓcupiscentiā. q̄ qz in eis est insatiabilis. Prouerb. penūl. Tria sunt insatiabilia ⁊c. ⁊ q̄rtū qō nunq̄ dicit sufficit scz os vulue. Vñ ⁊ cuz demonibus causa explēde libidinis se agitāt. Plura hic deduci possent: ꝫ intelligētibus satis apparet. nōmirū q̄ plures reperiunt infecti heresi maleficoꝝ mulieres q̄ viri. Vñ ⁊ ꝓpter heresis dicenda ē nō maleficoꝝ ꝫ maleficarū vt a potiori fiat denoiatio. Et būdictus altissimus q̄ virilē speciē a tanto flagitio vsq̄ in pūs sic ꝑseruat in ąvtiq̄ cū ꝓ nobis nasci ⁊ pati voluit: ideo ⁊ ipm ꝓuilegiauit.

Cuiusmodi mulieres ampli⁹ inueniūtur superstitiose ⁊ malefice.

Vo ad secūdū cuiusmodi mulieres ꝑceteris inueniunt superstitiose maleficijs infecte. Dicēdū vt ex ꝑcedenti questiōe patuit. q̄ quia tria generalia vicia. scz infidelitas. ambitio ⁊ luxuria. ꝑcipue in malis mulieribus regnare vident. Ideo ille ꝑ ceteris maleficijs intendūt q̄ prę ceteris illis vicijs dedite sunt. Iterū quia inter illa tria vltimū ampli⁹ ꝑdominat. ido qz insatiabile ⁊c. ideo ⁊ ille inter ambitiosas ampli⁹ infecte sūt q̄ ꝓ explendis suis prauis cōcupiscētijs ampli⁹ inardescūt vt sūt adultere fornicarie ⁊ magnatoꝝ cōcubine. ⁊ ꝑ ꝫ seqꝝ plici maleficio vt in bulla tangit. venereū actū ⁊ conceptus in vtero varijs inficiendo maleficijs. Primo mentes hoīm ad ī ordinatū amorem ⁊c. īmutando. Secundo vim generatiuam impediēdo. Tercio mēbra illi actui accōmoda auferendo. Quarto hoies prestigiosa arte in bestiales formas mutādo. Quinto vim generatiuā quo ad femellas ō structuendo. Sexto aborsum ꝓcurando. Septimo infantes demonibus offerēdo absq̄ alijs aialibus ⁊ terre frugib⁹ q̄bus varia nocumēta inferūt. de q̄bus in sequētibus tractabit. ꝫ ad pūs ō nocumētis hoīm demus rōnes. Et ꝓmo cōclusio sup eos quos maleficiunt ad amorem vel odiū inordinatū ⁊ post eadem materia ꝓ maiori intelligētia ꝑ diffiaultate ē discutienda. cōclusio aūt hec est. Nam sctūs Tho. in. iiij. di. xxx iiij. de impedimēto maleficiali pertractans sicut ostēdit quare ꝓmittit dyabolo a deo maior ptās maleficij super actus venereos hois q̄ sup alios: rationes assignādn. Ita dicere a simili oportet q̄ he mlieres ampli⁹ infestant que hic actibus ampli⁹ deseruiūt Dicit em q̄ qz corruptio pcti prima ꝓ quam hō factus est seruus dyaboli i nos ꝓ actū generantē deuenit. Ideo maleficij potestas ꝓmittit dyabolo a deo in ꝑ actu magis q̄ in alijs: sicut etiam in serpentibus magis ostendit virtus maleficiorum vt dicit q̄ in alijs aialibus. quia ꝓ serpentē dyabolus tanq̄ ꝓ suū istrumentū mulierē tēptauit. Vñ etiam vt postea subdit. lz mātrimoniū sit opus dei tanq̄ ab eo institutū. adhuc ꝓ opa dyaboli interdū destruit. Non quidez ꝓ violentiā qz censeret sic fortior deo. Sed ex diuina pmissione ꝓcurādo impedimentū actus cōiugalis vel tēporale vel perpetuū. ex q̄bus hoc quod experientia docet: dicamus q̄ ꝓpt hmōi spurcicias explendas tā erga se q̄ ꝫ seculi potentes cuiuscunq̄ etiam status ⁊ conditionis innumera maleficia pertractant eoꝝ animos ad amorem hereum vel philocaptionem adeo immutando vt nulla confusione aut psuasione ab eis desistere valeant. Ex q̄bus etiam et exterminiū fidei seu piculum intolerabile quotidie iminet q̄ eoꝝ animos īmutare taliter sciunt q̄ eis nul-

lum nocumentū sine p se sine ab alijs fieri pmittant sicꝫ quotidie crescunt. Et vtinā experientia nos minime edoceret: imo r odia talia etiā in sacramēto matrimonij ꝓiuncti suscitata p maleficia r sīr infrigidationes generatiue potētie. vt nec redditionē nec exactionem debiti matrimonialis locū p̄ple habere valeant. Sed q̄ amor r odiū in aia existunt quā etiā demon intrare nequit: ne alicui hec quasi incredibilia videant sub questione sunt discutienda cū etiā oppositā iuxta se posita magis elucescunt.

Questio: an malefice mētes hoīm ad amorem vel odiū valeant imutare. et est septima in ordine.

Verū an demones p ipas maleficas mētes hominū ad amorē vel odiū inordinatus imutare r incitare valeant. Et arguit q̄ nō ꝑm premissa. Tria sunt in homine volūtas. intellectus r corpus. Primū deus sic habēt p se regere: quia cor regis in manu dñi. ita secundū p angelū illustrare r ipm corpus p influxus celestiū corpor dirigere. Preterea intra corpa demones nō possunt esse illa imutando. ergo minus infra aiam eiꝰ potentijs odiū vel amorem imitendo. Patet ꝓsequentia. q̄ ex natura maiorez habent potestatē supra corporalia ꝫ supra spūalia. r q̄dem q̄ nō possunt imutare supra patuit in plerisꝫ locis. q̄ nullam formaz substantialē vel accidentalē inducere possunt nisi adminiculo alicuiꝰ alterius agentis. sicut etiā quilibet alius artifex. est etiaz ad idem cxxvj. q. v. epi. in fi. Qui credit aliquā creaturam posse transmutari in meliꝰ vel in deterius nisi ab ipo oīm creatore infideli r pagano deterior est. Preterea oīne agens ex ꝓposito cognoscit. suū effectū. Si igit diabolus possz mētes hominū imutare ad odiū vel amorem: posset internas cogitationes animē videre q̄ō est cōtra illud q̄ō in li. de ecclesiasticis dogmatibus dicit. Dyabolus internas cogitatōnes non pōt videre. Et iterū ibidē. Non oīnes cogitationes nostre male a dyabolo excitātur: ꝫ aliquotiens ex nostri arbitrij motu emergunt. Preterea amor r odiuz sunt circa voluntatē que radicat in anima. ergo nō possūt causari a dyabolo quacunꝫ arte. tenet cōsequentia. quia illabi aie. vt dicit Aug⁹. illi soli est possibile q̄ eam creauit. Preterea. si dicat q̄ potest mouere sensitiuas interiores r sic consequent voluntatē non valet. quia vis sensitiua est dignior ꝫ vis nutritiua. Sed dyabolus non potest formare actū virtutis nutritiue vt formet carnē aut os. ergo etiā nō potest causare aliquē actum interiorꝫ virtuz anime Sed contra. Dyabolus nō solū visibiliter ꝫ etiā inuisibiliter hoies temptare dicit. ℞ aūt falsuz esset nisi interi⁹ circa aiam r eius potentias aliq̄d causare posset. Preterea Damasc. in suis sētentijs. Omnis malicia r oīnis imundicia a dyabolo excogitata sunt. Et dyo. iij. c. de di. no. multitudo dēmonū causa omniū malorū r sibi r alijs est. Responsio. Hic primo danda est distinctio de causa. r secūdo qualiter potest interiores potentias aie imutare que dicunt sensitiue interiores. r sic tercio concludet ꝓpositū. Quo ad primū cōsiderandum est q̄ causa alicuiꝰ potest aliquid dici dupliciter. Uno modo directe Allio modo indirecte. Indirecte quidem sicut cū aliquod agens causat aliquam dispositionē ad aliquem effectum dicit esse occasionaliter r indirecte causa illiꝰ effectus. sicut si dicat q̄ ille q̄ secat ligna est occasio combustio

nis ipōz. z hoc modo dicere possum⁹ q̄ dyabolus est causa oīm pctōz nr̄oz q̄z ipse instigauit primū hoiem ad peccandū ex cui⁹ pctō consecuta est in toto genere humano quedam pronitas ad oīa peccata. z sic intelligenda sūt verba Damasc. z dyo. Directe aūt dicitur aliq̄d esse causa alicui⁹ inquātuz opaī directe ad illud. z hoc modo, dyabolus nō est causa oīs pcti. Non em̄ oīa pcta cōmittunt dyabolo instigāte sed quedaz ex libertate arbitrij z carnis corruptione. Quia vt Drige. dicit Etiam si dyabolus nō esset hoies haberēt appetitū cibi z venereoz z hmōi circa que inordiatōes multe cōtingūt nisi p rōnē talis appetitus refreneī. et maxime psupposita corruptōne nature. Refrenare aūt z ordinare hmōi appetitū subiacet li. ar. sup quē etiaz dyabolus minus habet potestatē. Sed q̄z p hanc distinctionē nō possum⁹ discernere qualiter interdū amoz hereos seu philocaptio pcurari pōt. Est vlterius aduertendū q̄ dyabolus lz non possit esse causa illi⁹ inordinati amoris directe cogendo hoīs voluntatē potest tamen esse p medū psuadētis. Et ħ iterū dupliciter. scz visibiliter z inuisibiliter Visibiliter sicut cum in aliqua specie hoīs sensibilī apparet etiā ipīs maleficis z eis sensibilī loquit z psuadet pctm̄. sicut tēptauit primos parentes in padiso in spē serpētis. xp̄m in deserto in aliqua spē visibilr̄ ei apparēs. Et q̄z nō est putandū q̄ soluz sic psuadeat hoiem. q̄z sequeret q̄ nulla alia pcta fierent ex instructione dyaboli nisi que dyabolus visibilī apparēs psuaderet Ideo dicendū est q̄ etiaz inuisibilr̄ instigat hoiem ad peccandū. quod quidē fit dupliciter. p modū psuasionis et p modū dispositōis. Per modū psuasionis sicut cū ꝓponit aliq̄d ŷ tuti cognitiue vt bonū. z ħ pōt fieri tripliciter. q̄z vel ꝓponit q̄tū ad intellectū vel q̄tuz ad sensum interiorē. vel q̄tū ad sensuz exteriorē. Q̄tū ad intellectū quidez. q̄z intellectus humanus potest adiuuari ab angelico intellectu bono vl̄ alīq̄d cognoscendū p modū illuminationis cuiusdā. vt Dyo. dicit. Ratio q̄z sicut intelligere fm̄ phm̄ est quoddā pati. Ideo pōt imp̄imere in intellectuz aliquā speciē. vñ actus intelligendi elicit. Et si dicaī q̄ etiaz dyabolus ħ facere posset sua vtute naturali q̄ nō est diminuta. vt ptz ex p̄cedentibus. Dicendū q̄ nō potest p modū illuminatiōis sed p modū psuasionis. Ratio: q̄z intellectus hoīs est isti⁹ conditionis: q̄ q̄to magis illuminaī tanto magis cognoscit verū: z q̄to magis cognoscit verū tanto magis pōt sibi cauere a deceptione. Et q̄z hanc deceptionē dyabolus finaliter intendit. Ideo quecunq̄ eius p̄suasio nō pōt dici illuminatio licz possit dici reuelatio inq̄tū p impressionē quandā in vires sensitiuas interiores aut exteriores vbi visibiliter psuaderet aliq̄d imp̄meret. vñ intellectuaī cognitio psuaderet ad aliquē actū exercēdū q̄ q̄lr̄ fieri pōt vicz vt in vires interiores aliq̄d imp̄mē possit. Aduertēduz ē q̄ q̄z corpalis nā nata ē nāl̄r mouerī localī a spūali. Ptz ħ in corpib⁹ nr̄is q̄ ab aīab⁹ mouet silr̄ i corpib⁹ celestib⁹. Nō ē aūt apta nata formari ab ea imediate z loq̄mur p̄cipue ō formis a forī manēdo nō ab iformādo vñ oz q̄ p̄curat aliq̄ō corpale agēs. vt pbaī in. vij. meth. Materia corpal̄ nāl̄r obedit bono vl̄ malo angelo ad motū localez q̄ stāte q̄z ōmōes sic p motū localē semina colligere p̄nt z cōiūgere seu adhibere aliq̄b⁹ effectib⁹ mirabilr̄ faciēdis vt ō magis pharaonis ꝓtigit vbi ꝓduxerī serpentes z vera animalia vbi debita actiua debitis passiuis cōiungebant. Ideo quecunq̄ ex motu locali mate-

rie corpāli accidere pñt nihil ꝓhibet ꝙ demones fieri nisi diuinitus impedīā tur. Quo iterū stante si volum⁹ intelligere quō pōt fantasiā hois ⁊ interiores potētias sensitiuas incitare ad apparitiones ⁊ impetuosos actus ꝙ motū locales. Notandū ꝙ sicut phs in lib. de som. ⁊ vigil. assignat causaz apparitionis somnioꝝ ꝙ motū localē ex eo ꝙ cū aīal dormit descendente plurimo sanguine ad principiū sensitiuū simul descendūt motus siue impssiones relicte ex sensibiliū motionibus preteritis et que cōseruate fuerūt in spiritibus siue virtutib⁹ sensibilibus interioꝛib⁹ q̄ sūt fantasia seu imaginatio que idem sūt ꝑm sctm̄ Tho. vt patebit: Est em̄ fantasia seu imaginatio q̄si thesaurus q̄daz formarū ꝙ sensuz acceptarū. Nō cōtingit ꝙ ita mouēt principiū apprehensiuum. i. potentiā cōseruatoꝛiā specierū ꝙ apparēt in fantasijs ita recēter ac si tūc principiū sensitiuū a reb⁹ ipis exterioꝛibus recenk imutarek. Verū est ꝙ nō oēs ꝫ intelligūt. ꝫ si q̄s se occupare vellet cōsiderare haberet numerū ⁊ officiū sensuū interioꝛū. q̄ ꝑm Auiceñ. in lib. de aīa. licet dicat esse q̄nq̄. scz sensū cōem. fantasiā. imagitiuā. extimatiuā. memoriā. Tamē ꝑm btm̄ Tho. i ꝑma ꝙte. q. lxxix. dicit esse q̄tuoꝛ tm̄ eo ꝙ potentiā imaginatiuā ⁊ fantasiam ponit vnā: timek plixitas iōo obmittik declaratio. eo ꝙ etiā qz in plerisq̄ locꝛ ō his ꝓtractaꝫ: tantumodo hoc q̄ dictuz est fantasiā esse thesaurū formarū ⁊ alicui videret memoratiuā esse hmōi. distingue. qz fantasia est thesaurus seu cōseruatoꝛiū formarū ꝙ sensum acceptaruz memoria aūt thesaurus intentionuz q̄ sensū nō accipiunk. Vnis em̄ videꝫ lupū fugit nō ꝓpter indecētiā coloꝛ aut figure q̄ sūt forme recepte a sensib⁹ exterioꝛibus ⁊ reposite in fantasia. ꝫ fugit qz inimicus nature ⁊ hoc habet per quādā intentionē ⁊ apprehēsionez extimatiua q̄ apprehendit vt nociuum ⁊ canē vt amicū. ꝫ cōseruatoꝛiū illaruz intentionū est memoria. qz recipe ⁊ retinere in corpalib⁹ reducunk ad diuersa principia. nā humida bene recipiūt ⁊ male retinēt. Ecōtrario aūt est de siccis. Ad ꝓpositū hoc q̄ō cōtingit in doꝛmiētibus de apparitiōib⁹ somnioꝝ ex spirituū. i. spērū in cōseruatoꝛijs repositarū ⁊ hoc ex naturali motu locali ꝙ pter cōmotionē sanguis ⁊ humoꝝ ad principia illa. i. ad vtutes sensitiuas interiores. ⁊ dicim⁹ motu locali in trinseco in capite ⁊ in cellulis capitis. Hoc etiā pōt accidere ex cōsili motu locali ꝙ demones ꝓcurato. ⁊ nō tm̄ in dormientibus ꝫ ⁊ in vigilātibus in q̄bus demones pñt admouere ⁊ cōmouere interiores spūs ⁊ humores ⁊ spēs cōseruate in conseruatoꝛijs educank de thesauris ad principia sensitiua. i. ad vtutes illas imaginatiuā ⁊ fantasticam vt res aliās habeat talis imaginare: ⁊ talis dicek interioꝛ tēptatio ⁊ nō mirū ꝙ demon ꝫ possit sua naturali vtute cuz q̄libet hō ꝙ se vigilans ⁊ vsum ratōnis habēs ꝙ volūtariā cōmotionē specierū ꝓseruatarū educere pōt de suis thesauris scz cōseruatoꝛijs hmōi species vt res aliās ad suū placitū imaginek q̄ stante vt iam clare intelligik materia de amoꝛe hereos. Naz qz demones vt dictū ē cōmouere pñt hmōi spēs ⁊c. faciūt ista duplr. Aliqñ absq̄ ligamine vsus rōnis. vt de tēptatōe dictū est ⁊ ꝙ exemplū de volūtaria adhesione q̄ interdū fit. Aliqñ aūt ꝙ totalr vsus rōis ligek. ⁊ ꝫ etiā possum⁹ exemplificare ꝙ naturales q̄sdā defectus vt in frenetici ⁊ ebrijs. Ergo nō mirū ꝙ demones sic ligare possunt deo ꝓmittente vsum rationis. ⁊ tales dicunk arrepticij ⁊ inde arrepticius ab arripio arripis. quia arreptum a demone. et hoc dupliciter.

vel absq; maleficia ⁊ maleficio: vel cuz ea absq; maleficio. qz vt phs in prefato lib. dicit q; aliqs in passione existēs a modica silitudine mouet: sic amans ex modica silitudine amati. ⁊ sic etiaz odio habenti. Ideo demones q; p act⁹ hoim experiunt: qbus passionib⁹ magis subdunt illos ad hmōi amorem vl odiū inordinatū instigāt: eo fortius in eoz imaginationē ⁊ efficatius impmēdo hoc qō intendūt quāto etiā id facilius pūt. Facili⁹ aūt possunt quāto etiam amans facilius speciē reseruatam ad principiū sensitiuū. i. imaginationē educit: ⁊ in ei⁹ cogitatōne delectabili⁹ morat. Cū maleficio ỽo qñ talia p maleficas ⁊ ad maleficarū instantiā ꝓpter pactū initū cū eis ꝓcurat. de qbus enumerare pre multitudine tam in spūalibus q̄z secularib⁹ nō ē possibile. Quot em̄ adulteri pulcerrimas vxores dimittentes in fetidissimas alias inardescūt Nouim⁹ vetulam tres successiue abbates vt publica oim fratrū fama in illo monasterio etiā in hodiernū die refert nō solum in his maleficiasse ꝛ ⁊ interemisset: ⁊ quartū iam silī modo demētasse qō ⁊ ipsa publica voce fateť necvetur dicere feci ⁊ facio: nec desistere a meo amore poterūt: qz tantū de meis stercoribus comederūt q̄titatē p extēsum brachiū demōstrando Fateor autē qz nobis nō aderat vlciscendi ⁊ inq̄rendi sup eam facultas: ideo adhuc superest. Et qz dictū fuit in principio distinctionis q; inuisibiliter instigat dyabolus hoiem ad peccandū nō solū per modū psuasionis vt dictū est: imo etiā p modū dispositōis. Iz non deseruit ad ꝓpositū tñ sic declarať. Per ꝓsilez em̄ admonitōem spirituū ⁊ humoz facē aliquos magis dispositos ad irascendum vl ꝓcupiscēdū: vl ad aliqd hmōi. Manifestū est em̄ q; corpe aliqualiť dispositō est hō magis ꝓnus ad cōcupiscentiam ⁊ iram ⁊ hmōi passiones: qb⁹ insurgentibus hō disponiť ad consensuz Sed qz p̄cedentia difficile est p̄dicare: ideo faciliori modo p ppli auisamento sūt declaranda. ⁊ quibus remedijs possint tales maleficiati liberari tractatur in tercia parte.

Modus ꝓponendi premissa de amore hereos in sermōib⁹ ad populum.

Redicator de sup̄adicť sic mo
p uet questionē. An catholicum
sit asserere q; maleficevaleāt ad amorē alienarū feminarū inordinatuz mentes hoim̄ imutare ⁊ eoz corda sic suscendere vt nulla cōfusione plagis. verbis aut factis ad desistendū valeāt cogi: ⁊ similť ad odiū inť matrimonialiter cōiunctos incitare: vt nec redditionis nec exactionis debiti matrimonialis locū ꝓ ple habere valeant. quinimo interdū eos optet currere ad amasias in tēpeste noctis silentio p multa terrarū spacia. Sup que si voluerit argumēta aliqua ex p̄cedēti questione sumat. si nō. dicat tārūmodo q; questiones iste patiunt difficultates ꝓpter amorē ⁊ odiū: q̄ cū fundant in voluntate que in suo actu sp libera ē: nec cogi pōt q; aliquā creaturam nisi a deo q̄ eam regere pōt. vnō nec demon vl maleficaeius ỽtute ad amorē vel odium voluntatē cogere videť. Item qz volūtas sicut ⁊ intellectus sbiectiue existūt in aia: ⁊ illabi aie illi soli est possibile q̄ eam creauit. ideo difficultatē patiť questio q̄ ad veritates enucliandas in suis ptibus. his tñ nō obstātibus dicenduz est p̄imo sup philocaptionē ⁊ odiū. secūdo sup maleficiū generatiue potentie. De p̄imo q; licet in intellectū ⁊ voluntatē hois imediate demon nequeat opari. tū fm oēs doctoz theologos i ij. sen. de ỽtute demonis in opando in

corpus ⁊ in potẽtias corpis siue corpi alligatas: siue sint sensus interiores siue exteriores ꝓmittẽte deo agere valẽt Hoc ꝑbat aucte ⁊ rõne ex ꝓcedenti q̃stione si placet iueniet. si non. dicat auctoritatẽ ⁊ rõnẽ. Job. ij. Demoni dixit deus. Ecce in manu tua. i. in ptãte est Job. ⁊ ꝫ erat q̃ ad corpus. qꝫ ptz. qz in aiam noluit dare. vñ dixit. Verũtamẽ aiam ei⁹ serua. i. illesaz serua. Ratio ꝗa eñ dedit in corpus dedit etiã sup oẽs potẽtias corpi alligatas. vt sunt quiqꝫ exteriores ⁊ quatuor interiores. scz sensus cõis. fãtasia siue imaginatiua. estimatiua ⁊ memoratiua. si nõ põt aliter declarari dek de porcis ⁊ ouibus exemplũ. vbi porci ꝑ memoratiuã redire sciunt: ⁊ oues lupũ ⁊ canem discernũt ex naturali imaginatõe. vnũ tanqꝫ inimicũ. alterũ tanqꝫ amicũ sue nature. Cõsequenk cũ oñis nostra cognitio intellectiua ortũ habet a sensu: cũ intelligẽtem iuxt phm in. ij. de aia. necesse sit fatasmata speculari. Ideo sicut demon põt interiorẽ fantasiã imutare: sic etiã intellectũ obtenebrare. Et ꝫ quidẽ nõ erit ĩmediate agere in aiam: ꝫ mediantibus fantasmatib⁹. Itez qz nihil amak nisi cognitũ. denk exempla ad placitũ de auro qõ amat auarus: qz intelligit ei⁹ virtutẽ ꝛc. Ideo obtenebrato intellectu obtenebrak ⁊ volũtas in suis affectionibus. Hec aũt põt facere demon ⁊ absqꝫ malefica ⁊ cum malefica. imoꝛ accidere põt ex sola incautela oculoꝝ ⁊ de singulis tradem⁹ exempla. Nã vt Jacobi. j. dicit. Vnusqsqꝫ tẽptak a cõcupiscẽtia sua abstractus ⁊ illect⁹. Deinde cõcupiscẽtia cũ cõcepit parit peccatũ. pctm ꝟo cũ consũmatũ fuerit generat mortẽ. Sic sichem cũ vidisz dinam exeuntẽ ad videndũ mulieres regionis adamauit eã ⁊ rapuit ⁊ dormiuit cũ ea ⁊ cõglutinata est anima eius cum ea. Heñ. xxxiij. ⁊ ſm glo. Infirme aie sic accidit qñ postpositis ꝓpꝛijs vt dina aliena negotia curat seducitur cõsu etudine ⁊ fit vna vnitate sensus cũ illicitis. De scõo q̃ etiã absqꝫ maleficijs interdũ ex tẽptatione demonum principaliter sic declarak. Nam amon sororẽ suam thamar speciosissimã adamauit ⁊ depierat in ea valde ita vt ꝓpter eius amorẽ egrotaret. ij. Reg. xiij. Nõ eñ intantũ facin⁹ stupri ꝗs ꝓsiliret nisi in toto corruptus ⁊ a diabolo grauik tẽptatus. Vñ glo. ibidez. Hoc monet nos: ⁊ ideo de⁹ pmisit vt sp caute agamus ne vicia in nobis dñenk ⁊ pncepspcti qui falsam pacẽ piclitãtibus spondet: nos patos inueniẽs ĩprouise trucidet. De hoc scõo genere amoris refertus est liber sctõꝝ patruz q̃ refert q̃ licet oẽm tẽptationẽ carnalis cõcupiscentie sibi subtraxissent tñ vltra q̃ credi põt temptabank aliquotiẽs amore mulierũ. Vnde ⁊. ij. Coꝛ. xij. apl⁹ dicit. Datus est mihi stimul⁹ carnis mee angelus sathane q̃ me colaphizet. vbi glo. Tẽptando ꝑ libidinẽ datus ẽ mihi. Tẽptatio aũt cui nõ cõsentik nõ est pctm̃ ꝫ materia exercẽde virtutis. et ꝫ intelligik de tẽptatõne q̃ ab hoste nõ a carne que sp est ad minus pctm̃ venia le etiã si ei nõ consentiak. Poterit ꝑdicatoꝛ aliqua exempla deducere si placuerit. De tercio q̃ amoꝛ hereos ꝓueniat ex maleficijs demonũ discussũ est supꝛa. ⁊ de hac loquimur tẽptatiõe. Et si quis diceret quõ possz discerni q̃ nõ ex dyabolo ꝫ solũ ex maleficio talis amoꝛ inordinatus ꝓcedit. Dicenduz q̃ ex multis. Primo si taliter tẽptat⁹ pulcram ⁊ honestã habeat vxorẽ ⁊ oppositũ constat de altera ꝛc. Scõo si iudicium rõnis oino ligak q̃ nullis plagis seu verbis aut factis aut etiã confusionibus ad desistendũ ab ea ducivaleat. Et tercio potissime qñ se cõtinere non potest qñ interdũ inopinate se etiam ꝑ

longū spacium nō obstante asperitate itineris ꝓut ex taliū cōfessione ḋsqꝫ sētire pōt se transferre habeāt siue de die siue de nocte. Naz sīc dicit Chrys. sup Math. xx. de asina quā xp̄s ecꝫtauit. q cū demon volūtatē hois pctō possidet q̄si ad libitū trahit ꝙ placet. exemplus dans de nauī in mari pdito gubernaculo que ad libitū venti ꝓjcit. z sicut ḋ equo potenꝫ insidet z rex tyranni habens possessionē. Quarto discernit in eo q̄ inopinate z subito vehunt z īmutant interdū vt nihil eis obstare possit. Elicit etiā ex ipi⁹ psone infamia. z anteꝫ ad vlteriozē qōnē de maleficijs circa potētiā gnātiuā ꝓcedam⁹ q̄ etiā annexa est: ꝑmo soluenda sūt argumēta.

Sequūtur solutiones argumentoꝝ

a Ad argumenta aūt respōdendo Ad ꝓimū q volūtas homis regat a deo sicut intellect⁹ ab angelo bono. Ptz solutio. Intellect⁹ em̄ sicut tātūmodo illustrat ab angelo bono ad cognitionē veri. vñ sequit amoz boni. qz verū z ens cōuertunt. ita etiaz intellectus pōt a malo obtenebrari in cognitionē veri apparētis: z ꝑ cōfusionez specierū ꝓncipijs sensitiuis. i. virtutibus z potētijs sensitiuis interiozibus repsentatis. vñ sequit amoz inozdinat⁹ apparētis boni puta corpalis delectatōis quā etiā tales querūt. Ad secūdū argumentū q intra corpa non pñt esse illa imutādo. ꝓtim ēverū ꝓtim nō. z ꝑ ḋ q ad triplicē imutationē. Non em̄ pñt illa imutare ēctū ad eductionē alicui⁹ fozme siue substētialis siue accidentalis ḋ etiā poti⁹ dicenda est ꝓductio ēctō imutatio sine adminiculo alicui⁹ alteri⁹ agentis aut etiā sine diuina pmissione. Si aūt loq̄mur de imutatione q̄lificatiua vt de sanitate z infirmitate. sic vt ex p̄cedētib⁹ ptz pñt varias infirmitates etiā vsqꝫ ad ligamē rōnis ꝓmittere. z sic odiū z amoz ē inozdinatus ꝓcurare. Pōt etiaz addi tercia imutatio q̄ fit q̄n angel⁹ bon⁹ vl mal⁹ illabit corpi sic dicim⁹ q de⁹ tātūmō ubiq̄ aie .i. cēntie aie. Sz vbi dicim⁹ q āgel⁹ illabit corpi p̄cipue mal⁹ vt i obsessis ibi n illabit infra terminos essentie corpis. qz sic ille solumodo ḋ dat esse scz deus creator illabi pōt z ꝓinet tanēꝫ qui habet intrinsecaz opationē aie. Dicit tn illabi corpi q̄n aliq̄d opat circa corpus qz ibi est vbi opat. vt dicit Dam̄. z tūc opat infra termios corpalis ēctitatis z infra terminos essentie corpis. Vñ elicit q corp⁹ hz terminos duplicis rōis ēctitatꝫ z cēntie. Et ē distinctio sīc inꝫ suppositū z naturā. vñ sīc corpi illabi pñt ita z potētijs affixis ozgāis corpalibus z ꝓ ꝓns pñt impressiōes facere in potētias vñ ꝓ accidēs talis opatio z impressio resultat in intellectū cū et⁹ obiectū sit fātasma sīc color vis⁹ vt ōz i. iij. ō aia. z ꝓns ꝓ accidēs vsqꝫ ad volūtatē qz volūtas suū obiectū ꝛcipit ab intellectu ſ rōne boni fm q intellect⁹ apphēdit aliq̄d in rōne boni veri z apparētꝫ. Ad terciū argumētū cogscere cogitatiōes cordis ē duplr. vl in suo effectu vl vt sē in intellectū. Primo mō nō solū angelus ꝫ etiā hō cognoscere pōt: lz angel⁹ subtiliꝰ vt patebit. Naz interdū cogitatio cognoscit nō solū ꝓ actum exteriorem sed etiam ꝓ imutationē vultus. et etiā medici aliquas affectiones animi ꝓ pulsum cognoscere pñt. Vñ aug. in lib. de diuinatione demonū dicit q aliq̄n hoim dispositiones nō solū voce. ꝓlatas ꝫ etiā cogitatōe cōceptas cum signa quedā ex animo exprimunt in corpore tota facilitate pdiscūt. ḋ cuius in libro retractationū hoc dicat nō esse asserendum. quō ꝑ fiat estimo q retractat. Si ḋs diceret eum sensisse q cogitationes demon cognoscerent in intellectu

Alio mō possunt cognosci cogitationes ꝑput sūt in intellectu: et affectiones ꝑput sūt in volūtate. et sic solus deꝰ cogitatiōes cordiū et affectiones volūtatū cognoscere pōt. Cuiꝰ rō est. qꝛ volūtas creature rōnalis soli deo sbiacet: et ipse in eā solus opari pōt: q̄ est principale eiꝰ obiectū et vltimꝰ finis. et ideo ea q̄ in volūtate sunt vel ex volūtate sola dependent: soli deo sunt nota. Manifestuꝫ ē aūt q̄ ex sola volūtate dependet q̄ actu aliq̄s aliqua ꝓsideret. qꝛ cū aliq̄s habꝫ habitū sciētie vel spēs intelligibiles i eo existētes vtit eis cū vult. Probat etiā ex his que dicta sunt. qꝛ angelꝰ nō pōt illabi aie: ḡ nō potest ꝑ naturaꝫ videre ea que sūt in aia: et ꝯtdiu sūt in intimo aie. Vñ q̄n arguit. Demon nō pōt videre cogitatōes cordiū: ḡ non pōt corda seu mētes hoim ad amorē vel odiū incitare. Dicit q̄ sicut cognoscit scz ꝑ effectus et subtiliori modo ꝯ hō: ita etiam subtiliori modo potest imutare ad odiū vel amorē cōmouēdo fantasmata et intellectū obtenebrando. Est etiaꝫ aliq̄d timorosis cōscientijs et virtuosis ꝑ eoꝝ consolatiōe aduertendū q̄ imutatio sensibilis exterior et corpalis q̄ cō comitat cogitatōnes hois q̄nq̄ est ita exilis et indeterminata q̄ dyabolus ꝑ eam in certam cognitionē cogitatōnis venire nō pōt. ꝓsertim q̄n studijs aut bonis opibus vacant interpellatim. et tales tūc in somnis plus vexat. experientia hec docet. Q̄nq̄ est ita fortis et determinata q̄ ꝑ illā pōt cognoscere cogitationē ꝯtū ad speciē. vt q̄ cogitat de inuidia vel de luxuria. ſ an ꝑ eam possit certitudinaliter cognoscere ꝯtum ad oēs circūstantias. vt vicz sup talē vel talem sub dubio dimittamꝰ sic et reperimus. nisi qō verū ē q̄ tales circūstātias ex actibus postmodū cognoscere pōt. Ad q̄rtū ptz qꝛ ly illabi aie tm̄ conueniat deo. tū illabi corpi et ꝑ ꝑs potētijs affixis corpi modo supra tacto. ly pōt ꝓuenire angelo sine bono sine malo. vñ amor et odiū in tali hoie causari possunt. Ad illud q̄ vtus sensitiua sit dignior ꝯ nutritiua q̄ tū nō pōt imutari ab eo. Dicendū q̄ imo supvim nutritiuā etiā posset ita vt aliq̄d citiꝰ vel tardius dirigeret in os vel in carnē. sed ad illud nō coopat sicut ad impediendū vel agitandū vires sensitiuas interiores vel exteriores: et hoc ꝓpter suuꝫ lucrū qō ex sensuū deceptione et intellectus illusione ꝑ primū ꝓcurat.

Questio octaua. an generatiuā potentiā seu actū venereuꝫ malefice impedire possūt quod maleficiū in bulla cōtinetur.

Ecūdo eadē veritas scz q̄ adultere fornicarie ꝛc. amplius existūt malefice ostendit per impedimentū maleficiale sup actū generatiue potētie: et vt veritas magꝫ elucescat arguit primo. q̄ nō sit possibile. qꝛ si tale maleficiū esset possibile possz etiā maritatis ꝓtingere qō si cōceditur tūc cū matrimoniū sit opus dei et maleficiū opus dyaboli: fortiꝰ erit opꝰ dyaboli ope dei. Si vo cōcedit q̄ tantūmodo fornicarijs et nō maritatis tunc redibit opinio q̄ maleficiū nihil sit in re: sed tm̄ in opinione hoim cuiꝰ oppositū in prima. q. tractū est. aut dabit ratio cur istis et nō illis cōtingere possūt et cū nō videt sbesse alia rō nisi qꝛ opꝰ dei matrimoniū existit. Et illa rō ꝑm theologos nō cōcludit vtz in. iiij. dist. xxxiij. ō impedimēto maleficiali. manet adhuc argumentū q̄ opus dyaboli erit fortius opere dei. et cū hoc sit cōueniens asserere. ergo etiā incōueniēs est asserere ꝑ maleficium posse impediri actum venereum. Item dyabolus non potest impedire actus aliarū virtū

naturaliuz vt comedendi ambulandi
etgendi:qō videt esse verū ex eo quia
interimere possent totū mundū. Pre
terea cū actus venereus equaliter se ha
bet ad omnē mulierē si impedit:impe
dit etiā ad omnē mulierē: ꝛ hoc est fal
sum:ergo ꝛ primū: ꝙ falsum sit docet
expientia cū tales qui dicūt se malefi
ciatos sunt potentes ad alias: licet nō
ad illas quas cognoscere nō potest:qz
videlicet nō vult:vñ nihil potest in re.
In ꝓrīū ꝛ ꝓ veritate est.c. Si p sortia
rias.xxxiij.q.viij. Itē oim theologoꝝ
ꝛ canonistarū sententia vbi tractāt de
maleficiali impedimento matrimonij
Item ratio alludit cuz maior sit pote
stas demonis ꝙ hominis:ꝛ hō impe
dire potest potentiā generatiuā siue p
herbas frigidissimas siue p alia ipedi
menta ꝛc. vt ꝺsq; imaginari potest ꝑ ꝛ
demon qui acutioris scientie existit ꝺ
facere pamplius potest. Ꝓfsio ex duo
bus q̄ supra tacta sunt vitas satis pa
tere potest licet modus impediēdi nō
sit speculatiue declaratus. Nā tactum
est ꝙ maleficiū non est solū in opinine
hoīm quasi nihili n re:imo effectus in
numeri maleficiales accidere pñt vere
ꝛ realiter deo pmittente. Ostensuz est
etiā ꝙ deus amplius pmittit sup vim
generatiuā ꝓpter maiorē eiꝰ corruptio
nem ꝙ̄ super alios actus humanos.
Sz de modo quo tale impedimentuz
ꝓcuratur est aduertendū ꝙ nō ꝓcurat
solū circa vim generatiuaz ꝛ etiā circa
vim imaginatiuā seu fantasiā ꝛ super
hoc notat. Pe.de palu.in suo.iiij.dist.
xxxiij.quinꝙ modos. Dic̄ em̄ ꝙ quia
demon ex hoc ꝙ est spiritus habet po
testatē super creaturā corpalem ad mo
tum localam ꝓhibendū vel faciendū.
Ideo potest corpa impedire ne sibi ap
propinquant directe vl̄ indirecte inter
ponēdo se qñq; in corpe assumpto: sic̄
accidit sponso q̄ desponsauerat ydoluz
ꝛ nichilominus cōtraxerat cū iuuēcu
la nec ꝓpter hoc poterat eā cognoscere
Scōo modo hoiem iflāmare ad actū
illū vel etiā refrigerare ab actu illo ad
hibendo occulte vtutes rez quas opti
me nouit ad hoc validas. Tercio mo
do turbādo estimationē ꝛ imaginatio
nem qua reddit mulierē exosam quia
potest vt dictū est in imaginationem
impzimere. Quarto reprimendo dire
cte rigorē membri fructificatōi cōgru
enti sic̄ etiā motū localē reprimere po
test. Quinto ꝓhibendo missionē spiri
tuū ad membra in q̄bus est vtus moti
ua quasi intercludendo vias semis ne
ad vasa generatōis descendat vl̄ ne ab
eis recedat: vel ne excidat vl̄ emittat ꝛ
multis alijs modis. Et subdit hoc qō
supra actū est ab alijs doctoribus con
cordando dicens. Plus em̄ permittit
deus super hūc actū per quē pmū pec
catuz diffunditur ꝙ̄ super alios actus
humanos:sic̄ ꝛ super serpentes q̄ ma
gis incantatiōibus deseruiunt ꝙ̄ alia
aialia:ꝛ post pauca dicit. Idē etiaz de
muliere est:qz potest imaginatiōez eiꝰ
sic dementare vt exosum habeat viruz
ꝙ pro toto mūdo nō pmittit se cogno
sci. Post vult dare rōnem quare plus
maleficiunt viri circa talem actum ꝙ̄
mulieres:ꝛ dic̄ ꝙ quia tale impedimē
tum fit interdū per obstructionē vasis:
vel etiā p motū localem reprimēdo ri
gorem membri:que potius ꝛ facilius
in viris contingere pñt: iō plures viri
maleficiant ꝙ̄ mulieres. Posset etiaz
ꝺs dicere ꝙ iō qz plures muleres sup
stitiose sunt ꝙ̄ viri:ꝛ potius allicere cu
piunt viros ꝙ̄ mulieres:vel etiā in de
spectuz hoc faciūt mulieres cōiūcte vt
vtrobiq; faciāt occasionē adulterandi
dū vir alias cognoscere pt ꝛ nō ꝓpiaz
ꝛ sīr vxor etiā alios habeat querē ama
tores. Addit etiā ꝙ deꝰ pmittit amplia
seuire in peccatores ꝙ̄ in iustos. Nā

angelus dixit Thobie. In illos q̃ libidini vacãt accipit demoniũ ptãtem. licet etiã aliqñ in iustos sic in Job: ꝫ nõ circa vim generatiuã ꝓpter que debẽt facere cõfessiones ⁊ alia bona ne ferro manente in vulnere frustra sit medici naz apponere. hec Pe. ꝫ de ãmotione talis effectꝰ patebit in tercia pte opis.

Incident aliter aliqua dubia declarantur.

Incidentaliter vo: si q̃rit. Qua re actus ille aliqñ impedit respectu vniꝰ mulieris ⁊ nõ respectu alterius. Rñsio fm Bonauẽ. hec ẽ vꝝ q: sortilegus seu malefica ad hoc respectũ pſone determinate diabolũ immutauit: vel q: deꝰ respectu pſone cuiuslibet ipedire non pmittit. Occultuz eñ dei iudiciũ hic latet: vt ptz in vxore thobie. Et addit: si q̃rit quo diabolus ꝫ facit. Dicendũ q ipedit generatiuã nõ impedimento extrinseco ledẽdo organũ ꝫ extrinseco impediendo vsum. Vñ q: ẽ impedimentũ artificiale non naturale: nõ ꝑt impedire ad vnã qñ nõ ad alias: vel tollendo excitatõem ꝓcupiscentie ad illã ⁊ non ad aduersus alia m ⁊ hoc p vtutẽ ꝓpriã vel herbã vꝝ lapidem vel p aliquã naturã occultam. Et hec cõueniunt cũ dictis Pe. de palude. Preterea cũ in potẽtia talis actꝰ benecꝫ ex frigiditate nature seu naturali defectu ꝓtingit. Si q̃rit quo ꝑt discerni q ex malificio vel non maleficio cõtigerit. Rñdit Hostien. in sũma: licet hoc nõ sit ꝑdicanduz publice qñ virga nullatenꝰ mouet ⁊ nũqꝫ potuit cognoscere ꝫ est signuz frigiditatis: ꝫ qñ mouet ⁊ erigit ꝓficere aũt non potest est signũ maleficij. Notandũ insup q non solũ fit maleficiũ ne quis actum illum exercere valeat: ꝫ etiã aliquando fit ne mulier cõcipiat vel vt abortum faciat. Sed nota fm canonũ sanctiones: q q cũqꝫ ꝓpter vndicte libidinẽ explendã; vel ꝓpter odiũ aliqd fecerit viro vꝝ mulieri ꝓpter quod nõ posset generare vꝝ concipere reputat homicida. ex de homic. si aliqs. Et nota q cõit loquit. c. de amatoribus seculi qui suis amasijs per pocula ne ꝓfusionẽ incurrant talia ꝓcurãt: vel etiã p certas herbas naturã nimiũ infrigidãtes absqꝫ auxilio demonũ: vñ penitẽtes sic homicide sunt puniẽdi. Malefici aũt ꝓ maleficia talia ꝓcurãtes sunt fm leges vltimo supplicio puniẽde vt supra in ꝑma questione tactũ est. Et ꝓ solutõe argumẽtoꝝ vbi difficultat an mrimonialit coniunctis talia cõtingere possint. Est vlteriꝰ aduertendũ q licet ex his q̃ tacta sunt nõ pateat sup hoc veritas tñ vere ⁊ realiter illis in mrimonio sic ⁊ ex cõtingere pñt. Et prudens lector q copiam libroꝝ habet inueniet tam apud teologos q̃ canonistas ꝑcipue. ex. ⁊ in materia de frigiõ ⁊ maleficiat ⁊ in. xxxij. distin. xxxiij. mutuo cõcordãtes: ⁊ duos errores reprobãtes: ꝑsertim circa mrimonialiter cõiũctos q sentire videbantur q tale maleficiũ nõ posset cõtingere inter mrimonialiter cõiunctos motis illis rõnibꝰ q diabolus non posset opera dei destruere. Et primus error qui ab eis reprobatur est contra illos qui dicebant maleficium nihil esse in mundo: sed tantum esset in opinione hoim q ex ignorantia causaꝝ occultaꝝ ⁊ quas etiaz nullus hoim scire potest aliquos effectus nãles maleficijs iputabant: q̃si illos efficerent non occulte cause ꝫ demones per se vel maleficos. Et hic error licet ab oibus alijs doctoribus sub simplici falsitate reprobatur tñ a sctõ Tho. acrius impugnatur vbi ipm tanqꝫ heresim cõdẽnat dicens: q hic error ex radice infidelitatis ꝓcedit Et quia infidelitas in xpiano heresis dicit: ideo tales vt heretici merito sũt suspecti. De qua tamen materia etiaz

in ꝓma qnestione tactū est: licet ibi nō taliter sit declaratū. Nā si quis alia dicta doctoris sancti in aliis locis ꝓsiderat: rōnes inuenit ꝗre asserit talem errorem ex radice infidelitatis ꝓcedere. Nam in ꝗstionibus de malo vbi tractat de demonib⁹ z in. q. j. an demones habeant corpa naturaliter sibi vnita. Inter alia que ibi recitanť mētio de illis ꝙ singulos effectus ad vtutes celestiū corporū ꝗbus z subesse dicebāt occultas causas effectuū inferior dicens Considerandū est ꝙ peripatetici aristotelis sectatores nō posuerūt demones esse: ꝫ ea ꝙ attribuunť demonib⁹ dicebant ꝓuenire ex vtute celestiū corpor z aliar naturaliū rer. Vñ Aug⁹. dicit x. de ciui. dei. porphirio visum fuisse ꝙ herbis z lapidibus z aiantibus ac sonis certis z vocibus ac figurationibus atq figmentis ꝗbusdam etiam obseruatis in celi conuersione motibus siderum fabricati in terra ab hoibus potestates siderū idoneas varijs effectibus exequendas. Ex ꝗbus apparz error ꝙ omnia reducebant in causas occultas siderū z demones tm modo fabricarēt ex opinione hominū. Sz ꝙ hec positio sit falsa manifeste ꝓbat sctūs thomas. ex hoc ibidem: ꝙ reperiunť alique opationes demonuz que nullo modo pñt ex aliqua naturali causa procedere. puta ꝙ aliquis obsessus a demone loquatur linguam ignotam: z multa alia inueniuntur opera demonū tam in arreptitijs ꝙ nigromanticis artibus ꝙ nullo modo pñt nisi ex aliquo intellectu procedere: ad minus bona ꝼm naturam: licet mala ꝼm voluntatem. Et ideo coacti fuerunt ꝓpter inconuenīētia tacta alij ꝓbi ponere demones esse licet post in varios errores inciderunt aliis putantibus animas hominum a corporibus exeuntibus demones fieri Vnde z multi aurispices pueros occiderunt vt alias eor ꝙ suos cooperatores haberent: z plures alij ibi errores recitanť. Vñ patet ꝙ nō immerito doctor sctūs dicť talē opinionē ex radice infidelitatis ꝓcedere. Si cui placet legat Augusti. in. viij. z. ix. de ci. dei super varios errores infidelitū circa naturam demonū: quare etiā cōis ratio omniū doctor ꝙ in ꝓfata distinctōe allegatur contra hmōi errantes scz qui maleficium aliquid esse negantes magne est efficacie in sententia: licet breuis sit in verbis: vbi dicūt ꝙ qui maleficiū nihil esse in mundo asserunt: ꝛrianť oium doctor sententijs z sacre scripture declarātis demones esse z demōes hre potestatē supra corpa z supra imaginatōes hominuz deo ꝓmittente: vñ z sup eos maleficia mira opari possunt circa creaturas. Vñ z merito ipor demonū instrumenta z ad quor instantiā demones interdū ad creaturar nocumenta opanť malefici dicunť. Et ꝗdem ꝙ per reprobatōez hui⁹ ꝓmi erroris a doctorib⁹ non fit mentio de mrimonialiť cōiunctis: tamē ꝙ reprobatōem sc̄i erroris hoc patet. Dicūt em ꝙ alior error erat ꝙ licet maleficiū esset z abundaret in mundo etiā contra carnalē copulaz tū qz nullū tale maleficiū pt cēseri peruū: iō nunq dirimeret mrimoniuz iam cōtractū. Ecce ꝙ mentio fit de matrimonialiter cōiūctis. Improbando aūt hūc errorē: licet ꝫ declarare nō deseruiat ad ꝓpositū: tñ ꝓpter eos ꝙ copiam libror nō hñt. Notādū ꝙ improbant per hoc ꝙ talia asserere dicunt esse contra experimentuz z contra iura antiqua z noua. Vnde dant talez catholici doctores distinctionem ꝙ impotentia ex maleficio procurata aut est temporalis aut perpetua. Si temporalis tunc nō impedit. Tunc aūt ꝓsumit esse temporalis qñ infra spaciū triū ānor cohabitātes z qntū pñt operā dantes siue ꝙ

ecclesiastica sacramēta siue per alia remedia sanari pñt. Si vero non sanent aliquo remedio extūc psumit esse ppetua: et tūc aut p̄cedit mr̄imonij contractionē et cōsūmationem: et sic impedit mr̄imoniū p̄trahendū et dirimit iā contractū: aut sequit mr̄imonij p̄tractōez ꝫ non cōsūmatōem et sic etiā vt dicunt aliqui dirimit mr̄imoniū iam p̄tractū dicit em̄. xxxiij. q. j. c. j. q cōiugiū cōfirmat officio scz carnis: vt ōz glosa aut sequit mr̄imoniū consummatū: et tunc vinculū mr̄imoniale nō dirimit plura ibi notant. ex de frigid̄ &c. p Hostien. et Goffre. et doctores etiaz theologos vbi supra. Ad argumenta. Ad primuz satis pz ex his q̄ dicta sunt. Naz pmo q dei opa pñt destrui p opa diaboli si maleficiū posset inter p̄iugatos contigere: nō valet instātia: imo oppositum patet cū nihil possit diabolus nisi deo pmittente. Itē q̄ nō p violentiam destruit vt tyrānus: ꝫ per quandā artem extrinsecā vt supra patuit. Ad scōz patuit supra quare potius de⁹ permittit super hūc actū venereū q̄ super alios actus: pt etiā sup alios q̄n deus pmittit. Vñ nō valet q pimat mundū. Ad tercīū silr patet ex dictis.

Questio nona an malefice pstigiosa illusione opantur circa mēbra virilia quasi illa oīno sint a corpibus euulsa.

Tercio eadem ve

ritas declarat per diabolicas opatōes circa membr̄ virile: cuius rei veritas vt magis elucescat q̄ritur. An malefice valeant mēbra virilia virtute demonū vere et realiter vel solūmodo p̄stigiosa apparitōe auferre: et arguit q vere et realiter p argumētū a fortiori. Maiora pñt demones vt hoies occidere vl̄ localiter trāsferre vt supra patuit de iob et thobie. vij. viros occisis: ergo etiā pñt membra hoīs vere et realiter aufferre. Preterea glo. super illud. ps̄. Immissiones p angelos malos. Deus punit p malos angelos sic̄ populū israeliticū sepe punuit variis languorib⁹ vere et realiter corpib⁹ immissis ergo et hmōi infirmitates circa membr̄ tale imittere pt. Si dicatur q potest diuina pmissione tūc sic in p̄cedentibus dictū est: q deus amplius pmittit vim generatiuam maleficiari ꝓpter pmā corruptōem peccati que p actū generantē in nos deuenit: ꝫ etiaz amplius permittit sup membr̄ illius potentie generatiue vt ipm totalit auferat. Preterea maior fuit conuersio vxoris loth in statuā salis. Gen. xix. cꝫ auferre membr̄ virile: ꝫ illa fuit vera et realis et nō apparēs conuersio: q ad huc visibiliter vt ōz supest illa statua. Et facta fuit per malū angelū vt coacti a bonis q̄ prius cecitate eos pcusserant vt hostiū domus inuenire nō possent sic̄ etiā alie punitōes sodomitarū q et glo. ibidē asserit ipam etiā illo vicio infectam: ergo et ista facere possunt Preterea: q̄cūq̄ pt inducere formam nālem pt et illā auferre. Sz demones formas naturales pluries induxerūt vt pz de magis pharaonis q̄ vtute demonū ranas et serpentes fecerūt. Itez Augusti. in li. lxxxiij. q. dicit q oīa que visibiliter fiūt etiā p inferiores ptātes aeris. Hec non absurde fieri posse creduntur: ꝫ hoc possunt facere hoīes vt aliqua arte vel incisione membr̄ auferatur: ergo et demones ista facere inuisibiliter q̄ō alij visibiliter pñt. Sz p̄ra Aug⁹. xviij. de ciui. dei Non est credendū etiā hois corpus demonuz arte vel ptāte in bestiali lineamēta posse cōuerti: ꝫ etiam a silī non pt auferre h̄ q̄ō ad veritatē corpis humani deseruit. Itez iij. de trinitate dicit. Non est putandū

stis trāsgressoribus angelis ad nutuz seruire hāc visibiliū rerū materiā ꝑ soli deo. Ad̄sio. Nulli dubiū qn maleficce q̄dam mira operant circa mēbra vt rilia vt ex visis & auditis plurimoꝝ immo & ex ipa publica fama ꝓstat de ꝑ q̄ p sensum visus aut tactus veritas illius membri cognoscebat: qō q̄liter fieri potest. Dicenduz q̄ licet dupl̄r fieri possit. s. vere & realiter vt argumēta prima tetigerūt & ꝓstigiosa opatōe: ea tñ que a maleficis fiūt circa hmōi non fiunt nisi ꝓstigiosa illusione: q̄ tñ illusio nō habet locū in imaginatōe patiētis: qz imaginatio eius ꝓt vere & realit̄ esti mare aliquā rem nō esse ꝓsentem: licet p nullaz opationem sensus exterioris scz visum aut tactū percipit esse ꝓsentē Vñ potest dici vera ablatio membri ex pte imaginatiōis patientis licet nō ex pte rei qō q̄liter fit sunt plura notanda. Primo duo modi quibus ista fieri ꝑñt. Nō mirū q̄ diabolus sensus hūanos exteriores decipere ꝓt: qui interiores de q̄bus supra tactū est illudere ꝓt formas reseruatas educendo ad ꝓncipia sua sensitiua: decipit aūt eos in sua nāli opatōe: vt qō visibile est fit illi invisibile: tangibile intangibile audibile inaudibile: & sic de aliis. Hec aūt veritas ista nihil ponit ex pte rei q̄ oia fiunt ex īmmutatōe organoꝝ destruentium ad visum auditū ⁊c. vt sunt oculi & manꝰ q̄bus īmutatis iam fallit̄ sensus iudicium. Possumus ista ex nālibus q̄busdam demonstrare: nam sic̄ vinū dulce ꝛpter infectōem lingue in febricitante videt amaꝝ: vñ gustꝰ decipit̄ nō ex pte rei ꝑ ex pte humoꝝ. Ita & ibi nulla deceptio ex parte rei: q̄n ibi sit virga adherens: ꝑ deceptio ex pte organi sensꝰ. Iterū sic̄ supra dictū est de vi generatiua illā impediendo p impositionem alicuiꝰ alterius corpis eiusdez coloris & apparentie: ita & aliqō corpus planū figuratū colore carneo interponere ꝓt inter visum & tactū oculoꝝ & manuuz & inter ip̄m verus corpus patientis ita q̄ suo iudicio nihil valeat videre & sentire nisi corpus planuz & nullo mēbro interrupt̄. Videāt dicta sci Thome in. ij. distin. viij. arti. v. de ꝓstigiis illusionibus: & sit̄r ſa ſe. q. xcj. & in questionib⁹ de malo: frequent̄ allegans illud Aug⁹. in li. lxxxiij. q. serpit hoc malus demonis p oēs additus sensuales dat se figuris: accomodat se coloribus: adheret sonis: odoribus se subjcit: infūdit se saporibus. Preterea alludit ratio q̄ nō solū per interpositōez alicuiꝰ corpis plani non membrato: talis illusio ꝓstigiosa in vidente & tangente fiat imo & p modū quo certi spūs seu spēs reseruati educunt̄ ad sua ꝓncipia sensitiua interiora scz ad imaginatōem et fantasiam: vñ cōtingit aliqd imaginari ac si primo eliciāt̄r ex sensu exteriori. Nā vt in ꝓcedenti questione tactū est Demones vtute ꝛpria ꝑñt localit̄ corpora mutare: ex trāsmutatione autem spiritū & humoꝝ etiā ſm nature operationē cōtingūt: aliq̄ ſm imaginationē vel sensum videri nāliter dico: quia ex pōs in de som. & vigil. assignans causs apparitiōis somniorum dicit. q̄ cum aial dormierit descendente plurimo sāgui ne ad ꝓncipiū sensitiuuz simul descendunt motus siue impressiones relicte ex sensibiliū motionib⁹ q̄ in spiritibus sensibilibus conseruant̄. Termini fuerūt supius declarati ita q̄ tunc aliqua appareāt ac si tūc ꝓmo a reb⁹ exteriorib⁹ sensus īmutarēt̄. Et qz ꝑ natura facere ꝓt a fortiori diabolus formas seu spēs corpis plani & nō mēbro virili organisato educere potest ad vim fantasticā & imaginatiuā & inde sensus iudicēt ac si in rez vitate ita essz. p hūc etiā moduz vt patebit inferi⁹ hoies videnṫ alia cum tñ non sint in rerū veritate.

Secundo notãdi sunt alij modi faciliores ad intelligendũ ꝛ ꝓdicandũ. Nam qz ꝑstigiũ nihil aliud est ꝺm Ysiõ. viij. ethimoł. c. ix. ꝯ sensuũ ꝙdaz delusio ꝛ ꝑsertim oculoꝝ. Vñ ꝛ ꝺr a ꝑstringo qz aciem oculoꝝ ꝑstringit ita vt res videanť alit esse ꝯ sint. Et vt alexander de ales diť ꝓte. ij. Prestigiũ ꝓprie sumptũ est illusio demonis que nõ habet causã ex ꝓte mutatõis rei: ꝯ solũmodo ex ꝓte cognoscẽtis ꝙ deludit: siue ꝙntuz ad interiores sensus: siue quãtuz ad exteriores. Vñ in genere loquendo etiã de humana ꝑstigiosa arte dicamus. Tribus modis ꝓt fieri. Vna absq; demonibus: ꝛ illa potius ꝺr delusio: qz artificialit fit agitatõe hoim ostendentiũ vel occultanti um aliquas res: sic fit in traiectiõibus ꝙ ioculatores vł ꝙ mimos. Alius modus fit etiã sine ⁊tute demonũ vtpote nãlit ⁊tute coꝛpoꝝ nãliũ vł etiã mineraliũ ꝙ ꝙ habẽt possunt ꝺm quandaz virtutem hmõi rebus inditã rem ostendere vł facere apparẽ non sic est. Vñ Tho. ꝑma ꝓte. ꝙ. cxiiij. arti. iiij. ꝛ ꝺm alios plures ꝙdaz herba succensa seu accensa fumigans facit trabes apparere serpentes. Tercius modus delusionis est ꝙ fit per demones deo tñ ꝓmittente. Nñt enim demones ex natura vt patuit ꝙndã potestatez sup quasdaz res inferiores ꝙs ꝓñt exercere circa illas qñ deus sinit vt tunc etiaz res appareant aliter ꝯ sint. Pro quo notandũ tercio ꝙ demõ ꝓt ꝙnq; modis illudere aliquem ꝙ iudicat rem aliter ꝯ est. Primo artificiali traiectione vt dictũ est: quia quicquid homo scit per artẽ melius ipe scire potest. Scõo modo naturali applicatõe alicuius rei vt dictũ est per interpositionem alicuius coꝛpis vt alterꝝ occultetur vel etiã ex fantasijs hoim illas perturbando. Tercio modo vt qñ in assũto coꝛpe ostendit se esse aliquã rez que non est: sicut Greg. in primo dialogorum: narrat demoniali ꝙ comedit lactucã que tamen vt ipe demon fassus fuerat lactuca nõ ꝯ demon in lactuce spẽ aũt in ipa lactuca erat: vel etiã contigit Anthonio in massa auri quaz in deserto repperit: vel etiã qñ hominem verũ tegit ꝛ facit vt bꝛutũ animal videatur ꝓut iam diceť. Quarto modo vt qñ turbat oꝛganuz visus vt videat res nubilosa que est clara vel ecõuerso vt vetula appareat iuuencula. Nã ꝛ postletũ apparet aliter lumẽ ꝯ ante. Quinto modo vt in imaginatiuã potentiaz opando ꝛ trãsmutationẽ spẽrum sensibiliũ ꝙ cõmotionẽ humoꝝ vt supra tactum est faciendo vt tũc quasi recẽtes ꝛ noue apparitões in ipis potentijs sẽ sitiuis causent. Et sic tribꝰ vltimis modis demõ illudere ꝓt ꝑstigiosa arte sensus hois: ꝛ etiã scõo modo. Vñ nulla difficultas ꝙn membꝝ virile occultare ꝓstigiosa arte velit. Euidens indiciuz siue expimentum qõ nobis in officio inquisitõis existentibꝰ reuelatũ fuit in fra ponet vbi de his ꝛ alijs factz plura recitant in scõa parte tractatus.

Quomodo maleficiũ a defectu naturali ꝓt discerni.

Accidentalis questio cuz certis alijs difficultatibus. Et si ꝙrit Petro ablatũ est membꝝ ignorat aũt an ꝙ maleficiũ seu alias diuina pmissione ꝙ demonis potentiaz sit ablatũ sunt ne modi cognoscẽdi ꝛ discernendi inter ista. Ñdeꝛi ꝓt ꝙ sic. Pro ꝙ tales quibus accidunt vt plurimum sunt adulteri seu alias fornicarij. Vnde dum amasijs non ad nutũ seruiunt seu eas relinquere volunt alijs adherẽ do tunc in vindictam talia procurant: aut alias potentiam illius membꝝ amputant. Secũdo cognoscitur per hoc ꝙ non est durabile. Nam si non sit ex

maleficio tunc non est durabile: ꝫ quã doꝫ redibit. Sed hic ite ꝫ subozit dubitatio an hoc sit ex natura maleficij q̃ non sit durabile. Rñdetur q̃ potest esse ꝑpetuũ ⁊ durare vsq; ad mortem: sic etiã de impedimento maleficiali i matrimonio. Judicant canoniste ⁊ theologi: q̃ reperit tempale ⁊ perpetuum. Nam dicit Goffre. in sũma. Maleficium non potest solui semper ꝑ illũ qui fecit: vel quia est mortuus: vel quia nescit delere ipm: vel quia maleficiuz est perditũ. Vñ a simili dicere possumus q̃ maleficiũ petro illatum erit perpetuum: vel quia illa malefica que fecit nõ potest eũ sanare. Sunt em̃ malefice in triplici genere. Naz quedam sanant et ledunt. Quedã ledũt: ꝫ sanare neq̃unt Quedã tm̃modo sanare videnť. i. lesiones ammouere vt inferius patebit: sic em̃ nobis cõtingit. Nam due malefice mutuo rixantes dum vna alteri ip̃operaret: vna dixit. Non sum tam pessima sic tu quia quos ledo sanare scio. Vel etiã durabit vbi ante eius sanatione malefica discederet vel locũ mutãdo vel ab hac vita discedendo. Naz et sctũs Tho. dicit. Maleficium q̃libet ita ꝑt esse ꝑpetuũ q̃ non ꝑt habere humanũ remediũ: q̃ ⁊ si habet remediuz nõ est tũ hoc homini notũ vel licitũ: licet de⁹ possit ꝑstare remediũ ꝑ sanctuz angelũ demonẽ licet non malefica cogendo. Verũtamen summũ remediũ ?tra maleficiũ est penitentie sacramentum. extra de frigiõ. Nam ⁊ infirmitas corꝑalis sepe ꝓuenit ex peccato. extra de peni. cũ infirmitas: q̃liter etiã maleficia sint auferẽda patebit in tercia ꝑte tractat⁹: ⁊ in scõa ꝑte. capitulo. vj. tres alie differentie tanguntur.

Solutões argumentoꝝ

p Rtet ad ꝓmũ. q̃ nulli dubiũ q̃n sit deo ꝓmittente occidere ꝑt homines: ita et membꝝ illud seu alia auferre ꝑt vere ⁊ realiter. Sz tũc demones nõ opant̃ ꝑ maleficas de quibus tã mentio habet. Et ꝑ hec etiaz ad scõm ꝑtz solutio. Sz ad illud q̃ q̃ deus amplius ꝓmittit vim generatiuam maleficiari ꝓpter ⁊c. ergo etiaz ꝓmittit vt illud membꝝ vere ⁊ realiter auferatur: non ꝑalet vt semp hoc fiat: q̃ non esset ꝑ modũ maleficij hoc fieri: nec etiam malefice hoc affectãt duz talia operant̃ q̃ non habeãt ptãtem restituendi membꝝ qñ volũt ⁊ sciũt. Ex quo patet q̃ nõ vere: ꝫ ꝑstigiosa arte auferť. Ad terciũ de conuersione vꝝoris loth dicimus vera fuit ⁊ nõ ꝑstigiosa arte: nunc aũt loq̃mur de arte ꝑstigiosa. Ad quartum q̃ demones possunt inducere aliquas formas substãtiales: ḡ etiã auferre. Dicit quantũ ad magos pharaonis q̃ fecerunt veros serpentes. ⁊ possunt demones circa aliquas impfectas creaturas ad miniculo alicui⁹ alteri⁹ agẽtis aliquos effectus ꝓducere que non possunt circa boies de quibus deo magis est cura. Juxta illud. Nunq̃d deo cura est de bobus. Possunt tñ semper vt dictũ est deo ꝓmittente boibus etiã nocere vere ⁊ realiter: aut etiã ꝑstigiosa arte: ⁊ per hec etiaz patet solutio ad vltimum argumentum.

Questio decima an malefice operantur circa homines in bestiales formas prestigiosa arte illos transmutando.

Parto ipa veri-

q tas declaratur vbi etiam homines tranffozmant in bestias: quod qualiter fiat. arguitur q̃ non sit possibile ꝫ fieri vicesimosexto questione. v. Episcopi. ex consilio acquirensi. Quisquis credit posse fieri aliquam creaturam aut melius aut de-

terius imutari aut trāsformari in aliaz spēm. vl̄ aliā in similitudinē nisi ab ipso creatore q̄ oia fecit. z p quē oia facta sūt. p cui dubio infidelis est. z pagano deterior. z vtamur argumētis sci thō. in. ij. sniā. di. viij. An demones possint imprimere in sensus corpales pstigijs deludēdo. Vbi primo arguit q̄ non. Nā illa forma bestie q̄ videt oportet q̄ sit alicubi. ꝛ nō pōt esse tm̄ in sensu. q̄ sensus nō hz aliquā spēm nisi a rebus acceptā. z ibi nō est vera bestia p auctoritatē Cañ. allegatā. nec item potest eē in re q̄ videt: sicut q̄ mulier videat bestia. q̄ due forme substātiales nō pūt. eē in eodē sil̄ z semel. ergo cuz illa forma bestie q̄ videt nullibi possit esse iō nulla pstigiosa illusio in oculo videntis fieri pt. cū visio p aliquā formā necessario hēat t̄minari. Preterea si dicatur q̄ forma illa sit in aere circūstāte. ꝛ nō pt eē. tū q̄ aer nō est susceptiu⁹ alicui⁹ forme seu figure. tū etiā q̄ nō sp vnus z idem aer circa illā psonā ꝓpt fluxibilitatē manere pōt ꝑcipue q̄n mouetur tū etiā q̄ sic videret ab oib⁹ talis transformatio q̄ tū non fit q̄ demones nō videntur ad mīa⁹ sctōz viroz visiones decipere. Preterea sensus visiuus seu potētia visiua ē potentia passiua. ꝛ oē passiuū mouet ab actiuo sibi ꝓporcionato. actiuū aūt ꝓporcionatū sensui ē duplex. Vnū quasi originās actum. s. obiectū. Aliud aūt q̄si deferēs sic medīū. sed forma illa q̄ videt nō pt eē obiectū sensus. nec etiā medīū q̄si deferens. De primo. s. q̄ nō pt eē obiectuz q̄a nulla re sumi pt vt in p̄cedenti argumēto tactū est cū non sit in sensu a re accepta. nec in ipa re nec etiā in ipso aere q̄si in medio deferēte vt pa⁹ tactū est in tercio argumēto. Preterea si demon mouet vim cognitiuā interiorem aut hoc facit se obiciendo vtuti cognitiue. aut hoc facit imutādo ipam. non aūt hoc facit se ei obiciendo. q̄ oporteret q̄ vel assumeret corp⁹: z sic non posset interius ingredi ad organū imaginatōnis. cū duo corpa nō sint simul in eodem loco. nec̄ in assumēdo fantasma. q̄ō etiā eē non pt. q̄ fantasma nō est sine q̄ntitate. Demon aūt oi q̄ntitate caret. sil̄r etiā nō pt hoc facere imutādo. q̄ aut imutaret alterādo q̄ videtur nō posse facere. q̄ eis alteratio fit p qualitates actiuas. quibus demōes carent. Aut immutaret trāsmutando p siue localiter mouēdo q̄ videt eē icōueniens duab⁹ rōnibus. Primo q̄dez q̄ transmutatio organi nō posset fieri sine sensu dolorif. Secūdo q̄ fm hoc demon non ostenderet hōi nisi nota. cuz tū aug⁹. dicit. q̄ oñdit hoi formas et notas et ignotas. ergo videt q̄ demones nullo mō pūt imaginatōz vel sensum hois decipe. Sed ꝺ aug. xviij. de ciui. dei. dicit q̄ trāsmutatōnes hoim i aialia bruta q̄ dicūt arte demonum facte non fuerūt fm veritatē ꝛ solū fm apparentiā. Hoc aūt fieri nō posset si demones hūanos sensus trāsmutare nō possent. Preterea alludit z autoritas aug. in li. lxxxiij. q. q̄ etiā pa⁹ allegata fuit. serpit hoc malū demonis p oēs addit⁹ sensuales ꝛc. Risio si lectoz voluerit sup modū trāsmutandi inspicere inueniet in scōa pte opis. ca. vj. varios modos. Ad pūs tm̄ mō scholastice ꝓcedēdo. dicam⁹ trīū doctoz sniās cōcordātes in eo q̄ diabol⁹ pt fantasiā hois decipere. vt homo ver⁹ aial videat. inf q̄s etiā vltima subtilioz ceteris. q̄. z sancti thō. est. Et prima est dñi Anthonini i prima pte summe ti. v. c. v. §. v. declarantis q̄ diabol⁹ fantasiam hois ad decipiendū q̄cq̄ optatur: z ꝑcipue circa illusionē sensuū. z declarat naturali ratione. canonis auctoritate z exp̄mētoruz multiplicitate. Primū sic. Corpa naturaliter subdūtur z obediūt nature

angelice q̃ntū ad motū localē. Angeli aūt mali etiã si amiserint gr̃am non tñ virtutē naturalē. vt sepi⁹ supra tactum ē. Cū aūt potētia fātastica sive imaginati siua sit corpalis. i. affixa organo corporeo naturaliter subdit etiam malis. vt possint eam trãsmutare causando varias fantasias ex decensione humorū z spūum ad p̃ncipiū sensitiuū p̃curata ab eis. Hec ille z subdit. Patet z ex h̃ canone. xxvj. q. v. epi. Illud nõ est obmittendū q̃ q̃dã scelerate mulieres p⁹ sathã retro conuerse demonū illusioni bus z fantasmatib⁹ seducte credũt se et p̃stitur cũ dyana herodiade z cũ innumera multitudie mulier equitare sup q̃sdam bestias. z multa terraꝝ spacia in tempeste noctis silẽcio trãsire. z infra Quapropt sacerdotes predicare dñt pp̃lo dei vt noverint omnino hec falsa eẽ. z non a diuino ꝛ a maligno spũ talia fantasmata mentib⁹ fidelũ irrogari. siquidẽ ipe sathanas transformat se in diuersaꝝ psonaꝝ spẽs atq; similitudines z mẽtes quã captiuã tenet i somnis deludẽdo p̃ deuia q̃q; deducit. Et quidẽ intellectus hui⁹ canonis in p̃ma q̃stione tact⁹ est quo ad quatuor q̃ p̃dicãda sunt. Sed q; nõ valeant etiã vel hi vbi hoc affectãt z nõ impediũtur diuina virtute. sic nõ esset verus intellect⁹ q; sepissime homes inuiti z nõ malefici p̃ multa terraꝝ spacia corpaliter trãsferãtur. Sed q; vtroq; mõ p̃t fieri sequit in p̃fata sũma. z in. ca. nec mirũ. ea. q. Aug⁹. narrat q; in libris gentiliũ legit de quadaz maga dicta circes q̃ socios vlixis mutauerat in bestias q̃ magicis p̃stigijs poti⁹ fingebat q̃ in rei veritate compleretur alterando fantasias. hominũ Patet hoc etiã p̃ plura exempla. Legit em̃ invitas patrũ q; quedam iuuẽcula q; assentire noluit cuidaz iuueni de turpitudine eã sollicitanti ipe inuenis turbat⁹ ex hoc a quodã iudeo p̃curauit maleficiuz fieri ꝯ illam. quo pacto. mulier conuersa est in equaz. q̃ quersio nõ fuit ẽm rei veritatem ꝛ ẽm ludificationẽ demonis imutãtis fantasiam z sensum ipius mulieris z aspicẽtium eãvt videret equa q̃ erat vera mulier. vñ ducta ad btũm Machariũ nõ potuit diabol⁹ ita opari q; illuderet sensus eius sicut alioꝝ p̃pter suam sctitatem. nã sibi videbat mulier vera nõ eq̃ cui⁹ tandẽ orõne liberata est ab illa illusione. dicẽs hoc sibi accidisse q; non vacabat diuinis nec freq̃ntabat sacrãmẽta vt dicebat: ideo diabol⁹ ptãtem habuerat sup eam. z si alias eẽt honesta. Potest igr̃ diabol⁹ p̃ cõmotionẽ interioꝝ spũm z humoꝝ opari ad immutãdũ actũ z potentiã nutritiue. sensitiue z appetitiue z cuiuscũq; potẽtie corpalis organo vtẽtis. ẽm btm̃ tho. j. p. q. cxj Sicut credi p̃t fuisse gestum sup simonem magũ in incãtatõibus suis q̃ de eo narrãtur. Sed nihil hoꝝ p̃t diabolus facere nisi deo p̃mittẽte q̃ cũ angel⁹ suis bonis freq̃nter reprimit malicias eius decipere nos z nocere querentis. Vñ dicit aug⁹. loquens de maleficis. Vi sũt q̃ p̃missu dei elementa p̃turbãt minus confidentium in deo. xxvj. q. v. nec mirũ. Horũ etiã opatõe p̃ maleficã artẽ fit quãdoq; vt vir nõ possit videre revxorẽ z econuerso. z hoc p̃ imutatõz fantasie representando ei talẽ vt rem odibilẽ horribilem. Ipe etiã diabolus vigilãtibus z dormientibus suggerit representatões turpiũ fantasie ad decipiendũz z inducendũ ad malũ. Dex q; pctũ nõ consistit in imaginatõe ꝛ in voluntate. iõ ex hmõi fantasijs per diabolũz suggestis z alteratõnibus varijs homo non peccat nisi voluntate p̃pria pctõ assentiat. Scõa sñia ad idẽ modernoꝝ doctoꝝ declarãtes primo quid sit p̃stigi

um et quot modis demon ꝑt hmōi illusiones causare. Hic nota q̄ Anthonius allegat ea q̄ in precedenti.q.ix.tacta sunt. vñ nō est opus illa renouare. Tercia sñia est scī tho. ⁊ est rēspōsiua sup argumentū quo queritꝫ vbi sit illa forma bestie q̄ videt. Aut in sensu aut ture. aut in aere circūstāte. ⁊ est talꝫ q̄ illa forma bestie q̄ videtur nō est nisi in sensu primo interiori ⁊ p̄ fortē imagiationē resultat in sensum exteriorē quo dāmō. ⁊ q̄ ibi sit ꝑt p̄ demonis opatōz contingere dupliciter. Uno mō vt species animaliū dicam⁹ q̄ sunt in thesauro imaginatōnis reseruate fluāt opatione demonū ad organa sensuū interioꝝ. sic etiā in somno contingit ꝓut supra declaratuz est. Et ideo q̄n ille spēs cōtingūt organa sensus exterioris putavisus videnꝫ ac si essent res ꝑsentes ex̄ et actu sentirent. Illi⁹ mod⁹ ꝑt esse ex imutatione organoꝝ interioꝝ q̄b⁹ mutatis fallit sensus iudicū sicut pz i eo q̄ habet gustū corruptū cui oia dulcia videntur amara. ⁊ paꝝ differt a primo Hoc aūt facere ꝑnt etiā hoīes virtute quarūdam rez naturaliū sicut ad vaporationē cuiusdā fumi trabes dom⁹ videnꝫ serpētes. ⁊ multa exp̄imēta b⁹ inueniunꝫ. vt etiā supra tactum est.

Solutiones argumentoꝝ

a D argumēta ptz ad primum q̄ text⁹ ille sepe allegaꝫ ⁊ male intelligiꝫ. Nam quo ad hoc q̄ loquitur de transformatione in aliā spēz vel silitudinē declaratū ē q̄liter hoc fieri ꝑt prestigiosa arte. Sed quo ad ꝫ q̄ dicit q̄ nō possit fieri aliqua creatura ꝫtute demonis. si capiꝫ fieri ꝓ creari manifestū ē q̄ nō. si ꝫo capiꝫ fieri ꝓ naturali ꝓductōne sic certū ē q̄ ꝑnt facere aliq̄s creaturas ꝑfectas. quod qualiter fit declarat sanctus tho. vbi. ꝫ Nam dicit q̄ oēs transmutatōnes corporaliū rez q̄ ꝑnt fieri p̄ aliquas virtutes naturales ad quas ꝑtinent semina q̄ in elementis hui⁹ mundi inueniunꝫ puta in terra vel aquis sicut relinquūt sua semina serpētes et ranez bis siclia. ꝑnt fieri p̄ opatōnes demonū hmōi seminib⁹ adhibitis. sicut cū aliq̄ res trāsmutaꝫ in serpētes vel ranas q̄ p̄ putre factionē generari ꝑnt. Ille vero transmutationes corpaliū rez q̄ nō possūt. virtute nature fieri nullo mō opatōne demonū ꝑm reiveritatē ꝑficī ꝑnt. sicut q̄ corpus humanū muteꝫ in corp⁹ bestie. aut q̄ corpus mortui reuiuiscat. quod si fieri videatur apparētia est prestigiosa. aut diabol⁹ in assumpto corpe se agitat corā hoīb⁹. fortificāt ista. Naz albert⁹ in li. de animalib⁹ vbi q̄rit. An demones seu etiā dicamus malefici possint facere vera animalia. Rñdit q̄ sic deo ꝑmittente. ⁊ hoc quo ad impfecta animalia. ꝫ nō ꝑnt in instāti sicut deus facere. ꝫ motu quodā licet subito sicut ptz de maleficis. Exod. vij. super isto. Vocauit pharao sapientes dicit. Demones discurrūt p̄ mundū ⁊ colligunt diuersa semina ⁊ eoꝝ adaptatōne ꝑnt prumpe diuerse spēs. Et glo. ibidē sic dicit. Dū p̄ incantatōz demonū malefici aliq̄d efficere conāt discurrūt p̄ mūdū ⁊ semina subito eoꝝ de q̄b⁹ ꝫ agitāt afferūt. ⁊ sic ex illis ꝑmittēte deo nouas spēs rez ꝓducūt. Hec etiā supi⁹ tacta sunt. Ut vbi si difficultas suboriretur. An talia facta demonū eēnt opa miraculosa dicēda. Rñsio patuit ex ꝓcedētib⁹. q̄ etiā demones aliq̄ ꝫa miracula facere ꝑnt ad q̄ virt⁹ nature ꝑticularis se extēdere potest. Et licet talia sint vera nō tñ adveri cognitōz ab eo fiūt. ꝫ quē sensum opa antixp̄i ꝑnt dici signa mendacia. q̄ ad seductōz hoīm fiunt. Patet⁊ solutio ad aliud argumentuz de subiecto forme dicam⁹. Bestie forma q̄ videt nō est in aere nec i ipa re: vt patuit. ꝫ in ipo sensu. ꝓut ex sñia scī tho. vt supius declaratū ē. Ad illud q̄ oē passiuū monet ab actiuo sibi ꝓporcio

nato concedit. Et qñ subinfert q̄ fora illa q̄ videt nō pōt eē obiectū originās actū seu eliciens eo q̄ a nulla re sumat Dicit q̄ imo a re q̄ a specie sensibili i imaginatōe reseruata quā educere pt̄ t imaginatōni seu etiā sensitiue potē tie offerre pt̄ vt supradictū est. Ad vltimū dōm. q̄ demon nō imutat potentiā sensitiuā t imaginatiuā se ei obijciendo vt ostensum est: ꝛ eā transmutando. non quidē alterādo nisi c̄tum ad motū localē. q̄ nō pt̄ de se imprimere nouas spēs vt dictū est. immutat autē transmutando. i. localit mouendo. t ꝑ ite⁊ facit nō substātiā organi diuidendo vt sic consequat sensus dolorīs. sed mouēdo spūs t humores. Q̄ aūt vltri⁹ obijcit. q̄ sequeret q̄ fm hoc demō non possit aliq̄d noui hōi demōstrare fm imaginatiuā visionē. Dicendū ē q̄ nouū aliq̄d potest intelligi duplicit Vno mō totalit nouū t fm se t ꝑ⁊ sua pncipia. t fm hoc demon nō pt̄ aliq̄d nouū hōi fm visionē imaginariam demonstrare. nō em̄ pt̄ facere q̄ cec⁹ nat⁹ imagineť colores vel q̄ surd⁹ nat⁹ imagineť sonos. Alio mō dī aliq̄d nouū fm spēm toti⁹. puta si dicam⁹ eē nouū in imaginatōe q̄ aliqs imagineť montes aureos quos nūq̄ vidit q̄ tū vidit t auru⁊ montē pt̄ naturali motu imaginari fantasmata aurei mōtis. t hoc modo potest demon aliq̄d noui imaginationi offerre.

Quid de lupis interdū hōimines t pueros ex cunabilis rapientes t comedētes sentiēdū sit: an etiam prestigiosa arte per maleficas.

Accidentalis questio de lupis interdum homines t pueros e domib⁹ rapientes t comedentes t cum magna astucia discurrentes ita vt neq̄ aliqua arte aut potētia ledi aut capi valeant. Dicendū est q̄ hoc interdū habet naturalē causam. interdū vero prestigiosam artē dū ꝑ maleficas contingūt. De primo Albertus in de animalib⁹ dicit q̄ ex q̄nq̄ causis ꝓuenire pt̄. Aliq̄ ꝓpter famis augmentū sicut t cerui aliq̄ t alie bestie hōibus appropinquāt. Aliq̄ ꝓpter ferocitatē viriū t hoc in regionibus frigidis. t etiam q̄ habent catulos. Sed q⁊ de his nihil ad ꝓpositū dicim⁹ q̄ demonum illusione fiūt. q̄ dē⁹ ꝓpter pctā punit aliquē pp̄m. Iuxta illud Leuitī. xvj. Si non feceritis mandata mea mittaꝫ in vos bestias agri que consumāt vos t pecora vestra. t Deut. xxxij. Dentes bestiaꝝ immittā in eos cum furore tc̄. Per quem aūt modū. An sint veri lupi vel demones in formis sic apparentib⁹. dicitur q̄ sunt veri lupi sed obsidētur a demonib⁹ vel agitantur duplici mō. Vno mō absq̄ maleficoꝝ operatione sicut quadragita duob⁹ pueris contigit a duob⁹ vrsis de silua exeuntibus quos iugulauerūt ꝓpt̄ irrisionē factaꝫ heliseo ꝓphe dicēdo: ascende calue tc̄. Et de leone q̄ ꝓphaꝫ dei iussum nō implētē occidit. iij. reg. xiij. Et hist⁹ia ō epōvienēsi. q̄ letanias mīores instituerat añ ascēsiōꝫ dñi eo q̄ lupi ciuitates i trātes hoies vorauerūt publice. Alio mō etiā maleficoꝝ illusiōe. sic̄ guill⁹. vbi ꝫ narrat ō q̄dā viro q̄ se puerti putabat i lupū cert⁊ tpib⁹ q̄b⁹ i antr⁊ latitabat. Illuc ei certo tpe iuit⁊ sibi iteri cū fixus manēt videbat q̄ lupus ipe fact⁹ circūiret pueros deuorādo. t cū illō realr solū demō q̄ndā lupū possidēs facēt putabat falso se sōniāl circūire. t sic tādiu demtat⁹ fuit q̄usq̄ iuēt⁹ ē facē i silua rapt⁹. Delectat i his demō vt paganorū errorē q̄ hoies t vetulas i bestias mutari credebāt: iducat. Vñ discernit q̄ ex singlari ōi pmissiōe t ōmonū operatia eueniūt t ñ ex nāli ōfectu. qñ nlla arte aut potētia ledi aut capi pōt. sic vicē.

ſñ ſpe. hiſto. li. vj. c. xl. narrat. In gallia iñq̃t ante xp̃i incarnatõem ⁊ añ bellũ punicũ lupus vigile vagina gladium abſtulit.

Queſtio .xj. q̃ obſtetrices maleficę cõceptus in vtero diuerſis modis interimũt aborſuz ꝓcurãt. ⁊ vbi hoc nõ faciũt demonibus natos infantes offerunt.

Vinto ſexto et

q ſeptimo inſiſ veritas ſuprad icta ꝓbaꝝ q̃tuor horrendos actus q̃s circa ifantes i vtero ⁊ ex vtero mr̃is exercẽt q̃ cũ q̃ mulieres demones exercẽ hũt ⁊ nõ q̃ viros: iõ potius mulieres q̃ viros ſibi aſſociare ille iſatiabilis homicida ſatagit ⁊ ſunt hmõi opa. Nã canoniſte pluſq̃ theologi de maleficiali ipedimẽto trctantes vbi ſuprà. Dicũt q̃ maleficiũ fit non ſolũ ne q̃s actũ carnalẽ exercere valeat de quo ſupra tactũ eſt. Sed etiã fit ne mulier ꝓcipiat vel ſi ꝓcipit: q̃ tũc aborſuz faciat. Et addiſ tercius modus cuz q̃rto q̃ vbi aborſum nõ ꝓcurãt q̃ tũc infantez ꝑſumũt vel demoni offerũt. De ꝑmis duob⁹ modis nõ eſt dubiũ cũ q̃ nãlia hõ abſq̃ demonũ auxilio vt q̃ herbas vel alia ipedimenta ꝓcurare poſſet q̃ mulier nõ poſſet generare vel ꝓcipere vt ſupra tactũ eſt. Sz de alijs duob⁹ q̃ etiã a maleficis ꝓcurant diſſerenduz eſt nec op⁹ eſt argumẽta deducere vbi euidentiſſima indicia ⁊ exprimẽta hec reddũt credibilius. Et de ꝑmo q̃ certe malefice ꝫ hũane nature inclinatõem imo aduerſus oim beſtiaꝝ cõditiones lupina dũtaxat ſpẽ excepta ifantes de uorare ⁊ comedẽ ſolẽt. Eſt inq̃ſitor cu manus de q̃ ſupra mẽtio habita eſt q̃ hec nobis retulit q̃ ea de cã ab incolis comitatus burbie vocat⁹ ad inq̃ſitõez faciendã eo videlicz q̃ q̃dã cũ ꝓnep ex cunis amiſiſſet ⁊ explorãdo quẽtionẽ mulierũ nocturno tpe vidiſſet ⁊ ꝓpendiſſz ifantẽ occidi ⁊ liq̃re ebibito deuorare. Jõ vt ꝑus tactũ ẽ vnico anno q̃ ⁊ fuit añ⁹ ꝓxie elapſ⁹. xl. ⁊ vnã maleficaſ igni tradidit certis alijs ad dñiũ archiducis auſtrie. Sigiſmũdi fugã capiẽtibus: aſſũt ꝑ ꝑfirmatõe hui⁹ ſcripta q̃dã Johãni nider i ſuo formicario cui⁹ vtiq̃ ⁊ eoꝝ q̃ ſcripſit recens memoria ſupeſt: vñ nõ icredibilia ſic apparẽt eſtũt: ſz ⁊ ꝑ q̃ maiora dãna i his oibus obſtetrices malefice ꝓcurãt ꝓut malefice penitẽtes nobis ⁊ alijs ſepi⁹ retulerunt dicẽtes. Nemo fidei catholice ampli⁹ nocet q̃z obſtetrices vbi em̃ pueros nõ interimũt tũc q̃ſi aliq̃d acturi foris ex̃ camerã ifantẽ deferũt ⁊ ſurſuz i aere eleuãtes demõib⁹ offerũt. Mod⁹ aũt i hmõi flagitijs q̃ obſuaſ i. ij. iam ꝓte patebit ⁊. c. vij. quaz et aggredi neceſſe ẽ ꝑus vnica dũtaxat deciſione q̃ſtionis de ꝑmiſſione diuina ꝑmiſſa. Dicũ eſt em̃ a q̃ncipio tria neceſſario ad maleficialẽ effectũ cõcurrẽ: demonẽ cũ maleficia ⁊ diuinã permiſſionem.

Vuodecima queſtio

Einde cõſiderã

d dũ ẽ de ipa ꝑmiſſiõe diuina: circa quã q̃tuor q̃rũ. Prio an neceſſariũ ſit ipaz ꝑmiſſionẽ ad maleficialẽ effectũ cõcurrẽ. ſcõo q̃ de⁹ iuſte ꝑmittit creaturã ex nã peccabilẽ etiã actũ maleficialẽ ⁊ alia horrẽda flagitia ꝓpetrare alijs duab⁹ ꝑmiſſionib⁹ ꝑſuppoſitis. Tercio q̃ maleficiorum flagitia cuncta mala que deus fieri permittit excedunt. Quarto qualiter hec materia ſit populo publicanda.

Jrca terciũ pri-

c cipale huius prime partis tãgens diuinam permiſſionez

queritur. An diuinā pmissionē in his opibus maleficoꝝ cōmēdare ita sit catholicū ꝙ eius oppositū.s.redarguere illam omnino sit hereticū. ⁊ arguitur ꝙ nō sit hereticū asserere. ꝙ deus tātā ptātem nō pmittat diabolo in hmōi maleficijs. refutare em illa q̄ in contumeliā creatoris possunt cedere ē catholicū ⁊ non hereticū. Sed asserere ꝙ diabolo nō pmittat talis ptās nocendi hominib⁹ ē catholicū pbatur. qz oppositū asserere videt cedere in contumeliam creatoris. Nā sequit ꝙ nō omnia sint subiecta diuine puidētie eo ꝙ ois sapiēs puisoꝝ excludit defectū ⁊ malū quantū potest ab his quoꝝ curā gerit Cū aūt ea q̄ p maleficia fiunt si a deo pmittūtur ab eo nō excludūtur. ⁊ si ab eo nō excludūtur nō erit sapiens puisoꝝ ipe deus ⁊ sic nō sb̄sunt oia sue puidentie. qō qz falsum est tō hoc falsum ꝙ deus permittat. Preterea ille aliqd pmittit fieri qō posset impedire si vellz aut ꝙ non potest impedire etiā si vellet. ꝫ neutrū illoꝝ deo potest ꝓuenire. Non primū qz talis iudicatur inuid⁹ nō scōm quia talis iudicat impotēs. Tunc queritur incidentaliter. hoc maleficiū petro accidit ⁊ de⁹ potuit ipedire et non fecit. ergo deus est inuidus seu non bz curā de oīb⁹. Si vo non potuit impedire etiā si vellet tūc nō ē omnipotens q̄ omnia sicut inconueniens ē asserere. s. deū nō hr̄e curā omnium ⁊c. ergoꝝ hoc ꝙ maleficia ex dei pmissione contingunt. Preterea. q̄cunq; dimittitur sibi et est dīs actuū suoruz non subest pmissioni aut prouidētie alicui⁹ gubernantis. sed hoīes sibi ipis dimittuntur a deo ſm illud Eccī. xv. Deus ab initio constituit hominez et reliquit eum in manu consilij sui. specialiter etiam mali in suis opibus relinquūtur ſm illud. Dimisit eos secundū desideria cordis eoꝝ. igitur nō oīa mala diuine pmissioni subdūtur. Preterea aug. dicit in Encheri. sicut etiā phs in.ix.meth. Meli⁹ē q̄daz nescire q̄ scire vt vilia. ꝫ oē qō est melius est deo attribuendū. ergo de⁹ nō impedit se de illis vilissimis maleficoꝝ opibus vt illa pmittat vel nō. Ad idē ap'.s ij. Coꝝ.ix. Non est deo cura de bobus ⁊ eadē rōne de alijs irrōnalib⁹ creaturis. vñ qū maleficia vel nō. nō ē deo cura. nec etiā ei⁹ pmissioni q̄ ex ei⁹ puidētia ꝓcedit subdūt. Preterea q̄ ex necessitate contingūt ꝓuidā pmissionez nō requirūt sicut nec prudentiā. ptz ꝫ p phm in.vj.ethi. Prudētia ē recta rō contingentiū de quib⁹ est cōsiliū ⁊ electio. ꝫ plres effect⁹ maleficiales ex necessitate ꝓtingūt. puta qū ex aliqua causa ⁊ influentia coꝝpoꝝ celestiū acccidunt infirmitates vel aliqua alia q̄ nos iudicam⁹ maleficia vñ nō sp subdūt diuine pmissioni. Preterea. si permissione diuina hoies maleficiātur tunc queritur Cur poti⁹ iupvnū ꝫ sup altū. Si dicatur ꝙ ꝓpt pctā. q̄ magis abūdāt i vno ꝫ in altero. hoc videt esse falsum quia tūc maiozes pctōres ampli⁹ maleficiarētur. c⁹ ꝫriū dū apparet eo ꝙ min⁹ in mūdo sicut puniūtur. Iuxta illō. Bene est oīb⁹ q̄ puaricant ita etiā maleficiant. Patet deniq; ex eo ꝙ innocentes pueri ⁊ alij iusti ampli⁹ maleficiūt. Sed ꝫ de⁹ pmittit licet nō velit malū fieri ⁊ hoc ꝓter pfectionem vniuersi. Dyonisi⁹. iij. c. de di. no. Erit malū ad oēs. i. pfectōz vniuersū pferēs. ⁊ aug. in ench. Ex oib⁹ bonis ⁊ malis cōsistit vniuersitatis admirabilis pulcritudo. In quantū etiā illud qō malū dī bū ordiatū ⁊ in loco suo positū eminēti⁹ cōmēdat bona ⁊ illa magis placeāt ⁊ laudabiliora sint dū cōpant malis. Item sanctus tho. improbat opinionē illoꝝ. ꝙ licet deus nō velit mala qz neq; creatura aliqua appetit malū sine appetitu

naturali siue aiali siue intellectuali q̄ ē volūtas cui⁹ obiectū ē bonū. vult tam mala eē vel fieri. hoc dicit eē falsuz. qa de⁹ nec vult mala fieri nec vult mala nō fieri. Et vult pmittere malū fieri z̄ p̄ ē bonū ꝓpter pfectionē vniuersi. Quare aūt sit erroneū dicere. De⁹ vult mala eē vel fieri ꝓpter bonum vniuersi dicit Quia nihil est iudicandū bonū nisi secundū id qō cōpetit ei p se. nō p accidens. sicut vtuosus iudicat bon⁹ in intellectuali creatura z̄ nō aniali. Malū aūt nō ordinat ad bonum p se. Et p accidens. qz p̄ter intentionē eoz q̄ malum opant resultat bonū. sicut p̄ter intētōz maleficoz aut p̄eter intentionē tyranoz fuit q ex eoz pſecutione claresceret patientia martiz. Rñsio. Questio ānta vtilioz ad p̄dicandū tanto etiam difficilioz ad intelligendū existit. Est ei inter argumenta hoc p̄cipuū non tam laycoz q̄z quorundā sapientū. Maleficia tā horrenda vt supius tacta sūt non pmitti a deo causas diuine pmissionis hui⁹ ignorātes. ex qua etiā ignorantia qz malefice nō supprimūtur p vltionē debitā tā totā xp̄ianitatez depopulare videntur. vt ergo aduersāq̄ viam iuxta theologoz sniam docto z̄ indocto satisfiat p discussionē duaz difficultatū est respondendū z̄ primo. Qz mund⁹ diuine ꝓuidētie ita subiacet q ipe immediate oib⁹ ꝓuidet. Scōo q vniuersitatē maloz q̄ fiunt siue in malis culpe siue pene siue dāni ex duab⁹ primis pmissionib⁹ circa casum angeloz z̄ pmorū parentū iuste pmittit. vñ z̄ patebit q in his diffidere ptinaciter hereticz sapit cū erroīb⁹ infideliū talis se implicat. Quo ad primū notandū. q ꝓsupposito illo q ꝓuidentia deo cōueniat Iuxta illō sap. xliij. Tu aūt p̄ gubernas oia ꝓuidētia. optet etiā asserere q oia sint ita subiecta sue ꝓuidētie q etiam oib⁹ immediate ꝓuideat qōvt pateat ostēdam⁹ primo p reprobatōz cuiusdam contrarij erroris. Nam sup illud Job. xxij. Nubes latibulū ei⁹ z̄ circa cardines celi pambulat nec nr̄a considerat. Quidā opinati fuerūt iuxta doctrinā sc̄ti tho. j. par. q. xxij. Ponē tantūmō incorruptibilia subiacere diuīe ꝓuidētie. put sunt substātie separate corpa celestia cū specieb⁹ rez inferioz q̄ etiā sunt incorruptibilia. Individua vero speciez qz sunt corruptibilia dicebant nō subiacere. Vñ sic diuine ꝓuidentie dicebāt subiacere oia inferioza q̄ in mundo aguntur. in vniuersali tm̄ z̄ nō in ꝓticulari seu singulari. Sz qa hoc alijs videbat inconueniens. vt de homine nō esset amplioz deo cura q̄z de alijs animalib⁹. Ideo rabi moyses volens medīū tenere dixit ꝓordādo cū primis. Corruptibilia oia sic sūt ordinata rez oino nō subiacere diuine gubernationi sed tantūmō vniuersalia et alia q̄ tacta sunt. Hominē vero ab illa generalitate corruptibiliū excepit. z̄ hoc ꝓpter splendorē intellect⁹ q̄ participant cā substantijs separatis: z̄ sic fm istā opinionē q̄cq̄d hoīb⁹ accideret in maleficijs esset ex pmissione dei nō aūt q̄cq̄d animalib⁹ aut alijs terre frugibus eueniret. Et hec opinio licet sit veritati propinquioz q̄z illa que omnino prouidentiam dei de rebus mundi negabat asserens mundum casu eē factum sicut fuerunt Democritus et epicuri. tamen etiaz non caret magna falsitate eo q necesse est dicere omnia diuine prouidentie subiacere. nō i vniuersali tantum sed etiam in particulari. vt non solum maleficia hominum sed et iumentoꝝ z̄ terre frugum ex diuinaz prouida permissione eueniūt qō sic ptz. Ad tantū se extendit prouidentiaz ordinātia rez in finē quantuz ipa causalitas se extēdit. sicut a simili in reb⁹ alicui⁹ dominio subiectis q̄ ita

tam subiacent eius puidētie inquātū sibi existūt subiecte. Cū aūt causalitas dei q̄ est p̄imū agens extēdit se ad oia entia nō solum quantum ad p̄ncipia speciei ꝫ etiā quantū ad p̄ncipia indiuidualia ⁊ non solum incorruptibiliū. sed etiam incorruptibilium. Ideo si cut oia habent esse a deo ita oia sunt p uisa ab eo. i. ad aliquē finē ordiata. Et hoc tāgit apls ad rom. xiij. Que a dō sunt ordinata sūt. q. d. Sicut oia a dō sunt. ita etiā oia ab ipo ordiata sūt. ⁊ p cōseq̄ns puidētie eius subiecte. q̄ puidentia dei nihil aliud esse nosciť q̄ rō. i. cā ordis rex in finē. Oia ergo iq̄n tum pticipāt de eē intātū etiā subdun tur diuine puidētie. Itē de oia ꝓgno scit nō solū i vniuersali seu vniuersalia imo ⁊ in pticulari seu pticularia. Et cū dei cognitio ꝓpatur ad res creatas sic cognitio artis ad artificiata. Iō sicut oia artificiata subdūtur ordini ⁊ puidentie artis ita oia subdūtur ordini et puidentie dei. Sz q̄ p hec nō satis fit vt intelligatur q̄ deus iuste pmittat ma la fieri. ⁊ maleficia in mūdo licet intel ligamus hoc q̄ ipe sit puisor oia gub nās qō q̄ conceditur iō etiam deberet oē malum ab his quoꝝ curā gerit ex cludere. Inē hoies eividem ita fieri q̄ sapiens puisor excludit defectū ⁊ ma lū quantū potest ab his quoꝝ curā ge rit. ideo ad intelligendū ista, cur non omnia mala deus excludit. Notandū q̄ aliud est loqui de puisore pticulari ⁊ aliud de puisore vniuersali. Prouī sor em pticularis necesse habet malū excludere quantum potest quia non potest ex malo elicere bonū. Deus āt cū sit vniuersalis puisor totius mundi et potest ex particularibus malis plu rima bona elicere sicut ex psecutione tyrānoꝝ pacientiā martiꝝ. ⁊ ex opibus maleficoꝝ purgationē seu ꝓbationeꝫ fideiꝫ iustoꝝ vt ptēbit. Iō non hꝫ de oia mala impedire ne multa bona de esse contingat vniuerso. Vnde augu. in enche. Adeo misericors ē omnipo tens deus q̄ non sineret aliquod ma lum esse in operibus suis nisi adeo es set omnipotens ⁊ bonus vt beneface ret etiam de malo. Et huius exemplū etiam habem in actōibus rerum na turalium. Nam corruptiones ⁊ defec tus qui accidunt in rebus naturalib licet sint contra intentionē nature par ticularis illius videlicet cui talis cor ruptio contingit vt q̄ fur suspendatur vel q̄ animalia in cibum hominis oc cidantur. sunt tamen de intentione na revniuersalis. vt videlicet conseruātur homines in vita ⁊ in bonis vt ⁊ sic bo num vniuersi conseruetur. vt em spēci es rerum conseruantur oportet vt cor ruptio vnius sit conseruatio alterius. Occisiones enim animalium conser uat vitam leonum.

Declaratur super permissionem diuinam q̄ deus non potuit conferre creature vt ex natura esset impeccabilis.

Vo ad secundum q̄ vniuersi
q tatem malorum siue in culpis
siue in penis iuste deus permit tat et p̄sertim iam refrigescente ⁊ mū do ad occasum declinante declaratur ex duabus propositionib necessario p̄supponendum quarum p̄ma q̄ deus non potest facere siue melius vt cuꝫ timore dei loquamur. non est pos sibile vt natura creata vt est homo vel angelus haberet hoc q̄ ex conditione sue nature peccare non posset. Secun da q̄ deus iuste permisit hominē pec care vel temptari. quibus stantib cuꝫ ad diuinaꝫ prouidentiaꝫ ptinet vt vna

quecꝫ creatura ī sua natura relinq̄ dicere oportet. q ex p̄missis ipossibile ē q deꝰ nō p̄mittat maleficia fieri vtute demonū. Et p̄mū quidē q non fuit possibile creature cōicare q peccare ñ posset ex conditōe nature. ondit a doctore sancto ī. ij. di. xxiij. ar. j. qr si hoc fuisset cōicabile alicui creature deꝰ vti q cōicasset eo q oēs alie cōicabiles bonitates z pfectōes creaturaꝝ sunt cōicate saltim ī genere vt vnio psonal' duaꝝ naturaꝝ in xpo. maternitatis z virginitatis in maria. vnio gratuita in viatoribꝰ. vnio beatifica in electis z sic ō alis. Cū ergo nō legimꝰ hoc alicui creature cōicatū: qr nec hōi nec angelo. in xta illud. Et ī angelis suis repperit p̄ua vitatē. certū est q hōi a deo nō p̄t cōicari hoc q ex natura sit ipeccabil' licet hoc p gr̄am inueniant. Scdo ad idez qr si esset cōicabile z nō cōicaretur vni uersum non esset perfectum. cuius pfectio in hoc consistit vt omnes bonitates creaturarum cōicabiles in genere sint cōicate. Nec valet argumentuz q deus cum sit summe potens z alias ad suam similitudinem homines z angelos creauit q etiam hoc conferre potuerit q creatura ex conditione sue nature haberet q peccare nō posset. Vel etiam q faceret vt habitus ille gr̄e qui confirmationem in bono causat esset pars essentialis nature angeli vel hominis vt sic scōm naturale suum p̄ncipium z naturalem conditionem hr̄et confirmationem in bono. vt peccare non posset. Nam p̄mum argumētū non concludit. qr licet deus sit summe potens sicut z summe bonus non tamen hoc cōferre potest non ex imperfectione sue potentie. sed ex imperfectione creature. que imperfectio consideratur p̄mo q hoc recipere non potest nec potuit homo vel angelus. Nō qr cum sit creatura esse suum dep̄det a creatore. sicut causatuz a causa sui eē z creare est aliquid ex nihilo facere. iō si sibi relinquitur deficit. conseruatur aūt q̄diu cause influentiaz recipit. Ex emplum si vis de candela; que tamdiu lucet q̄diu habet ceram. Quo stante notum est q deus creauit hominem. z reliquit eū in manu consilij sui. Eccli xvij. Et similiter angelum a p̄ncipio creationis. Et hoc factum est per liberum arbitrium cuiꝰ sicut p̄mū est facere vel obmittere ita p̄mum est a sua cā recedere et non recedere. Et qr hoc est posse peccare: posse ex libtate arbitrij a deo recedere. ideo non potuit b̄ hōi vl angelꝰ recipere. nec ei potuit a deo cōicari vt ex natura haberet libertatē arbitrij z etiā ex natura hr̄et non posse peccare. alia imperfectio ex qua hoc nō potuit homini vel angelo cōicari est. qa implicat contradictiones q̄ qr in se nō sunt factibilia dicimus deus non p̄t illa facere. Sed potius dicendum q creature non possunt ista recipe. vt videlicet aliquid sit viuū z mortuū simꝰ z semel. Ita etiam implicat vt aliquis habeat liberum arbitrium ex quo posit cause sue inherere vel non inherere z q possit non peccare. quia si non potest peccare nō potest cause sue nō inherere cum peccatum sit sp̄reto incōmutabili bono rebus mutabilibus inherere. Spernere aūt vel non spernere est ex libertate arbitrij. Secūdū et iam argumentū nō valet. qr si gr̄a cōfirmationis verteret creature in naturaz ita q ex p̄ncipijs essentialibus haberet non posse peccare. tunc non hr̄et z aliquo dono accidentali z gr̄a non posse deficeret peccare sed hr̄et hoc p naturaz z tunc esset deus quod est absurdum. Hanc solutionem tangit sanctꝰ Tho. vbi supra in solutione vltimi argumenti. cum dicit q quandocūqz alicui nature conuenit aliquod accidens

quod ex influentia superioris tantum modo inest. non pōt inferior natura illud accidens p se habere nisi efficeret nature superioris. sicut si aer illuminat in actu p ignē nō pōt esse q sit de natura sua lucidus i actu nisi fiat ignis. Dico ergo q cū cōfirmatio insit creature rōnali solū p gratiā q est quoddā spūale lumen ⁊ similitudo increati luminis nō potest esse q aliqua creatura ex natura sua ꝓfirmationē habeat vel gram nisi efficeret diuine nature p esse dicamus eiusdē nature. qō est oīno impossibile. Cōcludamus q nō posse peccare p naturā deo tm̄ mō cōuenit eo q sicut abesse deficere nō potest cum dat oībus esse ita nec a rectitudine bonitatis deficere cū hoc ei ꝓueniat p cōditionem sue nature. Oībus āt aliis q hoc habent vt peccare non possint cōfertur ex hoc q confirmant p gratiam i bono. ex qua filij dei efficiunt ⁊ quodammodo diuine nature cōsortes.

Declaratur questio super duas permissiones diuinas quas deus iuste permisit videlicz diabolum actorē omnis mali peccare simul et primos parentes cadere ex q̄bus maleficorum opera iuste permittūtur. ⁊ est tredecima in ordine prime partis.

Ecūda questio si mul ⁊ propositio q deus iuste permisit quasdaz creaturas angelicas quas aliter condere non potuit nisi q peccare possent etiā actu peccare. Et quasdam simili modo creatas per gratiam ꝑseruare ⁊ hoc absq; per uia tentatione. hominem ꝙ iuste permisit ⁊ tentari ⁊ peccare. que oīa sic declarantur. Nam ad prouidentiam diuinam ptinet vt vnūquodq; in sua natura relinq̄at ⁊ i suis naturalibus operibus non omnino impediatur. q vt Dionisius dicit. iiij. ca. de di. no. Prouidentia non est corruptiua nature ꝫ saluatiua. quo stante cum manifestuz sit q sicut bonū gentis diuinius ꝫ bonum vnius. j. Ethi. Ita ⁊ bonū vniuersi excedit bonū ꝓticulare cuiuscūq; nature create in particulari. Ideo etiam attendere oportet q si peccatū oīno impediretur p hoc multi gradus tollerentur ꝓfectionis. tolleret eñ natura illa que potest peccare ⁊ nō peccare Q; si dicat. tñ habuisset hō ex additiōe nature vt ꝓius tactū est. Rñdetur Si nullum pctm̄ fuisset subsecutū in actu ꝫ statim confirmatio tūc sp lateret q̄d gratie deberet in bonis erga deū ⁊ q̄d potestas peccādi potuisz ⁊ plura alia quibus ablatis vtiq; vniuersi multuz detraheret. Decuit etiaz vt nullo suggerente ab extra peccaret. ꝫ occasionē peccandi ex seipo susciperet qō ⁊ fecit vbi deo equalis esse voluit. qō est intelligenduz non simpliciter ⁊ directe nec indirecte. sed solum ſm quid. ⁊ hoc declaratur ꝓpter auctoritatem Esa. xiiij. In celum ascendā ⁊ similis ero altissimo. non enim simpliciter ⁊ directe. q; sic habuisset intellectū ligatū ⁊ erronee appetendo aliquid qō sibi erat impossibile. Cognouit enim se esse creaturam ⁊ deo creatū. ⁊ ideo equalem fieri creatori cognouit hoc sibi esse impossibile. Nec etiam indirecte q; cum totum bonum angeli ⁊ creature est in hoc q̄ deo subest. sicut tota claritas aeris est in hoc q subiicitur radijs sol ideo hoc angelo non potuit appeti. q; appetijsset contra bonū nature sed appetijt dei equalitatem non absolute ꝫ scōm quid. hoc sic est. cum deus habz per naturam suam duo. beatitudinez ⁊ bonitatem ⁊ aliud ⁊ q; ab ipo omnis creature beatitudo ⁊ bonitas transsum

ditur. videns angelus dignitatem nature sue qua creaturis cunctis preemi nebat voluit & appetijt a se in oia inferiora beatitudinem & bonitatem deriuari & hoc p̃ sua naturalia ita q̃ ipe primo illa ex natura haberet & sic alie creature ex nobilitate sue nature acciperent. Et ḋa etiam illa appetijt a deo et sub deo volens esse dummodo ista haberet ideo nec etiã q̃tum ad modum habendi deo equipari voluit. ꝫ tantũmodo scõm quid. Nota insup q̃ quia suũ desiderũ attentauit vt ad actũ perduceret. ideo subito suũ desiderũ alijs exposuit. Et quia subito eriã fuit aliorum angelorũ visio desiderij & consensus quersus sui desiderij. Ideo peccatum primi angeli aliorũ pctã excessit & precessit quãtitate culpe & causalitate, nõ tñ duratione. ita q̃ illud Apoc. xij. Draco de celo cadens traxit terciam partem stellarũ. Et in figura leuiathan habet. Ipe est rex sup oẽs filios superbie & rex. fm phm. v. metha. dr̃ principium inq̃tum mouet p̃ suam voluntatem & imperiũ sibi subiectos. Ideo & suũ peccatũ aliorũ occasio peccandi fuit. ita q̃ ipe primus a nullo extrinseco tentatus alios extrinsece tentauit. Et ḋem qõ dictum est q̃ instantanea opatio in oĩbus illis fuit exemplificatur hoc ex sensibilibus. Nam simul tpe sunt illuminatio aeris visio colorũ & discretio rei vise. Hec ad longũ posui vt cõsiderando tam stupendã permissionem diuinam sup nobilissimas creaturas ꝓpter vnũ dũtaxat peccatũ ambitionis quõ nõ priculares pmissiones sup maleficiorũ opa ꝓpter maiora pctã q̃tũ ad aliquas circũstantias admittet. Nã maleficiorũ peccata i varijs circumstantijs pctũ angeli & primorũ parentum excedũt vt iam in scõa questione patebit. Sz & hoc q̃ ꝓuidentia dei iuste pmisit primũz hoiem tentari & peccare ex his q̃ dicta sunt de transgressoribus angelis satis patere põt. Sicut eñ ad eundẽ finẽ hõ & angelus creati fuerũt & in libertate arbitrij relicti. Ideo vt beatitudinis premiũ non absq̃ merito perciperent ideo sicut angelus a casu nõ fuit ꝑseruat9 vt ptãs pecandi ex vno. & ptãs gr̃e ꝓfirmationis ex altero ad decorem vniuersi pateseret. ita & circa hominẽ seruari oportuit. Hñ et. s. Tho. i. ij. di. xxiij. arti. ij. Illud ex quo deus apparet laudabil' non debet penitus impediri. ꝫ in peccatis etiã de9 apparet laudabilis cum p̃ misericordiã parcit & p̃ iusticiaz punit. vñ nõ debuit pctũ impedire. tantũmodo breuiter & recapitulando ad ꝓpositum redeam9 dicam9. Q̃ iusta dei ꝓuidentia hõ in his permissus est multis rõnibus. Prima vt ostendat dei potentia q̃ solus inuertibilis ẽ oĩs autẽ creatura mutabilis. Scõa aũt rõ vt declaret dei sapientia que ex malo scit elicere bonũ. qõ nõ potuit fieri nisi deus creaturam peccare pmisisset. Tercia vt manifestet dei clementia. in qua xps p̃ mortẽ suã hoiem perditũ liberauit. Quarto vt ostendat dei iusticia que non solum reddit bonis p̃mia ꝫ & malis supplicia. Quinta vt homo nõ sit peiozis ꝯditionis q̃ alie creature quas oĩes sic deus administrat vt eas agere ꝓprijs motibus sinat. Hñ & hominẽ ꝓprio arbitrio relinquẽ debuit. Sexta est laus humana laus enim viri iusti q̃ potuit & non est trãsgressus Septima ẽ decor vniuersi. quia sicut triplex malum culpe pene & damni inuenitur ita ex opposito triplex bonũ. s. honestũ bonũ delectabile & vtile. decoratur. Nam culpa decorat honestas per penam delectabilitas. per damnũ summa vtilitas. Et p̃ hec patet responsio ad argumenta.

Solutiones argumentorũ

n Am ad primũ vbi dr asserere q̃ dyabolo p̃mittat ptãs nocendi hominibus sit hereticũ. Oppositum potius patet. ꝗa sicut asserere q̃ deus non p̃mittat hoiem ex libertate arbitrij peccare qñ vult est hereticum. ita asserere q̃ deus pctm̃ dimittat inultum. hoc ãt fit p ptãtem nocẽdi hominibus in vindictã maloꝝ z ad decoꝛez vniuersi. iuxta illud Aug. in li. soliloq̃ oꝛum. Justisti dñe z ita est vt nũq̃ dedecus culpe sit sine decoꝛe vindicte. Probatio deniq̃ argumenti nõ valet de sapiente puisoꝛe q̃ excludit defectũ z malũ q̃tũ potest. qꝛ aliud est de eo q̃ habet curã particularẽ z de pꝛouisoꝛe vniuersali. Nam primꝰ ex malo nõ pt elicere bonũ sicut vniuersalis puisor facit vt p precedentia patuit. Ad scõm patuit q̃ tam potentia q̃ bonitas z iustitia diuina patescũt in hoc q̃ mala p̃mittit. vñ qñ dr. Aut deus potest mala impedire aut nõ. Dicit q̃ potest impedire ꝙ non debuit rationibus ꝓactis. Nec valet iustantia si dicat ergo vult mala fieri cũ potest ipedire z non vult qꝛ vt in argumentis p veritate tactuꝫ est. Deus non potest velle mala neq̃ vult mala fieri neq̃ vult malũ nõ fieri ꝙ vult p̃mittere malũ fieri z hoc ꝓpter pfectionem vniuersi. Ad terciũ Aug. z pbus loquũtur de cognitione humana cui melius est non cognoscere mala z vilia duplici de causa. Primo ꝗa p ea impedimur interdũ a pſideratõe maloꝝ z ꝓ ptingit qꝛ nõ possumꝰ simꝫ multa itelligere. Etiã z ea de causa q̃ cogitatio maloꝝ puertit interdũ volũtatẽ in malũ. Hec ãt in deo locũ non hñt q̃ intelligũt oia opa hoim z maleficoꝝ absq̃ aliq̃ defectu. Ad q̃tũ apls curã dei a bobꝰ remouit. vt oñdat q̃ qꝛ creatura rõnalis hz p libeꝝ arbitrium dominiũ sul actus vt dcm̃ est. Ideo vt ei imputet aliq̃d ad culpã vel ad meritum z reddat ei iuſt boc pena vel premiũ. hz deus ſpecialẽ de eo puidẽtiaz fm que irrõnabilia nõ puident. Velle ãũt asserere q̃ indiuidua irrõnabiliũ creaturaꝝ ex illa auctoꝛitate nõ pertinerent ad diuinã puidentiã esset hereticum. qꝛ esset asserere q̃ non omnia subiecta essent diuine puidentie ꝓtra scripture sacre ꝓmendationem sup diuinã sapientiã que attingit a fine vsq̃ ad finem foꝛtiter z disponit oñia suauiter. z esset erroꝛ rabi moyses vt in argumentis p veritate patuit. Ad quintum quia homo non est instituto nature. sed vtit naturalibus opibus artĩ z virtutis ad suũ vsum. Ideo puidentia humana non se extendit ad necessaria que ex natura puenũt. vt q̃ crastino oꝛiatur. ad que tñ se extendit puidẽtia dei eo q̃ ipse ẽ actoꝛ nature. Vñ z defectus naturales. etiam si ex cursu reꝝ naturaliũ puenirent adhuc diuine puidentie subiacerent. quare z Democritus z alij philosophi naturales errauerunt attribuentes soli necessitate materie quicquid inferioꝛibꝰ accideret. Ad vltimũ licet omnis pena infligitur a deo ꝓpter peccata nõ tamen semper maioꝛibus peccatoꝛibus maleficia infliguntur. vel quia diabolus non vult vt illos affligat z tentat quos iusto titulo possidere se cernit. vel ideo vt non ad deum accelerãt iuxta illũ. Multiplicate sunt infirmitates. postea acceleraverũt ꝛc. Et q̃ omnis pena infligitur a deo ꝓpter peccata patet ex sequentibus. quia iuxta Hieronymũ. Quitquid patimur peccatis nostris meremur.

Declarat q̃ pctã maleficoꝝ ḡuioꝛa sunt pctis maloꝝ ãgeloꝝ z ꝓmoꝝ parentũ. Vñ sic̃ inocẽtes puniũt ex cul-

pis parẽtum. ita ⁊ iam plures innoxij damnificantur ⁊ maleficiunt ꝓpter peccata maleficorum.

Questio decimaquarta. ⁊ est tota materia predicabilis.

Ed sup enormi-

tatem criminũ queritꝝ. In maleficoꝝ flagitia cũcta mala q̃ deus fieri sinit et vsq; in pñs a principio mundi fieri permisit tam in culpis q̃ in penis ⁊ damnis excedunt. Et videt q̃ nõ ꝓcipue q̃ ad culpã. Nã pctũ qõ qs ꝓmittit qõ faciliter vitare potuisset excedit pctũ qõ alter ꝓmittit qõ ita faciliter vitare nõ potuit. Ptz ꝑ Aug. in de ci. dei. Magna est in peccãdo iniq̃tas vbi est tãta in ñ peccãdo facilitas. Sz adam ⁊ plures q̃ ex aliquo statu p fectionis seu etiã gr̃e peccauerũt. Facilius ꝓpter assistentiã gr̃e pctã vitare potuissent. pserti̇m adã q̃ in gr̃a creatꝰ fuerat q̃ plures malefice q̃ hmõi dona nõ ꝓceperũt, q̃ illoꝝ pctã oĩa maleficorum flagitia excedunt. Preterea quo ad penã, maioꝝ culpe maioꝝ pena debetur. q̃ peccatũ ade grauissime punitum fuit in hoc qõ vt ptz in oẽs posteros eius pena cũ culpa ostendit i trãsfusione originalis peccati q̃ eius peccatum grauius est oĩbus alijs peccatꝭ Preterea quo ad damnũ Nam iuxta Aug. Ex hoc aliq̃d est malũ qz adimit bonũ. q̃ vbi plus de bono amittit ibi maioꝝ culpa ꝓcessit. q̃ peccatũ ꝑmi parentis maius damnũ tam in naturalibus q̃ in gratuitis intulit vbi nos innocentia ⁊ immortalitate priuauit quod nullum alioꝝ sequentiũ pctã intulit. ergo ꝛc. Sz ꝫ id qõ plures rõnes mall includit magis est malũ. q̃ pctã maleficaꝝ sunt hmõi. Nam oĩa mala i bonis nature ⁊ fortune ꝓcurare possunt deo ꝓmittente, vt ex bulla pape deducitur. Preterea adaz peccauit solũmõ faciendo illud quod est vtroq; modo malũ qz ꝓhibitũ. ⁊ qõ nõ erat malum ẽm se. Sz malefici ⁊ alij pctõres peccant faciendo illud qõ est vtroq; mõ malũ ⁊ ẽm se ⁊ ꝓhibitũ. vt homicidia ⁊ alia multa inhibita. Vñ pctã eoꝝ graniora sunt alijs peccatis. Preterea pctũ qõ est ex certa malicia est grauiꝰ pctõ qõ est ꝑ ignorantiã. q̃ malefice ex magna malicia ꝓtemnũt fidẽ ⁊ sacramenta fidei ꝓut plures confesse sunt. Kñsio. q̃ mala q̃ a modernis malefic ꝓpetrant cũcta alia mala q̃ deus vnq; fieri ꝓmisit ẽm qõ i titlo q̃stiõis tãgit excedũt. ⁊ hoc quo ad pctã q̃ ꝓtingũt in puersitate moꝝ. licet secus sit ỏ peccatis q̃ opponũtur alijs vtutibꝰ theologicis. potest ostẽdi triplici via. Primo in generali ꝓparãdo eoꝝ opa indifferenter ad quecunq; flagitia mundi. Secũdo in speciali ꝓparando ad species superstitionis ex quocũq; pacto cum demonibus inito. Tercio cõparando illa ad peccata maloꝝ angelorum: aut etiã primoꝝ parentũ. Primũ sic. Nã cũ triplex sit malũ. videlicz. culpe pene damni. eo q̃ triplex sit bonũ cui illa opponunt. s. honestũ. delectabile. ⁊ vtile. Et culpe opponit honestũ Pene delectabile. Dãno vtile. Oz culpa maleficaꝝ excedit cuncta alia peccata sic apparet. Nã iuxta doctrinaz sancti Tho. in. ij. di. xxij. ar. ij. Licet in pctõ multa possint considerari ex q̃bus pcti grauitas vel etiã leuitas trahi potest. Vñ ⁊ contingit q̃ idem peccatum qõ scõm vnũ eoꝝ est grauius ẽm aliud leuius inueniatur ꝓut dicere possumꝰ. In fornicatione iuuenis peccat. senex insanit. Tamen illa simpliciter grauiora sunt que plures ⁊ potentiores habent non dico circumstantias solum sed in specie ⁊ quantitate peccati essentiali. peccati grauitatem. Et sic dicerẽ

possumus q licet peccatum ade ẽ̄tuz ad aliquas circumstantias grauius sit omnibus alijs peccatis ẽ̄tum ad hoc q minozi temptatõne pulsatus cecidit quia videlicet tantũ ab extrinseco. Et etiam qz facilius resistere potuisset ꝓpter originale iusticiam in qua creatꝰ erat. Tamen ẽ̄tum ad speciem t quãtitatem peccati t etiam ẽ̄tum ad alias circũstantias que pctũ magis aggrauant sicut multa grauiora pctã sunt secuta: ita t inter illa oñia maleficoꝝ excedũt qõ etiã clarius ex duobus deducit. Nam sicut vnũ peccatũ dicit maiꝰ altero vel causalitate vt pctũ luciferi. vel generalitate vt pctũ ade. vel deformitate vt pctũ Jude. Vel difficultate remittendi vt pctũ in spũm̃sctũ. Vl̃ periculo vt peccatũ ignorantie. Vel insepabilitate vt peccatũ cupiditatiz. Vl̃ ꝓnitatate vt pctũ carnis. Vel diuine maiestatis offensione: vt pctũ ydolatrie t infidelitatis. Vel expugnãdi difficultate vt superbia. Vel mentis cecitate vt ira. Ita t post pctũ luciferi oñia alia pctã maleficoꝝ opera excedũt: taz in deformitate crucifixum abnegãtes. ẽ̄ t ꝓnitate spurcitias carnis cũ demonibus exercentes. Ac mentis cecitate in oñe nocumentũ tam animarũ ẽ̄ corpoꝝ hominum t iumentoꝝ toto malignitatis spũ debachantes. ꝑ nt ex supradictis patuit. Qõ etiã iuxta ysiõ. nomen ostendit. Dicunt eñ maleficiob facinoꝝ magnitudinez ꝛc. vt supra patuit. Deducit t ex isto. Nã cum duo sunt in peccato auersio t conuersio. Juxta illud Augustini. Peccatum est spreto incommutabili bono rebus mutabilibus inherere. Et ipsa etiam auersio a deo sit tãẽ̄ formale sicut ipsa conuersio tanẽ̄ materiale. Jdeo tanto aliquod peccatum est grauius: quanto magis homo per ipsum a deo separatur. Et quia per infidelitatez homo maxime a deo elongat. ideo t maius omnibus peccatis maleficium infidelitatis existit. Et hoc declaratur q nomen heresis quod est etiam apostasia a fide simul et q tota earũ vita peccatum est. De primo. Nam cum peccatum infidelitatis consistat in renitẽdo fidei. Et hoc potest dupliciter fieri: vel qz renitit fidei nondũ susceptę aut susceptę. Si pzio mõ tũc est infidelitas paganoꝝ seu gentilium. Si secundo modo tũc iterum dupliciter. qz aut renititur christiane fidei susceptę in figura aut in ipsa manifestatõne veritatis. Primo modo est infidelitas iudeoꝝ. Secundo modo infidelitas hereticoꝝ. Vnde patet q heresis maleficarum inter tres species infidelitatis grauissima existit. quod etiam ratione et auctoritate comprobat. Naz. ij. Petri. ij. dicit. Melius erat illis viam veritatis non cognoscere ẽ̄ post cognitam retroꝛsum conuerti. Ratõne. Naz sicut grauius peccat qui nõ implet qõ promisit ẽ̄ ille qui non implet hoc qõ nunẽ̄ promisit. Jdeo infidelitas hereticoꝝ qui profitentur fidez euangelij et tamen ei renituntur corrumpentes ipsam grauius peccant ẽ̄ iudei et pagani. Et iterum. Judei grauius peccant ẽ̄ pagani. quia susceperunt fidei christiane figuram in veteri lege quaz male interpretantes corrumpũt quod pagani non faciunt. ideo etiam ipsoꝝ infidelitas est grauius peccatum ẽ̄ infidelitas gentilium qui nunẽ̄ fidẽ euãgelij susceperunt. De secundo q t apostate nuncupantur. Nam ẽm Thomã secũda scõe. q. xij. Apostasia importat q̃ndam retrocessionem a deo et religione que fit per diuersos modos quibꝰ homo coniungitur deo. vel per fidẽ. Vel per per subiectam ad obediendum voluntatẽ. Vel q religionẽ. t clericatum Scõm qõ etiam dicit Raymundus t

Hostien. q apostasia est temerarius a fidei statu vel obedientie vel religiōis excessus. Et cum remoto priori remouet posterius: sed non econuerso. Ido et prima alias duas excedit. scilz apostasia a fide pcedit a religione. de qua xlviij. distin. quan tūlibet. et. xvj. q. j. legi nō debet. Tamē fm Ray. nō iudicatur apostata seu fugitiu⁹ etiā si ad longunqua diu eua get. nisi postq̄ sic viuit q animū redeundi se disposuisse ostendit. ff. de re mili. l. desertores. Et hoc fieret si vxorem duceret vel simile tale. Similiter et apostasiam inobedientie vbi quisponte contemnit precepta ecclesie t prelatoꝝ. de qua. iij. q. iiij. alieni. Quia etiā infamis efficit repellitur a testimonio t debet excōmunicari. xj q. iij. Si aūt. Vnde et apostasia ō qua loquimur super apostasiā maleficarū dicit apostasia perfidie q̄ et tanto grauior. quanto t cū inimico fidei ratōis salutis per pactū expressuz peragitur. Hoc em̄ habent facere malefice t hoc inimicus ille exigit vel in toto vel ī pte Reperte sunt em̄ per nos inquisitores que omnes fidei articulos abnegauerant. quasdam vero certas in numero semper tamen confessionem veram et sacramentalem habeāt abnegare. Vnde et Juliani apostate perfidia non videtur tanta fuisse licet in alijs aduersus ecclesiam maloza exercuisset. de q̄ t. ij. q. vij. non potest. Si quis vero incidentaliter quereret. Quid si mente t corde fidem tenerent quoꝝ scrutator solum deus est. et non quecunq̄ angelica creatura vt supza patuit. facerēt tamen reuerentiam et obedientiam diabolo per actus exteriores. Dicenduz videtur q cum apostasia perfidie dupliciter potest fieri. per actus infidelitatis exteriores absq̄ expresso pacto cuz demone inito. sicut qui in terris infidelium mahumeticam vitam assumeret aut in terris christianoꝝ cum expresso pacto ꝛc. Primi vbi mente retinent fidem. actu tamen exteriori negant. licet non sint apostate nec heretici tñ mortaliter peccant. Sic em̄ salomon dijs suarū vxoꝝ reuerentiam exhibuit. Nec em̄ aliquis excusat si ex metu hoc faceret. quia fm Aug. Sanct⁹ est mori fame q̄ vesci idoloticis. aliqui habēt Sacius. xxxij. q. iiij. Sacius. Malefice aūt quantūcunq̄ fidem retinent corde et abnegant ore apostate tamen iudicant eo q fedus cum morte et pactū cum inferno pepigerūt. Vnde sanct⁹ Thomas in. ij. distin. iiij. ar. vltio. Loquens de similib⁹ operibus magicis. Et qui quocunq̄ modo auxiliū petūt a demonibus dicit. In oīb̄ ē apostasia a fide propter pactū initum cuz demone vel verbotenus si inuocatio interfit vel facto aliquo etiaz si sacrificia desint. non em̄ potest homo duob⁹ dominis seruire. Id idem Albertus vbi supza distin. viij. vbi queritur. Vtrum magicis t mathematicis intendere sit peccatū et apostasia a fide. Ita respondit. In talibus est semper apostasia ꝑbi vel operis. Si em̄ inuocationes fiant tūc apertum pactum initur cū demone et tūc est aperta apostasia verborum. Si aūt non fit nisi opere simplici tūc est apostasia operis. Et q̄ in his omnib⁹ semper est fidei contumelia q̄ expectat a demone quod expectanduz est a deo ideo semper apostasia iudicatur. Ecce q̄ clare duplicem apostasiaz ponūt terciam subintelligentes scilicz cordis que si desit tamen malefice verbis et operib⁹ apostatrices iudicantur Penis ergo vt patebit t hereticoꝝ et apostataꝝ subiacere debent. Est et ecia criminis enormitas p̄ cūctis alijs heresibus in eis. Nam si iuxta Augustinum omnis infidelium vita peccatum est. xxviij. q. j. S. ij. et est glosa sup

illud Romanor. xiiij. Omne qđ non est ex fide peccatuz est. Quid iudicandum est de tota vita. id est de omnib⁹ alijs operibus maleficarū que tamen non ad complacentiam demonū fiant sicut ieiunare. ecclesias frequētare. cōmunicare et sic de alijs. In omnib⁹ em peccant mortaliter quod sic declarat. Tanta est em labes huius peccati q̄ facultatem resurgendi: licet non ex toto amputat. eo q̄ peccatum non corrumpit totum bonum nature et lumen naturale in eis remaneat. Tamen ꝓpter prestitum homagium nisi ab illo absoluant. omnia eorum opera etiam de genere bonorum sunt potius de genere malorū quod in alijs infidelibus non cernit. Nam ām Tho. scđa scđe. qō. x. In omnis actio infidelis sit peccatuz dicit q̄ ẽ̄ius opera infideliuz que sunt de genere bonor vt ieunia elemosyne et huiusmodi non sint eis meritoria ꝓpter infidelitatem que est grauissimuz peccatorū. tamen quia peccatū nō corrumpit totum bonū nature: sed remanet in eis lumen naturale. Ideo non omnis actus eorum est mortale peccatum. sed actus procedens ex ipsa infidelitate vel relatus ad ipsam etiaz si sit de genere bonorū. puta saracenus ieunat vt seruat legem. Mahumeti de ieunio mandatē. Judeus celebrat suas festiuitates z hmōi in his est mortale. Et sic intelligit illud Augustini supra allegatū. Oēs infidelū vita peccatum est.

Q̄ malefice grauissimas merentur penas vltra omnes flagitiosos mundi.

Eniqz q̄ eorum flagicia cuncta alior peccata excedūt ẽ̄tum ad demeritum pene declarat. Primo quo ad penam hereticis infligendam. Secundo q̄ ad penam apostatis inferendā. Nam heretici quadruplici pena puniunt scōm Raymundū scilicet excōmunicatōne depositione. rerū ablatione. z corporali morte. De quibus omnib⁹ lector inueniet super primū. de senten. excom. Nouerit. et super secundū. xxiiij. qō. j. Qui contra pacem. et terciū. disti. viij. quo iure. et. xxiij. q. vij. capi. j. et sequenti. super quartū. eodē titulo. scilicet de hereticis. Excōmunicamus primo et secūdo. imo et grauissimas incurrunt penas. Credentes. receptatores. fautores et defensores. Nam vltra penā excōicationis illis inflictam heretici eus fautoribus et defensorib⁹ suis et receptatoribus et ipsor filij vsq̄ ad scđaz generationem per lineā paternā. p lineaz vero maternā vsq̄ ad primū gradū ad nullū beneficiū vel officiū ecclesiasticū admittunt vt eo. ti. quicunq̄. et ca. statutū. libro. vj. Sed super terciaz penaz si heretici habent filios catholicos priuāt paterna hereditate in detestatiōez criminis. Et super quartā penā si post deprehensionez erroris continuo non velit reuerti et hereſim abiurare subito debet comburi si laicus est. Falsarij ei pecunie statim morti tradunt quanto magis falsarij fidei. Si vero clericus post solennem degradationem relinq̄tur curie seculari occidendus. Si āt reuertantur ad fidem detrudi debent in perpetuum carcerem. de hereticis. Excommunicamus. primo et secundo. et hoc de rigore iuris. Mitius tamē agitur cū eis post abiuratōnē quā ad arbitrium episcopi et inquisitoris facē debent ꝓut in tercia parte operis patebit vbi de variis modis sententiādi tales tractat. quis etiā dicat deprehēsus z conuict⁹ seu etiaz relapsus. Dis aūt modis mulctare maleficas nō vi sufficere cū non sint simplices hereticę. ſ z

apostate et vltra hoc q̄ in ipsa 'apostasia non hominib⁹ propter metum aut carnis oblectamenta fidem abnegant. vt supra tactus est. Sed ipsis demonibus vltra abnegatōnem etiam homagium corpora ⁊ animas offerendo prestant. Ex quib⁹ satis probabile videtur q̄ q̄tumcunq; peniteant ⁊ ad fidem reuertantur non debent sicut alij heretici carceribus perpetuis mancipari sed vltimo supplicio puniri. ⁊ hoc etiaz p̄pter damna temporalia hominibus et iumentis variis modis illata leges imperant. vt patet. C. de maleficis. l. null⁹ l. nemo. ⁊. l. culpa. Et est similis culpa prohibita. discere et docere. Et loquuntur leges super sortilegos. quanto magis super maleficos. vbi dicunt q̄ pena illorum est bonoz̄ publicatio et decapitatio. Et si quis tali arte mulierez ad luxuriam prouocauerit: vel econuerso bestijs exponitur. vt dicitur ibidem. l. multi. et de his in prima questione tactum est.

Questiō decimaquinta: Declaratur q̄ propter peccata maleficarum innoxij sepe malefici antur licet etiam interdum p̄pter peccata propria.

Sed et q⁹ diuina permissione plures innoxij dānificantur et puniunt in premissis nocumentis propter aliena peccata maleficarum et non propter culpas proprias. Nec alicui hoc videatur inconueniens ostendit sanctus Thomas secunda secunde. q. cvij. Hoc fieri iuste a deo. loquendo de penis presentis vite triplici ratione. Primo quidem q̄nus homo est res alterius. ⁊ sicut quis punitur in rebus: ita et in penam alterius aliquis puniri pōt. Naz filij ꝑm corpus sunt quedam res ꝑtis. et serui et animalia res dominorum. ⁊ sic filij puniunt quandoq; p̄ parentibus sicut filius natus ex adulterio dauid mortuis fuit q̄ citius. et animalia amalechitarum iussa sunt interfici. q̄nis ⁊ in huiusmodi sit ratio mistica. vt habetur. j. q. iij. ſ. paruulos. Secūdo quia peccatum vnius deriuatur in alterum et hoc dupliciter. Per imitationem sicut filij imitantur peccata parētum et serui ⁊ subditi peccata dominorum vt audacius peccent vt fit in reb⁹ male acquisitis in quib⁹ filij succedūt serui in latrocinijs et guerris iniustis. Vnde sepius interficiunt: et subditi p̄ latorum audacius peccant dum eos peccare cernūt etiam si eadem peccata non committūt vnde et iuste puniūtur. Deriuatur etiam peccatum vni⁹ in alterum per modum meriti. vt subditorum in malum prelatum. id est q̄ peccata subditorum merentur peccatorem prelatum ꝑm illud Job. Regnare facit ypocritaz p̄ propter peccata populi. Deriuatur etiam peccatum ⁊ cōsequenter pena per aliquez consensuz vel dissimulationē. Hoc est quādo superiores peccata non redarguūt tunc sepissime boni cum malis puniūt: vt dicit Aug⁹. in primo de ciui. dei. Exēplum vbi inter nos inquisitores vnus repperit quoddam oppidum mortalitate hominū quasi destitutū: et vbi fama volabat q̄ quedam mulier sepulta lintheamen in quo sepulta erat successiue deglutiret ⁊ q̄ pestis cessare ñ posset nisi ex integro lintheamen deglutiendo ad ventrem consumpsisset. Habito consilio desuper scultetus cum p̄fecto ciuitatis sepulchrum effodientes inuenerūt quasi dimidietatem linthea mínis per os et collum. vsq; in ventrē immissam et consumptam. Quo viso motus scultetus gladiuz extraxit ⁊ ca-

put amputando extra foueam proiecit sicq; subito pestis cessauit. Ex quibus vsq; diuina pmissione peccata illi⁹ vetule super innoxios propter dissimulationem presidentiū punita fuerūt. Nā prehabita inquisitōne repertū fuit ipsam longo tempore vite sue sortilegam et magam fuisse. Exemplū de punitione danid in enumeratōne populi p pestem. Tercio fit diuina permissione vt humane societatis vnio commendet ex qua vnus homo debet pro alio sollicitus esse vt non peccet et ad detestationem peccati dū scilicet pena vni⁹ redundat in omnes. quasi oēs sint vnū corp⁹. Exemplū de peccato Achor Josue. vij. Possum⁹ adhuc addere duos modos prout puniunt mali interdū per bonos interdū etiaz per alios malos. Nam vt Gratian⁹ dicit. xxiij. q. v. §. vltimo. Aliq̄ndo de⁹ punit malos p legitimā potestatem gerentes ex mādato suo. et hoc dupliciter. Interdum cum merito puniendum sicut punivit peccata chananeorū per populū suū. Interdū absq; merito puniendo: sed etiam in ipsorū penam sicut tribū beniamin puniuit. et deleuit vsq; ad paucos. Aliquando punit etiam per populos suos iussu seu pmissione excitatos non tamen intendentes deo obsequi: sed sue satisfacere cupiditati. z ideo cū sui damnatōne sicut iam punit populū suū per thurcos. et sepius ante per alienigenas etiam in veteri lege. Sed nota. q; quacūq; de causa quis puniat si non sustinet patienter penas tūc sūt flagella non ad satisfactionem: sed ad vindictam tantū id est punitionē. Juxta illud Deutro. xxxij. Ignis scilicet pene temporalis succensus est in furore meo. id est in punitione. q; alias nō est in deo furor. et ardebit vsq; ad inferni nouissima. id est vindicta hic incipiet et ardebit vsq; ad extremam damnationem. vt exponit Aug⁹. Et habet de pe. di. iiij. §. auctoritas. Sed si patienter ferant ipsa flagella et sit patiens in statu gratie habent locū satisfactionis vt dicit Tho. in. iiij. Etiam si quis puniret a iudice propter maleficiū cōmissum vel etiam malefica et hoc ꝑm plus et min⁹ ꝑm deuotionem patientis et qualitatem criminis. Mors aūt naturalis cū sit vltimū terribiliū. non tamen est satisfactoria. q; per naturaz inoleuit in penam originalis peccati. Licet ꝑm Scotum etiam volūtarie et cū deuotione expectata et deo oblata i sua amaritudie possit fieri aliq̄ modo satisfactoria. Mors tamen violenta siue q̄s eam meruit siue non semper est satisfactoria si patiēter sustineat z in gr̄a. Et hec quidē q̄ ad penas ꝓpter alio rū petā inflictas. Propter ꝓpria aūt ēt de⁹ flagellat in vita p̄senti z ſpāliter circa maleficia inferenda. Nam thob. vij Super illos q̄ libidini deseruiūt dyabol⁹ accipit potestatem. qō etiam ex p̄cedentib⁹ patuit declarando maleficia circa membra et potentias generatiue potentie que de⁹ ampli⁹ permittit maleficari. Attamen ad predicandū populo notandū q; premissis punitionibus non obstantib⁹ ꝑm q̄s de⁹ pro culpis alienis siue propꝛijs punit hāc regulā iuris pro fundamento teneat z populo proponat q̄ dicit. Sine culpa nisi subsit cā non est aliq̄s puniendus extra de reg. iu. z hec regula locū habz in iudicio poli. i. dei. z in iudicio fori. i. in foro hūano siue seculari siue eccl̄iastico. Declara de iudicio poli. Nā cuz de⁹ duplici pena ſpūali z tēpali punit. In prima inuenit q; nunq̄ sine culpa In scōa inuenit q; interdum bene sine culpa: ꝫ non sine cā. De prima ſpūali pena q̄ cū est triplex scilicet. subtractio gr̄e. vñ sequit obduratio in ꝑstitis. nō fit sine culpa ꝓpria. Scōa pena dam-

ni.id est priuatōnis glorie.hoc etiā nūc̄ infligit sine culpa propria vt i adultis.vel contracta.vt in paruulis in originali decedentibus.Tercia pena sensus.id est cruciatio ignis infernalis etiam patet.Vnde quod dicit Exō.xx. Ego dominus zelotes visitans peccata parentū in filios vsq̄ in terciaz z q̄rtam generationē.intelligit de imitatoribus paternoz scelerū vt exponit gratianus.j.q.iij.§.quibus.vbi etiam dat alias expositōnes.De secūda autē pena temporali punit de⁹.Primo ꝓpter culpam alterius vt supra dictū est.triplici ratione.vel etiam sine culpa aliena et propria:sed nō sine causa.vel etiam ex culpa propria et non aliena.qō si vis scire causas propter quas de⁹ punit z tamen absq̄ culpa aliena et ꝓpria videas quinq̄ modos quos ponit magister in.iiij.distin.xv.capi.ij.Et recipe tres primas causas.Reliquas duas accipe pro culpis ꝓprijs.Nam dicit quinq̄ de causis de⁹ hominē flagellat in vita presenti siue penas infert.Primo vt deus glorificet.Et hoc fit quando miraculose remouet pena siue flagellum: Exemplū de ceco nato.Job.ix.De lazaro resuscitato Joh.xj.Secūdo si primū desit immittit tamen vt meritū cumulet per exercitiū patientie.Ac etiaz vt virtus latens intus alijs manifestet Exemplū in Job.j.et Thob.ij.Tercō vt virtus conseruet per humiliationez flagelloz.Exemplū in Paulo qui de se dicit.ij.ad Corinth.xij.Ne magnitudo reuelationū extollat me dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis mee angelus satbane vt.qui stimul⁹ sm Remigiuz fuit quedam infirmitas corpalis.He sunt cause sine culpa.Quarto vt eterna damnatō hic inchoet.vt scilicet aliqualiter ostendat quid in inferno patiet.Exemplū in herode Act.xij.et in Antiocho. ij.Macha.ix.Quinto vt homo purificetur.vel p expulsionem culpe cuz scilicet ex flagellis ꝓcedit.Exemplum de maria sorore aaron Nūe.xiij.a lepra infecta.z israhelitis prostratis in deserto sm Hiero.xxiij.q.iij.quid ergo.Vel ad satisfactōnem pene.Exemplū in dauid qui post remissionē adulterij commissi quo ad culpaz in penā fuit expulsus de regno.vt patet in.ij.Re.qō notat Greg.de pe.dis.j.si peccatū dauid. Posset etiā dici omnē penā quā patimur procedere ex culpa nostra saltim originali cū qua nascimur q ipsuz est causa omniū causalitatuz.ar.distin.v. ad eius.Sed z tercia pena que z damni loquēdo de illa quo ad eternā damnationem quā in futuro sustinebūt.nemo ambigat quin sup oēs damnatos in penis sensibilib⁹ cruciabunt.Sicut eēi gratie visio i patria.ita mortali culpe pena in inferno succedit.Et sic̄ gradus beatitudinis in patria ꝑmensurātur iuxta gradus charitatis z gre i via ita z mensura supplicioz in inferno iuxta mensurā criminū in via.Hoc ē qō Deut.xxv.dicit.Pro mensura peccati erit z plagaz mod⁹.Et si hoc i alijs peccatis oīnib⁹ tamen in speciali maleficis hoc conuenit qō ad Hebre.x.tangit.Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filiū dei conculcauit z sanguinez testamenti pollutū duxerit.in quo sanctificat⁹ est.Hec sunt propria maleficaz fidem abnegantiuz z p diuinissimū sacramentuz plurima maleficia vt tam in secūda parte patebit exercentiū.

Sextadecima. Declaratur i speciali veritas premissa cōparando opera maleficarnz ad alias superstitiōnis species.

Remissa deni-

q̄z quo ad enormitatem crimi

nū in maleficis probat. q compationē ad alia opera magoꝝ et diuinatorum. Naz cū quatuordecim sint species circa opa supstitiosa ex triplici genere diuinationū. Quoꝝ primū fit per manifestam demonū inuocationē. Secundū per tacitam solam considerationez dispositionis vel motus alicuiꝰ rei. vt siderū dierū. aurarū et hmōi. Terciū p considerationem alicuiꝰ actus humani ad inquirendū aliquid occultū que sortium nomen habent. Et species primi generis diuinatōnis que fit per expressam demonū inuocationē. sint prestigiū. diuinatio somnioꝝ. Nigromantia. Diuinatio phitonica. Geomantia Idromantia. Aeromantia. Piromantia et ariolorum cultus Tho. scōa scōe. q. xcv. ar. xxvj. q. iiij. igit. et. q. v. nec mirū. Species deniq secūdi generis genealitici. aruspices. augures omen seruātibus chyromantia et spatulamantia. Species etiam tercij generis variant fm omnia illa que sortiū nomē habēt ad inquirendū aliquid occultū. scilicet per considerationem punctorum. festucarū. figurarū in plumbo liquefactaꝝ Et de his Thomas. vbi supra. ar. xxvj. q. ij. et. q. iiij. per totū. Tamen hec omnia crimina maleficarum flagicia excedūt. quod de prestantioubus speciebꝰ deducit. Vnde et de minoribus non difficultat. Naz in prima specie vbi aliqui prestigiosis quibusdam apparitionibus sēsus humanos decipiūt vt res corporalis aliter sentiatur per sensum visus aut tactus vt in precedentibꝰ tactum est de modo prestringendi. Malefice his non contente circa membra generatiue potentie illa interdum prestigiosa apparitione auferendo licz nō in rerum veritate. etiam ipsam generatiuam potentiam pluries auferunt. ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat etiam remanente mēbro absq; prestigiosa illusione post cōceptum etiam abortum procurant sepe procurant cum innumeris alijs malis in diuersis etiam formis bestiaruz apparēt vt in superioribus patuit. In secūda deniq; specie que et nigromantia dicit. et fit per mortuorū apparitōnez vel locutionem. cum vt dicit tercio lib. ethy mol. Nigros grece mors dicit latine. mancia vero diuinatio. faciūt autez talia per sanguinem hominis aut alicuius animalis. sup quibusdam caracteribus. sciētes demones sanguinē amare. id est eius effusionē et peccata. Vnde fit vt vbi mortuos ab inferis se vocare putant ad respondendū ad interrogata. demones in eorū similitudinibus apparentes talia exercēt. Et hmōi artis erat illa maga t phitonissa de q. j Reg. xxviij. q ad instantiā saulis samuelem suscitauit. Nec ex hoc putat quis talia esse licita q scriptura cōmemorat aiaz iusti qphete ab inferis vocatā sauli euentū futuri belli etiā p̄mlierē phitonissam apuisse. Quia vt augus. dicit ad simplicianū. Nō est absurdū credē aliq̄ dispensatiōe pmissuz fuisse. vt non dñante arte magica vel potētia: ꝫ dispē satōne occulta. q phitonissaz t saulē latebat se iusti spūs oñderet regi aspectibꝰ dīna euz snia pcussur. Vel nō vere spūs samuelis a sua requie est excitatꝰ ꝫ aliq̄ fātasma t illusio demonū imaginaria diaboli machinatōibꝰ est facta quā appellat Samuelē scriptura. sicut imagines solent suarum rerum nominibus appellari. Hec ex responsiōe cuiusdam argumenti sup questionē. An diuinatio que sit inuocatōne demonū sit illicita. scōa scōe. qō. xcv. ar. iij. Ad secundum. Sed si lectori placet videat responsionem sup vltimū argumētum questionis. An gradus qphie sint in beatis in eadem summa. q. clxxiij. Inspiciat etiā dictū aug. xxvj. q. v. nec mirū. Sed hec pax ad maleficaꝝ opa q̄ nullā in se retinent speciem pietatis

vt inuenti eorũ opera patet sanguinez innocentem fundere non cessantes. occulta quecꝫ dyabolicis instructionibus manifestantes nec vinis aut mortuis parcũt vbi animas cum corporib⁹ interimũt. In tercia denicꝫ specie que est somnioꝝ diuinatio dicit dupliciter obseruak. Primo quando quis vtit somnijs vt valeat aliqꝺ occultũ inuestigare ex reuelatõne maloꝝ spirituuꝫ cum quib⁹ habent pacta expressa quãdo scz ad hoc innocant. Secundo ꝺo quando quis vtit somnijs ad cognoscendũ futura ꝑm q somnia procedũt ex reuelatõne diua vel ex cã naturali intrinseca vel extrinseca quantũ põt se extendere talis virtus non erit illicita diuinatio. hec Tho. vbi supra. Pro cui⁹ intelligẽtia vt predicatores nucleum ad min⁹ habeant. Notandum ad primũ de angelis q cum angelus sit limitate virtutis efficatius reuelare potest aliqꝺ futurorum anime dispositeꝫ indispositeꝫ. Dispositio aũt fit post sedatõez motuum exterioꝝ et interioꝝ vt quãdo silentes sunt noctes et sedati sunt motus sumositatũ et hoc fit circa auroram ꝙndo digestio est ꝑpleta. et hoc dico de nobis peccatorib⁹ sitib⁹ quib⁹ angli ex diuina pietate ad ꝓsecutõz officij aliq reuelãt aut tẽpe studij in auroza intellectꝰ de occult⁹ scripturaꝝ informãte. Presidet em angel⁹ bon⁹ intellectui sicut deus volũtati. et corpa celestia nris corpibus. alijs aũt pfectioꝝib⁹ ꝗbuscũcꝫ põt et quacũcꝫ hora fuelare vigilãdo et dormiẽdo ꝙuis et iuxta pbm. in de som. et vigil. sunt magꝫ apte recipe reuelatões vt dictũ est vno tpe ꝙ altero ꝓut ceteri magi facere ꝓsueuerũt. Ad scõm nota q ex naturali sollicitudine nature ꝺ regimine corpis ꝓtingit q quedã futura bũt cãm naturalẽ in hoie somniante. et tũc illa somnia seu visiones sunt tantũ mõ sig et nõ cause. sicut ex pte angeli dicti est. et hoc accidentiũ futuroꝝ in homine vt sanitat⁷ vel egritudinis vl periculi ꝛc. Et hec est sntia Aristot. vbi supra. Quia natura repũtat in somnis aie aliquas dispositões que sũt in cõrpore ex quib⁹ postea ꝓtingit infirmitas vel aliud. vt si quis somnet de occupationibus igneis. signum est q ꝓdominatur in eo colera. si de aeris vt de volatu et huiusmodi signum est sanguinis. si aque vel alterius liquoris aquei signum est flegmatis si de terreis. signum est melancolie. Et ideo per somnia quandoqꝫ iuuantur medici ad cognoscendum dispositõnis corporis. vt etiam dicit philosophus in eodem libro. Sed hec iterum leuia sunt p comparationem ad somnia a maleficis superstitiose obseruata. Nam si corpora liter vt supra tactum est nolunt transferri: sed tantum imaginarie cernere q a consodalibus maleficis perpetrãtur reponere se habent ad sinistrum latus in nomine sui dyaboli et omniũ demoniorum. Vnde fit vt ei singula imaginaria visione repzesentantur a simili. Si aliqua occulta scire ꝓ se vel alijs hominibus volunt a demonibus per somnia instruuntur non per tacita sed per expressa cum eis pacta inita. Nec iterum per quodcunqꝫ pactum quocũcꝫ modo per aliquod sacrificium alicuius animalis seu sacrilege deprecationis aut cultus etiam latrie exhibitionis: sed seipsas in anima et corpore demonibus offerentes. fidem penitus sacrilego ore abnegando. Nec his contente etiam ꝓprios aut alienos infantes demonibus offerunt aut interimunt. de quibus supra habitum ẽ. In quarta denicꝫ specie que per phitones a phiton appolline. iuxta Isidorum qui auctor diuinandi dicitur fuisse exercetur. non per somnia aut per mortuorum allocutõnez. sed per vinos. vt in

arrepticijs.qui sic arrepti a demonib⁹ vel volūtarie aut inuolūtarie ad predicandū tāmodo futura:z non ad alia flagitia ꝓpetrando agitanť qualis fuit illa puella de qua Actu.xvj. Clamādo post apostolos q̄ essent veri serui dei. Vnde indignatus paulus imperauit spū exire ab ea. Patz q̄ modica sit compatio p respectū ad maleficas z eoꝝ opa.que vtiq̄ sic ob magnitudinē facinoꝝ z enormitatē criminū.iuꝝ Isi do.vis.habitū est nuncupanť. Vnde causa brevitatis de alijs minoꝝib⁹ speciebus diuinationū hec ꝓbare non expedit vbi maiores excedere noscūtur. nam vbi predicatori placet applicare alias species vt geomantiā que fit circa corpus terrestre: vt in vngue vel in ferro vel lapide polito. Idromantiam que fit in aqua vel cristallo. Aeremātiam que fit in aere. Piromantiā que fit in igne. Arioloꝝ que in visceribus animaliū imolatoꝝ in aris demonū. Licz hec oēs p expressam demonū inuocationē fiant.nulla tñ est compatio ad maleficia maleficarū cum ad nullū nocumentū hoīm iumentoꝝ z terre fruguz tendūt directe. Sed ad futurorum precognitionē. De alijs etiā specieb⁹ diuinationū que cū tacita inuocatione z etiam p tacitū vt sic pactū erga demones practicanť vt sunt genealitici seu astrologi sic dicti ꝓpter nataliū cōsiderationes. Aruspices q̄ dies z horas obseruant. Augures q̄ gestus z garrit⁹auiū z omen q̄ verba hoīm obseruāt. Et cyromantici q̄ ex lineamētis manuū aut spatulis aialiū diuinānt. Si cui placet i spiciat p̄ceptoriū Nider circa secundū preceptū z plura inueniet quō sint licita z quō non. Maleficarū vo opera nunq̄ sunt licita.

Decimaseptima est declarati pa quartedecime grauitatē criminis ad peccata quecunq̄ demonum comparando.

Ed z tanta est ea

rū facinoꝝ magnitudo q̄ etiaz maloꝝ angeloꝝ pctā z ruinam excedūt. Et si in culpis quō nō etiā in infernalib⁹ supplicijs. Et ꝑ q̄dem q̄ ad culpas demōstrare nō est difficile varijs rōnib⁹. Primo nā licet eius pctm̄ sit irremissibile: ꝑ tñ non est ꝓpter magnitudinē criminis habēdo respectuz ad eoꝝ naturalia. z p̄cipue fm opinionē illoꝝ qui dicūt eos tantū in naturalibus z nunq̄ in gratuitis fuisse creatos. Et q̄ bonū gratie excedit bonum nature. ideo illoꝝ pctā q̄ a statu gratie cadūt ꝓut malefice fidē susceptā in baptismo abnegātes existūt. eorum vtiq̄ peccata excedunt. Si vo dicam⁹ eos i gra fuisse creatos lz nō cōfirmatos. sic etiā malefice lz nō creati in gra tamē a grā sponte ceciderūt sicut z illevolens peccauit. Secūdo demonstrať. Naz lz eius pctm̄ sit irremissibile varijs ꝺ causis alijs. puta fm Aug⁹. q̄ nullo suggerente peccauit. ideo etiā nullo reparante redire debet. Vel q̄ fm Dama. contra dei formā intellectu peccauit. z cognitio quāto est nobilioꝝ tāto peioꝝ est erroꝝ. Seruus em̄ sciens voluntatem dñi sui z̄. Vel iterū fm eundem Dam. q̄ nō est susceptibilis penitētie. ideo nec venie. z ꝑ ex natura sua. que q̄ spūalis tātūmodo est semel vertibilis. eo q̄ se totam cōuertit q̄ in homie non fit vbi caro sp repugnat spū. Vel iterū q̄ excelso loco peccauit vt in celo hō aūt in terra. His tñ non obstantib⁹ eius culpa in multis alijs minorať cōparatiue ad maleficiarū flagitia. Primo in hoc q̄ ille iuxta Anselmū in q̄dam oratione nulla precedente delicti vindicta superbiens peccauit. Maleficij

ceṽo post tantas penas sepe multis aliis maleficis inflictas imo t post penas quas pciplunt in ecclesia dyabolo occasione sue ruine inflictas omia hec cōtemnūt t nō ad minima pctā mortalia vt ceteri pctōres qui ex infirmitate aut malicia absq; habitu malicie peccant. Sz ex pfunda cordis malicia ad horrenda flagitia pperant. Secūdo q; licet triplex sit status mali angeli. Innocentie Culpe t Miserie seu Pene. Ipse tñ sic ab innocentia semel tantuz cecidit t q ad illam nunq; restitut⁹ fuit. Peccator aūt ad innocentiam p baptismū restitutus iterū ab illo cadens multū profundat. Et sup oēs ipse malefice vt earū flagitia demonstrāt. Tercio ille ꝫ creatorē: nos āt t sup oēs ipe malefice cōtra creatorē t redemptorez ē. Quarto ille dereliquit deū pmittētem videlicz eū peccare t non ex pieta te eū psequentē. nos autē sup oēs ipse malifice peccatis elongamur a deo pmittente t ex pietate nos continuo psequente t beneficijs plimis nos pue nientem. Quinto ille prestat in malicia deo reprobante t suā grām non apponente nos miseri currim⁹ in illā malitiam deo cōtinuo renocante. Sexto ille manet obdurat⁹ ad punientez nos obdurati ad blandientē Et si ambo cōtra deū tñ ille contra se requirentē nos cōtra p nobis morientē. quē vt pmisimus sup omēs malefice dehonestantes offendūt.

Solutiones argumentorum etiam declarant veritatem er cōparationē.

a D argumēta. Ad primū ptz respōsio q ea que in principio corporis questionis tacta sūt. Unde vicz aliqō peccatum debeat censeri grauius altero. t quō pctā maleficarū grauiora cunctis q̄ ad culpaz existunt Ad aliud q̄ ad penam. Dicendū q; sic culpa ade ita t eius pena duplicit considerat. vel quo ad pſonam vel quo ad naturam totā vicz posteritatē ex eo secutam. Primo modo. Sicut maiora pctā fuerūt post eū perpetrata. q; videlicet ipe solūmodo peccauit faciendo illud qō erat malū nō fm se ſ qz phibitū. Fornicationes vo adulteria t homicidia. vtroq; modo mala sūt scz fm se: t qz phibita ideo etiā grauior pena eis debet. Secūdo vo modo. lz maxima pena primū pctm secuta ē. hoc tñ ē q indirectū inq̄tū vicz p eū tota posteritas originali pctō fuit infecta. eo q ipse prim⁹ parens oīm p q̄bus oībus solus filius dei satisfacere potuit potentia ordinata. Pro suo aūt psonali merito dictate diuina gratia penituit t saluatus p⁹ solutionē factā p xpm. incōparabiliter aūt pctā maleficarū excedūt i grauitate. nō ptente de suis plonalib⁹ peccatis t pditōib⁹ cū etiā innumeras alias p⁹ se cōtinue trahūt. Ad terciū dicē dū ex phabitis q ꝫ fuit q accidens in pctō ade q maiorē lesionē intulit. Et ꝫ vicz q naturā integrā inuenit t q corruptā necessario nō volūtarie transfūdere habuit. vñ nō sequit q suū peccatū simpliciter grauiꝰ ceteris fuit. Tum etiā qz hec idē etiā seq̄ntia pctā fecisset si tatē naturā inuenissent. sic t fm mortale pctm nō priuat gr̄az eo q illā non inuenit. puaret aūt si illā inueniret. Hec est solutio sci Tho. in. ij. dist. xxj. art. ij in solutōe scōi argumēti: quā solutionē si q̄s ad plenū vult intelligere hz cōsiderare q adam originalē iusticiā si p stitisset nō trāsfudisset in posteros put Anſel. opinabat. qz etiā aliq̄s p⁹ eū peccare potuisset videbant dctā docto. di. xx. An pueri mox nati fuissent in gratia confirmati. Itez quolibe. cj. An idē qui nunc saluant homies saluati fuissent si adam non peccasset.

Sequitur mod⁹ predicandi contra quiqz argumēta laicoꝝ quib⁹ ꝑbare videntur sparsum q deus ꝓmittit tātā ptātē dyabolo ꝛ maleficis circa huiusmodi maleficic inferēda nō. xviij

Jt deniqz ꝑdicatoꝛ quidus sup certa argumenta laicoꝝ vel etiā ꝓtoꝝ quorūdā q intantū maleficas esse negāt q lz malicia ꝛ potentia demonis ad inferē dū ex suo desiderio hmōi mala ꝓcedāt diuinā tū ꝓmissionē sibi ꝓdescēdētē negant. Nec volūt q deus talia fieri permittat. ꝛ lz modū arguendi nō habeāt ꝛ in tenebris sicut ceci palpitant. iam vnū tā alterū mediū tangēdo. opus tū est eoꝝ assertiones ad qnqz argumenta reducere. Ex qb⁹ vtiqz oēs eoꝝ cauillationes ꝓcedere pñt. Et primo q deus nō ꝓmittat dyabolo ꝑb tanta potestate seuire in homines.

Trū ad maleficiale effectū a demone q maleficā ꝓcurandū sp habet concurrere diuina ꝓmissio. Et arguit qnqz argumētis q deus nō ꝓmittit. vnde etiā maleficiū nihil ē in mundo. Et primū sumit ex pte dei. Secundū ex pte dyaboli. Terciū ex pte malefice. Quartuz ex parte morbi. Quintū ex pte ꝑdicatoꝝ ꝛ iudicū q talia cōtra eas ꝑdicant ꝛ iudicant ꝛ q vtiqz nunqz securi essent. Primo sic. De⁹ punire potest hoiem ꝓpter peccata. et punit gladio fame ꝛ mortalitate. Jtez diuersis alijs infirmitatibus varijs et innumeris quibus humana conditio subiacet. vnde q opus ei nō est aduingere alias punitōes: ideo nō ꝓmittit Secūdo sic. Ex parte dyaboli si vera essent que predicant q videlicz vim generatiuā impedire possunt. vt videlicz mulier non concipiat. vel si concipiat q abortum faciat. vel si nō abortuz q etiā post partū natos interficiūt. vtiqz sic ꝓmere possent totū mundū. Et iterū posset dici q opa dyaboli essent fortiora opibus dei. scz sacramēto matrimonij qō est opus dei. Tercio ex parte hois. Nam videm⁹ si maleficiuz debet esse aliqd in mūdo: tanc aliq homines plus alijs maleficiunt. De quo si queritur vtiqz dicit hoc esse ꝓpter punitionē pcōꝝ. ꝫ hoc est falsum. ꝯ ꝛ illud q maleficia sint in mūdo. Falsitas autem ꝓbat ex eo. qz tūc maiores peccatores ampli⁹ punirent. hoc est falsū cū min⁹ puniant ꝯ alij interdum iusti. q etiā cernit i pueris innocētibus q asserunt maleficiari. Quarto potest addi ꝛ aliud argumentū ex parte dei. hoc q ꝗs impedire posset ꝛ nō impedit ꝫ fieri ꝓmittit. vtiqz iudicat ex sua voluntate ꝓcessisse. Sed deus cuz sit sūme bonus nō potest velle malū. ꝯ nō potest ꝓmittere vt fiat malū qō ipe impedire potest. Jtez ex pte morbi defectus ꝛ infirmitates q dicunt maleficiales sikes etiā sunt defectibus ꝛ infirmitatibus naturalibus. i. qui ex defectu nature ꝓcedūt. q em aliqs claudicat. excecat vl rōne ꝑdit vel etiā morit ex defectu nature cōtingere pñt. vnde nō pñt secure maleficis ascribi. Vltimo ex pte iudicum ꝛ ꝑdicatoꝝ q cū talia aduers⁹ maleficas ꝑdicant ꝛ practicant vtiqz ꝓpter ingens odium a maleficis contra eos cōceptū nūqz essent securi. Sz ꝓ argumēta sumunt ex qōne. j. sup terciū ꝑncipale ꝓme ptis tractat⁹. ꝛ ꝓponunt illa q sūt magis ad ppm quō vicz ꝓmittit mala fieri licz nō velit malū fieri. ꝓmittit aūt ꝓpter admirabilē pfectionē vniuersi q ꝓsiderant i ꝫ q bona cōmēdant eminētius ꝛ magis placēt ꝛ sunt laudabiliora duz compant malis. habent ibi auctes. Jtē pfūda ōi diuie sa

pientie iusticie ⁊ bonitatis relucēt que alʒ essent occulta. Et breuit ꝑ decisione questiōis possūt colligi ex his que ibi tanguntur varia documēta ꝑ informatione populi. vicz ꝙ deus iuste duos casus ꝓmisit. scz angelox ⁊ primox pentū q̄ cū sint maiores alijs oībus casibus. Nō mirū si alij minores ꝓmittātur. Qualiter autē sunt maiores q̄ ad causalitatē nō quo ad alias circūstātias ꝑm quas pctā maleficarū. vt in. iij. q. tangit. ⁊ malox angelox ⁊ primorū pentuz pctā excedūt. ⁊ quare de⁹ iuste ꝓmisit illos ꝑmos casus tangit in. ij. q ex q̄bus ꝑlima colligere ⁊ dilatare potest ad suū placitū. Sed ad respondēdum sup argumenta. Nam ad ꝑmuz cū dicit. Deus sufficienter punit ꝑ naturales infirmitates. mortalitates. gladio ⁊ fame. Respondet ex tribus. Primo quia deus nō limitauit suam virtutem ad naturalem ꝓcessum: aut etiam ad influentias corpox celestiuz vt videlicz ꝓeter illa agere nō possit ideo ⁊ ꝓeter illa sepissime egit in punitionem peccaminū. mortalitatesꝫ alia inferendo ꝓeter oēm influentiaz corporū. sicut in punitione pcti superbie in dauid sup mortalitatē inflictam populo ꝓpter populi numerationē ⁊c. Secūdo hoc vticz congruit diuine sapientie que cum rebus oībus sic administrat vt eas ꝓꝑijs motibus agere sinat. Ideo sicut nō conuenit malicia demonis oino impedire sed potius decet ipsam ꝓmittere vt agat q̄tum ad bonuz vniuersi spectare potest. licet continuo etiā refrenat ꝑ bonos angelos vt non tantū noceat q̄tum nocere vellet. Ita etiam non cōuenit maliciaz humanaz refrenare sup ea ad q̄ ex libertate arbitrij potest. vt est fidem abnegare ⁊ seipsum demoni deuouere que vticz facere in potestate sunt volūtatis humane. Ex quibus etiā duobus cuz deus maxime offendit iuste ꝓmittit ea q̄ a malefica desiderant ⁊ ꝓpter que fidem abnegauit ⁊ ad que dyaboli potētia se extēdit vt est hoibus. iumentis ⁊ terre frugibus posse nocere. Tercio deus iuste ꝓmittit illa mala fieri ꝑ que dyabolus etiam ꝑ indirectū maxime torquet et sūmam recipit displicentiam sed ꝑ illa mala que a maleficis virtute demonū fiunt ꝑ indirectum dyabolus maxime torquet dum contra suaz voluntatem deus oībus malis ad gloriaz sui nois ad fidei cōmendationem. ad electoruz purgationē ⁊ cumulū meritox vtitur. Certū est em̄ ꝙ inter oēs displicentias quas dyabolus ex supbia que semper contra deum erigit. iuxta illud. Supbia eox qui te oderūt ascendit semper hec precipua est qua sibi displicet ꝙ deus oīa sua machinamēta in sui gl̄iaz ⁊c. cōuertit. Iuste ergo deus cūcta permittit. Ad secundū superius responsuz est ⁊ oportet respondere ad duo que iludunt in argumēto. scz ꝙ nō dicitur dyabolus fortior deo nec eius factura imo cernit ꝙ minime virtuz existit cū nihil possit nisi ꝓmissione diuina. vnō eius ⁊tus potest dici minima comparando ad diuinā ꝓmissionē. lz sit maxima compando ad ⁊tutes corꝑales q̄s naturaliter excedit. iuxta illud sepe allegatū. Non est potestas sup terram q̄ ei valeat compari. Job. xli. Alterū ad qō respondendū. Cur vicz deus ponat sup vim generatiuam ꝓmittit maleficia fieri quā sup alios actus humanos. De quibus etiā supra tactum est i materia de ꝓmissione diuina sub titulo. q̄modo malefice vim generatiuā ⁊ actū venereum impedire possunt. Est em̄ ꝑ ꝓpter feditatem illius actus. Et qz originale pctm̄ inflictū ex culpa primorū pentū ꝑ illū actum transfundit ⁊ exemplificat etiam de serpente qui primum instrumentū dyaboli fuit ⁊c. Ad ter-

cium dicendū q sicut intentio t appetitus diaboli maior est ad temptandū bonos q̄ malos: licet ex parte tempta ti magis temptat malos q̄ bonos: id ē q amplior abilitas est in malis ad reci piendū temptatōem demonis q̄ sit in bonis. Ita etiā plus affectat ledere bo nos q̄ malos: licet maiorē abilitatem ledendi inueniret in malis q̄ in bonis Et huius est ratio: qr fm Greg. quan to crebrius qs diabolo se subijcit: tāto intolerabiliorez sibi facit vt ei relucta ri non possit. Sz cum mali crebrius se subijciāt diabolo eis fit temptatio ma gis intolerabilis t frequentior cū non habeant scutū fidei formate quo se tu eantur. De quo scuto apls Ephesi. vj. In omnibus sumentes scutuz fidei in quo positis oia tela nequissimi ignea extinguere. Sz ex alia pte magis t acri us impugnat bonos q̄ malos. Et ra tio quia cū iam possideat malos non aūt bonos: ió magis conaf per tribu lationez trahere ad sui dñiū iustos qs non habet q̄ peccatores possessos: sic aliqs princeps terrenus magis insur git cōtra illum qui plus aufert de iure suo vel q̄ plꝰ nocet regno q̄ cōtra illos q̄ non sibi ptrariaf. Ad quartū q deꝰ pmittit mala fieri non vult tñ mala fi eri vltra pmissa que tacta sunt predica tor declarare potest p q̄nq̄ signa volū tatis diuine que sunt: pceptū: phibitio cōcilium: opatio: t pmissio: vide sctm Thomā pcipue in pma parte: quia ibi planius declarat. q. xix. ar. xij. Nam li cet vna sit volūtas in deo q̄ est ipe deꝰ sic t vna eius essentia: tamen per respe ctum ad eius opera indicaf t significa tur nobis eius voluntas multipliciter fm qđ psalmista dic. Magna opa dñi exquisita in omnes voluntates eius. Dñ voluntas in deo distinguitur nō ex parte rei: q̄ ex parte suoz effectuum ita vt voluntas ꝓprie dicta dicatur voluntas beneplaciti. Voluntas metha phorice dicta dicatur voluntas signi fi quantū videlicet p signa t methapho ra indicatur nobis deū hoc velle. Ad si mili. Sicut paterfamilias vnaz habēs in se voluntatē demonstrat illā quinq̄ modis: scz per se et per aliū. Per se du pliciter: directe t indirecte. Directe cū aliqd opatur: t tunc est opatio. Indire cte aūt qñ non impedit opantem sicut t in. iiij. phisicoz ōr. Removens et p hibens est movens per accidens: t q̄n tum ad hoc ōr signum permissio. Per aliū autē declarat se paterfamilias ali quid velle tripliciter. Vel inquantum ordinat aliquē ad aliqd faciendum ne cessario t phibendo cōtrariū: t sic sūt pceptio in pceptis: t phibitio in affir mativis t negativis pceptis. Vel in quantū ordinat aliquē psuasiue ad ali qua cōciliative: t hoc ptinet ad cōsiliū t sicut voluntas humana manifestaf p hec quinq̄ sic t ipius dei. Q̄ em pre ceptū phibito t consilium dicaf volū tas dei patet p illud Math. vj. Fiat vo luntas tua sicut in celo t in terra: id est vt in terra impleamus eius pcepta vi temus phibita t impleamus p posse cōsilia. Et similiter q permissio t ope ratio dicatur dei voluntas patet p Au gustinum qui dicit in enche. Nihil fit nisi omnipotens deus fieri velit: vel si nendo vt fiat vel faciēdo. Ad ꝓpositus cuz dicitur illud q quis impedire pos set t non impedit iudicatur ex sua vo luntate ꝓcessisse verus est. Sz cum in fertur. Deus est summe bonꝰ: ergo nō potest velle mala fieri: verum est: volū tate beneplaciti t p quatuor signa hu ius voluntatis quia non potest opera ri mala nec precipere mala nec vt non phibeat mala t persuadeat bona sup erogationis: potest autem velle pmit tere mala fieri. Ad aliud quomō cer nunt infirmitates ab invicem vt vna

sit maleficialis: altera naturalis puta ex defectu nature. Rñdetur q̄ variis modis. Primo medicor iudicio. xxvj q.v. Non licet. t. q. ij. ca. Illud: vbi verba Augustini ex scō de doc. xp̄iana. Ad hoc genus superstitionis pertinent omnes ligature t remedia q̄ medicor disciplina condēnat in quibuscunq; rebus suspendendis atq; ligandis. A simili vbi medici ex circūstantijs videli cet etate complexione sana: t subito q̄si in ictu o cculi immutata t q̄ non ex defectu sanguinis stomachi aut labe firmitas acciderit. Judicant illā nō ex defectu nature: ꝫ ab extrinseco accidisse. Et ab extrinseco vbi non ex veneno sa infectione: quia sic sanguis t stomachus malis humoribus esset repletus tūc ex sufficienti diuisione iudicāt esse cum esse maleficialem. Itē scō cum eis exist̄it incurabilis vt nullis medicaminibus eger p̄t releuari: immo potiꝰ cernunt ipm aggrauari. Tercio q; sic subito interdum accidit q̄ iudiciuz infirmi super hoc cōtingit. Res gesta vni ex nobis innotuit. Nā quidaz de optimatibus ciuitatis Spirēsis nimis cer uicose voluntatis vxorem habuit intātum vt cū ipe libens in oibus ei cōplacere studeret: tñ in cunctis fere suis affectionibus ei recalcitrabat t vbis cōtumeliosis semper ipm molestare satagebat. Accidit inde vt domū ingressꝰ quadam die cum mulier solito more contra se b̄riganti verbis obp̄rob̄riosis t ire locuz dare t domū exire volebat ipa hostiū per quod exire habebat cursu veloci anticipando obseruauit t vociferādo contestabatur q̄ nisi eam veberaret nulla p̄obitas aut honestas sibi ineszt. Ad que verba grauia ille manum nō animo letendi extendit t ipaz expansis digitis super spatulam leuit tangendo subito ad terraz collisus omnem sensum perdidit: t per plures septimanas in lecto decumbens grauissima infirmitate detentus fuit: qua in re pensari potest illā infirmitatem nō ex naturali defectu: ꝫ p maleficiū mulieris sibi accidisse. Plura imo quasi innumera ꝑsimilia acta sunt t multis innotuerunt. Sunt q̄dam qui p certam practicā experientiam rei capiunt p hūc modū. Nam plūbum liquefactū sup infirmū tenent t in scutellam plenam aqua infundunt t si imago aliqua condensata cernit: tunc infirmitatez ex maleficio accidisse iudicant: t q̄daz an talis imago ope demonum aut naturali virtute erumpat vbi interrogantur talia practicantes rñdere solent: q̄ virtute saturni super plumbū qui alias malus existit sicut sol sup aurū maleficiū sua virtute ostendere solet. Sed quid de his sentiendū sit: an videlicet practica licita sit an non. Circa tercium p̄ncipale huius tractatus tractabit canonistis eñ videtur licitum vt vana vanis contundant: licet theologis omnino ꝓtrarium videat cuz non sint facienda malavt eueniant bona. Ad vltimū vbi diuersa querunt. Primo cum maleficenon dicantur. Secundo cur p̄ncipibus eis fauentibus ad p̄nicie omnium inimicor ipor non cooperantur. Tercio cur p̄dicatoribus t alijs eos p̄sequentibus non nocere valeant. Ad p̄imū dicendum: q̄ ideo vt plurimuz maleficenon ditant vt iuxta cōplacentiam demonis in ꝓtumeliam creatoris quantū possibile est p̄ vilissimo p̄recio emant. Et scō ne in diuitijs notentur Ad secundum cur p̄ncipibus non nocent causa est manifesta: quia quantuz in ipis est hoc fit vt ipos in amicitia retineant. Et si querit cur eoz inimicis non noceant. Respondetur quia bonꝰ angelus ex altera parte hoc maleficiū impedit iuxta illud Danielis. Princeps persaruz restitit mihi viginti vna

diebus. Vide docto. in .iij. senten. an inter bonos angelos sit pugna ꝛ q̄liter. Ad terciū dicit q ideo nec inquisitoribus aut alijs officialib⁹ nocere possūt quia publica iusticia vtunt. Exempla varia ad hoc possent adduci: ꝫ tempis prolixitas non patitur.

Explicit pars prima

Incipit secunda pars huius operis.

Ecūda pars principalis huius opis. Quia est de modo ꝓcedendi qui a maleficis p maleficijs inferendis obseruatur. Et per decem ꝛ octo capitula distinguitur cū duabus dumtaxat difficultatibus quarū vna in ꝓncipio sup remedia ꝑseruatiua vt videlicet quis maleficiari non possit: altera in fine super remedia amonentia maleficia: et p que maleficiati curari possunt cū ꝑm phm in .iiij. phisycoꝝ remouens ꝛ ꝓhibens coincidunt: ꝛ sunt cause per accidens. Ideo vt p hec totale fundamentū huius horrende heresis habeatur. Circa duo principaliter insistendū erit. Primo circa introitū eaꝝ ꝛ ꝓfessionem sacrilegaꝝ. Scōo circa ꝓgressum in modo opandi ꝛ horrendā obseruantiam. Tercio impedimenta salubria contra eaꝝ maleficia ꝛ remedia ꝑseruatiua: et quia in morali iam laboraꝝm⁹ materia Vñ argumētis varijs ꝛ declaratiōib⁹ vbicꝫ insistere opus non est: cū ea que p capitula sequent sint p precedentes questiones sufficienter discussa. Ideo precamur in deo lectorem ne demonstratōem in omnibus querat vbi accōmodata sufficit ꝓbabilitas ea deducēdo que constant aut visus vel auditus ꝓpria experientia aut fide dignoꝝ relatibus esse vera. Circa primum autem duo principaliter tangentur. Primo diuersi modi ipius demonis innoxios alliciendi. Scōo diuersi modi ipaz heresim ꝓfitendi. Circa secundum vero sex per ordines tangent quo ad modū ꝓcedendi ꝛ curandi. Quia primo de his que a maleficis ꝓ se ꝛ suis corporibus practicantur. Secundo de his que erga alios homines operant. Tercio de his que erga bestias. Et quarto de his ꝗbus terre frugib⁹ nocēt. Quinto de maleficio tantummodo virorūz ꝗbus videlicet maleficijs tantūmodo viri ꝛ non mulieres insistūt. Sexto de questione sup maleficia amouenda: ꝛ ꝗbus modis curantur maleficiati.

Est ergo prima questio p decem ꝛ octo capitula distincta cum totidem modis in suis ritibus variantur et multiplicantur.

Questio prima

Vtrum ꝗs possit p bonos angelos ita benefitiari: q a maleficis per quoscūcꝫ infra scriptos modos non valeat maleficiari. Et videt q non. Eo q per precedentia declaratuz est etiam innoxios et innocentes ꝛ iustos pluries a demōib⁹ affligi vt Job ꝛ plures pueri innocentes qui cernuntur maleficiati cum multis alijs iustis licet non equaliter vt peccatoribus: eo q non in perditionem suarum animarū quamuis bonis fortune et corporum affligantur. In contrarium est maleficiarum fassio q videlicet non omnes ledere valeant: sed tantummodo illos quos cernunt ex informatione demonum diuio auxilio destitutos. Respōsio. Tria sunt genera hominum beneficiati a deo quibus illud ꝑssimuz genus suis maleficijs nocere non potest Et primi sunt q̄ publicā ℨ eos iusticiaz

exercent: aut officio aliquo publico ad uersus eos insistunt. Scõi qui de ritibus ecclesie seruatis ꝛ veneratꝫ vt per aq̃ benedicte aspersionẽ: per salis cõsecrati sumptiõem: per candelarũ in die purificationis: ꝛ frondiũ in die palmarum cõsecratoꝝ vsum licitũ: cũ ad hoc talia ecclesia exorcisat vt vires demonis imminuant seu muniũt: de quib⁹ modis patebit. Tercij sunt q̃ per sctõs angelos varijs ꝛ infinitis modis beneficiañ. De p̃mis ratio dañ ꝛ per varia acta ꝛ gesta comprobañ qz eñ ois ptãs a deo est ꝛ gladiũ portat. Juxta apl'm. In vindictã maloꝝ ꝛ retributõem bonoꝝ non mirũ q̃ tũc angelica potestate demones arcenñ: qñ iustícia in vindictam illius horrendi criminis exercẽ. Notant ad idem doctores: q̃ quia ptãs demonis q̃nq̃ modis impeditur in toto vel in pte. Primo p terminum sue ptãti a deo impositũ: sicut de Job p̃mo ꝛ scõo tangit. Et de illo de quo i fornicario nider legitur q̃ iudici fassus fuerat q̃ dũ quidaz ip̃m inuocasset vt inimicũ suũ vita priuaret aut in corpore lederet: vel ictu fulminis interimeret: cũ vocassem demonẽ ait vt eius auxilio talia ꝓpetrarẽ. Rñdit mihi q̃ neutrũ facere posset: habet inq̃t fidem bonam ꝛ diligenñ se signo crucis munit iccirco non in corpe: ꝫ in vndecima pte fructuũ suoꝝ in cãpo si libet ei nocere possum. Scõo impedit p impedimentũ exterius adhibitum vt in asina balaam. Nume. xxij. Tercio p miraculum impossibilitatis exterius factum. Et sunt qui ex singulari priuilegio beneficiantur. De quo tercij genus hominũ qui maleficiari non possunt iam inferius patebit. Quarto per iudiciuz singulariter disponentis per obstaculum boni angeli: vt de asmodeo interficiente sponsos sare virginis: non autẽ thobiam. Quinto interdum per cautelam sui ip̃ius: quia nõ vult interduz diabolus ledere vt peius inde sequañ: vt cũ exaõicatos vexare posset: sicut ꝛ corinthum quez vexauit excõicatum. Corinth. v. tamen non facit vt fidez ecclesie i claniũ potestate eneruat. Jdeo a siñ etiã dicere possumus q̃ etiã si diuina virtute nõ arcerenñ qñ publica iustícia exercetur: adhuc tamen sepe manum seu ꝓtectionẽ a maleficis voluntarie retrahunt: qz vel timent earũ conuersionẽ: vel qz desiderãt ꝛ accelerant eaꝝ damnatõem. Actis deniq̃ ꝛ gestis hec cõprobañ. Nã ꝛ p̃fatus doctor refert q̃ malefici vbo ꝛ expiẽtia testimonium dederũt: q̃ eo ip̃o quo p rei publice iustície officiales capiunñ: statim omnis maleficoꝝ eneruañ ptãs. Ñ ꝛ quidã iudex petrus noie de quo ꝛ supra mentio facta est: cũ quendã malefi cũ stadlin nomine p suos famulos capere voluisset: tantus tremor eoꝝ manibus incussus fuit ꝛ naribus tã malꝰ fetor illapsus: vt se fere desperarent an maleficum inuadere auderent. Quibus dum iudex imperassz. Secure miserum inuadite: quia publica tact⁹ iustícia omnes vires perdet sue nequitie Et ita rei ꝓbauit effectus: nam captꝰ ꝛ incineratus fuit ꝓpter plurima ab eo perpetrata maleficia que sparsim hinc inde posita sunt ꝛ accõmodata diuersis materijs. Sed ꝛ plura que nobis inquisitoribus in officio inquisitionis laborantibus contigerunt si recitare expediret vtiq̃ animũ lectoris in admirationez verterent. Sed quia laus i oze ꝓprio sordescit potius expedit silẽtio preterire q̃ notam inanis glorie incurrere: illis dumtaxat exceptis que a deo in lucem prodierunt quod celari non possunt. In oppido nempe rauẽspurg dum a consulibus malefice inclinerande interrogarentur: cur nobis inquisitoribus aliqua maleficia sic alijs

hominibus non intulissent. Responderunt. Licet pluries hoc facere attentassent non tamē potuerūt. Et de causa inqrentibus respondebant se nescire nisi q sic a demonibus informate fuissent: quotiens eñ nocturnis t diurnis temporibus nobis infesti fuerūt enarrare non sufficimus: iam vt symee cuz iam vt canes ant capre suis clamoribꝰ t insultibus nos inqetarent: de nocte ad oōnes licet indeuotas surgentibꝰ extra fenestrā loci que tamen in tanta altitudine erat q nisi per longissimas scalas quis adire potuisset: ictu validissimo q̄si ad caput de directo pcutiebat acus linteo quo caput tegebaꝫ inserētes: sic etiā a nobis surgentibus reperiebanꝫ quasi illos capiti nr̄o immittere arte magica voluissent. Sz laus altissimo qui sua pietate absq; meritꝭ nostris nos tanq; publicos iusticie fideiindignos famulos p̄seruauit. De secūdis vero ratio in se patet. Nam ad hoc exorcizanꝫ ab ecclesia t omnino sunt efficacissima remedia ad p̄seruanduz se ab insultibus maleficarū. Quod si q̄ritur per quem moduz quis se munire debet. Dicendum primo de his q̄ absq; alligationibus sacroz verboruz fuerit: t demū de ipis sacris carminibus. Nam de primis licitum est aqua benedicta: etiā quecunq; honesta loca hominū et iumentoz cū inuocatione sanctissime trinitatis t oz̄one dñica in saluationem hominum t iumentoruz aspergere: sic eñ in exorcismo dicit vt vbicūq; aspersa fuerit careat omni immundicia liberetur a noxia nō illic resideat spiritus pestilens ꝛc̄. Homines enim t iumenta saluat dñs iuxta prophetam vnūquodq; p̄o modulo suo. Secundo sicut primum de necessitate ita hoc secundū licet cereum benedictum attendere est de congruitate aspergere videlicet cum tali cereo loca inhabitantia. Tercio herbas consecratas adiungere vel fumigare cum illis habitabilis in aliquo loco occulto coniungere plurimum expedit. Sic enim in ciuitatem Spirensi anno eodem q̄ hic liber est inchoatus contigit: q duz quedam deuota mulier cum quadam suspecta malefica verba habuisset iuxta morem mulierculaꝝ mutuo brigātium rixosa: de nocte tamen cum parvulum lactantem cunis imponere voluisset: t mente reuoluēs ea que de die cuz suspecta malefica peregisset timēs de periculo pueri herbas benedictas puero supposuit aqua simili aspersit: sal exorcizatum oriparum immisit: signo crucis muniuit t cunabulo diligēter alligauit. Et ecce circa modium noctis vagientem puerum audiuit: t dū iuxta morem pueruz contrectare t cunabulū in alto ꝓpe lectum positū mouere voluisset cunabuluz quidem monit: sed puerum contrectare quia aberat non potuit: tremens paupercula t de pueri amissione vehementer dolēs lumine accenso paruuluz vagiantem sub lectica t in angulo sine tamen lesione reperit. Qua in re perpendi potest quanta insit exorcismꝭ ecclesie aduersus insidias diaboli virtus. Liquet insuper omnipotentis dei clementia t sapientia que attingit a fine vsq; ad finem fortiter: disponit etiam istoz pessimoz hominum t demonuz maleficia suauiter: vt vbi querunt fidez imminuere t infirmare: eandem in multoruz cordibus firmant t radicent validius Vt litates enim plurime fidelibus ex huiusmodi malis proueniunt: vbi sic fides roboratur: demonis malicia ispicitur: dei misericordia t potestas manifestatur: homines ad sui custodiam actuantur: t ad reverenduz christi passionem t cerimonias ecclesie accendūtur. Illis etiā diebus sculteti cuiusf iij

dam ville vuiſental: dum grauiſſimis doloribus ⁊ torſionibus corporis eſſet maleficiatus: ⁊ q̄ per maleficia ſibi cō tigiſſet non tam ab alijs maleficis q̄tū ⁊ per experientiaz edoctus fuit: dixit eñ q̄ ſingulis dñicis diebus ſe munire cū ſumptione ſalis ⁊ aque benedicte ſole bat: ⁊ q⁹ vna die ꝓpter cuiuſdā celebrā das obmiſerat nuptias eodem etiā die maleficiatus fuit. Quid deniq̄ de illo in Kauenſpurg cū a diabolo in forma vnius mulieris ad carnalem actū ſolli citaret: ille plurimū anxius dū deſiſte re nollet diabolus: illi pauperi in men tem venit vt ſumptione ſalis ꝓut in p dicatione audierat ſe munire deberet. Uñ cum ad introitū ſtube ſal benedi ctū ſumpſiſſet mulier torno vultu euz inſpexit: ⁊ quis diabolorū ipm de hoc docuiſſet improperando ſubito diſpa ruit: vbi diabolus per ſe in effigie ma lefice: aut cum p̄ſentia corpali malefi ce affuerat cū vtrūq̄ facere deo pmittē te poteſt. Sz ⁊ illi tres ſocij per viā am bulantes: duo eoꝝ ictu fulminis pcuſ ſi fuerant: ⁊ tercius territus cuz voces in aere clamantes audiſſet pcutiamus ⁊ illum: altera vox cuz reſpondiſſet nō poſſumus: q⁹ hodie: verbū caro factuz eſt audiuit: itellexerat q̄ ea de cauſa q⁹ miſſam audierat: ⁊ in fine miſſe euan gelium Johannis. In principio erat verbum ⁊c. audiuiſſet: ideo p̄ſeruatus fuiſſet. Sz ⁊ per ſacra verba corpori al ligata q̄ miro modo ſunt p̄ſeruatiua dummodo ſeptē conditiones in ipſis ſeruentur. De quibus ⁊ in vltima que ſtione huius ſecunde partis mentio fi et. Eo q̄ ibi de remedijs ſanatiuis ſic hic de remedijs p̄ſeruatiuis tractabi tur. Et illa ſacra verba non ſolum ad p ſeruandum: ſed etiam ad curandū ma leficiatos tendunt. Primuz autē ſunt p̄ſeruatiua locoꝝ hominum ⁊ iumē toꝝ verba tituli triumphalis noſtri ſal uatoris: dum ſc ilicet per quatuoꝝ par tes loci in moduz crucis inſcribuntur. Jheſus ✠ Nazarenus ✠ Rex ✠ Ju deoꝝ ✠. vel etiā iungendo nomen vir ginis marie: aut euangeliſtarum: aut etiam verba Johānis. Verbum caro factum eſt. Terciuz vero genus quod a maleficis ledi non poteſt eſt ſingula riſſimum vtpote p̄cipua angelica cu ſtodia munitum: in tertius ⁊ exterius. Interius per gratie infuſionem. Exte rius per celeſtium virtutum id eſt per motoꝝ oꝛbium celeſtium protectio nem. Et hoc quidez genus in duabus ſpeciebus electoꝝ diuerſificatur: quia vel munitur contra omnia genera ma leficioꝝ ita q̄ in nullo ledi poſſunt: vel q̄ p̄cipue circa generatiuam potenti am ita caſtificentur ab ipſis bonis an gelis: ſicut mali ſpiritus quoſdam ma los homines: vel inflāmant circa vnā vel infrigidant circa aliam p ſua male ficia. Primum de interiori ⁊ exteriori protectione quo ad gratiam ⁊ quo ad influentias corporum celeſtium ſic de claratur. Nam licet deus per ſe gratiā infundat menti noſtre: ita q̄ nulli crea ture poteſtas ad talem infuſionem ſe extendere poteſt Juxta illud. Gratiaz ⁊ gloriam dabit dominus: tamē diſpo ſitiue vt tradit ſanct⁹ Thomas in quo dam loco ſuper tercium ſententiarum quando deus aliquam notabilem gra tiam vult infundere angelus bon⁹ co operatur. Et hoc eſt quod Dioniſius p̄tendit quarto capitulo de diuinis nominibus. Hec eſt lex diuinitatis im mobiliter ſtabilita vt ima a ſūmis per media perficiantur: ita q̄ quicquid bo ni a fonte totius bonitatis in nos ema nat totum per miniſterium bonoꝝ angeloꝝ habemus. Demus exem pla cum rationibus. Nam licet ad ver bi dei conceptionem in virgine beatiſ ſima per quam deus homo factus eſt

sola diuina virtus efficiēter affuerit tamen angelico ministerio mens virginis per salutationem z per intellectus confortationem z informationez multum excitata vel ad bonum ꝑdispositā fuit. Rōne nam z prefati doctoris sententia est q in homine tria sunt vt videmus: scilicet voluntas: intellectus z potentie alie interiores z exteriores affixe membris z organis corporalibus In primū solus deus agere valet quia cor regis in manu domini: dispositiue angelus bonus inquantum intellectū ad veri z boni agnitionem amplius illuminat ita q in secundum et deus et angelus bonus agere possunt illuminando. Et in tercium similiter bonus angelus ad bonum: et malus angelus licet deo permittente immissiones malas imprimere potest. Tamen in potestate humane voluntatis est tales immissiones factas acceptare vl refutare: quas etiam semper homo cum dei inuocata gratia potest propulsare. De exteriori etiam custodia: que p motores orbiuz a deo cōmunicatur est cōmunis traditio et magis consona tam sacre pagine q philosophie naturali q omnia corpora celestia mouent virtute angelica z dicuntur motores orbium: ita ꝑ ꝓ z ab ecclesia ꝓtutes celoꝝ vocantur: z consequenter a celestibus influentijs omnia huius mūdi corporalia reguntur: teste philosopho ꝓmo metheoroz. Quare z dicere possum⁹ cum deus singularem habet prouidētiam de suis electis: licet quosdaz malis huius vite scilicet penalitatib⁹ subijcit: quosdaz tamen ita preseruat q in nullo ledi possunt. Et hoc donum recipiunt vel ab angelis bonis ipis ad custodiam a deo deputatis. Vel ex influentijs celestium corpoꝝ seu a motoribus ipoꝝ orbium. Insuper notandus q licet aliqui contra omnia maleficia muniūtur. Aliqui vero contra aliqua z non contra omnia: sunt tamen aliq qui singulariter a bonis angelis sup vim generatiuam ita castificanē q nullo modo a malis maleficiari circa illaz potentiam possunt: sed de his scribere videtur in parte superflu ū: licet in parte foret necessarium propter hoc q isti qui circa potentiam generatiuam maleficiuntur ideo destituuntur angelica custodia q vel semper sunt in mortali peccato: vel nimis libidinoso affectu illis spurcitijs insistunt: vnde etiam vt in prima parte operis tactuz est: deus amplius permittit potentiam illā maleficiari ne dum ꝓpter eius turpitudinem quantuz z ꝓpter hoc q corruptio primi parentis sub originali contagione in totum genus humanum traducitur. Dicamus tamen pauca qualiter bonus angelus interdum viros iustos z sanctos beneficiet z precipue circa vim generatiuam. Nam ita factū est de sancto Sereno abbate: de quo refert cassian⁹ in colla .patrum.colla. abbatis Serni prima. Hinc inquit ꝓinterna cordis atq; anime diurnisq; precibus: ieiunijs quoq; atque vigilijs infatigabiliter insistens cunctos estus carnalis concupiscentie tandez per diuinam gratiam in se extinxisse percepit. Deinde maiori zelo castitatis successus prefatis vsus remedijs a deo petijt vt interioris hominis castitas in corpus redundaret dei dono. Postremo autem veniens ad eum angelus in visione nocturna: eiusq; velut aperiens ventrem quandā ignitam carnis strumam de eius visceribus euellēs suisq; oia vt fuerāt locis intestina restituens Ecce inq̄t incentiua carnis tue abscisa sunt z obtinuisse te noueris hodierna die ꝑpetuā corpis puritatē iux votū q̄ poposcisti vt ne ipe q̄dem nāli motu q̄ etiaz in pueris atq; lactentibus excita-

turvlteriꝰ pulseris. Sic etiã de beato equicio abbate dicit btũs Gregoriꝰ primo libro dialogoꝝ. Hunc inqt cuz inuenturis sue tempore acri certamen carnis incentiua fatigarẽt. ipe sue tentationis angustie ad oronis studiũ sollertiorẽ fecerẽt. Cunqz hac in re ab omnipotenti deo remediũ continuis ꝓcibus quereret: nocte quadam assistente angelo eunuchari se vidit. eiusqz visione apparuit q oẽm motũ ex genitalibus membris abscideret. atqz ex eo tẽpore ita fuit alienꝰ a tentatõne. ac si sexum nõ hꝫet in corpore. ecce quale beneficiũ castificatõnis. Quia virute fretus ex dei omnipotentis auxilio vt viris añ preerat ita cepit postmodum feminis preesse. Ita invitaspatrũ illoꝝ quos sctũs Heraclides vir religiosissimus collegit in libro suo quẽ paradisuz nomiat: meminit cuiusdã sctĩ pris & monachi quẽ heliã vocat. Hic misericordia motꝰ trecẽtas feminas in monasteriũ collegit & regere cepit. Transacto añ biennio iam trigintaqnqz annos hũs vite tentatꝰ a carne in hẽmũ fugit vbi biduo ieiunꝰ orans ait. Dñe deus aut occide me aut libera me ab hac tentatõne. Vespe igitur somnus ei irrepsit. & tres angelos ad se venire vidit: quibꝰ querentibꝰ. Cur a mõasterio virginũ fugisset. nec ille ꝑ verecundia respondere auderet. dixerũt angeli. Si liberaberis num redibis curam feminaꝝ gerendo. Rndit ille q libens Tunc illi iuramentũ ab eo excipiẽtes qõ exegerant eũ eunucharunt. Nam vnꝰ manus. alter pedes. tercꝰ nouacula testiculos eius visus est abscindere. nõ q itavere eẽt ꝛ qz ita esse videbatur querentibusqz an ne remediũ sentiret. Rndit ille se plurimũ exoneratũ. Dñ quinta die ad lugentes feminas redijt & per quadraginta annos quibus supuixit nec pristine tentatõnis deinceps scintillã sensit. Non minꝰ bñficiũ collatũ esse legimꝰ beato thome doctore nostri ordinis qz cõsanguineis xpi ingressum dicti ordinis incarceratꝰ. vt ꝑ meretricẽ seduceret ad seculũ tentatꝰ est. q ꝑ consanguineos immissa veste & ornatu comptissimo. cũ doctor eam intuitus fuisset ad materialem ignem cucurrit titionẽ ignituz arripuit & fugestricẽ ignite libidinis e carcere fugauit. & orõni statim ꝑ castitatis dono ꝑstratus obdormiuit. Vbi duo angeli ei apparuerunt dicentes. Ecce dei ex pte te cingimꝰ cingulo castitat̃ qõ nulla possit de cetero impugnatõne dissolui. Et q humana virtute meritis non acquiritur ex pte dei confertur ex dono. Sensit igitur cincturã. s. tactũ cincture & exclamando euigilauit. Deinceps qz tanto munere castitatis se dotatum sensit: vt ab eodẽ tpe oẽm abhorreret luxuriã vt nec sine necessitate feminis colloqui posset sed ꝓfecta castitate polleret hec ex fornicario Nider. His igr tribus generibꝰ hoim dẽptis nemo securus a maleficis. qn ex decez & octo modis infra scriptis aut maleficiatur aut ad maleficiendũ tentat̃ & inficiatur. De quibꝰ per ordinẽ primo est differendũ vt post eo clarius quibꝰ remedijs maleficiati possint releuari discutiat̃ & vt eo clarius pateant ipi decẽ & octo modi ꝑ totidẽ capitula deducẽtur. vt primo circa maleficaꝝ introitũ pateãt diuersi modi per quos ipe maleficę innoxias iuuenculas in augmẽtum illius perfidie attrahunt. Secundo de modo sacrilege professionis earum vbi & quedã declaratio omagij ꝑ standi ipi diabolo inducitur. Tercio de modo quo localiter transferuntur in corpore vel in spiritu. Et quarto q̃ se incubis demonibus subijciũt. Quinto de modo generali ꝑut per sacramẽta ecclesie sua maleficia exercent. Et i

speciali de modo quo demptis corpo ribus celestibus quascunq; creaturas deo pmittente inficere solent. Sexto de modo quo vim generatiuā impedi re solent. Septimo super modū quo membra virilia auferre prestigiosa arte solent. Octauo super modus quo ho mines in bestiales formas transmuta re solent. Nono sup modum quo de mones intra capita sine lesiōe existūt qñ pstigiosas apparitōnes opant. De cimo sup modū quo demones opatio ne maleficaz hoies interdus substanti aliter inhabitāt. Undecimo quo om ne genus infirmitatis inferre solent. z hoc in generali. Duodecimo de q̄bus quam infirmitatib⁹ in speciali. Tercio decimo super modus quo obstetrices malefice maiora damna inferūt dum infantes aut interimūt. aut demonib⁹ execrando offerunt. Quarto decimo super modum quo iumentis varia no cumenta inferunt. Quinto decimo su per modum quo grandines z tēpesta tes concitare: z fulgura fulminare su per homines z iumenta solent. Sede cimo decimoseptimo et decimoocta uo super tres modos quo tm̄ viri z nō mulieres maleficijs sunt intenti. P⁹ hec sequetur questio super modos tol lendi hmōi maleficia. Nec estimat q̄s sunditus hoz noticiā capere p eo q̄ hi varij modi super varia maleficia ifere da recitantur. Hoc eñ z modicū vtile imo forsassis et nocere posset neq; ei phibiti libri nigromātie hic inserunt cum hoc genus supstitionis nō libris aut a doctis sed omnino ab imperitis practicat. vnū hūs fundamentū. dum illud nō exprimitur aut practicat im possibile sit aliquē maleficijs vt male ficum insistere. Recitant aūt h modi i superficie vt eoz opa non incredilia vi deantur sicut hucusq; in magnā fidei contumeliā z ipoz maleficoz augmē tum actū est. Q̄ si aliq̄s ex prehabitis cū dictū est aliquos pseruari p influen tias corpoz celestiū vt maleficiari nul lo mō possint. velit hoc etiā attribuere illis influentijs dum aliqui maleficiā tur quasi quedaz necessitas ibi sit siue ad preseruandū a maleficijs. siue ad i-ficiendū ab illis. talis non recte mētez doctoz sapet varijs respectibus. Prio q; em̄ tria sunt q̄ a trib⁹ celestib⁹ causis dirigi possunt. i. volūtatis actus. intel lectus actus. z corpalia. Et primus vt supra tactū est a solo deo z immediate dirigit. Scōm ab angelo. Terciū a ce lesti corpe. licet dirigit nō tm̄ necessita tur. Scdo q; em̄ ex dictis manifestū ē q̄ electōes z volūtates imediate a deo dirigunt. Juxta ap'lm. Deus est q̄ opat in nobis velle z pficere. p bona volunta te. z cognitio humana intellectiua a dō mediantib⁹ angelis ordinat. Jdō etiā corpalia quecunq; sive sint interioza vt vtutes z scientie acq̄site p corpales po tētias interiores. sive sint exterioza vt sanitates z egritudines a celestib⁹ cor poribus mediantib⁹ angelis dispēsan tur. qđ et dionisi⁹ tangit. iiij. cap. de di. nomi. q; corpa celestia sunt cause eorū que in hoc mundo fiunt. tm̄ hec sunt i telligenda quo ad sanitates z egritu dines naturales. De aūt egritudines cum sint supernaturales ꝓpter demo nis potentiā que illas deo pmittente fert. ideo non possumus dicere q̄ ex i fluentijs corpoz celestium contingat q̄ aliquis maleficiatur. sicut bene dici potest q̄ ex influentijs corpoz celesti um ē q̄ aliquis maleficiari nō potest. Et si dicitur q̄ opposita hūt fieri circa idem. z sicut ꝓpositū in ꝓposito ita op positum in opposito. Rñdetur q̄ vbi aliquis preseruatur virtute corpoz celestium ab infirmitatibus bis super naturalibus hoc nō fit virtute corpoz celestium immediate. ꝫ virtute angeli

ea que illā influentiā cōfortare potest. vt inimicus suis maleficijs non possit sup eaz pualere. z virtꝰ illa angelica ꝓt deriuari vel a motore orbis celestis vt si tam in puncto qs moti deberet sup periodo naturali deꝰ sua potentia qui ip per medias causas hmōi opaī hoc i mutare pꝓuidē conseruatiuā ꝑ defectiua nature immittendo z eiꝰ influētie ita z dicere possumꝰ de eo q maleficiari posset. q etiā tali mō a maleficijs ꝑseruatur. vl fit talis ꝑseruatio ab angelo ad custodiā deputato que etiā precipua est inter oēs custodias. Et quod dī Jere. xxij. Scribe virū istū sterilem q in diebꝰ suis nō ꝓspabit. Hoc intelligit q̄tū ad electōnes volūtatis in qbus hō vnus ꝓspabit alius nō. qō etiā cōtingere potest ex influentijs corpoz celestiū. verbi gra. aliqs inclinat ex impressione corpoz celestiū ad aliqs electōes viles vt de ingressu religiōis. vel hmōi Et cū ex lumine angeli illuminat eiꝰ intellectꝰ ad eadē agenda. z ex diuina opatōe inclinat eius voluntas ad hoc ꝓsequendū talis dicit bñ ꝓspari. vl etiaz qñ qs inclinat ad aliquā artē vel ad aliquid vtile practicandū. Econtra dicet male fortunatꝰ. qñ ex supioribus causis ad ǰria eius electio inclinat. De q̄bus sententijs z multis alijs loquitur sctūs tho. in summa contra genti. li. iij et in pleriscq alijs locis quō differt dicere aliquē esse bene vel male natum bene vel male fortunatū. bñ vel male gubernatū z custoditū. Quia ex dispositione relicta a corpoze celesti dicitur aliquis bene vel male natus. z sic etiā fortunatus. fm vero q ab angelo illuminatur dicitur bene custoditus z nō male vbi sequitur illuminatōes. Sed fm q a deo in bonum z illud prosequitur dicitur bene gubernatus. Que tamen electiones hic non habent locuz quia de ipis non intendimus sicut de preseruatione a maleficijs inferendis. De qua ad presens sufficiat aggredi do earuz ceremonialia que ab eis practicantur. Et primo quibus modis innoxios ad earum perfidiam alliciunt.

De diuersis medijs quibus demones attrahunt et alliciūt innoxios per maleficas ad augmentum illius perfidie.

Capitu. .j.

VNt autez tres modi preceteris quibus demones pmaleficas innoxios subuertūt. Et ex quibꝰ continue illa pfidia augmentat. Et primus est p tedium ex importuna tpalium damnificatione. Nā sic sctūs Gregorius dic. Dī abolꝰ freqnter tentat vt saltim tedio vicat. Intelligas tamen hoc infra vires tentati. z sup diuinā pmissionē declara q deꝰ pmittit ne boies ignauia torpeant. In cuiꝰ figura dicitur Judic. ij. Has gentes non delenit deus vt eruditet israel in eis. z loquitur de finitimis natōibus chananeoz Jebuseis et alijs. Etiā hussite z alij hereticī pmittūtur vt deleri non valeant. Ita z demones per maleficas tantis afficiunt dānis in tpalibus vicinos z innoxios vt quasi coacti maleficarum suffragia ꝓmo habeant implorare z demum eaz consilijs se submittere. Experientia sepe nos edocuit. Nouimꝰ in dioceſi augustiensi hospitē cui ifra ānū. xliij. ecclesiastice dum fuissent maleficiati vxoz tedio affecta maleficas consuluit et iuxta earum consilia vticq nō salubria alios quos exposit emerat quia vectoz erat a maleficijs preseruauit. quāte de

uicz mulieres in officio inquisitionis nobis existentibus conqueste fuerunt q dum ꝑpter damna vaccis ex priuatione lactis z alijs fumētis illatis suspectas maleficas consuluissent. etiam remedia oblata percepissent dummodo aliq̄d uni spiritui promittē voluissent. z illis inquirentib⁹ quid nam ꝑmittē dum foret respondebant pax hoc esse dūmō informationibus illius mgri assentirent sup certas obseruātias tēpore diuinoz in ecclesia aut in cōfessionibus sacerdotibus faciendū aliqua sōticendo assentirent. Vbi notandū qvt supra tactū est mille ille artifex a minimis z paucis inchoat. vt q tpe eleuatōnis corpis xpi in terrā spumāt aut oculos claudant aut q aliqua verba inutilia ꝑferant sicut z nouimus eam q̄ ad huc supereſt seculari brachio defensa qū infra missaruz solēnia sacerdos populū salutat dicendo. Dñs vobiscum. Ipa semp subiungit vulgari sermone. ker mir die zung jm arß vmb. Aut q i confessione post absolutionē factā etiam similia ꝑferant. aut q nunq̄ ex integro confitēatur p̄cipue mortalia peccata. sicz ad omnimodā fidei abnegationē z sacrilegā ꝑfessionē paulatim p ducuntur. Et h mod⁹ seu etiā quicūcz consimilis obseruatur a maleficis erga honestas matronas vicijs carnalibus min⁹ deditas magis aūt terrenis comodis inhiantib⁹. Sed erga iuuenculas ambitioniz voluptatibus corporis magis deditas aliū modū obſuāt scz per carnalia desideria z voluptates corporis. Vbi notandum q sicut intētioz appetitus diaboli maioz est ad tēptandum bonos q̄ malos. licet ex parte tentatozum magis tentat malos q̄ bonos. id est q ampliozabilitas repit in mālis ad recipiendum tentationez demonis q̄ sit in bonis. Ita z diabol⁹ sanctiozes q̄sz virgines z puellas magis seducere conatur. cui experientia supereſt et etiam ratio. Nam cum malos iam possideat non autez bonos iō magis conatur seducere ad sui dñium iustos quos nō habet q̄ possessos malos. Sicut etiam aliquis princeps terrenus magis insurgit contra illuz qui plus aufert de iure uo q̄ contra alios qui non sibi contrariantur. Experientia Nam in oppido rauenspurg e duab⁹ incineratis prout etiam inferius patebit vbi de modo quem obseruant conficiendo tempestates tangetur vna illa balneatrix inter alia que fassa fuerat etiam hoc recitauit se multas a diabolo fuisse perpessas iniurias ea de causa q virginem quandam deuotā et filiam cuiusdam prediuitis quem nominare opus non est cum et ipa iam defuncta sit disponente diuina clemētia ne malicia depranaret coz eius seducere deberet taliter vt ipsam festiuo alio die inuitaret vt et ipe demon in specie iuuenis cum ea sua colloquia habere posset. Addiderat etiam q licz sepissime hoc facere attētasset semper tamen vbi iuuenculam fuisset allocuta illa signo sancte crucis se muniuit. Et hoc vtiq̄ ex instinctu sancti angeli ad effugandum opera diaboli processisse nemo dubitat. Est et alia virgo in dioceſi argentinensi constituta que et vni ex nostris confessa asseruit q die q̄dam dominica duz solitaria in domo paterna incederet vetula quedam illius oppidi ipam visitandi gratia accesſit et inter alia scurrilia verba que protulerat hec vltimatim subintulit vt eā si placeret ad locum vbi iuuenes omnibus hominisius oppidi incogniti morarentur deduceret. Et dum ait vir go assensum prebuissem et ipsam subsecuta ad domum veniſſem. vetula sb itulit. Ecce p ḡd⁹ ad cam erā supiozem ascēdem⁹ vbi iuuenes morāt̄ ꝫ caueas

ne signo crucis te munias q̄ dum me facturam asseruissem illa precedente ego per gradus sequendo occulte me signo crucis muniui. Vnde contigit q̄ in summitate graduū ⁊ ante camerā pariter constitute: illa vetula horribili vultu ⁊ stomachato animo se vertēdo ⁊ me aspiciendo dixit. En maledicaris signo crucis cur te signasti: abhinc in nomine diaboli recedas sicq̄ ad propria rediij illesa. Qua ex re colligit q̄ntus versutijs antiquus ille hostis in seductionem animarū debachatur. Prefata deniq̄ balneatrix incinerata per hunc modum asseruit ab alia quadaz vetula se seductā cuz tamen eius cō sodalis differenti modo: quia videlicet demonem in via in specie humana inuenisset cum ⁊ ipa intentionis fuisset amasium suum fornicationis causa visitare: ⁊ vbi a demone incubo cognita fuisset ⁊ interrogata an euz agnosceret ⁊ ipa se eum minime agnoscere asseret. Ille respondit. Demō sum: ⁊ si volueris ad tuū beneplacitum semp ero paratus: nec in quibuscunq̄ necessitatibus te deseram. Ad que illa dum annuisset decem ⁊ octo annis vsq̄ videlz ad vltimum vite spurcitijs illis diabolicis inseruiuit cum fidei tamen omni modo abnegatione. Et est tercius modus alliciendi per viaz mestricie ⁊ pauertatis. Nam corrupti iuuenculis ⁊ spretis ab amatoribus quibus se nubēdi gratia ad eoruz promissa impudice copulauerant vbi tam omni frustranē confidentia ⁊ se vndiq̄ infamatas considerāt etiā ad quecunq̄ diabolica pfidia se conuertunt aut ratione vindicte illum maleficiando amatorem seu illā cui se cōiunxit aut alias omnib⁹ spurcitijs se submittendo machinantur. Et sicut talium inuencularum non est numerus vt heu experientia docet: ita nec numer⁹ maleficaq̄ ex eis insurgētium pauca ex multis referam⁹. Est loc⁹ in dioceſi Hixiñ. vbi iuuenis sup vxorē sibi maleficatā talē casū deposuit Nē em tempe iuuentutis quandā ait adamando dum ipa iugiter instaret vt eaz matrimonio copularem ⁊ ego eā spernendo aliam ex alio dñio duxissem in vxorem volens tamen amicitie gratia ei cōplacere ipam ad nuptias inuitabam. Qua veniente duz alie mulieres honeste suas ꝓpinas seu oblationes p̄sentarent illa que inuitata fuerat manū elenans ceteris mulieribus que circūstabant audientibus dixit: paucos dies sanos post hanc diez habebis. Et sponsa territa cū eam non agnosceret eo vt p̄missum est ex alio dominio copulata fuerat dum interrogaret circūstantes que nam esset que ei hmōi minas intulisset. Allie ipam vagam ⁊ dissolutam mulierem existere affirmabāt non minus tamen ea que p̄dixit ⁊ eo ordine subsecuta fuerunt. Nam post paucos dies adeo maleficiata fuit ⁊ oibus membris destituta q̄ etiaz vsq̄ in presens vltra annos decem in suo corpore maleficia cernuntur: si ea que in vno dumtaxat opido illius dioceſis reperta sunt inserēda essent liber integer foret conficiendis: conscripta autem sunt et reposita sunt apud eundem epiſcopum Hixiñ. et vtiq̄ stupenda ⁊ inaudita vt testis idē existit. Nec silēcio p̄tereundū putam⁹ rē stupendā ⁊ iauditā. Nā comes q̄dam p̄clarus genere ⁊ vestrañ. territorij in cōfinib⁹ argentinensis dioceſis iuuenculā sibi genere p̄claram duxit vxorē quā tamē post celebratas nuptias vsq̄ ad terciū annuz carnalit cognoscē ñ poterat maleficiali impedimēto vt rei ꝓbauit euēt⁹ ꝓpeditus. Anxi⁹ ⁊ q̄d agē ignorans ⁊ sctōs dei iugit iterpellās. Accidit vt ad ciuitatē metēsez ob negocioq̄ ārūdā expeditōez applicarz: in q̄ dū p̄ viros ⁊ pla

teas seruꝰ ꝛ familia vallatꝰ incedēt q̄n-dā mulierē q̄ añ illos annos cōcubina sua fuerat obuiā hꝫet. qua visa dum super maleficia sibi illata minime cogitaret imꝓuise eā blande ex antiqua amicicia contracta alloquitur. ꝛ qualiter se hꝫet ꝛ valeret inuestigat. Ait illa cernens comitis pietatē viceuersa comitem de valitudine sui coꝛpis ꝛ statꝰ diligenter inuestigauit. Quo respondēte q̄ bñ ꝛ ꝓspe cuncta sibi succederēt. Illa attonita paululū siluit. ꝛ comes cernens eā attonitā amplꝰ verbis blandis eam aggreditur ad collatōꝛ inuitādo. Ait illa de statu vxoꝛis inuestigando: simile responsum accepit: q̄ bene ī omnibus se hꝫet. Tunc illa an ne pueros generasset inq̄siuit. ꝛ comes. tres mihi ait sunt pueri masculi. quolibet annovnū genuit. Tunc amplꝰ illa stupefacta paululū siluit. ꝛ comes. Rogote charissima cur tā diligenter inq̄ris ī dica: nec em̄ dubito q̄n mee felicitati congratularis. Tunc illa. Vere cōgratulor: sed maledicat illa vetula q̄ obtulit se coꝛpus vr̄m velle malificare vt carnalē actū cū vxoꝛe vr̄a exercere mīme haberetis. In cuiꝰ signū puteus q̄ ē in medio curie vestre continet in fundo ollā certas res maleficiales continentem. q̄ ea de causa ibidē posita fuit. vt q̄diu ibidē contineret tādiu coeundi i potentia vobis adesset. ꝫ ecce oīa vana sunt de quibꝰ gaudeo ꝛc̄. Nec comes diu distulit ad domū regressus puteū exhauriri fecit. ollā repperit. ꝛ cuncta concremando potentiā illā perditam subito recupauit. Vnde comitissa denuo nobiles quasq̄ ad nuptias nonas inuitauit affirmās se iam dominā illiꝰ castriꝛ dñj. q̄ tanto tpe virgo pmansisset. Castꝫ ꝛ dñium ꝓpter honoꝛem comitis nō expedit noiatim exp̄mere. hoc em̄ ipm̄ recta ratio psuadet. vt sb stantia facti in detestatōꝛ tanti crimis detegatur. Ex quibus patent varij modi a maleficis vsitati in augmentū sue pfidie. Prefata em̄ mulier q̄ ab vxoꝛe comitis expulsa. hoc maleficiū comiti ex alterius malefice informatione itulerat. Qua de cā innumeri effectꝰ maleficiales sequntur.

Sequitur de mō sacrilege ꝓ fessionis. Capitu. ij.

Odus autez sacrilege ꝓfessionis sup exp̄ssum pactū fidelitatis cum demonibus variꝰ existit. vtpote cū et ipse maleficevarijs exercitijs circa maleficia inferēda insistūt. Pro cuiꝰ intellectu est p̄mo aduertendū q̄ sicut i genere triplices apparēt maleficevt i p̄ima ꝓte tractatū tactū est. s. ledētes ꝫ curare nō valentes. Curantes ꝛ ex aliq̄ singulari pacto cum demone inito nō ledentes. ledentes ꝛ curātes. ita ꝛ inter ledētes vnū genus existit sup̄emū in quo genere existētes oīa alia maleficia q̄ alie sparsim exercent perpetrare valent. Vnde ꝓsitendi vbi describit satis declarat de alijs spēbus inferioꝛibus. Sunt aūt he q̄ ꝛ humane nature inclinationē immo oīm feraꝝ lupina tātū mō. excepta ꝓie spēi infantes vorant ꝛ comedere solent. Et hec est sup̄ema spēs in maleficijs exercendis. sunt em̄ q̄ ad innumera nocumenta alia tēdūt He em̄ grandines ꝛ aures lesiuas cuꝛ fulminibꝰ exagitant sterilitatem in hominibus ꝛ iumentis ꝓcurāt. Infātes quos nō deuoꝛant demonibꝰ vt supra patuit offerūt aut alias occidūt. Sed hoc circa infantes non renatos fonte baptismatis. quos aūt deuoꝛāt renati sunt vt patebit sed nō nisi deo p̄mittente. Sciunt ꝛ infantes ꝓpe aquas ambulantes in ipas nullo vidente in aspectu parentū ꝓjcere equos sub insessoribus freneticos facere de loco ad lo-

cum per aera vel corpaliter vel imaginarie transmeare iudicūt ꝓsidentium animos ne eis nocere valeant immutare taciturnitatem sibi ꝛ alijs intormentis procurare. in se capientiū manus ꝛ animos tremorem magnū incutere: occulta alijs manifestare. ꝛ q̄dam futura ex demonū informatōe que videlicet aliquā causam possunt habere naturalē predicere. vide q̄stionē an demones valeant futura ꝓcognoscere in ij. sniar distin. xij. absentia velut p̄tia conspicere ad amorem vel odium inordinatū mentes hominum immutare ictu fulminis non nunq̄ quem volūt vel etiam aliquos homines et iumenta interimere. vim generatiuā aut etiā potentiam coeundi auferre. abortum procurare. infantes in vtero matris solo exteriori tactu interimere. solo etiaz visu absq̄ tactu interdum homines et iumenta maleficiare et mortem iferre ꝓpios infantes demonibus dedicare ꝛ breuiter omnia vt premissum est pestifera que alie malefice sparsim ꝓcurare sciunt quando dei iusticia talia fieri permittit. De in illo genere supremo existentes perpetrare sciunt. non aūt econuerso. hoc tamen est cōe oim spurcicias carnales cum demonib⁹ exercere. ideo ꝛ ex illoꝝ modo profitēdi qui in supremo genere existunt aliarū maleficarū modū faciliter q̄s cape pōt Fuerūt aūt tales dudum ante triginta annos in confinibus subaudie versus dñium bernensiū vt recitat Nider in suo formicario. nunc aūt in confinibus lombardie versus dñium ducis austrie. vbi ꝛ inquisitor cumanus vt in p̄cedenti parte tactum est vno anno q̄draginta vnam maleficas incinerari fecit. ꝛ fuit annus dñi ꝛc. lxxxv. q̄ etiaz adhuc continue inquirendo laborat. Modus autem profitendi duplex ē.

Vnus solennis per simile ad votum solenne. Alius modus profitendi priuatus qui seorsum demoni quacunq̄ hora fieri potest. Solēnis inter eos fit vbi malefice in certā contionem statuto dieveniunt et demonē in assumpta effigie vident hois. qui dū sup fuanda sibi fidelitate cū tpalīū ꝓspitate ꝛ longitudine vite hortat. ille q̄ assunt nouicia suscipiendā sibi cōmendant. Et de mon si de abneganda fide ꝛ cultu christianissimo. ꝛ de extensa muliere. sic ei ꝛ beatissimā vginē mariā nuncupant. ꝛ de sacris nunq̄ venerādis inuenerit nouicia seu discipulū voluntariū. Tūc demon manū extendit: ꝛ viceuersa discipul⁹ seu nouicia stipulata manu illa seruare ꝓmittit. Et demon habitis illis p̄missis statim subiūgit hec non sufficere. Et vbi discipul⁹ q̄ nā vlterius sint facienda inq̄rit. Demon omaglū petit qō cōtinet vt in anima ꝛ corpore sibi eternaliter ptineat ꝛ ꝓposse alios quoscunq̄ vtriusq̄ sexus sibi associare velit. Additigit deniq̄ vt certa vnguēta ex ossibus ꝛ mēbris puerorꝝ ꝛ p̄cipue renatorꝝ fonte baptismatis sibi ꝓficiāt p q̄ cunctas suas volūtates explere cū sua assistentia poterit. Hunc modum nos inq̄sitores experientia teste percepimus in oppido brisiaco basiliensis diocesis plenā informatōz capiendo ab vna iuuencula malefica sed conuersa. cui⁹ ꝛ matertera in diocesi argentinensi incinerata fuerat: que etiā addiderat q̄ p modū quo ei⁹ matertera ipam primit⁹ seducere tentasset talis erat. Quadā em̄ die secū p grad⁹ ascendere habebat ꝛ eius iussu camerā intrare. vbi cū vidisset q̄ndecim iuuenes in vestimentis viridi coloris ad modū quo rutheri incedere solent: matertera sibi dixit Elige ex his iuuenibus ꝛ eum quē voluerīs tibi tradam. ꝛ ipe te sibi in spon

sam assumet et cum illa nullum se velit habere asseruisset grauiter vulnerata tandem acquieuit modum exprimēs premissum. asseruit etiam q̄ sepius p longa terraꝝ spacia de nocte secū trāslata fuerat etiā ab argētina vsq̄ colonīā Hec est illa cuiꝰ occasione in pria questione ꝓmissum est nos velle declarare. an maleficeret corpaliṫ a demonibus transferātur de loco ad locū. Et ꝟ ꝓterverba canonis. xxvj. q. v. epi. vbi textus sentit q̄ solūmō imaginarie. cū tñ interdū etiā vereꝫ corpaliter transferantur. Interrogata eñ an solū imaginarieꝫ fantastice sic incederent per demones illuse. Respondit q̄ vtroq̄ mō put etiā veritas se habet vt inferius declarabit. Asseruit etiā q̄ maiora dāna ab obstetricibus inferūtur. q̄vt plurimum infantes aut hūt interimere aut demonibus offerre. ab ipa etiā matertera asseruit se grauiter fuisse semel ꝟberatam eo q̄ ollam quandā occultatā discooperiendo plurimoꝝ infantium capita repperisset. Et plura alia retulit prius ꝓstito p dicenda veritate iuramento vt decuit. eius deniq̄ verbis sup modum ꝓfitendi fides indubia accomodatur etiā p ea q̄ in suo fornicario prefatus. Johes nider doctor ꝑcipuꝰ. q̄ etiā nostris tpibus miris claruit scripturis recitat. ⁊ hoc ex relatu inquisitoris eduē si diocesis qui etiā in ipa diocesi multos de maleficijs reos inq̄sierat ⁊ incinerari fecerat. Dicit eñ ꝓfato inquisitore mihi referente pcepi q̄ in lausanē se ducatu quidā malefici ꝓprios natos infantes coxerant ⁊ comederāt. Modus aūt discēdi talē artē fuit vt dixit q̄ malefici in certā contionē venerunt et ope coꝝverisimiliter demonē i assumpta imagine viderent hois cui discipulus habebat necessario dare fidem de abnegando christianissimo de eucharistia nunq̄ ādorando ⁊ de calcādo sup crucem vbi latenter valeret. Seq̄t aliud exemplum ab eodem. Fuit insuper fama cōis petro iudice in boltingen referente q̄ in terra bernensium. xiij. infantes deuorati essent a maleficis q̄ obrem etiam publica iusticia satis dure exarserat in tales paricidas. Cū aūt petrus quesiuisset a quadam capta malefica per quem modum infantes comederent. Illa rñdit. Modus iste est. Nam infantibus nondum baptisatis precipue insidiamur. vt etiam baptisatis presertim quādo signo crucis non muniuntur ⁊ orationibus Lector aduerte q̄ ideo non baptisatis precipue insidiantur instinctu diaboli vt non baptisetur sequitur hos in cunabilis vel ad latera iacentes parentū ceremonijs nostris occidimꝰ q̄s post q̄ putamur oppressi esse. vel aliunde mortui de tumulo clam furto recipimus: ⁊ in caldari decoquimus quousq̄ eunlis ossibus tota caro efficit pene potabilis. de solidiore materia vnguentum facimus nostris voluntatibus et artibus. ac transuectionibus ac comodis. de liquidiori vero humore flascone vt vtrem replemus. de quo is qui potatus fuerit additis paucis ceremonijs statim conscius efficitur et magister nostre secte. Sequit ad idem modus alius magis distinctus ⁊ clarus. Nam iuuenis quidam cum vxore malefica captus in bernensium iudicio seorsum ab eadem ⁊ in distinctā turrim repositꝰ dixit. Si meorum facinorum veniam consequi possem. omnia que de maleficijs scio libens patefacerem: mori enim video me oportebit. Cunq̄ per litteratos circumstātes audisset omnimodam posse consequi veniam si vere peniteret. tunc lete se morti obtulit: et modos primeue infectionis disseruit. Modo inquit ta-

lis est quo etiã seductꝰ sum. Optet primo vt dñico die añcꝫ aq̃ bñdicta conse crat discipulũ futuꝝ cũ mgrīs ecclesiã introiret ibidẽ abnegare coꝝ eis xpm ei⁹ fidẽ: baptismaꝝ vniuersalẽ ecclesiã Deinde omagiũ pstare magisterulo. i. paruo magistro. ita em̃ demonẽ ꝛ non aliter vocant. Vbi notandũ q̃ iste modus cũ alijs recitatis ꝛcordat. Nec obest q̃ demon interdũ pñs est vbi omagiũ sibi prestatur: interdũ vero nõ. Dolose em̃ tunc opatur cernens dispositionẽ futuri discipuli. q̃ fortassis ab eius presentia tanꝫ nouitiꝰ retraheretur timoris cã. cũ tñ alias p sibi notos ꝛ familiares facilꝰ estimat eum assentire. Ideoꝫ eũꝝ tunc magisterulũ vocant cũ absens est vt minore terrore ex parua estimatõe mgrī concutiaꝝ. Sequit postremo. Deutre bibit supradicto. q̃ facto statim se interioꝛib⁹ sentit imagines nre artis concipere ꝛ retinere supp̃ncipales ritus huiꝰ secte. In hũc modũ ait, seductꝰ sum. Et ꝓor mea quã tãte ptinacie credo vt potiꝰ incendiuꝝ sustineat: cuiꝫ minimã fateri velit vitatem sed heu ambo rei sumꝰ: sicut dixit inuenis ita veritas p oia reperta est. Nã precõfessus inuenis in magna ptritõe moꝛi visus est. Ꝓor vero testibꝰ cõuicta nihil vitatis. nec in ipa tortura fateri voluit. nec in morte. sed incẽdio preparato p lictorem eidẽꝝ vbis pessimis maledixit: ꝛ sic incinerata fuit. Ex quibus liquet modꝰ pfitendi eaꝝ solẽnis Illiꝰ vero modꝰ priuatꝰ fit diuersis medijs. Interdũ em̃ viris aut mulieribꝰ. aut aliqua alia coꝛpali seu tpali afflictione inuolutis demon astat. interdũ visibiliter: interdũ p medias alloquit psonas. ꝛ si fm eius consilia agere velint oia pfutura pollicitẽ ad nutum a puis tñ vt in primo capitulo tactuꝫ ẽ inchoando vt ad maiora paulatim p ducat. Varia possent adhuc deduci actaꝫ gesta p nos in inq̃sitõe repta sed q̃ difficultatẽ hec materia nõ patitur breuitati studendũ est cuꝫ vlteriori declaratione.

Ꝓo declaratõe omagij prestãdi aliqua sunt aduertenda.

v Exꝫ sup hoc q̃ diabolꝰ omagiũ recipit aliqua sunt aduertẽda. quaꝝ videlicet de cã ꝛ cõꝫ differenter hoc faciat. ꝛ primo. Nam licet hoc faciat pncipaliter ad maiorẽ offensionẽ diuine maiestatis creaturã ei dicatam sibi vsurpãdo. ꝛ ob maiorẽ certitudinẽ future illiꝰ dãnatõis quã summe affectat. Tamẽ sepe repertũ est a nob tale omagiũ ad certos accepisse ãnos simul cũ pfessione. Interdũ pfessionem tm̃ ꝛ omagiũ ad certos annos dixisse. Et dicamꝰ pfessionẽ consistere in fidei totali aut partiali abnegatõne Totaliꝫ vt supra tactũ est cũ fides ex integro abnegat. Partiali cuꝫ ex pacto inito habet cerimonialia quedã ꝛ statuta ecclesie obseruare. vt dñicis diebꝰ ieiunare. aut sextis ferijs carnibꝰ vesci. aut certa crimina in cõfessione celare. vel aliquod simile ppetrare. Omagiũ vero dicamꝰ consistere in coꝛpis ꝛ anie traditione. qua de cã aũt talia practicantur possumus assignare q̃tuoꝛ causas ex pte demonis. Cũ em̃ vt supra in prima pte tractatꝰ declaraꝝ circa scõm pncipale. An demones ad odium vel amoꝛẽ mentes hoim possint imutare patuit. q̃ intima coꝛdis nõ possit penetrare cũ hoc soli deo cõueniat. Ex coniecturis tñ in illoꝝ cognitõꝫ deuenit. vt etiã iam inferiꝰ patebit. Ihõ Vsutus ille hostis si considerabit nouiciam in aggressu difficilem ad consensum tũc blande eam aggreditur. pauca exigẽs vt paulatim ad maiora perducat. Secunda causa. Nam cum inter abnegãtes fidem diuersitas credenda est cuꝫ

quedam ore sed non corde. quedaz ore et corde dyabolus experiri volens an corde sicut ore sibi prosstreatur. certos annos deputat: vt eo in tempe ex operibus et conuersatione mentez eius inuestiget. Tercia causa. Nam si p tantū temporis spaciuz cognoscet ipsam ad quecūqz exequenda minus voluntariam et q̄ iam ore z non corde sibi adhereat. presumtqz diuinam misericordiā ei propter angeli boni custodiam quā demon in multis experiri potest prosfuturum tūc ipsam abijcere et temporalibus afflictionib⁹ exponere conatur vt vel sic ex desperatione eius lucrum habere valeat. Huius veritas patet. Nam si causa queritur vnde sit q̄ certe malefice sub quibuscūqz tormentis etiam maximis nec minimā veritatez fateri volūt. vbi tamen alie faciliter adquecunqz interrogata sua crimina fatentur. Item vnde hoc q̄ sibipsis postq̄ fasse sunt vitā auferre suspendio conant. Reuera em̄ dici potest q̄ vbi diuina coactio per sanctū angelū ad hoc non concurrit vt malefica cogatur fateri veritatez et maleficiū taciturnitatz abscedere. q̄ tūc opere demonū fit qō cunqz euenit sine taciturnitas sine criminū confessio. Primū fit super illas quas ore et corde nouit fidez abnegasse et simili modo homagiū prestitisse. De quarum etiam perseuerantia certus est vbi per oppositum alias relinquet non tuendo eo q̄ nouit illas sibi minime proficuas. Experientia nos sepe docuit cuz omnes quas incinerari fecimus ex earum confessionibus patit ipsas fuisse inuoluntarias circa maleficia inferenda. Nec ꝑ sub spe euadēdi dicebant cum ex plagis et verberibus eis a demonibus illatis. vbi ad eorum nutū non seruiebant veritas constabat. sepissime vise cum facicbus tumidis et liuidis. Et similiter q̄ p⁹ confessionem criminū sub tortura semper seipsas vita priuare laqueo satagunt. Veritas ex nostra practica habet: cuz semper post criminū confessionem custodes deputant singulis horis supra talia attendentes. vbi etiam ex negligentia interdū custodum ad corrigias vel peplas reperiebant suspense. Inimico vtiqz vt dictum est hoc procurante ne q̄ contritōnem aut sacramentalez confessionem veniam consequerentur. Et quas corde allicere munqz poterat quo etiam facillime gratiam apud deū inuenissent. Jam vltimo per temporalē confusionem et horribilem mortez in desperatōnem deducere conat. cuius z per dei gratiaz maior vt pie est credendum veniam p veram ꝓritōnem z puram confessionem consecuta sit vbi nō voluntarie illis spurcicijs inheserunt Patent ex his que p dyoceses argentinensem constantiensem et oppidū hagenouie z ratisponensi gesta sūt vix annis tribus euolutis. In primo namqz oppido vna vili peplo et fragili se suspendit. Altera nomine ivalpurgis de maleficio taciturnitatis miro modo fuit notata alias mulierculas informando qualiter talem taciturnitatem p̄ puerum masculum z primogenitum in fornace decoctum procurare deberent Acta et gesta adhuc p̄ manibus habētur. et similiter de alijs in secundo oppido incineratis: sparsim hincinde deducent. Est et quarta causa cur demones homagiū recipere super certas differunt. super alias vero minime eo videlicet q̄ cū periodū horis cognoscere subtilq̄ astronomi p̄nt facilq̄ eis terminū vite vel p̄figere vel terminū naturalē. p casū alē mō q̄ dictū est p̄uenire p̄nt. Hec breuit pacta z gesta maleficaz declarant. Primo demonis astutiā in talib⁹ deducēdo. Nā qz sm aug. in li. de natura demonū assignant. vij.

cause. vnde etiã pbabiliter cõiecturant futura ptingentia. Non q illa scire certitudinaliter valeant. Prima est. qr vigent subtilitate naturali q ad opatiõez intellectus ipsorũ. Vñ t sine discursu qui necessarius est in nobis rõnis intelligunt. Scõa qr ppter experientiaz tm t revelatõne supnoz spirituũ. Quarta est ppter celeritatem motꝰ. vñ q in oriente fieri hñt pdicere põt mira celeritate in occidẽte. Quinta qr sicut sua potentia cuz deꝰ pmittit põt inducere morbos. auaz inficere. et famem inducere: ita põt t illa pdicere Sexta qr p signa põt subtilꝰ predicere mortẽ q medicus videdo vrinã t pulsum. Nam sicut ille p signa videt aliq in infirmo q simplex nõ psiderat. Ita t demon ea q nullus hõ videt naturaliter. Septima qr ex signis q predũt ab animo hois coniecturãt ea que sũt vel erũt in anima astutius prudenti viro. Sciũt em qui instinctus sunt verisimiliter secuturi t psequent cuiusmodi opera. Octaua quia acta ppheta rum t scripta noscũt melius q homines: t ex illis multa futura dependẽt. Ideo ex illis multa futura pdicere põt. Hec etiam tangunt. xxvj. q. iij. sciendũ. Vñ nõ intrũ si periodũ homis scire põt naturalem licet secus sit de termino casuali qui fieret p incinerationez quaz demon finaliter procurat: qñ vt dictum est ipsas inuoluntarias repperit timẽs de eaz reditu t puersione cuz tñ alias qs nouit voluntarias etiã ad naturalẽ vt sic vsq mortez defendit. Demꝰ ex vtraq pte exempla q a nobis repta sunt et acta. Nam in basilien si dioceſi villa supra renũ situata noie obervuiler plebanum puersatõne honestũ habuit illius tñ opinionis seu potiꝰ erroris q maleficiũ nihil esset in mũdo: ß tñ in opinione hoim qui hmõi effectus mulierculis attribuebãt. quẽ taliter a suo errore deus purgare voluit qõ etiã et alia de monũ sup pfigendũ terminis vite maleficis pmercia patefierent. Nam dum festine pontem ob cuiusdaz negocij expeditõne ptransire vellet obuiaz ſsimili importunitate quandam vetulã habuit cui dum in pontis accessu locum vt pret dare voluisset: sed importune incederet casu vetulaz luto intrusit vnde indignata in verba ptumelioſa. prupit eiq dixit. pfaff. impune non transibis. Sed ille licet verba parum aduerteret denocte se infra cingulũ vbi surgere e lecto volebat se maleficiatuz sensit: ita vt brachijs alioz sustentari semper habuit vbi ecclesiam visitare volebat. sicq per triennũ mansit: sub cura tamen domestica matris carnal. Quibus expletis duz vetula illa egrotaret quã etiã p verba ptumelioſa quibꝰ minata fuerat sp suspectã de maleficõ sibi illato habuerat. accidit tamen vt p cõfessionis audiẽtia infirmata ad eũ mitteret. Et sacerdos licz importune diceret: cõfiteat dyabolo suo mgro. Ad instantiã tamen matris p duos villanos sustentatus inter brachia domũ accessit t ad caput lecti in qua malefica iacebat sedendo. Duo illi villani ab extra auscultare volebãt ppe feneſtrã: sic em stuba in plano erat situata an maleficium illatũ plebano pfiteret. vñ contigit vt licet infra pfessionẽ mentionẽ nulla de maleficio illato feciſſet. Ipsa tñ confessione peracta dixit. Scis ne tu pfaff quis te maleficauit. Et dum blande ille rñderet se nescire. illa subiunxit. Tu habes me suspectaz t bene. Scias me tibi intuliſſe tali de cã vt supra tactum est. Et dum ille p sui liberatõne instaret t dixit. Ecce tps statutum aduenit

e mori habeo: sed ita disponã vt paucj dieb⁹ evolutis post mortẽ meã sanabe ris: z ita evenit. Naz illa iuxta statutũ a demone terminũ obijt. z infra triginta dies quadaz nocte sacerdos ex integro se sanũ repperit. Nomẽ sacerdotj dicit pfaff heslin. iam in dioceſi argentinenſi. Simile in dioceſi basilieſi villa bubel ꝓpe oppidũ geivyler contigit Mulier quedã capta z tandem incinerata: sex annis incubũ demonẽ habuerat etiã in latere viri dormientis in lecto. Et hoc ter in septimana. Sabbatj quintis z tercijs ferijs aut alijs noctibus sacrationibus. Tale aũt homagiũ ꝑstiterat dyabolo vt post septimuz annum in corpore z anima ꝑpetue sibi dicata esset. Die tñ dispensauit de⁹. Naz in sexto capta z igni adiudicata vere et integre confessa veniã credit a deo percepisse. Plurimũ enim voluntaria ad mortem extitit asserens q et si liberari posset mortem tamen amplius preeligeret dummodo potestatem demonis euaderet.

De modo quo localiter trãsferuntur de loco ad locum.

Capitulum tercium.

Am autem aggrediendũ est de eaz ceremonijs z quibus in suis operib⁹ ꝓcedunt modis. Et primo de his que erga se z ꝓprias ꝑsonas operant. Et qz transferri de loco ad locum corporalit est de precipuis earum actionibus carnalibus etiam spurcicijs cum incubis demonibus insistere. De singulis aliqua deducemus. et primo de earũ corporali transuectione. Vbi notandum est q hec transuectio patit difficultatez vt sepius tactum est ex vno dumtaxat ꝓcessu scripture puta. xxvj. qõ. v. Episcopi. Vbi dicit ex consilio acquirensi Illud non est obmittendũ q' quedam scelere mulieres post satham retro conuerse demonũ illosionib⁹ z fantasmatibus seducte credent se et ꝓfitent cuz dyana horis nocturnis dea paganorũ vel cum herodiade z innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias et multa terrarum spacia in tempeste noctis silentio pertransire eicz tanczꝫ dñe in oib⁹ obedire ꝛc. Quapropter sacerdotes dei ꝑdicare debent pplo vt nouerint omnino hec falsa z ñ a diuino ꝫ a maligno spũ talia fantasmata mentib⁹ fideliũ irrogari. si quidẽ ipse sathanas trãsformat se in diuersarũ ꝑsonarz spẽs atcz similitudines. Et mẽtem quã captiuã tenet in somnis deludendo ꝑ deuia quecz deducit ꝛc. Et ad ꝫ ꝑdicãt interdũ a quibusdã exempla publice de sancto Germano. z de quodam alio qui filiã suã sup ꝫ obseruauit ꝗsi oino hec sint impossibilia fieri. Et ĩ discrete applicant ad maleficas z eorũ opa tanczꝫ vt z singula eoz facta in lesionibus hominũ. Jumentoz: terre frugum: nõ sint eis applicanda eo q sicut fantastice in transuectionib⁹ ita z circa creaturarum lesiones illudunt. que q̃dem opinio cum in prima questione tanczꝫ heretica sit reꝓbata vt pote cõtra diuinã pmissionem sup dyaboli potentiam que ad maioza vt sic se extendere potest: militans similiter et cõtra sacre scripture intentõez z ad ecclie sancte intolerabile dannũ vbi iaz multis annis impune ex hac pestifera opinione pmanserũt. seculari brachio puniendi facultatem amputãdo. Vñ z in immensũ sic creuerũt vt iã nõ sit possibile eas eradicare. Ideo diligens lector ea que ibi posita sunt in destructiõez illi⁹ opinionis ꝑsiderabit et ad pñs qualit transferant z quib⁹ modis hoc sit possibile aduertet cum rñsionib⁹ sup exempla que ab eis in medium deducuntur.

Vtrū corporaliter possint transferri variis modis ostenditur. Et primo ex aliis magorū operationibus. Nam si non possent transferri hoc esset. vel qa deus non permitteret aut quia dyabolus hoc facere non posset eo q creature repugnaret. Non primū. qz vbi maiora vtiq; et minora dei permissione fieri possunt. Sed maiora tam in pueris q in hominib⁹ sepissime facta sunt vtpote iustis et in gratia constitutis. patet. Nam vbi querūt. an campsiones puerorū opere demonum fieri possunt. Et an demon localiter possit transferre aliquē hominē de loco ad locū etiā inuitum. Ad primū respondent q sic. Naz Guilhelm⁹ parisiēsis in vltima parte de vniuerso dicit. Campsiones puerorū fieri possunt: ita q deo permittente demon vicez infantis gerere potest vel etiā translationē facere. Tales etiā pueri semper sunt miseri eiulantes. Et licet quatuor aut quinq; matres vix sufficerent ad lactandū nunq; tamen impingnant sed vltra moduz ponderosi existunt. Mulieribus tamen propter numiū terrorem quē concipere possent nec affirmanda sunt nec neganda: instruende sunt vt literatoz iudicia querant. Permittit eñ deus propter peccata parentum cum interdum viri impregnatis vxoribus maledicūt. Vellē inquiunt vt dyabolum portares vel similia. Et similiter impatientes mulieres sepe similia proferunt. De alijs etiam hominibus interdum iustis exempla plurima reperiunt. Nam Vincentius in speculo histo. libro. xxvj. capit. xliij. ex recitatione Petri damiani. refert de puero quinquennij cuiusdā nobilissimi viri. qui puer protunc monachus factus a monasterio nocte illat⁹ est pistrino clauso vbi mane repertus et interrogatus dixit se q quosdam ad magnū conuiuiū delatū et vt comederet iussum. Est post q superiora pistrino immissuz. Quid deniq; de his magis q̄ vsitato vocabulo a nobis nigromantici vocant nuncupant et per aera sepe a demonib⁹ ad longinqua terrarum spacia vehunt. Qui etiaz alijs interdū hoc idem suadentes eos secū suder caballuz qui vtiq; non verus equ⁹ sed demon in tali forma existit vehūt. et vt loquant nec in signo crucis se muniant hortant. Et licet duo simus hūc tractatuz scribentes: vnus tamē ex nostris sepissime tales vidit et repperit. Nam scholaris quidam protunc: nūc vero sacerdos frisingeñ. diocesis adhuc supereſſe credit qui et referre solit⁹ est semel se corporaliter a demone fuisse per aera subuectuz et ad remotas ptes illatum. Supereſt sacerdos alius in oberdorff oppido. prope Lantzhutam qui protunc confodalis illius existens oculis propꝛijs illam subuectionē vidit. Et qualiter extensis brachijs in altum clamando et non eiulando translatus fuit. Causa autem vt idem retulit hec erat. Naz quenientibus quadā die multis scholaribus in potagijs ceruisie omnes in hoc consenserant: vt ille qui ceruisiam afferret nil exponere haberet: et sic vnus ex socijs dum pro ceruisia apportanda exire volebat hostium aperiendo nebulam derisam ante hostiū intuitus fuit: vnde territ⁹ redijt et q potum afferre nollet causam aperiendo eis insinuauit. Tunc idem qui illatus fuerat indignatus dixit. Et si dyabolus adesset potum apportabo Et sic exiens alijs omnibus videntib⁹ per aera subuectus fuit. Verum quidem q non solum vigilantibus: sed et dormientibus talia accidere possint fateri necesse est vt videlicet dormiendo per aera localiter et corporaliter transf-

ferantur. Patet et de quibusdam qui super tegulas domorum et edificia altissima somniando incedunt. Ne quic ꝙ eis obstare potest ad eorum transitum in altum ꝙ in profundum. Et si propꝛijs nominibus ab alijs circūstātibus vocantur statim ad terram quasi collisi ruūt. Hec vtiq; opere demonum fieri plures arbitrant et non absq; ratione. Nam cum demones sint in multiplici differentia. Aliqui de inferiori choro angelorū qui etiam exiguis penis vltra penam damni quā eternaliter patient tanꝙ pro paruis delictis cruciant. qui etiam neminem possunt ledere saltim graviter: sed solum principaliter ioculatones exercē. Vbi etiam alij incubi sunt vel succubi punientes nocturno tempore homies vt peccato luxurie coinquinantes eos. Non mirum si etiaz his trufis insistūt Potest deduci veritas ex dictis cassiani colla. j. vbi dicit tot esse immundos spiritus quot in hominibus studia nō dubie comprobatur. Nam nonnullos eorum quos etiam paganos vulgꝰ appellat: nos vero trollen. et abundāt in regno norwye. aut schretel. Ita seductores et ioculatores esse manifestum est vt certa quecq; loca vias iugiter obsidentes. Nequaq; tormētis pretereūtes ledere possunt de risu tantummodō et illusione cōtenti fatigare eos potius studeant ꝙ nocere. Quosdam ve solummodo in nocuis incubationibꝰ hominū pernoctare. Alios ita esse furori ac truculentie deditos vt non sint contenti illorū tantummodo corpora quos suppleuerint attroci dilatōne vexare. sed etiam irruere superemineꝰ trāseuntes atq; affligere illos seuissima cede festinent. vult dicere q non tantuz obsident: immo horribiliter cruciant quales illi in euangelio Mathei. viij. describuntur. Ex quibus concludere possumus primū q non est dicendum maleficas non transferri localiter. eo q deus non permittat. Si enim super iustos et innocentes aut etiaz super magos permittit quomodo non sup illas ex toto se dyabolo deuouentes. Et vt cuz timore loquamur. Nonne dyabolus saluatorem nostrum sustulit t duxit et statuit hincinde vt euangeliū testatur. Nec etiam scōm suffragatur aduersarijs quasi dyabolꝰ hoc facere non possit cui vt in supradictis patuit. tanta ineſt virtus naturalis omnia corporalia excedens q nulla ei virtus terrena comparari potest. Juxta illud. Nō est potestates super terram ꝛc. imo ipi lucifero tanta naturalis ineſt potestas seu virtus qua maioz etiam inter angelos bonos in celo nō existit. Sicut eñ omnes angelos in naturalibus excessit et naturalia per casum non sunt imminuta: sed tantūmodo gratuita. Jōo adhuc in eo remanent: licet obfuscata et ligata. Vnde glosa ibidem super illud. Non est potestas super terraz ꝛc. Et si omnia supereat meritis tamē sctoruz subiacet. Nec valet si quis duo obijceret. Primo q anima hominis posset resistere. et q textus videtur sentire de vno in singulari scilicet lucifero cum in singulari loquatur. Et quia hic fuit qui christum in deserto tentauit. Et primum hominem seduxit iam autez religatus sit et alij angeli nō sint tante virtutis cum ipse omēs excedat. Ideo alij mali homines transferre localiter per aera non possunt. Non valent infantie. Primo dicamus de angelis. Nam minimus angelus omnez humanam virtutez incomparabiliter excedit. Rationes sumunt ex pluribꝰ. Primo quia virtus spiritualis fortior virtute corporali sicut virꝰ angeli aut

etiam anime superior ꝙz virtus corporalis. Secundo quo ad animā. Quia cum omnis forma corporalis est forma indiuiduata per materiam et determinata per hec et nunc prout iam anima nostra existit. Forme autez immateriales sunt absolute et intelligibiles. Vnde etiam potestatem habent absolutam et vniuersaliorem. Ideo anima coniuncta non potest ita subito transferre corpus suum localiter: nec in altum eleuare. Bene autem faceret cum esset separata deo permittente: que omnia a fortiori potest spiritus omino immaterialis prout est angelus tam bonus ꝙz malus. sicut etiam angelus bonus trāstulit abacuc in momento a iudea in chaldeam. et ex hac ratione etiā concluditur ꝙ illi qui de nocte in somnis per alta edificia vehunt non feruntur a proprijs animabus nec ex influentijs corporum celestiū. sed ab aliqua excellentiori virtute vt supra patuit. Tercio quia sic̄ natura corporalis nata est moueri immediate a natura spirituali fm locum. tum quia motus localis est primus motuum. viij. phi. tum etiam quia perfectior est inter omnes motus corporeos vt ibidem probat philosophus ea ratione. quia mobile fm locū non est in potentia ad aliquid intrinsecū inꝙtum hmōi sed solum ad aliquid extrinsecū. vnde etiā non tam a doctoribus sanctis ꝙz et philosophis concludit ꝙ suprema corpora supplecelestia mouent a substantijs spiritualibꝰ et separatis bonis et fm naturam et voluntatē. tum etiā quia videmus ꝙ anima primor principaliter mouet corpꝰ motu locali. Ideo dicere oportet ꝙ ratio corporis humani nec ꝙtum ad ipsum corpus nec ꝙtum ad ipsam animam obstare potest quin vtrunꝙ moueri possit subito deo permittente de loco ad locū a spirituali substantia bona fm voluntatē et naturam qui boni et in gratia constituti transferunt. aut bona fm naturam non autem fm voluntatem quando mali transferunt. Si cui placet videre sanctū Thomā in prima pte q. ex. per tres ibidem articulos aut etiam questionibus de malo. seu etiam in ij. senten. distin. vij. de potestate demonum super effectus corporales. Modus autem transferendi talis est. Nam vt ex precedētibus patuit vnguentum ex membris puerorum precipue interemptorū ab eis ante baptismū confice re habent et ad demonis instructionē sedile aliquod aut lignū iungere quo facto statim in aera ferunt et hoc siue de die siue de nocte visibiliter seu etiam si id volunt inuisibiliter fm ꝙ demon et obstaculum alicuius corporis alterum corpus occultare potest vt in prima pte tractatus de prestigiosa appatitōne operū demonū patuit. Verum licet demon per tale vnguentū vt plurimum hmōi practicat in finē vt baptismi gratia infantes priuat et saluatione. tamē et absq; his pluries efficere visus ē vbi per animalia que vtiq; non animalia vera sed demones sub formis illis existentis ipsas transuexerunt. aut etiā sine aliquo exteriori adminiculo solum modo demonis virtute inuisibiliter operante interdum transferuntur. Res gesta de visibili et de diurna transuectione. In oppido ivaltzhut super flumē rheni Constantiensis dyocesis. Malefica quedam oppidanis cuz essz plurimum odiosa et ad quasdam celebrandas nuptias non fuisset inuitata cū tm̄ pene omnes oppidani illis interessent ipsa indignata vindicare se estimās demonez aduocat et sue tristicie causam aperuit et vt grandinē excitare vellet et cunctos de chorea dispergere petijt. ꝙ

annuente ipsam subleuauit ⁊ per aera ad montē prope oppidū videntib⁹ certis pastorib⁹ transuexit. ⁊ vt postmodū fassa fuerat cū aqua sibi deesset ad fundendā in foueā quē moduz vt patebit vbi grandines excitāt obseruāt. ipsa in foueā quā paruā fecerat vrinā loco aq̄ immisit ⁊ cuz digito more suo astante demone monit. et demon subito illuz humorē sursum eleuans grandinē vehementē in lapidib⁹ super chorizantes tantūmodo et oppidanos imisit. Vñ ipsis dispersis et de causa illi⁹ mutuo conferentib⁹ malefica oppidū ingredi tur vnde suspicio magis aggrauatur. At vero cū pastores ea q̄ viderant recitassent suspitio vehemens in violentaz creauit. Vñ capta ⁊ fassa qō ea de causa qz inuitata non fuerat talia ppetrasset ob multis etiam alijs maleficijs ab ea ppetratis incinerata fuit. Et qz publica fama de hmōi transuectōnib⁹ etiam apud vulgares continue volat nō expedit plura ad hoc probandū ō his hic inserere. Tantūmodo hec sufficiāt aduersus illos qui ꝑ hmōi corporales transuectiones aut oīno negant aut q̄ solūmodo imaginarie et fantastice fiant affirmare conant qui vtiq̄ in suo errore si relinquerent parū esset immo nec aduertendū dūmodo in fidei contumeliā ipsoz error non vergeret. Attento aūt q̄ illo errore nō contenti etiā alios inserere ⁊ publicare in maleficarū augmentationē et fidei detrimentū non verent. Dum asserūt q̄ oīa maleficia que eis iuste tanq̄ instrumentꝫ demonū vere et realiter imputant. eis tantūmodo imaginarie et illusorie tāq̄ innoxijs esse imputanda sicuti ⁊ ipsa transuectio fantastica. Vnde ⁊ pluries impune in magnā creatoris cōtumeliā et grauissimū iam ipsoz augmētum remanserūt. Nec argumēta eiuz a principio eis adducta suffragari possunt. Nam primū cum allegant capitulū episcopi. xxvj. q. v. vbi asseritur q̄ tantū fantastice et imaginarie transferant. quis tam insipiens qui velit concludere q̄ non possint etiam corporaliter transferri. Sicut em̄ ex fine illi⁹ capituli vbi ponit: q̄ qui credit posse hominē in melius vel in deterius transmutari aut in aliam speciem transformari. Infideli ⁊ pagano dererioz sit cēsendus. qs posset concludere q̄ nō possent homines in bestias prestigiosa illusione transformari aut etiā de sanitate infirmitates tanq̄ a melioꝛi in deterius transmutari. Jam talis q̄ sic i corrice verboꝛ canonis laboraret. vtiq̄ ꝫmentē oīm doctoꝛ sanctoꝛūmo ⁊ contra scripture sacre processum sentiret. Ex quibus multiplicit er opposituz apparet vt ex supradictis in plerisq̄ loc circa primā ptē tractat⁹ deductū ē. Oportet ergo ad nucleum verboꝛum attendere. Juxta quod in prima questione prime partis tractatus, tactum est. et ꝫ circa solutionem secundi erroꝛis inter tres qui ibi reprobantur q̄ quatuoꝛ intunguntur predicatoꝛibus populo ad predicandum. transferunt em̄ et corporaliter et fantastice. Juxta qō ex earuz propꝛijs cōfessionib⁹ patet nō taz illaꝛ que incinerate fuerūt q̄ etiā aliarum q̄ ad fidem et penitentiā redierūt. Interq̄s ⁊ illa in oppido Brisiaco interrogata a nobis. an ne fantastice et illusorie aut corporaliter possent transferri. Respondit q̄ vtroq̄ modo. Si em̄ casu aliquo nollent corporaliter transferri secretamen vellent oīa que in contione illa ab eaꝛ consodalibus agerent tunc talis ab eis seruaret modus: vt illa innoie omniū dyaboloꝛ ad latus sinistꝛ se reponeret ad cubitum. extunc quasi vapoꝛ quidā glaucus ex eius oze ꝓcederet. Vñ singula que ibi agerēt plucide ꝓsideraret, si vero corporaliter trās-

ferri vellet modū supradictum seruare necesse esset. Preterea in casu quo canon ille nude absq; omni declaratōne intelligendus esset quis tam stolidus vt propterea omnia eor maleficia et nocumenta esse fantastica et imaginaria affirmaret cum ad sensum omnib⁹ appareat contrarium eo precipue q; plures sint superstitionū species. vtpote q; tuor decim. Inter quas maleficarū species supremū in maleficijs et nocumētis continet gradum et species phitonum ad quam reduci possunt qui fantastice vehunt minimus gradum. Demū nec exempla ex legenda sancti germani aut aliorum quor cum eis suffragant. Vtiq; quia possibile erat demonibus, vt seipsos ad latera viri dormientis tempore intermedio, quo scrutinium de vroribus fiebant applicarēt quasi viris condormirent. quod tamē factum fuisse propter honorem sancti non asseritur casus tamen ponitur vt non credatur esse impossibile. oppositum illius quod in legenda ponit. A simili responderi potest ad quascunq; alias obiectiones quia sicut inueniuntur q; quedam tantummodo imaginarie. Ita etiam reperiuntur in scriptis doctorū plures fuisse corporalit translatas. Si cui placet Thomas brabantinum in libro suo de apibus inspicere mira inueniet tam de imaginaria q; etiam corporali hominum transuectione.

Sequitur de modo quo se incubis demonibus subijciunt. Capitulum quartum.

Ad quantus ad modū quo malefice demonibus incubis se subijciunt sex videnda sunt. Aliqua ex parte demonis et corporis ab eo assumpti ex quo elemento sit illud formatum. Secundo ex parte actus an semper cum infusione semis ab altero recepto. Tercio ex parte temporis et loci an poti⁹ vno q; altero tempore se exerceat. Quarto an visibiliter se agitat ex parte mulieris. et an tantummodo ille que ex huiusmodi spurcicijs procreantur a demonibus frequentātur. Quinto an ille que ab obstetricibus tempore part⁹ demonibus inferunt. Sexto an remissior vel intensior sit in talibus ipsa venerea delectatio et primo sup assumpti corporis materia et qualitate. Dicēdum q; aereum corpus assumit t q; ali quo modo est terrestre inquantum habet terre proprietatem per considerationem: quod sic declaratur. Nam quia aer in se non est figurabilis nisi fm figurationem corporis alterius in quo includit vnde etiam minime suis terminis terminat: sed tantummodo alienis: vt vna pars aeris alteri continuatur. Ideo simpliciter vt sic non potest corpus aereum assumere. Attento aūt q; aer ē maxime trāsmutabibilis t vertibilis in quodcunq; cuius signum est q; quidam nitentes corpus a demone assumptum scindere gladio vel perfodere id efficere non valuerūt. quia partes aeris diuisi statim continuantur ō nouo. Ideo patet q; in se aer ē bene cōpetens materia. Sed quia non potest figurari nisi aliquod aliō terrestre sibi adiungatur. Ideo oportet q; aer ille sit aliquo modo inspissatus et ad proprietatem terre accedens: seruata tamen aeris veritate. et hanc condensationez facere possunt demones et anime separate per vapores grossos ex terra eleuatos. et per eorum motum localem eos congregando et figurando in quibus manent tanq; motores tantum et non vt infamatores vitem illi corpori formaliter influentes. quia sic fuit ab

anima in corpus continctū. Sunt autem in suis sic assumptis z figurat cor poribus sicut nauta in naui quem mouit. Vnde quando querit quale sit corpus ꝯtuz ad materiā a demone assumptum. Dicendū q de eo aliud est loq ꝯtum ad principiū assumptōnis z aliud ꝯtum ad terminum. Quia quo ad principiū sic est aer. Qtum ad terminum est aer inspissatus ad proprietatē terre accedens. Hec autez omnia possunt demones deo permittente ex natura cum natura spiritualis sit superior nature corpali. Vnde z necesse habet sibi obedire intelligendo q ad motum localem: non autez quo ad formarum naturaliū tam accidentaliū ꝯ z substantialiū susceptionē nisi i aliquibus paruis creaturis z hoc āminiculo alicui⁹ alterius agentis vt supra tactuz est. Per motū aūt localem nulla forma ponit in remota. vnde sic ad nutuz mouere possunt cum alijs circūstātijs Ex quib⁹ tamen si quis incidentaliter quereret quid sentiendū vbi angel⁹ bonus vel malus aliqua opa vite exerceret per corpa vera naturalia z non aeres sicut in asina balaam p quaz angelus loquebat et vbi demones in obsessis corpibus agitant. Dicenduz q illa corpora non dicunt esse assumpta licz tantuz occupata. Inspiciant dicta doctorum in.ij.dis.viij. An angeli corpora assumant. Sed maneamus in proposito. Demones in assumptis corporibus cum maleficis loquunt vident audiūt comedūt z generant. Quomodo ista sit intelligenda. z hec est scōa pars hui⁹ prime difficultatis. Dicenduz ad primū q ad verā locutionē tria requirunt. scilicet pulmo cum retractōne aeris qui non solū propter vocem sed propter refrigerium est cordis vnde z muti habent attractionem necessariā. Secundo requirit q formet ex pcussione corporis in aere sicut cum quis ligno percutit in aere vel campana sonū facit magnū vel paruū: quia materia in se sonorabilis et percutit cum sonabili instrumento reddit sonus fm quantitatem corporis et recipit in aere z multiplicat vsq ad aures audientis. qui si est remote post spaciū vt videt preuenire habet. Tercio requirit vox z dici potest q son⁹ in corporibus inanimat dicit vox inanimat corporib⁹ z ibi ē lingua que aerem respiratū z iterū emissum pcutit in instrumento z vase fuso a deo z viuo naturaliter quod non est in campana. Ideo qō ibi sonus ꝟ vox dicit. Et hoc terciū potest exemplificari per secundū vt patet. et hec ideo posui vt predicatores habeant modū tradendi populo. Quarto requirit vt ille qui vocem formar conceptum mentis vult alteri per vocez exprimere et vt ipse intelligat. Ideo illam vocem organizat. id est distinguit successiue in ore p linguā dentes pcutiēdo z p labia claudendo et aperiendo pcussum aerez in ore ad aerem extrinsecū emittendo vt sic multiplicādo successiue vsq ad aures audientis qui tūc intelligit conceptum mentis. Ad ꝓpositum. Demones carent pulmone z lingua quaz tamen artificiatā ostendere pñt iuxta corporis conditionē sicut z dentes z labia vnde non vere et ꝓprie loqui possunt. Sed quia intelligūt z intellectū mentis vbi exprimere volūt tunc non p voces sed p sonos qui habent quandā similitudinē vocū aerem non respiratū et attractum vt in hominibus: sed inclusum in corpore assumpto percutiūt et ad aerem extrinsecum articulatim emittunt vsq ad aures audientis. et q absq aere attracto z non respirato posit fieri vocis similitudo pz p certa aialia nō respirātia q dicunt vocare z certa alia instra vt dicit phus in.ij. de aiā.

Nec eñ vum capitur extra aquã subito vocez emittit ꝛ mouit possũt hec applicari ꝛ ea que sequũt vsq; ad vim generatiuã exclusiue tamẽ ad bonos angelos. Si ꝗs velit vlteri⁹ speculari ō locutione demonũ in obsessis corpozib⁹ Ibi eñ vtunt corpozalib⁹ instrumẽtis veri corpozis obsessi. qꝛ illis illabũtur sic intelligendo infra terminos corporalis quantitatis ꝛ non infra termios essentie neq; corpozis neq; anime. Da differentiã inter substantiã ꝛ quantitatem seu accidens: sed de bis nihil ad ꝓpositum. Si cui autẽ placet inspiciat sanctũ Tho. in. ij. sententiaꝝ. di. viij. arti. v. Consequenter aũt qualiter vident ꝛ audiũt dicendũ ꝙ quia duplex est visi. Spiritualis et corpozalis. Et prima in infinitũ excedit alterũ. tum quia penetrat tum quia per distantiã nõ impeditur iuxta lumnis facultatez sibi deseruit. Ideo dicendũ ꝙ nullo modo videt angelus siue bonus siue malus ꝓ oculos corpozis assumpti nec aliquid corpozale sibi deseruit sicut tamen in locutione deseruit sibi aer et pcussio aerꝛ ad sonũ pzocurandũ ꝛ vlterius ad mꝫ. tiplicandum vsq; ad aures audientis. Vnde oculi eoꝝ sunt oculi depicti. Ibenter aũt sub bis similitudinibus hominibus se offerunt vt eis eoꝝ pzopzietates quas naturaliter habẽt ꝛ loqui spiritualiter per h⁹mõi opera manifestent. Ideo eñ ꝛ patribus sancti angeli sepe apparuerũt ex dei ordinatione et eius permissione. Malis hominib⁹ sese manifestant vt homines eorũ pzopzietates cognoscentes illis se associẽt hic in culpis et alibi in penis. Vñ dyonisius celestis hierarchie in fine dicit Ex omnibus partibus humani corporis docet angelus suas pzopzietates cõsiderare. Concludẽdo ꝙ corpozalis visio cũ sit opatio corpis viuentis ꝓ organum corpozale quibus demones in se carent. Ideo in assumptis corpozibus sicut similitudines membzorũ habent ita et similitudines operationuꝝ. Et similiter dicere possumus de eius audiru qui multuꝝ nobiliozi corpozali eo ꝙ conceptum mentis et anime locutiõez subtilius cognoscere potest ꝙ homo audiendo conceptum mentis per verba corpozalia expressum. Vide sctm Thomã in. ij. sententiaꝝ. disti. viij. Si enim in vultu hominis legit secreta ei⁹ voluntas et ex motu cozdis et qualitate pulsus a medicis passiones anime cognoscuntur a fortiozi per demones. ꝙ quo ad comestionem. Dicam⁹ ꝙ cõpleta ratio comestionis quatuoz dicit. Diuisionem cibi in ore et traiectionez in corpus virtus corpozis potentis ꝺigerere et quartum. conuertere necessariũ nutrimentũ et superfluum eijcere. Angeli quicunq; prima duo in assumptis corpozibus comedendo faciũt tercium et quartuꝝ non possunt. sed loco virtutis digestiue et electiue adest ei ꝓ tus alia qua cibus dissoluitur subito i pretacentem materiam. In christo etiam fuit vera comestio in omnibus. ꝗa habuit virtutem nutritiuã et conuersiuam non autem conuertendo in suuꝝ corpus quia ille virtutes fuerunt glorificate sicut ꝛ corpus vnde etiaꝝ resoluebatur cibus in corpe subito sicut qui aquã in ignẽ ꝓiceret.

Quomodo modernis temporibus malefice actus carnales cum incubis demonibus exarcent et qualiter ex bis multiplicantur:

Ed quo ad actus carnales de ꝗbus principaliter intendit ꝗs etiam cum maleficis tanq; incubi in assumptis corpozibus exercent

nulla subest difficultas ex premissis'ni si fortassis quis dubitaret. In presentes malefice hʾmōi spurcicijs intenderent et an originē malefice ex his spurcicijs sumpserint. Ad has duas dubitationes respondendo. Dicamʾ ad primam. Quicquid de precedentibʾ maleficis ante annos incarnatōnis dominice. Mille et quadringentos vel circiter actum sit an videlicet his spurcicijs inseruiebant sicut ab illo tempore moderne malefice hoc ignoratur eo q nusq hoc q experientia iam edocuit historia disseruit. Maleficos enīz semper fuisse et ex eorūz prauis operibus plurima nocumenta hominibus iumentis et terre frugibus euenisse, sicut et incubos et succubos demones nemo qui historias peragrat dubitare potest cum traditiones canonum ⁊ sacrorum doctorū plurima a multis centenis annorū de ipsis in posterum relicquerūt et tradiderūt. licet in hoc sit differentia q incubi demones in retroactis temporibus infesti fuerūt mulierculis contra ipsarū voluntatem prout in suo fornicario nider. ⁊ in libro ō vniuersali bono siue de apibus. Tho. brabantinʾ plurima recitant. Huic aūt positioni qua asserīt presentes maleficas hʾmōi spurcicijs dyabolicis esse infectas non nostra sententia intantuz adheret quantū ipsaq maleficarū experta testimonia que cuncta illa reddiderūt credibilia non iam vt bactenʾ inuitis animis sed sponte pro voluntate refetidissima mirabili seruituti se subijci entes. Quotāt eīm a nobis secari brachio ad puniendum relicte fuerūt in varijs dyocesionibʾ precipue in constañ. et in oppido Rauenspurg multis annis his inheserūt spurcicijs certis sub xx. alijs sb. xij. aut sb. xxx. ānis ⁊ sp cū si dei abnegatione in toto vel in parte testes ibidem oīs incole. Demptis eīm secrete penitentibʾ et ad fidē reuersis non minʾ cc. xl. et octo in quincq annis igni tradite fuerunt. nec tm illis accōmodata fides cctum sponte reuerī ad penitentiā credulitas adhibita fuit. oībus in hoc cōcordantibʾ q hmōi spurcicijs in augmentū huiʾ perfidie habēt insistere. De quibʾ etiā sigillatim in se cūda parte operis vbi eorum particularia opera describent tractabit. obmittēdo ea que et socius noster inquisitor cumanʾ in comitatu burbie peregit. q et in spacio vniʾ anni qui fuit Millesimus quadringentesimus octuagesimus quintʾ. xl. et vnam maleficas comburi fecit. Et omnibʾ publice asserentibʾ illis spurcicijs dyabolicis inhesisse. Cōstēt ergo omnia aut visus vel auditus propria experientia aut fidedignoꝝ relatibʾ Quo ad secundū vbi difficultat an ipsi malefici ex his spurcicijs originem sumpserint. Dicamʾ fm Auguſt. hoc vtiq verum esse omnes superstitiosas artes ex pestifera societate hominū et demonum originem sumpsisse. Sic eīm dicit libro. j. de doctrina xpiana. et habet. xxvj. qō. ij. illud qō est. Omnes artes hmōi vel nugatorie vel noxie superstitōis ex quadā pestifera societate hominū ⁊ demonū qsi pacta infideli ⁊ dolose amicicie ꝓstituta penitʾ sūt repudiande. Illo attēto manifestum ē q sic diuerse sunt spēs superstitōnis seu magice artis ⁊ diuerse sunt eoꝝ societates. et sicut spēs maleficoꝝ inter ctuordecim illius artis spēs pessima existit. qz non p pactū tacitū sed expressum vltra hoc q cultū latrie per fidei abnegationem ipsis demonibus habent exhibere. Jō et pessimam cum ipsis cōuersando retinent societatem. Juxta mulierum q semper vanis delectant conditiones. Attento insup q iuxta doc. sci Tho. i ij. sñiaq. di. xiij. arti. iiij. In solutiōe vnius argumenti vbi querit. An genitl

ex huiusmodi demonib⁹ modis pretactis sunt maiozis virtutis ꝙ alij homines. Respondit hoc verū esse nō soluz ex textu scripture Genē. vj. Isti sūt potētes a seculo ⁊c. Sed etiaz ea ratione ꝙ demones possunt scire virtutem seminis decisi. Primo ex dispositōne eius a quo decisum est. Secundo mulierē proportionatā ad seminis illius susceptionem. Tercio constellationez iuuātem ad effectum corporalem. Et quartum addere possumus etiā ex suis verbis scilicet ipsius geniti complexionez optimā ad effectos illi proportionatos ex quib⁹ omnibus sic concurrentibus concludit ꝙ tales sic geniti sunt fortes et magni corpore. Ideo ad propositū cum queritur. An malefici ex his spurcicijs originez sumpserunt: dicamus. Originez sumpserūt vtiq; ex pestifera mutua societate vt ex primo notabili patuit. Multiplicationē vero nō sum pssisse ex illis spurcicijs nemo negare potest ex secūdo notabili cū non delectationis: sed corruptionis causa illis demones intendūt. Erit ergo talis ordo ꝙ succubus demon ab homine sceleratо semen ōcidat qui si est proprius illi homini deputatus et noluerit se incubū facere ad maleficam tradet illud semen demoni mulieri seu malefice deputatus. et ille sub certa constellatōne sibi deseruiente vt talis genit⁹ vel genita fortis viribus ad peragenda malefi cia persistit se incubuz malefice faciet. Nec obstat ꝙ illi de quib⁹ textus loq̄tur non fuerint malefici: sed tantūmodo gigantes et viri famosi et potentes quia vt superi⁹ dictū est: maleficia non fuerūt perpetrata tempe legis nature et hoc propter recentē memoriā creationis mūdi. Unde idolatria locuz habere non potuit. Jam aūt malicia hominū excrescente dyabol⁹ maiorez ad seminandum hoc gen⁹ pfidie repperit oportunitatē. Sed neq; illi termini in bonū virtutis intelligi possunt vbi illi asseruntur fuisse viri famosi dicebantur.

An semper cum decisione seminis incubus demon maleficam aggreditur.

Illud etiaz vbi querit. An sp cū infusione seminis ⁊c. Respōdet cū mille nocēdi habeat modos et artes vtpote qui a principio ruine sue conatur ecclesie vnitatez rescindere et humanū genus omnib⁹ modis auertere. xxvj. q. ij. Ideo de istis regula infallibilis non potest dari: sed probabilis distinctio videlicet ꝙ aut malefica annosa est et sterilis aut non. Si sic tūc vtiq; absq; seminis decisione cū ad nihilū valeret et demon in suis operibus etiaz ꝯtum potest superfluitatem subterfugit sicut et natura maleficā aggreditur. Vel ēt sterilis non sit tū delectatōnis causa ex parte malefice causande ipsam aggredit. Si vero ad impregnationē dispōsita tunc si cōmode semen a viro decisum habere potest cū illo ipsam aggredere ob infectionē ꝓlis non differt. Verum si quis quereret an semen emissum per nocturnam pollutionē ita culligere posset sicut decisum per actum carnalem. Ad hoc ꝓbabilis potest dari ratio ꝙ non licet alijs videri potest oppositum. Naz attēto ꝙ demones vt premissum est virtutem seminis generatiuā attendūt. et talis vis in semine per actū carnalē amplius effundit ⁊ ꝓseruat scindit semen per pollutionē nocturnā emissaz tātūmodo ex superfluo humore ⁊ nō cum tanta vi generatiua descindit. Jō cum eo se min⁹ exercere ad generatōez prolis credit nisi fortassis vim illaz adesse semini intelligeret. Sed ⁊ hoc oīno negare non possum⁹ ꝙ malefica maritata ⁊ ꝙ maritū impregnata etiā ꝙ cōmi-

ptionem alterius seminis incubus demon ꝓceptum inficere pōt.

An potius vno tempore ⁊ alt̄o et similiter de loco.

Dillud an obseruat tempora ⁊ loca. Dicendū q vltra obseruātiam tempor quo ad ꝓstellationes quas obseruat quādo ad prolis infectionē operat. Obseruat etiam certa tempa quando non infectōnis: sed veneree voluptatis causa ex parte malefice exercēde agitat. et sunt sacratiora totius anni tempa vt natalis xp̄i paschalis ⁊ penthecosten solemnitatib⁹ ⁊ alijs festiuis diebus. Et hoc faciunt triplici ex causa. Primo vt sic malefici nō solum perfidi per apostasiā a fide verum etiā sacrilegij vicijs incurrūt in quibus ipsi demones delectant vt ipse creator ampli⁹ offendant et graui⁹ in ꝓprijs animab⁹ malefice condemnent. Secūda causa q cum deus sic graui⁹ offendit eis maiorē potestatē seuiendi i homines et puniendi illos siue in reb⁹ siue in corporib⁹ etiā innoxios relinq̄nt. Q̄ em̄ dicit filius nō portabit iniquitatem patris ⁊c. intelligit quo ad eternam punitionē. temporali aūt sepissime innoxij ꝓpter aliorū facinora afflictione puniunt. Vnde et alibi de⁹ clamat. Ego deus fortis ⁊ zelotes visitās pctā parentū in terciā ⁊ quartā generationez. Talis et punitio patuit in filijs sodomitaꝝ submersis ꝓpter parentum scelera. Tercia causa vt maiori opportunitate plures ruere faciāt p̄sertim iuuenculas que festiuis dieb⁹ ocio ⁊ curi ositatibus dū amplius insistūt eo facilius a maleficis vetulis seducant prout in terra natiuitatis vnius ex his inq̄sitoribus cum duo simus hoc op⁹ colligentes contigit. Naz iuuencula quedam et virgo deuota sollicitata festiuo die ab vna vetula vt secum per gradus ad camerā ascenderet eo q certi iuuenes pulcherrimi ibidem essent inclusi et dū illa annueret ascendentib⁹ simul vetula ꝓcedente iniūxit iuuencule ne se signo crucis muniret. Et licet illa ānuisset occulte tamen signo illo muniuit qua ex re ꝓfecit vt dum ascenderent et virgo neminē ꝓspexissz eo q demones ibidem existentes suā p̄tiaz in assumptis corporib⁹ illi virgini nequibāt oīdere. Vetula maledicendo virgini dixit. Vadas in noie omniū dyabolorū cur te signasti. Hec ex confessione pura illius virginis collegi. Potest ⁊ addi quarta causa vt sic facilius homies seducāt. qui dum ꝓsiderant q talia eis a deo sacratiorib⁹ tempib⁹ fieri pmittūtur non estiment illa tam grauia eē sicut si illis tempib⁹ nequirēt facere. De loco vero an plus in locis certis se exercent. Dicendum q ex verbis factisq̄ maleficarū constat q spurcicias illas oīno in locis sacris exercere nō possūt. Qua i re ꝓpendit efficacia angelice custodie ob reuerentiā illius loci. ⁊ quod amplius est. asserunt se nunq̄ habere pacē nisi tempe diuinor cuz p̄sentes fuerint in ecclesia. ⁊ ideo citius et tardius ingrediunt ⁊ egrediuntur. licet alia pessima certa cerimonialia habent ad instructōnem demonū obseruare vt videlicet tempe elenatōnis in terrā spuere. seu cogitatiōes nephandissimas q verba aut sine verbis ꝓponere vt vtinā esses in tali vel tali loco, put iaz in scōa parte tangetur.

An visibiliter sicut ex parte malefice ita etiam quo ad circumstantes se mutuo agitant.

Dillud an visibiliter vel inuisibilit hmōi spurcicias agāt mutuo dicendū quantuz experientia nos edocuit q licet sp visibiliter ex pte malefice demon incub⁹ opet: ita q nō

est necessariū inuisibiliter ꝓpter federatū pactū ⁊ expressum ei appropinq̄re. Tñ quo ad circumstantes sept⁹ ipse malefice supine iacentes in agr(i) seu silnis vise sunt ⁊ denudate supra vmbilicum. Et iuxta dispositōnez illi⁹ spurcicie coaptatis mēbris tibijs ⁊ cruribus se agitantes demonib⁹ incubis inuisibiliter ibidem q̄ ad circūstantes cooperantib⁹. licet in fine actus vapor nigerrim⁹ in longitudine bois sursuz a malefica in aerem eleuabat: sed hoc rarissime. Et qua de cā nouit ille mille artifex vt iuuenculaz circūstantiā vel aliorum hoim mentes valeat aut allicere aut imutare de quib⁹ gestis ⁊ qualiter in pleriscq̄ locis tam in oppido rauenspurg q̄ etiā in dominio nobilium de Koppelstain. et certis alijs terris talia sunt pacta in scōa pre patebit. Sz et b̄ ptigisse certū est q̄ maritis visibilit interdum cernentib⁹ incubos demones. quos tū non demones sed viros putabant cum eoz vxorib⁹ talia pagere duz arma arriperēt ⁊ transfodere volebant subito demon disparuit se inuisibilem faciendo. vñ ⁊ mulierib⁹ manus et bꝛachia obijcientib⁹: licet interdū lesi fuissent. ipsos tū viros obiurgantes. an ne oculos haberent aut si a demonib⁹ obsessi forent deridebāt.

Qꝛ non solum demones incubi mulieres et eoruz spurcicijs ꝓcreatis aut eis obstetricib⁹ oblatas infestant. sed quascunqz indifferēter cum maiori vel minori venerea delectatōne.

Inaliter vero concludendo dici potest ipsos demones incubos non tantuz mulieribus ex eoruz spurcicijs ꝓgenitis aut eis obstetricibus oblatis fore infestos: sed toto conatu ip quascunqz sanctiozes virgines illius terre aut oppidi per ipsas maleficas seductrices aut copiatrices anhelare. Hoc enim experientia rerum magistra edocuit vbi in oppido rauenspurg certe combuste ante finalez sententiam. Huic simile asseruerūt quod eis ab earum magistris iniunctum fuisset omni conatu debere in subuersionem sanctarum virginum ervidnarum labore. Et de venerea delectatione an maioz sit vel minoz cuz incubis demonibus in coꝛpoꝛe assumpto quam ceteris paribus cum viris in coꝛpoꝛe veꝛo dicendū. Videtur q̄ licet naturalis oꝛdo hoc minus excusat quin maioꝛ sit vbi simile suo simili alludit. tamē mistle ille artifex vbi debita actiua debitis passiuis: licet non in natura tamē sub qualitatibus in caloꝛe: vel temperamēto aliquo coniungit vtiq̄ non minoꝛē excitare videtur ꝓcupiscentiam. sed de his in sequentibus latius quo ad conditionem sexus feminei declarabit.

De modo generali quo per sacramenta ecclesie sua maleficia malefice exercēt: Et de modo quo vim generatiuā impedire solent. seu etiā alios defectus super quascūqz creaturas demptis coꝛpoꝛib⁹ celestib⁹.

Capitulum quintū.

Am autē qualiter alias creaturas in vtroq̄ sexu et terre fruges inficiunt. plura sunt super modos agendi aduertenda. Et primo qualiter homines. demum qualiter bestias. tercio qualiter terre fruges. Ex parte hominis. primo qualiter vim generatiuaz seu etiā actū venereum ne mulier concipere: aut vir actuz exercere valeat maleficijs impediunt. Secundo qualiter actus ille

impeditur respectu vnius mulieris interdum et non alterius. Tercio qualiter membra virilia auferunt quasi omnino sint a corporib⁹ euulsa. Quarto quomodo si aliquid premissoꝝ continget potentia demonis inferente p se non p maleficam posset discerni. Quito quomodo malefice homies vtriusq; sexus in bestias p̄stigiosa arte transmutant. Sexto quomodo obstetrices malefice conceptibus in vtero matris diuersis modis interimūt. ꝛ vbi p̄ non faciūt demonibus infantes offerūt. Et ne hec quasi incredibilia putarentur. Ideo in prima parte operis per questiones et argumentoꝝ solutōes sunt decisa. Ad quas si opus sit dubi⁹ lector p inuestiganda veritate recurrere potest Ad p̄sens tantūmodo acta ꝛ gesta per nos reperta. siue etiam ab alijs conscripta in detestatiōez tanti criminis sunt deducenda vt priores questiones si forte alicui difficiles ad intelligendum forent. Ex his que in hac scōa pte tradunt fidem capiat: ꝛ ab errore resiliat. quo nullam maleficam esse. aut nullū maleficiū posse fieri in mundo estimauit. Vnde primo notandum q; cū sex modis homines ledere possunt absq; modis quibus alias creaturas ledūt. Et vnus sit quo amore maluz ingerūt viro alicui ad mulierez vel mulieri ad virum. Alius quo odium vel inuidiaz in aliquo seminare procurant. Tercio⁹ in his qui maleficiati dicunt. Ne vi generatiua vti valeant ad feminaz vel vi peruersa femelle ad virum vel etiā alijs modis abortum procurando vt supra tactum est. Quartus cum in membro aliquo hominez egrotare faciūt. Quintus cum vita priuant. Sextus cū vsuz rationis auferunt. Et fateri cum hoc oportet q; in omni genere rerum: demptis corporibus celestibus veros defectus et veras infirmitates. licet non veras sanitates ex virtute naturali inferre possunt: et hoc ex potenti virtute naturali et spirituali qua corporali quacunq; eminent virtute. Nulla etiaz infirmitas cum altera concordat: seu etiam defectus naturalis vbi infirmitas desit. Ideo diuersis medijs vtiq; ad diuersas infirmitates et defectus procedunt. De quibus aliqua quantum necessitas postulat in medium producamus prius tamen ne animus lectoris maneat suspēsus cur supra corpora celestia aliquam immutationem facere non possunt. Dicemus triplicem esse causam. Prima quia super eas etiam quo ad locum penalem existūt qui locus est aer caligīnosus. et hoc propter ipsorum officium eis deputatus: vide supra in prima parte tractatus in questione secunda de incubis demonibus Secunda causa. quia corpora celestia mouentur a bonis angelis. vide in plerisq; locis de motoribus orbium. precipue sanctum Thomaz in prima parte. q. ex. in quo concordant philosophi cum theologis. Tercia causa. propter vniuersale regimen: et commune bonum vniuersi cui detraheret in generali. si malis p̄mitteret spiritibus in illa corpora celestia aliqs immutatōnes causare. Vnde ꝛ ille imutatōnes miraculose facte in ye. aut no. testa. a deo p eoruz motores. seu angelos bonos facte sunt vt in statōe solis sub iosue. Retro gradatōne sub ezechie obscuratōe in naturali in passione xp̄i. In oñib⁹ aūt ex post elementis ꝛ elemētatis sua maleficia deo p̄mittente: ꝛ p se absq; maleficꝫ ꝛ cū maleficis exercere p̄nt. Et ō facto exercere nō cessant vt patebit. Scōo notandū q; in omnibus modis maleficiandi. vt plurimū semp maleficas inmāt. vt instrumenta sue malicie per sa

cramenta seu sacramentalia eccl'ie. vel per quecūq; diuina: seu deo consecrata efficiant vt quando imaginez cereaz sub palla altaris ad tempus ponūt: vt per crisma sacrum filum trahūt: vel ex quibuscūq; rebus consecratis. Et hoc quidem triplici ratione. sicut etiam q' sanctioribꝫ anni temporibus: et precipue circa aduentū domini: z festa natalia sua maleficia exercere solēt. Primo vt non solū homines per talia perfidi fiant: sed etiā sacrilegi diuina quātū in eis est contaminanda. Et sic plus deū creatorē suū offendant intimiꝫ animas propriias condemnent: et plures in pctā ruere faciant. Secundo vt deus sic grauiter per homies offensus demoni maiorē potestatē in homines seuiendi relinquat. Sic etiā Gregoriꝫ dicit q' malis interdū iuxta eorum desideria: et petitōnes concedit. iratusq; alijs denegat propicius. Tercio vt sic sub specie bonis apparentis plures simplicis facilius decipiat quando pfacta diuinis rebus putant aliquid numinis a deo obtinuisse vbi solū maiora pctā sunt commissa. Potest et addi quarta ratio super sacratiora tempora et principiū anni. Naz quia festa plus frangunt peccatis mortalibus q; mechanicis operibus. Juxta Augꝫ. in li. de decez cordis. Superstitio autem et maleficia de maximis seruilibꝫ operibus demonis est contra diuinā reuerētiā. Ideo vt dictū est homines profundius cadere facit z creator amplius offendit. Et super principiū anni dicere possumus. Juxta ysidoꝝ li. viij. Ethica. ij. q' sicut Janus a quo ianuariꝫ mēsus dictus est. qui et in die circumcisionis incipit idolū fuit diuersis faciebus confictum. vna tanq; esset finis anni precedentis. et alia tanq; esset principium futuri: et vt imminentis anni esset protector et fortunatus auctor in eius reuerentiam sed potius demonis in ydolo faciebant pagari varias cōmotōnes luxuriosas: et strennuas et iocalia sibi mutuo tradiderūt. choreas varias duxerunt: menses prepararerūt. de quibus mentio fit per beatuz Augustinū. in multis locis et fere per totum recitatur. xxvj. q. varijs. Et sicut iaz mali cristiani has corruptelas imitantur. licet quo ad lasciuiam sint translata ab eis ad tempora carnisprinij quando cum laruis et ludis et alijs superstitionibꝫ discurrunt. Ita et nūc malefice bis psuasionibus a demonibus in ipsorum complacentiam circa principiuz anni quo ad diuinum officium et cultuz. vt festum Andree et festa natalia Christi existunt sua maleficia exercent. Et quidem tam in speciali qualiter per sacramenta primo. Demuz qualiter per sacramentalia talia exercent aliqua noviter facta: et a nobis per inquisitōem reperta referamus. Et oppiduz quod nominare non expedit: quia ordo charitatis et ratiōis imperat et suadet: vbi malefica corpus dominicū sumpsit et declinans subito vt detestabilis modꝫ est mulierum peplum sori adhibuit z i pannicrulū dominicū corpus extrahēdo involuit. et in ollā in qua bufo erat sic a dyabolo informata proiecit z sub terra in stabulum prope horreum domus sue occultauit cuz alijs plurimis rebus adiunctis ex quibus sua maleficia exercere habuisset. Sed assistente diuina pietate tantū factum detectum ad lucem peruenit. Nam sequenti die mercennario quodam causa sui laboris prope stabulū iter faciente vocem quasi cuiusdam infantis ieiulantis audiuit. et quanto propius accessit vsq; dū ad pauimentū sub q̄ olla abscōdita erat pcussit tanto clariꝫ audiuit: et estimās infantē aliquē a muliere sbtumulatū sculptecū seu p̄fidentē accessit. z rez

gestam sua estimatione a paricida per petratam narrauit: qui cito missis seruitoribus ita esse vt ille narrauerat repertū est: exhumare aūt puerum nolebant: ꝫ potius vt custodes a remotis positi ꝫ si qua mulier accederet sano vsi consilio attendere haberēt. Nec enim dominicū corpus ibi absconditum esse nouerant: vñ ⁊ contigit vt eadem malefica locū accederet ⁊ sub pallio alijs occulte cernentibus ollam abscondit. Vnde capta ⁊ questionibus exposita facinus detexit asserens dominicū corpus cum bufone in olla fuisse absconditum ex his pueribus sua ad libitū nocumenta hominibus seu alijs creaturis inferre posset. Insuper aduertendum ꝙ hanc obseruant maleficę communicantes consuetudines vt si absq; nota efficere valeant dominicum corpus sub lingua ⁊ non supra recipiant rationib⁹ his vt estimari potest vt abnegationis fidei remediū nunq; percipere velint nec per confessionem neq; per sacramenti eucharistie perceptionem. Secūdo vt eo facilius ex ore dominicum corpus accipiat ꝑ earum vt dictum est vsibus applicandum in maiorem creatoris offensam. Quare ⁊ omniū ecclesie rectoribus ⁊ populum cōmunicantib⁹ semper iniungitur summam adhibere diligentiam vt plurimum aperto ore ⁊ lingua bene extensa cum amotione pepli mulieres communicēt. Et quanto maior adhibetur diligentia tanto plures malefice ꝑ hūc modum notantur. De alijs rebus sacramentalibus innumeras exercēt superstitiones. Interdum imagines cereas quandoq; res aromaticas sub palla altaris vt supra tactum est ponētes ⁊ sub limine domus occultantibus vt per transitum ille ꝓ quo positum est maleficiatur. Innumera possent deduci: ꝫ hec minima per maiora maleficia approbantur.

De modo quo vim generatiuam impedire solent.

Capitulū. vj.

Emodo aūtem quo vim generatiuam impedire solent tam in hominib⁹ ꝫ in iumentis etiam in vtroq; sexu. Potest lector ex his que supra tacta sunt in questione ¶ An demones ꝙ ipas maleficas mentes hominū ad amores vel odium immutare valeant. Vbi p⁹ solutiones argumentorum specialis fit declaratio de modo quo vim generatiuam impedire valeant deo permittente. Vbi tamen notandum ꝙ tale impedimentum ab intrinseco ⁊ ab extrinseco practicatur. Intrinsece autem fit abeis dupliciter. Primo vbi rigores mēbri ꝓ fructificatione accomoda directe reprimunt. Nec hoc videatur impossibile cum ⁊ motum alias naturalem in aliquo membro impedire possunt. Secundo vbi missionem spiritum ad mēbra in quibus est virtus motiua prohibent quasi intercludendo vias seminis ne ad vasa generationis descendat vel ne excidatur vel emittatur Extrinsece procurant interdum ꝑ imagines vel ex herbarum cōmestionib⁹ Interdum per alias res exteriores puta ex gallor testiculis vel ex herbaruz cōmestionibus. Non tñ credendū est ꝙ vtute illarū rerum vir impotēs reddatur ꝫ occulta virtute demonum illudentem hmōi maleficas per huiusmodi vim generatiuā ne videlicet vir coire aut mulier cōcipere valeat maleficiare possunt. Et huius ratio est ꝙ pl⁹ ꝙ mittit de⁹ sup hūc actū ꝑ quē primum pctm diffūdit ꝫ super alios actus hūanos: sic ⁊ sup serpentes ꝙ magis incātationibus deseruiunt ꝫ alia animalia

Vñ t pluries a nobis t ab alijs inquisitoribus repertum est q per serpētes aut per cutem serpentis hmōi impedimenta intulerunt. Nā quidam captus maleficus fassus fuerat q multis ānis sterilitatem tam in hoibus q in iumētis quandā domū inhabitantibus per maleficū intulisset. Nider insuper vbi supra refert quendam maleficū nomie Stadlin in dioceſi Lausanensi captū q t fassus fuerat q in certa domo vbi vir t vxor simul permanebant per sua maleficia successiue in vtero vxoris viri septem infantes occidisse. Ita vt sem per aborsus fecerat femina annis multis. Sile fecerat in eadem domo omnibus pecoribus t iumentis fetosis q rum nullum viuū partus edidit in eisdem annis. Et cum maleficus questio nare qualiter talia pcurasset: aut quo reus esse posset: facinus aperuit dicēs Subter limen hostij domus serpentē posiui qui si amouebitur fecūditas inhabitantibus restituetur: t sicut predixit ita euenit. Nam licet serpens non fuisset inuentus quia in puluere redactus terrā tamen omnino asportabat. Et eodez anno vxori t omnibus iumētis fecūditas restituta fuit. Aliud deniq factum in Richhofen paucis t vix quatuor annis elapsis contigit: famosissima quedaz malefica erat vtpote q solo tactu t omni hora maleficiare et aborsū procurare sciebat. In quo duz vxor cuiusdam potentis impregnata esset t ob sui custodiam quandam obstetricem ad se recepisset: auisataq ab eadem obstatrice fuisset ne castruz exiret: t q precipue a colloquio t conuersatione illius malefice supradicte se caueret. Post aliqs septimanas immemor illius auisamenti castrū exiēs quasdā mulieres cōgregatas in quodā conuiuio visitādi gra accessit: vbi cū paulum resedisset malefica superuenit et ipam dñam quasi salutationis gratia super ventrē ambabus manibus tetigit: t subito puerū se dolorose mouentem persensit. Vñ territa vbi ad pria redijt t rem gestā obstetrici narrasset. Heu inquiens iam puerū perdidistis exclamauit: t vt pdixit in partu contigit. Nā nec aborsum integrū q paularim frusta iam capitis iamq pedum t manuū peperit. Magna vtiq ex diuina pmissione castigatio in penam eius videlicet mariti qui tales maleficas pati re t iurias creatoris vlcisci deberz.

Fuit t in oppido merspurg ostantiensis dioceſis quidam iuuenis intantuz maleficatus q nullū actum carnalem cuz aliqua dempta vna exercere poterat. Multis etiaz audientibus retulit q sepissime duz eam declinare t alias terras inhabitare t fugam capere volebat. Adhuc interdum nocturno tpe assurgē t festine cursu velocissimo: iaz per terrā iā per aerem quasi volādo redire solebat.

De modo quo membra virilia auferre solent.

Capitulum. vij.

Ed t hoc q mē bra virilia auferre solent: nō quidez in rerum veritate corpora humana illis spoliando: q prestigiosa arte occultando vt supra in questione desuper tacta declaratū est aliq gesta in mediuz producamus. In oppido nāq reuenspurg iuuenis quidā iuuencule adhesit quā reliquere volēs membr virile pdidit pstigiosa vtiq arte vt nihil videre aut tangere pter planū corpus posset. Inxius inde cellare quoddā adijt vt vinū emeret t paululū residēs mulieri cui alteri supuenienti causam tristicie sue apiendo singula enarrauit: t ita esse corpe demōstrabat

Astuta illa an ne aliquā suspectaz haberet inqsiuit. Et ille vtiqz talē ipaz de nominando z rē gestā narrando manifestauit. Et illa. Expedit vt per violentiam aliquā vbi benevolentia tibi non suffragatur ꝓ acqrenda sanitate ipam inducas. Ait iuuenis in crepusculo noctis viā quā ptransire malefica solebat obseruauit z ipam reperiens duz ꝓ sanitate corpis sibi reddēda supplicaret z illa se innoxiā nec quicqz scire assereret ipam inuadēdo manutergiū quodam ad collū fortiter cōprimendo strixit dicens. Nisi mihi sanitatē restitues de manibus meis pibis. Dū illa quia clamare non poterat et iam facies tumefacta nigrescebat. Sine inqt me liberam z te sanabo. Et iuuenis duz nodum seu strictura laxasset malefica manu ipm inter femora seu coxas tetigit dicens: iaz habes qō desideras. Et iuuenis vt postmodū referebat notabiliter persenserat anteqz visu aut tactu se ipm certificasset membrū sibi ex tactu dūtaxat malefice fuisse restitutum. Similе. Venerandꝰ quidā pater honestate vite z scientia preclarus in ordine z conuentu Spirensi referre solet. Quidā inqt die dū confessionū audiētie instarē. Iuuenis q̄dam accessit z inqt verba cōfessionis m embꝝ virile lamentabiliter se pdidisse asserуit. Ammirans ego pater z verbis suis faciliter credere nolens eo qꝝ leuiscorde q̄ facile credit a sapiente iudicat. Expientia didici ꝓ visum nihil cernendo dū iuuenis locū vestes detegendo demonstrasset: vñ in me sanoqz cōsilio vsus An ne aliquā haberet suspectā q̄ ei tale maleficium intulisset inqsiui: z iuuenis vnaz se habere suspectā ꝑ absentē z i vxoriacia residentē asserуit. Tūc ego hec tibi iniūgo q̄ntotius ipam accedas z ꝓmissionibus ac blādis vbis ꝓ posse ipam emollire studeas: qō z fec. Nā pꝰ paucos dies reuersus est gras mihi referēs se sanū z cūcta recuperasse asserуit: et sic vbis credidi expientia tū visus certificatꝰ denuo. Sūt tū z hic aliqua notāda ad intelligendū clariꝰ q̄ supra de eadē materia tacta sunt. Prio q̄ uullo modo credendū est talia mēbra euelli aut segregari a corpibꝰ: ꝑ arte pstigiosa ꝓ demonē vt nec videri aut tangi valeant occultari. Et ꝑ auctate z ratione licet supra tactuz sit vbi Alexander de ales parte secunda dicit. Prestigium ꝓprie sumptū est illa illusio demonis que non habet causam ex parte mutationis rei: ꝑ solūmodo ex parte cognoscentis qui deluditur: siue q̄ntū ad interiores sensus siue quantū ad exteriores. Super hec tamen verba notandū q̄ hic illuduntur sensus duo exteriores scilicet visus z tactus z non interiores vt sunt sensus cōmunis fantasia imaginatiua extimatiua z memoria. Licet sanctus Thomas tantūmodo ponat quatuor vt supra tactum est. Eo q̄ fantasiam z imaginatiuam ponit vnam z bene: pauca enim differentia est inter imaginari z fantisari. Thomas in prima pte. q. lxxix. Et hij sensus imutant z nō exteriores soluz qñ nihil occultat vel manifestat vel vigilando vt dormiendo. Vigilando vt dum res aliter videt q̄ in se sit: vt cū quis videt aliquez equū cum assessore deuorantez: aut in bestiam esse hominem transformatuz aut seipm bestiā esse z cum bestijs debere incedere estimantē: tūc em sensus exteriores deludunt z occupant per interiores: quia virtute demonū species sensibiles dudum reseruare in thesauro speciez sensibilium vt est memoria non illa intellectiua in q̄ spēs intelligibiles ꝓseruant: ꝑ memoria q̄ est conseruatrix spērum sensibiliū q̄ etiā est i posteriori parte capitis educunt vtute demonū deo interdū pmittēte ad sensuz

cõmunem imaginatiuã. Et tam fortis impriminũt q̃ sicut necesse habet imaginare equũ vel bestiã per impetuosũ actuz quo demon educit de memoria speciem equi vel bestie: ita necesse habet estimare se videre per oculos exteriores tantum talem bestiam que iure ab extra non est bestia ꝫ per impetuosam demonis opationem mediantib⁹ illis spẽbus sic videtur. Nec mirũ videatur q̃ demones possunt: cum z natura hoc facere potest etiã defectuosa vt patet in freneticis: melãcolicis: maniacis z ebrijs aliquibus qui non possunt discernere. Et frenetici putant se mira vidisse z videre bestias z alia horrenda cum tamen nihil sit in reruz veritate. Vide supra i questione In malefice mentes hominũ ad amorem vel odiuz possunt immutare vbi plura notantur. Est demum z ratio in se clara. Nam cum demon habeat quandã potestatem super quasdam res inferiores excipiendo tantũmodo animaz. Ideo potest z circa istas res aliquas immutationes facere quãdo de⁹ sinit vt res appareant aliter q̃ sint. Et hoc vt dixi aut turbando aut illudendo organum visus vt res clara videatur nubilosa: sicut etiam post fletum ꝓpter humores collectos lumen aliter apparet q̃ ante Vel operando in imaginatiuam potentiam p transmutationem specieruz sensibilium vt dictuz est: vel humores varios mouendo vt appareant ignea vel aquea que sunt terrestria vel sicca vt quidam faciunt q̃ omnes in habitatione aliqua habent se vestimẽtis exuere z denudare putãtes se in aquis natare. Vlterius autem super modũ prefatum si queritur In huiusmodi illusiones indifferenter bonis z malis accidere p̃ossũt sicut vt inferius patebit corpales alie infirmitates etiã in gra existentibus inferri a maleficis possunt.

Super quo inherẽdo verbis cassiani cassia. ij. abbatis sireni. Dicendũ est q̃ nõ. Vnde oẽs isti qui sic illudunt p̃sumunt in peccatis mortalib⁹ esse: dicit eñ. Ex verbis anthonij patet demonẽ nullatenus posse mentem cuiusq̃ vel corpus inuadere nec habere facultatẽ in cuiuslibet animaz penitus irruendi nisi eã primo destituerit oibus cogitationibus sanctis ac spirituali contemplatione vacuã nudamq̃ reddiderit. Cõcordat cũ eo quod philosophia primo de consolatiõe ad Boetiũ tangit. Talia tibi contuleramus arma que nisi tu ea prius abiecisses inuicta te firmitate tuerentur. Vñ Cassianus ibidẽ refert de duobus maleficis paganis qui differẽtes in malicia successiue per sua maleficia demones miserunt ad cellã beati Antonij vt cuz tentationibus exinde fugarent odio viri sancti infecti: eo q̃ multitudo populi ad eũ quotidie confluebat. Qui demones licet amarissimis cogitationũ stimulis Antonium pulsarunt. Illos tñ semper repulit signo crucis fronti z pectori impresso z oration incubationibus insistendo. Ita dicere possumus q̃ omnes qui sic a demonibus ludificantur absq̃ alijs infirmitatibus corporalibus: vtiq̃ diuina gratia inhabitante carent. Vñ z illud Thobie. vj. Qui libidini deseruiunt in eo diabolus accipit potestatẽ. Concordat z illud qõ supra circa p̃mã partem tractat⁹ in questione. In malefice operant circa hoies in bestiales formas illos transmutando tactũ est: vbi iuuencula conuersa fuit in equã sua estimatione z omniũ eam aspicientiuz dempto sancto Machario cui⁹ sensus diabolus illudere nõ poterat: ad quez ducta p̃ sanitate cũ iã verã mulierẽ z non equã aspiceret: z conuerso oẽs alij acclamarẽt q̃ equa eis videret. Ipe sanctus suis orõnib⁹ eã z alios a tali illu

sione liberauit asserēs hoc ei accidisse. qz diuinis nō vacasset nec sacramenta vt decebat scz confessionis z eucharistie vt decebat frequentasset. Nō iuuenis qui eaz de turpitudine sollicitauerat licet renuisset ex honestate tū iudeꝰ maleficus quez iuuenis ea de causa vt iunēculā maleficiaret accesserat virtute demonis eā in equā cōuerterat. Sū marie cōcludamus qz in bonis fortune sic sunt res exteriores vt bona tēporalia: fama z sanitas corpis: licet boni z demones z sua membra ledi possint in eoz meritū z pbationē: sicut de beato Job patuit q̄ in talibus per demonem lesus fuit. Tamen eis inuitis sic in nullū peccatum per maleficia trahi possunt aut violentari: licet ab intra z in carne ab extra valeāt tentari. Ita etiam nec hmōi illusiones fātasticas actiue z passiue inferre possunt. Actiue vt eoz sensus haberēt demones illudere sicut alioz in charitate non existentiū. Passiue vt eis eoz membra pstigiosa illusione haberent auferre. Hec enim duo beato Job nunqz diabolus inferre potuisset pser tim passiuū nocumentum sup actū venereū qui tante continentie erat vt dicere posset. Pepigi fedus cū oculis meis ne quidem cogitarem de virgine. A fortiori de muliere alena: cuz tamen super peccatores demon magnā noscit ex verbis euangelij Luce. xj. Cum fortis armatus custodit atriū suū in pace sunt omnia q̄ possidet habere potentiā. Veruz ex his si quis quereret circa illusionē membri virilis q̄ licet illā illusionē non posset demon existenti in gratia inferre passiue an ne posset actiue vt scz exās i gra illuderet in suo visu qz videret mēbrū annexū: cū tū ille qui sibi estimaret ablatū nō videret annexū nec etiā alij circūstantes qō si cōcedit videt esse ꝓtra ꝓdicta. Potest dici q̄ qz non tanta vis existit i damno actiuo sicut passiuo: capiendo actiuū non qui actiue intulit ꝫ qui damnū ab extra videt vt de se ptz. Ideo exās in gratia licet posset videre damnuz alterius: z in illo demon sensus eius illuderet. Nō tū posset sibiipi tale dānum inferre passiue vt scz suo membro puaretur cū libidini non deseruit sicut per oppositū vt angelꝰ dixit Thobie. Qui libidini vacāt demoniū accipit potestatē. Quid deniqz sētiendum sup eas maleficas qui hmōi membra in copioso interduz numero vt viginti vel triginta mēbra insimul ad nidū auiū vel ad aliqō scrineū icludunt vbi z q̄si ad viuentia membra se mouent vel auenā vel pabulum cūsumenda put a multis visa sunt z communis fama refert. Dicendū q̄ diabolica operatione z illusione cūcta exercentur: sic eñ sensus videntiū illuduntur modis supra tactis. Retulit eñ quidā q̄ dum membrū pdidisset z quandam maleficā cause recuperande sanitatis accessisset. Illa vt quendā arborē iascēderet infirmo iniunxit z vt de nido in quo plurima erant membra si qō vellet accipere posset indulsit. Et cum ille magnuz quoddaz accipere attentasset non ait malefica illud accipias z quia vni ex plebanis attineret subiūxit: hec omnia vtiqz pstigiosa illusione fieri a demonibus modis supra tactis organum visus per transmutationē specierum sensibiliū in imaginatiuam potētiam turbando. Nec eñ oportet asserere q̄ demones sint in assumptis sic mēbris ostendentes quemadmodum solent in assumptis corporibus ex aere maleficis z interdū hominibus apparere z cum eis conuersari. Ratio ē: qz facilioꝛi modo videlicet per motū interiorem localē specierū sensibiliuz ex cōseruatoria seu memoratiuia potētia ad imaginatiuā ista facere possunt. Et

si quis dicere vellet q etiam simili modo facere possent vbi in assumptis corporib⁹ asserunt maleficis aut alijs hominibus conuersari vt videlicet tales apparitiones facerēt p transmutatōez spērum sensibiliū in imaginatiuaz potentiam vt homes dum putarent demones in assumptis corpibus esse presentes: tūc non essent nisi tales spēruz sensibiliū in interioribus potentijs immutationes. Dicendum q si nil altius demon ostendere vellet: nisi tantūmodo humane effigie p̄sentationē: tunc vtiq; opus non esset ei in assumpto corpore apparere cum sufficienter per p̄fatam transmutationem hoc efficere posset. Nūc aūt q altiora habet exercere puta loquī: cōuesci t alijs spuritijs intendere. Ideo t ipm p̄sentem esse oportet ab extra visui realiter in assumpto corpore se obijciendo q virtus angeli ibi est vbi opaī ſm doctores. In questione vero qua querit. Quid si demon p se absq; malefica membz virile alicui auferret. In aliqua sit differētia inter vnā ablationez t alteram. Dici potest vltra illa que tangunt in p̄ma pte tractatus in questione In malefice mēbra virilia possint aufferre q vbi demō per se membz auferret: tūc vere t realiter auferret: t vere t realiter restitueret quando cūq; restituere haberet. In secundo sicut non absq; lesione ita non absq; dolore auferret. Tercio q nunq; nisi coactus per bonū angelum hoc faceret eo q materiam sui lucri amputare haberet: nouit em plura maleficia super illum actū exercere q̄ sup alios humanos actus: sic etiā deus plus p̄mittit illū actū maleficiare q̄ alios humanos actus vt supra tactum est: que singula locum non habent vbi p maleficas deo permittente operaī. Et si dubitatur an demon plus affectat homines t creaturas per seipm ledere q̄ p maleficas. Dici potest q nulla est cōparatio. In infinitū em plus affectat p maleficas ledere. Tū quia maiorem infert deo contumeliā creaturā sibi dicatam vsurpando. Scōo q cum deus amplius offendit: amplius sibi nocendi hominibus potestas permittit. Tercio ꝓpter sui lucrū quod in perditionem statuit animarum.

De modo quo malefice homines in bestiales formas trāsformant.

Capitulum. viij.

Edet hoc q⁹ malefice homines in bestiales formas virtute demonū quia talia p̄incip aliter opaī transformant. Licet in p̄ma parte operis questiōe In alia malefice valeant efficere satis sit declaratū: quia tamen aliquibus illa questio sub suis argumentis t solutionibus nimis posset esse obscura p̄sertim cū acta t gesta super hec nō sūt deducta. Modus etiā quo seipas sic trāsformāt non est expressus. Ideo p̄sens addenda est declaratio p solutōes plurimoz dubioz. Et p̄imo q canon ille xxvj. q. v. epi. non est sic nude intelligēdus circa hanc materiā ꝓut plures etiam docti ꝛ vtinam bene docti decipiūtur: t q̄ publice in eoz sermonibus asserere non verent hmōi transmutationes p̄stigiosas: nullo modo etiā virtute demonuz posse fieri. Et hoc vtiq; in magnum fidei detrimentuz vt sepe tactum est t maleficarum confortationem que t multum de talibus cōgaudent sermonibus. Contingit autē hoc huiusmodi p̄dicatoribus eo q in cortice t non in medulla verboz̄ eruo

nis laborant vt supra tactum est. Cum enim dicit. Quisquis credit posse fieri aliquaz creaturam aut in melius aut in deterius transmutari aut transformari in aliam speciem vel in aliam similitudinem nerti. Sup primū sit resolutus q̃ fieri capit dupliciter: videlicet p̃ creari ꝛ p̃ naturali p̃ductõe alicuius rei. Primo modo soli deo conuenit vt notum est qui sua infinita potentia aliquid ex nihilo creare potest. Scõo modo dicendum est de creaturis. Quia aut sũt creature pfecte vt homo asinus ꝛc. Aut sunt imperfecte vt serpentes rane mures ꝛc. que ideo dicunt imperfecta quia ex putrefactione generari etiam possunt: licet em̃ semper de primis loquit canon: non de secundis: quod potest patere eo q̃ Albertus in libro de animalibus vbi querit An demones possint facere vera animalia. Et respõdit q̃ sic. ℔ hoc quo ad imperfecta animalia. Etiã cũ ea differentia q̃ non in instanti sic deus operat sed motu quo dã licet subito: sicut patet de maleficis Exo. vij. si placet vide aliqua que inotata questione tanguntur circa primam partem operis: ꝛ in solutione primi argumenti. Super scõm vbi tangitur q̃ non possunt aliquã creaturã transmutare. Dicas q̃ est duplex transmutatio Substantialis ꝛ accidentalis. Et hec accidentalis iterũ duplex: quia vel per formaz naturalem ꝛ inherentem rei q̃ videt vel per formã non inherentẽ rei que videtur: ℔ inherentem organis et potentijs ipsius videntis. De primis loquit canon ꝛ precipue de formali seu quidditatiua trãsmutatione put vna substantia in aliam transmutatur cuiusmodi solus deus qui talium quidditatum creator existit facere potest: loquitur etiaz ꝛ de secunda licet illaz demon efficere possit in quantum per infirmitates diuina permissione immissas aliqua forma accidentalis corpori inducitur: vt vbi leprosa facies appareret vel huius simile: sed quia proprie de his non loquitur: sed de prestigiosa apparitione: ꝓm quam videntur res trãsmutari in alias similitudines. Dicimus q̃ has trãsmutationes allegata. excludere non potest: quod auctoritate: ratione: ꝛ experientia insimul ex his que super certa experimenta que Augustinus li. xviij. ca. xvij. de ciuita. dei refert deducuntur: et p̃ varias questiones illa etiam declarando: nam inter alias prestigiosas transformatiões refert q̃ famosissima maga circes mutauerit socios vlixis in bestias. Et q̃ q̃dam stabularie mulieres conuertisset hospites suos in iumenta onera portãtia. Refert etiam socios diomedis in aues conuersos: et q̃ postea longo tẽpore circa templum diomedis volassent. Et quod prestantius narrasset de patre suo veraciter: q̃ ipse pater dixisset se caballum fuisse et annonaz cum alijs animalibus baiulasse. De primo nanq̃ q̃ socij vlixis fuissent in bestias mutati: ibi vtiq̃ sola apparentia fuit ꝛ oculorum deceptio ita q̃ forma illa bestialis educta fuit de cõseruatorio seu memoria specieruz ad ipam vim imaginatiuam: vnde et visio imaginaria causabatur et consequenter ex forti impressione in potentias alias et organa videns estimabat se bestiaz videre: modo quo supra in precedẽti capitulo tactum est: sed quomodo ista fieri possũt virtute demonis sine lesione infra patebit. De secũdo vero vbi hospites in iumenta onera portantia a stabularijs cõuertebant ꝛ fuit hoc q̃ pstãtij pater

se equū fuisse et bladū portasse narrat Notandū q ibi tres fuerūt deceptōes Prima. q illi hoies pstigiosa arte videbant conuersi in iumenta. q conuersio facta fuit mō supra tacto. Secūda q illa onera vbi excedebant vires portantiū demones inuisibiliter illa attulerunt. Tercia q illi q alijs videbātur transmutati in spēs. sibi ipis etiā videbantur se in bestias conuersos. sic Nabuchodonosor contigit. vbi septē tpa sup eū fuerūt imutata. vt fenū qsi bos comederet. De illo aūt q socij diomedis fuissent in aues cōuersi: et circa tēplū volasse. Dicendū q ille diomedis qr in exercitu grecor circa obsidionez ciuitatis troye fuerat. vbi ad ꝓpria redire volebat i mari cū socijs sōmersus fuit. Ideo cū ex suggestione cuiusdaz idoli templū sibi quasi inter deos annumerat⁹ esset cōstructū fuerat. demones in confirmatōz errozis longo tempore tanq̄ aues loco eozvolabāt. qua rez aliud genus supstitionis a p̄dictis pstigijs ibi fuit. qr videlicet non per reductionē spēz sensibiliū ad vim imaginatiuā. ꝛ in assumptis corpib⁹ tanq̄ aues volantes se oculis aspicentiū ingerebant. Qr si querit. An etiā predicto mō p reductionē spēz sensibilium aspicientes illudere potuissent vt demones nō in assumptis corpib⁹ ex aere tanq̄ volantes aues se ingessissent. Dicendum q sic. Nam et opinio q̄ūdam fuit vt recitat sctūs thomas in .ij. sniaz. di. viij. ar. ij. q angeli quicunq̄ siue boni siue mali nunq̄ assumerent corpa. sed q oia q̄ de eoz apparitōib⁹ leguntur in scripturis facta fuerint in pstigijs. vel fm visionē imaginariam In quibus verbis notat a doctore sancto differentia inter pstigiū ꝛ imaginariā visionē. Quia pstigiū potest habere rem ab extra corpali visui se obijciētem. Licet aliter videatur q̄ sit. Imaginaria aūt visio non hoc necessario requirit. vt videlicet res ab extra obijciatur. sed potest fieri absq̄ illa exteriori obiectione tantummō per illas interiozes spēs sensibiles vbi ad vim imaginatiuā reducuntur. Ōn illoz opinionem sequēdo socij diomedis nō fuerunt representati q demones in assumptz corporibus ꝛ similitudinibus auiū. ꝛ tantummodo fantasticaz imaginaria visione. per illaz vicz spēz sensibiliū reductionē ꝛc. vt supra. Sed qr doctor sanctus opinionē illāvt errozēz nō vt opinionem simplicē reprobat. licet nō vt heresim fortevt pie creditur. cum etiā tales apparitōnes imaginarie inkduz ꝛ a bonis ꝛ a malis angelis fuerit absq̄ corpibus assumptis vsitate. Jōo vt ibidem dicit cū scti cōiter dicunt angelos etiā corpali visione apparuisse. ꝛ talis apparitio fit in assumptis corpibus Textus etiā scripture sacre super t'es corpales apparitiones plus cōcordat q̄ super imaginarias aut pstigiosas Ideo ex his ad presens dicere possumus etiam super quascunq̄ visiones consimiles illis de socijs diomedis. q licet illi socij imaginaria visione videntium potuissent opere demonum videri modo quo dictum est. tamen potius presumitur q per demones in assumptis corpozibus ex elemento aeris tāq̄ aues volātes fuerint visi. aut q alie aues naturales a demonibus agitate illos representauerint.

Qualiter demones intra corpora ꝛ capita existūt sine lesiōe quando pstigiosas operātur transmutationes. Capi. ix.

Dod si vlterius super modus pstigiose trāsmutationis queritur. An intra corpora ꝛ capita tunc exi-

stant. Et an si tales sint tanq̄ obsessi a demonibus estimandi. ꝛ qualiter fieri possit vt absq̄ lesione potentiarum ꝛ virium interioꝝ possint spēs ab vna potentia interiori ad aliam deducē. et vtrū tale opus debeat censeri miraculosum factū aut nō. Ad primū oportz distinguere de prestigiosa illusione. eo qvt dictū est. Illa illusio fit interdum super sensus exteriores. interdū super interiores vsq̄ ad sensum exteriorem. Prima ergo licet possit fieri absq̄ ꝫ q̄ demones intrent potentias exteriores illas occupando. ꝫ tm̄ exterius deludendo. vt vbi corpus aliq̄ occultare vellet per interpositionē alicui⁹ alterius corpis vel alio quocunq̄ modo. Iterum vbi p se corpus assumeret ꝛ se visui obiceret. Scōa tm̄ non potest fieri nisi ipm̄ caput ꝛ potētias pncipalit occupet. Et hoc ostēditur auctoritate et ratione. Nec obstare potest q̄ duo spiritus creati nō possint esse in vno ꝛ eodem loco. ꝛ ania sit in qualibet pte hoꝝis. Est aūt auctoritas super ꝫ Damascen. Angel⁹ ibi est vbi opat. Katō sctī thome. ij. sen. di. vij. ar. v. Omnes angeli boni ꝛ mali ex virtute naturali q̄ p stantioꝝ vtiq̄ est quacunq̄ corpali hūt ptātem transmutandi corpora nostra. Patet hoc ne dum ꝓpter pstantiam ꝛ nobilitatē nature. sed et iō q̄ tota machina mundi ꝛ creatura corpal' ammi nistrat per angelos Grego. iiij. dialo. In hunc mundū visibilē nihil nisi per creaturā inuibbilē disponi pōt. vñ oia corpalia regunt p angelos. sicut ꝛ motoꝛes orbiū asseruntur non soluz a doctoribus sanctis sed etiā a phis omnibus. Patet et ex eo q̄ omnia corpora humana mouentur ab animab⁹ sicut omnia alia per corpora celestia ꝛ p ipoꝝ motoꝛes. Si cui placet videat sanctū thomam in prima parte. q. cx. ar. j. Ex quo cōcluditur q̄ qz demones vbi opantur ibi sunt. Ideo qñ fantasias et interiores potentias perturbant tunc etiam ibi existūt. Item licet illabi aie illi sit tantū possibile qui eam creauit tamen demones etiam illabi possunt deo pmittente corpibus nostris. Et qz p tunc possunt impressiones facere in potētias iteriores affixas organis corporalibus. Ideo ꝛ p illas impressiōes sicut immutantur organa ita immutant opationes potentiaꝝ. modo quo dcm est q̄ educere possunt spēs reseruatas in vna potentia affixa organo sicut ex memoria que est in vltima pte capitis educit spēm equi localiter mouendo illud fantasma vsq̄ ad mediā ptē capitis vbi est cellula virtutis imaginatiue ꝛ demū conseq̄nter vsq̄ ad sensum cōmunē cui⁹ residētia est i anteriori parte capitis. Et oia tm̄ subito sic immutare ꝛ turbare possunt vt forme ꝛles necessario estimentur. Ac si exteriori visui obiicerent. Exemplū patuit ex naturali defectu in frenetics ꝛ alijs maniacis. Quod si queritur qūo hoc absq̄ doloꝛe capitis efficere possit. facilis est respōsio. Primo qz eīm organa nō diuidit nec immutat quo ad iporz subiectuz. sed tantūmodo species mouet Item secundo qz non alterat imitēdo aliquā qualitatē actiuā. vñ necessario passio seq̄tur. cūꝛ ipe in se demon omni qualitate corpali careat. iō sine doloꝛe talia opari pt. Item tercio quia vt dictū est tantūmō facit transmutationes per motum localem ab vno organo ad aliud et non per alios motus ex quibus alterationes lesiue interdum causantur. Illud ergo quod difficultatem facit q̄ quia duo spiritus non possunt esse in eodem loco pura diffinitione. ꝛ anima etiaz existit in capite quo modo tunc demones ibidem existere possunt. Dicendum q̄ residentia anie assignatur centrum coꝛdis in quo vitā

influēdo omnibus mēbris cōicat. Et exemplū datur de aranea in medio tele que sentit tactum ex omni pte. Tamen quia dictū augustini in libro de spiritu et anima. q est tota in toto et tota qualibet pte corpis. Ideo dato q sit in capite. adhuc demon ibi opari pōt. quia alia est eius operatio ab opatōe anime cum operatio anie in corpe est vt informat et vitam influat. vñ ē ibi sic forma in materia nō sicut in loco. Demon aūt sicut i tali pte corpis et tali loco immutando et operando circa spēs sensibiles. Unde quia nulla confusio operationū est inter eos. Ideo vtrūq; simul in eadem parte corpis esse pōt. Ad illud. An tales sint tanq; obsessi et arrepticij. i. a demonibus arrepti estimandi. quia specialem hoc vult habere declarationem. An videlicet ḥ possibile sit vt opere maleficoꝝ aliquis vt obsessus a demone. i. q demū eū possideat vere et corpaliter. Jō de tali materia specialis tractabitur modus i capitulo sequenti. habet em̄ et hoc specialem difficultatem. An operibus maleficoꝝ id fieri valeat. Ad illud tantū modo. An talia opera maleficorum et demonum sint ad modum miraculorum operum censenda. ita q debeant opera miraculosa estimari. Dicendus q sic inquantum fiunt pꝛeter ordinez nature create nobis note per virtutem creature nobis ignote. licet non sint p pte miracula sicut illa que fiunt pter ordinem totius nature create qualia sunt miracula dei et sanctorum. Vide que in pꝛima parte operis sub quinta questione et reꝛobatōne tercij erꝛoris tacta sunt vltra que addenda sunt hec ꝓpter eos qui hmōi opera impugnare possent quasi nō debeāt censeri opa miraculosa sed simpliciter opera diabolica eo q cum miracula sint data in confirmationē fidei non debent cōcedi fidei aduersario. Tum etiam q signa antichristi dicūtur ab apostolo signa mendacia. Sed dicendum ad pmum Qꝛ miracla facere ē donū gre gratis date Unde sicut p malos possunt fieri homines. ita et p malos spūs in his videlicet ad que eorum virtus extendere se potest. Unde etiā discernuntur miracula per bonos facta ab illis q̄ per malos fiunt ad minus tripliciter. Pꝛio ex efficacia virtutis opātis q signa facta p bonos diuina virtute fiunt in illꝛ etiā ad que virtus actiue nature se nullo modo extendit. sicut suscitare mortuos et hmōi que demones fm vitatez facere non possunt. sed in pꝛestigijs tātum vt symon magus de mortuo cuiꝰ caput agitabat que diu durare nō pōt Scō ex utilitate signoꝝ. q signa per bonos facta sunt de rebꝰ utilibꝰ. vt in curationibus infirmitatū et hmōi. Signa aūt per maleficas facta sunt de rebus nociuis vel vanis sicut q volāt in aere vel reddant membra hominum stupida et hmōi. Et hanc differentiam assignat beatus Petrus in itinerario Clementis. Tercia differentia est q̄ntū ad finem. q signa bonoꝝ ordinant ad edificationē fidei et bonoꝝ morum. Sed signa maloꝝ sunt in manifestum nocumentū fidei et honestatis. Etiam q̄tum ad modum operandi differūt. quia boni operantur mirabilia per invocationem diuini nominis pie et reuerenter. Sed malefici et mali quibusdam deliramentis et demonum invocationibus. Illud etiam non obstat q videlicet apostolus opera diaboli et antichristi nominat signa mendacia. quia tunc illa mirabilia que fiēt ab eo diuina permissione sunt vera et etiam falsa diuersis respectibus. Vera i illis que fiunt virtute demonis ad que eiꝰ virtus se extendere potest. Falsa quādo faciet ea ad que sua virtus se nō pꝛ

extenderet vt suscitare mortuos. illuminare cecos. quia in primo vbi facē attē tabit aut intrabit corpus defuncti aut illud amouebit̄ loco illius ip̄e in assumpto corpore ex aere se p̄sentabit. et sic in secundo p̄stigiosa arte visuz aufert. aut infirmitates alias ꝛ subito sanabit a lesione cessando. non qualitates interiores rectificando sicut in legēda Bartholomei ponitur. Possūt etiā ioia mirabilia opa antichristi ꝛ maleficaꝝ dici signa mendacia inquantū solummodo ad decipiendum fiunt iā ꝛ tunc operabitur antichristus. Hec thomas distin. vij. de virtute demonū in operando. Posset etiam hic adduci differentia miraculorum que ponit in compendio theologice veritatis. ꝛ inter mirum et miraculum. quia cum miraculum p̄prie quatuor requirat scilicet q̄ sit a deo. et q̄ sit p̄ter existēs tiam nature. contra cuius ordinem fit et tercio q̄ sit euidens. et quarto q̄ ad fidei corroborationez. quia ergo i operibus maleficarum primum ꝛ vltimū ad minus deficiunt. ideo mira opera non autem miracula dici possunt. Ea etiam ratione. quia ꝛ si aliquo modo miracula dici possunt: quia tamen q̄dam sunt supra naturam. quedam cōtra naturam. quedam p̄ter naturam Et supra naturam sunt illa in quibus non est simile in natura nec in ei⁹ potentia. vt virginem parere. Contra naturam vt que fiunt vsu contrario nature terminantur autez ad conforme nature. vt ceci illuminatio. Et p̄ter naturam: vt que fiunt ordini simile nature non tamen per principium nature. vt in mutatione virgarum inserpētes quod natura facere potuisset per longam putrefactionem p̄pter ratōnes seminales. sic etiam opera magorum dicentur mirabilia. Rem gestam narrare expedit et paululum eius declarationi insistere. Est oppidum in diocesi Argentinensi cuius nomen occultare ordo charitatis ꝛ honestatis postulat. In quo laborator quidam dum ligna ad comburendum dumtaxat in domo secaret. Cattus quidā nō parue quātitatis ip̄m molestare et importune se obijciendo nisus est. quem abiendo ecce alius maioris quantitatis simul cuz priori acrius ip̄m aggrediuntur quos iterum vbi repellere volebat. ecce tres pariter et iam versus vultum saliendo tāq̄ inter tibias morsibus lacerando ip̄m aggrediuntur. Perterritus inde et vt retulit maiori anxietate nunc̄q̄ perplexus signo crucis se muniendo et opus p̄termittendo per incisa ligna cattos infestos et modo ad faciem modo ad guttur denuo saltantes iam vnam ad caput iam alteram ad pedes aut super dorsum percutiendo vix abegit. Et ecce post horę spacium dum iterum suo operi insisteret duo famuli oppidi consuluz tanc̄q̄ malefactorem ipsum capientes ad p̄sentiam baliui seu iudicis ducere volebant qui iudex a longe ipsum aspiciens. Nec audientiam sibi p̄stare volens: imperat vt ad profundum cuiusdam turris seu carceris vbi plectendi includebantur ad mortem p̄ojiceretur. Eiulans ille et cur talia pateretur cum in nullo crimine se conscīū agnosceret per triduum custodib⁹ carceris querulose lamentabatur. Et hi quidem quanto p̄o audientia sibi p̄standa amplius instarent. Tanto acrius iudex ira seuiebat verbis contumeliosis afferens quomodo tantus malefactor adhuc reatū suū nō agnosceꝝ. aut quomodo se innocentē proclamaret cū euidētia facti ei⁹ flagicia horrenda demōstrarēt. Et cū hi nil p̄ficerent tū suasu alioꝝ consulū iudex inducť audiētiā sibi p̄stare būit. Eductus ita-

ꝫ de carcere cuꝫ ante iudicem staret et iudex ipm intueri renueret: pauper genubus alioꝝ circūsedentiū ꝓuolutus petijt vt causa' sue calamitatis sibi aperiretur: sicq; iudex in hec verba prorupit. Tu sceleſtiſſim⁹ hominū quo tua flagitia non recognoſcis. Ecce tali die ⁊ tali hora tres matronas ꝑcipuas huius ciuitatis vulneraſti vt in lectis decūbentis nec ſurgere aut mouere ſe valent. Refocillatus paup ⁊ de die ⁊ hora ac de euētu rei apud ſe ruminans: dixit. En diebus vite mee mulierem nunq; percuſſi aut verberaui: ⁊ q tali die ⁊ hora ſectioni ligꝝ inſteti teſtiū legittima ꝓductione ꝓbabo. Sed et vſi familiares ſequenti hora huic operi me inſiſtentē comparuerūt. Tūc iterum furibundus iudex. Ecce ait quo ſcelera ſua palliare nititur. Mulieres verbera deplangunt demonſtrauit ⁊ q eas ꝓcuſſerit publice teſtant. Tūc pauper amplius ſuper euentum rei ruminans. Illa inquit hora creaturas me ꝓcuſſiſſe recolo nō aūt mulieres. Attoniti circūſedentes ⁊ vt cuiuſmodi creaturas ꝓcuſſerit referari cupiūt. Tunc ille rem geſtam ⁊ ꝓut ſupra tactum eſt oibus ſtupentibus recitauit. Et intelligentes opus demonis fuiſſe pauperē ſolutum ⁊ illeſum abire ⁊ q negotium nulli reuelaret precipiūt. Sed nec a fidei zelatoribus qui ⁊ interfuerant euētus occultari potuit: ſuper quem modum aliqua differendo. An ne demones in aſſumptis ſic effigijs abſq; p̄ſentia maleficarum apparuerūt aut earū corporalis p̄ſentia preſtigioſo artificio in beſtiales illas formas tranſmutata fuerit. Reſpondendo cōcludere oportet: Q licet vtrūq; virtute demonum fieri poſſet: ipm tn ſcom factum fuiſſe amplius p̄ſumitur. Nam motū localem vbi demones in effigijs cattoꝝ laboratorē iuaſerūt etiā laboratoris ictꝰ ⁊ vbera cattis illata mulieribus in domo reſidentibus ſubito ⁊ per aerez inferre potuiſſe: ⁊ hoc ꝓpter pactum mutuo dudum initū nemo dubitat. Sic em ⁊ leſionem vel puncturam quaz inferre volunt ſciunt alicui imagini depicto vel fuſo vbi aliquez maleficiare volunt q nō illi imagini ꝫ illum quē presentare habet iuxta pūcturas ſup imagines factas ledunt. Varia ſup hunc modum geſta deduci poſſent. Nec valet inſtantia ſi quis obijceret illas mulieres ſic leſas fortaſſis fuiſſe innocentes eo q ⁊ per exempla tacta leſiones etiam innocentibus poſſe contingere patet. Dum aliquis ignoranter p imaginem artificialem a malefica leditur inſtantia non valet: quia aliud eſt a demone per maleficam ledi: ⁊ aliud per ipſum demonem abſq; malefica: quia demon per ſe in effigie animalis tunc verbera ſuſcipit quando alteri ſibi per pactum coniuncto infert. Et quando cum eius conſenſu ad talem apperitionem ſub tali forma et modo ſe ingeſſit Vnde ſic tanummodo noxios ⁊ ſibi per pactum coniunctos nocere poteſt et nullo modo innocentes. Per maleficas autem vbi demones ledere querunt tunc etiam innocentes permiſſione diuina in vltionem tanti criminis ſepe affligunt: verum q etiam demones per ſe interdum deo permittente et innocentes ledunt et dudum Job ſanctiſſimū leſerunt: ſed ibi nō fuerūt nec vſus fuit diacolus hmōi p̄ſtigioſis apparitionibus prout in tali facto ⁊ p tale fantaſma catti qō animal pfidorū eſt appropriatū ſignū: ſic canis p̄dicatoꝝ in ſcripturis. Dū ſemp mutuo ſibi inſidiant. Et ordo p̄dicatoꝝ ſub figura cattuli latrantis in primo fundatore aduerſus hereſes p̄mōſtratus fuit. Preſumit aūt q p ſcom modū maleficē ille tres laboratorē iuaſerūt: tū q pri

mus modus nō tm̄ eis placuisset tū. qz scōs eaz curiositati magis cōgruit. In quo etiā talis ordo circa tria fuatus fuit. Primo q ad demonū instantiā sollicitate sup hoc fuerūt z non demones ad instantiā maleficaz. Sic ei sepissime ex eaz fassionib⁹ reptum ē a nobis q ad instantiā demonū eas continue ad mala ppetranda infestantes plura habēt facere. Et verisimile q de se nō cogitassent pauꝑem molestare. Cā aūt quare demones ad hoc sollicitabant sine dubio extitit q qz bene noscuntvbi crimina manifesta impunita remanent amplius deus offenditur. si des catholica dehonestatur. z iparum numerus amplⁱ augmentat. Secundo. habito eaz consensu demones earum corpa localiter trāstulerūt ea facilitate quaz spūalis virtⁱ prestātioz corporali existit. Tercō q pstigiosa apparitione modo quo supra tactū est i formas illas bestiales cōuerse ipm laboratorē inuadere hūerunt. nec defense averberibus sicut vtiq; ea facilitate q̄ translate fuerant eas defendere potuisset. sed verberari z verberatorē manifestare pmiserunt. scientes illa flagicia per effeminatos viros nullū zelū fidei habentes remanere ob causas ptractas impunita. Alludit quod legitur de q̄dam sancto viro qui dum semel predicantem diabolum in forma sacerdotⁱ deuoti in ecclesia reppisset. et per spm ipm demonē agnouisset esse verba sua obseruauit. et an bene vel male ppm informaret attendebat. Et duz ipm irreprehensibilē z potius criminum obiurgatorem perpendisset. finito fmōe eo accersito dum causam super his q̄reret respondit. Ecce veritatez dico scies q dum auditores sint verbi et nō factores amplius deus offendit z lucrum meum augmentatur.

De modo quo demones per maleficarū operatōes homines interdū substantialiter inhabitant. Capit. x.

Via i precedenti capitulo tactū est qualiter demones etiā capita hominum aut alias partes corpis occupare z itrare z spēs interiores de loco ad locum mouere possunt. Dubitare q̄s posset. An ne ex toto hoies ad istātiā maleficaz obsidē possēt. z de diuersis modis obsidendi absq; maleficaz istātia. Vnde p hāc declaratiōe tria sunt declaranda. Primo de diuersis modis possidendi. Scōo q ad instantiaz maleficaz diuina permissione demones interdum oibus illis modis possident. Tercio acta et gesta sup ꝑ deducenda. Quo ad primum. secluso illo generali modo quo diabol⁹ hominez cum quolibet peccato mortali inhabitat. De quo modo sanctus tho. qōlib. iij. q. iij. sub dubio. An diabolus semper substantialiter inhabitat hominez quandocunq; peccat mortaliter. Causa dubitatōnis eius sit q cū spūs sctūs semper inhabitat hominem cum gra Juxta illud pmo. j. ad Coz. iij. Tēplum dei estis z spiritus dei habitat in vobis z gre opponitur culpa z oppositā hāt fieri circa idem. Vbi etiaz declarat q qz inhabitare hominē potest intelligi dupliciter. Vel ōtum ad animam vl quantum ad corpus. Et primo modo cum non est diabolo possibile inhabitare animam eo q solus deus mēti illabitur. Nec itez diabolus ita est causa culpe sicut spiritussanctus efficit in anima per se operādo. Ideo similitudo non valet. Quantum vero ad corpus dicere possumus q dupliciter diabolus potest inhabitare hominē. sic etiam dupliciter homines reperiūtur vel in peccato vel in gratia existentes.

Primo dicere oportet q̄ q; ex q̄libet peccato mortali hō seruituti diaboli addicitur inquantū diabolus inducz exterius suggessit peccatū. vel quantū ad sensum. vel q̄tum ad imaginatōnē Ideo dicitur inhabitare affectū hois. cū ad quemlibet motū tentatōnis mouetur sicut nauis in mari sine gubnatore. Potest etiā diabol⁹ hominē substantialiter ihabitare sicut p3 in arreticijs. Et q; hoc magis pertinet ad rōnem pene q̄ culpe vt patebit. Et pene corpales non sp consequūtur culpam sed q̄nq̄ peccantibus z non peccantibus inferuntur. Ideo z in gr̄a z ex gratiam existentes fm altitudinē incōphensibiliū iudicioz dei inhabitare substantialiter possunt. Et hic mod⁹ possidendi: licet non sit nr̄e speculatōis. ponitur tñ ne alicui impossibile videatur q̄ etiam dei pmissione hoies a demonibus ad instantiā maleficaz substantialiter interdū inhabitant. Possum⁹ ergo dicere q̄ sicut quinq̄ modis demones p se absq̄ maleficis homies tenere possidere possunt. ita z omnibus illis modis ad instantiā maleficarum cū extunc sicut ampli⁹ deus offendit. ita z maioz sentendi in hoies p maleficas demoni permittitur facultas. Et modi perfunctorie recitando hi sunt dempto eo q̄ vexant aliquando in bonis fortune exterioribus q̄ aliquando etiā aliquos in ꝑprijs ledunt tantum modo corpibus. Aliq̄ in corpib⁹ simil z in potentijs interioribus. Aliq̄ solū tentant intus z extra. Alios vsu rōnis ad tēpus priuant. Alios velut bestias irrationales reddunt. De singul' dicamus. Sed prius quinq̄ causas p pter quas deus permittit hoies possideri premittamus. q; hunc ordinē seruare materia postulat. Nam aliquando quis possidetur p maiori suo merito. Aliq̄ p alieno leui delicto. aliquā do p suo veniali peccato. aliq̄ p graui peccato alieno. aliq̄ p magno facinore ꝑprio. Et his oibus de causis nulli dubiū q̄n et deus ad instantiā maleficaz p demones etiā similia fieri interdum pmittat. z singula ex scripturis z non p noua gesta tantū probare expedit. cū sp noua p antiqua roborantur. Nam de primo patet in dialogo seueri beati Martini charissimi discipuli. vbi fertur quendā prēm sanctissime vite tanto dotatū in gr̄a expellēdi demones vt hi ne dum verbis ꝑprijs fugarē tur. sed etiā eiusdem patris epl'is z cilicio. z cū corā mundo pater esset celeberrim⁹ se tentari sensit vana gl'ia. cui vicio licet viriliter resisteret. tñ vt humiliaretur amplius totis pcordijs deum ꝑcabatur. quatenus q̄nq̄ mensibus a demone possideretur. quod z factū est Nā eū statim possessum vinculari optebat z ois applicare sibi demoniacis cōia. Finito aūt q̄nto mense prorsus z ab omni vana gloria z a demone liberatus est. Sed q̄ hac de causa q̄s p maleficiū alterius posset a demone possideri sicut factū fuisse non legitur. Ita nec ad pñs affirmatur: licet vt pmissuz est incomphensibilia sint dei iudicia De scō autez q̄ ex alieno leui delicto aliquis possidetur ponit exemplū beatus Gregorius de beato Eleutherio abbate viro simplicissimo qui cuz ꝑ monasterium virginum pernoctaret: et ignoranti ordinauerunt ad suaz cellam poni parvulum puerum q̄ omni nocte vexabatur a demone. Sed eadē nocte a demone liberatus est per p̄is p̄esentiaz. Hic cum rem didicisset gestam et puer iam positus esset in monasterio sancti viri. z transactis multis diebus paulo immoderate letus de liberatōne pueri ait ad confratres suos Diabolus sibi cum illis sororibus locabatur. Sed vbi ad seruos dei venit

puerum hunc accedere non ꝓsumpsit Et ecce statim diabolus puerum vexare cepit. Et per lachrymas et ieunia sanctiviri ⁊ confratrum difficulter sed eodem die liberatus fuit. Et quidem vbi ex alieno et leui delicto quis innocens possidetur. Non mirum si ꝓpter veniale ꝓpriū: aut ꝓpter graue alienum peccatum. aut etiam ꝓpter ꝓpriū facinus aliqui etiam ad maeficarum instantiā per demones possidentur. Nam et de ꝓprio veniali peccato patet per cassianum collᵒ. abba. sereni prima. dicentem de Moyse Moyses inquit in heremo cum singularis et incōparabilis vir esset ob reprehensionem vnius sermonis quem cōtra abbatem macharium disputans: paulo durius protulit quadaz scilicet opinione preuentus diro confesti tra ditus est demoni vt humanas egestiones ori suo ab eo suppletus ingereret. Quod flagellum purgationis gratia domiⁿ intulisse videtur. ne. s. in eo vel momento nei delicti macula resideret patuit ex miraculosa curatione. Nam continuo abbate Machario in oratione submissa citius nequā spiritus abeo fugatus abscessit. Simile videtur huic quod gregorius primo dialogo. refert de monīali que lactucam comedit non prius signo crucis se muniens et per beatum Equitium prēm liberata. De quarto etiam videlicet ꝓ alieno graui peccato aliquez possideri ibidem refert beatus gregorius de beato Fortunato episcopo. qui dum diabolum ab obsesso homine ꝓpulisset. sero idem demon in specie peregrini p plateas ciuitatis clamare cepit. O virum sanctum Fortunatum episcopū. Ecce de hospicio me peregrinum ꝓiecit nec vbi quiescam inuenio. Tunc quidam cū vxore sua et filio sedens peregrinum inuitauit suum ad hospitium et querendo causam expulsionis ē ꝑ uisus super derogatōne sanctiviri quā a peregrino ficte audiuit. Exinde autē diabolus puer ꝓ inuasit ⁊ prunis iniecit ac animā eius excussit. Sicq; pr̄ miser primū quē recepisset hospitio intellexit. Et de quinta cā ꝓpij facinoris et magni cōiter tam in sacra scriptura q̄ in sanctoꝝ passionalibⁿ legimus. Naz et sic legimⁿ primi Reg. xv. de saul rege israel q̄ inobediens deo possessus est a dyabolo. Que omniavt diximus tacta sunt ne impossibile cuiquam videatur si ob facinorum maleficarum vt aliqui etiam ad earum instantiam possideantur. Super quo vt diuersos modos possidendi itelligere valeamⁿ. quo ad scōm rem gestam in mediū p ducamus. Tempore siquidez Pij pape secundi ante iniunctum inquisitionis officium vni e duobus inquisitoribus hunc tractatum conficientibⁿ tal' accidit casus. Bohemus quidam de dachouo oppido filium vnicum ⁊ sacerdotem secularem ob liberationis gratiam quia obsessus erat romam vsq; perduxit. A casu aūt dum egovnus ex inquisitoribus hospitium refectionis gratia intrassem contigit vt tanq; cōmensalis idem sacerdos cum patre ad tabulam pariter mecum cōsederēt Conuescentes aūt ⁊ mutuo vt moris forensium est conferentes. Idem pater pluries suspirans. Et q̄ prosperuz iter compleuisset a deo omnipotenti optabat. cui ex intimis compatiendo. quenam sui itineris et causa tristitie esset inquirere cepi. Tunc ille filio audiēte qui et mihi collateralis in mensa erat respondit. Heu filium habeo a demone obsessum quem ob liberatōnis gratiam magnis laboribus et impensis hucusq; perduxi. Et ego. Vbi nam filius esset dum inquirerem q̄ mihi collateralis esset indicauit. Itterritⁿ ego

paululū ꝛ diligenter ipm intuēs q̄ cuꝫ tanta modestia cibū sumeret ꝛ ad q̄ꝫ interrogata pie rñderet. Hesitare aio cepit ꝛ q̄ obsessus nō esset ꝓ infirmitatē cā sibi aliquid accidisse obiecit. tūc filius rem gestam p se narrans ꝛ qualiter q̄ntoꝫ tempore obsessus fuisset idicauit. Mulier inquit quedam maleficabanc mihi infirmitatē contulit. bzigāti em̄ cōtra eam rōne cuiusdā displicētie circa regimen curie cū eā duri⁹ increpassem q̄ ceruicioseuolūtatis erat dixit. q̄ post paucos dies habere intendere his q̄ mihi contingerent. Sed et demon in me habitans hoc idem refert q̄ maleficiū sub quadā arbore positū sit a malefica. qō nisi amoueat nō potero liberari: ꝓ nec arbore vult indicare. At ego nec minimā suis dictis fidem adhibuissem nisi expientia me p tinus edocuisset. Nam interrogatus a me de interuallo tpis vt preter consuetum modum obsessoꝫ tante sue rōnis esset capacitatis. Respondit. vsu rationis tantūmodo priuoꝫ qñ diuinis aut vacare aut sacra loca visitare voluero. Precipue aūt demon ex suis verbis p me prolatis dixit. Q̄ sic maiorez displicentiā hacten⁹ in sermonib⁹ ad populū sibi feciſſem: ita vt nūc nullo mō me predicare sineret. grosus em̄ ex relatu patris predicatoꝫ extitit et omnibus amabilis. At ego inquisitoꝫ cum de singulis certificari volebā. per q̄ndenam ꝛ vltra ad varia sctōꝝ limia ipꝫ deducere decreui. Precipue aūt ad ecclesiam sancte Praxedis virgis vbi ps statue marmoꝛee. cui in sua flagellatione saluatoꝛ noster alligatus fuerat et ad locum in quo petrus apostol⁹ crucifixus fuerat. in quibus locis horribiles eiulatus dum exorcizabatur emittebat. iam asserens se velle exire. post paululum vero minime. Et vt pmissū ꝛ in omnibus moꝛbus mansit sacerdos compositus ꝛ sine omni nota nisi dum exorcismi incipiebantur. ꝛ ill' finitis dum stola de collo amouebatur ex tunc iterum nec minimū irrationalem aut inhonestum motum demonstrabat. Hoc dempto dum ecclesiam aliquam pertranseundo genua pro salutatione virginis glorioſe flectebat. Tunc diabolus eius linguam in longum extra os suum emittebat. Et interrogatus. An non ab illo se posset cōtinere. Respondit. Hoc facere mīme valeo sic em̄ vtit oibus membris ꝛ organis collo lingua pulmone ad loq̄ndum vel eiulandū dum ei placet. Q̄ audio quidē verba q̄ sic p me ꝛ ex mēbris meis loquitur. ꝓ resistē omnino non valeo ꝛ q̄nto deuoti⁹ oꝛōni aliqua insistere affectarē tanto acrius me impugnat linguā emittendo. Et q̄m̄ columna in ecclesia sctī petri ex templo salomonis circūferrata existit. p cuius vtutē plures licet a demonib⁹ obsessi liberātur. eo q̄ ꝛ xps predicādo in templo illi se appodiasset. hic tñ occulto dei iudicio liberari nō potuit. Alium modū p sua liberatione sibi disponēdo. licet em̄ per integrū diem ꝛ noctez circa colūnā inclusus mansisset tamē sequenti die post varios exorcismos super eū plectos dū circūstaret popul⁹ ꝛ magn⁹ fieret concursus. Et interrogatus in q̄ pte columne se xps appodiasset. tunc dentibus mordēdo colūnam locū demonstrabat. eiulans. Hic stetit hic stetit. Vltimatim tamen dixit. nolo exire. Et cuꝫ interrogaretur. qua de causa. Respondit ꝓpter lōbardos. Et interrogatus denuo. Cur ꝓpter lōbardos egredi nollet. Tunc rñdit in italica lingua cum tamen infirmus sacerdos illō ideoma ignoraret di. Dēs faciunt sic ꝛ sic. nominando pessimum viciū luxurie. At sacerdos post ħ me terrogādo dixit. pater. q̄d sibi volūt ħ

verba italica quē ex ore meo protulit. Cui cū indicassem: rñdit. Verba q̄dez audiui sed intelligere non potui. Et q; vt rei ꝓbauit euentus hoc demoniuz erat de genere illo de quo saluator in euangelio. Hoc genus demonioꝝ nō ejcit nisi in oratione et ieiunio. Ideo quidam venerabilis episcopus p turcos vt ferk a sede expulsus pie illi cōpatiens per totū quadragesimale tps in pane t aqua ieiunijs t orōnibus et exorcismis quotidie insistens ipm per dei gratiā tandem liberauit t ad ꝓpria cū gaudio remisit. Sup quo licet sine miraculo nullus in hac vita possit sufficienter disserere q̄bus t quot modis demon boies possideat vel etiā ledat. Possum⁹ tñ dicere q̄ q̄nq; modis dēpto eo q̄ in rebus fortune exteriorib⁹ aliq̄n tm ledunt. Nam aliqui in ꝓprijs tm̄mō vexank corpibus: aliqui in corpore simul t in potentijs interioribus aliqui in potentijs tm̄modo interioribus: aliq̄ castigatione eoꝝ ad tempus tm̄mō vsu rōnis ꝑuank. Aliqui vo velut bestie irrōnales reddunk. Prefatū sacerdotē quarto modo possessum fuisse declarak. Nā nec in rebus fortune nec in ꝓprio vexatus corpe fuit prout contigit beato Job vbi deus demonē licentiasse manifeste scripturā sup hoc tradit dicens ad sathan. Ecce vniuersa que habet in manu tua sunt tm̄ in eum ne extendas manū tuā t hoc in res exteriores. In corpus vo postmodū ait Ecce in manu tua est verūtamen aiam eius serua. i. vitam eius ne auferas Potest etiā dici q̄ tercio modo scilicet in potentijs anime interioribus simul t corpe vexat⁹ fuit: cū dicebat vt Job .vij. habek. Ad dñm si dixero cōsolabit me lectul⁹ me⁹ t relevabor loquēs mecum in stratu meo: terrebis me per somnia t per visiones horrore concutiens demone scz ꝓcurāte sm Nicolaū de lira. t sm Tho. Terrebis me p somnia q̄ scz dormienti apparent: t p visiones q̄ scz apparent vigilanti ab vsu exterioꝝ sensu ū alienato. solent em̄ fantasmata informata diurnis cogitationibus esse in terrorem dormientiū. Et hec operabank in eo ex infirmitate corporis. Nñ sic consolatōe vndiq; seclusa nil remedij videbak Job euadendi tot angustias nisi per mortē horrore inq̄t concuties. Quib⁹ modis t malefice homines ledere p demones nemo dubitat ꝓut t in sequentibus patebit qualiter p grādines in rebus fortunē t in corpa animaliū t hoim lesiones inferunt. Et tercius etiā modus ledendi est in corpe t in interioribus potentijs absq; ꝓuatione vsus rationis. Patet ex eaꝝ opationibus vbi vt supra tactū est adeo mentes hominuz ad illicitas affectiones incendunt q̄ necessario etiam nocturno tempe ad amasias p longa terrarū spacia currere habent: fisco carnalis amoris nimis illaqueati. Poteſt adduci t illō q̄ in bassia oppido margburck contigisse dicit de quodā obsesso etiā sacerdote dū in exorcismis demon interrogarek: quanto tempe sacerdotem inhabitasset. Rñdisse fertur septem annis. Et cū exorcista objceret Cum vix per tres menses eum vexasti reliquo tempe vbi eras. Rñdit. In corpore suo me occultabam. Et ille. In q̄ parte corporis vbi inquirebat: rñdit: vt plurimū in capite. Et denuo vbi nam fuisset quando diuina celebrasset t sacramentū sumpsisset requisitus: dixit Sub lingua eius me occultaui. Et ille Miser: qua temeritate ad p̄sentiā creatoris tui non aufugisti. Tunc demon. Nunquid sub ponte se nequā occultare potest donec desuper vir sanctus p tranſibit: dummodo gressus non fixerit: diuina tamen cooperante gratia liberatus fuit. sīue verū sīue ficticium p

tulerit cum mendax sit ⁊ pater eius.
Quartus modus applicat ad ꝓbatuz possessum rome liberatuz sub hac declaratione q̄ demō possit illabi corpori licet non anime cum hoc soli deo sit possibile. Illabi etiā corpi non tamen infra terminos essentie corpis: hoc inquā declarando habeat modus quo demones substantialiter interduz homines inhabitant: ⁊ ad tempus tantummodo vsu rationis priuant. Et q̄dem hoc sic declarat. Nā dicere possum⁹ q̄ corpus habet terminos duplicis rationis: scz quātitatis ⁊ essentie. Uñ quādo angelus q̄cunq̄ bonus vel malus opatur infra terminos corpis: operat infra terminos corpalis quātitatis. Et sic etiā illabit corpi operādo circa potentias quātitatiuas: sic etiā boni angeli etiā imaginarias in bonis visiōes operant. Nunq̄ aūt dicunt illabi essentie corpis: q; nō possunt illabi vt pars neq̄ sicut virtus. Non sic pars q; alia ⁊ alia est essentia vtrobiq̄. Nō sic virtus quasi dans esse: q; suū esse habet p creationē a deo. Uñ ⁊ ipe solus habet intrinsecā essentie operationem ⁊ cōseruationē q̄diu placituz fuerit sue pietati conseruando. Uñ concludit q̄ alie omnes pfectiones seu defectus loquendo de bonis quo ad pfectōes: de malis quo ad defactus quando opantur si operant circa corpus ⁊ ptes ei⁹ vt circa caput illabunt tali corpi sup terminos videlicet q̄titatis ⁊ quātitatiuas potentias. Si vo circa animā tūc iterū vteriq̄ extrinsece operat: sed modis diuersis. Et dicunt operari circa animā fantasmata illa seu spēs intellectui repsentando: ⁊ non solū ad iudicium sensus cōmunis ⁊ sensuū exteriorū. Ex q̄b⁹ opatōib⁹ sequūt tētatōes a mal' angel' ⁊ affectiōes ⁊ cogitatiōes male p indirectum operando versus intellectum. A bonis autem angelis sequunt illustratōes fantasmatū ad cognoscendū reuelanda ab eis: vñ ⁊ talis diuersitas ē q̄ boni angeli etiā directe possunt imprimere in intellectum fantasmota illustrando. Mali aūt neq̄ illustrare dicunt fantasmata: ꝫ potiꝰ obfuscare. Item nec directe imprimere possunt: ꝫ tm̄modo indirecte inquātū intelligentē necesse est fantasmata speculari. Per hec tamē etiā angelus bonus nō dicit illabi anime: licet eā illuminet. Sicut nec dicit supior angelus illabi in inferiorē: licet eum illuminet ꝫ tm̄modo extrinsece operat ⁊ coopat modo q̄ dictū est: vñ multomin⁹ malꝰ illabi potest. Et per hūc modū demō sacerdoti corpus in tribus occupauit. Primo q̄ sic illabi suo corpori potuit infra videlicet terminos corpalis q̄ntitatis: ita caput suū occupauit substantialiter illud inhabitando. Scōo q̄ sicut circa animā eius extrinsece opari potuit obfuscando intellectū vt rationis vsum perderet. Ita etiā potuit vt sine intermissione vel etiā interpellanti euz quo ad amissionē rationis vexaret. Licet etiam dici potest q̄ ex dono dei hoc habuerit sacerdos vt non sine intermissione a demone vexaret. Tercio q̄ licet oibus membris ⁊ organis ad loquendū ⁊ voces ad formandū pri uaretur: semper tamen ad verba: licet non ad sententiā verboꝝ aduertentiaz habuit: qui modus obsidēdi plurimū ab alijs obsidendi modis differt: cū cōmuniter obsessi legunt sine intermissione a demonibus affligi: vt patet in euā gelio tam de lunatico cuius pater dixerat ad iesum. Domine miserere filio meo quia lunaticus est ⁊ male patitur Math̄. xvij. ꝫ etiam de muliere illa quam sathanas alligauerat .xviij. annis ⁊ erat inclinata nec omnino poterat sursum aspicere. Luce. xiij. Quibꝰ etiam modis indubie demones diui-

na permissione ad instantiam maleficarum vexare possunt.

De modo quo omne genus infirmitatis inferre possunt. Et hoc in generali de grauioꝛib⁹.

Capitulum. xj.

Sed et hoc q⁹ nō sit aliqua infirmitas coꝛporalis que a maleficis deo pmittente inferri non possit. Etiam si ad lepram vel epilensiam se extendere habeat. Probari potest per hoc q̄ doctoꝛes nullum genus infirmitatis excipitur. Nam si diligenter ea que superius tacta sunt tam de virtute demonuꝫ q̄ ad maliciam maleficarum considerāt̄ nullam patitur hoc difficultatez. Nam ꝛ nider tam in suo preceptoꝛio q̄ etiam fornicario vbi querit. An malefici possint veraciter suis maleficijs homines ledere. Et ē questio absq̄ exceptione alicuius infirmitatis etiam q̄tumcunq̄ incurabilis. Et vbi respōdit q̄ sic: querit consequenter quibus modis ꝛ quibus rebus. Et quo ad pr̄imū respondit vt supra ex pr̄ima questione pr̄ime partis tractatus patuit'. Probat̄ etiā per Jsidoꝛ describentis maleficarū operationes. viij. ethi. c. ix. Malefici dicuntur ob facinoꝛ magnitudinem: hi em̄ elementa concutiūt scilicet opere demonum ad tempestates concitandas: mentes hominum turbant' modis videlicet supra tactis vsuꝫ rationis vel omnino impediendo: aut grauiter obfuscando subdit: ꝛ absq̄ vllo veneni haustu violentia tantum carminis animas interimunt vitam videlicet auferendo. Probatur etiam p̄ sāctum Thomam in. ij. senten. circa di. viij. ꝛ. viij. Et in. iiij. disti. xxxiij. Et cōmuniter per omnes theologos ibidez scribentes q̄ malefici omnibus modis possunt p̄curare lesiones in hominibus ꝛ eoꝛ rebus cooperante demone in q̄bus demō potest solū ledere vl̄ decipere videlicet in rebus fama coꝛpore vsus rationis ꝛ in vita: vult dicere q̄ in illis in quib⁹ demō per se absq̄ malefica possit ledere: possit etiā cum malefica: immo ampliori facilitate p̄pter maioꝛem diuine maiestatis offensionem vt supra tactum est. De rebus nā q̄ patet Job. j. ꝛ. ij. vt supra patuit. De fama patet in legenda beati Hieronymi vt refert Jo. an. in hieroniniano q̄ diabolus se transformauit in formam sancti Siluani episcopi in nazareth amatoꝛis Hieronymi. Qui demō p̄mo feminā nobilē noctei lecto p̄care vl̄ p̄uocare cepit ad luxuriam verbis: ꝛ deinde factis sollicitauit ad malum: que cuꝫ clamaret demon sub specie sancti episcopi sub lecto femine se abscondit vbi requisitus et inuētus per luxuriosa verba se mentitus est esse episcopuꝫ siluanum. In crastinum igitur sanct⁹ vir disparente diabolo diffamatus est grauissime. Que infamia tandem circa sepulcrum sancti Hieronymi fatente diabolo in obsesso coꝛpore purgata est. De coꝛpore patet i beato Job qui percussus fuit a demone vlcere pessimo quod exponitur de lepra. Refert etiam Sigibertus et Vincen. in spe. histo. li. xxv. c. xxxvij. q̄ tempoꝛe Ludouici secundi imperatoꝛis in parrochia magnntina quidam demon p̄mo sepe lapides iecit ꝛ q̄si mallio ad domos percussit. Et deinde publice loquendo furta p̄dendo ꝛ discoꝛdias seminando plures inquietauit. Deinde omnes contra vnum irritauit cui⁹ hospitium vbicunq̄ manebat incendit. Et ob illi⁹ p̄cā omnes pati affirmauit. Vnde tandez tm̄ agros p̄ hospitio habere potuit p̄ter quod cuꝫ p̄sbiteri letanias celebrarēt m̄tos iactib⁹ lapidū

demon vsq; ad cruentationē lesit: aliquando quieuit aliqñ seuit: & per trienniū ista continuauit quousq; oīa edificia ibi incendio cōsumpta sunt. Itē de nocumento vsu rōnis & vexatōe interiorum sensuuz ꝓbatur ex possessis & arreptitijs per euangelicas etiā historias Item de morte & q; de vita etiam quosdam ꝓuat. Patet Thobie. vj. de septē viris sare virginis occisis qui ꝓpter luxuriosum affectū & effrenem appetitū in virginē saram eiusdem nō erant digni matrimonio. Quare concludit q; sicut per se ita & amplius p maleficas in oibus nihil dempto hominibus nocere possunt. Verū vbi querit. An huiusmodi lesiones sint potius demonibus aut maleficis imputande. Rñdet q; sicut ꝓpria & immediata actione demones opant infirmitates immittendo: ita & ipis ꝑncipaliter sunt imputāde ꝫ q; in contemptū & offensam creatoris simul & in ꝑditionem animaruz querūt huiusmodi per maleficas exercere scientes q; p talem modum sicut deus amplius irritatur ita & amplius permittit eis potestatem seuiendi: q; & defacto innumera maleficia ꝓpetrantur que non permitterent diabolo ifere hominibus si per se soluz affectaret homines ledere que tamen permittūtur iusto & occulto dei iudicio per maleficas ꝓpter earum perfidiam & catholice fidei abnegationem. Vñ & eis iusto iudicio talia maleficia imputantur secundario q̄tumcunq; diabolus sit actor ꝑncipalis. Scopa ergo quā mulier intingeret aque vt pluat & sursum inaerem aquā spargendo licet in se nō causat pluuiaz nec posset mulier inde reꝓhendi: q; tamen ex pacto cū demone inito: vbi iam vt maleficia talia facit licet demon sit q; pluuiā causat: ipa tñ merito inculpat: eo q; mala fide & ope diabolo seruit eius obsequijs se tradendo. Sic etiā qñ imaginē cereā vel sile ad maleficiandū aliquē maleficus fac vel qñ maleficio alicui⁹ i aqua vel plūbo imago apparet q̄cq̄d molestie infertur tali imagini cū tale experiri fieri in imaginato. i. homini maleficiato: puta punctura vel alia lesura quecunq;. Licet lesio realiter inferat imagini ꝑ maleficam vel aliū hominem & inuisibilis demon maleficiatū hoiem eodem modo ledit: merito tamen malefice imputat: q; sine ea deus nunq; lesionē infere diabolo ꝓmitteret. nec diabolus p se ledere ipm attentasset. Sz q; dictuz est de fama in qua demones per se homines ledere possunt absq; maleficaꝝ cooperatōe posset in dubiū verti. An etiā demones per se possent honestas mulieres infamare vt tanq; malefice reputarent cū in earū effigie ad maleficiandum aliquem apparerent vñ cō tingeret talē innocenter infamari. Responsio. Aliqua sunt ꝓmittenda. Primo quia dictū est demones nihil posse efficere absq; diuina permissione vt in prima parte operis circa vltimam questionē patuit: etiā tacrū est q; non est tāta permissio super iustos & in charitate existentes sicut super peccatores in quos vtiq; sicut maiorē habet potestatem iuxta illud. Cū fortis armatus custodit ꝛc. Ita vtiq; plura ꝓmittuntur a deo in eoꝝ afflictionez q̄ super iustos Demū licet iustos in rebus exterioribus vt fama & sanitate corꝑis ledē possunt deo permittente q; tamen sciunt hoc eis cedere in augmentū meritoriū: ideo minus eos ledere affectant. Ex quibus dici potest q; in hac difficultate respectus potest haberi ad diuersa. Primo ad diuinam ꝓmissionem. Scōo ad hoiem q̄ censet honest⁹ cuz tales nō semp sunt in charitate existētes sicut sunt sub honestate reputati. Tercio ad factum in quo innocēs de

beret infamari: quia illud ex sua radice cuncta flagitia mūdi excedit. Ideo dicendū Licet ex diuina permissione quicq̄ innocens siue in gr̄a cōstitutus siue non ledi possint in rebus fortune ⁊ fama: habendo tamen respectum ad ip̄m facinus ⁊ grauitatē criminis cuz malefici sic nuncupantur ob facinorū magnitudinē. Juxta Jsiō. sepe allegatum Dici potest q̄ hoc vt aliquis innocens p̄dicto modo a demone infamet fieri non est bene possibile iterū multz respectibus. Primo q̄ cum infamare in vitijs que absq̄ peccato expresso vl tacito inito cū demone ꝓpetrantur: vt sunt furta latrocinia ⁊ actus carnales. Aliud sit ab infamia sup vicia q̄ nullo modo possunt homini imputari aut ab eo ꝓpetrari nisi super pactū expressum cum demone initum qualia sunt opera maleficaruz que nisi virtute demonū a maleficis ꝓpetrāt vt vbi homines iumenta aut terre fruges maleficiant vñ ⁊ eis aliter imputari non posūt Ideo licet demon possit hominem de alijs vitijs infamare: de tali tamen vicio infamare q̄ sine eo non potest per petrari non videt bene possibile. Preterea hucusq̄ nunq̄ actū est nec repertum vt aliquis innocens sit per demonem taliter infamatus. Et sic ꝓpter talem infamiā morti fuisset adiudicat⁹: immo vbi tantūmodo infamia laborat talis nulla pena punitur nisi q̄ canonica purgatio sibi indicit vt in tercia parte operis circa scōm modū sententiandi maleficas patebit. Et licet ibi cōtineatur quod in casu dum in purgatione deficeret p̄ reo esset habendus: ad huc tū vbi ratio sibi indiceretur antecz vlterius super penam relapsis debita ꝓcederetur. Sed quia circa contingētia laboramus que actu nūq̄ fuerunt perpetrata: nulli dubium quin ⁊ in posterum diuina permissio fieri non permittat Preterea ⁊ a fortiori ꝓpter angelicam custodiam que non p̄mittit inſōtes in alijs criminibus minoribus infamari: vt in latrocinijs ⁊ huiusmodi minus permitteret: immo fortius sue custodie deputatum ab infamia talium flagitiorum preseruabit. Nec valet si quis acta per sanctum Germanum obijceret quando demones in assumptis corporibus ⁊ ad mensam consedentibus alias mulieres viris suis condormientibus p̄sentabant hospitem illudētes quasi ille mulieres in ꝓprijs corporib⁹ semper edentes ⁊ bibentes aduentaret de qua etiam supra mentio habita est. Quia nec ibi ille mulieres excusantur quasi innocentes omnino: sed q̄ talia mulieribus sepe accidunt quod iuxta ca. xxvj. q. v. episcopi. notat Vbi reprehenduntur tales q̄ duz in imaginaria solummodo illusione transferant̄ putant se veraciter ⁊ corporaliter transferri: licet vt supra tactum est etiam interdum corporaliter a demonibus vehūtur. Sed q̄ corporales ifirmitates alias omnes nulla dempta diuina p̄missione inferre possunt. De illo est p̄sens speculatio. Concludendo ex p̄notatis q̄ sic: cum nulla fiat a doctorib⁹ exceptio: cui ⁊ rationem assentire oportet cum alias demones sua naturali virtute cuncta corporalia excedunt vt sepe tactum est. Facta dictaq̄ ⁊ gesta per nos reperta hec affirmant. Nam licet maior difficultas fortassis circa leprāz aut epilensiam oriri possit an videlicet talia inferre possent eo q̄ huiusmodi tantummodo ex diuturnis p̄uijs interiorum dispositionibus ⁊ defectibus solent oriri nihilominus per maleficia interdum esse illata repertum est. Nā in dioceſi Basilienſi in confinib⁹ partium Lotharingie ⁊ Alsatie cum quidam honestus laborator quedam verba dura contra rixosam quandam mu-

lierē ptulisset illa indignata minas adiecit quod in breui se de eo vindicare vellet. Ec ille licet minas parui pendisset: eadem tamen nocte sibi pustulam collo accreuisse sensit fricando tñ paululum ⁊ tangens totam facie inflatam ⁊ tumefactam cum collo psensit intantum vt horribilis species lepre etiā per totum appareret corpus qui nō distulit ꝫ quātotius amicis ⁊ consulib⁹ accersitis rem gestam sup cōminatoria verba mulieres narrauit: ⁊ q sic mori ea fide ⁊ suspitione vellet q illa sibi arte magica eadē malefica ituliss. Quid plura mulier capit questionibus exponitur ⁊ crimē fatetur. Ait iudex de modo ⁊ causa diligentius inquirens. Respondit. Cum me verbis obprobriosis homo ille aggressus fuisset ego ira succensa cum ad ꝺomū veniss̄ malign⁹ spiritus causam tristicie mee inquirere cepit: cui cum singula enarrassem ⁊ vt me vindicare possem eidem insinuando instarem. Ille inquisiuit dicens Quid ergo vis vt ei faciam. Ait ego respondi. Vellem vt inflatam faciem sēper retineret: ⁊ sic ille abscessit ⁊ illā infirmitatem vltra quam petij homini intulit: ego eñ q tali lepra eum pcuteret minime speraſſem: vnde ⁊ incinerata fuit. In dioceſi denicz Constantiēſi inter Hasiacum ⁊ Friburg leprosa quedā mulier multis referre solet nisi debitum vniuerse carnis iam ab annis duobus persoluerit quod simili de causa contrauersie que inter ipm ⁊ quandam aliam mulierem mota fuisset dū de nocte domum egressa ante ostium quid operis agere tentasset vent⁹ quidam calidus a domo alteri⁹ mulieris que ex opposito domus sue fuerat ei⁹ faciem repente insufflauit: vnde ⁊ subito in lepram quam gestabat se incidisse asseruit. In dioceſi denicz eadem et territorio nigre silue malefica dum per lictorem super struem lignorum p incendio sibi parato a terra eleuaretur dixit. Dabo tibi mercedem. Et sic insufflando in eius vultū statim lepra horribili per totū corpus percussus paucis exposſ supuixit diebus: horrenda eius flagicia breuitatis causa obmittuntur sic ⁊ alia quasi innumera super hec recitari possent. Epilensiaz nanq seu caducum morbuz certis infligisse pones cum mortuorum corporibus subtumulata pcipue ex earum secta inhumatis cū alijs earum cerimonijs que recitanda non sunt vbi in potu vel cibo alicui ꝓbuerunt sepi⁹ a nobis repertum est.

Super modum quo alias cō similes infirmitates in speciali hominib⁹ inferre solent.

Capitulum. xij.

Lias deniq in-
a firmitates inflixisse vt recitatem vel acutissimos dolores ⁊ torsiones in corporibus hominū ꝺs enumerare potest. Tamen ex his que oculis nostris perspeximus ⁊ que vni ex inquisitoribus innotuerunt aliqua i mediū ꝓducam⁹. Eo in tpe q i oppido Isbruck iquisitio sup maleficas fieret hic inter alios deduct⁹ fuit casus. Nam honesta quedam psona ⁊ vni ex familiaribus archiducis matrimonio copulata in psentia notarij ꝛc. fm formam iuris deposuit q cum tempore sue virginitatis cuidam ex ciuibus famularetur. Accidit vt vxor illius graui dolore capitis langueret. Pro cui⁹ curatione cum quedam mulier accessisset ⁊ suis carminibus ⁊ certis praxis mitigare dolorē haberet. Ego eius practicam vbi diligenter obseruabam: perspexiq contra naturam aque fuse in scutellā quandā ipa aq in ollā aliā accēdisset cuz alijs cerimonijs que recitare

op ūs non est: cōsideraſq; q ex illis dolor capitis in dña nō mitigaret aliqua liter indignata hec verba ꝓtuli. Nescio quid agitis vos nō facti is nisi ſuꝑſtitioſa t hoc ꝓpter comodū veſtrum. Tunc malefica ſtatim ſubiunxit. An ſint ſuperſtitioſa vel nō: tercia die tu ſentie s quod rei ꝓbauit euentꝰ. Nā tercia d ie mane me ſedente t fuſū apprehend ente: tantꝰ dolor ſubito corpus meum inuaſit. Primo in interioribus vt non eſſet pars corpis in qua non punctiones horribiles ſentirem. Scōo non aliter mihi videbat niſi q cōtinue igniti carbones capiti meo ſuperfunderentur. Tercio in cute corporis a vertice vſq; ad plantas pedis nō fuiſſet ſpacium ad punctum acus vbi non fuiſſet puſtula alba ſanie repleta. Sicq; in his doloribus eiulando t tāmmodo mortem optando vſq; ad diem quartum perſtiti. Tandem maritꝰ domine mee vt ſtabulum quoddaz intrarem mihi iniunxit. Vt ego paulatiz incedendo eo p̄cedente dum ante oſtium ſtabuli eramuſ. Ecce inquit ad me pecia panni albi ſuper oſtium ſtabuli. Vt ego. Video bene. Tunc ille. Quātum potes remoue: quia forte melius habebis. Tunc ego quantū potui vno brachio me ad oſtium tenente cum altero petiaz apprehendi. Aperias inq̄t dominus t conſidera diligenter ibi repoſita. Tūc vbi petiam ſolui plura ibidem incluſa repperi: precipue aūt grana quedam alba ad modum quo puſtule inerant corpori meo: ſemina q̄q; t legumina quoꝝ ſimilia nec edere poteram aut intueri cum oſſibus ſerpentum t aliorum animalium intuita ſum Et ſic ſtupefacta duz inquirerem a domino q̄d nā agendū foret vt in ignem cūcta p̄icerē iniūxit. Proieci. Et ecce ſubito nō poſt hore ſpaciū aut q̄rtale ꝛ in momēto vt in ignē res ille fuerant p̄iecte omnē ſanitatem p̄ſtinā recuperaui. Et quia plura cōtra vxorem illiꝰ cui famulabatur fuerunt depoſita per que ſuſpecta non tam leuiter q̄ et vehementer fuit habita t p̄cipue ꝓpter magnam familiaritatem cum maleficis habitam. Vnde p̄ſumitur q conſcia de maleficio repoſito hoc viro indicauit t deinceps modo p̄miſſo publicatum ſanitatem ancilla recuperauit Inſuper aliud maleficium cuidaz perſone etiam mulieb̄ illatum in eodem oppido referre in deteſtationem tanti criminis expedit. Mulier quedaz maritata et honeſta acceſſit t iuxta iuris formam vt ſupra depoſuit. Retro domū inquit habeo viridarium eſt t illi ortus contiguus vicine mee. Vñ quadam die cum tranſitum fieri ex orto vicine ad viridarium meum non abſq; damno perſpexiſſem ſtans in oſtio viridarij: t apud meip̄am conquerendo t querulando tam de trāſitu q̄ t de dāno: vicina ſubito ſuperuenit: t an eaz ſuſpectam haberē inquiſiuit. Vt ego terri ta ꝓpter malam eius famam nil aliud niſi hec verba ꝓtuli. Greſſus i graminibus damna demonſtrant. Tunc illa indignata quia ad eius forraſſis beneplacitū me litigioſis vbis cū ea implicare nolebam. Abſceſſit cum murmure. Et verba que p̄rotulit licet audirem tamen intelligere non potui. Poſt paucos vero dies ingens infirmitas mihi accidit cum doloribus vētris et acutiſſimis torſionibus a latere ſiniſtro verſus dextrum et viceuerſa quaſi duo gladij aut cultri eſſent pectori infixi. Et ſic die noctuq; clamoribus oēs vicinos alios inq̄etaui. Et cōſuētib⁹ hicinde ꝓ ꝓſolatōe accidit vt lutiſt gulꝰ p̄fatā vicinā in maleficā adulterino flagitio hūs in amaſiaz ſiſimodo vſitatōis gra accedēs: t infirmitati mee compatiens poſt verba cōſolatoria ab

sceſſit. Seq̄nti tñ die festine rediit. ⁊ inter alia consolatoria subiunxit. Experimentū capiā an ex maleficio hec vob infirmitas acciderit. quod si sic repertum fuerit sanitatē vobis recuperabo Accepto ergo plūbo liquefacto ⁊ me in lecto decumbente plūbum in scutellā aqua plenā supra corpus meum appodiando infudit. ⁊ vbi quedā imago ⁊ figure diuerax rex ex plūbo congelato apparuissent. Ecce inquit ex maleficio hec vobis contigit infirmitas Et sup limen ostij domus vna ps instrumentox maleficij contin etur. Accedamus ergo ⁊ illis amotis melius sentietis. Sicq̄ maritus me⁹ cuz eo pariter ad tollendū maleficiū accedunt. Et lutifigulus limen eleuans marito iniunxit vt manū in foueā que apparuerat mitteret ⁊ quecūq̄ inueniret extraheꝫ Quod ⁊ fecit. Nam primo imaginem quandā cereā in longitudine vni⁹ palme vndiq̄ perforatam habentis duos acus ex aduerso p latera ad moduz q̄ ipa punctōnes a sinistro latere vsq̄ ad dextrū ⁊ econuerso persenserat extraxit. Demū pecias panniculox diuersas. plurimas res tā in granis q̄ in seminibus ⁊ ossib⁹ continentes sicq̄ illis ignē ꝓiectis ego quidē conualui ꝫ nō ex toto. Nam licet torture ⁊ punctiones cessassent appetitusq̄ comedēdi redijsset. ex integro tñ pristine sanitati vsq̄ in presens minime sum restituta. Et cum apud lutifigulum importune instarem. Vnde hoc q̄ pristina sanitas non rediret. Respondit. Sunt et alia instrumenta alibi abscondita q̄ inuenire non valeo. Et qualiter tunc prima instrumenta reposita agnouisset dum inquirerem. Respondit. Ex amore quo amicus amico reuelare solet ꝟ cognoui. Vnde dum adulteram prouocabat ⁊ mihi vicinam agnoui. Ꝺo argumentū super eam cepi suspicatōnis hec egrota recitabat. Sed q̄d si singula que in illo dumtaxat oppido rep ta sunt dū recitare vellem libervtiq̄ foret conficiendus. quāti em̄ ceci claudi ari diz diuersis irretiti infirmitatib⁹ iuxta formā iuris ex vehementi suspitōne super maleficas eis hmōi infirmitates i genere vel in specie predicēteſ ⁊ q̄ talia in breui sentire haberēt. vel ad dies vite vel ad mortē statim percipiendā. Et q̄ō fm eoz auisamenta cuncta accidissent. vel ad specificatā infirmitatē. vel ad mortē alioz. qz em̄ terra illa vasall⁹ ⁊ armigeris abūdat ⁊ ocia dant vicia vbi interdū mulieres ꝓcabant dū illas ꝓcatas abjceret alias honestas matrimonio sibi copulare disposuerūt. raro sine vindicta sup maleficiū inferendus aut viro aut vxori dū se spretas cernebant. thorus coniugalis perseuerabat non aūt viris tm̄ q̄tū mulieribus eovt pie estimari potest illis interēptis aut arefactis priores amasias ꝓcare haberent. Nam ⁊ cocus quidā archiducis dū iuuenculā honestā ⁊ alienigenā duxisset malefica ei⁹ amasia i publica via alijs honestis psonis audientib⁹ iuuēcule maleficiū ⁊ mortē predixit extēsa manu dicens. Non diu de tuo marito gaudeb. Statimq̄ seq̄nti die lecto decubuit et post paucos dies debitū vniuerse carnis persoluit in extremis cōfessādo. En sic mozioz q̄ō illa suis maleficijs deo pmittente me inimitz vticq̄ ꝓ meliori deo sibi alias nuptias i celis disponente. Sic deniq̄ per maleficia. miles quidā vt publica fama testatur interemptus fuit sic ⁊ alij p̄les q̄s recitare omitto. Inter quos ⁊ domicellus quidā dū ad nutū amasie secuz pernoctare nolebat ⁊ p famulū suum q̄ō ea nocte secū certis negocijs ꝓpeditus pnoctare non posset ei idicasset. Illa indignata famulo iniunxit. dicas domicello. Non diu me vexabit. sicq̄

et sequenti die infirmat⁹. post paucos dies sepultus. Sunt et tales malefice que iudices solo aspectu oculoꝝ itui tu maleficiare sciunt. qō etiaꝫ nullam molestiā eis inferre publice se iactātes sed et quibuscunqꝫ p criminalibus causis detentis et grauissimis tormētis p dicenda veritate expositis taciturnitatem inferre sciunt q nunqꝫ eorum facinora detegere poterunt. Sunt et q̄ imaginē crucifixi flagellis et cultris impingendo ob maleficia perpetrāda cū turpissimis verbis cōtra glorioſissime virginis Marie puritatē et nostri saluatoris ex eius intemerato utero natiuitatē dehonestauerūt verba illa et singulos actus recitare nō expedit cuꝫ nimis sint ploꝝ auriū offensiua. i scriptē tamen redacta et reposita sunt. put baptisata quedā iudea et alias iuuēculas induxerat. quaꝫ vna et valpurgis nomine eodē anno in extremis posita dū a circōstantibus ad confessionē peccaminū hortaretur exclamauit. Corpus et animā tradidi diabolo nec spes mihi adest vente. et sic defuncta. Singula hec non ad ignominiā ꝛ ad laudem et gloriā illustrissimi archiducis conscripta sunt cum reuerendi catholicus princeps et precipuus fidei zelator in ex terminū eaꝫ cū assistentia reuerendissimi ordinarij hujusmodi. nō mediocriter laborauit. Recitata aūt potius in detestationē odiū tanti criminis vt q̄ iniurias hoīm vlciſci non desistunt. quō iniurias creatoris et fidei cōtumelias etiam non habendo ad talia damna respectū sufferre possunt. oīm em̄ eorum hoc precipuū fundamentū fideiuideli cet abnegatio existit.

Super modum quo obstetrices malefice maiora damna inferunt dum infantes aut interimunt aut demonibus execrando offerunt.

Capi. xiij.

Ec pretereundum est de nocumētis a maleficis obstetricib⁹ pueris illatis. Et primo quomodo interimunt. Secundo quomodo demonibus offerendo execrant. In dioceſi nanqꝫ argentinensi oppido zabernio mulier quedam honesta. ac beatissime v̄gini Marie plurimum deuota hunc casum referre sibi accidisse singulis eius hospitium quod publice tenet: nigrā habens aquilam pro intersigno frequentantibus cōmemorat. A viro inq̄t legitimo sed iam defuncto impregnata. Vbi dies pariendi appropinquarent Mulier quedam obstetrix vt ipsaꝫ ad obstetricandū puerum acceptaret importune instabat. Vt ego cōscia de eⁱ infamia licet aliam mihi assumere decreuissem. Verbis tamen pacificis q̄si suis annuere vellem petitionibus me simulabam. Aduenientе aūt tempore partus cum aliam obstetricem conduxissem. Illa prior indignata quadam nocte cameraꝫ meā euolutis viro octo diebus cum duabus alijs mulieribus ingreditur. Et lecto appropinquātes in quo iacebam. Cum maritum meū qui in altera dormiebat camera vocarevoluissem singulis membris et lingua ita remansi viribus destituta q̄ demptoviſu cum auditu nec pedicam mouere potuissem. In medio ergo illarum duarum stans malefica: h̄ v̄ba protulit. Ecce hec pessima mulierum quia in obstetricem me recipere noluit impune non trāsibit. Et cū alie due a latere stantes pro ea supplicarent dicentes tamen nunqꝫ alicui ex nostris nocuit. Malefica subiunxit. Hāc mihi q̄ displicentiaꝫ fecit suis intestinis aliqua immitterevolo. Sic tamen q̄ infra dimidium annum nullos pter

vos dolores sentiet.sed illo euoluto satis cruciabit.Accessit ergo ꝛ ventrem cum manu tetigit.Mihiq; videbatur quasi intestinis extractis certas res q̄s tñ videre non potui intromitteret. Illi ergo abeuntib⁹ cū vires ad clamandū recupassem maritum quantotius vocaui et rem gestam denudaui.Cū aūt ille causam puerperio assignare vellet dicens. Vos puerpere plurimis illusionibus ꝛ fantasijs laboratis nec quoq; modo dictis meis fidē adhibere volebat:adiunxi.Ecce spaciū ꝑ anno dimidio mihi donauit.q̄ elapso.si nulli cruciatus supuenient dictis tuis fidez adhibebo.Consimilia deniq; ÿba filio clerico qui et pro tunc archidiaconus ruralis erat protulit cum ꝛ ipe visitationis gratia illo die eam frequentasset Quid plura sex mensibus ad punctū euolutis interno⁹ viscer toztura subito ipam tam dire inuasit vt nec diebus nec noctibus a clamoribus oēs inquietando abstinere potuisset.Et q̄ vt premissum est deuotissime virgini ꝛ regie misericordie extitit in pane et aq̄ singulis sabbatinis diebus ieiunādo.Jō ꝛ p ipius suffragia credidit se liberari. Dñz quadā die vbi opus nature perficere volebat:tūc ois illa immundicia e corpe prupit. Et aduocans maritum cū filio dixit.Sunt ne res iste fantastice.Nonne dixi post dimidij anni spaciū veritas cognoscet. Aut quis vidit vnq̄ spinas ossa simul etiaz ligna me comedisse.Erant em̄ spine rosarii longitudine vnius palmi cū alijs varijs innumero rebus immisse. Insuper vt in prima pte operis ex illius famule reducte ad penitentiā in brissiaco confessione patuit maiora dāna fidei chr̄ianę hanc heresim maleficarum ab obstetricibus inferuntur quod etiā quarundam confessio que et postmodum inclinerate fuerunt luce clarius demōstrauit.Nam in diocesi basiliēsi ꝛ oppido Dann quedā incinerata fassa fuerat vltra.xl.pueros necasse p modum talez vt q̄ ex vtero egrediebantur acū capitibus eoz p verticē vsq; in cerebrū infixit.Altera denicq; in diocesi argentinē si pueros absq; numero puta q̄ quia de numero nō constabat se interemisse fassa fuerat.Taliter aūt deprehensa Nāvbi exuno oppido in alind causa obstetricandi mulierē quandā vocata fuisset.officio suo completo dū ad ꝓpria redire volebat vbi portam oppidi exiuit casu brachiū pueri recenter nati ex linteo quo precincta erat cuiz inolutū brachiū fuerat ad terram cecidit. quo viso ab his qui infra portam sedebant dum illa ꝑtiisset leuataz e terra vt putabant petiam carnis:cautius intuebantur.ꝛ cū nō petiā carnis ꝛ brachiū pueri per articulos membrorum agnouissent.consilio cum presidentibus habito ꝛ inuento q̄ infans añ baptismuz decesserat brachioq; careret. malefica capitur:questionibus expōit ꝛ crimen detegitur sicq; vt predictum est absq; eius numero se infantes interemisse cognouit.Qua aūt de cā: vtiq; presumendū q̄ ad instantiam malignoz spūum etiā eis interdū inuitis talia facere coguntur.Nouit em̄ dyabolus q̄ ab introitu regni celestis propter penā damni aut originale peccatū tales pueri seq̄strantur. Dñ etiā diutius finale iudiciū ꝓtrahit sub q̄ eternis cruciatibus deputabuntur.cuz cotardius numer⁹ electoz cōpletur:quo completo mundus consūmabit.Et vt in premissis tactum est suasu demoni oz ex hmōi membris vnguenta earuz vsibus accomoda conficere habent. ꝛ et hoc horrendum facinus silentio ꝑtereundū in detestationem tāti criminis non est.Nam vbi infantes non interimūt.cū illos demonib⁹ execrando

per hunc modum offerunt. Nato eñ infante obstetrix vbi puerpera maleficа per se non existit tunc quasi qđ operis ꝓ infantis refocillatõe actura ſpm extra cameram deportat ⁊ ſurſum eleuans ꝓncipi demoniorum ſcilicet Lucifero et omnibus demonibus immolant et hoc in loco coquine ſupra ignẽ Et vt quidã retulit cum perpendiſſet vxorem ſuam tempore partus q̃ prẽ conſuetum modum puerperarũ nullam ad ſe ingredi mulierem permittebat niſi dumtaxat filiam ꝓpriam que obſtetricandi officium gerebat cauſaꝫ huiuſcemodi experiri volens latenter ſe illo in tempore in domo occultabat Vnde et ordinem ſacrilegij et diaboli ce immolationis modo predicto perpendit cum eo q̃ vt ſibi videbatur per appenciculi inſtrumentum in quo olle ſuſpendũtur infans non fultus humano auxilio ſed demonis ſurſum vehebatur. vnde mente conſternatus cũ ⁊ horrenda verba pro demonum inuocatione et alios ritus nephandiſſimos perſenſiſſet ſubito vt infans baptizaretur acrius inſtetit. ⁊ cũ ad aliam villaꝫ in qua parrochialis erat eccleſia deferendus eſſet. ⁊ per põtem ſuper flumẽ quoddam ptranſire haberent. ille enaginato gladio ſuper filiam que infantem gerebat irruit dicens alijs duobꝰ ſibi adiunctis audientibꝰ. Nolo vt infantem per pontem deferas. quia aut per ſe pontem gradietur aut tu in flumine ſubmergeriſ. Qua perterrita cũ alijs que aderant mulieribus et an ne cõpos eſſet ratõnis inquirentes. Res eñ geſta cunctas alias latebat dẽptis duobus viris ſibi coniunctis. Tunc ille. Peſſima mulier: arte tua magica ſcandere pendiculum infantem feciſti Fac et iam vt nullo deferente pontem pertranſeat aut in flumine te ſubmergam. Sicq̃ coacta puerum ſuper põtem poſuit. et arte ſua demonem inuocans ſubito ex altera parte pontis infans cernitur. Baptiſato ergo puero ⁊ ad ꝓpria rediens cum iam per teſtes fidem de maleficio conuincere poterat prout primum facinus oblationis minime probare potuiſſet eo q̃ ipe vnicꝰ illi ſacrilego ritui interfuiſſet apud iudicem poſt tempus purgationis filiã cum matre accuſat et pariter incinerãtur et facinus de ſacrilega oblatione quod per obſtetrices fieri ſolet detegitur. Sed hic dubiuꝫ oritur. Quid ne operis aut efficacie talis ſacrilega oblatio in huiuſmodi pueris efficere valeat. Ad quod dici põt q̃ ſicut triplici ex cauſa hoc demones efficiunt ita et ad tria nephandiſſima hec eis defuiſſe. Nam primo ex ſuperbia eorum que quia ſemper aſcendit. Juxta illud. ſuperbia eorum qui te oderunt aſcendit ſemper. querunt q̃ntum poſſunt diuis rebus ⁊ ceremonijs ſe conformare vt ſic ſub ſpecie boni apparentis faciliuſ decipiãt. ſic eiꝫ vgines pueros mares vel feminas expetũt a magis vbi i ſpeculis vl̃ vnguibꝰ maleficoꝝ furta ſublata vl̃ alia occulta hñt manifeſtare. lꝫ ꝓ corruptos idẽ oñdẽ valerẽt. q̃ tñ vt fingat ſe falſe caſtitatẽ amare quã tñ odit cũ caſtiſſimã virginẽ ſumme odit. eo q̃ caput eius contriuit Geñ. iij. Vnde ſic animas maleficorum et eis credentium per infidelitatis vicium ſub ſpecie virtutis decipiunt. Tercio vt ipſa perfidia maleficarum amplius in ſui augmentum creſcat dum a cunabulis ſibi dicatas maleficas ſeruant. Ex hiſ efficit hec ſacrilega oblatio tria in puero. Primo q̃ ſicut exterior oblatio fit in rebꝰ ſenſibilibꝰ deo puta in vino. pane. terre frugibꝰ. ⁊ hoc in ſignum debite ſubiectionis et honoris. iuxta illud Eccl. xxv. Non apparebis in ſpectu dñi dei tui vacuus. q̃ etiã res alijs poſt

modum ꝓphanis vsibus nullo modo applicari debent nec possunt. Vnde ꝛ x.q.j. Damas. papa vi. Oblatões que intra eccleſiã offerunt̃ ſacerdotibus tã tũmodo pertinere: ſic tñ vt non ſolum eas in ſuos vſus conuertãt ſꝫ vt fideliter diſpenſent partim ad ea q̃ ad cultũ diuinũ ptinent: ꝛ partim etiaꝫ in vſus pauperꝫ cõuertant. Ita ꝛ talẽ puerum diabolo in ſignũ ſubiectõis ꝛ honoris oblatũ diuinis vſibus applicari digne ꝛ fructuoſe ſubiectõis tam ꝓ ſe q̃ꝫ ꝓ o alijs qũo eſt poſſibile hoc a catholicis fieri. Quis em̃ dicere poteſt materia ſcelera ſeu aliena peccata quo ad punitionem non redundare in filios fortaſſis ille q̃ dictuꝫ ꝓpheticũ attendit. Filius non portabit iniquitatem patris. Sed q̃d de illo paſſu. Exo. xx. Ego dominus zelotes viſitans pctã pr̃m in filios vſq; in terciã ꝛ quartã generationem. Eſt em̃ hec vtriuſq; ſentẽtia vt p̃ma intelligatur de pena ſpirituali i iudicio poli ſiue dei ꝛ non in iudicio fori. Et eſt pena que principaliter tangit animã ſine ſit pena damni vt ꝓuatio glorie ſiue pena ſenſus. i. cruciationis ignis infernalis. His em̃ penis nunq; punitur aliquis ſine culpa ꝓpria vt cõtracta quantũ ad originale vel cõmiſſo quantũ ad actuale peccatũ. Secunda vero auctoritas quia itelligitur de imitatoribus paternoruꝫ ſcelerum vt Gratianus exponit. j.q. iiij. §. quibus Vbi etiam dat alias expoſitões: ideo alijs penis quibuſcunq; in iudicio dei punitur quis non ſoluꝫ pro culpa ſua commiſſa vel cõmittenda vt ſeꝫ euitetur: ſed etiaꝫ ꝓ culpa alterius. Nec valet ſi dicatur q̃ tunc punit̃ ſine cauſa ꝛ ſine culpa que debet eſſe cauſa pene quia iuxta regulam iuris ſine culpa niſi ſubſit cauſa nõ ẽ aliquis puniẽd⁹ vnde ꝛ dicere poſſumus q̃ ſemper ſupereſt cauſa etiã iuſtiſſima licet nobis ignota. xxiij. q. iiij. Aug⁹. ꝛ ſi ſup actionem facti ꝓfunditatem iudicioruꝫ dei penetrare non poſſumus: verũtamen verũ ſcimus eẽ q̃ dixit ꝛ iuſtũ eſſe q̃ fecit. Eſt tamen diſtinctio in puerꝫ oblatis eo q̃ loquendo de innocentibus qui non per matres maleficas ſꝫ ꝓ obſtetrices demonibus offerunt̃ ꝛ rapiũtur occulte vt dictum eſt ſupra ab amplexibus ꝛ vtero honeſte matris q̃ tales innocentes non adeo deſerunt̃ vt imitatores efficiant̃ tantoꝝ ſceleruꝫ ſed imitatores paternarum virtutum hoc pie credendum eſt. Secundum quod efficit hec ſacrilega oblatio eſt. Q̃ ſiẽ in oblatione qua homo ſeipſum deo offert in ſacrificium recognoſcit deum ſuum principium ꝛ finem: quod quidem ſacrificium dignius eſt omnibus ſacrificijs alijs exterioribus ab eo impenſis. Juxta illud. Sacrificium deo ſpiritus contribulatus cor contritum ꝛ humiliatum deus non deſpicias. Et hoc quo ad principium creationis et finem glorificationis. Ita et ipſa malefica puerum offerens diabolo: eius animam et corpus tanq̃ſuo principio et fini damnationis eterne commendat. Vnde et non niſi miraculoſe a ſolutione tanti debiti liberari poterit. Solet quedam hiſtoria immo et plures recitari de pueris ex materno vtero demonibus improuiſe et ex aliqua paſſione et commotione mentis a matribus oblatis et qualiter cum maxima difficultate in adulta etate a demonum inriſdictione quam diuina permiſſione ſibi vſurpabãt liberari potuerunt. de quibus liber exemploꝝ beatiſſime virginis marie refertus noſcitur ſpecialiẽ ꝛ de illo qui ꝓ ſummũ põtificẽ duꝫ liberari a vexatõibus demonũ nõ poterat: miſſus tãdẽ ad quẽdã virũ ſctm̃ in orientalib⁹ ptib⁹ degẽtẽ cũ magna adhuc difficultate ꝓ ilceſſõeꝫ ipſi⁹

glozioſiſſime virginis ab illa iuriſditione ereptus fuit. Ñ ſi in vltionē vni⁹ imꝓuiſe nō dico oblatōnis ꝫ exhibitionis vbi mater ex indignatōne dū taxat ſuper copulā carnalē viro exhibendam cum dixiſſet marit⁹ ſpero inde fructū ꝓuenturꝝ. Et illa replicans. Sit fructus ille diabolo datus. tāta ſeueritas diuine punitōnis patuit q̄nta creditur ſenire vbi tanta diuine maieſtatis cernitur offenſa. Terciū quod ħ ſacrilega oblatio efficit eſt habitualis inclinatio ad hmōi maleficia hominibus iumentis⁊ terre frugibus inferenda. Huius rō aſſignari pōt ex his que ſm tho. Ka Ke. q. cviij. ſup punitōz temꝓalē qua aliqui ꝓpter alienas culpas puniunt deducuntur. Dicit enim q̄ qz filij ſunt ſm corpus res quedam pr̄is⁊ ſeruiꝝ animalia res dñoꝝ. Et cū aliquis ſit puniendus in reb⁹ ſuis omnibus. iō⁊ filij puniunt pluries ꝑ parentib⁹. Et differt hec rō ab illa que ſupra tacta fuit de pctis patrū q⁊ de⁹ viſitat in filios vſq; in terciā⁊ quartam generatōz. Quia vt ibi tactū eſt hoc itel ligitur de imitatoribus paternoꝝ ſceleꝝ. Hec añt rō concludit de punitōe filioꝝ ꝑ parentibus vbi nō imitāt paterna ſcelera in actu ꝙ mala opa ꝫ tantū in habitu. ſic em̄ ⁊ fili⁹ nat⁹ ex adulterio dauid mortu⁹ fuit ꝛcitius. Et animalia amelechitarum iuſſa ſunt inꝛficici ꝛquiſ⁊ in hmōi ſit rō miſtica. vt hr̄. j q. iij. §. paruulos. Ex quib⁹ omnibus nō inconueniēter dr̄ q̄ hmōi pueri ſp ad maleficia perpetrāda vſq; in finem vite inclinātur. Sicut em̄ de⁹ ſuā oblationē ſcrificat vt ſctōrum geſta demonſtrāt vbi parentes ſobolem ex eis ꝓcreādā deo dicaſſent. vtiq; ⁊ diabolus ſuā oblatōz inficere nō ceſſat ex veteri ⁊ nouo teſtamento. quaſi innūera poſſent geſta deduci. ſic em̄ ꝓphes pr̄iarche ⁊ ꝓphe vt iſaac ſamuel ſampſon. Sic etiā alexius nicolaus. ⁊ alij innumeri gratijs plurimis ad ſctitatem vite fuerunt ꝓuenti. Expientia deniq; demōſtrat ſp filias maleficarū in conſimilibus tanq; imitatrices maternoꝝ ſceleꝝ eſſe diffamatas. imo ⁊ totā quaſi ꝓgeniem eſſe infectā. Et huius q̄dem ⁊ oīm ꝓcedentiū rō q⁊ ſupſtitē ſemp habent relinquere⁊ in augmentū illi⁹ perfidie ſummis conatib⁹ ex pacto cū demone inito tendere. Ñ em̄ contingere poſſet q̄ ſepiſſime reptum eſt puellas impuberas vt octo vl̄ decē annorum tēpeſtates⁊ grādines concitaſſe niſi ex tali pacto ſub tali oblatione ſacrilega diabolo per mrēm maleficam infantem execraſſe. nec ei ꝙ ſe pueri talia ex fidei abnegatōe ꝓut adulte malefice a principio facere habēt efficere poſſent cū nec alicui⁹ fidei articuli fortaſſis noticiā hñt. Equib⁹ geſtis aliq̄ i mediū ꝓducam⁹. In ꝓtibus ei ſueuie dū quidā villan⁹ ſegetes in campis cū filia paruula vix octo annoꝝ conſpicē decreuiſſet⁊ ꝓpt̄ ſiccitatē terre pluuiā apud ſe ruminans⁊ cōferens optaſſet dicens. Heu qñ veniet pluuia. Puella audiens verba pr̄is ex ſimplicitate animi dixit. Pater ſi pluuiam deſideras facia q̄ cito veniet. Ait pr̄. Ñ hec tibi. noſcis ne pluuiā ꝓcurare. Ñdit puella vtiq; ⁊ ne dum pluuiam: ſed et grandines⁊ tempeſtates cōcitare ſcio. Et pater. Quiſnā te docuit. Reſpōdit mr̄ mea. vex qs̄ mihi ibibuit ne alicui hoc indicarem. Tunc iterum pr̄. Et q̄ modo te docuit. Reſpondit. Ne commiſit vni mgr̄o: quem omni hora ad quecunq; petita habere poſſum. at pr̄ Vidiſti ne illū. Reſpondit. Vidi int̄ dum viros intro euntes⁊ exeuntes ad mrēm. Et cum interrogaſſem q̄ nam eſſent. Ñdit. Sunt noſtri magiſtri q̄ bus etiam te tradidi⁊ cōmiſi magni fautoꝛes et diuites. Territus pr̄. In

ne illa hora grandinem citare posset i quisiuit. Et puella. Vtiq; si modicuz aque habuero faciã. Tunc pr puellã p manuũ ad torrentẽ deduxit. Fac inquit. sed tãtũmodo super agrũ nr̃m. Tunc puella manum in aquã misit z in noie sui mgri iuxta doctrinã mris mouit. z ecce tantũmodo pluuia agrũ illũ perfudit. Quod cernens pr. Fac inquit z grandinem: ꝫ tantũmodo supervnum ex agris nostris. Quod cum itez puella fecisset pater de experientia certificatus vxorem apud iudicẽ accusauit. Que captaz conuicta incinerata fuit z filia denuo baptisata et deo dicata amplius illa efficere nõ potuit.

Sequitur super modum quo iumentis maleficevaria nocumenta inferunt.

Capitu. xliij.

Tiqz a fortiori cũ apls dicat. Nunquid deo cura est de bobus volens per hoc innuere. Oz licet oia subsint diuine prouidentie tam homines ꝫ iumẽta vtroslz iuxta modulum suum seruans vt psalmista ait. filij tamen hominum sub tegmine et protectione alaz amplius gubernantur. Si inquã homines diuina permissione per maleficos affligunt. innocentes. iusti et peccatores. parentes veniz in filijs q res sum pertinentes ad eos. Cũ etiã iumẽta terre fruges similiter de rebus hoiz existunt vtiq; et super illos varia nocumenta posse a maleficis inferri nemo dubitare diuina permissione concurrente presumat. Sic enim Job a diabolo percussus cuncta iumenta perdidit. sic veniz nec minima reperitur vilulavbi mulieres mutuo vaccas inficere lac eas priuare et sepissime interimere non cessant. A minimo autem nocumento inchoando quod de priuatione lactis estimari potest. Si de modo quo id efficere valeant querit. Responderi potest q quia sm Albertum. iij. de animalibus. Lac de natura sit menstrui in quolibet animali. sicut etiam fluxus alius in femina vbi non restringitur talis fluxus aliqua infirmitate vel ex conditione nature vel ex accidẽtali infirmitate. tũc restringitur aut aufertur interdum maleficiali opere. Ex conditione autem naturali lac restringitur post conceptum fetuz Ex infirmitate vero accidentali sicut pluries ex comestione alicuius herbe que ex natura lac restringere habet et vaccam alterare. Ex maleficio autem talia procurant varijs modis. Quedam enim nocturnis temporibus et sacratioibus vtiq; ex inductione dyaboli ob maiorem offensam dimine manifestatis in quocunq; angulo domus sue se collocant vxcum inter cruras habentes. Et dum cultrum vel aliqs instrumentum in parietem aut colũnam infigunt et manus ad mulgendum apponunt tunc suum diabolum qui semper eis ad omnia cooperatur inuocant. et q de tali vacca ex tali domo que sanioz et que magis in lacte abundat mulgere affectat proponit tũc subito diabolus ex mammillis illius vacce lac recipit. et ad locum vbi malefica residet et quasi de illo instrumẽto fluat reponit. Hec quidem populo predicando nemo propterea ex eis informatur. quia quantũcunq; quis demonem inuocaret et per nudam inuocationem hec se posse efficere estimaret. seipsum deciperet. quia caret fundamento illius perfidie. quia scilicet omagium non prestitit et fidem non abneganit. Hec ideo posui cum plures hec et alia que posita sunt estimãt populo non esse proponenda propter

periculum informationis.cum sit impossibile aliquem per predicationem posse informari ratione tacta. Potius autem sunt in detestationem tanti criminis.et vt iudices in vltionem tanti sceleris scilicet fidei abnegationis amplius inardescant sunt predicanda.licet non semper.plus etiam ponderāt seculares huiusmodi temporalia damna.cum magis terrenis implicantur affectionibus q̄ spiritualibus. Vnde et cum eis talia posse fieri affirmātur in punitionem ipsorum amplius seuiunt.sed tamen astutiam diaboli quis explicare potest. Noui illos in quadā societate constitutos qui dum tempore May butirum maycum comedere affectarent eis in itinere existentibus et in prato circa torrentem consedentibus.vnus ex eis quo pacto cuz demone per antea siue tacito siue expresso inito dixit.Ego optimum butiz̄ maycum procurabo. Et statim depositis vestimentis et torrentem intrans nonstando sed sedendo contra aque fluxū dorsum vertebat.Et ceteris conspiciētibus ipse dum certa verba protulisset z aquā manibus post tergū mouisset. post paululū butiz̄ formatum ad modum quo villane tpe may vēdere in foro solent in magna quantitate apportauit.Et alijs gustantib⁹ optimū fuisse butiz̄ affirmarunt.Qua ex re colligit primo hunc de sua practica fuisse certū.vel q̄ mere maleficus per expssum pactū cum demone initum. Vel q̄ per tacitū pactum nouit sibi diabolum ad vota affuturum.Si quidē primuz tunc non indiget discussione. q̄n ver⁹ malefic⁹ fuerit.Si aūt secundum tunc vsus suffragio diaboli fuit eo q̄ sibi oblat⁹ z execratus a matre vel obstetrice fuerit.Nō si quis obijceret dyabolū fortassis apportasse butiz̄ sine aliquo pacto tacito vel expresso, ac etiaz absq̄ oblatōne aliquā vt p̄mittit facta Respondet q̄ nunq̄ aliquis vtit suffragio diaboli in consimilib⁹ operib⁹ sine ei⁹ inuocatione. q̄ ipo facto cum quis demonis auxiliū petit cōtra fidē vt apostata agit. Juxta determinatōz doctoris in.ij.sen.dist.viij.sup difficultatē. Vtrum auxilio demonuz vti sit apostasia a fide. Nam cū alijs doctoribus Albertus magnus licet cōcordat tñ magis exp̄sse dicit q̄ semp in talib⁹ est apostasia verbi vel opis. Si em̄ inuocationes cōiurationes. fumigationes. z adorationes fiant. tunc apertuz pactū initur cū demone absq̄ hvicz q̄ aliq̄s corp⁹ et animā cū fidei abnegatione in totovel in parte tradat. q̄ per h̄ q̄ ipm̄ inuocat tā cōmittit apostasiā iaz verboz apertā. si aūt nō fit inuocatio vboz̄ h̄ solūmō fit ope simplici q̄. s. tale op⁹ facit qō non nisi demonū auxilio effectum sortiri potest. Tunc siue faciat illud inchoando in nomine diaboli. sine per alia vba ignota. siue absq̄ omni verbo. Illa tñ intentione vt dictum est.tnnc vt subdit Albertus est apostasia operis quia illud opus expectatur a demone. Cum autez expectare aliquid a demone vel aliquid percipere q̄ ipm̄.semper est fidei cōtumelia et ideo apostasia. Vnde et hic concluditur q̄ quocunq̄ modo prefatus mag⁹ h procurauit vtiq̄ p pactū tacituz vel expressum procurauit.Et verisimiliter si absq̄ pacto expresso quod tūc vt malefici facere solent per tacitum z occultum pactū vel ex sevel a mre aut obstetrice initum talia effecit.Et dico ex se quia tantummodo opus exercuit effectum a diabolo expectans. Secundum quod colligitur ex illa vel cōsimili practica est q̄ quia diabolus nouas rex̄ spēs condere non potest. Jō vbi tā subito naturale butirum ex aq̄ prupit.hoc vtute demonū nō aquā i

loc mutãdo. Hyl butiz alibi ex loco re-
posito accepit⁊ illi ad manus tradidit
vel ex lacte naturali ℔ ex naturali vac
ca recipiendo⁊ subito vt sic coagulan-
do in naturã butiri. q⁊ q ars muleruz
p spaciũ tpis efficit butiz formando. ℔
ipe in breuissimo tpe efficere nouit et
tunc illud sibi obtulit. Ad idẽ reducit
modus quo aliqui supstitiosi vinum
aut alia necessaria non hũtes. noctur-
nis tpibus tantũmõ flasconẽ aut alio
vasculũ recipiunt. ⁊ dum per vicũ ali-
quẽ incedũt subito vas vino impletuz
reportant. Tunc eñ diabol⁹ vinuz na-
turale ex aliq̃ vase recipiẽdo illi flasco
nem implenit. Sup modũ aũt quo
animalia⁊ iumenta malefici inkimũt.
Dicere oportet q sicut boies ita ⁊ iumẽ
ta tactu⁊ visu. vel visu tm̃ vel vbi subter
limen ostij ipius stabuli aut vbi solent
adaquari maleficiũ aliquod seu istru-
mentũ maleficij reponunt. Sic eñ et
iste in rauenspurg incinerate. De qui-
bus et infra patebit sp ad instantiã de-
monũ vbi m eliozes equi aut pinguio
ra iumenta erant maleficiare hẽbant.
Et dum interrogate fuissent per quez
modũ talia efficerent. Rñdit vna noie
Agnes q subter limen ostij ipi⁹ stabu
li certas res occultarent. Et interroga
ta cuiusmodi res. Rñdit. Diuersaruz
spẽrum animaliũ ossa. Et vlteri⁹. In
cuius nomine hoc facerent inkroga ta
rñdit. In nomine diaboli⁊ oim alioz
demonioz. Sed⁊ altera nomine anna
que dum vni ex ciuibus succesiue vi-
gintitres equos maleficiasset q vector
erat. Vltimatim dum vicesimũq̃ rtuz
emisset⁊ iam ad extremã pauptatem
deuenisset. vector stans in ostio stabu-
li dixit ad maleficam quez in ostio do
mus sue stabat. Ecce iam emi equum
promitto deo ⁊ sue matri si equus ille
moriet⁊ q manibus meis ꝓpijs te i
terficiã. Sicq; territa malefica equum
sibi intactũ reliquit. Dum aũt capta ⁊
interrogata fuisset per quẽ modum ta
lia effecisset. Rñdit se nil aliud nisi fo-
ueam fecisse. Qua facta diabolus cer
tas res imposuisset sibi ignoras. Qua
ex re colligitur q tantũmõ aut manuz
aut visum apponere habent. Et hoc vt
quoquo modo malefica cooperetur.
alias eñ diabolo seuiẽdi in creaturas
facultas non permitteretur vbi male-
fica non cõcurreret vt prius tactum ẽ.
Et hoc contingit propter maiorẽ effen
sam diuine maiestatis. Septissime eti-
am a pastoribus visa sunt. q certa ani-
malia in campis dum tres aut quatu
or saltus in aerem fecissent subito i ter
ram collapsa interierunt. Et hoc vtiq;
demonum ad instantiã maleficaꝝ vir-
tute in dioceſi augustiensi inter oppi-
dũ fyessen⁊ montẽ ferreriũ. quidã pre
dines asseruit sibi⁊ alijs vltra quadra-
ginta iumenta in bobus⁊ vaccis in al-
pibus fuisse maleficiata. Et hoc infra
anni spaciũ nõ peste aut aliqua infir-
mitate p̃cedente. Et pro intersigno di
xit: q vbi peste aut alia casuali infirmi
tate moriuntur nõ subito sed paulati⁊
successiue deficiũt. Illud aut maleficiũ
subito abstulit oẽm vigorem ita q
ab omnibus iudicabatur illa maleficiꝰ
is fuisse interempta. Veruz talem an-
notaui numerum. estimo tamẽ q am-
pliorem expressit. hoc tamẽ veritissimũ
q in partibus et precipue in alpibus
plurimum iumenta asseruntur malefi
ciari. Quod genus etiam maleficij vi
diq; diffusuz nosci⁊. Aliqua similia
infra in capitulo de remedijs adhibẽ-
dis contra maleficia iumentoꝝ discu-
tientur.

Super modum quo grandines et tempestates cõcitare ac etiam fulgura super homies et iumenta fulminare solent.

Capitulum.xv.

Eniqz q⁹ demo

dones ⁊ sui discipuli talia malefi cia in fulminib⁹ grādinib⁹ ⁊ tempestatibus concitare possint. ⁊ ꝑ accepta potestate a deo quo ad demones. seu eius ꝓmissione quo ad ipsius discipulos sacra scriptura Job. j. ⁊. ij. testat. vbi accepta ptāte a deo statim demon ꝓcurauit vt sabei quingenta iuga boum ⁊ quingenta asinas auferrent. ⁊ deinde ignis de celo descendens. septē milia camelox cōsumeret. tandē etiaz septem filij ⁊ tres filie p vehementē vētum ⁊ per lapsum domus occumberēt ⁊ semp pueri. i. famuli multi. vno q̄ nūciaret dempto interiert. vtiqz vlcere pessimo sancti viri corp⁹ ꝓcuteret. ⁊ vxor ⁊ tres amici eius. vt ipm vexarent grauiter ꝓcurauit. Vbi ⁊ sanct⁹ Tho. in postilla sua sup Job ita loquit. Necesse ē confiteri q deo ꝓmittente demões pūt ꝓturbatōem aeris inducere. ventos cōcitare ⁊ facere vt ignis de celo cadat. cuius em̄ natura corpalis nō obediat ad nutum angelis neqz bonis neqz malis ad susceptōez formarū sed soli deo creatori. ⁊ ad motū localē natura corpalis nata ē spirituali nature obedire. cuius iudicium in homine apparet. nam ad solum imperiū voluntatis que subiective est in anima mouentur mēbra vt opus a voluntate dispositū ꝓsequātur. quecūqz igitur solo motu locali fieri possunt hec p naturalē virtutē non solū boni sed etiaz mali facere possunt nisi diuinitus ꝓhibeant. Venti autē ⁊ pluuie ⁊ alia hmōi aeris ꝓturbatōnes. solo motu vapox resolutox ex terra ⁊ aqua fieri possunt. vñ ad hmōi ꝓcuranda naturalis virtus demonis sufficit. hec thomas. Mala. n. que nostris exigentibus in mundo fiunt. deus vult ꝑ suos torores iuste ꝑ demones solet infligere. Vnō ⁊ glo. sup illo psal. citij. Vocauit famem super terraz ⁊ omne firmamentum panis cōtriuit. dicit sic. hec mala ꝓmittit deus ꝑ angelos malos qui talibus ꝓpositi sunt. Vocat ergo famē. i. angelū fame ꝓpositū. Possent ⁊ illa que supra notata sunt circa qōnē an semp malefici. circa maleficia inferenda habent ꝛcurrere cū demonibus. vbi de triplici nocumento. ⁊ quō interdū demones sine maleficis varia nocumenta inferunt. cū maleficis aūt demones plus affectant noibus nocere eo q cum deus amplius per hoc irritat inde eis maior facultas puniēdi ⁊ affligendi cōcedit. Deseruiunt ⁊ illa q̄ doctores sup scdo sentētiarū. di. vj. In locus sit cōueniēter deputatus malis angelis in aere caliginoso mouent. q̄a cum tria considerantur in demonibus natura officium ⁊ culpa. Sicut nature corresp̄deret celū empireū. culpe ꝟo infernus. ita eox officio cum torores sint ⁊ ministri. vt supra tactū est. in punitōem maloz ⁊ exercitiū bonoz competit aer caliginosus. ne vicz nimis nos infestarent. si in mundo inferiori circa nos habitarent. vnde ⁊ in aere ⁊ circa speram ignis. actiua passiuis cōiungere sciunt. vbi a deo ꝓmittunt. ⁊ ignē de celo cadere seu fulgura fulminare ꝓcurant. Narrat in formicario de quodam capto p iudicem dum interrogaretur quō ad grandines ⁊ tempestates cōcitandas ꝓcederēt. ⁊ an facile hoc eis foret ꝓcurare. Rūdit. Faciliter grādines ꝓcuramus sed ad libitū ledere nō valemus. Nota custodiā bonoz angelorū. vnde addidit. Eos tantūmō ledere possumus qui dei destituti sunt auxilio. ⁊ qui signo crucis se muniūt illos ledere non possum⁹. est aūt hic noster modus. Primo verbis certis in campis principem omniū demoniox imploramus. vt de suis mittat aliquem q̄ a no

bis designatum penetrat. Deinde venie te certo demone eidē in binio pullum nigrū immolamus eundē in altū pjicien do in aera. quo a demone sumpto obe dit. ⁊ statim aura concitat. attamen nō semper in loca destinata a nobis sed sin xta dei viuentis pmissionē grādines et fulmina pjcit. Narratur etiam ibidez de quodaz auctore seu hereſiarcha ma leficoꝝ stasus dictus. qui in bernensiū territorio ⁊ locis adiacentibus cōstitu tus. publice ō hoc gloriari audebat. q̄ quandocūq; vellet ipse se in oīm emu loꝝ oculis velut murē facere vellet et dilabi manibus inimicoꝝ suoꝝ letaliū ⁊ ita etiaz capitalū suoꝝ inimicoꝝ ma nibus sepius euasisse. Diuina tū iusti cia cum terminū sue malicie facere vo luit. per hostes suos in stuba quadam ꝑpe fenestram quendā sedere duz cau te explorabāt a sibi insidiantibus. gla dijs et hastis inopinate transfixus ob sua facinora miserabiliter obijt. supsti tem tū discipulum qui hoppo vocabāt reliquit. qui ⁊ supradictū stadelin de q̄ in capitulo sexto mentio fit magistruz fecit. Sciuerunt hi duo q̄s eis placuit terciam partem fimi feni vel frumenti aut cuiuscūq; rei de vicini agro nemie vidente ad ꝓprium agrum deferre. grā dines viuacissimas ⁊ auras lesiuas cū fulminibus ꝓcurare. in aspectu paren tū infantes prope aquā ambulātes in ipam nullo vidente pjcere. sterilitatez in hoibus ⁊ iumentis efficere occulta alijs manifestare. in rebus ⁊ corpibus modis quibus cunq; ledere. ictu fulmi nis nonnūq; quem vellent interimere ⁊ mlta alia pestifera ꝓcurare. vbi ⁊ q̄s dei iusticia hec fieri pmisit. Ad ea tū q̄ p nos repta sunt expedit pcertere. In dioceſi nanq; constanc. ab oppido Ka uenspurg ob viginticto miliaria teu thonicalia versus saltzburgaz grando seuissimus excitatus. cūctas fruges se getes ⁊ vinetas adeo in latitudine vni⁹ miliaris cōtriuerat q̄ tercius ann⁹ vix is dicabāt frugiferus in vinetis. Vnde res gesta cum p notariū inquisitionis innotuisset. ⁊ qō ꝓpter clamorē populi inquisitione opus esset dū certi p male ficia imo oīes pene oppidani talia cō tigisse iudicarent. Quare ꝑsulibus an id cōsentientibus p quindenā iuxta iu ris formā sup heresim dumtaxat male ficarum a nobis inquiritur. ⁊ ad duas dumtaxat personas pre alijs que tamē in paruo numero non erant diffama tas peruenit. nomen vni⁹ agnetis bal neatricis. alterius anna ō mindelheim quibus captis ⁊ seorsuz ad distinctos carceres positis ignorante penit⁹ vna de altera. sequenti mane balneatrix. q̄ stionibus leuissimis a rectore seu ciuiū magistro magno fidei zelatore Helre cognominato ⁊ ab alijs ex cōsulibus si bi adiunctis in ꝑsentia notarij exponi tur. ⁊ iz maleficiū taciturnitatis in dubie penes se habuisse. de quo ⁊ semper iudicibus timendū est. eo q̄ in primo aggressu nō ia muliebri sed virili ani o se innoxiā affirmabat diuina tū fauen te clementia ne tantū facinus impune transiret. subito libere ⁊ a vinculis ab soluta licet in loco torture ⁊ cuncta fla gitia ab ea ꝑpetrata detexit. Quaz a no tario inquisitiōis interrogata sup arti culos ex depositōe testiū circa nocumēta hoibus ⁊ iumētis illata. ex quibus iam violenter reddebatur tanq̄ male fica suspecta. cum nemo testis de fidei abnegatōe ac carnali spurcicia cuz de mone incubo aduersus eam deposuis set. eo q̄ illa secretissima sint illi⁹ secte ceremonialia. attamen vbi post nocu menta aialibus ⁊ hoibus illata vti rea respondisset. cetera oia de fidei abnega tiōe ⁊ spurcitijs diabolicis cū incubo demone pactis interrogata publice fa tebatur. asserens se vltra decem ⁊ octo

annos illi incubo cū oīmoda fidei abnegatōe succubuisse. quibus expletis vbi super grandinez pfatam. an ne ali quid de illis sciret inquirerek. Respondit q sic. Et interrogata quō t qualiter rñdit. In domo eram t hora meridiei demon me accersiuit t vt sup campuz seu planiciem kuppel sic em̄ noiatur. paululuz aque mecum deferendo me transferrē intimxit. t duz interrogassez quid nam opis in aqua expiere vellet pluuiā sevelle causare respondit. portā ergo ciuitatis exiens ipm demonē sub arboze stantē repperi. Interrogata antē a iudice sub qua arboze. respōdit. sub illa que ex opposito illius turris ipm denotando. t interrogata q̄d sub arbore egisset. respondit demon. vt foueaz puā foderē. t illi aquā infunderē inūxit. Et interrogata an ne pariter consedissent. rñdit. me sedente ipe demō stabat. Interrogata demū quibus ne verbis aut modis aquaz mouisset. Rñdit digito quidē moui sed in nomine illi⁹ diaboli t oīm aliozuz demoniox. t rursum iudex. quid actuz fuit de aqua. rñdit. Disparuit t sursum in aerez diabolus duxit. t demū an ne aliquā sociam habuisset interrogata rñdit. ex opposito sub tali arboze aliaz captā maleficā annam vicz mindelheim noiando consodalē habui. quid aūt egerit ignoro. t finaliter interrogata balneatrix de interuallo tpis. ab aque assumptōne vsq ad grandinē. respondit. tanta dilatio fuit quousq ad domū puenissent. Sed et hoc mirabile cuz sequenti die altera q̄stionibus etiam leuissimis exposita pmo fuisset vtpote digito vix a terra elevata post libere soluta. pfata oia nō dissere pādo in minimo. nec quo ad locuz. Aut altera fassa fuerat. q vicz sub tali arboze. t alteram sub alia. nec quo ad tpus q hora meridiei. nec quo ad modum. q p motōem aque in foueaz immisse in noie diaboli t oīm demonio x nec quo ad intervallū tpis. q dū eius diabolus aquā accepisset i sublime elevando. regressa ad domum supueniss grandinē affirmabat singula detexit. Sicq tercia die iceperāt. t balneatrix contrita. t cōfessa plurimū se deo pmē dauit asserens se libenti aio mori vt demonis iniurias posset euadere. crucez in manibus tenendo t amplexando. quā tñ altera spernebat. que etiā vltra viginti annos incubū demonez cū oī moda fidei abnegatōe habuerat. pmā in multis maleficijs hoibus. iumentis t terre frugibus illatis excedens vt processus ad consulatū repositus demonstrat. Sufficiant ista cum reuera quasi innumera circa hmōi maleficia illata recitari possent. Sed t de ictu fulmis qō sepissime. aut hoies solū aut cuz bestijs. aut cū domibus t horreis cōsumpserint. lz occultioze t magis ambiguam videat habere causam. eo q alis diuina pmissione sepe contingant absq maleficarū vicz cooperatōe. tñ vbi spōte ex eaz fassionib⁹ talia eas fecisse seu p curasse reptū est sup que etiā varia acta t gesta pter ea que supra tacta sunt deduci possent. rō etiā suffragat cuz ea facilitate qua grandines sic t fulmina p curare possunt in mari etiā tēpestates. ideo oīs ambiguitas de medio tollit.

Super tres modos quo viri t non mulieres reperiūtur maleficijs infecti. per tria capitla t pmo de sagittarijs maleficis Capitulum.xvj.

Trimuz ad pñs vt gen⁹ maleficij q̄ viri inficiuntur in tribus speciebus. Notanduz est ergo primo de grauitate eri minis quo ad maleficos sagittarios in

septē horendis flagitijs. Nam primo sacratiori die dñice passionis sexta vicz feria parasceuen. vt ferē infra missarū solemnia habent sacratissimaz crucifixi imaginē. telo quasi ad metā sagittā-do. Quinta crudelitas z iniuria saluatoris. Sexto lz sub dubio vertikan aliā apostasiā vbo vltra illā apostasiā opis hñt cū demōib⁹ intre. tñ q̄cūcz mō fiat maior cōtūelia nō pōt a xp̄iano irrogari fidei cum certum sit q̄ ſi infidelis cō similia ppetraret nulli⁹ forent efficacie in nullo etiam tanto cōplacere aduersario salutis opere potest. Vnde miseri talis fidei catholice veritatē z effica. ciā potius ppendē deberēt. qua etiā ō cā de⁹ hmōi flagitia iuste pmittit. Tercio q̄ tres aut quatuor iactus p totidē tela habet infigere. z ex cōsequenti tot fm eundē numerū homines qualibet die poterit interimere. Quarto q̄ sic ō pmissis certificanť a demonibus. quod tñ corpaliviſu illū occidendū prius habent cōspicere z cordis voluntatē. vbi ex integro illū ad interimēdū flectunt talis quocunqz loco inclusus se tueri non poterit q̄n tela emissa ferañ z p diabolū ei infigañ. Quinto q̄ sub tali certitudie sagittā emittere valent. vt in casum quo denariū a capite p sagittā deponere absqz capitis lesione voluerint hocip̄m efficē valeant silr mō z p bombardā quantūcunqz magnā. Sexto q̄ sup hec efficiēda homagiū tale cū corporis z aie pditōe diabolo p̄stare hñt. sup quibus aliqua gesta in mediū pducamus. nam princeps quidā rheni barbatus cognominatus eo q̄ barbā nutriebat. cum ante annos sexaginta adiunctis sibi terris impialib⁹ quoddam castr lendenbauneñ. ppter rapinas q̄s castrenses inde faciebant obsidēdo circūuallasset. habuit i suo comitatu quēdam hmōi maleficū puncher nomine qui intātū castrēses molestabat. q̄ vno dempto omēs successiue sagittis interemit. talemqz modū seruauit vt eū quē intuitus fuisset. quocunqz se diuertisz p emissam sagittam letaliter vulneraret z occideret. talesqz tractus quolibz die tres dūtaxat in sua ptāte habebat. eo vicz q̄ tres sagittas imagini saluatoris infixerat. cur aūt diabolus ternariū p alijs eligit. estimari pōt q̄ in abnegatōem sanctissime trinitatis hoc efficiat illis aūt tribus emissis tractib⁹ nō nisi insortē vt ceteri sagittas emittebat. accidit demū vt dum quidā ex castrensibus deridēdo ad ip̄m clamasz pūcker nōne circulū in porta pendentē illesuz pmittes. z rridente illo ab extra nocturno tpe. non sed ip̄m diem captionis castri auferam. hocidem qō p̄dixit adimplenit. nam omnibus vt p̄missum est dempto vno interemptis: castrū capit z ipe circulū domui sue in rozbach bozmacensis dioce. appendit. z sic appensum in hodiernuz diem cernit. q̄ etiam post a rusticis q̄bus plurimū molest⁹ erat quodaz sero cum fossorijs eoz instrumentis occidit z in petis suis moritur. Ferē deniqz de ipo q̄ quidam de optimatibus dum artis sue experiētiā certam capere voluisset. eidē p̄uū filiuz puulum ad metā posuit z p signo superbiretū pueri denariū. sibiqz mandauit vt denariū sine birreto p sagittā āmoueret. cū aūt maleficus id se facturū ſz cum difficultate assereret. libenti⁹ abstinere ne p diabolū seduceret in sui interitū. verbis tñ principis inductus sagittam vnam colari suo circa collū immisit. z alteram baliste supponens denarium a birreto pueri sine omni nocumento excussit. quo viso dum ille maleficū interrogasset cur sagittā colari imposuisset. rñdit. si deceptus p diabolus pueruū occidissem cuz me mori necesse fuisset subito cū sagitta altera vos trāsfixissem vt vel sic morte meā vindicas-

sem. Et quidez hz diuina pmissio mala hmõi in pbatõem ⁊ castigatõem fidelium fieri sinit. ex aduerso tñ in cõfortationẽ ⁊ gloriaz fidei portiora miracula: clementia saluatoris opat. Nam i diocesi cõstantiensi ꝑpe castrũ bobenzorn ac monasterio monialiũ eccia quedaz iam de nouo cernit cõstructa. in q̃ huiusmodi imago saluatoris cum sagitta infixa ac cruore effuso cernit. cuius miraculi veritas tali ordine patuit. Miser. n. quidã dum iuxta ordinez pnotatum super tres aut quatuor tractus baliste ad interitũ aliorꝝ a diabolo certificari cupet in diuino quodã imaginẽ crucifixi sagitta petit ⁊ mõ quousq; in pñs cernit träsfixit. ⁊ dum cruor miraculosus erumperet miser imobiliter diuina virtute gressu pcussus figit. ⁊ vbi a ꝓtereunte quodã cur ibi fixus maneret interrogaretur. miser caput agitabat bzachijsq; ac manibus quibus balistam tenebat ac toto corpe tremens nil respõdere poterat. ⁊ alter hinc inde circũspiciens dum imaginẽ crucifixi intuet. et sagittam infixam cuz cruore effuso speculat. pessime inquit nequã imaginem dñi nri transfixisti ⁊ alios conuocans. attendite inquit ne fugam captat. dum tñ vt pmissum est se ō loco mouere nõ poterat. ad castrũ cucurrit ⁊ rem gestã narrauit qui concite descendũt ⁊ miserum in eodem loco persistentẽ reperiunt. ⁊ inquirentib⁹ de casu. dum crimẽ fassus fuisset ex pactu publice iusticie de loco mouet ⁊ digñ. p cõmissis vltõ nẽ p miserabilẽ mortẽ recepit. Sz hec q̃ cogitatu horribile existit. nec his humana pu ersitas terret vt a sil'ibus flagitijs se contineat. Naz in curijs optima tũ vindicꝝ vt ferẽ tales sustẽtant de suis flagitijs publice in contemptũ fidei et grauem offensionẽ diuine maiestatis. ⁊ contumeliã nri redemptoris gloriari ⁊ se iactari de talib⁹ pmittunt. Ynõ ex tales vtiq; ⁊ receptatozes defensozes ⁊ fautozes nedum hereticoꝝ sed ⁊ apostataꝝ a fide iudicãdi sunt ⁊ penis plectendi subscriptis. ⁊ hoc est septimum Nam primo ipo iure excõicati sunt. et fauentes clerici ab oi officio ⁊ beneficio deponunt ⁊ priuant. nec ad illa restituunt absq; spãli aplice sedis indulto. Item pfati receptatozes postq̃ fuerint publicati si in excõicatõe steterint gannum animo ptinaci velut heretici sunt cõdẽnandi. que singula sic ꝓbant Nam in ca. vt inquisitõis. §. phibem⁹ li. vj. tangit de non impediẽdo directe vel indirecte pcessum iudiciũ diocesanoꝝ ⁊ inquisitoꝝ in causis fidei vbi tãgit ꝓdicta pena infligenda post annũ. nam dicit primo. Prohibemus districtius. potestatibus dñis tpalibus et rectoribus eorundẽ officialibus ⁊c. si cui placet capitulũ plegat. Deniq; q ⁊ ipi malefici cũ eoꝝ receptatoribus sint ipo iure excõicati. patet de ipsis hereticis maleficis in ca. ad abolendã. in princi. ⁊ in ca. excõicauimus. primoꝝ pser tim ⁊ brevius in ca. excõicamus. secũdo. ō bere. vbi sic dicit. Excõicamus ⁊ anathematizamus vniuersos hereticos catharos paterinos. ⁊ infra. ⁊ alios q̃buscunq; noibus censeant ⁊c. Et nota sup q̃buscũq; noibus. de credẽtib⁹ aũt ⁊ receptatoribus ⁊ ceteris supradictis habẽt in. c. excõicamus. j. §. credẽtes. vbi sic dicit. Credẽtes ꝓterea receptatozes defensozes ⁊ fautozes aliũ excõmunicationi decernim⁹ subiacere ⁊c. ⁊ in ca. excõicamus. ij. tangit plures pene ꝙs incurrunt infra annum cum ipis clericis vbi sic dicit. Receptatozes fautozes ⁊ defensozes excõicationi decernimus subiacere. vt postq̃ quilibz taliũ fuerit excõicatione notatus si satisfacere contempserit infra annum. extunc ipo iure sit ifamis. nec ad publica officia seu cõsilia. nec ad eligẽdos aliqs ad hmõi

nec ad testimoniū admittant. sint etiaz intestabiles. vt nec testandi liberam habeant facultatē. nec ad hereditatis successionē accedat. nullus ꝓterea ipi sup quocunqz negocio respondere cogat. q si forte iudex extiterit eius sententia nullam obtineat firmitatem. nec cause alique ad eius audientiam ꝓferantur. Si fuerit aduocatus nullatenus ei⁹ patrocinīū admittat. Si tabellio instrumenta confecta nullius sint momenti sed cūm auctore damnato damnent z in sīlibus idem ꝑcipimus obseruari. Si vo clericus fuerit ab oi officio z beneficio deponatur. vt in quo grauior ē culpa. maior exerceat vindicta. Si qui tales autem postqz ab eccia fuerint denotati euitare cōtemperint excōicationis sīnia vsqz ad satiffactōem idoneam ꝓcellantur. Sane clerici non exhibeāt hmōi pestilentibus ecciastica sacramēta. nec eos xpiane ꝑsumant tradere sepulture. nec elemosynas aut oblatōes eoz recipiant. alioquin suo ꝓiuent officio. ad quod nequaqz restituant absqz indulto sedis apostolice speciali. Sūt deniqz z alie pene qz plures sup predictos etiā si non ꝑsistant p annum anioꝑtinaci super eoz vicz filios z nepotes qui ab epo⁹ z inquisitori ꝑnt ꝓuari seu ꝓiuatos denunciari. dignitatibus ꝑsonatibus z oibus honoribus ac beneficijs ecciasticis z officijs publicis q̄buscunqz. iuxta ca. vt cōmissi. §. priuandi. de here. li. vj. Intelligit tū si impenitētes extiterint. vt in ca. statutū felicis. e. li. z tī. Item q etiam ipoz filij vsqz ad secundā generatōem sunt ꝓiuati oīm beneficio ecciastico z officijs publicis vt in. c. quecunqz. §. heretici. eo. li. Intelligendū tū qui per paternā z nō per maternā lineam descenderūt. z etiā de impenitentibus. vt in alle. c. statutum Item q illis supple credentibus. receptatoribus. defensoribus z fautoribus eoz sit appellatōis z ꝓclamatōis bñficiū interdictū. ptz in. c. vt inqsitōis. eo. li. vbi tū archidiaconus sup. c. eo. intelligit vt postqz p sniaz esse tales sunt declarati tūc nō ꝑnt. ante aūt sniam si in aliquibus aggrauant seu indebite fatigant appellare ꝑnt. plura alia possent deduci sz ista sufficiant. Pro ampliori tū ꝓmissoz intelligētia aliqua sunt discutienda. Primo q̄d si princeps vl secularis potestas iuxta ꝓnotata gesta aduastatoz alicui⁹ castri iusto bello aliquē hmōi maleficū secuz recipiat. z ei⁹ assistētia tyrānidē maloz cōpescat. nūquid totus exercitus vt fautores z receptatores talīū sunt iudicandi. z ꝑdictis penis multandi. Respondendum videtur. q q̄ propter multitudinē rigor iusticie est temperādus. di. xl. cōstitueret Ideo sz principalis z eius assessores z cōsiliarij. talia fouētes oīno sunt ipo iure penis ꝓfatis inodati. vbi moniti ab eoz ordinarijs nō destiterint. cū iaz vti receptatores fautores iudicant. vnde et ipis penis subiciunt. reliquus tū exercitus cum absqz eoz ꝓsilio z fauore talia fiant. imo p defensione reipublice sua corpa exponere sūt parati. Iz fortasis in factis maleficis ꝓplacētiā habeāt tū censurā illā excōicatōis euadūt. licz reatū illoz i eoz ꝓfessiōe agnoscere habeant debita cautōe accepta sup oīmoda hmōi detestatōe imppetuū a cōfessore absolui. z quātū in ipis ē ab eoz finib⁹ hmōi maleficos expellere. Si vo querit a q̄bus possint ꝑsidētes vbi resipiscāt absolui. an ab eoz ordinarijs aut inqsitorib⁹. Kūdet vtiqz absolui ꝑnt z ab ordinarijs ac alijs inqsitorib⁹ si resipiscāt. hr in. c. vt officiū. in pn. de here. li. vj. vbi sic dicit. vt officiū. z infra contra hereticos credētes receptatores fautores z defensores eoz. necnō ꝓ infamatos de hereſi. vel suspectos fm sanctiones canonicas hoīm metu diuio timo

re postpositō ꝓcedatis. si vō aliquis ex ꝓdictis heretica labe ꝓmittus abiurata redire voluerit ad eccie vnitatē iuxta formā eccie absolutōis beneficiū impē datis. Si deniq; instat qñ dicet ꝓnceps vel alius respiscere. Rñdet qñ maleficū ꝓpter iniuriā creatori illatā ꝓuenien dū tradit. vñ t vt ipm a dñio tm̄mō expellat nō est maleficisseu heretici manifeste deꝓhēsi i heretica ꝓuitate. vt infra patebit pena debita. vt de ꝓteritis doleat. t tales nūq; decetero foueret vt catholicū decet ꝓcipē firmiter in animo suo statuat. q si querit. cui tradendus t quo ordine puniēd⁹. t an vt manifeste deꝓhensus in heresi sit iudicandus. Ad ꝓmū spālis tāget difficultas in ꝓncipio tercie ptis. an vsq; eoq; punitio tm̄mō ad iudicē secularē t nō ecclesiasticū ptineat. manifestū ē. n. q ca. vt inquisitōis. §. ꝓhibem⁹. li. vj. q⁹ potestatib⁹ t dñis tpalib⁹ interdicit ne de crimine heresis ꝗq; mō iudicent. absq; eoq; seu inquisitoq; aut saltim alteri⁹ eorūdē inia. ꝛ qr nō que ibi assignat circa maleficos nō videt habere locū. qa dī ibi q iō ñ debēt iudicare eo q crimē heresis ē mere eccliasticū. maleficoq; āt crimen nō videt mere eccliasticū ꝛ etiā ciuile ꝓpter dāna tēpalia. quicqd tñ sit vt infra patebit. sz iudicis eccliastice sit cognoscere t iudicare. tñ iudicis secularis est exequi t punire. vt ptz extra ō hereti. c. ad abolēdā. t. c. vergētis. t ca. excōicamus. vtriq;. Qñ t iudex secularis si tradet talē ordinario ad iudicādū hz tñ ꝓ se eūdē punire postq; ab eo sibi tradit aut relinquit. vel etiā ex ꝓsensu epi secularis iudex vtrūq; facere pōt scz iudicare t punire. Nec valet si dicatur q tales malefici nō sunt heretici ꝛ potius apostate. qr cum vtrunq; cōtingat circa fidez. tñ sicut hereticus circa illam tantūmodo dubitat. t hoc in toto vel in pte. ita t apostate maleficī rō etiam q se dictat. cum enim grauius est corrumpere fidez q quam est anime vita q falsare pecuniā q quā vite temporali subuenitur. Qñ si falsarij pecunie vl alij malefactores statim p seculares potestates iuste morti tradunt. multomagis tales heretici t apostate stati q cōuincunt pñt iuste occidi. vñ t p hec est responsio ad secundū quo scz ordine t a quo iudice sit puniendus. sed clarius de illo tractabit in tercia parte opis circa modos sententiandi qualiter deprehensus manifeste in heresi sit sententiandus circa octauū t nonodecimū modum. t super dubiuz quid si peniteret an adhuc esset occidēdus. Ad ꝓmū ꝛ enera em̄ si hereticus simplex relapsus quantūcunq; peniteat est occidendus. in capi. ad abolendam allegato. t hoc rationabiliter fm Thomam cum per hoc prouideatur bono cōmuni. quia si heretici reuersi sepe reciperentur vt in vita cōseruarentur. t alijs tempalibus bonis posset hoc esse in ꝓiudiciū salutis aliorum. tum quia si relaberentur alios infecerent. tum etiā quia si sine pena euaderent. alij securius in heresim relaberentur. ex relapsu etiam ipoz ꝓsumitur de inconstantia eorum circa fidem. t ideo iuste occidendus quare et hic dicere oportet quod si ꝓpter suspitionem solam inconstantie ecclesiasticus iudex relapsuz habet tradere curie seculari ad occidendum. a fortiori si non velit tradere apostatam aut maleficam quamcunq; curie seculari ꝓpter penitentiam t eius conuersionez tamen relinquere habet talem t nō impedire cum iudex secularis ꝓpter damna tpalia ipoz maleficū vult occidere fm leges. licet ecclesiasticus iudex ꝓtius habeat penitentem maleficum absoluere ab excōicatione quam ꝓpter

hereſim maleficarū incurrit cū t hereticus ſit excōicatus. iuxta cap. excōicamus. j. q. ij. t ad gremiū eccl'ie recipere vt ſpūs ſaluus fiat. vt dicit. xj. q. iij. audi. Alie rōnes aſſignant inferius circa qōnem p̄mā tercie ptis. ſufficiāt iſta ad p̄ns. tantūmodo aduertant animarū rectores q̄dura t diſtricta exiget ab eis ratio a tremendo iudice. cū reuera iudiciū duriſſimū bis qui p̄ſunt. acvbi tales iniuriā creatoris viuere permittunt. Sequit̄ ō duobus aliis maleficorū generibus. Nam ad idem gen⁹ maleficij reducunt t illi qui p incantationes t carmina ſacrilega arma quecun incantare ſciunt. vt eis nullo mō nocere valeant. vnde nec etiā vulnerari poſſunt hi em̄ diuerſificant. Nam aliqui ſunt qui cum p̄dictis ſagittarijs maleficis p̄cordant in eo q etiā circa imaginem crucifixi t p̄tumelia ei illata talia addiſcunt. gr̄a exempli qui vult vt nō valeat ledi in capite aliq̄ ferro aut ictu hz caput imaginis auſerre q̄ circa collū auferat collū. qui circa brachiū auferat ſeu cōminuat brachiū. t ſic p̄ſequēter. Interduz ſupra cingulū aut infra interdū ex toto cōminuunt. t in huius ſignū vix inter decē imagines in bivio aut in campis repoſitas vna integra reperitur. Aliqui vo ſunt q̄ certa breuia ſecū deferunt. aliqui verbis interdū ſacris aut etiā ignotis talia p̄curant. Inter que hec eſtimat diuerſitas. Nā p̄mi lz in p̄tumelia fidei circa deboneſtationez imaginis ſaluatoris cū p̄fatis maleficis ſagittarijs cōcordant. vñ t veri apoſtate reputandi t iudicandi vbi fuerint dep̄hēſi alio tñ reſpectu ſagittariorū. nec etiā in malū p̄mi manifeſtū. put intuitōem p̄dicti corpis ſupra cingulū vel infra. aut etiam totius corpis ſeruire videt. iō tanq̄ hereticī penitētes t nō relapſi vbi ſunt maleficī p̄uicti t penitent ſunt iudicandi t iuxta octauuz modū penitentiādi. cū abiuratōne t inclusione. vt in tercia pte opis tangetur P̄ro ſecundis vo q̄ p carmina arma incantare nituntur. t ſup illa nudis plātis incedere t ſiluia exercere. Incantatores em̄ dicunt iuxta Iſiō. viij. ethimol. qui artē aliquā verbis pagūt diſtinguēdū. qz interdū incantatōes fiunt p verba ſacra aut p carmina ſcripta ſup infirmos t he quidē incantatiōes licite fieri p̄nt ſeptē cōditōibus ſeruatis vt inferi⁹ patebit circa modos curādi maleficiatos infirmos. Incantatōnes aūt que fiunt ſup arma p aliqua verba. aut vbi talia carmina ſcripta deferunt hoc iudicib⁹ attendendū q̄ ſi ibi ſunt noia incognita. Itē caracteres t ſignature alie p̄ter ſignaculū crucis: tūc talia ſunt oīno refutanda t auertēdi. ſunt hoies p̄ea talium crudelitate. q̄ō ſi deſiſtere nollēt tunc tanq̄ leuiter ſuſpecti ſunt iudicādi de q̄bus in ſecundo mō ſententiādi inferius patebit. nō. n. caret tunc ſcrupulo hereticē p̄auitat̄ imo quia talia oīno ope t auxilio demonū habēt fieri cuius vt ſupra patuit qui auxilio vtit apoſtata a fide iudicat. lz etiā p̄pter ig̃rantiā, t emendatōis grām minu⁹ q̄ cū ſagittarijs maleficis ſit agendū. Et q̄a plurimū cōe cernit apō cliētes t mercatores ſecum deferre. hmōi carmina t benedictōes que incantatōis ſpeciez habere vident. expedit oīno ſiue in foro p̄nie p confeſſorē: ſiue in foro p̄tētioſo p eccl'iaſticū iudicē hmōi eliminare. cum tacitum pactuz p̄pter verba ignota t caracteres ſignati cū demone init t demon occulte ſe ingerit t optata p̄curat. vt tandē ad peiora alliciat. vnde vbi in foro contentioſo talis debet adurare iuxta ſecundū modū ſententiandi. vbi in foro conſcientie cōfeſſor debz carmina inſpicere. t ſi nolit oīno p̄ijcere. debet tñ noia ignota t caracteres delere. reliqua vo vt euangelica verba et

signacula crucis pmittere. Sup qbus omnibus ꝛ pcipue sup maleficos sagittarios notādū. qz supra tactū est an vt manifeste deprehensi in heretica prauitate iudicandi sint. de q materia etiā prius tactum est in prima qone prime ptis. Et quidē q sic patet ibidē. Nā vt dicit Bern. in glo. ordinaria in. c. abolendā. §. pnti. ꝛ ver. deprehensi. trib⁹ modis de iure. quis p manifeste deprehenso in heretica prauitate hr. puta facti euidentia. vt in simplici heresi qñ publice pdicant heresim. ff. de ritu nup. pa laz. §. vlti. vel legitima pbatōe p testes vel ex sua cōfessione. Et eisdē Bern. glo. in. c. excōicamus. ij. sup ver. deprehensi publice. ita q notoriū sit illis etiā qz condemnati sunt. Ad idem videt facere sup. c. sup quibusdā. extra de v. si. put patuit in prima qone prime ptis hui⁹ opis. Ex qbus patz q malefici sagittarij silr ꝛ alij arma incantātes pro manifeste deprehensis in heretica prauitate p aliqō pactū expressum cum demone inituz xpter manifesta ipoz opa que nō nisi diabolica virtute fieri pnt habendi sunt. Patet et secūdo q eorū fautores receptatores defensores vt manifeste tales p talibus habēdi sunt ꝛ penis pscriptis manifeste subiacere ita q nō iam sub dubio aut tanq suspecti receptatores leui aut graui. vel violenta suspitōe iudicandi. put plures alij existere possunt. vnde ꝛ semp grauissime cōtra fidem delinquunt. ꝛ semp mala morte a deo pcutiunt. Nam vt fert qui dā princeps cum pfimiles foueret maleficos. ꝛ cum hoc quādā ciuitatem incertis negocijs idebite aggrauaret dū hoc sibi a quodā familiari obijceretur. ille omni timore dei postposito respōdit. Det de⁹ q in hoc loco moriar. si iniuste a me illi aggrauent. ad que verba subito diuia vltio subsecuta subitanea morte expirauit. reuera in vindictā nō tam iniuste aggrauatōis quātū ꝛ fautorie heresis. Patet ꝛ tercio q plati q cūq ꝛ rectores vbi hmōi flagitijs ꝛ eoz auctoribus ꝛ fautoribus iuxta omnez possibilitatē non resistūt. etiā tanq manifesti fautores. ꝛ q pscripti penis manifeste subiacere debeāt iudicarī.

Sequitur secundū principale huius secunde partis sup modos tollendi ꝛ curandi maleficia pmittendo difficultatez.

Questio secunda.

Trum licitū sit maleficia p alia maleficia vel per aliqua illicita tollere. et arguit q nō. quia vti auxilio demonū non est licitū vt supra patuit. ꝛ in secūdo sniar distin. vij. a doctoribus cōmuniter determinat. quia vicz est apostasia a fide. ꝛ quidem q sine auxilio demonū nō possit dissolui. pbatur. quia aut dissoluit humano artificio aut diabolico aut diuina potētia. Non primū qz inferior potestas non potest infringere superiorē. cuz nihil agat vltra suā virtutem non etiam diuina. qz hoc eēt opus mirculosum. ꝛ cum illa deus ad suum nutum operatur. ꝛ non ad instātiam hominū. sicut ꝛ xpc matri petenti miraculum de subuentōne necessitatis vini. vt doctores exponunt q hoc miraculum conuersionis desiderabat xpc. respondit. Quid mihi ꝛ tibi mulier. scz cōmune in opere miraculose. apparet etiam q rarissime liberātur quātumcunq diuinum auxilium ꝛ suffragia sanctoz implorant. ergo non nisi auxilio demonuz liberari possunt. qd tamen non est licitum querere. Preterea hoc quod cōmuniter tolerat in vsu practicatur licet sit illicitum. sed hoc

cōmuniter practicēt q tales maleficia ti currunt ad mulierculas superstitiosas a quibus sepissime liberant et nō per sacerdotes aut exorcistas. ꝯ practica ostēdit q auxilio demonū maleficia tollūtur. cuius tamen auxilium querere cū sit illicitum. etiam nō est licitū maleficia tollere sed patienter sufferre. Preterea ꝑm Tho. et bonauē. in. iiij. di. xxxiij de impedimēto maleficiali. maleficium est ira ꝓpetuū q non pōt habere humanū remediū. quia si haberet remedium non est homini notū vel licitū. in qbus verbis dant intelligere q sit quasi infirmitas incurabilis et ꝓpetue inherens. vnde subdunt. q deus ꝑstare possit remediū demonē cogendo et demon desistendo ille curaret. tamen curatio nō erit humana. ergo nisi deus dissoluerit p se non est licitum eius dissolutōem q cunq; mō querere. Preterea in eadē di stin. et. q. dicunt q etiam per aliud maleficiū adhibere remediū est illicitum. vnde dicunt et si posset p aliud maleficiū adhiberi remediū nihilominꝰ reputaret perpetuum. licet ammoueret maleficiū. q nullo modo est licitū per maleficium inuocare demonis auxilium Preterea exorcismi eccie non valēt ad reprimendū demones sp quo ad omēs molestias corporales. hoc dei iudicio exigente. semper tamen valent contra illas demonū inuestigatōnes cōtra qs sunt principaliter instituite sicut cōtra obsessos vt circa pueros exorcisandos Preterea non optet q si ꝓpter peccatū diabolo sit potestas in aliquē data cessante peccato cessat potestas. quia interdum cessante culpa remanet pena. ex quibus verbis videtur prefati duo doctores sentire q non sit licitum maleficia tollere sed permittere illa sicut permittūtur alie infirmitates incurabiles et ꝓmittere illa tantūmodo domio deo qui illa tollere pōt ad suum placitum.

In contrarium est q sicut deus et natūra non abundant in superfluis. ita nō deficiūt in necessarijs. quare et necessario fidelibus contra huiusmodi insultus demonū sunt data non soluz remedia preseruatiua. de quibꝰ in principio huius secunde partis tactum est. verū etiam remedia curatiua cum alꝫ non sufficienter fidelibus a deo ꝓuisum esset. et opera diaboli viderentur fortiora opibus dei. Preterea glo. sup illō Job. xxj Non est potestas super terraz ꝛc. dicit omnia humana superat. et si meritis sanctorum subiacet. vnō et meritis sanctorum virorū in hac vita subiacent. Preterea Augustinus de moribus eccleſie non est angelus cum inheremus deo mente nostra potentior. nā si potestas virtus est in hoc mundo toto mundo sublimior est. mens deo inherens. vnde et talibus dissolui possunt opera diaboli. Responsio. hic sunt due solennes opiniones sibi inuicem (vt videtur) cōtrariantes. Sunt enim quidam theologi et canoniste inuicem concordātes q licitum est maleficia tollere. etiam p opera superstitiosa. et vana. et huiꝰ opinionis sunt Scotus. Hostien. et Goffre. et cōmuniter omnes canoniste. Aliorum theologoꝝ opinio et precipue antiquorum et quorundam modernorum vt Thome. Bonauenture. Alberti. petri de palude. et aliorꝝ multorꝝ q nullo modo sint facienda mala vt eueniant bona. et q potius homo mori debet q̄ in talia consentire. vt sez per opera superstitiosa et vana liberaretur. sed quia vnica distinctōe poterunt eorum dicta cōcordari vidende sunt prius eoꝝ sentētie. Nam scotus in suo quarto distinc. xxxiij. de impedimento maleficiali. siue de frigidis et maleficiatis. reputat fatuitatem asserere q etiam per vana et superstitiosa non debeant maleficia tolli Dicit enim. Nec in hoc est infidelitas

aliqua. quia destruens nō assentit operibus diaboli, sed credit eum posse et vel le fatigare, dum durat tale signum. qa ex pacto non assistit ad hoc nisi dum illud durat. Et sic destructio illius signi non ponet finem tali vexationi. vnde et dicit q̄ est meritorius opera diaboli delere. et quia loquit de signis ponamus exemplū. Sunt quedam mulieres que tali signo notant maleficas. vt si vacca vbertate lactis ex maleficio priuatur. tunc vrceum lactis super ignem appēdunt. et certis verbis superstitiosis insistēdo. vrceum cum baculo percutiūt. et licet fasculum mulier percutiat. tamen omnia verbera, diabolus ad dorsum maleficē defert. per que sic diabolus cum maleficā fatigatur. licet diabolus non cogatur nec fatigat. facit tñ illa diabolus vt percutientē catholicā ad peiora alliciat. vnde periculosum existit. alias non videretur opinio tanti doctoris habere difficultatē. possent et alia exēpla adduci. Hostiensis ad idem in summa copiosa de frigidis et maleficiis. et ti. de impotentia coe. in glo. sup. c. litere. §. mulierē autē. dicit q̄ in hoc defectu recurrendū est ad remedia medicoꝝ. Et licet quedam remedia cōtra hec scripta vana seu superstitiosa videant. tamen cuilibet auctori in sua arte credendum est Sed et satis tolerare pōt ecclesia retundere vana vanis. Humbertinus denique in suo quarto prefata distinctōe his vtitur verbis. Possunt maleficia aut per orationes aut per artem per quam facta sunt destrui. Ad idem Goffredū. in summa sua eo. tit. Maleficiū non pōt solui semp per illum qui fecit. vel quia est mortuus vel quia nescit delere ipm vel quia maleficium est perditū. si aūt sciretur licite posset soluere. et loquitur contra illos qui dicebant q̄ per maleficia non posset copule carnali prestari impedimētū eo q̄ nullū tale esset perpetuum. vnde non dirimeret matrimoniū iam contractum. Preterea illi qui fuerunt moti asserere q̄ nullum maleficium sit perpetuū mouebant̄ his rōnibus. quia putabant omne maleficiū posse remoueri vel per aliud maleficiū vel per exorcismos eccie qui sunt ordinati ad reprimendū vim demonū. vel per veram pniam cum diabolus non habeat potestatē nisi super peccatores Vnde quo ad primū concordabāt cū opinione aliorū q̄ ad minus p̄ supstitiosa possint tolli. Cōtrarie aut opinionis est sanctus Tho. in suo. iiij. p̄ fata di. sic inquientis q̄ si maleficiū nō potest reuocari nisi per aliquod illicitum vt per demonis auxiliū vel hmōi etiā si sciretur posse sic reuocari. nihilominus ppetuū iudicatur. quia remediū non est licitum. Ad idē bonauē. Pe. Albertus et cōmuniter omnes theologi vbi cum breuiter tangunt demonis auxilium tacite vel expresse inuocādū videtur sentire q̄ per nil aliud nisi p̄ licitos exorcismos vel per veram pniaꝝ vt in ca. si p̄ sortiarias. alle. tangitur remoueri debeant. moti vt apparet rōnibus in principio questionis annotatā. Et quia tantos doctores in eoꝝ dictis quantū possibile est expedit concordare. et hoc vnica distinctiōe fieri pōt. Iō notādū q̄ maleficiū aut tollitur p̄ aliū maleficum simul et p̄ aliud maleficiuꝫ. aut tollitur. non quidē per maleficum sed per maleficiales ritus et illicitos. et hoc iterum dupliciter. quia vel per illicitos et vanos ritus in simul. vel p̄ vanos et non illicitos. Primū remediuꝫ est omnino illicitum tam ex parte auctoris q̄ et ipsius remedij. Sed tamen quia fit dupliciter. quia aut cum nocumento illius qui maleficium intulit. aut sine nocumento. fit tamen remedium illud per maleficiales ritus et illicitos. tunc comprehenditur sub secūdo

modo. vicz vbi maleficiū tollit nō per maleficū alium sed per maleficiales ritus ⁊ illicitos. tunc iterum illicitū iudicat. Iz non tantū sicut primū. Vnde sūmarie dicere possumus q̄ per tria ⁊ tribus modis remediū reddit illicitum. q̄n vicz tollit p̄ maleficū alium ⁊ p̄ maleficia. alia vicz virtute demonis alicui⁹ Secundo q̄n non per maleficū sed bonestā p̄sonaz tollitur. sic tñ q̄ supstitiosis remedijs maleficiū q̄ vni p̄sone aufert alteri inferat. ⁊ hoc iterum illicituz. Tercio q̄n auferat sine eo q̄ alteri infertur. vtit tamen demonū invocatōe expressa vel tacita tunc iterū illicita. ⁊ sm hos modos dicit a theologis q̄ potiꝰ moz̄ sit p̄eligenda q̄z in talia p̄sentire. Alijs vo duobus modis vltimis tollere maleficiū pōt esse vel licituz vel non vanuz sm canonistas. ⁊ q̄ tolerari pñt vbi remedia eccie p̄ius attemptata. vt sunt exorcismi eccie. suffragia sanctoꝝ implorata. ac vera penitentia nihil esse cisset. Et vt clarioz habeat intellectus de singulis sint aliqua gesta ⁊ acta per nos reperta recitanda. Roma tpe Nicolai pape eps quidā ex almanie partibus certa expediturus negocia aduenerat. cuius nomē occultare ozdo charitatis postulat. Iz iam vniuerse carnis debitū p̄soluerit. Hic quandā iuuēculam a damādo. ⁊ ipam ad suam diocesim destinare cum duobus famulis ac rebus alijs ⁊ clenodijs dispositisset iuuencula auiditate femínea sup clenodia que p̄ciosa erant decepta modū excogitare cepit. vt ea in itinere existente eps maleficijs interiret. tamq̄ i sua babebat clenodia cōmissione. Et ecce sequenti nocte eps subito infirmat. ⁊ ne fortassis veneno intoxicatus esset a medicis p̄cunctat. ⁊ a famulis doleter dubitatur. tamingens. n. calor inerat pectori vt non nisi gargarismis p̄ aquaz frigidam continue haberet refocillari.

Tercia igitur die cum iam nulla spes vite haberetur. Vetula quedā ingressum ad epm instanter petijt. ⁊ q̄ cā sue sanitatis aduenisset apperuit. Ingressa igitur epm alloquit ⁊ sanitatē p̄mittit. dūmodo suis acquiescere suasiōibus velit. Eps vo quid nā foret cui acquiesceret p̄ recupanda sanitate quā summe affectrabat vbi inquirit. vetula rñdit. Ecce hec infirmitas maleficio vobis accidit. ⁊ non nisi p̄ aliud maleficiū liberari poteritis. vt vicz ipa malefica que vobis intulit moriat ⁊ eadem vra infirmitate inficiatur. Stupefactus epus ⁊ q̄ alio modo liberari nō posset vbi p̄sensit. nil tñ temere volens agere papā cōsulere p̄ supplicatōem decreuit. Erat pōtifex cum eum tenerrime diligebat. et q̄ non nisi per mortez malefice liberari posset cum didicisset. annuit vt inter duo mala minus p̄mitteret. ⁊ sup hoc supplicatōem signauit. Vnde denuo vetula accersita. ⁊ tam ipe q̄z summus pontifex in mortē malefice consentirēt dūmodo p̄stine sanitati restitueretur disseruit. ficq̄z q̄ vetula absscessit. ⁊ q̄ sequenti nocte liberaret p̄misit. Et ecce circa mediuz noctis vbi se sanum ⁊ ab omni infirmitate liberatuz p̄sensisset nuncio misso quid nam de iuuencula foret perscrutatur. ⁊ ecce aderat q̄ ipaz circa medium noctis in latere matris dormiente infirmatā fuisse subito affirmabat. qua in re dabat intelligi q̄ eadem hora ⁊ momento infirmitas episcopū relinquendo malefica iuuenculam per aliam maleficam vetulaz invasit. ⁊ sic spiritus malignus a lesione episcopi cessando ipm sanitati per accidens restituere videbat cum tñ p̄pie sanitatem non imittebat. quam tñ occupare deo p̄mittente poterat ⁊ p̄pter pactum cum malefica altera vnitum que fortune alterius invidebat. ipe demon magistram iuuenculam inficere habe

bat. ⁊ bene estimari pōt illa duo maleficia nō p vnū demonē duabus personis sed a duobus demonibus duabus maleficis seruientibus fuisse inflicta. nec in isto demones sibi inuicē contrariant. cum semp in pditōem animaruz quā sūme ⁊ cōcorditer affectant singula operant. Eps veniēs cū pietatis causam ipam visitare ꝓponeret. cameram ingrediens horribilib⁹ maledictōibus susceptus fuit exclamādo. Tu cuz tua qūe te talia docuit ⁊ te liberauit maledicamini in eternū. ⁊ eps emolire eius animū ad pniam. ⁊ q̄ oēm offensaz ei remisisset vbi tentabat. illa vultū auertendo clamabat exeas maledicte. Hic nulla spes venie sed aiam meā oibus demonibus cōmendo ⁊ miserabilit interijt. ⁊ eps cū gaudio ad ꝓpria remeauit. Vbi etiā notandū q̄ q⁹ priuilegiū vnius nō facit legem cōem. ió dispēsatio pape in hoc casu nō arguit oib⁹ sic licere. Ad idem refert nider in suo fornicario. dicit ēm. Modus tollendi maleficiū. aut se vindicādi in malefico talis practicat interdū modus. Venit ei aliquis lesus in se vel in suis ad maleficam sciscitans scire malefactorē. tunc malefica plumbū liquefactū aliq̄ens fundebat in aquaz quousq̄ ope demonis in plumbo imago aliqua videret. Qua visa malefica quesiuit ab exclorante. in qua pte vis ledi maleficū tuū ⁊ in eodē vulnere eum agnoscere. cuiq̄ explorator locuz eligeret statim malefica i eadē parte imaginis que in plūbo relucebat fixurā vel vulnus per cultrū posuit. ⁊ locū vbi reum inueniret indicauit. nomen tū nullatenus manifestauit. sed experiēria teste maleficus per oīa ledi reperiebat sicut sua imago plumbea demōstrabat. Hec inq̄ et media ⁊ similia vtiq̄ iudicant illicita. q̄uis humana fragilitas sub spe venie ꝓsequende a deo. sepius is inuoluitur plus estuans p sanitate corpis q̄ anie Secundū vo remediū. De ipis maleficis maleficia dissoluentes sub expresso pacto cuz demone inito absq̄ nocumento persone. ⁊ quide de eis q̄d agēdum sit ⁊ qualiter cognoscunt infra in sedecimo mō sententiandi patebit. Hi ēm q̄plures existunt ⁊ sp infra vnum aut duo miliaria teuthonicalia repiūt in quo spacio quicq̄d alie malefice le dunt hoc illi curare vident. quas etiaz curatōes alique simpliciter quo ad oē tempus. alique vo tm̄ a prima angaria lesos maleficijs curare se iactitant. Alique vo nō nisi in cōsensu malefice que maleficiuz intulit curare pñt. ⁊ be notant sup expressum pactū cū demone initum ꝓpter hoc q̄ occulta manifestare solent illis q̄ causa sanitatis recuperande ipas accedunt. ipis enim causas sue calamitatis subito manifestant dicentes q̄ ꝓpter brigas ⁊ iras cū vicina vel alia muliere aut viro habitas lesa fuerit in se vel in suis attinentibus. q̄ etiā ad occultādū sua flagitia interduz peregrinatōes vel alia pietatis opa in iungunt. quas quidez accedere p recuperanda sanitate tanto⁹ pnitosius existit quanto p illis q̄ solū p pactū tacitū curare vident in prumeliā fidei amplius delinquunt. Hi ēm dum ex vna p te sanitatē corpalē deo ꝓponūt ex altera parte sibi ipis in vindictā criminis vitam deo pcutiente abbreuiant. sic. n. in saul diuina seuit vltio cū primo magos ⁊ ariolos abstulisset ō terra. postea cōsuluit. vñ ⁊ in bello occisus cuz filijs fuit. j. Reg. xxviij. ⁊ culpa tangit. j. Para. x. ꝓpter hoc etiā ochosias infirmus mori habuit iiij. Reg. j. tales etiā vilitatores maleficarū infames. vnō nec ad accusatiōem debent admitti. ij. q. viij. quisquis nec. Itē tales fm leges debēt pena capitis plecti. vt in pma questōe opis tactū est. Sed heu dñe deus cum

omnia iudicia tua iusta sunt qs liberabit pauperes maleficiatos. z in cõtinuis doloribus eiulantes peccatis nris exigentibus inimicus nimis ꝓualuit vbi sunt qui licitis exorcismis illa opa diaboli dissoluere valeant. hoc vnicum ergo supesse videt remediũ vt iudices eorũ insultꝰ ad minus refrenant varijs penis auctrices maleficas castigãdo. vñ z infirmis facultas visitãdi maleficas amputabit. sed heu nemo pcipit corde oẽs que sua non que iesu xpi sunt querentes. Illa. n. malefica in richfhofen de qua supra mentio facta est adeo assiduis frequẽtabat ꝓ recuperanda sanitate maleficiatꝰ. q comes castri thelonei lucrũ habere voluit ita q quilibet maleficiatus in se vel in sibi attinentibus denariũ vnum in introitu porte soluere habebat. vnõ z magnũ exinde se habuisse ꝓcentũ asseruit teste etiã expientia didicimus plures tales ꝓ dioceſim cõstanc. existere. nõ q ipa ꝑ alijs diocesibus sit infecta cuz hoc genus infidelie serpit ꝓ oẽs dioeceſes. z heu totũ mundũ infeciſſe videtur. sed q ipa dioceſis amplius elaborata fuit. z quidã hengſt noie reptus qui maiorẽ cõcursum z q̃tidianũ a maleficiatis pauperibus habere cernit. quem etiã cõcursum sic oculꝰ nris pspeximus i villa quadã eningen q sine dubio ad quecunq; loca beatiſſime virginis siue aquisgrani siue ad beremitas tantus pauperũ concursus nõ existit sicut ad eundẽ superstitiosum hoiem. nam hiemali z frigidiſſimo tpe dum ꝑ abundantia niuiũ omis via regia z publica obstruit adhuc a circũiacẽtibus terris ad duo vel tria miliaria cũ magnis hoim fatigatiõibus frequẽtat. quibusdã remedia pcipiẽtibꝰ. alijs vo minime vt reor q non eque omnia maleficia dissolui ꝓpter varia vt supra tactum est obstacula pñt. z hi quidem sub expſſa demonũ inuocatiõe maleficia dissoluentes quo ad secundũ remedium illicitũ. nõ tñ sicut primũ. Tercius vo remediũ q quibusdã ceremonijs superstitiosis practicat. non tñ in nocumẽtũ alicuiꝰ pſone. aut ꝓ manifestos maleficos agitat expientia teste ꝓ hunc modũ. In ciuitate spirensi mercator q̃dam fozensis hunc casum sibi accidisse proposuit. In ptibus inquit suenie i quodam castro nobiliũ me degente. quadã die dum pacto prandio associatꝰ duobus domicellis. solatij cã sup pratũ incederem quedam mulier obuiãdo. duz a remotis adhuc incederet. z a duobꝰ domicellis agnita fuisset vnus eoz ad me hec verba ꝓtulit. mumas te cito figno crucis. z fiet ad idem aliuſ ab alio latere horrabat. Ait ego causam huiꝰ timoris inquirens. Ridebant. En pcior malefica totius ꝓuincie iam nobis obuiam dat. ipsa. n. solo visu maleficiare hoies nouit. Tunc ego stomachando z nunq; tales timuisse me iactitabam. ecce vix verba complebam. z me grauiter in pede sinistro lesum ꝓsensi. ita vt sine graui dolore de loco figere pedẽ nõ potui aut gressum. vnde z alij cõcito e castro ꝓ nunciũ mihi equũ destinãdo. ad illud reducunt. doloribus aũt ꝓ triduũ augmentatis. ꝓfati incole intelligẽtes maleficio me infectũ quendã rusticus ad spacium vnius miliaris accedunt. z casum ꝓponunt. quem nouerant per artem quendam maleficia tollere. qui cõcito veniẽs z pedem ꝓspiciens. si inquit ex vobis contigit aut naturali defectu experimentũ capiam. z si quidẽ ex maleficio accidit cuz dei adiutorio curabo. sin aũt remedijs naturalibꝰ opus erit insistere. Ait ego si absq; superstitõne et cum dei adiutorio curari potero libens acceptabo. quoniam cum demone nihil cõmune habere volo. nec eius adiutoriũ affecto. Ad idem z ipse villanus respondit se non velle nisi licita

remedia ⁊ cum dei adiutorio adhibere ⁊ curare. dummodo experientia didicisset hoc p maleficiū mihi contigisse. ad q̄ duo assensit ille plumbū vt supra de alia malefica tactū est liq̄factū in cocleari ferreo supra pedē tenuit ⁊ in scutellā aqua plenā fudit. ⁊ subito diuersarū rerū spēs ptuerūt aclispine vel pili aut ossa ⁊ silia fuissent itromissa. Jā inquit video q̄ infirmitas hec nō ex naturali defectu sed maleficio vobis cōtigit. Ut ego quō talia ex plumbo liquefacto scire posset dū inquirerē. Ecce inquit. vij. sunt metalla ex septē planetis ⁊ quia saturnus dominat plumbo eiꝰ ꝓprietas est vt si plumbū sup maleficiū aliq̄ fusum fuerit p suū influxū maleficiū demonstrabit. ⁊ bene inquit actū est vt cito remediū adhibeat. q̄ tot diebus vos visitare habeo quot sub maleficio stetistis. ⁊ interrogare q̄t dies elapsi fuissent. iam triduo fassus sum. vñ ⁊ ip̄e singulis diebus p triduū me visitando ⁊ pedē inspiciendo solū ⁊ tangēdo ⁊ cuncta verba penes se ruminādo integre sanitati fugato maleficio me restituit. Hic certe modus actorē nō mō strat maleficū sicut modū supstitiosuz. in eo. u. q̄ dei adiutorio ⁊ non ope diaboli sanitatē p̄misit. ⁊ hoc q̄ saturni influxū sup plumbuz tangēs ex eius dñio causatū allegauit irrep̄hensibilis extitit ⁊ potius cōmendādus fuit. Sed q̄ virtute maleficiū fugauit ⁊ spēs rerum in plūbo causauit sub dubio relinquit. Nam cum maleficiū nulla virtute naturali possit amoueri licz mitigare valeat. vt inferius de obsessor remedijs patebit. potius videt q̄ per aliquod pactum ad minus tacitū cū demone initū hoc practicauerit. ⁊ dicit hic pactuz tacitū q̄ ad minus auctor tacite in assistentiā diaboli cōsentit. p quē modū innumera supstitiosa opa practicant. licet differenter quo ad diuinā offensam cum in vno ope maior sit creatoris offensa q̄s in altero. In eo. n. q̄ ō sanitate ꝓcuranda certus fuit. ⁊ in eo q̄ tot diebus quot sub infirmitate extitezat ip̄m visitare habuit. nec aliq̄bus medicaminibus naturalib⁹ vsus fuit. ⁊ tū iuxta. p missa egrotū sanitati restituit. nō tā suspectus q̄s vt manifeste dep̄hensus ad minus lz nō sup exp̄ssuz initū cum de mone pactū. tū iudicat ⁊ tanq̄s p cōuicto haberi ⁊ penis ad minus in secūdo mō sententiandi infra cōtentis. sed puniri debet cū abiuratiōe solenni nisi leges que in cōtrariū sentire videnī ip̄m sustentarēt. In quo casu q̄d ordinario sit faciendū in solutōe argumentor patebit postea. Quartū ꝙo remediū tolerandū ⁊ de quo canoniste ad minus intendunt cū certis theologis dicit vanū tantū ⁊ p̄cise. puta q̄ solū superstitiosum ⁊ nō sub aliquo pacto exp̄sso vel tacto ex intentione ⁊ ꝓposito p̄racticātis operatū. ⁊ dico ad minus. q̄ fortassis si velint etiam terciū remedū huic quarto adiūgere. potius videt nobis eor assertioni cedere q̄s cōtentiōibus deseruire. ⁊ hoc quidē remediū vanū. supius exē plificatū de mulieribus que vrceolum supra ignē positū ꝓcutiunt in fuez. vt malefica que vaccā vbertate lactis priuauit verbereť. lz fortassis talia i nomine diaboli facere habeant. aut fortassis sine eius exp̄ssione. Ad idez possunt et alia eax gesta adduci. Nam interdum vbi vaccas hmōi lesas ad pascua emittere volunt. explorare etiā ip̄am maleficam nituntť. tunc bracā viri vel aliud mundū sup caput aut dorsum vacce. ⁊ hoc potius festiuis diebus ⁊ sacratioribus ip̄am vaccam cum baculo fortassis iterum sub tali vt supra expressione percutiendo expullūt. ⁊ tunc vacca recto tramite ad domū maleficē prope

rat ꝛ cornua in eius ostium vibrat cuꝫ magno eiulatu cōtinue pulsando. ꝛ hꝫ vticꝫ dyabolus in vacca operatur tandiu quo per alia maleficia sedatur. Re uera et si sim prefatos doctores talia sint toleranda. non tamen meritoria vt quidam assereꝛe conantur existūt. cum enim iuxta apostolū omnia que in ꝟbo aut opere facimus in nomine domini nostri Jesu christi facere precipimur. licet ibi non sit expꝛessa demonis inuocatio. et tamen eius nominis expꝛessio. et iterum licet ibi non sit intentio per pactum aliquod tacitum vl̄ expꝛessum talia facere. quia fortassis dicet. volo hoc facere siue dyabolus intromittat se siue non. ipsa temeritas q̄ diuinum timoꝛem postponit deuꝫ offendit. vnde et dyabolo potestatem talia faciendi permittit. inducendi ergo tales sunt ad penitentiam adhoꝛtandi vt potius desistant. ꝛ ad remedia infrascripta et superius etiam in parte tacta per vsum videlicet aque benedicte ꝛ salis exoꝛcizate ꝛc. recurrāt. Simili modo iudicandum de illis quibus dum aliquod iumentuꝫ maleficio interimitur et explorare maleficum aut etiam si naturali defectu vel maleficio sit interemptuꝫ vbi nituntur ad loca vbi cadauera bestiaruꝫ excoꝛticantur pꝛoperant et intestina cadaueris super terrā trahendo vsqꝫ ad domum deferunt nō autem intra domum per hostium sup sed sub limine domus ad coquinā trahunt: et igne facto super cratem intestina ponunt. et tūc vt ex relatu talia pꝛacticantium sepissime infoꝛmati sumꝰ. sicut intestine calefiunt et ardent: ita intestine malefice caloꝛe et doloꝛibꝰ cruciantur. aduertunt ergo illi explorato-res vt hostium domus optime sit obstrusum: eo q̄ pꝛe doloribus malefica ad introituꝫ festinauit domus. ꝛ siquidem introitum habebit carbonem de igne aufert et tūc omnis cruciatꝰ effugatur. repertuꝫ denicꝫ sepius nouimꝰ q̄ vbi introitū habere non poterant ex tunc densissimis tenebris domū intus et extra vallabant. cum ꝓmotione tam hoꝛribili et strepitu vt ex ruina domus oīes se tandem interire putarent nisi ostiū aperiret. Ad idem etiaꝫ certa experimenta reducunt. nam certi volentes e multitudine mulieruꝫ in ecclesia existentium experiri maleficas que eti am sine eoꝝ consensu ecclesiam diuinis peractis exire non valeat tali experimento insistunt. Nam die dominico sotularia iuuenuꝫ sungia seu pinguedine poꝛci vt moꝛtis est pꝛo restauratione fieri perungūt. et sic vbi eccelesiam intrat tamdiu malefice exire ecclesiam non poterunt quoadusqꝫ explꝛatoꝛes aut exeūt aut illis licentiā sub expꝛessione vt supꝛa exeundi cōcedant Simile fit etiam per certa verba q̄ annotare non expedit ne quis per dyabolum seducatur. Nam nec iudices aut pꝛesidentes his infallibilem fidem aut opinionem accomodare debent nisi talis persona alias plurimum essꝫ diffamata. cum tali pꝛetextu ille mille artifex etiam innoxias infamare posset. Vnde potius auertendi sunt homies a talibus experimentis et salutares penitentie iniungende licet interduꝫ tolerant. Per hec patet responsio ad argumenta que concludūt maleficia nō esse tollenda. quia pꝛimis duobus modis omnino illicituꝫ est tolerare terciū remedium scōm leges. et si tolerat tamen non paruam super ecclesiasticus iudex debet habere aduertentiam. Nā q̄ leges videntur tolerare patet. C. de maficis. l. eoꝝ. vbi sic habetur. Illij autem qui faciunt id ne laboꝛes hominum ventoꝝ grandinisqꝫ lapidatione sternunt non pena sed pꝛemio digni sunt. Et Antoninꝰ in summa de legi

bus in quibus ius canonicuz et ciuile discrepant hoc idem allegat. ex quo videtur q concedūt leges pro conseruatione frugū z iumentoz in omnē euētum posse certos homines talia practicantes nō solum tolerare sed z premiare. Erit ergo ecclesiasticī iudicis aduertere si tantūmodo iuxta mentez legis contra grādines et aeris temperiē: modis cōgruis vt inferius patebit aut etiam quibusdā superstitiosis procedit. et tūc dum inde nullus sequit fidei scandalum etiam tolerare. sed reuera hoc non erit iuxta terciū sed quartū modū z quintū de quo psequenter tractandū erit de ecclesiasticis et licitis remedijs inserendo interdum de superstitiosis ad quartū modū pinentib⁹. z hoc p capitula sequentia.

Remedium ecclesiasticū contra incubos et succubos demones.

Capitulum primum:

Dia vero in precedentib⁹ capitulis prime q̄stionis sup modos maleficiādi hoies. iumenta et terre fruges. tacta sunt ante oīa ea que ipse malefice erga ꝓpias psonas practicāt qualiter videlicet innoxias iuuenculas i augmētum sue pfidie alliciūt. qualis etiā modus sit pfitendi eaz z homagij prestandi. qualiter etiā infantes ꝓpios aut alienos demonibus offerūt. et quō localiter transferant. Hec inquaz z similia remediare: quia nō est possibile nisi vt per suos iudices de medio tollant. aut ad minus in exemplū omniū futuroz puniant. ideo de hmōi remedijs nō ad presens sed in vltima parte operis. vbi viginti modi procedendi et sententiandi contra et super maleficarum personas deducent tractabitur. Ad presens tm̄ super remedia contra earum maleficiales effect⁹ tendere oportet et ꝓmo qualiter hoies maleficiati remediātur demū qualiter bestie: et vltimo qualiter fruges terre conseruant. De hominibus vero maleficiatis quo ad incubos demones vel succubos. quia sunt in triplici genere sed earum que se voluntarie demonib⁹ incubis subijciunt: vt sunt malefice. quia de succubis quo ad viros non ita voluntarie practicatū reperit. cum ex naturali vigore rationis quo viri mulieribus ꝓeminent: talia plus abhorrent. est z eorum q̄ a maleficis cum incubis aut succubis contra eoz voluntatē inuoluunt. et est terciū genus et hoc precipue virginum quarundam que contra earum omnino voluntatem ab incubis demonib⁹ molestant. de quibus etiam sepe presumitur q a maleficis sic maleficiantur. puta quia demones ad instantiā maleficarum sicut sepissime alias infirmitates immittere solēt. ita et incubos illis psonis fē facere habēt vt vel sic eos ad suam pfidiaz allicere valeant. Demus quedam exempla. Est in ciuitate pfluentia paup quidaz sic maleficiatus q in presentia vxoris omnē actum venereum prout viri cum mulieribus agere solent etiam repetitis vicibus per se exercet. nec ab illis ad instantiaz z eiulatū mlieris auerti pōt. qz vno aut ib⁹ actib⁹ expletz vba replicat. volum⁹ iterum de nouo et iterū de nouo inchoare cuz tñ nulla psona corpalit visū cernat ei succūbere. fitq; vt pt⁹ diutinas hmōi vexatiōes paup ille collisus in terram oīm ib⁹ viribus destituit. z dū p⁹ aliquarū virtū recupatōez interrogat quō z qualiter ista sibi ꝓueniant. z an ne psonam succubantez habuerit. Rūdere solet se mihi videre: ꝑ ita mente captiuatuz vt oīno abstinere nō valeat. z quidem super hoc maleficiū mulier quedā plurū

mum habeā suspecta q ei intulerit eo q illi pauperi minata fuerit ꝓverba cō tumeliosa: q ipsum ꝓpter displicentiaz sibi factā expedire vellet sed legū z executores iusticicie nō assunt qui saltim sup diffamiā et grauem suspitōnem in vindictā tanti criminis ꝓcederent. putantes neminē debere ꝓdemnari nisi q ꝓfessione ꝓpria aut triū testiū ꝓductione legitima ꝓuincaā. quasi indicia facti aut euidentia sup graues aut violētas suspitōes nullas mereanā penas de q̄bus tamen modis sententiandi inferius vt ꝓmissum est patebit. De scō vero genere q̄ puelle ab incubis demonibus molestanā. Etiam nostris temporibus referre nimis longum foret: cuz histozie certe de similibus existant referte. Sed cum quanta difficultate talia remediari possint patere potest ex his q̄ Thomas brabantin⁹ circa finem operis sui de apib⁹: de quadā in hunc modū refert. Didi inquit z in ꝓfessione audiui virginē quandā in religioso habitu q̄ primo dixit se nunq̄ i ꝓcubitum ꝓsensisse p hoc tamen dat intelligere se cognitā fuisse at ego nō credens artaui eam ratōnib⁹ et duris ꝓminatōnibus sub periculo aie sue. tandem cū lachzymis ꝓfessa est se primus cozruptaz mente q̄z cozpe. et cuz postea doleret q̄si ad moztem z ꝓsiteret omni die cū lachzymis non potuit tū ingenio studio vl arte ab incubo demone liberari. nec signo crucis nec aqua bñdicta: que tamen spāliter ad fugādos demones ozdinanā. nec sacro xpi cozpis ipsis etiā angelis terrifico donec post plures annos oratōne z ieiunio pie lucardis fugareā. z est credibile saluo meliozi iudicio. q postq̄z de peccato suo dolens cōfitebaā: poti⁹ el ꝓcubitus demonis pena culpe q̄z culpa fuit. Hec etiam cuz in vigilia penthecosten querularetur apud cristinā in valle duciſſe brabātie monialem deuotam que mihi hoc retulit q nō auderet cōicare ꝓpter demonis importunā vexationē. compatiēs dixit ei cristina. Vnde quiesce secura cōicatura cras dominico cozpe. ego in me recipiā penam tuā. Recedens illa gaudens dozmit in pace. ad orationes de nocte surgit mane cum oīi tranqllitate sacramenta suscipit. Cristina autem suscepta in se penā nō ponderans vespere quieti se dās. audit i stratu suo quasi ꝓcellam ꝓmouentem se: z inquietius agitantē. nec suspicans demonē. arrepto colo fugare nitiā quicqd esset decumbit iterū. sed pauida: vexata surrexit et hoc pluries. tandem sensit z vidit eversis fere straminib⁹ q̄ demonis nequicia vexarea. Dimisso ergo lecto noctē ducit insomnez: et ozare volens demonis cruciabaā insultu et vt dixit nunq̄z talia passa fuerat. vnde predicte mulieri mane. Renuncio inquit renūcio pene tue: vix sine vite discrimie violentiā tentatozis pessimi euasi. Qua ex re ꝓpendit difficile est h⁹mōi remediare sine maleficio sine absq̄ eo contingat. Sunt tamen adhuc aliqua per que fortassis ipsi demones fugaā. de quib⁹ et nider in suo fozmicario. Licet em vt ibi refert quinq̄z modis valeant puelle et viri liberari videlicet p sacramentalem confessionem z sanctam excitationē in crucis consignatōne vel angelica salutatōne. Tercio p exozcismoz applicatōnem. Quarto per certi loci mutatōnem. et p cautā sanctozum excōicatōnem: z ex premissis patuit q prima duo moniali nō ꝓfuerūt. nō tamen ꝓterea obmittenda sunt. qō em vni est remediū nō ꝓpter hoc sequit q et alteri. ita et econuerso. Nam et incubos sepe p oratiōnem dominicam aut aque asperſionem. vel etiam p angelicam salutatōnez fuisse repulsos. histozie tradūt. Refert em Cesari⁹ in dyalo-

go suo q̄ sacerdos quidam postq̄z se suspenderat eius ꝓcubina monasterium intrauit ꝛ per incubū ad luxuriā ꝓocata est. quē tamē p crucis ꝓsignatōnem repulit et p aque benedicte aspersiōez licet statim postea redijt. Cū aūt angelicam salutationē dicebat: longe velut sagitta disparuit ꝛ recessit sed interduz redijt. licet ꝓpe accedere eam non auderet. Item de tercio videlicet per sacramentalem ꝓfessionem pater p eundez. Cesariū qui dicit q̄ concubina antedicta cum iam confessa esset pure i toto derelicta est ab incubo. Refert idem q̄ quidam vir in leodio passus incubum cōfessione sacramentali finita totaliter liberatus est. Ponit insup exemplum de quadam inclusa quam incubis nec oratione nec cōfessione nec ꝓpter aliud spirituale exercitiū reliquit quin eius lectū ascenderet: sed cum ad informationem cuiusdā viri religiosi diceret benedicite. statim eam demon reliq̄t. De quarto loci videlicet mutatione. dicit qui ꝓtās. q̄ filia cuiusdā sacerdotℓ stuprata per incubū et facta ex dolore frenetica. trans rhenūq̄z longata ab incubo dimissa est. sed pater eius quia a loco filiaz deposuerat a demone ꝓcussus est adeo vt moreret in triduo. Fit ꝛ mētio de quadā que per incubū crebro in lecto vexata ꝓpio. ꝓsciam deuotā petijt vt loco vexate iaceret qō cum fecisset tota nocte quasdam inquietudines grauissimas sensit ꝛ ꝓior tunc quieta fuit. Notaℓ etiam a Guilbelmo q̄ incubi plus vexare videnℓ mℓieres ꝛ puellas pulcros crines habentes. ideo q̄a aut cure aut ornatui criniū nimiuz incumbūt hmōi. aut quia per crines viros inflamare cupiūt vel ꝓsueuerunt. aut quia in eis inaniter gloriantur. aut quia diuina bonitas hoc ꝓmittit vt terreanℓ mulieres viros inflamare p ea q̄ etiā demones inflamari viros volunt.

De q̄into de excommunicaōnte que fortassis aliq̄n eadem est exorcizationi patet in legenda sancti Bernardi. In aquitania siquidem mulier ab incubo sex ānis incredibili ab vsu libidinis vexata. audiuit sibi incubum ne ad virum sanctum qui venturus erat appropinquaret minantē. Nihil inquit tibi ꝓficiet q̄z eo recedēte tuus crudelissim⁹ ego ꝓsecutore qui actin⁹ tu⁹ amator extiti. Que cū virum sanctū Bernardū inuocaret: respondit. Tolle meū baculum et lecto tuo infige: et faciat malignus qō pōt. hoc cum feciſſet: demon cameraz femine nō est ausus intrare sed forℓ minabaℓ atrocissime se eam velle ꝓsequi bernardo recedente. Quo p femīam audito cōuocat ppℓm beatus bernardus omnes iubet accēsas candelas gestare in manibus ꝛ demonē cū vniuerso q̄ aderat cetu excōmunicauit. ac ne ad illā vel aliā deinceps accessum hēat interdixit. et ita illa plane liberata est. Verū hic notandū q̄ ptās clauiū concessa petro ꝛ suis successoribꝫ: q̄z sonat sup terrā ꝛ tū. p viatoribꝫ hec iurisdictionis ptās sit in remedium ecclesie concessa. inirum videℓ q̄ ꝛ aeree ptātes hac iurisdictōne valeant arceri. Sz dici potest q̄ quia ꝓsone q̄a demonibꝫ molestanℓ: sℓ sub iurisdictōne pape ꝛ clauiū nō mirum si per indirectum hmōi potestates vigore clauiū arceanℓ. sicut etiam indirecte animas potestate clauiū a penis purgatorij ignis absoluere potest. non obstante q̄ potestas illa sonat sup terrā ꝛ animę sint sub terra. De potestate etiā clauiū concessa capiti eccℓe sez vicario xp̄i non est tutum disputare cum notū sit q̄ tanta potestas sit a cristo eccleſie et eius vicario concessa q̄n ta puro homini cōcedi a deo potuit et ꝑ in vtilitatē eccℓie. Pie etiaz estimari pōt q̄ si egritudines a maleficℓ virtute demonū inflicte excōicazeℓ cū ipis ma

leficis actricib⁹ et demonibus nō adeo in ipsos infirmos seuirent. et q citius liberarent adhibitis super hoc et alijs exorcismis licit. In plib⁹ denicq athic vulgaris est narratio. simul et alijs i locis qō dum diuina permissione locuste volantes cum ingenti multitudine vineas frondes segetes t cuncta virentia eradicarent. huiusmodi excommunicatione et maledictione fugate t subito interempte fuerūt. Q si sanctificati viri quis ascribere velit et nō virtuti clauiū sit in nomine domini vnus pro certo habemus q nec virtus miraculorū nec potestas clauiū. gratiā gratumfacientem de necessitate presupponūt. cum vtrunq ex gratia gratis data procedat. Est et iteruz notandū q vbi nullū predicatorū remediorū iuuat q tūc ad exorcismos licitos sit recurrendum. de quibus inferius patebit q et si hi ad fugandū demonis nequiciam non sufficient: tūc reuera talis vexatio demonis est pena pro peccatis satisfactoria. si prout vt oportet sustineatur i charitate sicut et alia mala hui⁹ mundi que nos sic premūt vt ad deum ire compellant. Verum etiam aduertendum q interduz alique in veritate per incubū non vexant: sed tantummodo ita se vexari putant. et hoc q mulieribus precipue et non viris cū alias sint timide et mirabiliū formarum in imaginatione susceptiue. Vnde et Guilhelm⁹ sepe allegatus. multe inquit de apparitionib⁹ fantasticis ex morbo melancolico in multis fiūt et in mulieribus maxime sicut apparet de visionibus et reuelationib⁹. Et causa in hoc est vt nouunt medici ipsa natura multorum animarū eo q longe faciliorīs et leuiorīs impressionis sunt cq anime viriles. et subdit ibidem. Scio me vidisse mulierem que credebat se cognosci ab int⁹a dyabolo t alia incredibilia se sentire dicebat. Nonnunq etiaz im pregnate sibi vident mulieres ab incubis et intumescunt vehement ventres earū. Et cum partus temp⁹ aduenerit sola emissione mīte ventositatis demutescūt. Nam de ouis formicarū in potu sumptis incredibilem ventositatem et tumultū in ventre generant homīs. Similiter de granis catapucie et de gnis arboris que dicit nigra pinus consimilia in ventre fiūt. Facillimū est autem demoni similia et maiora in ventribus hominū procurare. Hec addita sunt vt non facillime quis mulierculis fidem adhibeat. sed illis dumtaxat super quib⁹ experimenta fidez fecerūt vt de illis que didicerūt in proprijs lectis. vel alio modo condormientibus p experientiā talia vera esse.

Remedia pro illis qui circa vim generatiuā maleficiuntur. Capitulum secundum.

Licet mulieres in maiori numero sint malefice cq viri vt in prima pte operis ostensum est: tamen viri plus maleficiunt. et huius ratio est. quia cum deus plus permittit super actum venereum per quem primum peccatuz diffundit cq super alios actus humanos sicut et per serpentes qui magis incātationibus deseruiunt cq alia animalia. eo q dyaboli primum instrumentum. Et cum actus ille venereus plus et faciliori modo potest maleficiari in viro cq in muliere. ideo. Et quidem patet quod tactum est. Nam cū quinq modis demon in generatiuam potentiam potest agere t illi modi citius p curantur in viris. Remedia adhibenda sup vnūquemq modū iuxta possibilitatē sunt deducēda. t ille q viciat⁹ ē in tali potentia attēdat: sub q mō suuz

maleficium ꝓtineat. Sūt aūt quinq; modi iuxta petrū de palude in suo. iiij. di. xxxiij. in ꝓcessu hui⁹ maleficij. Nam demon ex hoc q est spūs habet ptātez sup creaturā coꝛpalem deo ꝓmittente. z ex conditōne nature sue ꝓcipue ad motū localem vt illū ꝓhibeat vel vt ꝓ moueat. Vnde ꝓ hanc ptātem pūt coꝛpoꝛa viri et mulieris impedire ne sibi appꝛopinquāt. z hoc directe vel indirecte. Directe qñ vnū elongaret ab altero vel nō sineret ad alterū appꝛopinq̄re. Indirecte qñ aliqō impedimentuz ꝓcuraret: vel qñ se interponeꝛet in coꝛpoꝛe assumpto. sicut cuidaz inueni pagano acciderat q̄ idolū desponsauerat z nihilomin⁹ ꝓstraꝛerat cū quadā iuuē cula. nec ꝓpter hoc poterat eam cognoscere vt supꝛa patuit. Scō modo vbi hoiem inflamaret erga vnā z refrigeraret erga aliā. z hoc posset occulte ꝓcurare ꝓ applicationē quarundā herbaꝛ aut aliaꝛ rerum q̄s optime nouit ad h̄ validas. Tercio modo vbi estimatiōez viri aut mulieris turbaret. q̄ redderet vnā ꝓsonam alteri exosam. qꝛ vt supꝛa patuit in ꝓima gte operis pōt imaginationē imꝓimere. Quarto mō repꝛimendo vigoꝛē membri qui ad fructificationē necessario requirit. sicut z motum localē cuiuscūq; oꝛgani repꝛimere pōt. Quinto ꝓhibendo missionem spirituuz ad mēbꝛa in quib⁹ est virtus motiua quasi intercludēdo vias seminis ne ad vasa generatōnis descendat. vel ne ab illis vijs recedat. vel ne exciḋ vel emittat. Nō si q̄s dicat. nescio sub quo mō maleficiatū mihi illatum ꝓtineat vnū scio q generatiua potētia erga vxoꝛē meā careo. Rꝛesponderi potest. si potens ad alias mulieres nō autem ad ꝓpriam. tūc sub scō modo. q̄a de ꝓmo mō certificaret ꝓ succubū demonē. i. q̄ ꝓ demōes incubos z succubos. deluderet. Item si vxoꝛē nō habet exosam. z tñ nō pōt ipam agnoscē: sed bene alias; tūc iterum manet sub scō mō. si aūt hz exosam z nō pōt agnoscē tūc sub scō z tercio mō ꝓtinet. Item si nō hz exosam vellet aūt cognoscere: ꝑ nō hz vigoꝛē membri tūc sub q̄rto mō Si vo hz vigoꝛē mēbri. ꝑ nō hz excisionē seminis tūc sub quinto mō. Modus ergo curandi patebit vbi declaratur si equaliter in charitate z extra charitatē exñtes his maleficiari valeāt. Et quidē q nō: dempto quarto mō qui tñ etiā rarissime. accidere em pōt q in gꝛa z charitate existit sic declarat. tñ lectoꝛi ꝓsupponit. q̄ loq̄mur de actu ꝓugali inter mꝛionialiter ꝓiūctos. qꝛ alias im plicaret cū omis act⁹ venereus ex matrimoniū est peccatū mortale z nō nisi ab his qui extra charitatē existūt exercet. Nam cū asserere. oporteat ex toti⁹ scripture sacre traditione q̄ demones magis ꝓmittunt a deo seruire in peccatoꝛes q̄ in iustos. licet legat ipsum iustissimū Job fuisse ꝓcussum. hoc tñ nō fuit singulariter sup potentiā generatiuam nec etiā directe. ideo dicere oporꝛtet q̄ quibuscunq; talia maleficia inter matrimonialiter coniunctos cōtingūt signum est q vel ambe persone vel altera extra charitatem existat. et quidez fundamentum huius ex scripturis deducitur auctoꝛitate z ratōne. Nam angelus dixit Thobie. In illos qui libidini vacant accipit demoniuz potestatem effectus demonstrauit vbi septem vitos virginis Sare occiderat. Item Cassianus in colla. patrum. diffinit beatus Antonius nullatenus posse demonē mentez cuiuscq; vel coꝛpus inuadere nisi eam ꝓius destituerit omnibus cogitationibus sanctis ac spirituali contemplatione vacuam nūdamq; reddiderit. h̄ verba vtiq; applicari possunt super maleficiuz coꝛporis vniuersaliter super totuz corpus cum Job ꝛ

li maleficio pcussus non tñ nud⁹ a di-
uina gra fuit: sed pticulariter qñ vicz p
ticulare maleficiū ratõne alicui⁹ pecca
ti accidit corpori. et hoc quidez nõ põt
esse nisi pctõ incontinẽtie. Hõ. nam vt
dictũ est ꝓpter feditatem illi⁹ actus. & qz
p ipsum primũ pctũ diffundit de⁹ pl⁹
pmittit sup ipsum ꝙ sup alios humanos actus ergo & inter matrimonialit
ꝓiunctos vbi diuino auxilio ꝓpter pec
catũ destituunt amplius circa illã vim
generatiuam maleficiari a deo permit
tunt. q si queritur cuiusmodi sint illa
peccata dici potest q peccata incontinentie que inter cognatos cũ varia sint
Juxta illud Hiero. & habetur in textu
Adulter est in propriam amator ardẽtior simul et hmõi amatores amplius
ꝓdictis maleficiunt. Remedia ergo
ecclesiastica sunt duplicia. Vnum in
foro contentioso alterũ in foro conscientie practicat. Primũ si in iudicio al
legatur impotentia ex maleficio illata
tunc distinguendũ est. qz talis impotẽtia aut est talis aut ꝑpetua. Si talis
nõ impedit. tũc aũt presumit eẽ talis
qñ infra spaciũ triũ annoꝝ cohabitantes. & quantũ põt operam dantes. siue
per ecclesiastica sacramenta siue p alia
remedia sanari põt. Si vo nõ sanẽtur
aliquo remedio extũc ꝑsumit esse perpetua. Item aut precedit mrionij contractionẽ & ꝓsummationẽ. et sic impedit ꝓtrahendũ et dirimit iam ꝓtractuz.
aut sequit matrimonij contractionem
ꝙ nõ ꝓsummationẽ. et est ꝓmunis modus maleficiandi viros q̃ndo spernũt
amasias. tũc eñ qz sperabãt se mrimonialiter copulari & defraudant inferũt
maleficia viris: vt nec alijs ꝓmisceriva
leant. in tali eñ casu vt dicũt aliqui dirimit matrimoniũ iaz ꝓtractũ nisi sub
ꝓtinentia cohabitare velint. vt Maria
& ioseph & habent p se cano. dicit enim
xxij. q. j. q coniugiũ confirmat officio

scilicet carnis. vt dicit glosa. Et parum
post dicit. ꝙ anteꝙ confirmet impossibilitas officij soluit vinculuz coniugij.
Aut sequit matrimoniũ ꝓsummatum
& tũc vinculum matrimoniale nõ dirimit. Plura alia a doctoribus notãtur
sed qz nõ precise sunt põtis speculationis notant aũt in varijs scriptis doctorum vbi de maleficiali impedimento
tractant. ideo hic est supersedendũ tantũmodo si quis difficultaret quõ actus
ille possit impediri respectu illius mulieris et non respectu alterius. Respõdit Bonauent. hoc est vel quia sortilegus ad hoc respectu ꝑsone determinate dyabolũ inuitauit. vel quia deus respectu persone cuiuslibet impedire nõ
permittit. Occultũ eñ iudiciũ dei hic
latet vt in vxore Thobie. qualiter autẽ
dyabolus hoc facere possit patet ex ꝓmissis. dicit tamen hic Bonauen. q̃ impedit generatiuã: non impedimento in
trinseco ledendo organũ. sed extrinseco impediendo vsum & est impedimẽtum artificiale non naturale. et ita potest impedire ad vnaz et non ad alias.
vel tollendo exercitationẽ concupiscẽtie ad illã vel aliam. et hoc per virtutez
propriã vel per herbã vel per lapidem
vel per aliquã creaturã occultã. & satis
ꝓcordat eũ dicto petri. Remediũ vo ecclesiasticũ in foro ꝓscie tradit. xxij. q. viij.
si per sortiarias. vbi sic dr. Si p sortiarias atq maleficas artes nõnunq occulto iusto dei iudicio pmittente & dyabolo ꝓparãte ꝓcubit⁹ sequit. Hortãdi sũt
quib⁹ ista eueniũt vt corde ꝓtrito & spũ
humiliato deo & sacerdoti ō omib⁹ peccatis suis purã ꝓfessionẽ faciant & ꝓfusis lachrymis & largioꝝib⁹ elymis & orationib⁹ atq ieiunijs. dño satisfaciãt. In
quibus verbis notat q tantũmodo ꝓpter peccata & extra charitatem existẽtibus talia contingunt. sequit et per exorcismos ac cetera ecclesiastice medicj

ne munimia. ministri ecclesie tales q̄n tū annuerit dominus qui abymelech et domū eius Abrae orationibus sanauit sanare procurent. Vnde summarie dicere possumus q̄ quinq̄ sunt remedia q̄ talib⁹ sic maleficiatis licite appliari possunt. vicz sanctor aliquor limina pegrinatio. & ibidem peccatorum suor cū ptritione vera confessio. signi crucis & orationis deuote multiplicatō p verba sobria licita exorcisatio q̄ qualiter fieri debet inferi⁹ patebit. et cauta maleficij oblatio facit ad hoc quod supra de comite tactū est qui cū per trienium sibi matrimonialiter copulatam virginem cognoscere non potuisset.

Remedia contra maleficiatos super amorem vel odium inordinatum.

Capitulum tertium.

Sicut maleficū in potentia generatiua: ita et philocaptio et odium in voluntate causant. expedit primo de eius causa: et tandez quantū possibile est de ei⁹ remedijs trāscurrere. Philocaptio igit seu amor inordinatus vnius sexus ad alterum triplici ex causa oriri potest. Aliq̄n ex sola incantela oculor. aliq̄ndo ex tentatōne demonū solū. aliquando ex maleficio nigromanticor et maleficar simul et demonū. De primo dicitur Jaco. j. Vnusq̄sq̄ tentat a cōcupiscentia sua abstractus & illectus dein de concupiscentia cū conceperit parit pctm̄ peccatū vo cū psummatū fuerit generat mortē. Sic siehem cū vidisset dinā exeuntē ad videndū mulieres regiōis illius adamauit eam & rapuit et dormiuit cum illa et conglutinata est anima eius cum ea. Gen. xxxiij. sm glo. Infirme anime sic accidit quādo postpositis propijs aliena negocia curat. seducitur consuetudine et fit vna vnitate consensus cum illicitis. De secundo q̄ oriat ex tentatōne demonū principaliter. Sic aman sororē thamar speciosissimam adamauerat et deperierat in ea valde ita vt propter amorez eius egroraret. ij. Reg. xiij. nō em̄ in toto taz corruptus esse potuit mente vt in tantū facinus stupri psileret. si nō ḡuiter a dyabolo tentat⁹ fuisset. De hoc etiā genere amoris refert⁹ est liber sanctor patrum q̄ refert omnē tentatōez carnalis amoris sibi in heremis subtraxisse. q̄sdaz q̄ tamen vltra ōs credi pōt amore mulierum tentabant aliquotiens. Vñ et. ij. Cor. xij. apūs dicit. Dat⁹ est mihi stimulus carnis mee angel⁹ sathane qui me colaphiset. vbi glosa. tentando p libidinē datus est mihi stimulus. aiūt q̄ dam. tentatio autem tui non psentitur non est peccatū: ꝫ materia exercēde virtutis. hoc intelligit de tentatione q̄ ab hoste nō a carne q̄ peccatum est veniale etiam si non consentiat. De his varia exempla leguntur in varijs locis. De tercio q̄ amor hereos proueniat ex maleficijs demonū et maleficar possibilitas hui⁹ maleficij supra in questionib⁹ prie partis. an demones p maleficas mentes hominū ad amorē vel odium immutare et incitare valeāt ad longū deducitur. p varia etiam gesta et acta a nobis reperta comprobat. imo inter oia maleficia minimū propter sui generalitatem reputat. Q̄ si querit. per⁹ philocaptus amore talis &c. nescit an p scōo aut tercio modo. Rūdet. odium inter pugatos cū crimine adulterij & si operatione demonū fieri possit. vbi tamen fisco carnalis concupiscentie amoris. q̄s adeo inuoluitur et succenditur vt nulla confusione plagis verbis aut factis ad desistendū cogi valeat. Itez vbi q̄s sepe pulcriorē dimittit vxorē & turpissimē adheret. Itē vbi nocturno tpe nec quiescē valent: ꝫ ita dementant vt p de

ilia quecz incedere habeant. Optimates prelati et alij diuites sepissime his miseriis inuoluunt. Est quidem ꝟ ipse mulierē de quo hildegardus vt Vincen. in specu. histo. refert ꝓdixit q̄ non tamdiu durabit quantū hucusqz pertitit. cum iam mundus plenus sit adulterij precipue in optimatimatibus. et quid opꝰ scribere de remedijs q̄ remedia abhorrent. tū vt pio lectori satisfiat aliqua breuiter tangamꝰ. Sup philocaptionē sine maleficio. Auicēna septem remedia ponit qū vicz psonā egrotare facit: ꝛ parum ista nostre speculationi nisi quantū mystice aīe languenti deseruiūt. dicit em̄ li. iij. q̄ ex variatione pulsus et ad nominationez amati cum ibi radix egrotatōnis habet. tunc si lex sustinet fiat copula ꝙ matrimonium. q̄ sic sanant cum obedit nature. Aut fiat applicatio medicinaliū ꝺ quibus ibidez tractat ꝛ docet. Aut vt egrotus amorē suū de dilecto ꝙ licita remedia ad aliud diligendū ꝙuertat q̄ priori ꝑeligere debet. et ita fugere presentiam amati. quia sic distrahit animus. Aut etiā si corrigibilis est tribuleꝯ hortetur. qꝺ opus amoris est maxima miseria. vel dirigant ad ipsum qui quantum cuz veritate ꝛ deo possunt vituperent corpus ꝛ dispositionem dilecti et mores cum transfiguratōne facierum turpi seu difformi. Vel saltim vltimo vt occupent in rebꝰ arduis et distractiuis officijs. Reuera sicut animalis hō per hmōi remedia sanat: ita ad spiritualem singula capiendo interiorem homine reformant obediat legi mentꝛ potius ꝺ nature conuertit amorem suuz ad eternas delitias recordet ꝺ momētaneum sit quod delectat ꝛ eternuz qꝺ cruciat. querat delitias in illa vita vbi sic inchoant q̄ nunqz finiunt cuiꝰ qui amator esse noluerit et istam perdet et illā nō inueniet ꝛ eternis ignibꝰ deputa

bitur eccē tria damna irrecuperabilia ex amore hereos puenientia. Sup philocaptionē vero ex maleficio remedia in precedenti capitulo tacta non inconuenienter et hic applicari possunt: precipue autē exorcizatio per sacra vbe ꝺ sibipsi facere taliter maleficiatus pōt. Quotidie angelū sanctū sibi ad custodiam a deo deputatum inuocet. pura confessione sanctorum limina ꝑcipue autem beatissime virginis frequentet et sine dubio liberabitur. Sed ꝺ vituperabile vt barbati homines donis naturalibus et virtutum armis abiectis seipsos tueri renuūt cum puellule sepissime inuicta infirmitate huiusmodi maleficia his armis propulerunt in querū cōmendationem vnum e multis in medium producamus. Fuit in rurali villa quadam prope Lindaꝛve constantiensis virgo adulta facie pulcra et elegantioꝛ moribus in huiꝰ aspectu captus quidam vir leuis moribus clericus ferre solo nomine vtinam nō sacerdos. qui vulnus sue mentis vltra celare non valens venit ad laboratorium dicte virginis et honestis verbis se rhete demonis exhibens primū tandem ad amorez sui virginis ausus est verbis dumtaxat prouocare animū q̄ illa diuino instinctu percipiens intacta mente et corpoze respondit viriliter Domine cum verbis talibus domum meā nolite frequētare. alioquin repulsam sustinebitis verecundia mediāte. Cui ille. Et si me diligere modo rennuis verbis dulcibus monita non pꝰ modicum coacta operibus me amabis tibi promitto. Erat vir ille suspectus incantatoꝛ et de maleficio. Ꝛz verba hec virgo pro vento habuit nec scintillam amoris carnalis ad virum in se sensit protunc: sed euoluto non multo tempoze imaginatōnes amoroſas de viro illo cepit habere. Qꝺ illa ꝑcipiens di-

ultus inspirata ad matrē misericordie confugit ⁊ pro auxilio a filio impetrādo deuotissime implorauit. Et statim honestā societatem requirens peregrinari cepit ad locum heremitarū sic eñ nominat ecclesia in honore ipsius genitricis miraculose consecrata in prefata dyocesi. In qua sacraliter confessa ne in ea aliquid inuenire posset maligñus spiritus. et ad ipsam matrē pietatis precibus fusis: protinus oñis cessauit hostis machinatio ita vt eā postmoduz nunq̄ tangeret. Supersunt tamen adhuc et barbati viri a maleficis mulierculis importune super hmōi sollicitari quasi nequeq̄ a philocaptione eaꝝ se contineri possent. qui tñ viriliter resistentes quantū se vltro pulsare illecebris imaginationibus sentirent. tñ etiaz per presidia premissa cuncta machinamenta dyaboli superant. Et vere speculum huius pugne quidem inuenis prediues in oppido Isbruck. qui quantuz a maleficis pulsatus fuit nec calamo exarari quis posset. semper virilem animū gerens per prefata remedia intactus euasit. quare et merito cōcluditur prefata remedia contra hmōi morbuz esse certissima ita q̄ certissime ita liberātur quicunq̄ his armis vtuntur. ⁊ q̄ de amore inordinato hoc et de odio cum oppositorū eadem sit disciplina intelligenduz est. licet aliqualis ī modo maleficiādi cū sit differentia etiam aliud remediū illa psona que odio hī requirere debet. ipse eñ qui odio hz et in corde defert: non facili si adulē est ad amorē vxoris etiā per q̄scūq̄ pegrinatōnes flectiē. Et q̄ relatu maleficaꝝ ꝑperrū est q̄ serpentes hmōi maleficia ad odiū pcuraē eo q̄ dū primum instrm erat dyaboli ⁊ in sui maledictionez recepit inimiciciā inter ipsum et mulierē ideo ⁊ tales inimicicias ex ipsis procurare satagūt ponendo pellem aut caput serpentis sub limie hostij camere aut dom⁹. vnde ⁊ oñs anguli domus sunt ꝓquirendi ⁊ innouandi q̄ ad inhabitatōnes quantū possibile est. vt alienas inhabitare domos. Et quidem cū dictū sit q̄ seipsos maleficiati exorcizare valeāt intelligiē q̄ verba sacra benedictōnes ⁊ carmina secuz deferre in collo poterūt. siquidez legere aut seipsos benedicere nescirent: que tamen q̄liter facienda sint in sequentibus patebit.

Remedia super eos quibus virilia membra prestigiosa arte auferuntur et vbi interdū in bestiales formas homies trāsmutantur.

Capitulum quartum.

Vper eos qui p̄ stigiosa arte illudunt vt se virili mēbro carere aut in bestiales formas trāsmutatos esse putāt q̄bus remedijs subleuari valeāt ex premissis satis euidenter elicit. Nā cū tales oīno diuina gra destituunt q̄ principiū in maleficiatis existit fundamentum non est possibile vt ferro manente in vulnere emplastrū curatiuuz apponat. expedit ergo vt p̄ verā confessionem deo ante oīa reconcilieē. Demuz q̄ vt supra in scōa pte opis ca. vij. tactū est. talia mēbra nunq̄ in veritate euelli aut segregari a corpibus: ꝫ tantūmodo p̄stigiosa arte occultari ad sēsum tact⁹ ⁊ visus. patuit etiā q̄ hmōi illusiones in gra ꝓstitutis nō ita facliter nec actiue nec passiue ꝓtingūt vt videlicet eis mēbra auferant aut q̄ i eoꝝ visiua potentia q̄si alijs sint ablata deludant. ido ⁊ remediū in eodē capi. ex primit cum ipo morbo vt vicz quantū possibile sit cuz ipsa malefica amice se ꝓponāt. Sup eos deniq̄ q̄ in bestiales

formas se transmutatos eē putāt. Sciendum q̄ hoc genus maleficij non ita in occidentalibus sicut orientalib⁹ regnis p̄acticat. intellige q̄ ad sc̄das p̄sonas licet quo ad p̄mas maleficax̄ p̄sonas. hoc sepius apud nos visum fuerit ipsas vicz maleficas in effigijs aliuz oculis intuentiuz se obiecisse: vt supra ca. viij. deductū quare z remedia que i tercia parte operis deducent. sup exterminiū viez maleficax̄ p̄ seculare brachium forent applicanda. Et quidez quō orientales hmōi illusiones remediare solent sic deducit. Naz ex militaribus fratrib⁹ ordinis sci iobis hierosolomitani in rhodis veridica relatione plura de his p̄cepim⁹. Precipue aūt q̄ in ciuitate salamina regni cypri talis casus accidit. Nam cū ibi port⁹ sit marz z nauis quedā onusta mercimonijs applicando pegrinis nauim exeuntib⁹ vt q̄s q̄ victualib⁹ se muniret. inuenis q̄daz ex eis robust⁹ domū cuiusdā mulieris extra ciuitatē supra litus maris situatā accessit z an oua h̄ret ad videndū a muliere sciscita. Aut mulier cernēs inuenem robustū forensem z alienū a p̄ia: vnde minor de eo suspitio apud intraneos sup eius perditōnem oriri posset expecta inquit paululū z iuxta optata singla recipies z dū mora faceret clausa z interioꝛa pte domus inuenis ab extra vt eū cōtotius expediret ne nauē eū negligere p̄tingeret clamare cepit. tūc mulier aliq̄ ona attulit iuueni tradidit z in casu q̄ nauē neglexisset z ad eaz rediret sibi iniūxit. Veloci igit cursu ad nauē q̄ in litoꝛe maris erat p̄perauit. et añ ingressum eo q̄ nec dū alij socij oēs p̄uenerāt ona comedere z seipm refice re studuit. Et ecce p⁹ hoza mut⁹ effect⁹ z quasi mente destitutus vt post ipe referre solit⁹ erat de seipso ammirans q̄d nam sibi accidisset conijcere non poterat. volens ergo nauim intrare ab immoꝛantibus baculis verberat⁹ repellit cunctis acclamantib⁹ ecce ecce q̄d naz in asino. maledicaris bestia num et tu nauim intrabis. Repulsus sic inuenis z verba illoꝝ qui ipm asinum affirmabant intelligens apud se ruminabat et q̄ maleficio mulieris infect⁹ esset cogitare cepit p̄cipne in eo q̄ nullū ꝓbuz formare poterat: cū tū ipse oīs intelligebat. z dū rursum nauim ascendē tentaret grauioꝛib⁹ cesus verberib⁹: ipsuz amaro coꝛde remanere z recessum nauis ꝓspicere opus erat. Huc illucq̄ discurrens cū oīs ipm asinū estimabant necesse erat vt tanq̄ bestia ab oibus tractaret. ꝓpulsus igit ad domū mulieris redijt cui ad placitum p̄ seruatōe vite sue vltra trienniū seruiuit. nil opis faciens manib⁹ nisi necessaria domus instignis z bladis apꝓoꝛtās. etiā que exꝓoꝛtanda erāt tanq̄ iumentū deꝓoꝛtabat. hoc ꝓsolatōnis relicto vt licet ab oibus alijs iumentū reputaret. ab ipsis tam maleficis p̄iunctim vel diuisim moꝛātibus vt verus hō humanit⁹ eōuersando in inceſſu statu z habitu agnoscebatur. Q̄ si querit quō onera sibi tāq̄ iumento imponebant. Dicendū q̄ sicut Aug. narrat de mulieribus stabularijs que hospites conuertebant in immenta onera poꝛtantia. libꝛo. xviij. ca. xvij. de ciui. dei. et de patre p̄stantij quisse caballum seu equum fuisse et annonā cum alijs animalibus bauulasse narrauit. vticz ex illis actis de p̄senti iudicamus ita q̄ triplex deceptio p̄stigio sa arte fiebat. Prima quo ad homies inuenē non vt hominē sed vt asinū intuentes q̄ qualiter demones facilit ꝓcurare possunt: supra. viij. capi. patuit. Secunda q̄ illa onera non fuerūt illusoꝛia: sed vbi vires inuenis excedebāt demon inuisibiliter deferebat. Tercio q̄ sibipsi duz inter alios p̄uersabat iuuenis etiā iumentū videbat in imagi-

natōne dūtaxat et estimatiua potentia q̄ sunt affixe organis corpalib⁹.nō aūt in rōne.q̄ nō a deo erat ligata q̄n se homine sciebat.ꝛ arte magica delusuz vt tanq̄ bestia estimaret.sicut ꝛ de nabuchodonosor ibidez exemplificat. Triennio igit sic elapso:in quarto dum q̄dam die ante meridiē ciuitatē ꝓfatā intrasset ꝛ mulier a longe sequeret. contigit quandā ecclesiā in q̄ diuina celebrabant inuenē sic maleficiatū ꝓterire:audiens nolā campane cū more latinoz̄ ꝛ nō grecoz̄ in illo regno diuina peragunt.p eleuatōne corpis xp̄i ad ecclesiā se conuertit ꝛ intrare duz ꝓpter verbera ꝛ expulsionē non auderet: a foris genua ꝛ crura posteriora in terraz fixit et anteriores pedes.i.manꝰ simul iunctas eleuās.ex capite asinino vt putabat sacrm in eleuatōne intuet.Nō p̄digiū duz certi ianuenses mercatores ꝓspexissent mirātes:asinū;sequunt ꝛ iter se de miro ope ꝓferentes.ecce malefica cū baculo asinū insequit.ꝛ qz vt p̄missum est hmōi maleficia illis in partib⁹ plurimuz practicāt.ad instantiam mercatoz̄ p iudicē asinꝰ cū malefica capit:interrogata ꝛ questionib⁹ exposita crimē;fatet et vt ad domū redire valeat iuuenē restituere sue forme ꝓmisit. dimissa igit ad domū regressa:iuuenis ad pristinā formā reducit:ꝛ ipa denno capta debitā vltionez ꝓ cōmissis suscepit ꝛ iuuenis ad propria cū gaudio remeauit.

Remedia contra obsessos ex maleficio.

Capitulum quintum.

Dod interdum ex maleficio demōes quosdā hoies subaliter inhabitāt supra ca.ix.et.x.satis patuit.quib⁹ etiam de causis q̄ non solū ꝓ grauibus criminibus ꝓpriis immo interduz ꝓ ꝓprio suo maiori merito aliq̄n ꝓ alieno leui delicto.aliq̄n.p suo venali peccato.aliquādo.p graui alieno peccato. ꝛ aliquādo.p alieno facinore.ꝓprio.pro quibus etiā diuersi diuersimode possident.quidā plus alij minus.vt etiā nider in suo formicario recitat.non mirū si maleficio seu ad instantiaz malefice demon deo ꝓmittente hoiem subaliter modo quo ibi declarat quid vicz p substantiā sit intelligendū inhabitet.Quibus autez remedijs liberari possint q vicz exorcismos ecclesie et cū hoc vera ꝓfessione.vbi p mortali quis esset obsessus.patuit ex ibidē deductis ꝛ ex illius sacerdotis bohemi liberatōe.sed q̄ vltra hec duo remedia etiā tria alia valeāt suffragari videlicet eucharistie sacra cōmunio.sanctoz̄ m locoz̄ applicatio vel bonoz̄ oratio. et excōmunicatōnis absolutio ꝓfati doctoris discursu.quē etiaz deducere expedit cum oīs necessario ꝓ tractatuz copiā habent.Nam de ipsa sacra cōione Cassianus colla.abba.prima loquit in hec verba.cōionem sacrosanctā neq̄ cie spiritibus tradita a senioribus nr̄is nunq̄ meminim⁹ interdictaz.quinimo etiā si possibile esset eis quotidie imp̄ti eam etiā debere censebant q̄ ad purgationem ac tutelam corporis animeq̄ peruenire credenda est. ꝛ que ab homine percepta eum qui in mēbris eiꝰ insidet spūm seu in ipsis latitare conat: quodaz exurens fugat incendio. Hoc nanq̄ modo curatum abbatē andronicum nuper aspeximus insultabit offenso,cum eum a celesti medicina viderit segregatū.tanto em̄ durius ꝛ freq̄ntius attentabit affligere quanto eum a spirituali remedio senserit longius abdicatum,hec cassianus. Et itez de eisdem ibidē dicit,Duo hic credere immobiliter oꝑtet p q̄ sine dei ꝓmissu nullus ab eis spiritib⁹ oino tentat. Secundo

q̄ oīa q̄ nobis a deo inferunt siue tristicia ad p̄sens siue leta videantur velut a pijssimo patre: clementissimo q̄ medico p̄o nostris vtilitatibus īrogantur. Et idcirco eos velut pedagogos traditos humiliari vt descendētes ab hoc mundo vel purgationes ad vitam transferant. vel penali vigore plectant qui ſm apostolū traditi sunt in p̄senti sathane in interitum carnis vt spiritus salui fiant in die domini nostri ie su x̄pi. Sed hic oritur dubitatio. cum apostol⁹ dicat. p̄bet seipsum homo: et sic de pane illo edat. quomō possunt obsessi non habentes vsum ratōnis cōmunicare. Rñdit sanct⁹ Tho. de hoc in ij. p̄te. q. lxxx. sic distinguendū de oīm bus amentib⁹. Aliqui inquit dicūtur nō habere vsum ratōis duplicit. Uno mō q̄ habent debilem vsum rationis. sicut dicit non videns qui male videt. Et q̄ tales p̄nt aliquā deuotionē concipere hui⁹ sacramenti non est eis hoc sacr̄m denegandū. Alio mō dicunt ali qui non habere vsum rōnis. q̄ sic a natiuitate p̄manserūt. ⁊ sic talib⁹ nō est ꝑ sacr̄m ꝑadhibendū. q̄ in eis nullo modo p̄cessit hui⁹ sacramenti deuotio. aut nō semp̄ caruerūt vsu ratōnis: ⁊ tunc si p̄ius q̄n erant sue mentis ꝑpotes apparuit in eis hui⁹ sacramēti deuotio ꝺz eis in articulo mortis hoc sacr̄m exhiberi nisi forte timeat periculū vomitis vel expuitōnis. Ꝺñ legit ex ꝓsilio carthaginen si. ⁊ habet. xxvj. q. vj. Is qui i infirmitate p̄niam petit: si casu duz ad eum inuitatus sacerdos venit oppressus infirmitate īnotuit vel in freneſim ꝑuersus fuerit dent testimoniū q̄ cum audierūt. Et si cōtinuo credit moriturus reconcilietur per manus impositionem ⁊ infundant ori eius eucharistia De baptizatis qui corporaliter ab immundis spiritibus vexant est eadez ratio ⁊ ō alijs amentibus. hec Tho. Addit tñ in. iij. di. ix. q. demoniacis nō est deneganda p̄munio: nisi forte certū sit ꝑ aliquo crimine a dyabolo torqueri. Cui sic Petrus de palude addit. In ꝟ casu ꝑ excōicandis sunt habendi q̄ traditi sunt sathane. Ex quibus liquet q̄ si aliqui sunt possessi a demone etiam ꝓpter sua crimina habentes tamen lucida intervalla et ratōnis vsum postea ꝑterunt de peccatis suis vel debite confitent tales cum sint absoluti cor̄ deo nullatenus sunt a communione diuinissimi sacramenti eucharistie sequestrandi. De sanctorum applicatōe vel deuota oratione quomodo per hec obsessi etiam potent liberant legende sanctorum referte sunt. Merita enim sanctor̄ martyr̄ confessor̄ virginū exigūt vt hi spūs nequā sanctor̄ in patria existentium oratione et intercessione vincant: quos sancti in via vicerūt. Similiter viator̄ deuote oratōnes: liberationum obsessorum obtinuisse sepe legūtur. Ꝺñ ad hoc bonat cassicnus vbi supra. Si inquit haberem hāc fiaz immo fidem quā superi⁹ ꝓprehendi vt et oīa per dominū fieri ꝑ vtilitate aiar̄ et dispensari vniuersa. nō soluz nequaq̄ despiciemus eos: sed etiam ꝑ eis tā q̄ pro membris nostris incessant orabimus. eisq̄ totis visceribus ac pleno ꝓpatiemur affectu. De vltimo mō absoluendi aliquē ab excōmunicatione. Sciendum q̄ nec iste ꝓmunis est nec forte licitus nisi habenti auctem ⁊ specialem reuelationem vel ꝓbabilitatez q̄ possessus q̄s sit ꝓpter excōicationez ecclesie. sicut ap̄s. j. ad Corinth. v. excōmunicatū a se ⁊ ad plebez corinthiz fornicariū tradidit sathane in interitū carnis vt spiritus salu⁹ fieret in die domini nostri iesu x̄pi. i. vt glo. dicit vsq̄ ad illuminationez gratie ꝑritionis vl ad iudiciū. Et pseudo doctores q̄ fidez ꝓdiderant videlicz imeneū ⁊ alexādrū

tradidit sathanevt discerēt nō blasphe
mare.j.ad thimo.j. Tāte.n.ptātis erat
apl's dicit glo.tantāq; grāz habebat vt
recedētes a fide solo verbo traderet dia
bolo. Hū sanctus Tho.in.iiij.di.xviij
vbi magister tres effectus excōicatōis
tradit eosdez sic declarat idem doctor.
Ex hocipo inquit q aliquis suffragijs
eccie priuat triplex incōmodū incurrit
p tria que quis ex suffragijs eccie cōse
quit. Valent.n.ad augmentū gre eis
qui habent vel ad merendū et q nō hz.
Et ēstū ad hoc mgr dicit q gratia sub-
trahit p excōicatōem. valet etiā ad cu
stodiam virtutis.t ēstū ad hoc dicit q
ptectio subtrahit nō q oīno a dei pu
identia excludant.sed ab illa qua filii
os eccie specialiori mō custodit.valent
etiam ad defendendū ab hoste.t ēstuz
ad hoc dicit q diabolo maior ptās se
uiendi in ipm dat t copaliter t spualit
Hnō in primitiua eccia qñ oportebat
p signa hoies ad fidem inuitare.sic spi
rituſsanctus visibili signo maifestabat
ita excōmunicatus corporali vexatiōe
a diabolo innotescebat. Nec est incon
ueniens si ille qui non est desperat⁹ho
sti datur.quia non datur ei quasi dam
nandus sed quasi corrigendus cum in
ptāte eccie sit ex eius manu ipm eripe
re cum voluerit. Hec Tho. Hbi tamē
exorcista ad cautelam obsessum absol-
uat non videt incōueniens. Sed subd
dit nider q cauendum est valde exorci
ste ne de suis viribus faciliter psumat.
Aut iocum t ludum seruoso dei operi
intermisceat. Aut supstitiosum vel sus
pectum aliquid de maleficio adiciat.
Alioquin penam vix euadet vt declar
tur per exempla. Nam ō primo refert
beatus Gregorius in dialo. de quadā
que contra conscientiā suam a marito
petente t obtinenti debiti redditiōem
in vigilia dedicatōnis eccie sancti Se
bastiani, t quia contra conscientiā ec-
clesie ꝓcessioni se imiscuit. possessa est
t publice furiebat.Quo viso sacerdos
eiusdem eccie de altari sindonez tulit.
eamq; cooperuit.sed t hunc sacerdotē
repente diabolus simul inuasit. Et qa
vltra vires voluit quicq; ꝑsumere.com
pulsus est in sua vexatione cognoscere
quis esset. Hec greg. De secūdo vt nul
lus de officio exorcistatus sanctū ordi
nem concernens locum faciat. Refert
nider se vidisse in conuentu colonien si
fratrem verbis satis locosum:sed i gra
tia expellendi demones famosuz. Hic
cum in terminis conuentus colonien
sis demonē in obsesso corpore artaret.
Jam demon petiuit a fratre locum re-
cedendi.quo gauisus frater ait in loco
In cloacam meā vadas. Exijt igit de-
mon nocte cum frater ventrē purgare
velit.demon eum tam dure torsit pro-
pe cloacam vt vitam cum difficultate
saluaret.Sed t hoc ꝑcipue cauendus
vt obsessi etiam per maleficas ad presi
dia maleficarū non ducātur.vnde t de
ꝑfata femina Greg.infert. Cuz inquit
ꝓpinqui eam carnaliter amantes. atq;
amando psequentes ad obtinendū sa-
lutis remediū maleficis tradidisset t p
eas ad fluuiū ducta t in aquam mersa
multis incantationibus agitata fuisz
dum vnus demon expelli debuit legio
subintrauit. t eoz distinctis vocib⁹ iam
clamore cepit. vnde consanguinei tan-
dem confitentes t de hoc dolentes eaz
ꝑsentarunt sancto episcopo fortunato.
q diuturnis orationibus t ieiunijs eū
ex integro sanauit. Sed quia dictū est
debere exorcistas cauere ne superstitio
sum vel suspectū aliquid de maleficio
adiciant. Dubitare exorcista posset an
certas herbas t petras etiam nō bene-
dictas adhibere posset. Rñsio. Si bñ
dicte sunt herbe tanto melius si vo nō
vt herba quedā que al's noiat fuga de
monis vel etiā naturas lapidū si quis

adhibeat non erit superstitiosum dūm modo credat q̄ nō directe de sui natura demones ꝓpellant. q; tūc incideret in errorem q̄ simili modo alijs herbis aut verbis possent cogi vt error nigromanticorū fatet. putantes se efficere p naturales et indītas taliū vtutes. Vñ sanct⁹ Tho. in. iiij. di. vij. arti. vlt. Non est inquit credendū aliquib⁹ virtutib⁹ corpalibus demones subiacere. et ideo non cogunt̄ invocatōnib⁹ et factis quibusdam maleficis nisi inq̄tuz p hoc fedus cum eis iniūr. Sm qō dicit Esaie xviij. Percussim⁹ fedus cū morte et cū inferno fecim⁹ pactū. Et illud Job. xl. Nūquid extrahere poteris leviathan hamo: et sequentia verba sic finaliter exponit sup Job dicens. Si qs recte cōsideret omia premissa videbit ptinere ad p̄sum ptionē nigromanticoꝝ ꝓfutandis qui nitunt̄ cum demonib⁹ pactuz inire ac eos sibi inūcere vel q̄litercūq̄ ꝓstringere. Ostenso ergo q̄ hō nō pōt sua virtute dyabolū superare: cōcludit dicens. Pone sup eum manū tuaz sub audi si potes. q. d. nullo modo tua virtute potes. superat tū virtute divina. vñ subdit. memento belli quo. s. ego pugno ꝓtra eum. et pōt dici q̄ ponit p̄s p futuro. sc̄z pugnabo in cruce vbi capiet leviathan p hamū sc̄z p divinitatez occultatam sub esca humanitatis estimās salvatorem purū hoiem. Vñ etiā postea xlj. dicit. Non est ptās sup terrā q̄ el pōt ꝓparari. p hoc inquit signat q̄ nulla virtus corporalis potest adequari potestati demonis q̄ est potestas pure spiritualis. Hec de Tho. Sed q; indirecte a demone obsessus potest virtute melodie vt saul q̄ cytharaz david. vel herbe vel corpalis rei alteri⁹ sibi a naturali proprietate in exīte relevari. Ideo applicari p̄sit q̄ quidē posse fieri auctatibus et rōnib⁹ deducit. Nam. xxvj. q. vij. demoniū sustinenti dicit. licet petras vel herbas habere sine incantatōne. et sūt Hieronymi verba. Item magr̄ in histo. tractās illud Thobie. vj. vbi Raphael ait Thobie. Cordis particulaz. s. de pisce quaz cepisti si sup carbones ponas fum⁹ eius exterret oēm genus demoniorum sive a viro sive a mulliere: ita vt vltra nō accedat ad eos dicit. Nec sup hoc mirari debem⁹ cū fum⁹ cuiusdā arboris aduste eandem vim habere videat̄ q̄tus etiam spūalem in se' cōtineat sensum scilicet de fumo spūalis orationis. Idem ibidem Albert⁹ sup Lu. ix. et Nico. de lira. j. Reg. xvj. immo. et paulus burdegalen. sup. j. Reg. xvj. hāc ꝓclusionem tenet q̄ non solum concedendū videt̄ q̄ per aliqua sensibilia possūt afflicti a demonib⁹ relevari. sed etiaz per sensibilia aliq̄ possint totaliter liberari ꝑ hoc intellige q̄n nō attrociter afflīgūtur. et ꝓbat per rōnem. Nam cū demones nō possint materiaz corpalem sm suā voluntatē transmutare: sed debita actiua debitis passivis cōiungendo vt Nicola⁹ dicit. Eadem rōne p aliquam rem sensibilē pōt dispositio causari in corpe humano: p quā fit aptū ad suscipiendū actōnez demonis. verbi gratia. Maz mania est maxime dispositiua ad alienatōez mentis sm medicos. et p cōsequens ad suscipiendū afflictōnez demoniacā. q̄ quidem demoniaca passio vbi penit⁹ curat̄ penit⁹ afflictio demonis actiua recedente passiua in possesso recederet. Item posset dici de lecore piscis. Idez de melodia david ratione cui⁹ licet primo refocillaret̄ saul et levius haberet. tū totaliter expulsus fuit p ipsaz. vt dicit lra. Recedebat ab eo spiritus malign⁹. Nec ꝓsonū est litere dicere q̄ hoc fiebat ex merito David seu p orōnes ei⁹. q; nō est verisimile q̄ hoc scriptura taceret cuz esset in laude eius notabiliter dictum. hec de paulo p̄fato Licet nos posuerim⁹ supra in qōne. v.

prime partis. q̄ qz pfigurabat virt⁹ cru
cis p expansionē venaꝝ corpis christi:
ideo liberabat saul. ꝛ plura ibi etiā cō
tinent que pūti speculatōi seruire pos
sunt. tm̄ ꝯcludam⁹ q̄ rerū sensibiliū ap
plicatio in exorcismis licitis nō est su
perstitiosum. iam autem expedit de ip
sis exorcismis aliq̄ dicere.

Remedia per licitos exorcis mos ecclesie contra quascun qz infirmitates a maleficis illa tas et de modo exorcizandi ma leficiatos.

Capitulum sextum.

Dia vt in superi oꝛib⁹ tactū est malefice omne gen⁹ infirmitatis corpalis in ferre pūt quare ꝛ sub generali regŀa cō cludere oportet q̄ quicq̄d remedij in ꝟ bis vel operib⁹. aliis infirmitatibus su pra notatis applicari pōt. hoc etiam q̄ buscunq̄ aliis infirmitatib⁹ in p̄cedentibus nō expressis vt vbi epilentia aut lepra esset inflicta ꝓuenire pōt. Et qz inꝛ remedia perboꝝ exorcismi liciti cōputant. de ipso etiaz sepe mentio tanq̄ de quodā generali remedio habita ē tria principaliter de ipso sunt practicanda. Primo an nō habens exorcistatus or dinem vt laicus vel secularis persona valeat licite demones aut eius maleficia exorcizare vbi tres alie annectunt. qualiter vicz sunt liciti. et de septē conditionibus que requirunt ad carmina ꝛ ad bñdictōnes vt q̄s valeat secum ta lia deferre. ꝛ tertio q̄liter moꝛb⁹ sit exorcizandus ꝛ demon ꝓiurādus. Scōm principale q̄d agendū vbi gŕa sanitatꝫ p exorcismos nō obtinet. ꝛ tercio q̄ ad remedia nō iam verboꝝ sed operū. cuz solutionib⁹ certoꝝ argumentoꝝuz. Ad primū est doctoris Tho. in. iiij. di. xxiij nia. In ordine inquit exorcistat⁹ et in alijs minoꝛib⁹ oꝛdinibus oīb⁹ cū cō ferunt recipit potestas. vt q̄s ℣ vel illō ex officio facē possit. puta exorcizare. et idem a nō hñtib⁹ oꝛdinē licite fieri pōt q̄uis illi hoc nō hēant ex officio. sicut in domo nō ꝓsecreta pōt dici missa q̄uis ꝓsecratio ecclie ad hoc oꝛdinet vt ea missa dicat. sed ℣ tunc magis pertinet ad gŕam gratis datam q̄ ad gŕam sacramenti. Ex quibus verbis dici po test. q̄ licet ad liberatōez maleficiati bo num est ꝯcurrere exorcistā hñs ptātez exorcizandi moꝛbos maleficiales tam etiam interdū deuote p̄sone absq̄ exor cismis vel cum ipsis fugare pūt hmōi moꝛbos. Nam ferē de quadaz virgine paupcula ꝛ iō plurimū deuota cuius dū amic⁹ in pede maxie p maleficiū le sus fuerat q̄ iudicio medicorū pa tuit. eo etiaz qz nullis medicaminib⁹ sanari poterat. contigit vt virgo infirmū visi taret qui et statim ab ea petiuit vt ped benedictōez aliquā applicaret. Annu it illa ꝛ silenter tm̄modo oꝛatione dñi cam ꝛ apl̄oꝝ simbolum cū geminatis viuifice crucis signis applicuit. Tunc statim infirm⁹ curatuz se sentiens. scire voluit in remediū futuroꝝ q̄d carmi nationis vgo applicasset. Que rñdit. vos debili fide diuinis ꝛ approbatis exerci cijs ecclesie non inheretis. et carmina ac remedia ꝓhibita. crebꝛo vestris in firmitatibus applicatis. idcirco raro in coꝛpoꝛe curamini qz̄ in aīa lediminī Sz si in oꝛationū ꝛ signoꝝ licitoꝝ effi cacīā sparetis. facillime sepe curaremi ni. nihil enim vob applicui nisi dñicaz oꝛationem ꝛ apl̄oꝝ simbolū ꝛ iaz sana tus estis. gratia hui⁹ exempli queritur an non alie bñdictōnes ꝛ carminatio nes seu etiā cōiuratōnes p exorcismos habeāt efficacīā cū ℣ videant reꝓbari Respondet q̄ hec virgo non reꝓba uit nisi illicita carmina cum illicitꝫ cō iuratōib⁹ ꝛ exorcismis. Pro cuius in-

tellectu considerare oportet vñ hmõi habuerũt origine et quõ ad abusũ deuenerũt. Nam principiũ hor fuit sanctissimũ: sed sicut omnia demonis instinctu depranant mediãtibus demonibus et malis hominibus: ita et diuina nomina. Apostoli eñ et sancti viri ẽm illud Marci. vltimo. In nõie meo demonia ejicient infirmos visitarunt. et oratõnes sup eos p sacra verba fuderunt. deinde successu tempis sacerdotes deuoti similia ritu pegert. propter qõ deuotissime orationes et sancti exorcismi reperiuntur in antiquis hodie ecclesijs ad omia que homines facere vel pati poterant p deuotos viros applicati olim sine omi superstitione. sicut etiã hodie literati et sacre thologie doctores reperiunt qui infirmos visitantes similia ẽba egrotis applicãt et non solũz demoniacis. Sed heu superstitiosi hoies a se multa vana et illicita adistar hor inuenerũt quib9 hodie vtunt circa infirmos et iumenta. nec cler9 amplius ex sua desidia licitis vtit verbis visitãdo infirmos. xpter qõ Guil. dictus durandi glosator Raymũdi dicit q talia ꝓfata sacerdos religiosus aut discretus. aut etiã laycus vir sive mulier excellentis vite. ꝓbate discretionis facere põt. fusa oratõne licita sup infirmũ nõ sup pomũ aut sup cingulũ et similia: ꝛ sup infirmantes. iuxta illud euangeliste. sup egros man9 imponẽt ꝛc. nec sũt hmõi psone. phibende a talib9 nisi forte timeat q ad exemplũ illor indiscreti et superstitiosi alij carminationis sibi vsurpent abusum tuentes se exemplo illor. hi ergo superstitiosi carminatores repbendunt a ꝓdicta virgine et dixit illos habere debilem fidem: imo malaz qui tales ꝓsulerũt. Iterũ aũt gra hui9 declaratõnis querit quib9 verbis carmina et benedictões censent licite vel superstitiose. et de mõ quo debent applicari. et an demon sit ꝓiurandus et morbus exorcisandus. Ad primũ q qz hoc dicit licitũ in cultu xpiane religiõis qõ nõ est superstitiosum. et superstitiosuz dicit vt notat ex glosa sup illo ad Colo. ij. q̃ sunt rationem habentia in superstitione qõ supra modum religionis seruat. vnde ibi dicit superstitio est religio supra modũ seruata. i. religio modis vel circumstãtijs malis et defectuosis practicticata. Etiã superstitiosuz est quicquid traditõne hũana nomẽ religionis vsurpat absq superioris auctẽ vt hymnos iungere admissas defunctor ꝓfatõem interrumpe simbolũ in missa cantãdũ abbreuiare. aut in organis et nõ in choro decantare. in missa respondentes nõ habere. et his similia. Sed ad ꝓpositũz nostrũ modo qñ fit aliqõ opus ex vtute religionis xpiane vt vbi ꝙs vellet infirmo subuenire p aliquã oratõnez vel benedictões p verba sacra de qua materia nũc intendim9 talis habet ꝓsiderare septem ꝓditões. q̃ si reperiunt talis benedictio censet licita. et si fiat per modũ admiratõis p vtutẽ diuini nois et p virtutẽ operũ xpi. q̃ ex sua natiuitate passione ꝓciosa morte ꝛc. innotuert q̃ etiã dyabol9 victor et electus fuit. dicentur ille benedictões carmia et exorcismi liciti et hi q̃ practicãt põt dici exorciste aut incãtatores liciti. Jux ysid. viij. etbi. Incantatores dicunt q̃ artem aliquã ẽbis pagunt. Est prima ꝓditio cõsiderãda vt ex doctrina sci Tho. scõa scõe. q. xciij. elicit et verba nõ cõtineant aliq̃d qõ ptineat ad inuocatões demonũ expressam vel tacitã. q̃d sit expressa patet. q̃d tacita hoc ꝓsideratur ex intentione et ex ope. Intentõe vt vbi operans nõ curat sive a deo sive a diabolo hẽat in suo ope intentũ. dũmõ finẽ optatuz cõsequat ope. vt vbi op9 qõ facit nõ bz aliquã ꝓportionẽ ex natura ad ꝓducendũ talẽ effectũ ó q̃ ñ solũ medici et astro-

logi immo t theologi hñt indicare per quem modum nigromantici faciunt imagines anulos t lapides artificiales q̄ vtiq̄ nullaz hñt naturalem inclinationem ad effectus quos ipi expectant sepissime: vñ t in eoz opibus dyabolus se habet immiscere. Scōo cōsiderandū est ne benedictōes seu carmina ꝓtineant aliq̄ nomina ignota: quia fm Crisosto. talia metuenda sunt ne i eis aliq̄d superstitionis lateat. Tercio ne materia verboz aliq̄d falsitatis ꝓtineat: quia sic eius effectus non posset expectari a deo cū ipe nō sit testz falsitatz sic em̄ quedā vetule in suis carminib⁹ vtunt rigmatizādo: beata virgo iordanem transiuit t tunc sanctus stephan⁹ ei obuiauit: eaz interrogauit t multas alias fatuitates. Quarto ne ibi continuant vana t caracteres inscripti ꝑ signū crucis: vñ bzeuia que portant a soldatis reꝑhendunt. Quinto ne spes habeat in modo scribendi aut ligandi aut in quacūq̄ hmōi vanitate q̄ ad diuinam reuerentiā non ꝓtineant: q̄ alias omnino iudicabit superstitiosum. Sexto vt in alligatōe ꝓlatione diuiorum verboz̄ vel scripture sacre respectus solum habeat ad ipa sacra verba t ad intellectū eoz t ad dei reuerentiā seu ad virtutem diuinā a qua expetat effectus: vel ad sanctoz reliquias a q̄bus etiam prefata expectant secundario licet a deo ꝓncipaliter. Septimo vt cōmittat effectus qui expectat diuini voluntati qui scit vtruz sanitas vel tribulatio plus ꝓsit inuocanti vel mīn⁹ vel an obsit: t hanc conditionez ponit Tho. in ꝑma ꝑe. in materia de gratia t distin. xv. in. iiij. Vñ concludamus q̄ si nulla dictarū conditionū opus infecerit illud erit licitū. Probat Tho. sup illud Marc. vltimo. Signa eos q̄ crediderit: t post. In nomine meo demonia eiicient ꝛc. serpētes tollent: ex quo elicit q̄ ꝑdictis seruetis conditionib⁹ p diuina verba licitū est arcere serpentes. Item ꝓbat ꝑmissa vlterius. Non minoris sanctitatis sūt verba dei q̄ sancti reliquie: dicente Augustino. Nō est minus verbū dei q̄ corpus xp̄i: sed fm omnes licet reliquias sanctoz̄ secum reuerenter portare: ergo qualtercunq̄ nomen dei inuocetur rite p oratiōnē dñicam: per salutatōem angelicaz per eius natiuitatem: passionē: per q̄ q̄ vulnera: per septem verba que ꝓtulit in cruce: per titulum triūphalē: per clauos: t alioz armoz militie xp̄i: cōtra diabolū t eius opera omnino erūt licita t spes potest haberi in eis cōmittendo effectum diuine voluntati. Et ꝟ quod dictū est de coarratione serpentum idem intellige de alijs animalib⁹ q̄ solus respectus habet ad sacra verba t ad diuinā virtutem de ipis tamen caute est agendū in incantationib⁹: q̄ vt dicit doctor. Tales incantatores sepe habent illicitas obseruantias t per demones sortiunt effectū p̄cipue i serpentibus: quia serpens fuit ꝓmū demonis instrumentū ad hominē decipiendum. Nā in ciuitate Salczburgen si quidam incantator erat: hic quadaz die ad spectaculū alioz cunctos serpētes ad quandā foueā incantare voluit t interimere ex spacio vt fertur vnius miliaris: cōgregatis ergo vndiq̄ serpētib⁹ dū ipe supra foueā staret: nouissime quidaz ingens t horribilis serpēs foueā intrare difficultabat: t sepe quasi ipm abscedere ꝓmitteret t libere serpere quovellet motibus innuebat. Sz cū ille ab incantatōe eius desistere nolebat alijs omnibus in fouea interemptis: q̄ statim ibi moriebant: t necesse erat vt t ille horribilis intraret: stans serpens ex opposito incātatoris supra foueā saltū fec̄ t in ipm incātatorē irruit t vētrē eius vt cingulū stringēs ipm

incantatorem secū in foueam traxit et interemit. Qua re perpendit nō nisi ꝓ vtilitate ad fugandum videlicz ab hoīm inhabitatōibus talia sunt vtute diuina practicāda: z cū dei timore z reuerentia. Quo ad scōm videlicet qūo sunt hmōi exorcismi: vel carmina deferenda z ad colla suspendenda vel in vestimentis insuenda. Videt autē ꝙ talia sint illicita. Nam Aug⁹. ij. de doc. xp̄iana. Ad superstitionē ptinēt mille magicarū artiū z ligaturez remedia q̄ medicox quoq; disciplina condemnat siue in p̄cantationibus siue in q̄busdā notis quas caracteres vocāt: siue in q̄busdam rebus suspendendis atq; insignādis. Itē Crisō. sup matthēū Quidam aliquā ꝓtem euāgelij scriptaz circa colluz portant sed nonne quotidie euangelium in ecclesia legit z auditur ab oibus: cui ergo in auribus euangelia posita nihil ꝓsunt: qūo eū p̄nt circa collū suspensa saluare. Deinde vbi est virtus euangelij in figuris litterarum: an in intellectu sensuū: si in figuris bñ circa collū suspendis si in intellectu: ergo melius in corda posita ꝓsunt q̄ circa colla suspensa. Sed hic est rūsio doctox p̄cipue scti Tho. vbi supza ar. iiij vbi q̄rit an suspēdere diuina verba ad collū sit illicitū: ꝙ in oibus incātationibus vel scripturis suspēsis duo cauenda videt. Primo q̄dē q̄d sit qō scribit vtrū sit ad inuocatōes demonū pertinēs manifeste tunc nō solū superstitiosum immo illicitū z apostasia a fide iudicat vt supza tactū fuit sepe. Silr etiā cauendū ne contineat ignota noiaz. accipe conditōes supza positas: z tunc sicut licitū est hmōi super ifirmos oze proferre: ita licitū est illa secum deferre. Prefati aūt doctores respectum habent z damnant cū quis ad figuras et litteras scriptas maiorē haberet aduertentiā z respectum q̄ ad intellectū verbox. Et si dicatur ꝙ laicus non intelligens verba non potest habere respectū ad intellectū eox respondetur. habeat respectum ad virtutem diuinā: z illam cōmittat diuine voluntati vt faciet q̄quid placitum fuerit sue pietati. Quo ad terciū an simul demon sit coniurādus z morbus exorcizandus vel econuerso: aut vnū sine altero. Responsio Hic plura sunt aduertēda. Primo an demon semper sit quando maleficiat⁹ affligit. Secundo cuiusmodi res p̄nt exorcizari aut adiurari. Tercio de modo exorcizandi. Ad primum cum iuxta Damas. demon ibi est vbi operat: videtur ꝙ maleficiato semper p̄sens sit cum eum affligat. Item in legēda beati Bartholomei: tunc videtur sanare demon quando cessat a lesione. Responsio ꝙ demon p̄sens sit maleficiato z afflicto: hoc potest intelligi dupliciter: vel quo ad suū esse: vel quo ad suum effectum. Primo modo p̄sens est in principio dum maleficiuz intromittit. Secundo modo per se non dicit p̄ns in suo effectu sicut etiā cum doctozes q̄runt an diabolus cū qualibet culpa mortali hominē substātialiter inhabitat: dicūt ꝙ non per se ꝫ per suū effectū sicut dōs inhabitare dicit seruuz q̄tum ad suū dominium aliud tamen de obsessis. Quo ad secundū cuiusmodi res possunt exorcizari. Notandū est sup doctoris Thome in. iiij. dist. vj. sententiā vbi dic: ꝙ q: ꝓpter peccatū hois diabolus accipit potestatē in hominē z in omnia q̄ in vsum hois veniunt in ipsius nocumentū. Et cum etiā nulla cōueniētia ē xp̄i ad belial. Jō quādocūq; aliq̄d sanctificandū ē ad cultū diuinū ꝓus exorcizat vt liberatū a ptāte diabolt qua illud in nocumentum hominis assumere poterat deo consecretur. Et hoc patet in benedictione aque in cōsecratōe templi z in oibus hmōi

Nō cū ꝓma sanctificatio qua hō deo consecrat̄ sit in baptismo oportet q̄ etiam hō ꝓius exorcizet̄ q̄ baptiset̄: multo fortiori rōne q̄ alie res: q̄ in ipo homine ē causa quare diabol⁹ ptātē accepit in alia q̄ sunt ꝓpter hoiem scz pctm̄ originale vel actuale: ⁊ hec significant ea q̄ in exorcismo dicunt vt cū ōr:: recede ab eo sathana ⁊ hmōi: ⁊ fit̄ ea q̄ ibi fiunt. Ad ꝓpositū ergo cum querit̄ an morb⁹ sit exorcizand⁹ ⁊ demō adiurād⁹ ⁊ qd illoꝝ ꝓmo. Rndet̄ morb⁹ nō exorcizat̄: ꝛ ipe hō morbat⁹ ⁊ maleficiatus sic in puero nō exorcizat̄ infectio fomitis ꝛ puer infectus. Itē sic ꝓius puer exorcizat̄ ⁊ post diabol⁹ adiurat̄ vt recedat ita maleficiat⁹ ꝑus exorcizatur ⁊ post diabolo ⁊ eius facture imperat vt recedat. Itē sic sal ⁊ aqua exorcizant̄: ita maleficiato oīa q̄ in ipius vsū cōuerti possunt vt cibaria ⁊ potagia exorcizare ⁊ benedicere plurimū expedit Itē licet ritus exorcismi tenet in baptismandis vt fiat exufflatio versus occidētalem ptez ⁊ abrenūciatio. Scdo manuū ad celū erectio cū sacra fidei cōfessione: ⁊ ꝓfessione xp̄iane religionis: et tercio oratio bñdictio ⁊ man⁹ impositio: ⁊ q̄rto denudatio ⁊ oleo sctō vnctio exposť baptismū cōmunio ⁊ candidio re vestis induitio: tñ nō est necesse vt h̄ circa maleficiatū exorcizandū fiant: ꝛ q̄ ꝓmo pure ⁊ debite sit cōfessus cādelam accensā si ꝑt teneat ⁊ sacrā cōionē recipiat: ⁊ loco vestis candide candela benedicta in lōgitudine corpis christi aut ligni crucis nudo corpe circūligatus maneat. Dici ergo potest. Exorciso te petrū aut barbarā infirmā: sed sacro fonte baptismat̄ regeneratā: ꝑ deū viuū ✠ per deū verū ✠ per deum sanctum ✠ per deum qui te suo pcioso sanguine redemit vt fias homo exorcizatus: vt effugiat atq̄ discedat a te omnis fantasia ⁊ nequitia diabolice fraudis: omnisq̄ spiritus immūdus admiratus per eū qui venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ seculuz per ignem Amen. Oremus. Deus misericordie deus clemēs qui ſm multitudinē miserationuz tuarū q̄s diligis corripis et q̄s recipis pie ad emendatōez coerces te inuocamus dñe vt famulo qui i corpore patit membroꝝ debilitatē gratiā tuā ſcōferre dignerꝛ vt q̄cq̄d frena fragilitate corruptū q̄cq̄d diabolica fraude violatū ēvnitati corpis ecclie mēbꝝ redēptōis ānecte: miserere dñe gemitum: miserere lacrimarum eius et non habentem fiduciam nisi in misericordia tua ad tue sacramentū reconciliationis admitte: per xp̄m dominū nostrum Amen. Ergo maledicte diabole recognosce sententiam tuam: da honorem deo viuo et vero: da honorem domino ihesu christo vt recedas ab h̄ famulo cum tua factura quem dominus noster ihesus christus suo pcioso sanguine redemit: demū secundo ⁊ tercio iterum exorcizet vt supra cū orationibus. Oremus. Deus qui facture tue semper pie dominaris affectu inclina aurem tuam supplicationibus nostris et famulo tuo ex aduersa valitudine corpis laborantem placatus respice et visita et salutari tuo et celestis gratie presta eis medicinam per xp̄m dominum nostrum Amen. Ergo maledicte diabole ⁊c. vt supra. Pro tercio exorcismo oratio. Deus infirmitatis humane singulare presidium auxiliū tui super infirmum nostrum ostende virtutem vt ope misericordie tue adiutus vel adiuta: ecclesie tue sancte incolumis representari mereatur. per xp̄m dominuz nostrum Amen. ⁊ semper aspergat cum aqua benedicta. Et nota q̄ hic modus prescribitur non q̄ omnino ita fieri debeat aut q̄ alij exorcismi nō sint maioris efficatie ꝛ vt mod⁹

exorcizandi ⁊ adiurandi habeatur. In antiquis eñ hiſtoꝛijs ⁊ eccleſiarum libꝛis interdum deuotiones ⁊ efficationes exoꝛciſmi reperiunt: ꝫ qꝛ in oibus dei reuerentia ſit ꝓponenda: agat ſm hoc vnuſq̃ſq; ꝯtū expediēs fuerit concluſiue ex premiſſis concludēdo ꝓpter ſimplices. Sit modus iſte exorcizandi maleficiatū vt primo purā faciat ꝓfeſſionem. Juxta ca. alꝯ. ſepe. ſi per ſoꝛtiarias. Demū fiat diligens inq̃ſitio p̃ ſingulos angulos ⁊ in lectiſternijs culcitris ⁊ ſub limite oſtij ſi forꝛaſſis inſtrumenta maleficij caute poſſent inueniri inuenta etiaꝫ ſtatim ſunt ad ignem ꝓjcienda: expediret etiā vt cuncta renouarent in lectiſternijs ⁊ indumētis habitatōem etiā ⁊ domū mutaret. In caſu vero q̃ nil inuentū fuerit tūc exoꝛcizandus ſi ꝑt eccleſiā intrabit mane ⁊ ꝯto dies ſanctioꝛes: vt feſta beate v̄ginis aut vigilie exiſtūt tantomelius ſacerdos etiā confeſſus ⁊ in bono ſtatu amplius ꝓficiet: teneat itaq; exoꝛcizandus candelam in manu benedictā melius quo poterit ſedendo aut genua flectendo: ⁊ q̃ aſſunt deuotas oꝛōnes p̃ eius liberatione fundant. Et incipiat letaniam inchoando. ☞diutoꝛium noſtrū in nomine dñi: ⁊ habeat rñdentes aſpergat ipm aqua benedicta: ⁊ ſtola circūdabit collū ⁊ ſubinferat pſalmū. Deus in adiutoꝛiū: ⁊ pſequat letaniā vt moꝛis eſt ſup infirmos dicendo ad inuocationem ſanctoꝝ oꝛa p̃ eo vl̄ oꝛate: ⁊ ꝓpitius eſto: libera eū dñe: ſingula pſequendo vſq; in finem vbi oꝛationes ſunt dicende: tūc loco oꝛōnum incipiat exoꝛciſmū ⁊ continuabit modo ꝑſcripto vel alio melioꝛi vt ſibi videbitur. Poſſent etiā hmōi exoꝛciſmi cōtinuari ad minus ter in ſeptimana vt ſic multiplicatis interceſſoꝛibus gꝛa obtineat ſanitatis. Verū poſt omnia communicandus ē euchariſtie ſacramēto licet q̃dā ante exoꝛciſmū ꝫ faciendum putāt: ⁊ in ꝓfeſſione attendat confeſſoꝛ ſi aliquo vinculo excōicatōis eſſet innodatus: vel ſi vnq̃ temere innodatus abſolutionē a ſuo iudice nō recepiſſet tūc eñ licet ad cautelā eū abſoluat: tñ reddita ſoſpitate a ſuo iudice q̃ eū liga uerat querat. Attendendū q̃ vbi exoꝛciſta nō habet oꝛdinē exoꝛciſtatus tūc ꝓcedere ꝑt p oꝛōnes: ⁊ ſi legere nouit ſcripturas legat euangelia quattuoꝛ p̃ma euāgeliſtarū. Jtē euangeliū. Miſſus eſt angelus. Et paſſionē dñi: q̃ oia magnā habent virtutē ad expulſiones operū diaboli. Jtem euangeliū ſancti Johannis. In p̃ncipio erat verbum. ſcribat ⁊ ad collū infirmi ſuſpendatur ⁊ ſic gratia ſanitatis a deo expectetur. Verum ſi q̃s q̃ereret de dꝛa inter aq̃ benedicte aſperſionē ⁊ exoꝛciſmū cum vtrūq; in effectu cōtra demonis moleſtiaꝫ oꝛdinat. Rñdit ſanctus Tho. vbi ſupꝛa di. vj. diabolus impugnat nos ab exterioꝛi ⁊ interioꝛi. Aqua ergo benedicta oꝛdinatur cōtra impugnationem diaboli que eſt ab exterioꝛi. Sz exoꝛciſmus contra impugnatiōem diaboli q̃ eſt ab interioꝛi: vñ illi contra q̃s datur dicunt energumini ab en qō eſt intra ⁊ geron laboꝛ q̃ſi intus laboꝛātes. In maleficiato ergo exoꝛcizando vtrūq; adhibeat cū vtrobiq; moleſtent. Verū q̃ ad ſcēm p̃ncipale q̃d agendum vbi gꝛa ſanitatis p̃ exoꝛciſmos nō obtinet Rñſio: licz ſex ex cauſis ꝫ fieri poſſit: ē tñ vna ſeptima ſup quā iudicium nr̄m ſuſpēdit. Nā q̃ aliq̃s nō liberat, aut ꝫ ē ꝓp̃ puitatē fidei circūſtātiū aut ipm egrotū offerentiū. Aut ꝓpter pctā maleficiū ſuſtinētiū: aut ꝓp̃ accōmoda remedia adhibere negligētiū: aut ꝓp̃ exoꝛciſte aliq̃ in fide vicīū: aut ꝓp̃ reuerētiā ꝫ tutū in alio exñtiū: aut ꝓp̃ purgatōes vl̄ meritū maleficū patiētium De p̃mis q̃tuoꝛ docet euāgelica ꝫitas Math. vij. ⁊ Mar. ix. In p̃ris vnice ſi lij ſuſi lunatici ⁊ diſcipuloꝝ xp̃i p̃ſentia

Primo em̄ offerens & turba fide carebat: vñ pater cū lachrymis orauit. Credo dñe adiuua incredulitatem meam & ad turbā ibs ait. O generatio incredula & puersa quousq; ero vobiscum. De scdo videlicet de sustinente demonem: ibs increpabat eum sc̄z filiū: q; vt beatus Hiero. ibi dicit ꝓpter peccata sua a demone fuerat oppressus. De tercio de neglectu debitoꝝ remediorꝝ ptz quia non fuerūt p̄sentes boni & pfecti viri. Vnde Criso. ibi dicit. Columne fidei videlicet petrus iacobus & iohānes non aderant sic in transfiguratiōe xp̄i p̄sentes erant. Nec oratio & ieiunium aderant. Sine q̄bus xp̄s ait: hoc genꝰ demoniorum non ejcit. Vnde Origenes ibi dicit. Si aliqñ oportuerit circa curationem aliquid patientiū remanere non admiremur: neq; interrogem⁹ neq; loquamur quasi audienti spiritui mundo: ꝛ abigamus ieiunijs & orationibus nr̄is spūs malignos. Et glosa dicit. Hoc genus demonij. i. ista carnalium voluptatū mutabilitatis ad quam sc̄z spiritus ille inclinabat non vincitur nisi spiritus oratione confirmet & caro per ieiuniū maceret. De quarto exorciste vicio p̄sertim in fide: ptz ibidem de xp̄i discipulis pūtibus. Vñ postea secreto discipuli querentes causam sue impotentie. Rādit ꝓpter incredulitatem vestrā. Amen dico vobis si habueritis fidem sic granum sinapis dicetis monti huic tolle te &c̄. Vbi Hilarius. Crediderūt q̄dem apli: ꝛ nondū erant perfecti in fide. Nam dño in monte mutāte cū alijs trib⁹: & illis cū turba residentibus q̄dā tepor eorum fidem relaxauerat. De q̄nto ptz in vitaspatrū: vbi legim⁹ aliqñ obsessos nō liberatos p̄ sanctum Anthoniū: ꝛ p̄ eius discipulū Paulū fuisse liberatos. De sexto patuit supra q; nō semp cū q̄s liberat a culpa liberat a pena: ꝛ remanet interdū pena in vindictā & satisfactōem p̄cedentis delicti. Et adhuc aliud remediū de q̄ fert q; plures fuerint liberati vicz q; maleficiati de nouo fuerūt baptisati licet sub conditōe super q̄ vt p̄missi nil determinare audemus. Veriss̄imuz tñ existit q; cū debite quis ante baptismū nō fuit exorcisatus vtiq; diuina p̄missione diabol⁹ semp maiorē recipit in talē potestatē: ptz ex p̄missis nec ambiguū est quin pluries negligētie sine a sacerdotibus nō bene dispositis vbi iā quartū impedimentū p̄notatū tangit videlicz exorciste vicia cōmittunt: sive a vetule tp̄e necessitatis debitū modum baptisandi non seruant. Nec tñ asserere volo q̄n sacramēta a malis cōferri possint: & q; immo q̄tūcunq; malus baptisat & cōficit dūmodo debite sub debita forma verboꝝ materia in intentiōe baptisat ordinatus & conficere intēdat sic a sili in exorcizando rite p̄cedat: non suffusus aut violentus: vñ & sine actuali vel habituali intentōe & vtinā nō cessitando: & verba necessaria obmittendo: hmōi sacris officijs se immisceant. Reuera sicut ad cōficiendum quattuor essentialia deseruiūt: ꝛ materia forma intentio ordo: modis tñ p̄actis & vbi vnū defuerit nec conficere poterit: ita circa exorcismos suo modo asserere oportet. Nec obiectio valet q; sine exorcismis in p̄mitiua ecclesia baptisabant aut etiā q; nūc caractarem baptis malē sine eo valeat baptisatus recipere. Quia sic Gregorius inuanū exorcismos instituisset & ecclesia in suis cerimonijs poti⁹ erraret. Quare nec ausus sum olim reprehendere q; maleficiatos sub conditōe vellent rebaptisare & neglecta forte assis recuperare. Ferē etiam de illis q; nocturno tp̄e in somnis p̄ alta edificia sine lesione solent incedere: quod vtiq; opus esse maligni spiritus tales sic deferētes plures asserūt

bi cū rebaptisant meli⁹ habere noscūtur: ⁊ mirū q̄ vbi noibus ꝓpijs annuunt subito ad terrā collidunt: ac si fortassis illud nomē non debite in baptismo fuerit impositū. Expedit lectorem esse attentū sup̄ sex illa impedimenta: licet eñ sup̄ energuminos aut possessos ⁊ nō super maleficiatos sonant: tñ quia equa virtus vtrobiq̄ requirit diuina: imo dici potest q̄ maioris sit difficultatis maleficiatū curare q̄ energuminū aut possessum: ideo illa impedimenta si ibi possunt habere locum ⁊ a fortiori sup̄ maleficiatos quod tali ratione ꝓbat. Nā vt supra patuit capitulo decimo: aliqui possident interdū ꝓ nullo ꝓprio delicto ꝛ ꝓ leui alieno ⁊ variis aliis de causis. in maleficio aūt q̄ndo adulti maleficiunt vt plurimū eis contingit quia in anime necationē grauissime a demone ab intus possident. Vnde duplex labor circa maleficiatos vbi simplex circa possessos ab extra: requirit de hac grauissima possessione. Cassianus colla. abba. sereni dicit. Illi sunt veri miseri ac miserabiles iudicādi qui cum se vniuersis criminib⁹ flagitijsq̄ contaminant non solum nullum in eis verisimiliter signū diaboli ce suppletionis ostenditur: sed nec aliqua quidem operibus eorū condigna tentatio: nec vllum flagellū correptionis infertur. Non enim merentur celerem temporis istius expeditamq̄ medicinam: quor duritia ⁊ impenitens cor penā vite p̄sentis excedens thesaurizant sibiipis iram ⁊ indignatōem in die ire ⁊ reuelatiōis iusti iudicij dei in quo vermis eor non extinguet. Et iterum idem Cassianus comparando corporalē possessionē ad animē p̄ peccatū: paulo ante dicit. Multo grauiꝰ inq̄t constat illos vehementiusq̄ vexari: q̄ cuz corpaliter ab ipis affligi minime videant: animo tñ ꝓnitosius possident eor scz vicijs ⁊ voluptatib⁹ inuoluti. Scōm apostoli nanq̄ sententiam a quo qs superat eius et seruus efficit nisi q̄ in hoc isti desperatius egrotant ⁊ cū sint eor mancipia nec impugnari se ab illis nec dominatū eor ferre cognoscūt. Ex q̄bus elicitur q̄ a fortiori maleficiati in corpe nō tñ possessi a demone ab extra sed ab intra quo ad animē necationem grauius ꝓpter plura impedimenta sanant. Quo ad tercīū ꝓncipale: scz quo ad remedia non iam verboꝝ ꝫ operum. Sup̄ cuiusmodi remedia notandū q̄ quia opera illa sunt duplicia. Licita scīlicet ⁊ non suspecta. aut suspecta ⁊ non omnino licita: ⁊ de ꝓmis sup̄ra tactū est immediate capitulo quinto. circa finem. vbi dubitatio ponit super herbas aut petras vt maleficia repellant quomodo hoc licitus sit. De secundis vero remedijs que vident esse suspecta non tñ omnino illicita nūc tractandum aduertere oportet ea que in secundo ꝓncipali huius secunde partis opis tacta sunt de quatuor remedijs quoꝝ tria censent illicita: quartū aūt non omnino illicitū sed vanū: de quo ⁊ canoniste loquūtur q̄ licitum est vana vanis cōtundere. Sz q̄ nos inq̄sitores huius opinionis sumus cū sanctis doctorib⁹ q̄ in casu q̄ remedia per sacra verba ⁊ exorcismos licitos non sufficiunt: ⁊ hoc ꝓpter impedimenta superius tacta in numero sex aut septem: q̄ tunc tales maleficiati hortandi sunt ad patientiaz equanimiter ad tollerandum mala p̄sentis vite in suoꝝ criminum purgationem. ⁊ non vlterius querere quocunq̄ modo superstitiosa ⁊ vana remedia. Ideo si quis ꝓmissis licitis exorcismis non contentus ad hmōi vana ad minus remedia de q̄bus supra tactū est se transferre voluerit: sciat hoc non nostra volūtate aut admissione fieri: ꝫ q̄ posita

t enucleata fuerūt ibidē talia remedia factū fuit vt tantoꝝ doctoꝝ vt Scoti t Hostien. ꝛc. ex parte vna t aliox theologox ex pte altera dicta quocūqꝫ modo cōcordarent. Fatemur ꝙ cū sancto Augustino in quodā sermone contra sortilegos t diuinatores. Et intitulat sermo de augurijs vbi dic. Fres nostr me frequentius supplicasse vt cōsuetudines paganoꝝ t maleficorū minime seruare deberetis ꝫ hoc ꝓficit apud aliquos parū. Et qz si vobis nō dixero ꝓ me t ꝓ vobis redditurus suz in die iudicij rationem t vobiscū mihi necesse erit eterna supplicia sustinē. Ergo apō deū me absoluo dum iterū atqꝫ iteruz ammoneo t contestor: vt nullus ex vobis diuinos aut sortilegos reqrat: nec eos de qualibet re: aut causa: aut infirmitate interroget: qz qcūqꝫ fecerit hoc malū statim ꝓbit in eo baptismi sacramentū t cōtinuo sacrilegus t paganꝰ efficit t nisi penitentia subuenerit statim ineternum ꝓbit. Et postea subdit nullus dies exeundi t redeundi obseruat: fecit em deus oīa bona valde et q vnū diem t alterū statuit: ꝫ quotiens necessitas vrget faciēdi aliqd aut exeūdi: signate vos in noīe xpi t simbolum vel oꝛōnem dōicam fideliter dicētes securi in dei adiutoꝛio agatis. His autē qdam supstitiosi t filij huius seculi nō contēti errores erroribus accumulare volentes vltra intellectū t intentionē Scoti t canonistarū his argumentis se defendere conant. Quia em res naturales būt quasdaz virtutes occultas quarū ratio ab hoie assignari non ꝓt sicut t adamas trahit ferrum. Et multa alia q̄ Augusti. xxj. de ciui. dei enumerat. Ideo inqrere de hmōi rebus ꝓ sanitate acqrenda vbi exoꝛcismi t nāles medicine deficiūt: nō erit illicitū licet videat vanū ḃ aūt fieret vbi qs ꝙ imagines nō nigromāticas ꝫ astrologicas vel per annulos t hmōi sanitatem in se vel in alio ꝓcurare vellet. Ite argūt Sicut coꝛpa naturalia subdunt coꝛporibus celestibus: ita etiā coꝛpa artificialia puta imagines sortiunt quasdā virtutes occultas spēm cōsequentes ex iꝓressione coꝛpoꝛuz celestium: ergo etiam coꝛpa artificialia puta imagines sortiunt aliquā virtutē occultam a coꝛporibus celestibus ad aliquos effectꝰ causandos ergo vti eis t alijs hmōi nō est illicitū. Preterea demones possūt multipliciter coꝛpa trāsmutare vt Augusti. iij. de trini. dicit: t ptz in maleficiatis: ergo licet vti etiaz eoꝝ virtute ad tollendum illa. Sed reuera in oppositum sunt dicta omniū sanctoꝝ doctoꝝ vt satꝭ t sparsim hincinde patuit. Ōn ad primū dicit ꝙ si res naturales simpliciter adhibent ad aliquos effectus ꝓducendos ad quos putantur habere naturalem virtutem: non est illicitū Si vero adiungantur vel caracteres aliqui vel aliqua quecunqꝫ ignota t vane obseruationes: que manifestum est naturalem non habere super hoc efficatiam erit superstitiosum t illicitum. Vnde sanctus Tho. Fa Fe. q. xcvj. ar. ij. in pede questionis tractans hāc materiam dicit ꝙ in his que fiunt ad aliquos effectus coꝛporales inducendos vt puta sanitatem vel aliquid hmōi: cōsiderandum est vtrum videantur naturaliter posse tales effectus causare t quia licet causas naturales adhibere ad suos effectus ideo non est illicitum. Si aūt videant non posse naturaliter tales effectus causare: cōsequens est ꝙ non adhibent ad hos effectus causandos tāqꝫ cause: ꝫ solū quasi signa t ptinent ad pacta significationū cū demonibꝰ inita. Ōn Augꝰ. xxj. de ci. dei allicitū demōes ꝓ creaturas qs nō ipi ꝫ deus condidit delectabilibꝰ ꝓ sua dispensatione diuersis non vt aialia cibis: ꝫ

vt spūs signis per varia genera lapidum herbaꝝ lignoꝝ animaliū carminum rituū. Ad scōm dicit idez doctor ỹtutes naturales corpoꝝ naturalium consequūtur eoꝝ formas substātiales quas sortiuntur ex ipressione corpoꝝ celestiū. & iō ex eorundez impressione sortiuntur quasdā virtutes actiuas. sed corpoꝝ artificialiū forme ꝓcedunt ex conceptione artificis & cū nihil aliud sint ꝙ cōpositio ordoꝝ figura. vt dicit ꝑ. phisi. nō pūt hre naturalē virtutem ad agendū. & inde est ꝙ ex impssione celestiū corpoꝝ nullā virtutē sortiunt inquantū sunt artificialia. ꝛ solum fm materiā naturalez. falsum est ergo qō porphirio videbat vt augu. dicit. x. de ciui. dei. herbis lapidibꝰ & animantibꝰ & sonis certis quibusdam etiam vocibus et figurationibus atq figmentis quibusdam etiā obseruatis ꝑ celi quersione. moribus sydeꝝ fabricari in ra. ab hoibus potestates idoneas varijs effectibus sydeꝝ exeqndas. quasi effectus magicarum artium ex ỹtute celestium corpoꝝ ꝓuenirent. Sed sicut augu. ibi subdit totū hoc ad demones pertinet ludificatores animaꝝ sibi sbditarum. Vnde etiam imagines quas astronomicas vocāt ex opatōne demonū hūt cuiꝰ signū est ꝙ necesse est eis inscribi quosdā caracteres q̄ naturaliter nihil opant. nō ei est figura ꝑncipiū actōnis naturalis: sed in hoc distant astronomice imagines a nigromanticis ꝙ in nigromanticis fiunt ex ꝓsse inuocatōnes. vñ & ad expssa pacta cū demonibꝰ inita ptinent. Astronomice ad tacita pacta ꝓpter figurarū & caractez signa. Ad terciū nō est hōi ptās sup demones ꝓmissa vt eis licite vti possit ad qōcunq voluerit. sed ē ei contra demones beliū iudictū. vnde nullo modo licet homini demonum auxilio vti per pacta tacita vel expressa hec tho. Ad ꝓpositū ꝙ dicit nullo mō nec etiā quibuscunq vanis quibꝰ vicz se demon quocunq mō possit imiscere. Si tamen sunt adeo vana vt & fragilitas humana ꝓ recuperanda sanitate illa aggreditur: doleat de ꝑteritis. caueat de futuris. oret vt sibi debitum dimittat et in tentationē non amplius inducat inquit augu. in fine regule.

Remedia contra grandines et super iumēta maleficiata. Capi. vij.

Valiter deniq3 iumenta maleficiata possint remediari: sili & tempestates aeris. Notanda sunt ꝓmo quedam remedia illicita ꝙ a quibusdā practicātur. Nam quibusdā verbis aut factis superstitiosis vt qui vermes in digitis aut membris ꝑ quedā verba carmina illicita curant. de quibus carminibus qualiter cognoscuntur vt sint licita vl non in ꝓcedenti capitulo tactū ē. Alij sunt qui super iumēta maleficiata nō aqua benedicta spargunt: sed ori infundunt. Primū remediū verboꝝ esse illicitum vltra premissa guil. sepe allegatus sic demonstrat. Si em verbis inest virtus & dicamꝰ verbis vt ỹbis. tūc ex q̄nq modis cēt vnꝰ. vel ex pte materie. i. aeris. aut ex pte forme: hoc ē soni. aut ex modo significādi. aut ex pte oīm simul. Nō primū. qz aer nō interficit nisi sit venenosus. sonus etiā non qz excellens obiectū corrumpit potentiam. nec terciū. qz tunc hoc nomē diabolꝰ vel mors. infernꝰ illa nocerēt sp. et sanitas bonitas sp ꝓdessent. Item nec oia simul. quia totum aggregatuz ex partibus inualidis etiam totum ē inualidum. Nec valet si obijcitur: deꝰ contulit vim verbis. sicut herbis & lapidibus. quia si que virtutes insunt quibusdam verbis aut sacramentalibus

ant alijs benedictionib⁹ et carminib⁹ licitis has hūt in se nō vt verba ꝺ ex institutione et ordinatōne diuina ꝛ ex pacto dei. sicut si dns diceret. quicunqꝫ ꝺ fecerit faciā ei hanc grām. ꝛ sic verba i sacramentis efficiunt qō signāt. ꝯuis fm alios etiā hūt virtutē intrinsecam sed prima opinio qz iam deseruit ideo amplectit. De alijs aūt verbis ꝛ carminibus patet ex pmissis q vt verba sūt verba composita vel prolata aut figurata nihil efficiūt sed inuocatio nominis diuini et obsecratio que est per sacra quedā ꝓtestatio cōmitendum effectum diuine voluntati ꝓsunt. Remedia etiā opex q illicita videntur vt supra tactū est. Et etiam vbi in ptib⁹ sue nie plurimū practicatur q prima die may ante ortuz solis mulieres villane exeunt et ex siluis vel arboribus deferunt ramos de salicib⁹ aut alios frondes ꝛ ad modū circuli plectentes in introitu stabuli suspendunt. asserētes q ꝓ integrū annū iumenta cuncta illesa a maleficis remanēt ei preseruantur ꝺ quidē remediū fm opinionē illoruz q dicunt vanavanis cōtundere posse nō esset illicitū. sicut nec etiā qui p carmia ignota morbos expellerent. Sed sine offensione ꝓcedēdo dicam⁹ q si pria die vel secunda mulier quicūqꝫ egrediatur nō hns respectū ad solis occasum vel ortum colligit herbas frondes aut ramos cū ozōne dnica aut simbolo fidei suspendit illa sup hostium stabuli bona fide cōmittens effectum custodie diuine voluntati non erit reprehēsibilis vt supra in precedenti capitulo ex verbis hiero. ꝛ hr. xxvj. q. vltima. ly herbas ꝛ petras hr̄e etiā sustinenti demonū sine incantatōne. Ad idem sūt qui intra vineas aut segetes signū crucis frondes aut flores benedictos in die palmarum continent exigunt ꝛ asserunt q vndiqꝫ frugib⁹ per grandines lesis segetes in eoꝝ campis illesi remāserunt. De quibus iuxta distinctionez tactam discernenduz videtur. Ad idē. Sunt que pro conseruatōne lactis ne videlicet vacce per maleficia priuētur integrum liquorē lactis quem die sabbati colligunt paupib⁹ gratis pro deo distribuūt et p hmōi elemosynā asserūt vaccas etiā sub vbertate ampliori lactis a maleficijs preseruari. In q ope nihil superstitiosum iudicatur dūmodo pietatis causam quā pauperibus exhibent etiam diuinam pietatē implorare pro conseruatione iumentoꝝ taliter proponunt vt tamē effectum custodie diuine prouidentie pro suo beneplacito relinquūt. Preterea Nider in suo preceptorio. ꝺcepto. j. ca. xj. dicit q etiam per carmina scripta ꝛ vba sacra ly iumenta sicut boues infirmos būdicere. ꝛ p ea q incantationis spēm habere videntur dūmodo septē pmisse cōditiones seruant. dicit etiam q a deuotis personis ꝛ virginibus expientiā hūerit q adhibito signo crucis sup vaccam ꝛ dnica ozōne cū salutatione angelica tries vel circiter cessat opus demonis si est per maleficiuz. Et in suo formicario ꝓstat q malefici de ritibus ecclesie veneratis ꝛ seruatis sua maleficia ꝓpediri fatentur vt p aque būdicere aspersionē. per salis consecrati sumptionez p candelaꝝ in die purificatōnis ꝛ palmaꝝ. in die palmaꝝ cōsecrataꝝ vsuz licitum ꝛ p similia. qz ad hoc talia ecclesia exorcisat vt vires demonis imminuāt Preterea qz malefice qui volūt iumentū priuare liquore lactis solent ex illa domo in qua iumentum mozat modicum lactis vel butiri ex illo iumento coagulatum petere vt et sic consequenter valeant per suam artem iumentuz maleficiare. Ideo sint caute mulieres a quibus suspecte hmōi petunt ne eis in minimo mutuent aut donēt. Pre-

terea sunt certe mulieres q̄ dum sentiunt q̄ in coagulando butir nil proficiunt sicut in vasis oblongis ad h̄ aptis laborare solent. tunc si subito ex suspecte malefice domo modicū butiri habere pūt. tria frusta seu bolos ex illo butiro faciūt. z sub sctissime trinitatis invocatōe patris z spūssancti illa frusta in vasculū p̄jciūt z sic oīe maleficiū fugat. Vbi itez incidit. Vanūvanis contundere. tantūmō ex eo q̄ butir a malefica suspecta habet mutuare. q̄ si absq; hoc sub invocatōe sanctissime trinitatis orōz dñicam adiungendo. etiā si de p̄prio butiro sive alieno si p̄prium non haberet. tres petias imitteret. effectū diuine voluntati cōmittens irreprehensibilis maneret lz cōmendanda nō esset p̄ter tres vide licet petias butiri immissas. cōmēdanda aut si per aspersionē aque bñdicte salis exorcisati imissionē cū orōne. vt supra maleficiū fugaret. Preterea da sepe oia iumenta maleficijs interficiūtur. aduertere debent quib⁹ talia accidunt vt sub limie hostij stabuli aut p̄sepe velvbi adaquant. terra amoueat z alia terra cū aspersiōe aque bñdicte ad illa loca reponat. qz sepe malefice fassi sunt maleficij aliqua instrumēta ad illa loca occultasse fasse q̄ ad instātiam demonū tantummodo foueam facere habebant. demon aūt maleficiū reposuisse. quod quidem maleficium res vilissima erat. vt lapis lignū vl' mus aut serpens aliquis. constat em̄ q̄ dyabolus maleficia operatur per se nec in illis rebus indiget consensu aut z pditionē malefice querit: vñ z ipam aliq̄ mō coopari cogit. Contra grandines vero z tēpestates vltra ea q̄ supra de signo crucis erecto hoc remediū practicat. lapilli em̄ tres ex grādine in ignez sō invocatōe sanctissime trinitatis p̄jciuntur oro dñica cū angelica salutatione bis aut ter adiungit. euangelium Johannis. In pncipio erat verbū: cū signo crucis vndiq; cōtra tempestates ante et retro. z ex omni pte terre subito fertur. Et tūc cū in fine replicat trinies verbū caro factū est: z trinies ex post dixerit per euangelica dicta fugiat tēpestas ista. subito siquidē tēpestas ex maleficio fuit procurata cessabit. Hec verissima experimenta nec suspecta iudicantur: hoc ipm em̄ q̄ lapilli in ignem p̄jciuntur si absq; invocatōne diuini nois fieret superstitiosum censeretur. Q̄z si dicatur: nūqd sine illis lapillis sedari possit tempestas. Respondetur vtiq;. per alia sacra verba. Proijciens aūt intendit diabolū molestare dū ei⁹ facturā p̄ invocationē sanctissime trinitatis destruere conat. Ad ignem potius q̄ ad aquā p̄ojicit. qz citius dum resolnūtur: eo etiā citius ei⁹ factura destruitur. effectū tñ custodie diuine voluntati cōmittit. Est ad h̄ q̄ malefica quedā a iudice interrogata an per aliquē modum tempestates a maleficis concitate sedari possent. Respondit. possunt. per hoc videlicet. Adiuro vos grandines z ventos per q̄nq; vulnera xp̄i z p tres clauos qui ei⁹ manus z pedes perforarūt. z per quatuor euangelistas sanctos matheū: marcū: lucā et iohem. vt in aquam resoluti descēdat. Fatentur etiā multe licet quedā sponte. quedā in torturis z difficulter. q̄ dq; sunt per que multum impediuntur Aliquando in toto. aliq̄ in pte. aliq̄ ne in personā hominis fiant. aliquando ne in suis amicis. Et sunt. fidem integram vel dei p̄cepta servantib⁹. se signo crucis z orōne munientibus. Ritus z ceremonias ecclesie colentibus publicā iusticiā hñ exeq̄ntibus. et xp̄i passionē verbo vel mente ruminātib⁹

Vñ et Nider vbi supra. Ea de cā vniuersaliter vel cōiter in ecclesia campane contra auram pulsantur. tū vt tāq̄ tubas deo consecratas demones recedant a suis maleficijs. tum etiā vt populus excitatus deum contra tempestates inuocet. Et eandē ob causaz cuz altaris sacramento z sacris verbis ad auram sedandam ꝓceditur cōiter ex antiq̄ssima consuetudine ecclesiarum in gallia et in germania. Sed q̄ri mo dus circa deportatōz sacri ad auraz sedandā videtur multis quoddam superstitiosum. nō intelligentes regulas p quas agnoscit aliq̄d superstitiosum vel non. Ideo considerandū est q̄ quinq̄ dantur regule seu considerationes per ꝙs q̄libet cognoscere p̄t. an opus deo exhibitū sit superstitiosum. i. supra modum xp̄iane religionis obseruatū vel sit ad debitū cultūz honorē deo exhibendū tā in cordis q̄ corporis actib⁹ ex vera vtute religionis ꝓgrediens. ista em̄ eliciunt ex glosa. sup illud ap̄li ad Colł. ij. q̄ sunt rōz hūtia sapie in superstitione. q̄ dicit. Superstitio est religio supra modū seruata. vt etiā supra tactuz est. Prima est q̄ in oibus opibus nostris cū gloria dei debeat esse p̄ncipal finis noster. Juxta illud. Siue mādu catis siue bibitis siue aliud q̄d faciatz omnia in gloriā dei facite. Ideo i omni ope ad religionē p̄tinens xp̄ianam attendat an opus sit ad gloriaz dei. et homo in ope det p̄ncipaliter gloriam deo ita q̄ per ipm opus et mens hominis deo subjciatur. Et quidē lz propter hanc regulā cerimonialia vel etiā iudicialia veteris testamenti iam in uo non exercentur cum sciamus illa sub figura. Hec autem in veritate iam esse propalata. tamen deportatio sacramenti vel reliquiarum ad auram sedā dam non videtur contra hanc regulaz militare. Item cum secūda regula sit; q̄ attendatur an opus quod fit sit ad corpis exercitiū. vel refrenatiuū cōcupiscentie vel abstinentie corpalis: mō tamen virtuti debito hoc est ꝑm ritum ecclesie vel ꝑm moralē doctrinā. quia ap̄lus dicit Roñ. xij. Rationabile sit obsequiū vr̄m z ꝓpter hāc scōam regulā fatue faciūt. vouentes nō pectinare caput sabbato. vel ieiunare die dñico tanq̄ melioꝛi diez simlia. nō videt item rum q̄ deportatio sacri ꝛc. sit superstitiosum. Itē cū tercia regula sit q̄ attendatur an op⁹ sit ꝑm statutū vniuersalis ecclesie. vel ꝑm sacre scripture testimonium. vel saltē ꝑm ꝓticularem ecclesie ritū. aut de cōsuetudie generali. que ꝑm augu. ꝓ lege habenda est. Vñ z beat⁹ Grego. scribit anglicoꝛum episcopo. conquerēti. q̄ sunt diuerse ecclesie cōsuetudines in missarum celebratōne. Respondit Grego. placet. vt siue i romana siue in galliarum seu in quacunq̄ ecclesia aliquid inueniſti quod pl⁹ omnipotenti deo possit placere sollicite eligas. diuerse enim consuetudines ecclesie in cultu diuino in nullo veritati repugnant. et ideo seruande: et eas ꝓterire illicitū ē. Jō vt i ꝓncipio tactū ē ātiq̄ssime ꝓsuetudies ecciaz gallie et q̄rūdā germanie cū decreuerint eucharistiam ad auram deportare non potest hoc esse illicitum verum quod nō in patulo sed in sacrario absconditō z incluso. Item cum quarta regula sit q̄ inspiciatur q̄ opus quod fit habeat naturalem ꝓpꝛietatem ad effectum qui expectatur. alias enim si hoc non habet censetur superstitiosum. ex qua consideratione caracteres ignotiz nomina suspecta. etiam imagines astronomice et nigromantice refutantur omnia tanq̄ suspecta. Ideo et ex hac consideratōe non possumus dicere q̄ deportatio reliquiaz aut eucharistie ꝫ diabolicas ifestatōnes sit superstitio

sum: immo religiosissimū: cūz ibi tota salus nostra cōtra aduersariū cōtineat. Itē cū ānta regula sit vt attendatur q opus qō fit nō ꝑbeat occasionē scādali vel ruine: q tūc licet nō esset supstitio sum in ꝑpter scādalū esset dimittendū vel differendū vel occulte sine scandalo faciendū. Ideo si deportatio talis sine scādalo fieri ꝑt: vel saltē occulte tūc non est obmittendū. Ex ista eñ regula sepe obmittunt benedictiones per ẏba denota sine sup infirmos sinevt ad collū alligent: t hoc a secularibus obmittunt dico q saltē nō publice fiunt vbi occasionē ruine in alijs simplicib⁹ ꝓstare possent. Hec sufficiant quo ad remedia cōtra grādines per verba t opera licita.

Remedia quedā occulta contra quasdaz occultas demonū infestationes

Capitulum. viij.

Ed iam iterum suspendit iudiciū ad scribendum remedia cōtra q̄dā terre frugū nocumenta: q per vermes interdū scinifes p turmas ad longissima terrarū spacia in aere volantes: ita vt superficiē terre coopire videant radicit⁹ cūcta virētia tam vt vinetis q̄ segetibus t graminib⁹ cōsummantes immittunt. Item remedia ꝓcra pueros opere demonū cambitos. Ad primū tñ dicendū tꝫta sanctū Thomā ka ke questione. xc. vbi petit. An liceat adiurare irrōnalem creaturam. Rñdit q sic per modū tñ cōpulsionis que referri tunc debet ad diabolū q̄ in nocumentū nostrū vtit irrōnalibus creaturis: t talis ēmod⁹ adiurādi in ecclesie exorcismis p quos demonū ptās excludit ab irrōnalibus creaturis. Si eñ intētio referret q̄ ad irrōnalē creaturā q̄ ad se q̄ nihil intelligit vana eēt. Ex q̄ dat itelligi q p exorcismos licitos t adiurationes possūt depelli diuia tñ assistēte clemētia taliter vt ꝓcus populo ieiunia ꝓcessiones t alie deuotiones inūgant: ꝑpt adulteria eñ t multiplicatōem criminū hmōi mala imittunt: vñ t ad cōfessiones hoies inducēdi sunt. In nōnullis etiā ꝑuintijs excōicatiōes fulminātur: ꝙ tūc vim adiuratōis sup demones sortiunt. Et est alia horribilis de permissio sup hoies vbi interdū mulieribus subtract ꝑpijs filijs t pueris alieni a demonib⁹ supponunt: t hi q̄dē pueri vulgariter campsores in almanico vuechselkind nūcupati sunt in triplici differētia. Nā aliq̄ sunt semp macilenti eulātes: cū tamē quattuor mulieres nulla vbertate lactis vnū lactare sufficerēt. Aliq̄ vo sūt incubox demonū ope ꝑducti: quox tñ filij nō sūt ꝑprie illi⁹ hois t viri cui⁹ semē receperit vt succubi vel in sōnis viros polluētes hos eñ pueros interdū diuia pmissōe supponūt subtractis ꝑpijs filijs. Est t terciū gen⁹ vbi interdū demones in specie paruulox apparētes nutricibus se cōiungūt. Cōmune in oibus tribus q multū pōderosi: macilentes nō crescūt t nulla vbertate lactis vt ꝑmissuz est lactant. Et sepius dicunt euanuisse. Quare aūt diuina pietas talia pmittit dici ꝑt q ex duplici causa. Prio q parētes pueros nimis diligūt: vñ ꝑpt eorū vtilitatē talia pmittunt. Scdo q p̄sumēdū est q hmōi mulieres q̄bus talia accidūt vt plurimū sunt supstitiose t in multz alias a demonib⁹ seducūt. Vñ t dñs ver⁹ zelotes fm rectuz zelū qui est vehemens amox in ꝑpriā sponsam ex quo alium non solum accedere non patitur: sed nec signa adulterij vel suspitionis vt maritus zelosus super animam quam precioso sanguine emit: et per fidē desponsauit sustine

re pōt in tactu: colloquio: apprōpinq̄tione quocūq; modo cū inimico diabolo ꝛ aduersario salutis. et si signa adulterij marit⁹ zelosus nō patit. quantum tunc turbat qñ adulteriū cōmittit. vñ nō mirū si ꝓhibuit subtrahunt filij ꝛ adulterini supponūtur. Et quidēvt fortius ista ip̄imātur ꝛ quantū deus animaz zelat ꝛ nō vult nec signa suspitōz causā tia pati. Patet ex antiqua lege vbi vt ppl'm suū fundit⁹ elongaret ab idolatria. ꝓhibuit nō solū idolatriā ꝫ multa alia q̄ occasionem possent p̄bere ad idolatriā. ꝛ q̄ etiā in se nō videntur hr̄e vtilitatem quā tñ in suo mistico sensu mirabilit retinēt. vñ nō solū dixit. exo di. xxij. Maleficos nō patieris viuere sup terram. ꝫ ꝛ ß adiūxit non habitet in terra tua ne forte peccare te faciat. sicut copulatrix occidit ꝛ puagari int hoies nō ꝑmittit. Nota zelū dei Deutero. xxij. deus p̄cepit. Nidū cū ouis aut pullis desup cubātē mrēm nō deberent simul seruare. ꝫ mrēm ꝑmittere auolare. q; ß gētiles ad sterilitatem ꝓtebant. zelotes dñs i suo ppl'o noluit tale signū adulterij pati. sic iā vetule i uentionē denarij signuz magni fortunij ꝛ p oppositum vbi thesaur̄ somnia rent indicant. Itē ꝑcepit oia vasa coopertri. ꝛ vasculū nō bñs opculū imundū censeri. Error erat vt veniētes de nocte demonib⁹ aut vt vetule dicūt. die se ligen. ꝫ sunt malefice. vel demones in ear̄ effigijs debēt oia cōsumere vt p⁹ abūdantius tribuant. Colorant q̄dam et dicūt schrettel sunt. Ꝺ determinatōz doctor̄ q ꝑter hoies ꝛ angelos nō sūt alie creature rōnales. vñ nō sūt nisi demones. Itē Leui. xix. Ne in rotundū attōdetis comā nec radetis barbā. Illa em̄ faciebāt idolatre in venerationē idol̄. Itē deutro. xxij. vt viri nō induerent vestib⁹ mulier̄ nec econuerso q̄ ille in veneratōz dee veneris ꝛ alij i veneratōz martis et dee p̄apis. Itez ea de cā iussit destrui aras idol̄. ꝛ Ezechias destruxit serpentē eneū qñ ppl's eivoluit offerri. dicēs cupruz est. Et ea de cā ihibuit somnia non obseruari et augurīa. ꝛ ꝑcepit vt vir aut mulier i q̄ phitonic⁹ spūs eēt occideret sicut iam sunt et vuarsagerin nūcupati. q̄ oia q; suspitionē generāt ad adulteriū spūale. iōvt dictū ē ex zelo quē deus habet ad anias sibi desponsatas sicut sponsus ad sponsam inhibuit. Sic etiam ꝛ nos ꝑdicatores animarum rectores aduertere debem⁹ q; nullū sacrificiuz deo magis acceptū q̄z zelus animarū. vt Hieronim⁹ sup ezechielē attestat. Ꝟñ ꝛ conseq̄nter in tercia pte opis de exterminio maleficar̄ q̄ advltia reme dia tractādū erit. hoc ipm em̄ vltimuz ecclesie refugiuz ad q̄ etiā ex diuino obligat vt dictū est p̄cepto. Maleficos ne patiaris viuere sup terrā. vbi et remedia ꝺ maleficos sagittarios inclu dūt. cū ꝛ ß ipm gen⁹ nisi p̄ seculare bra chiū poterit exterminari.

Remedia p̄o illis qui se de monibus intuitu alicui⁹ cōmodi tempoꝛalis totaliter deuouerunt. Capi. ix.

Remedium dum qs intuitu cōmodi tpal's se ex toto demoni ꝺuouit. sicut experiētia sepe docuit p verā ꝓfessionez ꝛ a diaboli ptāte liberabantur. tñ diu ex post grauissime molestati et p̄cipue nocturnis tpib⁹ fuerūt: et hoc in eorū penam deus permisit. signum autem q; liberati erant ex illo agnoscebatur. quia pecunia in bursis aut capsul'p⁹ confessionem deficiebat super que plurima gesta deduci possent sed breuitatis causa omittuntur.

Sequitur tercia pars totius operis super modos exterminandi vel ad minus puniendi per debitam iusticiam in foro eccleſiaſtico et ciuili et habebit queſtiones. xxxv. generalis tamen et introductoria premittitur.

Trum maleficē et eaꝝ fautores receptatores et defenſores ita ſubijciantur iudicio eccleſiaſtico dioceſanoꝝ et ciuili q ab eaꝝ inquiſitōe valeant hereticē prauitatis inq̄ſitores eſſe exonerati. Et arguitur q ſic. Nā in ca. accuſatus. §. ſane. li. vj. dī. Sane cū negocium fidei qō ſumme priuilegiatuz exiſtit. p occupationes alias nō debeat impediri peſtis iq̄ſitores heretice a ſede apoſtolica deputati. de diuinatōnib⁹ aut ſortilegijs niſi hereſim ſaperēt manifeſte intromittere ſe non debent nec punire talia exercētes. ß relinq̄re ſuis iudicib⁹ puniendos. Necvidē obſtare q hereſis maleficaꝝ h nō exp̄mit. tum q eiſdem penis in foro conſcientie puniuntur. de cōſe. di. ij. p dilectione. Si diuinatoꝝ et maleficoꝝ pctm occultum ſit interponit penitētia. xl. dieruz ſi notoriū euchariſtia denegat. et quorum in eadem pena etiā idem iudiciū decernit. tum etiaz q eadem vtrobiq̄ videtur eſſe culpa. cū ſicut ſortilegi iudiciū ſortiūt. ita malefice nocumenta creaturaꝝ a demonib⁹ expectant et exigūt vtrobiq̄ qō a ſolo deo q̄rendū ē a creaturis illicite req̄rentes. vñ vtrobiq̄ pctm idolatrie ad quē ſenſum Ezechie. xxj. notat q rex babilonis ſtetit in biuio i capite duaꝝ viaꝝ cōniſcens ſagittas interrogauit idola. Preterea ſi dicat q ca. reſtringit diuinatoꝝ et ſortilegos ſup crimē hereſis. in quo ſbē debēt iudicio inq̄ſitoꝝ cū dicit. niſi hereſim ſupent manifeſte. ita q ad min⁹ diuinatores et ſortilegi hereticales ſint eis ſubiecti. Cōtra. q tunc eſſent dādi diuinatores artificiales. de quib⁹ nulli bi in ſcripturis fit mentio. Preterea ſi malefice ſunt inquiſitoꝝ iudicio ſubiecte. hoc erit ꝓpter crimē hereſis. ß q fa cta maleficaꝝ ſine hereſi poſſunt fieri. Probat. Nā ſic cōculcare coꝛp⁹ xp̄i i luto q̄valde horrendū eēt pctm p̄t fieri ſine erroꝛe in intellectu. et p cōſeq̄ns etiā ſine hereſi. q ſtat firmiter aliquez credere ibi eē coꝛp⁹ p̄ijceret tñ in lutū ad cōplacendū demoni ex aliq̄ pacto. iō vt optatū finē puta theſauri inuētionē vel ſimile obtineret. ita et facta maleficaꝝ ſine erroꝛe fidei licet non abſq̄ grādi pctō fieri p̄ñt. vñ in illo caſu vtiq̄ iudiciū inq̄ſitoꝝ ſubterfugiūt et ſuis iudicib⁹ relinquūtur. Preterea ſicut ſalomon dijs ſuaꝝ vxoꝝ reuerentiā exhibuit ꝓpter ꝓplacētiā. nec tñ ꝓpter ea apoſtaſiā pfidie īcurrebat. q mēte fidelis et verā fidē ſp retinuit. ita et malefice pro p̄ reuerentiā quā exhibent diabolo ꝓpter pactū initū mente fidē retinētes nō ſunt ꝓpter hereticē nūcupāde. preterea ſi dicat q oēs malefice fidez h̄nt abnegare. vñ et hereticē iudicāde. Contra. q in caſu q̄ etiā mente et coꝛde abnegarent adhuc nō hereticē ß apoſtate nuncupāt. et cuz ſit differentia int hereticū et apoſtatā. et heretici inq̄ſitoꝝ iudicio ſubijciunt. vtiq̄ malefice eoꝝ iudiciū ſubterfugere h̄nt. ꝑterea. xxvj. q. v. dī. Epi eoꝝq̄ miniſtri oibus modis elaborare ſtudeāt vt pnitioſam et a zabulo inuentā ſortilegā et magicā artem ex parrochijs ſuis penit⁹ eradicare ſtudeant. Et ſi aliquē virū aut mulierē hui⁹ ſceleris ſectatorem inuenerint turpiter dehoneſtatū de parrochijs ſuis eijciāt ꝛc. vñ cū ca. dicat ſuis iudici-

bus relinquāt. ⁊ qz loquit in plurali tā de ecclesiastico q̄ ciuili iure. iō ad minus p.c.alle.subdunt diocesanoꝝ iudicio. Qz si diocesani etiā seipos exonerare vellēt. put inqsitores pfatis iaz tactis argumētis rōnabilit facere videntur vellētq; maleficaꝝ punitōz ad temporales iudices retorqre. His argumētis ꝓbabiliter hoc facere possent. hēt i c. vt inqsitōnis. §. ꝓhibem⁹ q̄z districti⁹. pfatis dñis tpalib⁹ ⁊ rectoꝝib⁹ ipoꝝq; officialib⁹. ne ipi de hoc crimie cū sit mere ecclesiasticuz quoq; mō cognoscāt vel iudicent. Et loq̄tur de crimine heresis. sequit ergo q̄ vbi crimē nō est mere ecclesiasticū sicut ē crimē in hmōi maleficis q̄ ꝓpter dāna tēporalia q̄ ab eis inferuntur a ciuili et nō ab ecclesiastico debēt puniri. Preterea C. de iudeis. l. vlti. in fi. dī. Cernat preterea bona sua ꝓscripta. ⁊ mor sanguinis pena destinād⁹ qui fidē xpi expugnabit puersa doctrina. q̄ si dicatur q̄ lex loquit de iudeis conuersis et post redeūtibus ad ritū iudeoꝝ: instātia nō valet. imo argumentū amplio p̄ p̄ fortificat. eo q̄ cū tales ꝓpter apostasiam a fide iudex ciuilis habet punire. ergo etiā maleficas fidē abnegātes cū abnegatio fidei in toto vel in pte sit fundamentū maleficaꝝ. Preterea licet in solutione dicat q̄ ꝓ eodē apostasia ⁊ heresis sit capienda. adhuc tñ ecclesiasticus iudex nō se hz de eis intromittere sed ciuilis. nā occasione q̄stionis heresum nullus debet populum cōmouere. sed preses debet per se prouidere. In autenti. de manda. princi. id est de mandatis principum. coll. iij. §. neq; occasione. vbi dicitur. neq; occasione religionum heresumq; questionis ꝓmittas alicui prouinciam cōmouere. aut aliter quadam preceptione iniungi prouinciam cui presides. sed ipe ꝓuidebis cū competenti vtilitate fiscalibus et que alia sunt pscrutari ⁊ non permittere aliquid fieri circa nras ꝓceptiones occasione religionum. Patet ex his q̄ de expugnante fidem nullus debet se intromittere nisi preses. Preterea si cognitio iudicium et punitio taliū maleficarum non spectaret totaliter ad ciuilem iudicem. quomodo leges de his tribus se intromittere possent. Nam. C. de maleficis. l. nemo. l. culpa. l. nullus. oēs illos q̄s vulg⁹ maleficos vocat capitali pena subijcit. et e. l. militi. bestijs obijcere decernit qui magica arte vite innocentum insidiantur. Item q̄ questionibus ⁊ tormentis ad interrogandū subijci debeant. ⁊ q̄ ad eoꝝ accusationē quilibet admitti debeat. ⁊ q̄ nullus fidelium sub pena exilij et amissione omnium bonoꝝ cum eis participat cum multis alijs penis annexis. que legenti illas leges occurrunt. Econtrario vero et ꝓ veritate legū doctoꝝ talium maleficaꝝ punitōz in ecclesiasticū iudicē possūt retorquere vt simul copulatiue habeant cognoscere ⁊ iudicare. ⁊ p̄ hoc ꝓbat. In crimie canonico preses cū metropolitano habet discernere et non metropolitanus per se sed adiuncto presi de. patet in auten. de mā. prin. §. si vero canonicū sit quod querit. vna cum metropolitano prouincie hoc dispone re et decernere prouidebis. sine alij q̄ dam dubitant. glosa. id est in fide. quo casu solus cognoscet. sine alij quidam glosa. tunc epus cum preside. s. cognoscet et cause deo dare amabilem et debilem terminum. qui et decenter orthodoxam custodiat fidem. et indemnitatem procuret fiscalibus. et nostros subiectos fuet inuiolatos. glo. i. eos nō corrūpat i fide. Preterea princeps secularis licet puniat pena sāguis. nō tñ p̄ hoc iudiciū ecclesie excludit. cui ē cognoscē ⁊ diffinire. imo necessario pre

ſupponut. vtz. C. de ſumma trinit. z fi. ca. l. j. in fi. et extra de here. c. ad abolẽ dam. z. c. vergentis. z. c. excõicam⁹. j. z ij. immo eadẽ pena eſt z fm leges. z fz cano. vtz. C. de hereticis. l. manicheos z. l. arrianj. vñ et ad eos ptinet pcipue inſimulz nõ diuiſim talium punitio. Preterea ſicut leges decernũt clicos a ꝓpꝛijs iudicibus emendari et non a temporalibus ſeu ſecularib⁹. eo q crimen eccleſiaſticum in eis cenſetur. ita z maleficarum crimen cum ſit partim ciuile et partim eccleſiaſticum propt damna temporalia z fidem quam violant. Ideo ad vtriuſq partis iudices pertinet ad cognoſcendum iudicãduz et puniendum. Et fortificatur rõ i auten. vt clerici apud ꝓpꝛios iudices. §. ſi vero. colla. vj. vbi dicitur. Si vero ecclesiaſticum ſit delictum egens caſtigatõe eccleſiaſtica z mulcta. deo amabilis eps hoc diſcernat nihil cõicantibus clariſſimis prouincie iudicib⁹. neq; em volumus talia negocia omnino ſcire ciuiles iudices cum opteat talia eccleſiaſtice examinari z emẽdari animas delinquentiũ per eccleſiaſticam mulctam: fm ſacras et diuinas regꝛas quas et noſtre ſequi non dedignãtur leges. hec ibi. Vnde et per oppoſituz crimen mixtum abvtriſq eſt puniendum. Reſponſio cum principalis intentio noſtra in hoc opere ſit ab inquiſitione maleficarum ẽptum cum deo fieri poſſet: nos inquiſitores partiũ ſupꝛioꝛis almanie exonerare ſuis iudicib⁹ ad puniendum relinq̃ndo. z hoc ꝓpter negocij arduitatem. dum tamen indẽnitate fidei et ſaluti animarum non eo minus prouideretur. quare et preſens opus aggreſſi ſumus. ipꝛis iudicibus modos cognoſcendi diffiniendi z ſententiandi relinquendo. Ideo ad oſtendenduz q epi contra maleficas i multis procedere poſſint etiam ſeclusis inquiſitoꝛibus. licet ipſi epi ſine temporali et ciuili iudicio vbi punitio tranſit in vindictam ſanguinis non ita procedere valeant. expedit certas opiniones aliorum inquiſitoꝛum in diuerſis regnis hiſpanie in medium deducere. et illas ſalua eoꝛum ſemper reuerentia cum ſub oꝛdine vno predicatoꝛuz militamus. infringere vt eo clarioꝛ in ſingulis habeatur intellect⁹. Eſt itaq; eoꝛum opinio q omnes malefici ſoꝛtilegi diuinatoꝛes nigromãtici. z breuiter ſub quocunq; genere diuinationuz exiſtant et qui fidem ſacram ſemel ſuſceperunt et profeſſi ſunt iudicio inquiſitoꝛum ſubiaceant. taliter vt in tribus que notantur in capi. multoꝛum querela. in prin. de here. in clemen. nec inquiſitoꝛ ſine epo. nec epiſcopus ſine inquiſitoꝛe procedere habeat. Licet i dnq; alijs vnus ſine altero procedere valeat. ſi cui placet capitulum legat et inueniet. vnũ aũt e tribus eſt ſententia diffinitiua ad quã vn⁹ ſine altero ñ poꝛ ꝓcedere. z hoc vbi prefati hereticj ſunt habendi. Addunt inſuper blaſphemos. et quocunq; modo demones inuocãtes. z ex cõicatos qui in excõicatione ſtetiſſent per annũ animo contumaci in cauſa fidei vel etiã in non cauſa fidei ſub certis caſibus et plura alia includunt. per que auctoꝛitas oꝛdinarioꝛũ nimis eneruatur. z nobis inquiſitoꝛibus ampliora onera imponunt min⁹ ſecuri coꝛã tremendo iudice qui vtiq; diſtrictã a nobis ſuper cõmiſſi officij exiget rationẽ. et quia eoꝛ opinio non infringitur. niſi eoꝛ fundamentuz ſit annullatũ. Ideo notandũ q pncipale fundamentũ per gloſatoꝛes canonũ et precipue ſuper ca. accuſat⁹. z. §. ſane. z ſuper verbã hereſim ſapiãt manifeſte accipitur. fundant inſuper ſe ſuper dicta theologoꝛ. tho. alber. bonauen. in. ij. ſen. di. vij. Ex his ſpecialiter

aliqua expedit recitare. Nazvbi ca. dic vt in argumento pmo deductū est q i quisitores hereticē prauitatis de sortilegijs z diuinationibus se non debent intromittere nisi heresim sapiant manifeste: dicunt q sortilegi vel diuinatores sunt duplices: scz artificiales z hereticales: z pmi dicunt ineri diuinatores q: videlicet mere ex arte agunt: de quibus etiam loquit. c. ex tenore. extra de sortilegijs: vbi or q vdalricus pbit cū quodam infami hoc est diuinatore dicit glo. ad secretū locū prexit non ea intentione vt demonē inuocaret quasi dicat q: hoc fuisset hereticū: ꝛ vt cū inspectione astrolabij furtū quoddaz inueniret ꝗsi dicat q est mera diuinatio vel sortilegiū. Scōi vo hereticales dicuntur diuinatores qui in eor arte demonibus aliquez honorem latrie vel dulie impendunt q diuinando futura pdicere conant: vel aliqd simile quod heresim sapiat manifeste exercent: z tales iudicio inqsitor sicut z alij heretici subiacent. Et q hec sit mens ca. pbat p canonistas glosantes verbū saperēt. Nam Jo. an. sup alle. c. accusat⁹ z ver. saperent: dicit ita saperent sicut est circa aras idolor nepharias pces emittere: sacrificia offerre demones cōsulere eozūq; responsa suscipere: vel associāt sibi xpter sortes exercendas hereticos vel faciūt pdicta cū sanguine vel cum corpe xpi vel in sortibus vt possint habere responsa: puerum rebaptisant vel bis similia. Ad eundem sensum allegant Archi. super eo. c. z. §. sane: z sup eodem verbo saperent. Item allegāt Jo. mo. Raymunū. Guilhel. de monte Laudu. Itez pbant per determinationem ecclesie ex consilio acquirensi xxvj. q. v. episcopi vbi huiusmodi mulieres superstitiose infideles nominantur cū dicitur vtinā he sole in sua perfidia perissent: z perfidia in xpiano dicitur heresis. Vnde z inquisitor hereticor iudicio sunt subiecti. Probant insuper per theologos. Primo per sctm Tho. in. ij. senten. di. vij. vbi querit vtr vti auxilio demonis sit peccatū vbi inter alia hec verba dicit super illud Esa. vij. Nunqd nō populus a deo suo requiret visionem. In omnibus in quibus complementuz operis ex virtute demonis expectatur est apostasia a fide xpter pactum initum cum demone vel verbotenus si inuocatio intersit vl facto aliquo etiam si sacrificia desint. Ad idem allegant Albertum in codē suo scripto z distin. Item Petrum de taranthasia. Itē petrū de bona ventura nouiter canonizato: qui tū nō petr⁹ nominatur cū fuerit verum nomen suum. Itez Alexandrū de ales. Et Guidonem ordinis carmelitarum qui omnes dicūt q demones inuocantes sunt apostate z per consequens heretici. vñ inquisitor hereticor iudicio subiecti. Sz q prefati inquisitores p hec z per ꝗcunq; ab eis allegata nō possunt sufficienter pbare: ꝗñ etiam pfati sortilegi ꝛc. iudicio ordinarior seu episcoporum seclusis inqsitoribus possunt subiacere: z q inquisitores a taliū diuinator nigromanticor seu etiā maleficorum se possunt exonerare: nō q illi inquisitores male faciūt inquirendo super tales vbi epo non inquirunt: in ꝗ casu potius inqsitores illi sunt cōmendandi: sic pbatur. Inquisitores nō habent se intrmittere nisi super crimē heresis: z cum hoc oportet q illud crimē sit manifestum. Patet per frequenter alle. ca. accusatus z. §. sane. Quo stante tunc iterum arguitur cum quis aliqua committit que absq; victo heresis committere potest: quantumcunq; illa sunt grauia et enorma: adhuc non est vt hereticus indicandus: licz sit puniendus ex quo sequitur q vbi ꝗs non

est iudicandus vt hereticus: sed vt malefactor puniendus inquisitor non se debet intromittere: sed debet talem iuxta tenorem canonis suis iudicib⁹ ad puniendum relinquere. Quo iterum stante sequitur q omnia inducta p glosatores: canonistas: t theologos vt demones inuocare: eis sacrificare tē. vt supra tactum est nisi ex vitio heresis p cesserint: inquisitores non se debent intromittere sed suis iudicibus vt supra relinquere. Quo iterum stante: cū prefata sepissime sine vicio heresis fieri possunt in quo casu talia facientes nō sunt vt heretici habendi aut condonādi: subscriptis probatur auctoritatib⁹ t rationibus. Nam ad hoc q aliquis sit xpie hereticus quinq requiruntur Primus est vt sit error in ratione. Secundum est q error ille sit circa ea que sunt fidei vel contra veritatez determinationis ecclesie in his que pertinent ad fidem vl bonos mores t necessaria ad consecutionem vite eterne. Terciū est q error talis sit in illo qui catholicam fidem professus est: alias enim esset iudeus vel paganus non hereticus Quartum est q talis error in eo qui fidem suscepit sit taliter q aliquam veritatem de xpo confiteatur pertinentez ad diuinitatem vel humanitatem: alias si totum discederet esset apostata. Quintum est vt talem errorem pertinaci voluntate t obstinata eligat t sequatur: t quod de heresi t heretico sic sumpto. c. alle. accusatus. t verbum saperent intelligatur: glosas tamen canonistarum non reprobando: sed saluando: sic probatur. Nam q primū requiratur scz error in intellectu: hoc notum est omnibus per cōmunem regulam. Duo requiruntur vt quis dicatur hereticus: vnuz materiale scz error in ratione: alterum formale scz pertinatia in voluntate. Patet t per Augusti n ūm: hereticus est qui nouas t falsas opiniones aut gignit aut sequitur. Ratio etiam adest quia heresis est species infidelitatis: t infidelitas est in intellectu subiective: sicut t fides sibi contraria t opposita habent fieri circa idē Quo stante factum vel opus quodcūq sine errore non facit hereticū: vtputa si quis fornicatur aut mechat: licet agat contra veritatem que dicit non mechaberis: ex hoc non est hereticus nisi credat vel opinet fornicari esse licitum. Et ratio est q quandocūq aliqua duo necessario requirunt ad constitutionem alicuius: deficiente altero eoz impossibile est illud esse: quia dato opposito q sine illo possit esse: iam non necessario requireretur ad constitutionem illius: sicut quia ad constitutionē domus necessario requirit fundamentū parles tectum ideo altero deficiente non habet domus. Sic ergo quia ad heresim constituendā requiritur error in intellectu necessario: nullū factum absolute sine errore in intellectu facit hereticum. Et xpter hoc nos inquisitores germanie dicimus cū beato Antonino in scōa parte sūme sue hanc materiā pertractantis q baptisare imagines adorare demones eis thurificare: conculcare corpus xpi in luto t omnia hmōi que sunt valde horrenda peccata: nisi sit error in itellectu nō faciunt hominē hereticum. Et ideo si qs faceret ista vtputa baptisaret imaginem non male sentiens de sacramēto baptismi: nec de eius effectu nec credens istum baptismum esse aliqd. nec habere effectū ex vi sua z facit h xpter aliquē finem facilius assequendum a demone cui grit xpter h cōplacere: ita q aliq pacto implicito vel expresso illud agat vt demō sibi vel alicui faciat qō petit fm q caracteribus t figuris fm artes magicas ab hoibus demōes pa-

cto expresso vel tacito inuocant ad defideria eor explenda: dūmodo non petant a demone qō sit supra facultatem eius: nec ēstum ad potentiā: nec ēstuz ad cognitionē: sic scz q non male sentiat de potestate aut cognitōe demonis sicut essent illi q crederēt q demō possit necessitare liberū arbitriū hominis vel illi qui crederent q demō omnino ex tali pacto t in omnē euentū quātūcūq a deo non pmissus posset facē qō petunt vel qui crederent q posset scire alteram partem futuri cōtingentis: vl effectū aliquez facere q est ꝓprius soli deo: tales em non est dubiū q haberēt errorem in intellectu et male de ptāte demonis sentirent: t per consequens suppositis alijs conditionibus que requirunt ad heresim essent heretici t ordinarior simul t inquisitorez iudicio subiecti. Sed si ex causis pdictis facerent non male sentientes de baptismo t alijs predictis put cōmuniter fit eo q ipo facto malefici t nigromantici cum sciunt ipm diabolum esse inimicum fidei t aduersarium salutis iam coguntur in eor cordibus sentire magnam vim esse in fide: t q nulli falsitati subiacere potest cui pater mendacij tantum preesse noscitur. Ideo licet talia facientes peccarent grauissime nō tamen essent heretici. Et ratio est quia non male sentiunt de sacramento: licz eo male t sacrilege vtamur: vnde sunt magis sortilegi q̄ heretici: t de numero illor de quibus alle. c. accusat⁹. pretendit non subiacere iudicio inquisitorum cum non manifeste sapiant heresim imo vix occulte t quasi nullo modo. Et eodē modo de adorantibus demonē t sacrificātib⁹ ei: q si ꝑ faciunt credentes diuinitatē esse in demōibus vel credentes q cultus latrie sit eis exhibend⁹: vel q oīno ex exhibitōe talis cult⁹ assequant qō requirūt a diabolo nō obstante dei ꝓhibitōe seu etiā permissione tales essēt heretici. Sz si ista faciūt nō ita sentiētes de demone: ꝑ vt aliquo pacto cū demone facili⁹ q̄ ista exequant ab ipo qō intendūt: tales nō sunt heretici ex natura rei licet grauiter peccēt. Et ꝺdem ꝓ maiori declaratōe sunt alique obiectōes mouende. Naz obstare videt q fm iura symoniacus non est hereticus vt. j. q. j. quisqs q pecuniam: t tm non habet errorem in intellectu. Nam symoniacus non est hereticus ꝓpie ꝑ large ꝓpter quandaz si militudinem: quia ex quo vendit vel emit sacra ita agit ac si estimaret donuz gratie pecunia posse possideri fm Tho. Sed non hoc estimando sicut communiter accidit non est hereticus quia non hoc credit sed bene vez esset si hoc crederet scz donum gratie posse pecunia possideri. Item obstare videt quod dicitur de hereti. quicunq t alle. c. accusatus: q adorans hereticum est hereticus. Sed grauius peccat qui adorat demonem q̄ qui adorat hereticum: ergo ꝛc. Item qui iudicand⁹ est vt hereticus videtur esse hereticus: q iudiciū debet sequi rei vitatē: sed talis iudicandus est hereticus. Nā ecclesia nō ꝑt iudicare nisi de his q̄ patēt occultor em cognitor est de⁹ t index distin. xxxiij. erubescāt. Sz ea q̄ sunt in intellectu non ꝑnt patere nisi ex factis extrinsecis visis vel ꝓbat̄: ḡ talis faciens talia est iudicand⁹ hereticus. Preterea impossibile videt q aliqs faciēs talia scz cōculcādo corpus xpi t hmōi: nisi male sentiant de corpore xpi: ꝓbatur hoc q impossibile est maliciam esse in voluntate: quin sit error in intellectu: cuz t fm pbm omnis malus est ignorans seu errans: cū ḡ talia facientes habeāt maliciā in voluntate: ergo hnt errorez in intellectu. Respōdet ad ista. Et pmo sup pmū t terciū q coincidūt. Duplex

est iudicium: scz dei qui videt interiora hominū qui non possunt iudicare de interioribus nisi per exteriora vt argumentum fatek̄ tercium. Modo ille q̄ iudicatur vt hereticus iudicio dei ē vere hereticus ex natura rei. Deus enim nullū iudicat hereticum nisi habentē errorē fidei in intellectu. Sz ille q̄ iudicatur hereticus iuditio hoim nō oportet q̄ sit hereticus ex natura rei: ß q̄ fecerit tale factū per qđ apparet ipsum male sentire de fide: z per consquens iuris p̄sumptione hereticus reputak̄. Et si queratur Ñ: ecclesia habet statū iudicare tales q̄ sic adorant demones vl̄ baptisant imagines hereticos z punire sicut hereticos. Ñ̄siones nota. Primo q̄ ad discernendū illud magz pertinet ad canonostas q̄z theologos. Canoniste dicent iuris p̄sumptōe hereticus reputatur z vt hereticus ē puniendus. Theologus dicet primo iudicio sub correctōe sedis ap̄lice q̄ non quantū est ex natura rei q̄cq̄d sit iuris p̄sumptōe. Et ratio potest esse ista: q̄ q̄ñcunq̄ aliquis effectus dep̄ēdere potest ex duplici causa: nunq̄z ex natura rei ex illo effectu p̄t iudicare p̄cise altera causa. Cū igitur iste affectus qui est adorare demonem vel eius auxilium ad maleficiandū postulare imaginem baptisando vel infantem viuū offerendo vel occidendo vel aliud hmōi possunt ꝓcedere ex duplici causa scilicz vl̄ credendo demonē adorando z sibi sacrificandū z imagines capere sacramē tales effect⁹: vel q̄ aliquo pacto facto cū demone facio vt facilius obtineam quod volo a demone in his que non sunt supra facultatem suā vt supra tactum est nō debeo statim iudicare ex tali effectu p̄cise alterā causam scz q̄ ß faciat vt male sentiens de fide. Vnde quando constat de hmōi effectu vlterius inquirendum est de causa z si ex error̄ z p̄uersitate fidei hoc fecit iudicandus est hereticus et iudicio inquisitorum cum ordinarijs subiacebit. Sz si ex alia causa iudicandus vt sortilegus z vilissimus peccator. Ad illa responsio ad nostrum ꝓpositum quicquid sit ex omnibus dictis z allegatis constat q̄ omnes diuinatores z malefici qui iudicant hereticī iuris p̄sumptōe: z non ex natura rei ordinarior̄ iudicio z nō inquisitor̄ subiacent: nec p̄fati inquisitores alior̄ regnor̄ per allegationes canonū z glosator̄ se tueri possunt: eo q̄ tales demonibus sacrificantibus z adorantibus iudicant hereticos iuris p̄sumptione z non ex natura rei. Textus autē dicit q̄ debeant sapere heresim manifeste. i. sapere intrinsece: z ex natura rei: z sufficiet nobis inquisitoribus de hereticis ex natura rei infectis se intromittere alios suis iudicibus relinquendo. Et quia dictū est q̄ inquirendum est de causa vtrum ex errore fidei hoc fecerit vel non: vtiq̄z hoc facile erit. Nam sicut habitus fidei cognoscitur per actū fidei qui est credere z confiteri ea que sunt fidei: z habitus castitatis per caste viuere: ita ecclesia p̄t iudicare aliquē hereticū inquirendo si habet actū discernendi seu male sentiendi de aliquo articulo fidei. Sic etiaz malefica que fidem in toto vel in parte abnegauit vel corpus x̄pi vilissime tractauit homagiū p̄stitit vtruz hmōi ad complacendum demoni tantuz fecerit: immo si in toto abnegauit etiam corde iam iudicabitur vt apostata: et deficiet quarta conditio que habet cōcurrere ad hoc vt quis ꝓp̄rie dicat hereticus. Q̄z si huic determinatōi obijcitur bulla z commissio nobis ab Innocentio octauo facta vbi malefice iudicio inquisitorum subijciuntur. Respondetur per illa non excluditur q̄n z diocesani etiam vsq̄z ad sententiā dif

finitiuã contra eos ꝓcedere possint ꝙ illa antiqua iura vt dictũ est: cum hec bulla ponus in partem sollicitudinis nobis inquisitoribus tradita sit: quam ꝛ ope ẽptum possumus cũ dei adiutorio exhibemus. Vñ ꝛ primũ argumẽtum non suffragatur inquisitoribus illis: ꝫ potius contrarium concludit cũ tales simoniaci tantũmodo iuris ꝓsumptõe censeãt hereticí de quib⁹ ardũarij per se iudicare possunt: irrequisitis inquisitoribus: imo nec inquisitores de simoniacis varijs se ītromittere hãt ꝛ pari rõne de alijs qui tantum iuris ꝓsumptione hereticí iudicantur. Nam contra episcopos scismaticos ꝓcedere non possunt ꝛ platos alios superiores vt ptz in .c. inq̃sitionis de here. li. vj. vbi sic dicit. Inq̃sitores heretice prauitat̃ ab ap̃lica sede seu alijs q̃buslibet deputatis de hmõi crimine inquirere contra eos vt nequeũt aut ei⁹ ꝓtextu ꝓcedere contra eos: nisi in lr̃is cõmissionis sedis apostolice ꝙ ħ possint contineat expresse. Si tñ inquisitores ipi episcopos vel alios superiores prelatos sciuerint vel inuenerint circa crimen hereseos cõmisisse aut eos de hmõi diffamatos existere vl̃ suspectos id tenebuntur sedi apostol̃ce nũciare. Ad secundum similiter patet ex ꝓbabilibus responsio. Nam adorans hereticum est tunc hereticus si adoret ipsum: credens esse adorandũ seu honorãdũ ꝓpter suam doctrinam ꝛ opinionem. Si aũt honorat ipm ꝓpter aliqd̃ temporale sine aliquo errore fidei in intellectu non est ꝓprie hereticus: ꝫ iuris fictione vel ꝓsumptione seu similitudinarie: quia agit sicut male sentiret de fide sicut ille quem adorat: vnde nec inquisitorum iudicio subiacebit. Ad tertium patet ex premissis quia licet iudicatur ab ecclesia vt hereticus ꝓpter facta extrinseca visa ꝛ probata: non tamen sequitur ꝙ semper sit hereticꝰ ex natura rei ꝫ iuris ꝓsumptione sic reputatur: vñ ꝛ in illo casu inq̃sitor iudiciũ subterfugit: quia nõ sapit heresim manifeste. Ad quartũ dicendum ꝙ falsus ꝓsupponit: quia non est possibile ꝙ aliquis cõculcet corpus xp̃i absq; hoc ꝙ male sentiat vel peruersitatem fidei habeat de corpe xp̃i: quia potest hoc facere sciens se peccare ꝛ credens firmiter ibi esse corpus xp̃i. Facit tñ hoc vt placeat demoni ꝛ facilius obtineat quod vult ab eo. Et licet omnis malus erret non tamen errore intellectus qui ẽ heresis seu errans male sentiens de his que sunt fidei: ꝫ de his que sunt virtutis alicuius cuius contrarius in vicijs operat̃. Et tñ de ꝓmo ꝓncipali quod ad heresim ꝓprie sumptũ requiritur ꝛ fm ꝙ iudicio inquisitor debet hereticus subiacere. Nec obstat si dicatur tñ etiam contra diffamatos aut suspectos leuiter vehementer aut violenter de heresi: ꝛ qui nõ videntur sapere heresim manifeste inquisitor potest procedere. Respondetur: inquirere potest ꝛ ꝓcedere super tales inquantũ sunt suspecti aut diffamati de heresi ꝓprie dicta de qua etiam nunc loquimur vt sepe tactum est que habet errorem in intellectu: ꝛ alia quattuor sequentia annexa: quor̃ scõm est vt talis error sit circa ea que sunt fidei vel contra veritatẽ determinatõis ecclesie in his que pertinent ad fidẽ ꝛ bonos mores ꝛ necessaria ad consecutiõem vite eterne. Si eñ error sit de his que non pertinent ad fidem: puta ꝙ credat quis solẽ non maiorem terra ꝛ hmõi non est pericul̃s error. Error autem contra sacram scripturam contra articulos fidei: contra determinationem ecclesie vt supra est heresis arti. xxiij. q. j. hec est fides. Item quia determinatio dubior̃ circa fidem pertinet ꝓncipaliter ad ec-

clesiam ⁊ pcipue ad pontificem summū xpi vicariū. Petri successorē. vt ex p̄esse dicit. xxiij. q. j. quotiens. Et contra determinationē ecclesie nullus doctor vel sanctus suā sententiā defendit vt dicit Tho. fa fe. Nec Hieroni. nec Aug⁹. nec alius. Sicut ergo asserens ptinaciter contra fidem est hereticus: ita ⁊ ꝓtra determinatōem ecclesie i his que ptinent ad fidem et necessaria ad salutem ptinaciter asserens est hereticus. Ipa em̄ ecclesia nunq̄ errasse i fide ꝓbat. vt dr. xxiij. q. j. a recta. ⁊ alijs c. Signanter aūt dicit qr asserens contra determinatōem ecclesie nō simpliciter ꝫ in his dumtaxat q̄ ptinent ad fidem et salutem est hereticus. Nam in alijs contrariū sentiens non est hereticus: sic q̄ ius non ꝑt separi ab vsu in rebus vsu cōsumptibilibus: qō declarauit ⁊ determinauit. Johannes. xxij. in extraua. ad conditorem. Vbi dic̄: contradicentes huic sententie esse contumaces ⁊ rebelles ecclesie nō hereticos Terciū quod requirit est q̄ error sit in illo qui catholicam veritatem est ꝓfessus. Si quis em̄ nunq̄ esset ꝓfessus fidem xpianā nō esset ꝓpie heretic⁹ sed simpliciter infidelis vt iudeus ⁊ gentilis qui foris sunt. Vñ Aug⁹. de ci. dei Videns diabolus genus humanum a cultura idolor ⁊ demonum liberari hereticos mouit q̄ sub vocabulo xpiano doctrine resisterēt xpiane. Oportet ergo q̄ error sit in illo qui in baptismo suscepit fidem xpianā ad hoc vt sit hereticus. Quartum qō requirit est q̄ talis error sit in eo q̄ fidem suscepit talit q̄ aliquaz veritatem de xpo confiteat ptinentē ad diuinitatē vel humanitatē Si em̄ nullam veritatem penitus cōfiteretur magis ꝓpie apostata q̄ hereticus censeretur. Sic iulianus apostata: ⁊ distinguitur vnuz ab altero: licet aliquando vnū sumat ꝓ alio. Sub hac conditōe reperiunt certi q̄ interdū egestate ⁊ molestijs varijs afflicti corpus ⁊ animā tradunt diabolo ⁊ fidem abnegant dūmodo in eor necessitatibus: ⁊ ad possidendū diuitias ⁊ bonores diabolus eis assistat. Nouim⁹ certos nos inquisitores ⁊ post alios penitentes: q̄rtiq̄ absq̄ errore fidei in intellectu: qr tm̄m̄ō ꝓpter cōmoda rpalia talia cōmiserūt: vñ nec hereticī ꝓpie nec iterū apostate ex corde ⁊ Julianus: licet magis apostate censent. Ex corde vero apostate si nolunt resilire vt hereticī impenitentes tradent curie secularī. Si aūt velint recipiunt ꝓut hereticī penitentes iuxta. c. ad abolendā. §. ꝑsenti. de here. li. vj. Cōcordat Raymūdus ti. de apostatis. c. reuertētes. vbi dicit. Qr reuertentes ab apostasie pfidia cū fuerint hereticī tanq̄ reuertētes ab heresi sunt recipiendi. Et hic sumitur vnū ꝓ alio vt prius tactū est. Et subdit Illi vero q̄ metu mortis fidem abnegant: hic tu accipe q̄ ꝓpter comodum temporalē diabolo fidem abnegant et erroribus nō credūt: licet iure hereticī non sint: nota hic q̄ non sunt ꝓpie hereticī. Subdit: postq̄ nō habent in mēte errorem. Judicio tamē ecclesie qui habet per exteriora de interioribus iudicare hereticī habendi sunt: nota hic iuris fictione: ⁊ si reuertantur vt penitentes hereticī recipiēdi sunt. Nō em̄ metus mortis est metus cadens in cōstantem virum ad fidem xpi abnegandam: sic ⁊ tu accipe ꝓpter cōmoda tēporalia. Vnde concludit Sanctius ē mori q̄ abnegare vl vesci idolotricis vt dicit Augustinus ⁊ recitat. xxxij. q. iiij Simile iudiciū de maleficis fidem abnegantibus esset vt ibi resilire vellent reciperentur vt penitentes absq̄ hoc q̄ curie seculerī relinquerentur: omnib⁹ tamen modis ad gremium ecclesie recipiuntur vbi petunt; ⁊ curie seculari

si non traduntur relinquunt: ⁊ ꝑ ꝓpter damna temporalia illata prout i modis sententiandi patebit: ⁊ omnia prefatus ordinarius exequit: ita ꝙ etiaz inquisitorzinas vices illi committere potest in hoc dumtaxat casu apostasie: secus est in alijs casibus sortilegoꝝ. Quintuz quod requirit ad hoc vt quis ꝓprie sit hereticus est vt talem errorem firmata voluntate ⁊ obstinata eligat ⁊ pertinaciter sequatur opiniones. Unde ꝑm Hiero. heresis ab electiõe est dicta. Et ideo ꝑm Aug⁹. non qui falsas opiniones gignit vel sequit: ꝫ qui pertinacit defendit hereticus est censendus. Uñ si quis nõ pertinaci malitia sentiret aliquid contra fidem: ꝫ ignorantia paratus corrigi si quis sentit falsum ostenderetur sibi esse contra fidem vel sacram scripturam vel determinationez ecclesie. xxiij. q. iij. dixit apostolus. Et ideo ipe Aug⁹. dicebat. Errare potero hereticus non ero q; sz paratus corrigi cũ sibi fuerit ostensus error. Et constat ꝙ quotidie inter doctores circa diuina sunt varie opiniones ⁊ aliqñ contradictorie ita ꝙ necesse est alteram esse falsam: ⁊ tamen nulla earũ reputatur falsa donec per ecclesiam fuerit determinata. ar. xxiij. q. iij. qui in ecclesia. Ex q̃bus omnibus concluditur ꝙ probare maleficos subiacere iudicio inquisitorum vel etiam alios quocunq; modo demones inuocantes per dicta canonistarum super alle. verbum saperent. in. c. accusatus comprehensum nõ sufficienter probatur: cum tales ab eis hereticj iudicantur quadam iuris fictione: nec etiam per dicta theologoꝝ: cũ ⁊ ipi tales nominant apostatas verbo vel opere: nõ autem mente ⁊ corde: de quo errore verbuz saperent pretendit. Et licet iudicantur vt hereticj non tamen propter hoc sequitur ꝙ episcopus siue inquisitore non possit ad sententiam diffinitiuam contra eos procedere aut carceri ad penam deputare aut tormentis exponere. Imo in casu quo hec decisio non videatur sufficere ad ꝑ vt nos inquisitores simus a maleficarum inquisitione exonerati: nolumus tamen hoc via iuris exigere: cum vices nostras in his dumtaxat super sententiam ferendam ipis diocesanis cõmittere possumus. Hoc enim habetur in capitu. multoꝝ in principio. de hereti. in clemen. Ubi sic dicitur. Multorum querela ⁊ infra vt negotium inq̃sitionis huiusmodi eo prosperetur felicius: quo deinceps eiusdez labis indago solertius diligentius ⁊ cautius peragetur ipsum tam per diocesanos episcopos q̃ per inquisitores a sede apostolica deputatos omni carnali odio vel timore aut cuiusmodi commodi temporalis affectione semotis decernimus exerceri: sic ꝙ quilibet de predictis sine alio citare ⁊ arestare seu capere ac tute custodie mancipare ponendo in compedibus et manicis ferreis: si ei visum fuerit super quibus faciendum ipsius conscientiam oneramus: nec non inquirere contra illos de quibus pro huiusmodi negotio ꝑm deuz et iusticiam viderit expedire: duro tamen tradere carceri qui potius ad penam q̃ ad custodiam videatur vel tormentis exponere illos aut ad sententiam procedere contra eos. Episcopus sine inquisitore aut inquisitor sine diocesano aut eius vel episcopali sede vacãte capituli super hoc delegato. si sui ad inuicem copiam habere valeant infra octo dierum spacio postq̃ inuicez se requisierint non valebit: et si secus presumptum fuerit nullum sit et irritum ipso iure. post sequitur ad nostrum propositum. Verum si episcopus vel eius seu capituli sede vacante delegato cum inquisitore aut in

quisitor cum altero eorundem ꝓpr̃ p̃missa nequeant aut noluerint psonaliter conuenire ꝑt eps vel eius seu capituli sede vacante delegatus inquisitori r inquisitor epo vel eius delegato seu sede vacante illi qui ad hoc fuerit p capitulũ deputatus. sup illis cõmittere vices suas vel suas significare p lr̃as consiliũ et consensum. Ex quo patz q licet in q̃nq; casibus vnus sine altero i tribus vero minime ꝓcedere possit. qr tamen vnus alteri vices suas cõmittere potest. p̃sertim quo ad sententiaz ferendã. iõr nos hoc p p̃tes facere de creuim⁹ alijs iquisitorib⁹ in suis limitibus remanentib⁹. Ad argumenta ergo respondendo patet ex p̃missis ad sex prima argumenta ꝑ inquisitorib⁹ militantia decisio. q cor inquisitioni maleficr sortilegi non videnr subijci. Ad alia aũt argumenta ꝑ diocesanis in casu quor ipi a maleficar inquisitione se exonerare vellent. r ciuili iudicio relinquere. Patet q nõ p̃t ꝑ eadem facilitate quo inquisitores facere qr in crimine hereseos iuxta. c. ad abolẽdaz. r. c. vergentis. r. c. excõicam⁹ vtrũ q;. extra de hereticis. Iudicis ecclesiastici est cognoscere et iudicare. r iudicis secularis exequr punire. vbi sntia transit in vindictã sanguinis. secus vbi ad alias penas penitentiales. Videt etiã q in heresi maleficar licet non in alijs heresibus etiã ipi diocesani suas vices ad agnoscendum r iudicandu in foro ciuili cõmittere valeat. tum vt in argumentis tangitur hoc crimẽ maleficar non est mere ecclesiasticuz. immo potius ciuile ꝓpter damna que inferuntur temporalia. tum etiam quia leges. speciales in punitionem maleficorum quo ad omnem viam punitõis edite cernũtur. Videtur deniq; q hec via plurimũ in exterminiũ maleficar deseruiret. r in maximũ releuamẽ ordinarioꝝ corã tremendo iudice super districtum examen qõ exigetur cuz teste scriptura iudiciuz durissimum his qui p̃sunt imminet. r ꝑm hanc differentiã ꝓcedemus videlicet q iudex secularis cognoscere r iudicare põt vsq; ad sententiã diffinitiuã ad penitentiaz quã ab ordinarijs recipiet. secus sup sanguin em quã p se ferre potest.

v Tergo iudices tam i foro ecclesiastico q; ciuili modos ꝓgnoscendi iudicandi r sententiãdi sp in promptu habere valeant. consequenter circa tria ꝓncipaliter ꝓceden dum erit. Primo quis modus inchoandi ꝓcessum fidei. Scõo quis mod⁹ continuandi. Tercio quis mod⁹ terminandi r sententiandi in hac makia maleficar. Circa primũ q̃nq; difficultates Prima quis inter tres modos ꝓcedẽdi qui in iure tanguntur sit magis cõpetens. Scõa de numero testiũ. Tercia an possint compelli ad iurandum. Quarta de conditione testiũ. Quinta an inimici capitales ad testificandum admittuntur. Scõa pars continet q̃stiones vndecim. Pria qualiter testes sunt examinandi. r q sp quinq; psone debent esse p̃sentes. Item qualit male fice sint interroganda generaliter r ꝑticulariter. r erit sexta in ordine libri. cũ numerus mutatur eo vt lector facilius repiet materiã optatã. Secunda varia dubia declarat sup respõsiones negatiuas. r qñ sit incarceranda r quãdo ꝑ manifeste deprehensa in heresi maleficarum. Tercia de modo capiendi maleficas. Quarta de duobus que post captionẽ facienda sunt iudicr an deponentiũ noia sint ei manifestãda r defensiones concedende. Quinta q̃r defensiones cuz deputatõe aduocati sint concedẽde. Sexta quid faciet aduocatus cum sibi testiũ nomina non publicantur. r vbi inimicitiã capitalez

allegat coram iudice. Septima qualiter iudex inimicitiã capitalem inuestigare habet. Octaua de his q̃ iudex hz aduertere anteq̃z delatam tormẽtis exponat. Nona de mõ sententiandi ad questiones et tormenta. Decima sup tormenta continuanda z qualiter sint tormentandez de cautelisz signis cõtra maleficiũ taciturnitatis. Undecia sup finales interrogatones z cautelas a iudice obseruãdas. Tercia pars continet primo q̃stiones tres quas iudex debet aduertere z ex quib⁹ois sinia diffinitiua dz ꝓcedere. Prima an sup examẽ candentis ferri possit sententiari. Secunda de modo quo omnis sentẽtia est ferenda. Tercia ex quibus suspitionibus potest iudicare. et qualiꝫ sup vnãquãq̃z suspitionẽ debet sententiare Demũ supervltimã partez de viginti modis sententiandi. quaz tredecim stcões super oẽm heresim. reliqui speciaIiter super heresim maleficaz. z quia locis suis patebunt causa breuitatis h non assignantur.

Questio prima super modum inchoandi processum.

Veriꝫ ergo primo quis sit modus cõperẽs ad inchoandũ ꝓcessum fidei contra maleficas. Respondetur. Cum inter tres modos qui tangũtur. extra de accusa. denun. z inquisitio. z prim⁹ est q̃ aliquis accusat aliquẽ de crimie heresis vel fautoria coram iudice offerendo illud se ꝓbaturuz z inscribit se ad penam talionis nisi ꝓbet. Et secundus modus quando aliquis denunciat aliquem. ita tamen non q offert se ꝓbaturum nec vult facere partez. sed dicit q denunciat zelo fidei. vel rõne sententie excõicatõnis late p ordinarium vel eius vicariũ. aut ratione pene tempal quã secularis iudex contra non denũciantes. Et tercius modus per inquisitionẽ. hoc est q̃ nõ est aliquis accusator vel denunciator. sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco q sint malefice. z tunc iudex habet nõ ad instantiam partis sed etiã ex officio procedere Ideo aduertendum q primũ modum procedendi iudex nõ libenter admittat. tum qz non est in causa fidei visitatus nec etiam in causa maleficaz qui sua maleficia occulte exercent. tum etiam qz est accusanti multũ piculosus. ꝓpter penã talionis qua plecteretur vbi in probatione deficeret. tum etiã quia est multum litigiosus. Incipiat processum per citationem generalem affigẽdo illam ad valuas ecclesie prochialis vel pretorij per modum qui sequitur. Cum nos vicarius talis ordinarij. aut iudex talis dñi totis nris affectib⁹ ibiantes ac ex oib⁹ nostris precordijs affectates populum xpianum nob commissum in vnitate z serenitate catholice fidei cõseruari. ac ab omni peste prauitatis heretice visceraliter elongari. Iccirco nos iudex prefatus. cui ex iũcto officio hec incũbunt. ad gloriam z honorem recolendi nominis ihu xpi z ad exaltationẽ sancte fidei orthodoxe atq̃z ad depressionem heretice prauitatis precipue in maleficis vniuersis et singulis cuiuscunq̃z conditionis stat⁹ Hic nota. Si ecclesiasticus iudex inq̃rit addat: ordinis religionis aut dignitatis existãt. q sunt infra terminos h⁹ ciuitatis aut circa illaz aut oppidi ad duo miliaria. ad quoz noticiã peuenerint hec mandata. ecclesiasticus iudex adiungat. Auctoritate qua fungimur in hac parte in virtute sancte obedientie ac sub pena excõicatõnis precipimus z mandamus ac mandando reqrim⁹ z monemus quatenus infra. xij. dies prime cõputandos. Hic secularis iudex modo suo mandabit et penis eis

consuetis quorū primos qñq; pro primo. et reliquos quatuor pmis quatuor imediatos p scōo. et vltimos qtuor p tercio termino pemptis. Ut trina monitione canonica assignamus: nobis reuelant si quis scit vidit vl audiuit aliquā eē psonā hereticā malefi cam diffamatam vel suspectam ī speciali talia practicātem que in nocumētum hominum iumentorum aut terre frugum. ī damnum reipublice cedere valeant. q si nostris antefatis monitis et mandatis non paruerit cum effectu premissa infra taxatum terminum nō reuelando sciat se. Index ecclesiastī cus addat excōicatōnis mucrone per cussum. Secularis index addat penas temporales. Quam excōmunicatōis sniam in omnes ī singulos taliter vt p dicitur cōtumaces prefata nostra monitione canonica preeunte ī eoz obedientia requirente. nūcvt ex tunc ī tūc vt ex nunc ferimus in his scriptis. absolutionem harum sententiarum nob tantūmodo reseruandum. Concludit index secularis modo suo Datum ī. Nota insuper super scōm modum q cum vt dictum est secundus modus procedendi et processum fidei incipiē di est per modum denunciatōnis. vbi denuncians non offert se probaturum nec vult facere partem. sed dicit q denunciat ratione sententie excōicatōis late. vel zelo fidei ī propter bonum rei publice. Ideo secularis index hoc debet in sua citatione generali aut pmissa monitione specificare. q nemo estimet se penalem fieri etiam si in probatio ne defecerit. qz non offert sevt accusans sed vt denūcians. Et tunc qz plures comparebunt ad denunciandum iudici: notare debet index vt procedat modo qui sequr. Primo habeat notarium et duas honestas personas siue sint clerici siue layci. vel si notarius non posset haberi tūc loco notarij sint duo viri idonei. Hoc eñ tangit in. ca. vt officiū. ℣. verum. li. vj. vbi ita dicit Verum qz in causa graui crimine cuz multa op oꝛteat cautela procedi vt in reos sine vllo proferat erroꝛe dure a digne seueritas vltionis. Volumus ī mandamus vt in examinatōe testium quos recipi super hoc crimine p̄dicto ipmq; contingentibus optuerit. adhibeatis duas religiosas et discretas psonas. Hic Archi. in glosa possunt intelligi persone honeste siue sint clerici siue laici. Sequitur in quaz pūtia per publicā si cōmode habere potestis psonam aūt per duos viros idoneos si deliter eorum depositiones testiuz describātur. Nota ergo q his psonis adhibitis mandet denuncianti index q det inscriptis vel saltem dicat vbo. Et tunc notarius seu index incipiat pcessum per modum qui sequitur.

In nomine domini amen. Anno a natiuitate dñi ī. tali die talis mensis in pūtia mei notarij ī testium infra scriptorum. talis de tali loco ī talis diocesis vt supra cōparuit personaliter in tali loco coraz honorabili iudicez obtulit eidem cedulam tenoꝛis sequentis. inseratur tota. Si aūt non per cedulaz sed verbo. ponatur sic. Cōparuit ī. et denunciauit eidem q talis de tali loco diocesis talis asseruit ī dixit q sciret ℣ vel q fecerit talia nocumenta sibi vel alijs personis. Quo facto in continenti faciet iurare ipm denunciantez modo consueto. vel ad quatuoꝛ dei euangelia. vel super crucem erectis digitis tribus et duobus depressis in testimonium sancte trinitatis et damnatōnez anime et coꝛporis de dicenda veritate super denunciatis. et prestito iuramēto interrogabit eum. Unde scit eē vera que denunciauit et si vidit vel audiuit. Si dicat se vidisse aliqua vtputa

qz ibi repert⁹ tali hora tẽpestat⁹ vel qa tetigit iumẽtũ qz itrauit stabulũ. introgabit iudex vbi eũ vidit t qñ t ãtiẽs t p quẽ modũ t qui erant pñtes. Si dicat q non vidit sed q audiuit. Interrogabit eum a quibus audiuit t vbi t qñ t quotiens t quibus presentibus audiuit. formando articulos de quolibet p dictorum singulariter et diuisim. t notarius seu scriptor ponat totuz i actis seu in processum immediate post pdictam denunciationẽ continuando sic. Quaquidem denunciatõne vt pmittitur facta. ipe inquisitor in continenti fecit iurare ad quatuor dei euãgelia tc vt supra. ipm denunciantẽ de dicẽda veritate super denunciatis. t interrogauit eundẽvñ et quomodo ea q denunciauerat nouerat vel suspitionem hẽat esse vera. Respondit. qz vidit vel audiuit interrogauit vbi vidit vel vbi audiuit. t dixit. q tali die talis mensis talis anni in tali loco. Interrogauit. quotiens vidit vel audiuit tc. t fomentur articuli vt dictum est et totũ ponatur in processu: t specialiter interrogatur. qui sciunt cum eo in tali causa t q pñt scire. Quibus omnibus sic pactis vltimo interrogabitur si denunciat mala voluntate odio vel rancore. vel obmittat aliquid fauore t amore. vel alias denunciat rogatus vel subordinatus. Et postremo iniungetur ei virtute iuramenti prestiti tenere secretum quicquid ibi dixit. vel per iudicem sibi dictum fuit. t ponetur totum in processu et in actis et omnibus expletis potur paulo infra. Acta sunt hec i tali loco tali die talis mẽsis t tali anno i presentia mei notarij vel scriptoris adiũcto mihi ali in vigorem officij tabellionatus. t talium testium ad hoc vocatorum t rogatorum.

Ercius modus processum inci t piendi qui etiam est cõmunis t vsitatus modus. t cum hoc secretus esset vbi nullus accusator vel denunciator se offerret sed fama laboraret i aliqua ciuitate vel loco de aliqua maleficia et etiam tali t ꝓpter famam iudex absq; citatione generali de qua supra seu monitione ex officio procederevel let. eo q talis clamor frequens perueniret ad aures ei⁹. tũc itex ichoare pt. processum in presentia personaꝝ vt s.

In nomine domini amen. Anno a natiuitate domini tali die mense tali seu mensibus talibus. Ad aures talis officialis aut iudicis talis loci peruenit pluries fama publica referente ac clamosa insinuatione producente q talis de tali loco dixit vel fecit talia ad maleficia pertinentia contra fidem ac cõem vtilitatem reipublice. t ponatur totum prout fama laborat. Et p aulo infra. Acta sunt hec die tali mensis talis de anno tali in pñtia testium taliũ vocatorum et rogatorum et mei notarij talis auctoritate seu scriptoris vigore tali. Sed antecꝫ secunda pars ichoetur videlicet qualiter huiusmodi processus ẽ ꝓtinuandus premittenda sũt aliqua super testes examinandos ãt i numero esse debeant et cui⁹ ꝯditõnis.

Questio secunda de numero testium.

Dia dictũ ẽ i secundo modo de dictis testiũ qualiter inscribi debeant. scire numerum et conditionem illorum opus est. Queritur vtrum iudex duorum testium legitimorũ non singularium possit licite aliquaz de hereſi maleficarum condemnare. vel plures ꝯ duo necessario requirantur. t dicũtur testes singulares quando in dictis sũt ptiales. pcordãt tñ i sba seu effectu rei vt si dicẽt maleficiauit mihi vaccam alter puerum: concordarent in malefi

cio. Hic aũtẽ queritur vbi testes non sunt partiales sed omnino concordãt Et ñdetur: q̃ ꝯuis videant sufficere duo testes de iuris rigore: quia regula est q̃ in ore duoꝝ vel trium stat omne verbũ: tamen de iuris equitate non vidẽ in hoc crimine duo sufficere: tuꝫ ꝓpter criminis immanitatem. In criminibus em̃ probationes debent esse luce clariores. ff. de probationibus. si aũt. Et hereſis pcipue talis inter maiora crimina enumerat. Et si dicat q̃ in hoc crimine sufficiũt leuiores probationes: qꝫ leui argumento quis detegit C. de here. l. ij. Leui argumento recedendo a iudicio catholice religionis ꝛ tramite hereticũ se facit. Ñdeꝺ. Dex est ad pſumendũ non aũt ad condemnandũ tum ꝓpter iuris ordinis in hoc crimine detrimentũ. In hoc em̃ ordo iudiciarius in fauorem fidei detruncatur: qꝫ nec delatus videt testes iurare: nec etiã sibi publicantur vbi posset eis graue piculum imminere. vt in. c. statuta. de here. li. vj. ꝓpter qõ delat⁹ non potest diuinare ꝫ teneꝺ ipe iudex q̃ se ꝛ ex officio de testiũ inimicicia q̃rere qꝫ excludunt vt infra patebit ꝛ etiaꝫ si deposuerunt confuse de causa scientie eos iterũ interrogare: qõ potest facere extra de testi. per tuas. ꝛ. ff. de questionibus repeti. nam q̃to magis via defendendi delato subtrahit: tanto magis incumbit iudici sollicitudo diligẽtius inquirendi. Vbi ergo inuenirent duo testes concordes ꝛ legitimi cõtraquenq̃ nec ex hoc vellem eum de tanto crimine condẽnare: ꝫ purgationẽ si esset diffamat⁹ indicere vel ꝓpter vehementẽ suspitõez q̃ orit ex dictis duoꝝ testiũ facere eũ abiurare vel questionare seu sententiã differre: non em̃ videt tutũ ad vocẽ duoꝝ testiũ hoiem bone fame de tanto crimine ꝯdemnare. Se cus si fuerit male fame. De ꝫ ẽrchi. plenius. in. c. vt officiũ. §. verũ in pñ. de here. li. vj. sup verbo testiũ: ꝛ in. c. fidei. In fine gloſe illius ca. Et Jo. an. ibidez. In. c. etiã excõicamus itaq̃. eꝝ de here. §. addicimus ẽt. q̃ faciat eps iurare tres vel plures boni testimonij viros de vicenda vitate: si sciuerint in prochia tales hereticos ibi esse.

a Idem q̃ si q̃rit. Vtrũ iudex q̃ testes singulares solũ vel saltem cuz infamia posset iuste de tali hereſi aliquẽ condemnare. Ñdeꝺ q̃ non: nec q̃ testes singulares solum nec etiam cũ infamia. eꝝ de testi. cũ literis: pſertim cum in criminibus pbationes debent esse luce clariores vt supra patuit: ꝛ in ꝫ crimine nemo sit ex pſumptione damnandus. extra de pſump. litteras. ergo tali indicit purgatio ratione infamie: ꝛ abiuratio ratione suspitionis vehementis que cõsurgit ex dictis testium: tamen vbi testes sunt singulares cõcordant tñ in substãtia facti ꝛ euidentia facti concurrunt. tũc iudicis conſciẽtia ibi onerat ex in directorio habetur questio quotiens possint testes examinari.

Questio tercia

Dod si queritur

q Vtrum iudex testes possit cõpellere ad iurandum de vicẽda eidem in causa fidei seu maleficarũ veritatem. Et etiaꝫ pluries eos examinare. Ñdeꝺ q̃ sic: pſertim ecclesiastici⁹ iudex vt supra patuit in. c. vt officium. §. verum. Et q̃ testes cogendi sũt in causis ecclesiasticis vitatez deponẽ medio iuramento eꝝ de testi. cogen. c. peruenit. alias testimonium non valebit. Et extra de hereti. capitulo excommunicamus itaq̃. §. addicimus. dicitur: q̃ archiepiſcopus vel episcopus parrochiam in qua fama fuerit hereticos habitare circumeat ꝛ ibi tres vel

plures boni testimonij viros: vel etiaz si expedire videbit totā vicinaz iurare compellat. z sequit infra. Si q̄ vero ex his iuramenti religionē obstinatione damnabili respuētes iurare forte noluerint ex hoc ipo tanq̄ heretici reputentur. Q̄z aūt plures possit examinari. Ita dicit archi. in. ca. vt officiū. §. verū. sup ver. testiū. vbi dī sic. Inquisitor hic aūt iudex debet esse sollicitus vt si testes confuse deposuerūt. z de cā sciētie minus plene requisiti fuerūt q̄ iterato cū eis inquirat. Nazℓ de iure fieri potest. extra de testi. cogendis. vt supra tactū est. z. ff. de q̄stionib⁹ repeti.

Questio quarta de conditione testium.

Vestio sup con

ditiones testiū. Nota q̄ excōmunicati. Item pticipes z socij criminis. Itē infames z criminosi serui contra dños admittūtur ad agendū z testificandū in causa fidei quacunq̄. Item sicut hereticus contra hereticum ad testificādū admittitur: ita maleficus p̄ maleficum. in defectū tamen aliaz p̄bationū z sp p̄ z non pro. vxor etiā z filij z familiares p̄ z nō pro. ar. q. c. filij. de here. li. vj. z ibi ō. q̄z eoz testimoniū est magis efficax ad p̄bandaz De primis patet in ca. in fidei. ō here. ibidē. In fidei fauorē concedim⁹ vt in negocio inq̄sitionis heretice prauitatis excōicati et participes vel socij criminis ad testimoniū admittant in defectu aliaz p̄bationū p̄ hereticos credentes receptatores fautores z defensores eoz si ex verisimilib⁹ coniecturis z ex numero testiū aut psonaz tam deponentiū q̄z eoz contra quos agitur z deponitur qualitate aut alijs circūstā tijs sic testificātes nō falsa dicere p̄sumant. De pluris q̄n p̄sumit q̄ deponunt zelo fidei. ptz in. c. accusatus. §. licet. vbi supra. vbi dī. Licet vero periret post pniam repellantur si tñ hi q̄ coram z infra. si ex manifestis indicijs apparuerit tales nō anie leuitate aut odij fomite seu coꝛruptōne pecunie ℔ zelo fidei oꝛthodoxe dictū suū vellent coꝛrigere ac mō que p̄ius tacuerāt reuelare in fauoꝛez fidei nisi aliud obsti terit stari debet tam contra se q̄z reliqs attestationibus eoꝛundē. Et q̄ infames z criminosi z serui p̄ dños admittuntur Archi. in. c. alle. accusatus. in. §. iz. sup verbo exceptū dicit ita. Tanta ē labes criminis hereſis q̄ ad eī⁹ actionē etiaz serui aduersos dños suos z quilibet criminosus. etiā infames aduersus quē libet admittuntur. vt. ij. q. vij. §. huic opponitur.

Questio quinta an inimici capitales ad testificandum admittantur.

Ivero queritur

Utrū iudex inimicos capitales alic⁹ ōlati possit i tli cā ad testificandū seu agendū admittere cōtra illū. Respondem⁹ q̄ nō. Dñ arch. vbi supra. Nō tñ intelligas q̄ in hoc crimine inimic⁹ capitalis admittit ad actionē. iij. q. v. c. ij. z de symo. licet hei. in fine. de hoc etiā satis notat hosti. in sum. de accu. §. q̄s possit. ℔ q̄ dicunt inimici capitales. Nota q̄ q̄ solū rōe inimicitie q̄s repellit z nō quecunq̄ repellit ℔ capitalis intelligit: q̄ mors inter eos est de facto illata vel fuit intentata seu ea q̄ sunt ad mortē inductiua aut via vel vulnera grauia z letalia fūt secuta: z sīlia que ad peruersitatē z malignitatē agentis cōtra passuz iudicāt manifeste. ꝓpter q̄ ō p̄sumitur q̄ sicut intentauit contra istū mortem coꝛporalem per illum modum scz vulnerando. intentaret etiam per istum crimen hereſis imponēdo. z sicut voluit ei au

ferre vitam vellet auferre famā qñare tales ĩmici capitales a testimonio legittime expellũtur. Alie vero ĩmicitie ꝑsertim graues ⁊ ꝑut etiā faciliter mulieres ad ĩmicitias cōmouētur: ⁊ si nō repellunt totaliter tñ dictū eoꝝ debilitant aliqualiter vt non sit plena fides eoꝝ attestationib⁹ adhibēda. sed cū alijs admiculis ⁊ alioꝝ testiū dictis possunt plenā facere ꝓbationem ꝑsertim vbi iudex delatū interrogat An ne putet se hr̃e ĩmicū. q̄ tale crimen ad mortē sibi ex ĩmicitia imponere auderet. si dicet ita. interrogabit q̄ illa sit persona. ⁊ tunc iudex aduertet si illā ꝑsonā de qua suspitio ē q̄ ex ĩmicitia deposuerit denotauit. In tali em̃ casu vbi iudex etiā de cā ĩmicitie per alios honestos informat. ⁊ alia admicula nō occurrūt ⁊ alioꝝ testiū dicta poterit secure talem testem repellere. Si vero delata persona dicet. Nō spero aliquē talē hr̃e ĩmicū licet ĩterdum brigas cū mulieribus habuerim vel si dicet habeo ĩmicū. ⁊ nō exꝑesse sit debite sed quendā alium q̄ fortassis nō deposuit. tunc dicta talis testis etiam si alij dicerēt q̄ cā ĩmicitie deposuisset. iudex tñ nō debet repellere sed ad plenā ꝓbationem cū alijs ammiculis cōseruare. Reputantur ꝯplures mi⁹ ꝓuidi circūspecti qui hmōi depositiones mulieꝝ refutare ⁊ annihilare querūt dicētes illis standū nō eē eo q̄ sepissime cum rixose sint ex ĩuidia deponere solent. Hi q̄ ignorant astutias ⁊ cautelas iudicum loquūtur et iudicant vt ceci de coloꝛib⁹. de q̄b⁹ astutijs in. xj. ⁊. xij. questione ꝓtēbit.

Secunda pars qualiter ꝓcessus est continuand⁹ questio sexta. Et qualiter sunt testes examinandi in presentia quattuoꝛ aliarum personarū. et qualiter delata est interroganda dupliciter.

Am nunc sexto queritur qualiter ꝓcessus hmōi aduersus maleficas in cā fidei sit continuandus. Considerandū est primo q̄ꝛ in cā fidei ꝓceditur summarie simpliciter et de plano ⁊ absq̄ aduocatoꝝ ⁊ iudicioꝝ strepitu ⁊ figura. vtz. c. statuta. li. vj. qualiter etiam ista verba intelligantur ꝑ extra de ver. sig. c. sepe contingit. in cle. vbi dicitur. Sepe contingit q̄ causas cōmittimus ⁊ in eoꝝ aliquibus simpl̃r ⁊ de plano ac sine strepitu ⁊ figura iudicij procedi mandamus de quoꝝ significatōe verboꝝ a multis contenditur ⁊ qualiter procedi debeat dubitat. Nos aūt dubitationē hmōi ꝯtum est nobis possibile decidere cupientes hac in perpetuum valitura constitutione sancim⁹. vt iudex cui taliter causam cōmittim⁹ necessario libellū nō exigat. litis cōtestationem non postulet. tpe feriaꝝ ob nē cessitates hoīm indultaꝝ a iure proce dere valeat. ampntet dilationē. materiam litis ꝯtum poterit faciat breviores exceptiones appellatōes ⁊ dilatōes frustratorias repellendo. partiū aduocatoꝝ ⁊ ꝓcuratoꝝ contentiones et iurgia. testiūq̄ superfluam multitudinē refrenādo. nō sic tñ iudex litez obruat: q̄n ꝓbationes necessarie admittentur citationem vero ac ꝓtestationem iuramenti de calumnia siue de dicenda veritate ne veritas occultet per cōmissionem huius intelligimus nō excludi. hec ibi. Et quia ꝓcessus vt visuz ē supra. est tripliciter incipiendus. quia vel propter instantiam accusatoris. vl propter zelum denunciatoris. vel propter clamoꝛem fame laboꝛantis. ⁊ pro

cessus qui fit ad instantiam partis accusantis iudex in hac materia non debet acceptare. cum maleficarum facta opere demonum occultantur. nec accusatoz per euidentiam facti sic̄ i alijs criminalib⁹ ꝓcedere ꝛ se defendere ꝑt immo consulere debet accusatori q̄ a moueat verbum accusationis ꝛ ponat denunciatōnis. ꝛ hoc ꝓpter accusatoris graue piculum. Ideo super secundum modum qui ꝛ visitatus ꝛ similiter super terciū in quibus ꝓceditur ꝛ non ad instantiam partis. Notandū q̄ ḋa dictū est in p̄cedentib⁹ q̄ iudex specialiter debet interrogare denunciātes qui sciunt cum eo in tali causa ꝛ q̄ ꝑt scire. Ideo iudex faciet citari illos testes quos denuncians intimauit. et q̄ magis videntur scire in facto: et scpto: continuabit ꝓcessu; scribēdo sic. P⁹ que attendens ipe iudex denunciata sibi hereticalia antedicta foze ex sui natura esse talia; ꝛ tamq̄ uia que nō possunt nec debent conniuentibus oculꝰ tolerari. cum cedant in obp̄obriū diuine maiestatis. ꝛ tam fidei catholice q̄ reipublice detrimentū. descendit ad se informandū ꝛ ad testes examinandum per modum qui sequitur.

Interrogatoria sup testes.

Tis testis de tali loco citat⁹ iuratus ꝛ interrogat⁹ si cognoscit talē exp̄imendo nomen delati Et dixit q̄ sic. Itē interrogat⁹ de cā cognitōis ꝛ dixit q̄ ꝓ eo q̄ vidit ꝛ locut⁹ ē sibi pluries. Vel sic vl̄ alias q; fuerit socij ꝛ exp̄imentur cause cognitōnis.

Item interroga. de cognitōis tpe. et dicit q̄ sunt decem anni vel tot.

Item interrogatus de fama illius ꝛ p̄serti ad ea que sunt fidei. Et dixit q̄ quo ad mozalia est homo bone fame vel male. q̄tum autem ad ea que sunt fidei dixit q̄ est fama in tali loco q̄ practicat aliqua contra fidem vt maleficus. Item interrogatus quid est fama. ꝛ dixit. Item interrogatus si vidit vel audiuit talem talia facientē ꝛ dixit. Item interrogatus vbi audiuit dici supradicta. ꝛ dixit q̄ i tali loco

Item interrogatus in quoꝝ p̄sentia. ꝛ dixit q̄ illoꝝ.

Item interrogatus si ex sua consanguinitate aliqui p̄opter maleficia fuissent dudum incinerati vel suspecti habiti: et dixit.

Item interro. an cum suspectis maleficis hūit familiaritatē: ꝛ dixit.

Item interrogatus de modo ꝛ causa q̄ dicta fuerunt. Et dixit q̄ ea de cā ꝛ tali modo.

Item interrogatus si videtur sibi q̄ talis dixit seu fecerit trufatozie seu recitatozie seu animo indeliberato vl̄ potius assertiue et animo deliberato. Et dixit q̄ credit q̄ fecerit supradicta iocose et trufatozie seu recitatiue et non animo sic credendi vel assertiue.

Item interrogatus de causa credentie hmōi. Et dixit q̄ credit p̄o eo sic. quia ille qui dicebat ridendo dixit. Et de istis est multum diligenter inquirēdum. quia nonnunq̄ dicunt aliqui recitando aliozum verba vel trufando vl̄ conferendo vt alios alliciant vel incitent. licet etiam interdum asserendo vel affirmando.

Item interrogatus si hec deponit odio vel rancoze seu dimittit amoze vel fauoze. Et dixit q̄ nō. Et sequitur iniunctum est sibi tenere secretū. Acta sunt hec in tali loco die tali in p̄sentia talium testium vocatoꝝ et rogatoꝝ. et mei notarij seu scriptozis. Vbi semper aduertendum q̄ in tali examine ad minus persone quinq̄ debent p̄sentes esse. scilicet iudex inquirens. testis vel denuncians. Respondens vel ipse delatus postea cōparēs. Tercius est notarius seu scriptoz. vbi deest notarius et tunc adiungat si-

bi alium honestuz qui duo supplebūt vices notarij vt supra tactū ē. z ꝑ apostolica autoritate qua tunc in illo actu fungunt. vt supra in. ca. vt officiuz. de here. li. vj. Et duo honesti viri tangꝫ testes eoꝝ qui deponūtur. Itē aduertēdū q testis citatus debet etiā esse iuratus. i. vt ꝓstet iuramentū mō q supra de dicenda veritate. alias false inscribetur citat⁹ z iuratus. Consimiliť examinentur alij testes. Quib⁹ examinatis. Si iudex videat factū esse ꝓbatuz plene: vel si nō plene tū esse maxima i diciaz suspitōnes vehemētes. Et nota q loquimur non de leui suspitione q ex leuibus coniecturis oriť. ꝫ q multū diffamata est sup maleficia puerozum iumentoꝝ ꝛc. Tunc iudex si timet de fuga delati vel delate faciet eū capi. si aūt nō timet de fuga faciat eum citari Et siue capiatur siue non ꝓius faciat iudex eius domū imꝓrouisse scrutari z cuncta scrinia aperiri z in angulis pixides z oia instrumenta tolli q reponuntur. Et sic constituto. iudex. colligꝫ bis de quib⁹ est delat⁹ et de his de quibus est ꝓ testes conuictus vel habit⁹ suspectus formet interrogatoria super illis ac iurat habito secū notario ꝛc. vt supra. ꝓstito pri⁹ corꝑali iuramento ad q tuoz dei euangelia de dicēda veritate tam de se qꝫ de alijs. Et hoc ꝓ modus qui sequitur cōscribantur etiā singla.

Interrogatoria generalia super maleficā aut maleficuz. Et est primus act⁹.

Alis de tali loco delat⁹ iuratus
t sup quatuoz dei euangelia coꝛporaliter tacta tā de se qꝫ de aliis dicere veritatem. z vnde interrogatus vnde est seu vñ originē traxit. Et ꝓpendit q tali loco talis diocesis.

Item interrogatus q sunt ei⁹ parentes si sunt viui vel mortui. Et respōdit q viui in tali loco vel mortui in tali.

Item interrogatus. vtrum naturali morte vel icinerati. et dixit q tali. Vbi nota q hoc fit qꝛvt plurimū vt in secūda ꝓte opis patuit maleficē ꝓuios infantes demonib⁹ offerunt aut eos instruūt. z cōiter tota ꝓgenies exist it infecta. Et vbi deponentes affirmassent et ipa negaret iam esset suspecta. Item interrogatus vbi fuit nutrit⁹. z vt i pluribus conuersatus. z dixit q in tali loco vel tali. Et si videat q mutauit locū ꝓpriū qꝛ forte mater non fuit suspecta nec aliqꝫ ex parētela. z tū conuersat⁹ i alieno z ꝑsertim in locis in quibus cō sueuerit maleficē vigere inꝛrogabiť sic.

Item interrogatus quare mutauit sue natiuitatis locū z se transtulit ad cōmorandū in tali loco vel talib⁹. z dixit q ex tali cā. Itē interro. si in dictis locis vel alibi audiuit loqui de materia maleficaꝝ puta q tempestates cōcitate vel iumenta maleficiata z vacce liquoꝛe lactis ꝓuate ꝛc. de tali materia de qua est delata. z si dicit q sic. Interrogetis. Itē interro. q̄d audiuit loq̄. Et scribātur singula q dicet. Si aūt negat et dicit se nihil audiuisse tūc sic.

Item interroga. si credit maleficas esse z q talia possint fieri q referuntur vt tēpestates concitare. iumēta inficere boies. z dixit. Et nota q maleficē vt plurimū negant ꝓima fronte. vnō suspicio oritur magis qꝫ si respōderēt si sint aut nō sint cōmitto suꝑioꝛibus vnde si negant tunc interrogentur.

Item interro. quid ergo vbi cōburūtur tunc innocenter ꝓdēnant. z dixit.

Interrogatoria particularia super eosdem.

Uertat iudex q nō ꝓcastiet
a subseqntes interrogatōes sed indelate ꝓponat. Item interrogatus cur coīs populus eam timeret. z dixit. Item interrogat⁹ an sci-

ret se esse diffamatã. ꝛ qꝫ odio haberek. ꝛ dixit. Item interrog. cur illi psone obiecit dicendo. tu non trãsibis impune. Et dixit. Itez interrogatus quid mali sibi fecisset illa psona qꝫ talia verba in eius damnũ ꝓtulisset ꝛ dixit.

Et nota qꝫ hec interrogatio est necessaria vt deueniak ad fundamẽtũ inimicie. qz i fine delata allegabit inimicitiaz sed vbi non est capitalis sed modo muliebri cõcitata nõ impedit. Hoc. n. est maleficarũ ꝓpriũ cõcitare aduersuz se. vel verbis inutilib⁹ aut factis. puta qz petit sibi prestari aliquid. aut infert ei damnũ aliquod in orto ꝛ siliq. ad hoc vt occasionẽ recipiant ꝛ se manifestãt in verbo vl in ope. quã manifestatõem habent facere ad instantiã demonũ. vt sic peccata aggrauenk iudicũ duz manent impunita. Nota etiam qꝫ talia faciunt nõ in alioꝛ pñtia vt si deponens vellet testes ꝓducere non haberet. Nota etiã qꝫ incitank a demonib⁹ vt a multis maleficis ꝛ post incineratis expti sumus. ita qꝫ ꝛ ipaꝝ voluntatẽ habẽt incitare ꝛ maleficiare. Itẽ interro. quõ effect⁹ potuit consequi super mínas vt puer aut iumentũ taz cito maleficiaretur. ꝛ dixit. Item interro. iterũ ꝛ qua re dixisti qꝫ nunqꝫ deberet habere sanũ diem. ꝛ ita factum est. ꝛ dixit. Itez si omnia negat. interrogetur de alijs maleficijs alijs testibus illatis puta in iumentis vel pueris. Item interro. cur visa fuerit in campis vel in stabulo cũ iumentis tangendo. put interdũ solẽt facere. ꝛ dixit. Item interro. cur tetigit puerum. ꝛ qꝫ postea male habuit: ꝛ dixit. Item interro. quid egit in campis tempe tempestatis. ꝛ sic de multis alijs. Item vnde qꝫ cum habeat vnã vaccam aut duas qꝫ plus abũdat in lacte qꝫ vicine habentes quatuoꝛ aut sex

Itez cur manet in statu adulterij aut cõcubina. lz non deseruiant ad ꝓpositũ tñ suspitõem generant amplius qꝫ supbas ꝛ honestas delatas. Et nota qꝫ se pius super articulos cõtra eã delatos interroganda est vtrũ maneat in eodẽ ꝓposito aut non. Qua cõfessione ꝓacta ꝛ scripta siue ad ptem negatiuam siue affirmatiuam siue sub ambiguo. scribatur postea. Acta sunt hec in tali loco. ꝛc. vt supra.

Questio septima in qua varia dubia declarãtur super premissa interrogatoria ꝛ responsiões negatiuas. an delata sit incarcerenda. ꝛ qñ pro manifeste deprehensa in heresi maleficaruz sit habenda: Et est actus secũdus.

Veritur primo

quid agendũ si vt plurimuz contingit persona delata oia negat. Respondeꝯ. Iudex habet circa tria attendere. s. super infamiam. super indicia facti. ꝛ super dicta testium. sivl deliceet omnia in simul cõcurrunt. aut non. si omnia insimul vt plurimũ etiam contingit eo qꝫ malefice statim propter fore facta in aliqua villa aut ciuitate infamank. indicia etiam facti sunt pre oculis. puta in pueris maleficiatis aut in iumentis que sepius inficiũtur aut lacte priuank. numerus etiam testium ẽ inscriptus. qui lz sint singulares puta quia vnus deposuit qꝫ puerũ sibi maleficauerit. alius vo iumentũ. terciꝰ vo sup infamiã. ꝛ sic ꝺ alijs. Cñ in substantia facti concordant puta in maleficijs. ꝛ qꝫ vt malefica sit suspecta. ꝛ isti testes licet non sufficiant ad condẽnãdum absqꝫ infamia vel etiam cum infamia. vt supra tactum est questione tercia. tamẽ cum indicijs facti posset posset ex his tribus in simul reputari. nõ

vt suspecta vehementer aut violenter de quibus suspitionib⁹ inferius declarabitur. sed reputari vt manifeste deφhensa in heresi maleficarū vbi vicz testes idonei id est nō ex inimicicia z sufficiētes in numero puta sex octo vl̄ decem iurati cōcurrerent. z consequēter deberet penis in. c. ad abolendam. §. p̄senti. de here. subiacere. z. c. excōicam⁹ ij. z hoc siue crimen sit fassa siue nō. et hec sic pbant. Nam qō dictū est q vbi omnia tria p̄fata cōcurrut tūc p manifeste deφhensa in heresi debz reputari non est intelligēdū q necessario oia tria incurrere sed pbatur sic p argumētum a fortiori. Nam vnū quodcz iper se inter illa duo que sunt iudiciū facti: z testium pductio legitima pōt reddere aliquēvt p deφhenso in heretica p̄uitate habeat. quātomagz vbi ambe pbatōnes pariter concurrunt. Nam iuriste vbi querunt q̄t modis de iure aliquis habetur p̄o manifeste deφhenso in heretica p̄uitate. Respondēt q tribus vt notat bern̄. in glo. ordinaria. in ca. ad abolendā. §. p̄nti. z ver. deφhensi extra de here. z tactum est supra in qō ne p̄ima. in p̄incipio operis. s. facti euidentia. puta q⁹ publice pdicauit heresim. hic aūt ponimus indiciū facti p̄o pter publicas minas quas intulit. Dicendo nunc̄z sanos dies habebis vel simile z effectus fuit subsecutus. sequit vel legitima pbatione per testes. vl̄ tercio ex p̄fata confessione. vnde si vnum quodcz illoz p se facit z reddit aliquez tanc̄z manifecte suspectū. quantomagz insimul iungendo infamiā z indicia facti cum testium depositōē. Iz ibi dicatur euidens factū z hic indicium facti. z hoc est quia diabolus non manifeste operatur sed occulte. damna autē z instrumenta maleficij que reperiūt dant indicium facti. vnde vbi euidens fcm in alia heresi solum sufficeret. hic additū gamus tria. De secundo ꝺo q talis deφhensus Iz negaret tñ iuxta illa capitu la esset puniendus sic pbatur. Naz deφhensus facti euidentia vel per testes aut fatetur crimen vel non. si fatet z est penitens tradendus est brachio seculari vltimo supplicio feriendus. iuxta. c. ad abolendam. vt supra. est carceri perpetuo detradend⁹. iuxta. c. excōicam⁹. ij. Si autem non fatetur sed stat in negatiua est vt impenitens tradēdus potestati curie secularis animaduersiōe debita puniendus. vt notat Hostiē. in sum. ti. de here. qualiter deφhendant. Sic ergo concludit q si iudex isto mō pcederet super interrogatoria z testiū depositōes. cum vt dictuz est in causis fidei summarie simpliciter z de plano pcedi pōt. z ipam delatā carceri deputaret ad tempus vel ad annos plures. si forte post annum squalorib⁹ carceris depressa crimina fateretur non iniuste sed iuste pcederet. Attamen ne videatur sniam p̄cipitare imo fm omnē equitatem pcedere. queritur quid consequenter agendū sit.

Questio octaua z precedenti annexa an sit incarcerāda: z de modo capiendi: z ē actus tercius iudicis.

A vero superne gatiuas responsiones maleficā sit carceri ad custodiā mācipanda. vbi p̄fata tria cōcurrunt. s. fama. indicia facti. z pductōes testiū aut sub cautione fideiussoz dimittenda vt denuo citata respondeat. Responderi pōt ex tribus opinionibus. Primo ei aliquoz sententia est q carceribus sit mancipanda. z nullo modo sub cautō

ne dimittenda. & hi innituñ rõni tacte in pcedenti questione. quia vicz habeñ p manifeste deprehensa vbi illa tria concurrunt. Alijvo q ante incarnatõnem potest cautioni fideiussoz relinqui. ita q si fugam caperet q tunc p convicta haberetur. Iz post incarceratõez sup negatiuas responsiones non sit cautioni vel manulente relinquenda. qñ vicz illa tria pcurrunt supza notata. eo q tũc non posset sententiari & plecti ad mortem. & hic innitiñ consuetudini. Tercij sunt qui dicũt q nõ sit danda infallibilis regula. sed iudici sit relinquendũ vt fm dicta testiũ & infamiã psone. & si indicia facti concurrunt tanto grauiꝰ discernatur per modũ patrie seruãdo et consuetudinez. concludentes q si non posset habere fideiussoz notabiles & fortassis suspecta de fuga q tunc carceri mancipetur. & hec tercia videñ rõnabilioz. sic tamen q debitus seruetñ modus qui stat in tribus. Primo vt domꝰ eius quantum possibile est perlustreñ sub & supza in omnibus angulis fossis & scrinijs. & siquidem famosa malefica existit. tunc absq dubio nisi prius sint ab ea occultata varia instrumenta reperiunt. sicut supza tactuz est. Secundo vt si habet ancillam aut consodales q & illeve illa seorsum includant etiaz si non sint delate. ꝑsumitur eas non latere secreta aliqua illius delate. Tercio q in capiendo si i domo ꝓpria capitur: q non detur et spacium intrãdi cameram. eo q tũc solent certa maleficia accipere et secum deferre p taciturnitate pcuranda. Ratione cuius incidit dubium. An modus capiendi maleficas qui ab aliquibus obseruañ vbi a famulis subito a terra eleuatur & in sporta si ne in spatulis ne terram vltra tangat defertur: sit licitus. Respoderi potest ex canonistaruz & quorundam theologoruz sententia q licitum sit hoc triplici respectu. Primo quia vt in questõe introductoria huius tercie partis patuit plurimoꝝ sentẽtia. immo talium doctoꝝ quoꝝ dicta ꝓbare nemo audet. vt Hostien. & Goffre. est q licituz est vana vanis contundere. Experientia deniq immo & maleficarum fassiones demonstrant q sepius per talem modum capte taciturnitatis maleficiũ amiserunt immo ꝯplures incinerãde petentes vt saltem pede vno terraz tangere permitterenñ. dum eis fuissz denegatum & in fine scissitatũ cur tamen terram tangere optassent. Responsum q si tetigissent seipas liberassent multis alijs fulminibus interemptis. Alia cã nam hocip̃m manifestũ existit. vt in secunda parte operis patuit q in publica iusticia omnes vires maleficij franguntur quo ad ꝑterita. sed quo ad futura nisi de nouo ei a diabolo succurratur in maleficio taciturnitatis omia crimina fatetur. Dicamus ergo iuxta apostolum. Quecunq verbo vel opere agimus omnia in nomie dñi nostri iesu christi fiant. & siquidem innocens fuerit hec captio non ei nocebit. Tercõ respectu. quia si fm doctoꝝ licitũ est per vana opera maleficia tollere. quia in hoc concordant omnes licz discrepant in illo q illa vana non debeant eẽ illicita. Vnde dictum Hostien. vbi dicit q licitum sit vana vanis contundere. glosatur ab alijs. nota q dicit vanis non autem illicitis. a fortiori licitum ẽ maleficia impedire. ad quod impedimentum hic respectus habeñ & non ad aliquod illicituz exercendum. Notat insuper iudex q est duplex incarceratio. vna ad penam vbi crimino si ponũtur Altera ad custodiam tm. & hec in pretorio fit. Et he due custodie notãtur in capitu. multoꝝ querela. vt supza. vnde

ad minus ad custodiam est incarcerãda. si aũt leuia essent p ꝗbus esset accusata. ita ꝙ nõ esset infamata nec eẽnt indicia facti in pueris ⁊ iumentis. tũc remittat ad domũ. sed qz familiaritatem habuit forte cũ maleficis ⁊ nouit eorũ secreta. det fideiussores. quos si habere nõ põt. iuramentis ⁊ penis astricta domũ nõ exeat nisi vocata. ancille autez ⁊ domestice de quibus supra ad custodiam ⁊ nõ ad penã detineant.

Questio nona quid agendum post captõem: ⁊ an deponẽtiũ noia sint ei manifestanda. ⁊ est actus quartus.

Do autem post captõem fiunt. sed quid ꝑmũ inter illa iudici relinquit. ſ. de sensionũ cõcessio. ⁊ in loco torture nõ tñ ꝙ torturã examinatõ. Primũ nõ datur nisi petierit. Secũdũ nõ fit nisi prius ancille seu consodales si habuit in domo examinent. Procedamus tamẽ ordine posito. Si delata dicat se innocentẽ ⁊ ꝙ false sit delata. ⁊ ꝙ libẽter velit tales accusatores inspicere ⁊ eos audire. tunc signum est ꝙ petit defensiones. Sed an iudex teneatur ei deponẽtes manifestare ⁊ ad conspectũ ei⁹ pũtare. Hic aduertat iudex ꝙ nullũ illorũ tenet facere nec noia manifestare. nec ad conspectũ ꝑsentare nisi deponẽtes ꝑ se. ⁊ sponte ad hoc se offerunt. vt vicz eorũ aspectibus ꝑsentent. ⁊ea que deposuerunt eis in faciem obijcere. ꝙ autẽ nõ tenet iudex. ⁊ hoc ꝓpter periculũ deponentiũ ꝓbatur. Nam lz diuersi summi pontifices diuersa senserũt. nullus tñ vnq̃ sensit ꝙ iudex teneret in tali cã delato noia deponentiuz manifestare. nec etiam accusatorũ. licz hic nõ ꝓcedimus ꝙ modũ accusationis. sed potius aliqui senserunt ꝙ in nullo casu liceret aliqui vo ꝙ in aliquo. Tandẽ aũt Bonifacius octauus statuit vt ꝑz in ca. statuta. ſ. inhibemus. li. vj. vbi sic dicitur Inhibemus tñ ꝙ si accusatorib⁹ vel testibus in causa hereſis interueniẽtib⁹ seu deponentibus ꝓpter potentiã ꝑsonarũ cõtra quas inquirit. videãt eps ⁊ inquisitor. Nota tu ꝑ inquisitore et epõ iudicẽ quẽcunq; ꝓtra maleficas ꝑcedentẽ ex cõsensu epi ⁊ inquisitoris. qz idem est ⁊ vices suas cõmittere põt vt in qõne introductoria patuit. vnde ⁊ talis iudex quicunq; etiã secularis ꝑcedit aplica auctoritate. ⁊ nõ solũ ipe ratoria. sequit. graue periculũ imminere si contingat fieri publicatõem eorũdẽ ipor noia non publicent ⁊c. Et sequit infra. cessante vo periculo supradicto. accusator vel testiũ noia ꝓut in aliqs fit iudicijs publicent. Attendat etiam circũspectus iudex de potentia ꝑsonarum. qz illa est triplex. ſ. potentia generis ⁊ familie. potentia pecunie. ⁊ potẽtia malicie q̃ plus timẽda ẽ q̃z alie due ꝙ ex illa testibus ſ grauia ꝑicula possent imminere si eis q̃ quos deposuerũt eorum nomia publicarent. ⁊ ratio ẽ. maius enim est periculũ noia testiũ publicare alicui delato pauꝑ hñti in malis complices rebelles ⁊ homicidas q̃ nihil habent nisi ꝑsonã perdere. q̃z generoso vel diuiti abundanti in tpalibus. quic aũt sit graue periculũ ⁊ qualẽ declarat Jo. an. sup ꝑdicto ver. piculum. dicens ita periculũ. quia timet mors. vel detruncatio ipor vel filior vel parentũ suor. vel deuastatio substãtie vel his silia. Aduertat insup iudex ꝙ cum apostolica auctoritate ex beneplacito ordinarij i his ꝓcedit. qõ ad illud secretum. ſ. de nõ reuelando testificantiũ nomina tam ipe q̃z omnes alij assessores qui depositões testiũ interfuerunt aut in futurũ circa sniam ferendã interesse poterunt tenent sub pena excõicatõis

quam contra eos si oppositus fecerint eps fulminare poterit. z ita ne reuelēt a principio pcessus ad minus implicite fulminauit. Vnde in alleg.c.statuta.§.z vt eorundem.ita dicit. Et vt eorundē accusatoꝝ z testiū periculis efficacius occurratur z cautius inq̄sitiōis negocio pcedatur pūtis constitutōnis auctoritate pmittimus q eps z inquisitores tu intellige sicut supra possint indicere illis quibus vt pmissum est processum hmōi explicabunt. z in eos archana cōsilij seu pcessus sibi sub secreto ab eisdē epoꝝ inquisitoribus patefacta pter ipoꝝ licentiam alijs patefacerent excōicationis sniam quā ex secreti violatōe ipo facto incurrant si eis vi debit pmulgare. Notandū vlterius q sicut pena annexa est vbi nomina testium indebite publicarent. ita pena est annexa vbi indebite occultarent. s. illis quibus merito sunt manifestanda. scz peritis z assessoribus de quoꝝ consilio est ad sniam pcedendū. vel vbi nō publicarent vbi sine periculo testiū publicari possint. vt in dicto ca. statuta. circa finem sequitur. Ceterum in oibus precipimus tam eps q̄ inquisitores puraz z puldam intentōez habere ne accusatoꝝ vel testium noia suppримendo. vbi est securitas periculum esse dicāt. nec in eoꝝ discrimine securitatē asserāt vbi tale periculum immineret sup hoc cōscientias eoꝝ onerantes. vbi Archi. ita dicit. O tu quicunq; iudex in tali casu bene aduerte verba ista nam non dicit leue periculū si graue. nolit igit reū priuare iuris ordie sine magna causa. q̄n hoc fieri non pōt sine offensione dei. z notandū est lectori q qn omnia pcedētia z etiam sequentia vsq; quo perueniat ad modos sententiandi absq; pena sanguinis in quibus eccliasticus iudex iudicare habet fieri possunt cum consensu diocesanoꝝ per secularem iudicem ideo non impediat lectorem si in ca. a legatur iudex ecclesiasticus z nō secularis qui modos sententiandi sup sanguinē capiet ex modis sententiandi et penitentionandi ordinarioꝝ.

Questio decima qualiter sunt defensiones concedende cū deputatione aduocati. z ē actus quintus.

Igitur defensiones petit quō concedi possunt vbi nomina testiuz oino occultant. Dicendū q defensio stat in tribus. Primo vt ei aduocatus deputetur. Secundo vt illi aduocato nomina testium non publicent nec ad secretum etiaz tenendū sub prestito iuramēto sed informetur de singulis cōtentis in pcessu. Tercio delati causa quantuz potest in meliorē partem interpretet si ne tamen scādalo fidei z dāno iusticie. vt patebit z procurator pari forma cui pcessus totius copia. suppressis tamē testium z deponentiū nominib⁹. z idē aduocatus etiam pcuratorio nomine pcedere poterit. Quo ad primū. Notatur q aduocatus non deputat ad beneplacitū delati. puta quia vellet habe vnum ad sunm placitum de illo oino caueat iudex non concedere hoiem litigiosum. malinolum qui faciliter pecuniis possit corrumpi. put sepe tales inueniuntur. sed concedat sibi virū p̄bum z de legalitate non suspectum. Et notare debet iudex quatuor in aduocato. que si obseruata fuerint ab aduocato permittat eum aduocare. alis habet eum refutare. Nam aduocatus primo debet examinare qualitatem cause. z si viderit eam iustam tunc si voluerit assumat eam. si vo iniustā renuat. vnō diligenter cauere debet ne causaz assumat iniustam z desperatam. Verum q

si ignoranter ab initio acceptauit cām
z cuz hoc pecuniā. in pcessu tñ cognouit cām desperatā. tunc sic cliētulo suo
.i. delato p quo cām assumpsit nō con
suluit vt cederet salariū receptuz teneť
restituere fm Goffre. qō pbare videť p
C. de iudi. rem nō nouā. Licz Hostiē.
dicat oppositū. s. de salario restituēdo.
nisi industriose fecisset. Vñ si nequam
aduocatus clientulū suum scienter in
ducat ad defendendū cām iniquaz ad
damna z ad expēsas teneť. C. de admi.
tu. nō est ignotū. Secundū q obserua
re dz vt seruet in aduocando tria. Pri
mo modestiam vt non pcaciter nec cō
uiciando nec vociferando ꝓponat. C
eo. qñ. Secundo veritatē. s. vt nō mē
tiatur. falsas rōnes vel pbatōes indu
cendo. nec falsos testes aut iura si pri
tus esset. nec dilatōes petat p̄sertim in
hac causa vbi summarie simpliciter et
de plano. vt supra iij qōne sexta tactuz
est. z tangiť. iij. q. vij. hec tria. Et tercīū
quod obseruať est ex pte salarij qō mo
derať fm cōsuetudinē regionis. ō qua
materia tractať. iij. q. vij. §. arceñ. z. §.
tria. Sed ad nr̄m ꝓpositum redeundo.
Judex ita pscriptas cōditōes aduoca
to ꝓponat. z in fine adiungat ne fauto
riam heresis incurrat. qz tunc excōicā
tus esset. iuxta ca. excōicamus. j. §. cre
dentes. Nec valet si dicat iudici q nō
defendit errorem sed personā. qz nō de
bet defendere quouismodo vt nō pce
datur summarie simpliciter z ō plano
qō faceret si petere vellet oīno dilatio
nes. vel immiscere appellatōes. q̄ oīa
refutanť. vt ibi in qōne sexta recitatur.
qz lz errorem nō defendat cuz sic dam
nabiliorip̄is maleficis esset. z potiº he
resiarcha q̄z hereticus maleficus. vt ptz
xxiij. q. iij. qui illoz. tū qz indebite de
fendit tam suspectū de heresi tanq̄z fau
torem se facit. z nō solū leuiter sed z ve
hementer fm defensionē quam fecit. z
debet abiurare publice coram epo. tū
xta. c. accusatus. frequēter allegatum.
hec ad longum posita sunt nec parui
pēdat ista iudex. quia ex aduocato seu
ꝓcuratore vbi falsa ꝓcedere nitiť. plu
rima pericula euenire solent. vnde iu
dex oīno debet eum refutare z ꝓcedere
fm actaz pbata vbi reprehensibilis ad
uocatº fuerit. Verūtamen si iudex ha
buerit aduocatū irreprehensibilē ꝓo de
lato virum zelosum z iustīcie amatorē
nomina testium ei indicare poterit. ad
secretum tamen tenedū sub ꝓstito iu
ramento.

Questio. xj. quid faciet aduo
catus cum sibi nomina testium
non publicantur. actus. vj.

Dod si queritur Quid ergo aduocatus etiam ꝓcuratorio nomine ꝓ delato faciet. vbi nec sibi nec clientulo suo no mina testium publicātur. quā tñ publi catōem delatus summe affectaret. Re sponsio. informatiōem capiat a iudice de singulis in pcessu contentis. z siqui dem copiaz habere velit. suppressis tñ noibus testium tradať sibi. z sic informatus accedat delatū z singula sibi ꝓ ponat. z si materia postulat. vtpote qz multū onerosa delato. cum ad patiam quātū pōt horteť. Et delatus vbi iterū atq̄z iterum instatvt sibi testes publicē tur. Respondere pōt ex factis que con tra te delata sunt cōfecturare testes po teris. nā tali maleficiatui ē puer aut iu mentū. aut tali mulieri seu viro dixisti eo q talem rem quā petebas tibi ꝓre stare nolebat. tu senties q melius fuis set vt mihi rez accōmodasses. post que verba talis infirmatº subito facta tua vt testimonia clamant. que plus pōde ranť q̄z testimonia verboz. vel etiaz tñ

scis te infamatã. & a longo tpe suspectã de multis maleficijs & dãnis hoibus illatis. & sic replicando finaliter ad hoc deueniet q̃ ipa aut inimicitias allegabit asserens sibi ex inimicitia obiecta. aut dicet. Fateor me dixisse se hec verba. sed nõ aio nocendi. Quare aduocatus tunc iudici & assessoribus de primo. vicz de inimicitia habet ꝓponere & iudex inquirere. Et siquidẽ illa capitalꝫ inueniret. vtpote. q̃ inter maritos vel consanguineos fuisset mors intentata vel secuta vel alicuius criminis inculpatio. vñ quis foret plectẽdus p publicam iusticiã. vel fuerũt vulnera grauia ex cõtrouersijs & brigis illata. tũc prouidus iudex cum suis assessoribus discutiet an ex parte delate inimicitia aggrauaꝫ vel ex pte deponentis. puta q̃ maritus aut amici delate alios ex pte deponentis iniuste oppresserũt. tunc quidem si nõ assunt indicia facti in puerisseu iumentis siue hoibus maleficiatis nec etiaz assunt alij testes aut etiam q̃ publica infamia nõ laborat. tũc psumitur q̃ rõne vindicte cõtra eã deposuerit. & est delata oino absoluenda & libere dimittenda sub debita cautõe de nõ vindicando ꝛc. vt moris iudicũ est. Sz quericꝫ katherina habet puerũ maleficiatũ seu ipa per se est maleficiata. seu iumentis ꝓcepit plurima damna. & suspicaꝫ super illam cuius maritꝰ aut cõsanguinei etiã p prius iniuste suũ marituz aut consanguineũ oppresserunt in publico iudicio. vnõ cũ hic duplex sit inimicitia ex pte deponentis. q̃ inimicaꝫ rõne maleficij illati & rõne infamie iniuste obiecte suo marito aut consanguineo. est ne eius depositio repellenda aut nõ. & quidez ex vna parte videꝫ q̃ sic. q̃ inimicitia ibi ẽ ex altera q̃ nõ: q̃ pfert indicia facti. ℜñdeꝫ q̃ in casu quo nõ assunt alij deponẽtes. nec etiaz publica laborat infamia ꝫ delatã. tunc non statur eius depositioni tm̃ ꝛ repellitur. & delatã tm̃ reddit suspecta si & in quantũ morbus ẽ maleficiosus. & non ex naturali defectu. & qualiter hoc cognoscitur inferius patebit q̃ canonice est purganda. Sed si iteruz querit an alij deponẽtes etiã habent sup indicia facti primũ deponere que ipis aut alijs cõtigerunt. aut solum sup infamiã. ℜspõdeꝫ q̃ si sup aliqua indicia facti deponunt bene quidẽ. si autem tm̃ sup infamiã & ita in re existit. tunc iudex ꝛ repulerit deponentẽ. ꝓpter inimicitiã tm̃ indiciũ facti ꝙ̃ ptulit. & ostẽdit iudex ex alijs testibus que sup infamiã deposuerunt capiet p intersigno sup suspitõem vehementẽ ex qua ipa delata detenta iudicari poterit a iudice sup triplicem penã. s. canonice purgatõis. ꝓpter infamiã. Iuxta ca. inter sollicitudines. extra de pur. ca. Item sup abiuratõem ꝓpter suspitiõem. iuxta. c. accusatus. in principio. & fm varias suspitiones ad varias abiuratões vt patebit in q̃rto modo sententiandi. Et pp indicia facti si crimen fatetur & penitet. nõre linquitur brachio seculari ad puntõem sanguinis sed per ecclasticũ iudicem ad perpetuos carceres iudicatur. per secularem tamen iudicem non obstante q̃ ad perpetuos carceres sit ꝙ ecclesiasticum iudicez iudicatus. potest tamen ipm̃ propter damna tempalia tradere igni. iuxta. c. ad abolendam. ℣. ꝓsenti. & iuxta ca. excõmunicamus. ij. de here. que omnia patebunt inferius circa sextum modũ sententiandi. Epilogando. Attendat iudex primo q̃ nõ sit facilis ad credendũ aduocato. vbi p delata allegat inimicitiam capitalem. eo q̃ rarissime in tali crimine q̃s deponit sine inimicitia cum maleficiatis ꝙ exose hoibus habeant. Secũdo attẽdat q̃

enm quattuor modis malefica pōt conuinci.s.p testes.p euidētiā facti.p indicia facti.ꝛ p confessionē ꝑpriam.ꝛ hoc vel sup infamiā tm̄.qō tm̄ fieret hoc p testes.vel sup suspitō em tunc p euidētiā facti aut indicia facti fieret.ex q̄bus suspitio pōt iudicari leuis vel vehemēs vel violenta.ꝛ hec omnia absq; cōfessione ꝑpria que si concurreret tunc vt dictuz est procederet.Tercio applicet p̄missa ad suum propositū sup psonam detentam ad obuiandū aduocato: sed videlicet sit tantūmodo sup infamiaz delata.aut q̄ ibi concurrant aliqua indicia vnde redditꝫ suspecta vehemēter vel leuiter.ꝛ tūc aduocato sup inimicicia allegatā respondere poterit. Et hoc q̄tum ad illam partem vbi aduocatus pro delato in inimicicia deponentiū allegauit.Sed vbi allegat scōm videlicet q̄ illa verba que protulit cōtra deponentē.tu senties in breui q̄ tibi euenient.aut tu non habebis plures dies sanos. aut veniet in breui q̄ tu velles mihi talem rem accomedasse aut vendidisse et similia. Tunc aduocatus adiungat. licet malū aliquod fuerit subsecutum deponenti in rebus vel coꝛporibus.non tamen propter hoc sequitꝫ: q̄ illa delata huius mali sit causa tanq̄ malefica.eo q̄ infirmitates varijs modis accidere possunt. Itez allegat q̄ cōmune est mulieruz verbis huiusmodi mutuo contendere ꝛc̄. Super istas allegatōnes iudex habet obuiare p hunc modum si quidem infirmitas ex defectu nature accidit tūc excusatio locum haberi poterit. Sed quia ex signis ꝛ experimentis oppositum constat vtpote q̄ nullo remedio naturali curari potuit. Item q̄ iudicio medicoꝝ iudicatꝫ vt morbꝰ maleficialis vulgariter nacht schaden. Item iudicio fortassis incantatricum aliarum que asserūt seu asseruerūt morbum esse maleficialem. Item quia subito superuenit absq; aliqua ꝑuia debilitatione.cum tamen naturales infirmitates successiue solent debilitare. Item quia fortassis curata fuit ideo q̄ repperit certa instrumenta sub lecto aut indumentis sue alijs locis.et illis amotis subito sanati restituta fuit put sepissime ꝓtingit. Vt supra i scōa parte operis patuit vbi ō remedijs tractatur.Et per hec seu similia iudex facillime pōt obuiare q̄ talis infirmitas potius ex maleficio q̄ naturali defectu contigit.Et per minas obiectas suspicatur ō maleficio. Sicut a simili si q̄s diceret.volo tibi cōburere horreū.ꝛ effectus subsequitꝫ. vtiq; violentā causat suspitionem.q̄ ille q̄ minas ꝓtulit horreum succenderit.lz fortassis aliꝰ ꝛ non ipe cōbusserit.

Sequitur ad idē questio duodecima magis declarans qualiter sit inimicitia capitalis inuestiganda.actꝰ septimus.

Trento q̄ a testimonio feredo tantūmodo inimici capitales reppellunt.

vt supra quinta questione tactum fuit Inimicitiā aūt talem declarare ex his que in capitulo p̄cedenti tacta sunt iudici fortassis nimis obscurum ꝛ difficile videatur.attento q̄ delatus vel eius ꝓcuratoꝝ nollent faciliter eius acquiescere decisioni sup materiā tactam que dicatur inimicitia capitalis ꝛ que non. Ideo exprimendi sunt alij modi q̄bus in noticiam talis inimicitie iudex deueniret.vt insontem sic minime dānaret. q̄ tamen reum per debitam iusticiā puniret.Et hi modi licz sint cautelosi seu etiam dolosi. tamen iudex illos practicare pōt in bonū fidei ꝛ reipublice.cuz ꝛ apostolus dicat.cum essem astutꝰ dolo eos cepi.specialiter etiā hi modi ꝓa

ticant super delatos non diffamatos publice seu etiã nõ notatos p aliquod indicium facti. Iz etiam iudex sup quos cunq; delatos. vbi inimicitias cõtra deponentes allegarent. z nomina testiuz omnino scire vellẽt. Primus modus est. Nam datur delato seu suo aduocato copie processus ad partem suam. scilz deorsum z nomina deponentiũ seu deferentiũ ad ptem aliam. non tñ eo ordine quo deponunt. sed isto modo vt nomen testis qui ẽ primus in copia sit sextus vel septimus in cedula. z q secundus sit penultim⁹ vel vltimus. z sic delatus. quis hoc deponat vel illud. z qs sit primus vel secundus in sua copia. quo stante. aut dabis omes inimicos: aut non. si omnes. eo citius reprehendetur delatus de mendacio. vbi cã inimicitie per iudicem scrutabiẽ. si quosdam vo tunc facilius causa inimicitie inuestigabiẽ. Secundus modus esset a simili vbi daret aduocato processus copia ad ptem vnam z deponentiũ noia ad ptem aliam. z adiunctis alijs extraneis que alibi a maleficis fuerũt ppetrata. z nõ a deponẽtibus seu testibus inscriptis deposita. sic delatus nõ potest assertiue dicere illum vel istum inimicũ capitalez. quia nescit que sint ab illis contra eum deposita. Terci⁹ modus qui z supra tactus capitulo quinto. Nam quãdo delatus examinat in fine secundi examinis anteq; petat defensiones z anteq; aduocatus sibi deputat. Interrogetur. An reputet se habere inimicos capitales qui omi diuio timore postposito falso imponerẽt sibi labem heresis maleficarum. Et tũc forte impmeditatus ac improuisus z non visis deponentiũ attestatoibus. respõdet q nõ reputet se habere tales inimicos. vel si dicit puto me habere. tũc nominat. z illi inscribant z causa etiã inimicitie. vt postmodus iudex valeat eo certius inuestigare. postq; copia processus z noia seorsum fuerint tradita modis q̃bus supra. Est z quartus modus vt iterum in fine secundi examinis aut confessionis de qua in sexta qõne circa secunda interrogatoria anteq; dentur hi defensiones interrogat de testibus q̃ grauio⁹ deposuerũt ꝓ eũ p hũc modũ Cognoscis tu talem vnũ noiando ꝺ testibus qui grauiora deposuit. z tũc dicet q sic vel q nõ. Si dicit q nõ. tũc nõ poterit exposit dando sibi defensiones z aduocatũ ponere illum capitalẽ inimicũ. cum dixerit medio iuramẽto p⁹ius oppositus. s. non nosce illum. Si aũt dicit q sic. tũc interroget si scit vel audiuit q ipe vel ipa egerit aliq̃d contra fidẽ sicut malefice solent facere. Si dicit q sic. Talia z talia fecit. Interroget si est eius amicus vel inimicus. statim respondebit q amicus. z hoc ideo vt eius testimonio stetur. z extunc in illa causa nõ põt dare illum inimicũ capitalẽ per suum aduocatũ cuz medio iuramento p antea dixit eũ amicũ. Si aũt respondeat q nihil scit de eo. tũc interrogat an sit eius amicus vel inimicus. z ipe statim rñdebit q amicus. q allegare inimicũ ꝺ quo nil mali nouit nõ facit. Dicet ergo sum suus amicus. Attamen si scirem aliqua nõ omittere q̃n illa revelarẽ. In tali ergo causa nõ poterit eum ponere exposit inimicũ. vl ad minus allegabit causas inimicitie capitalis a principio. z tunc aduocato adhibebiẽ fides. Quintus modus est. nam dat delato seu aduocato copia p cessus suppressis noibus deponentiuz z vbi aduocatus informabit euz de singulis. cõiecturat quis vel qui deposuerunt talia ꝓ eũ. z frequẽter venit in cognitõem. z tunc si dicet talis est inimicus capitalis. z volo pbare p testes. tũc iudex habet considerare si concorditer iuxta processum noiauit. z tunc q; dixit

vellé ꝓbare ꝑ testes. illos examinabit & causas inimicitie examiabit secrete. cõ vocato ad hoc bono consilio peritorũ vel antiquoꝝ in q̃bus latet ꝓdentia. & si ita inuenerit causas inimicitie capitalis sufficientes. tunc repellat ꝓo testes. & illi dimittet si nõ assunt alia gravamina alioꝝ testiũ. Et hic modus q̃ntus vt cõmunis obseruat. & de fcõ malefice cito ex copia ꝓcessus eliciunt qui vel que aduersus eam deposuerunt. Et q̃ rarissime in tali causa inuenit inimicitia capitalis. q̃ nisi ea que ex eaꝝ malis operibus oritur. Jõ iudex defacili se habet per ꝑsatos modos resoluere. attento etiam q̃ septus deponẽtes affectant se personaliter maleficis ꝑnitare: & in faciez obijcere ea q̃ ꝓ maleficia eis sunt illata. Est & alius & vltimꝰ ad quẽ finaliter iudex recurrere põt vbi ꝓdicti modi fortassis iudicarent ab aliquibus dolosi. & per astutiã practicati ꝑsertim quatuor primi. iõ oino ad satisfactendũ & quietandũ scrupulosas mẽtes: & ne iudici quicq̃ obijciat. aduertat q̃ postq̃ ꝑ ꝑcedentes modos expertus ẽ nõ esse aliquã inter delatũ & deponẽtẽ capitalẽ inimicitiã. vult tñ hoc idez cõcõsilio alioꝝ assessoꝝ cõcludere in finẽ ne sibi q̃cq̃ obijciat. faciat hoc. det delato seu eius aduocato copiam ꝓcessus. deponentiũ tñ & deferentiũ nominibus suppssis. & q̃ defendendo dicit se habere inimicos capitales. & fortassis causas inimiciciarũ varias allegat siue in re ita sint siue nõ. congregat tñ iudex cõsiliũ peritoꝝ cuiuscũq̃ facultatis si cõmode habere põt. vel ad minus ex puidis & honestis ꝑsonis q̃buscunq̃. q̃ ad hoc teneat iuxta ca. statuta frequenter allegatũ. & illis totũ ꝓcessum integraliter & pfecte ꝑ notariũ seu scriptorem legi faciat. & testiũ seu deponẽtium noia publice exponat. ita tñ q̃ ad tenendũ secretũ sub prestito iuramẽto omnes astringat. & de illo an hoc facere velint ꝓius habet inquirere. q̃ alias oino nõ sunt eis nomina illa exponenda. Exposit dicat qualiter ꝓ talem & talem modum inquirendo de inimicitia nullã potuerit ꝓpendere. Ultrame subinferat si videbitur sibi e duobus vnuz aut per cõsiliũ discernat quis sint ex deponentibus repellẽdi tanq̃ inimici capitales & quõ aut eligant tres quatuor aut quinq̃ qui amplius nouerũt in villa aut oppido. amicitiã vel inimicitiã. delati & testiũ. & qui nõ sunt pñtes i cõsilio & publicent illis tantũmõ nomia delati & testiũ. nõ aũt articuli ꝓcessus. & stabitur iudicio eorũdẽ. Ex ꝓmo nõ poterunt bene testes repellere. attento q̃ iudex suos modos inquirẽdi practicauit. Ex secundo vo totaliter se immunẽ faciet & oẽm a se sinistrã suspitiõem excutiet. Tenet etiam hunc vltimũ modũ seruare vbi delatus in alieno loco & patria esset captus. Et hec sufficiãt ad discernendũ sup inimicitiã.

Questio. xiiij. sup ea que ante interrogatoria in loco carceris & torture proponẽda. habet iudex aduertere. & ẽ actus octauus:

Did deniq̃ iudice agendũ sit clare patet. siem vt cõis exigit iusticia. ad penam sanguinis nõ iudicat nisi ꝓpria confessione ꝓuincat. cuius ex alijs duobus habet ꝓ manifeste deprehensa i heretica prauitate. s. ex euidẽtia seu indicia facti & ex testiũ ꝓductõe legitima vt supra qõne septima tactũ fuit. & õ tali etiam delato ad pñs agitur. tunc vtiq̃ qõnibus & tormentis ꝓ criminũ fassione exponetur. Et vt questio clara sit ponatur casus qui & spire contigit & ad multoꝝ noticiam puenit. Quidaz ho-

nestus dum quandã mulierẽ pransẽ do non ei ad nutum in venditione cuiusdam rei venalis complacere voluisset. illa indignata postergus clamauit. In breui optasses vt annuisses. ⁊ est vsitatus sic modus loquendi maleficarũ vel a simili sensu qũ maleficiũ p auisamenta volunt inferre. tũc ille indignatus ⁊ nõ immerito sup eam vultũ post tergum vertit vt eam quo animo verba ptulisset inspiceret. ⁊ ecce subito maleficio pcussus os suum in obliquum horribili deformitate vsq; ad aures extenditur. nec retrahere potuit sed multo tẽpe in illa deformitate pstitit. Hic euidens factus iudici pponitur. casus ponimus ⁊ an p manifeste deprehensa i hereſi maleficarus sit habenda querit. Respondere oportet ex verbis Berũ. in glo. ordinaria. ⁊ in ca. ad abolendã. vt supra qõne notata tangit q; sic. eo q; tribus modis vt ibi tangit quis vt taliter deprehensus iudicatur. ⁊ illa etiam tria non copulatiue. i. q; omnia tria habent insimul cõcurrere. sed vnũquodq; per se. s. euidentia facti. testiũ legitima pductio ⁊ ppria cõfessio. reddit maleficã vt manifeste deprehensam reputari. Indicium aũt facti differt ab euidentia. qa cum minus sit q; euidentia tũ capitur etiam ec verbis ⁊ opibus maleficoꝝ. vt in illa qõne septima tangitur. ⁊ iudicatur ex maleficijs non ita subito sed p cessu temporis illatis. p minas tamẽ etiã pcedentes. sicq; concludamus q; de similib⁹ maleficis delatis. ⁊ que sub defensionibus vt pmissum est. defecerũt etiam vel nõ defecerunt. eo p nõ fuerit concesse. nõ concesse aũt quia nõ fuerit petite. tam nostra questio versat. qd iudici agendũ. ⁊ qualiter ad qõnes sit procedendum p dicenda veritate in punitõem sanguinis. Vbi plura sunt iudici ppter ingentes labores cõtra maleficiũ taciturnitatis aduertendo que etiã successiue p capitula deducent. Et primũ est. q; ad maleficã questionandam nõ sit prius. habeat tũ ad certa signa q; sequent aduertentiã. Quare aũt nõ debet esse facilis. causa est. quia nisi diuina coactio p sanctũ angelũ vt maleficiũ diaboli abscedat. pcurrat. ita insensibilis in illis doloribus efficit. vt mẽbratim citius discerperet q; aliquid veritatis fateri valeat. Nec ppter omittẽdũ. tũ q; non equaliter oẽs sunt bmõi maleficijs irretite. tum etiam quia diabolus sponte interdũ non coactus sancto angelo maleficã fateri crimina permittit. Pro cuius intellectu ea que supra in secunda parte operis. de modo pstãdi homagiũ diabolo tacta sunt aduertenda. Sunt nanq; que sub certis annis prius diabolo militãt vt sex octo aut decem annis anteq; sibi homagiũ prestant. s. in corpore ⁊ aia se eis deuouendo. vbi tamen alie a principio sibi ppetendo fidei abnegatõem etiaꝝ subito homagiũ prestant. Cur aũt diabol⁹ hoc spacium temporis postulatum acceptat vtiq; ea de causa. vt illo itermedio maleficam experiatur an ore tm ⁊ non corde fidem abnegando. simili modo etiam homagiũ sibi prestaret. Nã cuꝝ diabolus intima cordis nõ nisi per exteriora ⁊ cõiecturaliter cognoscere hꝫ. vt in prima parte operis sub difficultate an demones ad odium vel amorẽ mentes hoim immutare possunt. plures etiam reperiant que necessitate aliqua aut egestate inducte per alias maleficas. ⁊ sub spe confessionis ⁊ euasionis a fide in toto vel in parte apostatãt tales vtiq; etiam non coactus a sancto angelo relinquit. vnõ ⁊ faciliter sua crimina fatentur. cum tamen alie q; sicut ore immo ⁊ corde sibi adheserunt pro viribus ab eo defendant ⁊ indurantur ad taciturnitatis maleficiũ. Et per hec patet solutio ad qõnem. vnõ ꝓuenit q;

certe malefice defacili fatet. alie vo mi nime. quia vbi diuinitus diabolus nō repellitur adhuc tñ spōte illas relinqt. vt per tpalem cōfusionē ꝛ horribilem mortē ad desperatōem inducat ꝗs cor de allicere nunq̄ poterat. Patent hec etiam ex sacramentalibus earū confes sionibus. in ꝗbus asserunt se nunq̄ vo luntarie adhesisse. ꝛ plura maleficia co acte a demonib⁹ intulisse. Est ꝛ alia dif ferentia q̄ cernūt alique post fassionē criminū sibīpis mortez intentare vt la queo vel suspendio vitam sibīpis aufe rant. qō vtiq̄ inimicus ille operat. ne p sacramentalē confessionē veniaz a deo consequant. ꝛ hoc p̄cipue illis que nō voluntarie sibi adheserūt lz ꝛ alīs q̄ si bi voluntarie adheserūt post criminū fassionē intentat. sed tunc cernit q̄ dia bolus coacte maleficā habuit relinque re. C̄ōcludamus q̄ tantus vel etiā ma ior p̄supponit labor ad questionandū p dicenda veritate maleficā quant⁹ ad exorcizandū a demone possessum. Jō iudex nec voluntarius nec facilis ad ꝛ esse debet nisi vt dictum est in punitiōz sanguinis. Sed ꝛ in hac causa faciat di ligentiā put sequit primo ferendo sen tentiam.

Questio. xiiij. de modo sentē tiandi delatam ad questiones ꝛ quō prima die sit questionan da. ꝛ an possit conseruatōem vi te cōp̄omittere. actus nonus:

Vid deniq̄z secūdo loco iudex habet aduer tere stat post actus in eo q̄ fe ret sinsam p modū qui sequit. Nos iu dex ꝛ assessores. attendētes meritis. seu cōsiderantes merita ꝓcessus facti per nos cōtra te talem. talis loci. talis dio cesis. ꝛ diligenter omnibus examinatꝫ inuenimus q̄ tu es varius in tuis con fessionib⁹. vtpote q̄ dicis tales minas ꝓtuliſſe nō aūt eo nocendi ꝗo. ꝛ tñ ni hilominus sunt indicia varia que sunt sufficientia te ad exponendū qōnibus ꝛ tormentis. Ea ꝓpter vt veritas ab ore tuo ꝓpio habeat. ꝛ vt deinceps aures iudicum non offendas. Interloquēdo declaramus. iudicamus ꝛ sentētiam⁹. die p̄nti ꝛ hora tali te supponendū que stionibus ꝛ tormētis. Lata fuit hec sen tentia ꝛc. Secundo stat actus in eo qō vt p̄missum est adhuc non sit voluntā rius ad questionandū. sed carcerib⁹ ad penam mancipatus. ꝛ non iam ad cu stodiaz tñ vt p̄ius ꝛ adhibitis ei⁹ ami cis vt penas subterfugiat. ꝛ q̄ fortassis morti non tradet. lz alꝫ puniet vbi veri tatez fatet. illis ꝓponat. ꝛ q̄ ad hocip̄m delatū inducere velint hortat. Nā me ditatio frequens ꝛ carceris calamitas ac replicata informatio ꝓbox viroz dispōnūt ad veritatē eruditendā. ꝛ a no bis expertū est q̄ p hmōi īformatōes malefice taliter confortate fuerūt vt in signū resistentie in terram spuentes q̄i in faciem diaboli dicebant. exeas male dicte diabole faciam qō iustum erit et consequenter crimia sua fatebant. Si vo cōueniēter delato expectato ꝛ tpe congruēter ꝓgato ꝛ multipliciter in formato. C̄redat index bona fide ipsuz delatum negare veritatem. questionēt euz moderate vtpote sine sanguinis ef fusione. scientes q̄ questiones sunt fal laces. ꝛ sepius vt tactuz est inefficaces Est aūt modus incipiendi talis. vt dū ministri se dispōnūt ad questionandū post expolient eum. vel si est mulier p̄ us anteq̄ ad carceres penosos ducetur al alīs mulieribus honestis ꝛ bone fa me expolietur. ea de causa vt si maleſi cium aliquod insutum esset vestimētis put sepe ex informatiōe demonū p̄a cticant. ex membris queri non baptisa

ti.in fine vt pueri visione beatifica pri uentur.Et dum instrumenta disponū tur iudex p se z p alios bonos viros si dei zelatores inducant questionandū. ad fatendū veritatē libere.z si fateri no luerit mādet ministris q̄ ad cordas li geā.vel ad alia instrumenta applicetur z ibi statim obtempent nō leti sed qua si turbati.post iterū soluāt ad petitōez aliquor.z ad ptem trahāt z iterū indu cāt z inducendo informet q̄ nō tradet morti. Obi querit. An hoc iudex sup delatū infamatū.z p testes z indicia fa cti legitime cōuictū.cum nihil desit ni si vt ore ꝓprio crimen fateatur.possit li cite in cōseruatōem vite cōpromittere cum tñ si crimē fatet vltimo supplicio punietur. Rñdetur a varijs varia sentiū tur. Nam quidā ita sentiunt q̄ si dela ta est plurimū infamata z sup indicia facti violenter suspecta.z q̄ ipa in ma gnū nocumentū sit tanq̄ alia malefi carū magistra.etiā tunc securari posset de vita sub his circūstātijs. vt ꝑpetuis carceribus in pane z aqua adiudicare tur.dūmodo alias maleficas sub certi z verissimis signis manifestaret.nec tñ illa pnia carceris vt ponit ei manifestā da esset.sed dūtaxat securitas vite pro mittenda z aliquali pnia puniēda per exiliū vel alio mō puniēda. Et sine du bio p maleficis famosis z pīertim que maleficis medicaminib⁹ insistūt. z ma leficiatos supstitiosis actibus curāt ta liter seruande essent.vt aut maleficiati subuenirent aut maleficas pderēt. nec tñ eor pditioni staret eo q̄ diabolus mendax nisi pariter z alia indicia facti cum testibus concurrerent. Illijs vide tur ad idem in casu quo sic carceribus deputata esset ad tps ꝓmissio seruāda. z post spaciū temp̄s incinerāda. Tercij sunt qui dicunt iudicem secure pos se in cōseruatōnem vite cōpromittere. ita tamen q̄ exposta pnia ferenda se ex oneraret z in suū locum aliū substitue ret. Inter quos modos primus ī uide retur vtilis ꝓpter maleficiator curatōz tamen quia nō est licitū maleficia per maleficia seu illicita opa tollere licz vt in qōne prima z introductoria hui⁹ ter cie partis patuit.plurimor opinio sit. q̄ licitum sit maleficia per opa vana et supstitiosa tollere. Sz qr in his magis docet iudices experiētia atq̄ vsus z ne gocior varietas q̄ ars alicuius seu do ctrina. Ideo relinquit hoc iudicibus. Certum est autem vt experientia plu ries docuit.multi fatereñ veritatē nisi q̄ metu mortis retrahunt. Tercio stat actus in isto q̄ si nec minis nec talib⁹ ꝓmissis fateri voluerit veritatez. tunc ministri pnam latam exequant. z que stionet consuetis modis z non nouis. nec exquisitis leuius vel fortius ꝑm q̄ crimen exigit delinquentis. z dū que stionat de certis articulis. sup quibus questionat.interrogetur. z hoc sepe et frequenter a leuioꝛib⁹ incipiendo.qr ci tius concedet leuia q̄ grauiora. Et dū hec fiunt notarius totum scribat in ꝓ cessu.z quō questionat z de quibus in terrogat z quō respondet.Et nota q̄ si fatetur p tormenta ducatur postea ad alium locum.vt denuo recognoscat. z q̄ non tantūmodo vi tormētor cogno uerit.Quarto stat actus in isto q̄ si q̄ stionatus decenter noluerit fateri veri tatem. Ponant alia tormentor genera coram eo dicendo q̄ oporteat eū su stinere nisi fateatur veritatem. Quod si nec sic poterit ad terrorem vel etiam ad veritatē induci.tunc p secunda aut tercia die questionanda ad continuan dum tormenta non ad iterandum. q̄a iterari non debent.nisi noua supuenis sent indicia feretur coram eo sententia in modum qui sequitur.Et nos prefa ti iudex vt supra.Assignamus tibi tali diem talem ad questiones ꝓtinuandū

vt a tuo ore xpi ipso veritas oriatur. & totus ponat in processu a notario. Et infra illud tps assignatus iudex per se aut p alios pbos viros inducent eū ad fatēdum veritatē modo p̄missō cum securitate vite si ita videbitur expedire. Aduertat etiam iudex vt infra illud tpus cōtinue apud eam sint custodes. vt videlicet sola nō relinquat. q̄a demone frequentabit. vt sibi ipi mortem inferat si & inquantū diabolus ipam deserere intendit. aut ad deserendū ipaz diuinitus arceatur. hoc ipm. n. diabolus melius nosce pōt q̄ aliquis scriptis referare.

Questio. xv. super tormenta continuanda. & de cautelis & signis quib⁹ cognoscere pōt iudex maleficam. & quō se ab eaz maleficijs debet p̄munire. et quō sint abradēde & vbi sua habent maleficia abscondita cum declarationibus varijs ad obuiandum maleficio taciturnitatis. & est actus. x.

Did autē consequenter restat iudici super tormenta p̄tinuanda. Est aduertendū p̄mo. q̄ sicut nō oīm morboz est eadem medicina. sed potius diuersoz & singuloz sunt diuerse & singulares medicine. sic nec ad oēs hereticos seu de heresi delatos. idem modus interrogandi inquirendi & examinandi q̄ ad articulos est seruandus. sed ꝑm veritatē sectarū & personarū varius & diuersus modus examinādi. Iccirco ipe prudēs iudex vt medicus qui putrida membra & scabiosas oues resecare & sequestrare ab innoxijs nitit. iam estimare pōt delatam maleficio taciturnitatē infectam. quam taciturnitatē euellere non pōt. vna & infallibilis depingi regula siue modus. imo etiam dare non esset tutum. eo q̄ cum illum modū cōsequenter assuetum ac regulaz generalem. dum tenebraz filij p̄uiderent ipm tanq̄ laqueum sue perditionis facilius euitarent seu etiam p̄cauerent. Cur et igit̄ prudens ac industrius iudex occasionē & modū interrogandi accipe siue ex testium responsis seu attestatōibus siue ex his que alias experientia euz docuit. siue ex his que p̄pij ingenij acumen aperit. subscriptis cautelis vtēdo. Nam si inuestigare affectat an maleficio taciturnitatis sit inuoluta aduertat an lachrimare coram eo stando queat. aut tormentis exponendo. hoc ipm. n. p̄ certissimo signo ex fidedignoz antiqua relatione ac p̄pria experientia docente adeo reptum est q̄ etiam si ad lachrimandū cōiurationibus horteť & compellatur si malefica existit hoc ipm sez lachrimas emittere non pōt. dabit quidem flebiles voces & ex sputo genas & oculos linire acsi fleret attentabit. sup quo a circumstantibus caute aduertēdum erit. Modus aūt p̄urandi ad lachrymas veras si innoxia fuerit & cohibere lachrimas falsas. talis vel consimilis in sentētia practicari potest a iudice seu p̄sbro. manū super caput delati seu delate ponendo. Coniuro te per amoroſas lachrimas a nostro saluatore dño iesu xpo in cruce p̄ salute mundi effusas. Ac per ardentissimas lachrimas ipius gloriosissime virginis marie matris eius super vulnera ipius hora vespertina sparsas. & per omnes lachrymas quas hic in mundo oēs sancti & electi dei effuderunt. & a quorum oculis iam oēm lachrymā abstersit. vt inquantū sis innoxia lachrymas effundas. si nocens nullo modo. in noie pa-

tris ꝛ ſi.ꝛ.ſſ. ✠amen. Expientiã docuit quanto amplius cõiurabant tanto minus flere poterant. cum tñ vehemẽter ſe ad fletum ſtimulabant ꝛ genas ſputo humectabant. Poſſibile tñ vt poſt i abſentia iudicis ꝛ extra locum ꝛ tempus torture coram cuſtodibus flere ꝛa leant. q ſi cauſa impedimẽti fletus in maleficiſ queritur. Poteſt dici q quia gratia lachrymarũ in penitentibus p̃cipuis donis aſcribitur cum celum penetrare ꝛ inuincibilẽ vincere humilis lachrꝛyma a bernardo aſſerit. nulli dubium quin ꝛ inimico ſalutis plurimũ diſplicere noſcit. vnde ꝛ ſummis conatibus illas impedire nemo ambigat vt finalis impenitẽtia potius introducat. Sed quid ſi aſtutia diaboli deo pmittente etiam maleficam flere contingeret cum flere nere ꝛ decipe etiam p̃opꝛium mulierum dicatur. Reſponderi poteſt cum occulta ſint dei iudicia. ſi als non poſſet conuinci per legitimos teſtes ſuper aliqua indicia facti. nec etiam ſuſpecta eſſet grauiter aut violẽter vtiq; eſſet abſoluenda ꝛ p leui ſuſpitione in qua ſtaret p̃opter infamiã quaꝛ teſtes depoſuerũt haberet hereſim maleficarũ abiurare. vt in ſecundo modo ſententiandi diſcutietur. Secũda cautela non ſolum poſt hanc p̃imã obſeruanda. verũetiam omni tempe iudicꝛ omnibus aſſeſſoꝛibus aduertẽda q nõ permittant ſe ab ea tangi coꝛpaliter. p̃ſertim ſuper nudam iuueniꝛaꝛ manũ ꝛ brachioꝛ. ſed omnino ſecum deferãt ſal exoꝛcizatũ in die dñico palmam et herbas benedictas. he eñ res inſimul cuꝛ cera benedicta inuoluta ꝛ in collo deꝛtata. vt ſupꝛa in ſecunda pte operis de remedijs cõtra maleficiales infirmitates ꝛ defectus patuit. miraꝛ habent efficaciam p̃ſeruandi nõ ſolum ex maleficarũ teſtimonijs. verũetiam ex viu ꝛ ſuetudine eccleſie que in hũc finꝛ hmõi exoꝛcizat ꝛ benedicit. vt pꝛ in earũ exoꝛciſmis cum dicitur ad effugandaꝛ omnẽ poteſtatẽ inimici ꝛc. Et non videatur extraneũ de tactu iunctuꝛarum ſeu membꝛoꝛ. quia diuina permiſſione interdũ per tactũ aliqũ per viſum aut per auditum verboꝛ ab eis p̃latoꝛ maleficiare operatõe demonum poſſunt. p̃cipue eo in ꝛpe vbi queſtionibus exponuntur. Experientia nos edocente. nouimus quaſdaꝛ in caſtris detentas que nil aliud a caſtellanis inſtantiſſimis p̃cibus flagitabant niſi vt in aduentu iudicis aut alterius p̃ſidẽtis eis concederet vt p̃imũ intuitũ viſus in ipm iudicꝛ dꝛigere poſſent anteq; ab eo vel alijs eſſent viſe ex quo in tuitu etiaꝛ ſoꝛtite q talis iudex aut alij ſui aſſeſſoꝛes. ita alienati in eoꝛ coꝛdibus fuerunt q omnem ſi quam habuerant dignatõem amiſerꝛt. nec ipas moleſtare quoquo modo p̃ſumebant. ſed libere abire permiſerunt: qui ſcit ꝛ expertus eſt verum dat teſtimoniũ. ꝛ vtinam talia p̃curare non poſſent. nõ parꝛipendant iudices talia auiſamenta et remedia. cum vilipenſio talium p̃ tanta auiſamenta in eternam eis cedet dãnationem. iuxta ſaluatoꝛis dictuꝛ. Si non veniſſem ꝛ locutus eis non haberent. nunc autẽ excuſationem non habent p̃o peccato. Mutent ergo ſe p̃emiſſis ex eccleſie inſtitutõe. ꝛ ſi cõmode fieri poteſt. ipa a tergo doꝛſum vertendo ad iudices et aſſeſſoꝛes introducatur. ꝛ non ſoluꝛ in p̃ſenti actu verum in omnibus p̃cedentibus ꝛ ſequentibus ſigno crucis ſe muniendo et viriliter aggrediendo frangentur cum dei adiutoꝛio vires antiqui ſerpentis. Nec quis hominuꝛ eſtimat ſuperſtitioſum vt a tergo introducatur cum (vt ſepe tactum eſt) canoni-

ste an tollendū ꝛ impediēdū maleficia maiora cōcedunt. ꝛ vana vanis cōtundere sp dicant esse licitū. Tercia cautela in pūti actu vndecimo obseruanda. vt pili ex omni pte corpis abradant. et est eadē rō sicut supa de vestimētis exuendis. habent. n. interdū p maleficio taciturnitatis aliquas supstitiosas alligaturas quarundā rerum sive in vestimentis sive in pilis corpis ꝛ interdū in locis secretissimis nō noiandis. quod si obijceret. Nunqd diabolus absq; huiusmodi ligaturis rerū posset mentez malefice indurare. vt crimina nō valeat fateri. sicut ꝛ alij sceleroſi sepius inueniunt. sub quibuscūq; maximis tormētis quātumcunq; per indicia facti aut ꝙ testes sint cōuicti. Respōdet vtiq; verum esse ꝙ absq; rebus q̄buscunq; demon valeat talem taciturnitatē ꝓcurare. illis tñ rebus vtit in aiaꝝ pditōem ꝛ offensam maiorē diuine maiestatis. qō vt clarius pateat. Malefica quedaz in oppido hagenorve de qua ꝛ supa in secunda pte opis tactū est. tale maleficium taciturnitatē ꝓcurare sciebat vt masculus recenter natus ꝛ nō baptisatus ꝛ cum hoc primogenitus interemptus ꝛ in fornace assatus ꝛ cum alijs rebus quas exprimere nō expedit incinerat⁹ ꝛ pulueriʒatus. si qua malefica aut flagitiosus ex his quicq; secū deferret nullis mō sua crimia fateri possz. Hic clarum est ꝙ si centum milia pueri adhiberent ex naturali inclinatōe nunq; talem effectū taciturnitatis causare possent. vtit tñ vt cuiq; intelligenti patz in aiaꝝ pditōem ꝛ diuīe maiestatis offensionē. Sed ꝛ hoc qō allegat ꝙ sepe flagitiosi boies ꝛ ñ malefici talē penes se taciturnitatē retinent. Dicendū ē ꝙ talis taciturnitas triplici ex cā ꝓuenire pōt. Primo ex naturali quodāmō duricia mentis. quia sicut aliqui sunt molles corde seu vecordes. ꝙ ad leuem torturam omnia concederent etiam quecūq; falsa. ita aliqui sunt ita duri ꝙ quantumcunq; vexent veritas ab eis nō habetur. ꝛ ꝓcipue illi q̄ alis fuerūt questionati. quoꝝ brachia cito sicut trahunt ita ꝛ flectunt. Secundo ꝓuenit ex maleficio penes se retento ꝓut dictū est sive in vestimentis seu in pilis corporis Tercio ꝙ interdū licet penes se nō habeāt maleficia insuta aut allegata maleficiunt tñ ab alijs maleficis quantūcunq; remotis. ꝓut malefica quedā in yſbruck se iactare solebat ꝙ vbi ad minus filū ex vestimētis alicuius detenti haberet tñ efficere posset ꝙ quantūcunq; tormentaret etiam vsq; ad mortem nihil fateri posset. quare patet rñsio ad obiectōem. Sed quid in dioceſi ratisbonensi casus ꝓtigisse asseritur. ꝙ dum quidā heretici ex ꝓpria cōfessione denicti non solum vt impenitentes. immo vt defensores illius perfidei morti fuissent ꝙadiudicati. accidit vt illesi ignem remanerent. tandē p aliam sniam ad submersionē adiudicati nihil ꝓficere potuerūt stupentibus oibus ꝛ fidez ipoꝝ vt iustam defendere dum quidā conabantur sollicitus ꝓsul super gregem triduanū ieiuniū indixit. quo denote expleto cuidam notificat ꝙ in certo loco corpis vicz sub brachio vno maleficium quoddā inter pellem ꝛ carnez insutum haberent quo reperto ꝛ amoto cōtinuo incendio cōsumpti fuerunt licet ab alijs opinat ꝙ quidā nigromāticus ex demonis consultatōe qui sibi hoc indicauerat ꝙdidisset. sed quocūq; modo factuz fuerit. verisimile est ꝙ diuina virtute demon coactus dum semper ad subuersionez fidei machinatur hoc manifestauerit. A simili vbi talis iudici acciderit casus. quid faciendus foret elicere pōt. si videlicet ad diuinus recurrere ꝓsidium. vt ieiunijs ꝛ oꝛōnibus deuotarū ꝓsonarū hoc gen⁹ demo

ntorum a maledcis expellat in casu q̃ nec per mutationem indumentor aut tonsuram pilor ad veritatem fatendaz sub tortura inducí valeant. Et licet in alemanie partibus talis abrasura presertim circa loca secreta plurimū censetur inhonesta. qua de causa nec nos in quisitores vsi sum⁹. sed tonsis capillis capitis cum calice aut cipho aque benedicte guttulā cere benedicte immittendo. et sub inuocatõe sanctissime trinitatis ieiuno stomacho triries in potum ministrando per dei gratiā a plerisq; taciturnitatis maleficium abstulimus. tamen in alijs regnis inquisitores talem per totū corpus abrasurā fieri mandāt vnde t cumanus inquisitor nobis insinuauit q̃ anno elapso q̃ fuit Mccccl.xxxv. xl. et vnā maleficas incinerari mandasset. omnibus per totum corpus abrasis. et hoc in districtu t comitatu burbie. vulgariter ivurmker bad in pfinib⁹ archiducis austrie vsus mediolanū. Ad si querit. an tpe necessitatis quo nullis remedijs pgruis maleficiū remoueri vt pmissum est licituz foret diuinatrices que etiaz maleficia curare et tollere solent p āmotione talis maleficij cõsulere. Rñsio quicqd sit de negocio ratis bone pacto exhortamur in dño vt in nullo casu q̃tumcunq; necessario p republica diuinatrices cõsulent. t hoc ppter magnā offensam diui ne maiestatis cū tot alia sint nobis remedia cõcessa. p que oino assequi poterimus. aut in propria periti forma. aut in equiualenti. ita q̃ oino veritas experietur vel ab eius ore vt incinerari valeat vel deus auferet ipsam de medio. altā morte super eam pmittendo. Hec aũt nobis remedia ponunt. vt primo faciat homo id qd̃ potest ex propria industria et ex propria viriū suaruz exercitatõne modis supra tactis insistendo pluries et presertim certis diebus vt iā in sequenti questõne patebit. ij. Corin. ix. Ibũdetis in oñe op⁹ bonuz. Scdo q̃ si deficit recursuz hēat p consilio ad alios hoies. q̃ forte sibi remediuz de q̃ nunq; cogitauerat impartiret eo q̃ varij sunt modi ad maleficia tollēda. Tercio si p̃dicta deficiũt hēat recursum ad deuotas psonas. iuxta illud Eccli. xxxvij. Cū viro sancto assiduus esto quē cūq; agnoueris obseruantē timorē dei Item vt scti in patria inuocent p eos. Ne si oñia defecerint recursum habeat immediate ad deuz iudex t oñis pp̃s ieiunijs et oratõnib⁹ vt tale maleficiū sua pietate āmoueat. sicut Josaphat. ij. palip. xx. Cum ignoram⁹ quid agere debeam⁹. hoc soluz habem⁹ residui: vt oculos nostros dirigam⁹ ad te. t sine dubio de⁹ in necessarijs nr̃is nõ deficiet. Vñ t Aug. et habet. xxvj. qõ. vij. nõ obseruabit. Qui has t quascūq; diuinatões aut fata aut auguria obseruat aut attendit. aut consentit obseruantib⁹. aut talib⁹ credit. s. ope. pse quēdo. aut ad domū eaz vadit. aut in domū suā introducit. aut interrogat. sciat se fidem xp̃ianam t baptismum p̃uari casse. t paganū t apostatā t dei inimicum. iram dei in eternū graviter incurrere. nisi ecclesiastica penitentia emendatus: deo reconciliet. Non deficiat q̃ iudex semper licitis vtendo iuxta premissa remedijs et finaliter subscriptis cautelis.

Questio. xvj. de tempore t de secundo modo interrogādi t est act⁹. xj. super finales cautelas a iudice obseruandas.

Per premissa sunt alīq̃ aduertēda. Primo q̃ sacratiorib⁹ diebus et infra missaz solēnia sūt interrogande. ita vt t pp̃s adhortet ad implorādū diuinum

ãnxílíũ in generali nihíl ſpecificãdo ni ſi vt cõtra q̃ſcũq; demonũ infeſtatões ſcti inuocẽt. Scõo ea q̃ ſupra tacta ỏ ſale ꝛ alijs reb⁹ bñdictis cũ ſeptẽ ỽbis q̃ xp̃c ꝓtulit in cruce in cedula ꝓſcriptis ꝛ inſimul colligat ꝯ collo ei⁹ alligent longitudo xp̃i ſup nuduꝫ coꝛp⁹ ex cera bñdicta circucingãt. ſi quidez longitudo ipa comode hr̃i põt. expientia docuit miro mõ his reb⁹ ipas moleſtari vix q̃ retinere p̃cipue aũt reliq̃as ſctõꝝ His ſic diſpoſitis et aq̃ bñdicta in potum poꝛrecta. diſponat iterũ ad qões. ꝓtinuo exhoꝛtando vt pat⁹. dum aũt a terꝛa eleuat. ſi p talẽ modũ toꝛmentat. iudex legat vel legi faciat dicta teſtium ſubmiſſis noib⁹. taliter dicendo. ecce p teſtes ꝓuicta es. Itez ſi teſtes vellent ſe facie ad faciẽ ãdfrontare: tũc iudex interꝛogaret. an fateri vellet ſi teſtes ſibi i faciẽ p̃tarent. vbi ſi annueret tũc indu cendi teſtes eẽnt ꝛ coꝛaꝫ eo ſtatuendi ſi forte ruboꝛe ſeu verecũdia quicq̃ fateret. Vltimo ſi videat ipaꝫ nõ velle detegere flagicia ſua. interꝛogabit an pro ſua innocẽtia iudiciũ candent ꝯ ferri vel let ſubire. ꝛ qꝛ illud oñs affectãt ſcientes q p demones a leſione preſeruant vñ etiã q vere malefice exiſtant cogno ſcunt. replicabit iudex. q̃ temeritate ſe tantis periculis ſubmittẽ poſſit. ꝛ omnia cõſcribant. ſ̃ q illud candent ꝯ ferri iudiciũ nõ ſit eis cõcedenduꝫ. inferius patebit. Aduertat etiã iudex q ſext ꝯ ferũs p̃cipue vſq; dum ſit cõpulſus pro expiratõe nr̃i ſaluatoꝛis interrogate ſe pe faſſe fuerũt. Sꝫ qꝛ ſup extremũ noſ ꝓcedere oꝑtet vicꝫ ſup oĩmodã ei⁹ negatiuaꝫ. in q̃ ſi pſtiterit iudex relaxabit eã. ꝛ ſequentib⁹ adhoc vtat cautel. educendo eã de carcere penoſo ad aliuꝫ p cuſtodia tñ bñ munitũ. ita tñ q ſibi oĩno caueat q nullo mõ tradat cautionibus ſeu fideiuſſionib⁹ nec alias manulenteꝛa decreto, qꝛ a talibus manulẽte datis veritas nũnq̃ hr̃et: imo ſp peloꝛes efficiunt. Sꝫ hoc p̃ꝑcuret q hũaniter cibo et potu tractet et interim intrent honeſte ꝛ nõ ſuſpecti q etiã freq̃nter de diuerſis in ꝓtinentib⁹ ei colloq̃untur. ꝛ tandẽ vt ꝓfidenter cõſultãt q fateatur veritatez ꝑmittendo q iudex ſibi faciet gratiã: ꝛ q velint eẽ tanq̃ media toꝛes. Et in fine hui⁹ intrabit iudex ꝛ ꝑmittet facere gr̃am. ſub intelligendo vt ſibi aut reipublice in cui⁹ ꝓſeruatõez totum qõ ſit eſt gratioſuꝫ. ſi vo ſibi ad vitã ꝑmitteret que ſupra. q. xiiij. ſup tres modos tacta ſũt. ſcribant ſingula a notario ꝛ ſub q̃ forma verboꝝ ac intentõne ſit gratia ꝑmiſſa. Et ſiquidẽ delata ſic gr̃aꝫ petierit ꝛ facta dixerit. dicãtur verba generalia q ampli⁹ fiet ſibi quaꝫ ipſa petierit in fine vt ampliori cõfidẽtia loquat. Scõa cautela i hoc actu q ſi oĩno noluerit detegere veritatẽ. bẽat iudex vt ſupra tactũ de ei⁹ ꝓplicib⁹ ſine ipſi⁹ ſcitu examinatis et ſi quid h⁹mõi depoſuiſſent p q̃ cõuinci poſſet. hec iudex ꝑponat: et diligenter de ſingulis inueſtiget. ꝛ ad idem ſi q̃ inſtrumenta vt vnguenta et pixides in domo fuiſſent reperta ſibi offerentur. ꝛ ad q̃ vſa fuerit ꝛc. Tercia cautela ſi adhuc pſeuerat in ſua ꝓtinacia et habeat conſodales examinatas que cõtra et nõ ꝑ ea depoſuiſſent. vel ſi nõ habꝫ ꝓcuret alium fide dignũ quẽ nouit detente nõ ingratum ſed tanq̃ amicũ ꝛ fautoꝛẽ. qui quodaꝫ ſero intrat ad maleficaꝫ ꝑtrahendo locutiones. et tandem ſiquidem non eſt de complicibus. fingat nimis eſſe tarde ꝑ receſſu et remaneat in carcere cuꝫ eadem ꝛ de nocte pariter colloquãtur. ſi vero de complicibus tunc edentes ꝛ bibentes mutuo etiaꝫ conferunt de rebus cõmiſſis. et tunc ſit oꝛdinatum q ſtent extra carcerem in loco cõgruo explozantes eos auſcultãtes ꝛ verba colligentes, ꝛ ſi opus fuerit ſcriptoꝛ ſit cũ

eisdem. Quarta cautela vt si tunc incipiet dicere veritatez, nullo modo dimidiet iudex recipe eius confessionē etiaz media nocte sed continuet quantū potest. & si in die nō curet si ꝓget prandium vel cenā sed instet quoadusqz dixerit veritatē saltem quo ad principalia. naz per dimidiatōnes & interruptiones frequentius est repertum q̄ redeunt ad vomitū & nō aperiūt veritatem quaz detegere inceperāt habito cōsilio deteriozi. Et aduertat iudex q̄ post cōfessionem nocumentoz hominib⁹ aut iumentis illatoz inquirat quot annis incubū demonez habuerit. & a quanto tempe fidē abnegauerit. q̄z sicut de his nunqz fatent. nisi ꝓius alia fuerint fasse. ita etiā oīno in fine sunt interrogande. Quinta cautela si predicta omnia deficerent. tunc si fieri pōt ducat ad aliq̄ castrū & ibi certis dieb⁹ custodie mācipata fingat se castellanus ad partes longinquas peregrinaturuz et interim familiares aliqui vel etiā mulieres honeste eam visitantes ꝓmittant ei q̄ velint eaz oīno dimittere libere abire dūmodo informet eos vel eas de certis experimentis. Et aduertat iudex q̄ sepissime p talem modū fasse fuerūt et conuicte. Et nouissime in dioceſi Argentinen. ꝓpe oppidū Sletstat & castro kynigsheim malefica detenta nullis tormentis & qōnib⁹ induci poterat ad fatendū sua crimina. tandē modo supradicto de castellano seruato. licet ꝑsens erat in castro ipm tamen malefica estimabat abesse. tres familiares intrabāt & ei liberam relaxationem ꝓmiserunt dūmodo super certa experimenta eos informaret. Et licet prima fronte renueret. et q̄ dolose cum ea agerent ꝓponeret. tandem interrogans de quib⁹ informari vellent. vnus dixit sup grandinez excitandū. alter sup carnalia facta tandem vbi sup grandinē illuz informare volebat it scutella aqua plena apportata malefica sibi iniūxisset vt digito paululū aquā moueret & in ipsa certa verba ꝓtulisset subito ad locū quez exploratoz nouerat. s. siluā adiacentem castro tanta potestas & grādo repleuit sicut a multis annis visuz nō fuerat. In casu tamen quo oīa deficerēt vel etiā in casu quo crimina fateret quid vlterius iudici p sentētiā faciendū sit vt totus ꝓcessus fineat in quo vltima pars hui⁹ operis terminat restat declarare.

Sequitur tercia pars hui⁹ vltime partis operis qualiter ꝓcessus iste fidei sit debito fine per sententiam diffinitiuam terminandus.

Et dei gratiam his expeditis q̄ ad cognitōnem ꝓpietatum sup hereſim maleficarū deseruiunt simul etiaz qualiter ꝓcessus fidei aduersus illā sit initiandus & ꝓtinuand⁹: restat nūc discutere qualiter talis ꝓcessus p debitam sententiā sit congruo fine terminandus. Vbi primo notandum. q̄ cuz hereſis hec vt in principio hui⁹ vltime partis tactū est. p alijs hereſib⁹ simplicib⁹ hoc habeat q̄ non est pura sed mixta crimine ecclesiastico et ciuili. vt de se patet. Ideo de modis sententiandi tractando. primo tractandus est de quadam sententia ad quam malefice solent appellare de qua secularis iudex per se irrequisitō ordinario agit Secundo de his in quibus sine ordinario agere non potest. Et sic tertio q̄modo ordinarij se exonerare possunt patebit.

Questio. xvij. super purgationem vulgarem & precipue super examen candentis ferri ad quod malefice appellant.

Nautem maleficia, vulgari purgatõe. de qua ij. q. iiij. Siluisti. & ca. monomachiã. sit sup̃ fatũ tẽptatiue purgãda & p iudicẽ secularẽ ad ꝑ astringẽda vel admittenda ad iudiciuz candentꝫ ferri si ad hoc appellat & vñ q sic. Naz sicut duellũ ad ꝓseruatõez vite ꝙie in cã criminali vel rex suaꝝ in cã ciuili ordinaꝝ ita & iudiciũ candentꝫ ferri p tactuz vel aq̃ bullientꝫ p potũ. ꝛ primũ licitũ ẽ in aliq̃ casu. iuxta sctm̃ Tho. se. se. q. xcv. in fine vltimi articli. vbi dicit q tũc duellũ põt esse licitũ vbi ad cõem rõnem sortiũ appropinquat. g̃ etiã in aliq̃ casu iudicium ferri candentꝫ. Itez multi principes sctẽ vite & q bonoꝝ ꝓsiliovte bant vt sanctꝰ Henricus imperator ergã ꝓiugẽ virginẽ kunigundã quã de adulterio suspectã habuerat exercuit. Itez sicut iudex qui habet curã cõitatis licite põt minoꝛa mala ꝓmittere advitandum peiora vt meretrices in ciuitatibꝰ ne omia turbent libidinibꝰ. iuxta aug. in li. arbi. tolle meretrices & oñia turbabis libidine. Ita p tale iudicium vbi quis ab insultibus & iniurijs alicuius cõitatis super cãm criminalẽ aut ciuilem liberari posset. Item qꝛ mínꝰ est lesio manuũ p candens ferrũ q̃ vite infectio p duellũ. ideo & si duellũ admittitur vbi cõsuetudo habeꝫ a fortiori et examen candentis ferri. Contrarium habeꝫ. ij. q. v. monomachiã. vbi dicitur hec & hmõi sectantes deũ temptare videntur. vbi attendendũ esse dicunt doctoꝛes. q quia non soluz a malo iuxta aplm̃. j. Theſ. v. sed etiam ad habente speciem mali abstinendũ est. ideo non dicitur in illo ca. omnes hec sectantes temptãt deũ. sed videꝫ temptare vt intelligaꝫ q posito casu q aliquis talia exercens intendat aliũ finẽ forte rectũ. quia tamen apparentia est mala cauẽdum est. ℜñdeo. q tale iudiciũ seu examen sit illicitũ ꝓcipue candentꝫ ferri. deducit ex duobꝰ. primo. qꝛ ordinanꝫ ad iudicandum occulta. q̃ diuino iudicio reseruanꝫ. Scõo etiã qꝛ hmõi iudiciũ non est aucte diuina aut etiã documentis sctoꝝ patrũ sancitũ. Vñ in ca. consuluisti. ij. q. v. qõ sctoꝝ patrũ documento sancitũ nõ est. supstitiosa adinuentione est p̃sumendũ. et Stephanꝰ papa in eodẽ ca. spontanea cõfessione. vel testiũ approbatõne delicta cõcessa sunt vestroꝝ regimini iudicari: occulta eñ & incognita illi sunt relinquẽda qui solus nouit corda hoim. est tñ dña inꝭ duellũ & ferri candentis examẽ. seu etiam putũ bullentis aq̃. qꝛ duella magꝭ accedũt ad cõem rõnem sortiũ. vtpote qꝛ pugiles sunt penitus pares virtute & arte. cꝫ examẽ cadentis ferri. qꝛ licet vtrũq; ordinaꝫ ad alicuiꝰ facti occulti inquisitõnem per aliqõ factũ ab homine. tamen quia in iudicio candentis ferri aliquis miraculosus effectus expectaꝫ qõ non cõtingit in duello. vbi solũ modo contingit interfectio vnius vel amboꝝ. ideo examen illud est oñino illicitũ. licz duellum non sit ita illicitum. Incidentaliter tñ ꝓpter ꝓncipes & iudices seculares sup̃ duellum admittendũ est notandũ. q occasione hoꝝ verboꝝ sctí Tho. qui hãc distinctionem ponit Nicola. de lyra in postilla sua sup̃ bibliã. j. Regũ. xvij. occasione etiã duelli seu conflictus ipsius dauid cum philisteo vult elicere q in aliquo casu duellum possit esse licituz. ideo q hoc nõ sit de mẽte docto. tho. ꝛ potius oppositũ ꝓbat paulꝰ burdegalen̄. Ꝺ nicolaũ p̃fatũ cuiꝰ ꝓbatõez bñ aduertere debẽt ꝓncipes & iudices secꝫares. Ꝓimo p hoc qꝛ duellũ sicut & examen alteruz ordinaꝫ ad iudicandũ occulta q̃ diuino iudicio reseruantur vt supꝛa tactũ ẽ. nec p̃t dici q instõnẽ habuerit ex

plicto dauid.qz sibi reuelatū fuit a domino interiori instictu vt tale certamē inire deberet z q iniuriā sibi illatam p eum vindicare ptra philisteū volebat. qō ex verbis Dauid elicit. Ego venio ptra te in noīe dei viuentis.z sic nō fuit ppie duellator. sed diuine iusticie executor. Scdo ex hoc qō precipue iudicibus est aduertendum.quia in duello dat potestas vel saltim concedit licentia vtriq interficiendi se mutuo z cum alter eoz sit innocens.ideo pstatur auctoritas vel saltim licentia interficiendi innocentē.qō cum simplicitrer est illicitum. qz contra dictamen iuris naturalis z diuinū pceptum. Ideo omino illicitum tam ex parte appellantis q recipientis q etiam iudicantis z cōsulentiū qui oms homicide reputātur Tercio ex hoc qz cum duellū sit singularis pugna duoz vt p victoriam vni⁹ appareat iusticia tanq̄ p diuinū iudicium z alterius iniusticia. non obstante q tūc de⁹ temptat. vñ reddit illicitū ex parte appellantis et recipiētis. tū cum ipsi iudices aliis medijs iustum iudicium aut terminatōez litis' pcurare possent.cum hoc nō faciūt sed pulsant seu omino pmittunt cum phibere possent vtiq ad interfectōnem innocētis consentiūt. Verū qz non est verisile.postillatorē Nicolaum hec latuisse aut ignorasse. Ideo vbi dicit in aliquo casu duellum absq pctō pmitti mortali. loquitur ex parte iudicantiū aut pulsuz. vbi non p ipsoz inductōez aut pulsū sed p ipsos appellantē z recipientē tale examen exerceat siue alio respectu. et quia non est nostre speculatōnis his imorari ꝫ de ipsis maleficij differere.clare patet q si in aliis criminalibus causis circa furtū aut latrocinū tale examen inhabeat.quantomagis hic vbi pstat maleficas cuncta maleficia auxilio demonū pcurare.siue i lesionib⁹ iferēdis.siue curandis seu tollendis.aut ipedendis Nec mirq ope demonū a lesionibus in tali examine pseruant malefice. cuz vt naturales tradūt.succus cuiusdam herbe vbi man⁹ inūgunt pbustōe possit pseruare.z' cū ipsum demonē virtutes herbaz minime latēt.dato q p inpositionē alicui⁹ corpis inter man⁹ deferentis z ipsum ferrū.lesionē nō intercipet put inuisibiliter pcurare potest. tū p hmōi naturales rerum pprietates hoc efficere posset.vnō min⁹ q quibuscunq aliis malefactoribus ipsis maleficis ppter intimā familiaritatē quā cum demonib⁹ tenēt tali examine sunt purgande ꝫ ipso facto vbi ad hoc appellāt am vt suspecte m alefice sunt habende Deseruit ad hoc factū qō in constanti ensi diocesi trib⁹ annis vix iam elapsis ptigisse fert. Nam in dominio comitū de furstenberg ptinet nigre silue.malefica queda famosa z plurimū ab incolis diffamata. vbi p comitē ad instantiam plurimoz fuisset pphensa z de plurimis indicijs sup varia maleficia delata tandē int tormēta et qōnes interrogaretur manus oim volēs euadere.ad examē candentis ferri appellauit. Juuenis comes nec multū in his expert⁹ examen admisit z dum candens ferrū p tres dūtaxat pass⁹ öferre adiudicata p sex fuisz deportauit offerēs se denuo ad ipsum languori spacio deportare. Qua ex re dum manifestū habuissent indicio maleficij iudicare.qz nullus sācto⁹ psumpsisset talis dinā assistentiā tēptare. ipsa tamē absoluta a vinculis z illesa vsq in pñs non vtiq in partiuz fidei scandalū pseuerat.

Questio.xviij. de sententia diffinitiua in se et qualitar est ferenda.

Onsequēter ad tractandū de his in quib⁹ secularis iudex p se cognoscere z sniare pōt diocesanis si libet manentib⁹ exoneratis. hoc ipm enī ꝓsupponimus vt nedū nosipsi inquisitores salua fide z iusticia simus ab his sententiandi modis exonerati; verū z ipsos diocesanos eadē sinceritate exoneratos affectam⁹ ipse p facultatē z iurisdictionē minime amputādo. q tñ si vti; vellēt necesse foret z nos inqsitores. iuxta. c. multoꝝ querela. de here. in cle. piter cōcurrere. Attendant tñ q q hoc crimen maleficij nō est mere ecclīasticū. Dñ nec ptātib⁹ z dñis tpalib⁹ ad iudicādū z sentiandū vt in. c. vt inqsitōnis. §. p hibem⁹. de here. li. vj. interdictū. In q̄bus tñ ꝓfata potestas diffinire z cognoscere sine diocesanis: nō pōt: similiter deducet. Sz primo videndū de ipsa snia in se. scō qualiter sit ferēda. tercio q̄t modis. De primo. Cum sm aug. vt. ij. q. j. c. j. Nos in quenq̄ sniam ferre nō possum⁹. nisi aūt conuictū aut sponte cōfessum. Et sententia sit triplex. vt dicit glo. summaria in principio questionis. s. Interlocutoria. diffinitiua z ꝑcepti. z Raymund⁹ exemplificans dicit. Interlocutoria snia dicit. que non sup principali sed sup alijs questionib⁹ ꝓfertur inter principiū cause z finē emergentib⁹. vt est de teste repellendo vl de dilatōne danda vel non. z hmōi. Vel forte dicitur interlocutoria. q; inter partes loquendo ꝓferī sine scripture solēnitate. Diffinitiua autē sententia dicit q̄n principalis questio diffinit. ff. de re iudi. l. j. Sententia precepti est quādo maior precipit minori. De primis dubabus nostra ꝙsequenter erit speculatio precipue sup sententiam diffinitiuam. Notandum secundo q licet in glosa ꝓfata dicatur. q si sentētia diffinitiua ferit lata obmisso ordine iuris ipso iure nulla est. ij. q. vj. Si quando. §. diffinitiua. Et post dicat. scias q duplex ē ordo iuris. Vnus qui est de necessaria substantia iudicioꝝ. vt fiat litis contestatio z testes recipiant. Si contra hūc ordinem ferat sententia non tenet. Est alius ordo qui non est de substantia iudiciorum vt scilicet sententia non feratur sub conditōne. z vt prius nō pnuncietur de possessione q̄ de ꝓprietate. si tamen hoc non seruet tenet sententia: vt. ij. q. vj. Anteriorꝝ. §. biduuz. In hac tamen causa. quia est causa fidei z heresis crimen. licet mixtū. ꝓcedit summarie simpliciter z de plano. vt patz in. c. statuta. li. vj. z qualiter ista verba intelligant habes supra. q. vj. z vt ibi dicitur. iudex necessario libellū non exigat. litis ꝓtestatōnem non postulet ꝛc. sequit ꝓbatōnes tamen necessarias admittat. similiter citationē z ꝓtestatiōes iuramenti de calūnia ꝛc. Vnde et ali⁹ modus ꝓcedendi iam p iura nouā declarat. De secunda aūt qualiter sit ferenda. Nota q ꝓferri debet a iudice et non ab alio al's non valet. Item in loco publico z honesto etiaz sedendo. vt ij. q. iij. inducie. §. spacium. Et similit de die z non in tenebris. z sic de multis que ibi notant. tum q; ibi continet. q nō diebus feriatis. z q nō in scriptis feratur. Notandū q quia hic summarie simpliciter z de plano vt supra tactum est ꝓceditur. z de verbo. signi. c. Sepe contingit. in Clemē. dicitur. q tempore feriarum ob necessitates hominū indultarum. a iure ꝓcedere valeat. et q iudex amputet dilationem. Ideo si iudici libet seruare illa potēit. Nec scripto ꝓferre tenetur. cum sm Joh. an. Plures sint casus in quibus sine scripto sententia valz. z inter illos enumeratur consuetudo loci vel fori. distinc. xj. consuetudinis. Episcopus etiam si

est iudex potest per alium sententiam recitare ad instar illustrium. Item nota q licet in actionibus criminalibus executio sententie non sit differēda. fallit tamen hoc in certis casibus p̄cipue quatuor. sed p hac materia capiuntur duo. primus si lata est in muliere pregnante differt enim vsq; ad temp⁹ partus. ff. de re. in. l. pregnantis. Item cum quis est confessus crimen et postea negat. intellige si confessio prius non fuit reiterata modo quo supra tactum fuit. q. xv. De tercio autem quot scilz modis sit ferenda. quia p̄sequenter vsq; in finem operis de his tractabimus. sunt tamen adhuc aliqua p̄termittenda de modis quibus p̄sona delata reddit suspecta. eo q varie sententie super variis suspitōnes sunt ferende.

Questio decimanona. quot modis capitur suspitio pro sententia ferenda.

Vspeeti de heresi vel alio crimine quot modis et quib⁹ dicendi sunt. et an in tali casu p tali crimine ex illis iudicandi et sententiandi sint vbi queritur. Rñdendum est. et p antiqua et per nouā iura. Nam glo. sup. c. nos in quēdā in p̄cedenti q̄one allegato. dicit q quatuor sunt modi puincendi reū. aut scilicet iure. vt instrumentis et testibus. aut facti euidentia. extra de cubabi. cleri. c. tua. Aut iuris interptatione. vt sepius citatum esse reum. iij. q. ix. decreuim⁹. Aut violenta suspitione. xxxij. q̄. j. dixit. Notant etiam canoniste q triplex est suspitio. Prima temeraria. de qua canon. Nullum iudicetis suspitionis arbitrio. ij. q. j. primo. Secunda probabilis et hec purgatōnem inducit. nō autem prima vt. ij. q. iiij. presbyter. Tercia est violenta. que condemnationez inducit. et de hac intelligitur dictū hieronymi. q vxor dimitti potest propter fornicatōnem aut fornicatōnis suspitionem. xxxij. q. j. dixit. Nota insuper q secunda que est p̄babilis admittit ad semiplenam probationem. vt extra de p̄sumptō. in multis. Vnde coadiuuat ad probatōnem si assint alia āminicula. vnde solum admittitur ad purgationem indicendam. De violenta etiam que ad condemnatōnem sufficit: nota q est duplex. dum quedā iuris et de iure. vt cum ius fingit et statuit aliquid super facto et contra hanc non admittit probatio. extra de sponsa. nec q̄ fidem vbi dicitur q si quis dederit fidem mulieri de contrahendo matrimoniū cuz ea: et postea copula sequitur: matrimonium esse p̄sumitur et probatio in cōtrariū non admittitur. Quedam ē iuris sed non de iure: vt vbi ius p̄sumit: sed non statuit aliquid. vt si vir diu mulieri cohabitauit p̄sumitur ab eo cognita. xxxij. q. j. dixit. Et contra hāc admittit probatio. Applicando ad p̄positum nostrū super heresim maleficarū et sup noua iura. dicimus q in iure triplex suspitio super crimen heresis habetur. prima est modica. secunda magna. tercia maxima. Prima que ē modica in iure vocat suspitio leuis. ita habetur. c. Accusatus. de here. libro. vj. in pāp. vbi dicitur. Si autem leuis et modica suspitio illa fuit quanq̄ ex hoc sit grauiter puniendus. non tamen debet pena in heresim relapsoruz puniri. Et hec suspitō ideo dicitur modica siue leuis. tū quia modica et leui defensione tollit. tum quia ex modicis et leuibus oritur coniecturis. Vñ dicitur modica a modicis indicijs. et dicitur leuis a leuibus coniecturis. Vtpote in simplici heresi circa fidez si aliqui reperiātur occulta quenticula celebrantes vel vita vel morib⁹a cōi uersatōne fidelium deuiātes. vi patet. cq. excōicamus.

primo.extra de here. circa maleficarū heresim. Simili modo vbi cōuenticula in angarijs aut sacratioribus ānī tēporib⁹ in campis aut siluis siue de die siue de nocte conuenirent. aut aliq̄ seorsum reperirentur. aut non frequentare diuina temporibus consuet⁹ & modis consuetis. aut cum suspectis maleficis familiaritates secretas contrahere. tales enim leuiter ad minus de here si habentur suspecti. eo q̄ talia frequēter facere huiusmodi comprobantur. de qua etiam leui suspitione habet. C. de here. l. ij. in fine. vbi dicitur. Hereticorū vocabulo continentur & latis aduersus eos sententijs debent succumbere. qui vel leui argumento a iudicio catholice religionis et tramite detecti fuerint deuiare. Et huic sententie concordat Hostien. in summa. ti. de psumpti. §. finali. vbi dicit. Notandum q̄ ex quis heretici leui⁹ argumento deteganť scilicet ad hoc q̄ suspecti habeantur tamen non debent vt heretici haberi. & p hoc per precedentia. Secunda suspitō que est magna i iure vocatur vehemēs siue fortis. de qua iterum in allegato. c. Accusatus. in principio. Iteruz sic habetur accusatus de heresi vel suspectus contra quem de hoc crimine magna & vehemens suspitio orta erat &c. Ibi. n. hec coniunctio. et. non tenetur copulatiue: sed expositiue vt notat Johan. andree ibidem. Vehemens aut idem est quod fortis vt dicit Archidi. super allegato. c. Accusatus. & verbo. vehemens. vt dicit Papias & Huguitio. q̄ vehemens idem est q̄ fortis siue grandis. Allegat etiā Greg. j. moral. Ventus vehemēs irruit. Vñ dicimus aliquem vehementez habere casum cum habet fortez. hec ibi. Ergo suspitio magna dicit vehemēs siue fortis & sic nominat. q̄ non nisi vehementib⁹ et fortibus defensatōnib⁹ repellit. & etiaz ḋa ex magnis et vehementib⁹ ac fortibus orit coniecturis argumentis & indicijs Vtpote in simplici heresi si aliq̄ comperiant qui eos quos sciūt hereticos fore occultant. fauorē impendāt. associant. visitant. mūera offerant. recipiāt defensāt & silia exercētes. tales nāq̄ve hementer de heresi suspecti sunt. & siliter cognoscunť circa heresim maleficarū. eo q̄ suspitio oritur q̄ participāt cū eis in crimine & pcipue notanť: hic mulierisant viri: qui ad amorē vel odium inordinatū. licet non ad alias lesiones hoim tendant aut iumentoz solēt maleficare. Similia eñ vt pmissum est in quacunq̄ heresi exercentes vehementer sunt suspecti. vt patet p allegatū ca. accusatus. &. §. illo vero. & p notata ibidem p archidiaconū. Cum nō sit dubium eos talia facere in fauorē illius heretice prauitatis. Tercia suspitio ꝯ est maxima. & in iure vocat violenta. cap. cum pruinacia. & ca. Accusatus. li. vj. de here. & per notata p archidiaconum et Johannē andree. super. c. Accusat⁹. et verbo. vehemēs. vbi dicūt. Dicit vehemens nō violenta. supra de psump. ca. literas. De hac suspitōne loquit canon. di. xxxiiij. quorundaz. Et hec presumptio seu suspitio dicit violenta. tuz q̄ violentat cogit & artat iudicē ad credendū. Nec tergiuersatōne refellit q̄li cunq̄. tū q̄ ex violentib⁹ cōuincentib⁹ atq̄ cohercentib⁹ orit coniecturis. Exē pli gr̄a in simplici heresi. si aliq̄ reperiā tur qui hereticos adorauerint. id est reuerentiā suo amore exhibuerint consolationem vel communionez ab eis acceperint. vel similia que ad ritum eorū pertinent perpetrauerint. tales nanq̄ violenta suspitione de heresi et hereticorum credentia sunt conuicti. per ca. filij. Et per ca. Accusatus. de here. lib. vj. et per notata per Archidiaconum super capit. quicunq̄ hereticos. et ver-

bo.credentes.eodem libro.vj.cum nō sit dubium eos talia facere in credenti am hereticę prauitatē. Super heresim vero maleficarum a simili qui perpetrant ea que ad ritum maleficarum pertinent.et talia cum sint varia videlicet aliquando per verba solum contumelioſa.dicendo.tu senties in breui que tibi euenient vel similia in effectu. vel p tactum solum tangendo hominez aut bestiam manibus.aut per visum tantum se manifestando nocturno vel diurno tempore certis dormientibus in cubilibus.et hoc vbi homines aut inmenta nituntur maleficiare. licet circa grandines varios alios obseruant modos se alijs offerendo ceremonijs. circa flumen aliqō se agitādo diuersimode vt in precedentib⁹ circa modos maleficia inferendi patuit.tales vtiq violenta suspitōne sup heresim maleficaz vbi reperiunt et fama laborat sunt puniendi:p̄serti vbi effect⁹ est subsecut⁹ in maleficio siue statim siue p successum temporis.quia tūc euidens factum cōcurrit siue indicium facti vbi instrumenta maleficij in aliquo loco reposito reperierent. licet successus temporis nō ita aggrauaret ad euidentiam facti manet tamen suspecta vehemēter et a fortiori amplius q̄ circa simplices heresim.Et si queritur nunqd dyabolus absq visu aut tactu mulierū maleficiare possz homines seu iumenta. Respondet vtiq si deus permittit.q quia maior dei permissio vbi creatura deo dicata per fidei abnegationē et alijs horrendis sceleribus concurrit.ideo et dyabolus amplius talem modum maleficiandi creaturas affectat.imo et dici potest q dyabolus etiaz si absq malefica possz adhuc summe p maleficam talia exercere affectat varijs respectibus vt in p̄cedentibus patuit.Epilogando ad nostrum propositum sup modos ex presumptionibus iudicandi.Dicendū q sup p̄fata distinctōem suspecti de heresi maleficarū sunt in triplici genere cum quidam leuiter.quidā vehementer.et q̄daz violenter. Leuiter sunt suspecti qui talia modica vel leuia pagūt q ex eis oritur modica vel leuis suspitio ptra eos de tali heresi.et lz vt dictuz est vbi quis sic inuenit suspectus non sit hereticus habendus.tñ debz sibi indici canonica purgatio.vel iniungi tanq̄ p leui abiuratio.Et quidez q purgatio possit sibi indici habet ca.excōicamus.j. in p̄n. extra de here.vbi dicit. Qui aūt inuēti fuerint sola suspitōe notabiles.suspitione.pbabili.hoc est leui.et que leuiter apparet.dic Hostien.sequit. nisi iuxta cōsideratōes suspitōis qualitatēq p̄sone p̄priam innocentiā cōgrua purgatione mōstrauerint anathematis gladio feriantur.et vsq ad satisfactōem condignam ab oibus eniteāt. Ita q si p annū in excōicatione perstiterint extunc velut heretici condēnent. Hec ibi. Et nota q indicta sibi purgatione canonica siue consentiat siue nō. siue deficiat siue nō.est p oia iudicandū sicut de dif famato de heresi cui est purgatio canonica indicenda. Sed et hoc q abiuratō possit tali indici tanq̄ leuiter suspecto de heresi.patz p ca.accusatus. in princi. vbi dicit. Accusatus de heresi vel suspectus.cōtra quē de hoc crimine magis et vehemēs suspitio orta erat. si heresiz in iudicio abiurauit et postea cōmittit in ipa censeri debet quadā iuridictōne relapsus.lz ante abiuratōem suam heresis crimen.pbatū nō fuerit ptra ipm Si aūt modica et leuis fuit suspitio illa.quanq̄ ex hoc sit graviter puniēd⁹. tñ non debz in heresim relapsoz pena puniri. Hec ibi.Quidam autem cum sint suspecti vehementer.et sunt illi qui talia vehementia et fortia peragunt.qō ex eis oritur vehemens et magna suspi

tio. ⁊ tales licet etiam non sint heretici nec vt heretici ꝓdemnandi eo ꝙ exꝑsse habeť extra de ꝓsumptio. c. literas. §. q̃ circa. Nullus ꝙ suspitione vehementi est de tanto crimine ꝓdemnand⁹. Naz ibi ita dr. Quo circa mandam⁹. quatenus cũ ꝓpter solam suspitionem ꝗuis vehementẽ. nolum⁹ illũ de tam graui crimine cõdemnari. tñ de tali sic vehementer suspecto debet sibi mandari ꝙ abiuret generaliter omnem heresim ⁊ spãliter in quã incidit tanꝯ vehementer suspectus. ꝙ allegatũ. c. Accusatus. in prin. vt est dictũ. ⁊ p. c. inter sollicitudines. extra de pur. ca. ⁊ p. c. literas. extra de ꝓsump. Q̃ si postmodũ relabať vel in pristinã vel in aliã. vel in eos ꝗs scit maleficos aut hereticos associet vi sitet vel deducat. vel consulat munera donando. vel mittat. seu fauorẽ eis impendat. relapsorũ penam nõ euadet. ꝙ allegatũ. c. Accusatus. Vbi dicitur sic Eum vo qui in vna heresis specie vel secta ꝓmisit. aut in vno fidei articlo seu sacramẽto ecclesie errauit. Et postmodum heresim simpliciter vel generaliter abiurauit. Si extũc in aliam spẽm heresis siue sectã ac alio articulo seu sacramento ꝓmittat. volum⁹ vt relapsus in heresim iudicari. Ille ergo de cuius lapsu in heresim añ abiuratõnez ꝓstiterit vel nũc ꝓstat. si post illam abiurationem receptat hereticos deducat. visitet siue associet. ac dona vl munera eis donet vel mittat. seu fauorem eis impendat. ⁊ infra merito debz iudicari relapsus. cum illũ ex approbato a se prius errore non sit dubium illud fecisse. hec ibi. Ex quibus verbis apparet ꝙ i tribus casibus in genere suspectus de heresi vehementer postꝯ abiurauit pena plectiť relapsorum. Prim⁹ est quãdo relabitur in eandem ⁊ pristinam heresim de qua suspectus fuerat vehemẽter. Secundus quando heresim simpliciter vel generaliter abiurauit et relabitur tamẽ in aliã heresim. esto ꝙ de ea antea nunꝯ suspectus habitus fuerit nec delat⁹. Tercius qũ hereticos receptat. ⁊ eos deducit ⁊ fauorez impendit. Et hic casus ꝓplectiť multos casus ⁊ habet multos sinus. vt ptz in allega. §. Eum vo. in. c. Accusatus. frequentius repetito. Sed queriť quid agendum si talis vehementer suspectus ad mandantũ sui iudicis nõ ꝓsenserit continue abiurare. An tradendus sit seculari arbitrio potestatis animaduersione debita puniendus ꝙ. c. Ad abolendaz §. pñti vero. Ñdeť. nequaꝯ. qz. c. illõ. ⁊. §. e⁹ exꝑresse loquiť nõ de suspectꝫ: ꝗ de manifeste depꝫhensis in heresi ⁊c. et rigorosius ꝓta depꝫhensos manifeste. ꝗ ꝓta suspectos tamũmodo est agendum. Et si queriť qualiter ergo sit ꝓcedendũ ꝓta talem. Ñdeť. ꝙ ꝓcedetur ꝓta eum. p. c. excõicamus. j. ⁊ p. §. qui vero sola suspitõne ⁊c. superi⁹ inserto ⁊ excõicabiť in qua excõicatõne si p annum steterit est vt hereticus ꝓdemnandus. ꝙ allega. c. Quidã aũt suspecti sũt violenter. ⁊ sunt illi qui talia violentia pagũt. qõ ex illis ozit violenta suspitio contra eos talis vt hereticus est habẽdus. ⁊ sicut de depꝫhenso in heresi ẽ de eo ꝙ omnia iudicandũ. p. c. excõicamus j. extra de here. §. qui vero. ⁊ p. c. cũ cõtumacia. ⁊ p. c. vt officiũ. li. vj. Naz vel fateňť crimen. vel non. si sic. ⁊ volũt redire ⁊ heresim abiurare ad pniam recipiendi sunt p. c. ad abolendam. ⁊ p. c. excõicamus. ij. §. finali qõ si non ꝓsenserint abiurare tradendi sunt curie seculari animaduersione debita puniendi. p. c. Ad abolendaz. §. primo allegatum. Si autem non fateňť crimen p⁹. ꝗ est conuictus. nec consensit abiurare. est vt hereticus impenitens cõdemnandus. per. c. ad abolendam. Violẽta eñ suspitio ad ꝓdemnandũ sufficit.

ꝛ ꝓbationem in contrariū non admittit. vt habeꝫ extra de ꝓsump. c. literis. ꝛ c. Afferte. Et cū hec discussio locū habet in simplici hereſi. absq; euidentia aut indiciū facti. sicut etiā in sexto modo sententiandi patebit. vbi quis vt hereticus ꝯdemnaꝫ. etiā si nō sit hereticꝰ in re. quātomagis circa hereſim maleficaꝝ. vbi semp ꝯcurrit aut euidens factum in pueris. hominibꝰ aut iumentis maleficiatis. aut indiciuz facti. puta ꝓ instrumenta reperta. Et licet in simplici hereſi penitentes ꝛ abiurantes ad penitentiaz ꝛ ad ꝑpetuos carceres recipiaꝫ vt tactū est. In hac tamen hereſi licet eccleſiasticus iudex recipiat vt sic ad penitentiā. ciuilis tamen ꝓpter forē facta circa dāna tempalia vltimo supplicio punire pōt nec eccleſiasticus ipsum impediet qui licet non eaz tradat ad puniendum tamen relinquere potest.

Questio viceſima super primum modum sententiandi.

Dia ergo delata persona.

Vel reperit immunis et absoluenda totaliter.

Vel reperit solum diffamata de hereſi generaliter.

Vel reperit vltra infamiā questionibus ꝛ tormentis exponēda aliqliter.

Vel reperit suspecta de hereſi leuiꝫ.

Vel repit suspecta de hēſi vehemēt

Vel repit suspecta ō hēſi violenter.

Vel reperit diffamata de hereſi ꝛ suspecta insimul ꝛ cōiter.

Vel reperit cōfessa hereſim ꝛ penitens ꝛ nō relapsa veraciter.

Vel reperit ꝓfessa hereſim ꝛ penitēs ꝫ relapsa probabiliter.

Vel reperit ꝓfessa hereſim ꝛ impenitēs ꝫ nō relapsa realiter.

Vel reperit ꝓfessa hereſim ꝛ impenitens atq; relapsa certitudinaliter.

Vel repit nō ꝓfessa ꝫ quicta ō hereſi legitimis testibꝰ ꝛ alias iudicialiter.

Vel reperit quicta de hereſi ꝫ fugitiua vel absens cōtumaciter.

Vel reperit ab alia malefica incinerāda vel incinerata delata.

Vel repit maleficia nō inferēdo sed tollēdo ꝓ remedia illicita ꝛ incōgruēt.

Vel repit vt maleficꝰ sagittariꝰ et armoz incantatoz interimēdo letaliter.

Vel reperit vt malefica obstetrix infantes demonibꝰ execrādo hostiliter.

Vel reperit remedio appellatōis se tuendo friuole ꝛ fraudulenter.

Et si quidē reperit immunis totaliꝫ erit ꝓ sequentē modū sententianda finaliꝫ. Vbi notandū ꝙ ꝑsona delata tūc reperitur immunis totaliꝫ qñ ꝓcessus meritis diligēter cū bono ꝓsilio peritoruz discussis nō quincit nec cōfessione ꝓpria. nec facti euidentia. nec testiū ꝓductione legitima. qz vicz discrepāt in ꝑncipali. nec etiaz alias illa ꝑsona fuit suspecta aut diffamata publice ō antedicto crimine. qz secus si de aliq̄ alio crimine essz diffamata. nec etiā sunt indicia facti ꝓtra talem ꝑsonam. Circa talē talis practica seruaꝫ. quia absoluenda est per episcopuz aut iudicem ꝓ sniam tenoris sequentis.

Os. N. miseratōe diuina eps talis ciuitatis. aut iudex talis ꝛc̄

Attendētes ꝙ tu talis de tali loco ꝛ talis diocesis fuisti nobis delatus vel delata de tali heretica prauitate. scz maleficaꝝ. Attendētes etiā illa esse talia ꝙ nō valebamus nec debuimus cōniuentibus oculis pertransire. descendimus ad inquirendum si predicta fulcirentur aliq̄a veritate testes recipiēdo te examinādo ꝛ alia faciēdo q̄ decebāt ſm̄ canonicas sanctiones ea ꝑ visis ꝛ diligēter examinatꝫ oib̄ actꝫ ꝛ actitatꝫ hac cā. habitoq; ꝓsilio ꝓtoz in iu

re ac etiã in theologica facultate illocꝫ sepius repetito sedẽtes ꝓ tribunali more iudicis iudicantis ac hũtes ꝑ oculis solũ deũ ⁊ negocij veritatẽ sacrosanctꝫ euangelijs positis coꝝ nobis vt ꝺvultu dei iudiciũ nostrũ ꝓdeat ⁊ oculi nostri videãt equitatẽ ad nostrã diffinitiuã sniaꝫ ꝓcedim⁹ hũc modũ xpi noie inuocato. Quia ꝑ ea q̃ vidim⁹ ⁊ audiuim⁹ ⁊ ꝓducta ⁊ oblata. acta ⁊ acticata sũt coꝝ nobis in pñti cã. nõ inuenim⁹ aliquid ꝓtra te legitime ꝓbatũ fore ꝺ̃ his de quib⁹ delatus fueras coꝝ nobis. ꝓnunciamus declaramus ⁊ sentẽtialiter diffinim⁹ ꝓtra te nõ eẽ actũ legitime coram nobis. ꝓpter qõ possis ⁊ debeas vt hereticus aut malefic⁹ iudicari nec suspectus haberi aliqualiter de heretica prauitate. quare a pñti instantia inqsitione ⁊ iudicio totaliter te relaxam⁹. lata fuit hec snia ⁊c. Caueaꝫ vt nõ ponaꝫ in snia quacunqꝫ q̃ delatus sit insons vel immunis. ꝫ q̃ nõ fuit ꝓbatũ legitime contra eũ. Quia si postmodũ tpis ꝓcessu iterum deferaꝫ ⁊ legitime ꝓbaꝫ põt non obstante predicta absolutoria snia ꝺdemnari. Nota etiam q̃ eisdem modis absoluendus est quis qñ est delatus de receptatione defensatione seu alia fautoria heretice prauitatis vbi nihil ꝓbatur legitime ꝓtra eum. Secularis iudex commissione episcopi modo suo iudicabit.

Questio. xxj. super secundum modum sententiandi delatum ⁊ tantummodo diffamatam.

Secundus modus sententiandi est quando delatus vel delata ꝓcessus meritꝫ diligenter discussis cuꝝ bono consilio peritorum reperitur tantummodo de tali heresi diffamatus in aliqua villa ciuitate vel puincia. Et hoc est qñ delatus talis nõ puinciꝫ nec ꝓpria cõfessione. nec facti euidẽtia. nec testiũ ꝓductione legitima. nec sunt q̃cunqꝫ indicia alia ꝓbata cõtra eũ nisi ꝑcise sola infamia ita q̃ in speciali nullũ ꝓbaꝫ maleficiũ ꝓpetratũ. qõ quidem ꝓbare põt sup vehementẽ aut violenta suspitionẽ qñ verba ꝓminatoria sup lesionẽ inferẽda ꝓtulisset dicẽdo in effectu vel in sentẽtia. In hac tu senties q̃ tibi eueniẽt ⁊ p⁹ effectus aliquis fuisꝫ subsecutus in lesione coꝝpoꝝ aut iumẽtoꝝ. Circa istuꝫ igiꝫ ꝓtra quẽ nihil ꝓbaꝫ nisi ꝑcise infamia talis ꝓtica ẽ seruanda. In tali eñ casu q̃ snia nõ põt ꝓ delato ferri absoluendo eundẽ. sicut in primo modo tactũ est: ꝫ ꝓtra indicẽdo sibi canonicã portionẽ. Ioh̃es epus seu eius officialis aut iudex aduertant primo q̃ in causa heresis nõ refert si aliquis sit tantũmõ apud bonos ⁊ graues psonas diffamatus. imo attendiꝫ hic q̃ etiã apud quocunqꝫ viles ⁊ simplices sit diffamatus Et ratio est. quia a quib⁹ quis põt accusari in crimine heresis apud illos etiã põt quis infamari. ꝫ quilibꝫ hereticus põt a quibuscũqꝫ psonis accusari cum tantũmodo inimici capitales vt supra patuit excipiunt. ergo apud illos põt infamari.

Feret ergo episcopus seu iudex super cano. pur. ſententiaꝫ per hunc modum vel consimilem.

In dei nomine amen. Nos. N. miseratione diuina epus talis ciuitatꝫ aut iudex talis dominij. Cõsiderãtes q̃ meritꝫ ꝓcessus facti ꝑ nos ꝑ te talẽ talis dioceſis nobis delatũ de tali heretica prauitate diligẽter discussis ⁊c. Nõ inuenimus te ꝓfessum nec ꝓuictuꝫ de ꝓdicta labe. nec alias suspectũ ad minus leuiter nisi q̃ te reperim⁹ legitime ⁊ veraciter. in tali villa citatꝫ vel dioceſi ⁊ apud bonos ⁊ malos publice diffamatũ. Eaꝫ ꝓpter ad purgãdũ hmõi infamiã ⁊ vt bon⁹ odoꝝ

in cetu fideliū existas.tibi indicim⁹ canonicā purgatōez vt est iuris assignando tibi talē diem talis mensis ⁊ talem horā talis diei. In qua ꝓpareas ꝑsonaliter cora nobis vt purges tuā infamiā tanta manu ordinis tui.q̄ quidez compurgatores sint hoies fide catholici ac vita ꝓbati ⁊ qui ꝓuersatōez tuā ac vitā nouerūt nō tam moderno tpe q̄ transacto. Significantes q̄ si in purgatōne defeceris te habebimus ꝓco conuicto ꝓout volunt canonice sanctiones.

Ic aūt aūt ꝑsiderandū est q̄ qñ aliq̄s repit legitime de aliq̄ hēsi publice diffamat⁹ ⁊ ꝫ eū aliq̄d non ꝓbat.nisi infamia ipsa sola indicitur sibi canonica purgatio hoc ē q̄ habeat aliq̄s viros.Septem decim vel viginti vel triginta ꝫm q̄ plus vel minus ⁊ in locis plurib⁹ vel paucioribus magis vel minus insignib⁹ fuerit diffamatus.qui sunt sue ꝓditōnis seu ordinis.vt si diffamatus religiosus et illi sint religiosi si cleric⁹ secularis ⁊ illi clerici seculares si milites ⁊ illi milites. q̄ purgāt eum a crimine.de q̄ est diffamatus qui ꝓpurgatorez dicunt esse hoies fide catholici ⁊ vita ꝓbati qui ⁊ illi⁹ cōuersationē ⁊ vitā nō tam moderno tpe q̄ antiq̄ nouerūt.vt habeat extra ō pur. ca.inter sollicitudines. Si autē se purgare noluerit excōicet.quam excōicationem si p annum sustinuerit animo indurato extūc vt hereticus ꝓdemnat iuxta ca.excōicamus itaq̄.§. qui aūt. Si aūt se purgare decreuerit ꝫ in purgatōne defecerit.hoc est q̄ cōpurgatores tales ⁊ tantos ꝓut ei iniunctū fuit qui eū purgent.nō inuenerit ꝑ conuicto habeat.⁊ sic vt hereticus cōdemnat vt habeat extra ō here. excōmunicam⁹ j.§.adijcimus.⁊ versi.qui non se.et de purga.ca.Cum dilectus.Considerandum aūt est hic q̄ quando dicit q̄ indicat diffamato q̄tenus purget se trina vl quarta manu ordinis sui q̄ ordo sumit ibi in genere ⁊ nō in specie.vnde si ep̄s purgandus est nō negat quin cuz ep̄is purgandus possit admitti. Abbates ⁊ religiosi ꝓsbyteri ⁊ in alijs pari forma de purga.ca.Quotiens purgabit aūt se diffamatus ꝑ modū qui sequitur.vt colligit extra de purg.ca. quotiens.§.porro.et c.accepimus.Quo ad secundum.

Ueniente aūt termino eidem diffamato ad se purgandum canonice assignato cōparebit ꝑsonaliter purgandus cū suis cōpurgatoribus cora ep̄o ⁊ inquisitore i loco vbi nosci infamat⁹ ⁊ ille qui diffamat⁹ est ponēs manū sup libz euangeliorz ante eū positū. dicet sic. Ego iuro super ista quatuor euāgelia scta dei q̄ talem heresim expz̄mendo eā de q̄ sum diffamatus nunq̄ tenui nec credidi nec docui nec teneo nec credo. negabit.s.illō cū iuramēto de q̄ est diffamat⁹ q̄cq̄d sit illud.Quo facto oēs ꝓpurgatores ponent manū sup libz ꝓdictū euāgeliorz Et q̄libet dicet ita. Et ego iuro sup ista scta dei euangelia q̄ credo ipm verum iurasse.Et tūc canonice ē purgatus.

Considerandū est etiaz diffamat⁹ de heresi ibi est purgand⁹ vbi nosci diffamat⁹.⁊ si fuerit in multis locis infamatus imponat sibi q̄ in oībus illis fidem catholicā publice ꝓfiteat et detestet heresim de qua nosci infamat⁹ de purg.ca.inter sollicitudines.nec ꝓtemnat qui canonice se de heresi purgauit nam si post purgatōez incidit in heresim iam purgatā ꝑ lapso habet ⁊ vt relapsus tradendus est curie seculari.iuxta.c.excōicamus.j.§.adijcim⁹. ⁊ ver. vel si est post purgatōez.⁊.c.ad abolendam.§.illos quoq̄ secus aūt si in aliā heresim incidit de qua se ante nō purgauit.iuxta.ca.allegatum.

Questō. xxij. super terciū modum sententiandi diffamatam ꝛ questionibus exponendam.

Ertius modus

ꝓcessꝰ fidei finiendi ꝛ terminandi est qñ delatus de hereſi ꝓcessus meritis diligenter consideratꝫ cū bono consilio peritoꝝ reperiꝫ variꝰ vel habens indicia contra se ad questiones vt. ſ. exponaꝫ questionibus ꝛ tormentis. vt ſi questionatꝰ nihil conceſſerit ꝓ immuni ꝛ innocēte habeaꝫ. Et h̄ est qñ delatus nō est deꝓhensus nec ꝓ ꝓria confeſſione nec facti euidētia nec teſtiū legitima ꝓductione nec sunt indicia ad talem suſpitionē vt habeat hereſim abiurare. Est tamen in suis confeſſionibus varius. Vel alias sunt indicia sufficientia ad questiones et tormenta. Circa iſtum talis ꝓctica ē ſeruanda. In tali aūt caſu qꝛ sententia interlocutoria est contra delatuꝫ ferenda ꝛ nō ꝓ eo. Ideo ꝙ inquiſitorem coniūctim ꝛ nō diuiſim est ferenda. iuxta ca. multoꝝ. In primis ſi talis ſteterit ꝑtinaciuis firmiter et nullatenus licet inductus ꝓ ꝓbos viros fateri voluerit veritatem ferek ſententia q̄ videk ſapere vim diffinitiue ſnie ꝓ modum tenoris ſequentis.

Nos. N. miſeratione diuina epūs talis ciuitatis aut iudex in terris ditioni talis dñi ſubiectꝫ. Attendentes meritis ꝓceſſus facti per nos contra te talem talis loci talis dioceſis et diligenter examinatis ꝙ tu es varius in tuis cōfeſſionib⁹ ꝛ nihilominus sunt indicia multa q̄ sunt ſufficiētia te ad exponendū queſtōnib⁹ et tormentis. Ea ꝓpter vt veritas ab ore tuo ꝓprio habeaꝫ ꝛ vt deinceps aures iudicum nō offendas interloquēdo declaram⁹ iudicam⁹ ꝛ ſententiam⁹ die ꝑſenti ꝛ hora tali te ſupponendū qōnib⁹ ꝛ tormentis lata fuit hec ſententia.

Si q̄ſtionand⁹ reperiaꝫ variꝰ et in ſimul sint indicia alia ad qōnes ſufficiētia ponek vtrūq; in ſnia. vt in p̄dicta poſitū est: ſi aūt hec duo nō ꝓcurāt ꝙ vnū tm̄ vtpote varietas ſine alijs indicijs: vel alia indicia ſine varietate ponetur in ſentētia vt inueniꝫ. ſnia aūt lata mox exequaꝫ vel exequi ſimulek. Nō ſit tamen iudex multū voluntariꝰ ad q̄ſtionandū aliquē. naz queſtiones ꝛ tormēta nō inferunt niſi in defectu aliaꝝ ꝓbationū. Et ideo ꝙquirat alias ꝓbationes q̄ ſi nō inuenerit ꝛ tenet ꝓbabiliter q̄ delatus est culpabilis: ſed metu negat veritatē bonis modis ꝛ q̄ſq; cautelosis interdū adhibitis. eius amicis ſinducentibꝰ ad veritatē dicendā faciat ſuam diligentiā vt ab ore eiꝰ habeat veritatem ꝛ negocij nō feſtinet. naz meditatio freqūs ꝛ carceris ꝛ calamitas ac replicata informatio ꝓboꝝ virorū diſponūt ad veritatē erudiendā. Nō ſi delato q̄uenienter expectato ꝛ tpe congrūeter ꝓrogato ac delato multipliciter informato. Credāt fide bona eps et iudex oñib⁹ ꝑſideratis ipm delatū negare veritatē queſtionent eū moderate ſine tū effuſione ſanguinis ſciētes ꝙ queſtiones sunt fallaces ꝛ inefficaces. Nam aliqui sunt ita molles corde ꝛ ve corde ꝙ ad leuē torturā oīa cōcederent quecūq; falſa. Aliqui aūt sunt ita ꝑtinaces q̄ ꝓtumcunq; vexarentur ab eis veritas nō haberek. Aliqui sūt qui fuerūt alias queſtionati ꝛ iſtoꝝ aliqui melius ſuſtinent qōnes. qꝛ ſtatim brachia trahunt ꝛ flectunt. aliqui aūt remanēt debiliores ꝛ ſic minus ſuſtinēt qōnes aliqui etiam sunt maleficiati et in queſtōnib⁹ maleficijs vtunt qui ante mozerent ꝙ aliq̄d faterent: efficiuntur eñ quaſi inſenſibiles. Quare in q̄ſtionib⁹ cū maxima ꝓudētia est agen-

dum ⁊ ad ꝓditiones questionādi ꝯplu rimū attendendū. Cum aūt lata fuerit mox ministri se disponāt ad questōnā dum delatus. Et cum disponūt se eps aut iudex et p se ⁊ p alios bonos viros fidei zelatores inducant questionāduꝫ ad fatendū libere. etiaꝫ ꝓmittendo ad cōseruationem vite si opus sit vt supra tactum est. Q̄ si nec sic poterit ad terminū vel etiā ad veritatē fatendaꝫ in duci poterūt scōam die vel terciā assi gnare ad ꝓtinuandū tormenta non ad iterandum q̄ iterari nō debent nisi no uis supuentib⁹ indicijs ꝓtra eū ⁊ tūc pūt sed ꝓtinuari non ꝓhibeb dicēt ergo sic. Et nos. N. eps ⁊. N. iudex si assit p fati assignam⁹ tibi tali die tales ad que stiones ꝓtinuanduꝫ vt a tuo ore ꝓprio veritas eruaḳ ⁊ totū ponaḳ in processu Et infra temp⁹ eidem assignatuꝫ ⁊ p se ⁊ p alios ꝓbos viros inducēt eū ad fa tendū veritatem. Q̄ si fateri noluerit die assignata poterunt q̄nes ꝓtinuari ⁊ sic questionet eisdē vel alijs grauib⁹ tormentoꝝ forti⁹ vel leuius ꝑm maiorē culpaꝝ grauitatez. Et poterūt iudices multas cautelas licitas adhibere ⁊ in ꝓbis ⁊ in factis. vt veritas habeaḳ quas magis docet experientia atq; vsus et negociorū varietas q̄ ars alicui⁹ seu do ctrina. Vbi aūt decenter q̄stionatus et tormētis expositus noluerit detegere ve ritatē ꝑmpli⁹ nō vexeḳ ꝙ libere abire di mittaḳ. Si aūt ꝑstiterit in ipsa cōfessio ne ⁊ ꝓdderit veritatē culpā ꝓpriā cognoscendo ⁊ ab ecclesia venīā postulando tanq; deꝓhensus in heresim ꝓpria confessione sed penitēs. Iuxta. c. ad abolē dam. §. pūti. abiuret ⁊ sñialiter vt deꝓhensus publice ꝓdemneḳ p modum q̄ ꝓdemnant in heresim deꝓhensi ꝓpria ꝓfessione. vt dicēt infra in octauo mo do expediendi hmōi deꝓhensos videa tur ibi. vbi vero veritatē ꝓdderit et non penituerit sed in heresi pertinaciter per stiterit ⁊ relapsus non fuerit condemnabiḳ. iuxta. c. ad abolēdaꝫ. §. pūti. ⁊ ex pectat⁹ cōpetenter informat⁹ decenter tradeḳ brachio seculari vltimo supplicio feriend⁹: vt dicēt infra in decio mo do. Si aūt relapsus fuerit ꝓdemnabiḳ p modū quo docēt infra i decimo mo do processum aliquem terminandi videatur ibi.

Ic autē est diligenti⁹ attenden dum q̄ ille q̄ questionand⁹ē aū questiones interdū contra se ni hil confiteḳ nec aliquid ꝓbaḳ ꝓpter qđ possit nec debeat heresim abiurare nec ꝓpter heresim ꝓdemnari ⁊ de talib⁹ agi tur hic ⁊ dictū est statim. Interdū autē ipse delat⁹ est in heresim deꝓhensus vl alis sunt alia ꝓtra eū ꝓbata indicia ꝓpter que debet abiurare vt leuiter vel vehemēter de heresi suspectus ꝓpt̄ que non est q̄stionandus: sed si vltra ꝺ negat aliqua q̄ non ꝓbank: sed sūt in dicia sufficientia ad questiones. ⁊ cum p talibus questōnaḳ sed nihil ꝓpter q̄nes confiteaḳ nihilomin⁹ ista nō est absoluenda iuxta primū modū: ꝙ ꝑm ꝓbata contra eam ꝓcedaḳ ⁊ adiurabit vel vt suspectus vel vt deprehensus si vir ꝓout processus merita exigent et requirent. si vero ꝓpter questōes cō fiteatur illa vel eorum aliqua ꝓpter que questionaḳ tunc abiurabiṫ hec ⁊ il la et ꝓ istis et illis sententia cōtra eū est ferenda.

Questio.xxiij. super quartuꝫ modum sententiandi delatam et suspectam leuiter.

Vartus modus

ꝓcessum fidei sniandi et ter mināndi est q̄n delatus de he resi ꝓcessus meritis diligēter discussis cū bono ꝓsilio in iure ꝓtoꝝ reperiḳ tm̄ suspectus de heresi leuiter et ꝺ est q̄n

delatus de hereſi nō deꝓhendit nec cō
feſſione ꝓpria nec facti euidētia nec te-
ſtiū ꝓductōne legitima. nec al's ſunt in
dicia fortia ſeu vehementia de illa he-
reſi cōtra eū ſed tm̄modo modica et le
nia ⁊ talia eſſe ꝑ cōſiliū indicata ꝓpter
q̄ vt ſuſpectus leuiter de hereſi poteſt⁊
debet: vt talis illā hereſim de qua dela
tus extitit abiurare ⁊ talis ſi relabatur
pena relapſi dobita nō punit. licet gra
uius tūc fuerit puniendus q̄ ſi non in
ante abiuraſſet. Juxta. c. accuſatus. in
prin. de here. li. vj. Circa iſtū talis ꝓ-
ctica eſt ſeruāda. Talis em̄ ſi habetur
ſuſpectus publice. abiurabit publice
in eccleſia per modum qui ſequitur in
ſententia.

Go talis dioceſis talis habita-
tor ciuitatis vel loci talis in iu-
dicio ꝓſtitutus coraz vobis dño
epo talis ciuitatis. ſacroſanctis euāge-
lijs poſitis corā me ⁊ ꝓprijs manibus
eis ꝑ me tactis. Juro me credere cor-
de et ꝓfiteor ore illā ſanctā fidē catholi
cam et apoſtolicā quā ſacroſancta Ro
mana eccleſia credit confitet̄ ꝓdicat et
obſeruat. Item iuro me credere cor-
de ⁊ ꝓfiteor ore q̄ dñs ieſus xp̄c cū oīb⁹
ſanctis detestāt hereſim peſſimā male
fica ꝙ ⁊ q̄ oīs illaz inſequentes ſeu illi
adherentes eternis ignib⁹ cruciabunt
cū daybolo ⁊ angelis ei⁹ eternaliter ni
ſi reſipiſcāt et eccleſie ſancte ꝑ penitē-
tiam recōciliati fuerint. Et ꝓnter abiu
ro abnego et reuoco illaz hereſim de q̄
habetis me ſuſpectā, vos dñi epi ⁊ offi
cialis vicz q̄ familiaritatē cū maleficz
habui. eoꝝ errorez ignoranter defendi
odio habui inquiſitorez ⁊ illarum per
ſecutorez ſeu etiam q̄ eorum crimina
non detexi. Item iuro q̄ nunq̄ predi-
ctam hereſim credidi neq̄ credo: nec
illi adheſi nec adhereo nec vnq̄ credā
neq̄ herebo nec illam docui nec doce-
re intendo q̄ ſi aliquid predictoꝝ fece-
rim in futurū q̄ deus auertat penis iu
ris taliter abiuratis ꝓmpto animo me
ſubmitto paratus ſubire omnē penitē
tiā quā ꝓ his que feciꝫ dixi merito me
habetis ſuſpectū voluerit⁹ mihi iniū-
gere illā iuro ꝑ virib⁹ adimplere vt nul
latenus contrauenire ſicut me de⁹ ad-
iuuet ⁊ hec euangelica ſacroſancta.

Predicta aūt abiuratio fiat in vul
gari vt ab oīmbus intelligat. Qua fa-
cta iudex ſi adeſt aut officialis pōt ſibi
dicere publice in vulgari talia verba vt
ſimilia in effectu. fili vel filia tu ſuſpiti
onem quā ō te habebam⁹ vt non im̄e-
rito abiuraſti ⁊ purgaſti ꝑ abiuratiōez
prelibatā de cetero caueas tibi q̄ nō in
cidas in hanc hereſim abiurata. Nam
licet ſi peniteres non traderis brachio
ſeculari. quia abiuraſti tanquā ſuſpe-
ctus leuiter ⁊ non vehementer. tamen
tūc multo fortius puneris q̄ ſi nō ab-
iuraſſes ⁊ āmodo ꝓ modico haberis
ſuſpecta vehementer ⁊ vbi vt talis ab-
iurares ⁊ ꝓlaberis pena relapſis de
bita puneris ⁊ abſq̄ miſericordia tra-
deris curie ſeculari vltimo ſupplicio fe-
rienda. Si aūt abiurat ſecrete in came
ra epiſcopi vel camera iudicis quādo
ſcilicet non eſt factū publicum modo
conſimili abiurabit. Quibus peractis
ferek ſnia in hunc modū.

Os miſeratōe diuina eps talis
ciuitatis aut iudex ſi adeſt i ter-
ris talis dñi ditōni ſubiectz. At
tendentes q̄ viſis ⁊ diligenter conſide
ratis proceſſus meritis ꝑ nos facti con
tra te talem delatum nobis de hereticā
prauitate reperimus te talia ⁊ talia cō-
miſiſſe dicanꝫ illa que te reddūt ſuſpe-
ctum leuiter de hereſi ⁊ ꝓpter que te ta
lem merito habentes te fecim⁹ vt leuit
ſuſpectū de ꝓdicta labe eandē hereſim
abiurare. Dez ne predicta pte ꝓmiſſa
remaneāt impunita ⁊ vt efficiarz cauti
or in futurū de m̄to⁹ ⁊ magnꝫ ꝓfitio

in iure peritor ac etiã religiosor. In t super his habito maturo pariter t digestio hñtes poculis solũ deũ ac irrefragabilem sancte fidei catholice vitatem sacro sanctis euãgelijs positis coram nobis. Vt de vultu dei iudicium nr̃m ꝓdeat t oculi nostri videant equitatem sedentesq; ꝓ tribunali more iudicum iudicanciũ te talẽ hic in nostra p̃tia psonaliter constitutũ per modũ qui sequit condemnamus sentiamus seu potius penitentiamus sc̃z ne de cetero vnq; scienter teneas associes vbis defendas legas seu habeas talem: t ne deinceps ꝛc̃. ponat illa que commisit ꝓpter q̃ suspecta fuit habita de p̃dicta heretica prauitate lata fuit hec sententia seu penitentia.

Caueatq; notarius q in ꝓcessu ponat q talis abiuratio est facta tanq; p suspectũ habitum de heresi leuiter et non vehementer: alias periculum magnum esse posset.

Questio. xxiiij. super quintũ modum sententiandi suspectã vehementer.

Vintus modus

q ꝓcessum fidei finiẽdi t terminandi est quando delata de heresi ꝓcessus meritis diligẽter discussis cũ bono consilio in iure p̃itor reperitur suspecta de heresi vehementer. et ꝑ est quando delata de heretica prauitate non reperit legittima deprehensa nec cõfessione ꝓpria nec facti euidentia nec testiũ ꝓductõe legittima: ꝑ sũt magna t grauia ꝓbata indicia contra eam: t talia p consiliũ indicata q̃ illaz reddunt suspectam vehementer de p̃dicta heretica prauitate. Circa istũ tal practica ẽ seruãda. Talis nanq; debet vt suspectus vehemẽter de tali heresi abiurare illã hereticã prauitatẽ: ita q si post modũ relabat pena relapsi debita puniat ꝑ ẽ q tradat brachio seculari vltimo supplicio ferẽda. Iuxta. c. accusat⁹. in p̃in. de here. li. vj. Et abiurabit publice vl̃ secrete fm q suspect⁹ ẽ habit⁹ publice vel secrete t apõ plures vel pauciores t graues vel leues: vt dictũ ẽ statũ de illo q̃ ẽ suspect⁹ leuit̃ de heresi: t habet vt talẽ heresim abiurare. Mod⁹ aũt disponẽdi ad abiuratiõnẽ talis ẽ. Ꝟdueniẽte nanq; die dñica ad abiuratõem faciẽdã t ad audiẽdã sniam seu p̃niam abiurãdo iponendã: p̃dicator fmonẽ faciet generalem. Quo facto legant publice p notariuz vel clericũ ea de q̃bus ip̃e abiurandus ẽ cõuictus t alia ex q̃bus hitus est suspectus de heresi vehemenẽ. Post dicẽt sibi p iudicẽ vel officialẽ. Ecce q ex hic recitatis tu es nobis suspectus de tali heresi vehemẽter q̃re oportet q tu purges te t abiures heresim supradictam: t tũc ponet̃ corã abiurãdo liber euãgelior t ip̃e ponet manũ sup illum t si scit legere cõpetenter tradet̃ sibi sequens abiuratio in scriptꝭ t leget corã oi populo. Si aũt nesciat legere cõpetenter notarius legat ea spaciose t abiurãdus rñdebit alta t itelligibili voce p hũc modã. Mã notarius vel clericus dicet sic: Ego talis de tali loco. Et iste rñdebit p eadem ẽba: t ille in iudicio cõstitutus: t iste rñdebit p eadẽ verba i vulgari semp. Et sic q̃lsq; abiuratio sit finita t abiurabit per formam tenoris sequentis.

Ego talis de tali loco talis diocesis in iudicio psonaliter constitutus. Coram vobis venerãdis dñis episcopo talis ciuitatis t tali iudice in terris ditioni talis dñi subiectis sacro sanctis euãgelijs positis corã me ꝓpijs manibus p me tactis. Juro me credere corde et ꝓfiteor ore illã sanctam fidem catholicã t ap̃licã quaz sacro sctã romana ecclesia docet ꝓfitet̃ p̃dicat t tenet.

Item iuro me credere et ꝓfiteor oꝛe ꝙ ꝛc. Explicet articulus catholicꝰ cõtrarius illi hereſi de qua vehementer ẽ ſuſpectus vt verbi gra. Si eſt de hereſi maleficarũ dicet ſic. Iuro me credere ꝙ nõ ſolũ ſimplices heretici aut ſcismatici eternis ignibꝰ cruciabunt: veꝝ ſu ꝓ omnes hereſi maleficarum infecti demonijs fidem quã in ſacro fonte baptiſmatis ꝓceperũt abnegãtes ⁊ ſpurcitijs diabolicis ꝓ implendis eoꝝ pꝛauis deſiderijs inſiſtũt hoibus iumẽtis terre frugibꝰ pꝛima nocumenta inferẽtes. Et conſequenter abiuro abnego ⁊ reuoco illã hereſim ſeu potius infidelitatem ꝙ falſe ⁊ mendaciter aſſerit nõ aliquã maleficã in terris ⁊ ꝙ nemo credere debeat illas poſſe nocumenta inferre auxilio demonũ cũ talis infidelitas expꝛeſſe militat vt iaꝫ cognoſco aduerſus determinatiõem ſancte matris eccleſie ⁊ oĩm catholicoꝝ doctoꝝ: imo ⁊ aduerſus leges imꝑiales ꝙ hmõi cõburẽdas decreuerũt. Item iuro ꝙ nũq̃ ꝓdicte hereſi credidi ſupple ꝓtinaciter neq̃ nũc credo neq̃ credam: nec adhereo de pñti: nec adherere intendo: nec docui nec docere intendo nec docebo Item iuro ⁊ ꝓmitto ꝙ talia ⁊ talia expꝛimant ꝓpter q̃ hẽtis me ſuſpectũ de hmõi hereſi vehementer nũq̃ faciam nec operã vt fiant dabo. Et ſi aliqd de ꝓdictis fecero in futurũ qõ deus auertat penis de iure relapſis debitꝭ ꝓmpto animo me ſubmitto paꝛatus ſubire oẽm pniam quã ꝓ his que feci ⁊ dixi ꝓpter que habetis me ſuſpectum de dicta hereſi vehementer decreuerit mihi iniũgere ⁊ illã iuro ⁊ ꝓmitto ꝓ viribus adimplere ⁊ nullatenꝰ ꝓtraire: ſic me deus adiuuet ⁊ hec euangelia ſacroſancta.

Predicta autẽ abiuratio fiat in vulgari vt ab oĩbus capiat: niſi fieret ſolũ modo coꝝ ꝓſonis eccl̃aſticis q̃ ligua latina intelligerent ꝓpetenter. Si autẽ abiurauerit ſecrete ſcz in palatio epi vl̃ camera epi qũ ſcz factũ nõ eſt publicũ modo conſimili abiurabit.

Facta autẽ ꝓdicta abiuratõe iudex auiſabit eũ vt ſupꝛa ꝙ nõ incidat relabendo in penam relapſoꝝ.

Sit cautus notarius ꝙ ponat in actꝭ qõ talis abiuratio facta eſt ꝓ talẽ vt ꝓ ſuſpectũ de hereſi vehementer ad ẽ vt ſi relaberet ſciret q̃liter puniret: qꝛ pena relapſis debita. Quibꝰ pactis feret ſententia ſeu pnia in hunc modum.

n Dꝰ. N. epꝰ talis ciuitatis: ⁊ frater ſi aſſit. N. inq̃ſitoꝛ heretice pꝛauitatis in terris talis dñi ditioni ſubiectis a ſancta ſede apl̃ica ſpecialiter delegatus. Attendentes ꝙ tu talis de tali loco ⁊ talis dioceſis talia ⁊ talia ꝓmiſiſti dicant illa: vt ex ꝓceſſꝰ meritis diligẽter diſcuſſis legitime nobis cõſtat ꝓpter q̃ merito hẽmus te ſuſpectũ vehemẽter de tali hereticꝫ pꝛauitate. Et vt taliter ſuſpectuꝫ te fecimꝰ abiurare de magno cõſilio in iure periturũ iuſticia ſuadente. Verũ vt efficacioꝝ cautioꝝ in futurũ ⁊ ne reddaꝛis ꝓcliuioꝝ ad talia pagenda ⁊ ne crimina ꝓ maneãt impunita vt ſis ceteris delinquẽtibus in exemplũ de multoꝝ ⁊ magnoꝝ in iure cõſilio ꝓtoꝝ: ac etiam in facultate theologica mgꝛoꝝ ſeu doctorum. In ⁊ ſuper his habito maturo et digeſto hũtes pꝛeoculis ſolũ deum ac ſancte fidei catholice ⁊ apl̃ice veritatez ſacroſanctis euangelijs poſitis coꝝ nobis: vt de vultu dei iudiciũ noſtruꝫ ꝓdeat: ⁊ oculi noſtri videant equitatẽ ſedenteſq̃ ꝓ tribunali more iudicũ iudicantiũ te talẽ hic in noſtra pſentia ꝓ ſonaliter conſtitutũ forma qua ſequit condemnamus ſeu potius penitentiamus: videlicet ne de inceps talia vel talia facere vel dicere aut docere pꝛeſumas: ponant illa q̃ conijcit cõmiſiſſe

ꝓpter q̄ fuit suspectus hitus de p̄dicta hereſi vehemēter ⁊ nōnulla q̄ ſi cōmitteret incideret leuiter in relapſum: ſed alia ſibi imponant ꝓut negocij varietas expoſtulat ⁊ requirit. Vtpote q̄ nūq̄ ſcienter habeat talia exercicia vel ne eos q̄s ſciuerit abiuraſſe receptet ⁊ ſimilia lata fuit hec ſententia.

Attendendū aūt q̄ ſuſpecti de hereſi ⁊ nō deprehenſi ſiue ſint ſuſpecti vehemēter ſiue leuiter nō debēt ꝓpetuo incarcerari nec ꝓpetuo īmurari: quia hec eſt pena illoꝝ q̄ fuerunt hereticī et poſtea penituerūt. vt ptz in.c.excōicamus.ij.de here.⁊ in.c.q̄m de here.li.vj ß p̄nt ꝓpter illa q̄ commiſerūt ex q̄bus habiti ſunt ſuſpecti ad certū tp̄s carceri mācipari ⁊ poſtmodū ꝓut videbitur diſpenſari. iuxta.c.vt cōmiſſi.de here. li.vj. Nec hmōi ſuſpecti ſunt crucibus cōſignandi: nā cruces ſunt inſignia hereticī penitētis: ſuſpecti aūt nō fuerūt hereticī habiti quare nō ſunt cōſignandi p̄ōt tū eis imponi q̄ ſtent certis diebus ſolennibus in valuis taliū eccleſiarū: vel circa altaria dū miſſarū ſolennia celebrantur hītes in manib⁹ cereū ardentē tanti pōderis: vel q̄ vadāt ad talē pegrinatōem ⁊ ſilia ꝓut negocij q̄litas expedit ⁊ requirit.

Questio .xxv. ſuper ſexū modum ſententiandi delatam violēter ſuſpectam.

Extus modus

ſ ꝓceſſus fidei terminandi eſt q̄ſi delatus de hereticā prauitate ꝓceſſus meritī diligenter diſcuſſis cū bono conſilio in iure peritoꝝ reperitur de hereſi ſuſpectus vehementer. Et hoc eſt quādo delatus ipe non reperit legittime deprehēſus cōfeſſione ꝓpria nec facti euidentia nec teſtiuz productione legittima: ß ſunt indicia non leuia ſolū vel vehementia; ſed fortiſſima ⁊ violentiſſima que ipm delatum reddunt merito ſuſpectum de dicta hereſi violēter ⁊ ꝓpter que talis debet vt ſuſpectus violenter de dicta hereſi iudicari. Et vt modus iſte clarius intelligatur demus exempla tā de ſimplici hereſi in fide cq̄ ⁊ de hereſi maleficarū. Nam in ſimplici hereſi caſus cōtingeret q̄n delatus ipe non reperit legitime deprehenſus cōfeſſione ꝓpria ⁊c. vt ſupra. tamen ꝓpter aliquid qđ dixit vel egit vtpote citatus in non causa fidei ſuſtinuit excōicatōem per annum vel plus: talis iaz eſt ſuſpectus leuiter de hereſi: quia hoc non caret ſcrupulo hereticē prauitatis. de penis. ca. grauē Citatus autem reſpōſurus de fide vbi non comparet: ſed renuit contumaciter comparere ꝓpter quod excōicatur tunc fit ſuſpectus de hereſi vehementer: nam tunc leuis ſuſpitio tranſit in vehementē ⁊ ſi ſuſtinet illā excōicationem per annū animo pertinaci tūc fit ſuſpectus de hereſi violenter. Nam et tunc vehemens ſuſpitio tranſit in violentam cōtra quā non admittit defenſio: immo extunc talis eſt vt hereticus cōdemnandus. vt patet in.c. cū contumacia. ⁊ notat ibidem li.vj. In hereſi vero maleficarū exemplificatur ſuper violentam ſuſpitionem quādo dixit ⁊ egit aliqua que a maleficis practicant quādo volunt aliquē maleficiare: ⁊ qz hoc cōmune eſt vt verbis cōminatoꝝ ijs aut factis p viſum vel tactū ſe habeāt manifeſtare ⁊ triplici ex causa vt peccatū in iudicibus aggraueꝫ: ⁊ vt ſimplices eo facilius ſeducant: ⁊ vt de⁹ p amplius offendat ⁊ maioꝝ ſeuiendi in hoīes ſibi facultas relinq̄t: vnde violent malefica ſit ſuſpecta q̄n poſt ꝓba cōminatoꝝia dicēdo: factā tibi q̄ in breui ſenties vel ſimilia in ſentētia ⁊ poſt verba effectus aliquis in ipo vel i alio fuit ſubſecutus: tunc enim nō leuit fit

suspecta sicut qui ꝓpter familiaritatez habitā cū maleficis fuerūt suspecti aut qui ꝓcare ad amorē inordinatum aliquē voluissent: vide supra de trib⁹ suspitionibus leui vehementi ⁊ violēta. Nūc videndum est qualis practica sit cū talibus seruanda. Nam circa violēter suspectū in simplici heresi hec practica seruat. Nam licet in re fortassis non sit hereticus vtpote qz non habet errorē in mente nec de illo ptinatiā in volūtate: vt notat Archi. super. c. alle. nihilominus est vt hereticus ꝯdēnandus: ꝓpter ꝑdictā suspitionē violentaz ꝓtra quā non est ꝓbatio admittenda: condēnat autē heretica sic: qō si nolit resilire ⁊ heresim abiurare ⁊ satisfactionem cōdignā exhibere tradit brachio seculari animaduersione debita puniē dus. iuxta. c. ad abolendā. §. pñti. Si aūt velit consentiat cū effectu abiurat heresim ⁊ carceri ꝑpetuo mancipatur iuxta. c. excōicamus. ij. de here. Pari forma ille q̄ sic est suspectus de heresi violenter. Circa suspectū aūt violēter sup heresim maleficarū: licet idē modus esset obseruandus: tñ mitiori mō ꝓcedendo. Aduertendū ꝙ si stabit in negatiua afferens ꝓut facere solent ꝙ non ea intentōe verba illa ꝓtulerit: ꝫ ex vehementi ⁊ muliebri passione: vñ ⁊ iudici non videt ipam igni posse adiudicare non obstāte violenta suspitōe tūc iudex ea in carceribus detenta inq̄rat ⁊ ꝓclamare faciat si in similib⁹ dubū notata fuisset: ⁊ si sic vtruz publice sit de tali heresi diffamata: ex q̄bus ꝓcedere ad vlteriora ꝑt taliter vt añ omnia questionibus tormentis exponat: ⁊ si indicia apparuerint super talē heresim aut super maleficiuz taciturnitatis: puta quia lachrymas non effudit: immo ⁊ quasi insensibilis ad tormēta reperit: qz videlicet cito post tormēta oibus viribus restituit: tūc ꝓcedat per varias cautelas supra positas vbi de similibus agit. Et in casu q̄ oia deficerēt tūc aduertat ꝙ si silia duduz ꝓpetrauit tūc oīno non est dimittenda: ꝫ ꝓ annū ad minus squalozibus carceris mancipanda ⁊ cruciāda: sepissime etiam examinanda p̄cipue sacratioīb⁹ diebus Si aūt diffamata cū hoc: licet tunc iudex ꝙ ea q̄ supra tacta sūt circa simplicem heresim ipam posset igni adiudicare: p̄cipue ꝓpter multiplicationez testium: ⁊ qz sepius in similibus vel in alijs maleficijs fuit notata: tñ quia cuz pietate ꝓcedere vult. Ideo indicet ei canonicā purgationem: vt vicz. xx. aut xxx. cōpurgatores hebeat ⁊ ꝓcedat ꝓut in scōo modo sententiandi tactū est ita vicz indicādo sibi ꝙ si in purgatōe defecerit: ꝙ tunc tanq̄z rea igni adiudicabitur: ⁊ ꝑm hoc iudex ꝓcedere poterit. In casu vero quo se purgaret: tūc abiurationē omnis heresis cum pena relapsoꝝ ac ꝑpetua pnia ꝙ modū q̄ sequit in sua formanda: faciat ⁊ modus disponendi ad abiuratōem talis est vt dictū est in quarto ⁊ quinto modis p̄cedentibus ꝓcessum fidei terminandi Nota etiā ꝙ in sequentibus modis oībus sententiandi vbi iudices ꝓ viā pietatis ꝓcedere vellēt: tunc ꝓ modū iam tactū ꝓcedere possent. Sz qz seculares iudices varijs suis vtunt modis iuxta rigorem ⁊ non semper iuxta equitatē ꝓcedentes. Ideo ipis infallibilis regula ⁊ modus assignari non potest sic iudici ecclesiastico qui abiurationem recipere potest sub ꝑpetua penitentia ꝓ modū qui sequit. Ego talis de tali loco talis diocesis in iudicio psonaliter cōstitut⁹ coꝝ vobis venerabilib⁹ dñis ep̄o talis ciuitatis ⁊ iudicib⁹ sacro sanctis euāgelijs positis coꝝ me eisq̄z ꝓ-pijs manibus ꝓ me corpaliter tactis iuro me credere corde ⁊ ꝓfiteor ore illaz sanctā fidez catholicā ⁊ aplicā q̄z sacro

sancta ro.eccle.tenet pfiteꝛ credit pdicat atq; docet. Et cõsequenter abiuro oẽm heresim ⁊ abnego ⁊ reuoco extollentem se aduersus sctãm romanam ⁊ aplicam ecclesiã cuiuscũq; secte fuerit vel erroꝛis. Item iuro ⁊ pmitto talia ⁊ talia exprimanꝭ illa que egi seu dixi ꝓpter q̃ et ex culpa mea habetꝛ me suspectuꝫ de dicta heresi violenter: deinceps nũq; faciã vel dicã vel q̃ fiãt operam dabo. Item iuro ⁊ pmitto q̃ omnem pniam quã mihi iniũgere volueritis p pdictꝛ viribus adimplebo: nec ꝓtrauentiã in aliq̃: sic me deus adiuuet ⁊ ista sacrosancta euãgelia. Q̃ si ꝓtra abiurata fecero in futuruꝫ qõ deꝰ auertat extũc penis de iure relapsis debitꝛ nũc ꝓ tũc obligo ⁊ astringo q̃tenus illis feriοꝛ. Sit cautus notarius q̃ scribat in actis q̃ dicta abiuratio est facta p vnũ de heresi violenter suspectuꝫ: vt si pbaret post relapsus vt tũc talis iudicaret talis ⁊ traderet brachio seculari. Ego talis de tali loco talis diocesis in iudicio psonaliter cõstitutus coram vobis venerabilibꝰ dñis. N. epo talis ciuitatis iudicibus in terris talis dñi sacrosanctis euangelijs positis coram me eisq; ꝓpꝛijs manibus p me corporaliter tactis: iuro me credere corde ⁊ pfiteoꝛ ore illã sanctã fidem catholicam ⁊ aplicam quã sacrosctã ro.eccle. tenet profitetur credit predicat atq; docet. Et consequenter abiuro abnego ⁊ reuoco omnẽ heresim extollentẽ se aduersus sanctã romanã ⁊ apostolicã ecclesiam cuiuscũq; secte fuerit vel erroris. Item iuro ⁊ pmitto ⁊ talia ⁊ talia exprimanꝭ illa q̃ egi seu dixi ꝓpter q̃ ⁊ ex culpa mea bẽtis me suspectum de dicta heresi violenter deinceps nũq; faciã vel docebam q̃ fiãt operã dabo.

Item iuro ⁊ pmitto q̃ oẽm pniam quã mihi iniũgere volueritis p pdictꝛ p viribꝰ adiplebo: nec ꝓtrauentiã in aliq̃ sic me deus adiuuet ⁊ ista sacro sancta euangelia. Q̃ si ꝓ abiurata vel iurata fecero in futuruꝫ diabolo instigãte qõ deus auertat penis de iure relapsis debitis nũc ꝓ tũc me obligo ⁊ astrigo q̃tenus illis feriοꝛ cũ legittime cõstiterit me ꝓ feciſſe. Sit cautus notariꝰ q̃ ascribat in actis q̃ dicta abiuratio ẽ facta p talẽ tanq̃ p habitũ suspectum de heresi violẽter. vt si pbaret abiuratus relapsus iudicaret et vt talis traderet brachio seculari.

Vibus sic actis obsoluat eum q a sñia excõicatõis de q̃ ẽ suspectus habitꝰ violẽter q̃ inciderit sicut in heresibus supradictis. Vnde sicut hereticus cum redijt ⁊ abiurat ẽ a sententia excõicatus absoluendꝰ: qꝛ omnis hereticus est excommunicatus iuxta. capitu. excõicamus. j. ⁊. ij. de here. ⁊ etiã iuxta. c. ad abolendam. in pn. Sic talis de quo agitur eũ sit vt hereticus condemnandus vt dictũ est prius postq̃ abiurauerit est ab excõicationis sententia absoluendus. Et absolutione facta feret sententia seu penitentia per modũ tenoris sequentis.

Vos. N. episcopus talis ciuitan tis ⁊ sl adest iudex i terris talis dñi. Attendentes q̃ tu talis de tali loco talis diocesis: fuisti nobis delatus de talibus ⁊ talibus fidem sctãm tangentibꝰ exprimanꝭ illa ⁊ q̃ nos ꝓcessimus ad informandũ nos super illis vt iusticia suadebat ⁊ meritis ꝓcessus diligenter exaiatus ⁊ oibus actis ⁊ actitatis in causa pñti inuenimus de talia ⁊ talia ꝓmisisse explicenꝭ illa. Ea ꝓpter ⁊ nõ imerito de tali heresi explicenꝭ illa te suspectũ violenter hũtes fecimꝰ te: vt talẽ suspectũ oẽm heresim generaliter publice abiurare ꝓut nobis mandãt canonice sanctões. Sane cũ fm eadẽ canonica istituta ois talis sit vt hereticꝰ cõdemnandꝰ: ⁊ tu sanio

ri consilio inherendo t ad gremiū sancte matris ecclesie redeūdo abiurare ris ꝓmittit omnē hereticā prauitatem ꝓpter qđ absoluimus te a sñia excōicationis q̄ vt obnoxius dei ecclesie astrictus merito tenebaris. Si tū de corde vero t fide non ficta reuersus es ad ecclesie vnitatē. Iccirco inter penitentes deinceps cōputaris ad mie sinum sacrosancta ecclesia te recipiens de pūti. Verū q̄ indignū valde existit offensas diuinas impunitas ꝓuentibus oculis ꝓtransire t iniurias hoim castigare cū grauius sit diuinā q̄ humanā ledē maiestatē t ne tua crimina incentiuū existant alijs delinquendi: t vt efficiaris cautior in futur̄ ac minus ꝓcliu⁹ reddaris in posterū ad p̄dicta seu silia cōmutenda vt in futuro seculo leuius patiaris. Nos eps t iudex ꝓfatus ꝑhabito. In t sup his sano t maturo cōsilio pitor̄ sedentes ꝓ tribunali more iudicum iudicantiū hñtes ꝓoculis solū deum t sancte fidei irrefragabilem veritatem sacrosanctis euangelijs positꝫ coram nobis: vt de vultu dei iudicij nostrum ꝓdeat t oculi nostri videāt equitatem te talē in nostra ꝓsentia ꝓsonalit constitutū hac die t hora tibi in antea assignatis sententialiter ꝓ modū qui sequit cōdemnam⁹ seu potius penitētiamus. Jn ꝑmis q̄ statim induaris sup vestes oēs quas defers veste linida ad modū scapularis monachi sine capucio facta ante t retro hñte crucē de pāno croceo longitudinis palmaruꝫ triū t latitudinis palmar̄ duor̄ quam vestez deferre habeas sup oēs vestes alias ꝓ tñ tempus exprimat vnius anni vel duor̄ vel plus vel minus ꝓut culpa exigerit delinquētes t nihilomin⁹ cū dicta veste t crucib⁹ stes in porta talis ecclesie tali t tanto tpe: scz in q̄tuor festis ꝑncipalibus ỹginis gl̄ose vel talib⁹ t talibus festiuitatiꝫ in valuis talis t talū ecclesiarū tecꝫ ad talē carcerem ad ꝑpetuū vel ad tale tps sñialiter condemnam⁹. Ponant illa q̄ videbunt magꝫ ad honorē fidei expedire attenta culpe maiorit̄ seu minorit̄ seu cōtumacia delinquētis t sequat: retinentes nobis ex certa scia t expresse vt nobis cōcedūt canonica instituta q̄tenus dictā pniam possum⁹ mitigare aggrauare mutare tollere in toto t in ꝑte totiens quotiens nobis visum fuerit faciēdum: lata fuit hec sententia.

Qua lecta mox executiōi debite demandet t induatur veste predicta cruces huiusmodi continente.

Questio. xxvj. super modum sententiandi debitam suspectā t diffamatam.

Septimus mod⁹ ꝓcessum fidei finiēdi t terminādi est q̄n delatus de hereti ca prauitate ꝓcessus meritis diligent discussis cū bono cōsilio pitor̄ in iure reperit suspectus de heresi t etiā diffamatus. Et ꝫ est q̄n delat⁹ ipe nō repit legittime deꝑhensus nec ꝓpria ꝓfessiōe nec facti euidētia nec testium legitima ꝓductōe: ꝫ repit publice diffamat⁹: ac etiā repiūt indicia ꝫ eū q̄ ipz reddūt suspectū alias de heretica prauitate leuit vel vehement. Utpote q̄ habuit magnā familiaritatē cū hereticis q̄lis fuit ille de q̄ agit. Jn. c. inter sollicitudines de pur. ca. Et tali rōne infamie est indicenda canonica purgatio t rōne suspitionis debz heresim abiurare. iuxta. c. alle. inter sollicitudies. Circa istū talis practica est seruāda. Talis em̄ sic publice de heresi diffamatus t vltra infamiā ex alijs indicijs suspectus habit⁹ de heretica prauitate in primis purgabit se publice ꝓ modū q̄ in scōo modo

tactūz est. Qua purgatōe expleta per ſpm diffamatū mox idem diffamatus vt ſuſpectus alit̄ t ex alijs indicijs hereſi de q̄ ē ſuſpectus hitus ꝑdictū hñs libꝝ euāgelioꝝ coꝝ poſitis abiurabit per hunc modum.

Et ego talis de tali loco tal̄ dioceſis coꝝ vob ſ venerabilib⁹ dñis meis. N. epo talis ciuitatis t iudice i terris talis dñi i iudicio cōſtitutus ꝓſonalit̄ ſacroſcts euangelijs poſitis coram me eiſq̄ ꝑſ̄ns manib⁹ corpalit̄ p me tact̄. Juro me credere corde ac ꝓfiteor ore illā fidē aplicam quā ro. eccleſia credit, ꝓfitet̄ ꝑdicat t obſeruat. Et ꝓſequēter abiuro deteſtor abnego et reuoco oēm hereſim extollētē ſe aduerſus ſanctā t aplica eccleſiā cuiuſcūq̄ ſecte fuerint ſeu erroꝛis: t poſtea vt ſupa tactū ē. Itē iuro t ꝓmitto q̄ talia t talia que egi ꝑpter q̄ t merito ſum de tali hereſi diffamat⁹ vt vltra vos me hētis ſuſpectū exprimant illa nūq̄ deinceps factā ſeu dicā neq̄ operā dabo q̄ fiāt. Itē iuro t ꝓmitto q̄ oēm pniam quā mihi iñgere decreuerit̄ ꝑ ꝑdictis ꝑ viribus adiplebo nec ꝓueniaz in alīq̄: ſic me deus adiuuet t iſta euāgelia ſacroſcta. Si ꝙ ꝑdicta iurata t abiurata fecero i futuꝝ qō de⁹ auertat a penis talib⁹ de iure debit̄ me nūc ꝑ tūc libere ſupponoobligo t aſtringo ꝗten⁹ ill̄ plectar cū ꝓbatū legittime extiterit me talia cōmiſiſſe. Aduertēdū tū hic q̄ ſi i dicia ſunt talia t tāfortia q̄ cū infamia ꝑdicta vel abſq̄ ea reddāt ꝑdictū diffamatū ſuſpectū de hereſi vehemēt̄ tūc abiurabit oēm hereſim generalit̄ vt hītū ē ſi relabant in quātūcūq̄ hereſim pena relapſis debita puniet. vt in. c. inter ſollicitudies. de pur. c. t in. c. accuſat⁹ de here. li. vj.

Si aūt iudicia illa ſūt ita modica et lenia q̄ etiā cū ꝑdicta infamia ſi reddāt cū ſuſpectū de hereſi vehemēt̄ ꝛ ſolū leuit̄: tūc ſufficiet q̄ abiuret nō generaliter nec ſimpliciter ꝛ ſingulariter hereſim de qua habitus eſt ſuſpectus: ita q̄ ſi ꝓbat̄ in aliā ſpēm hereſis pena relapſis debita non puniet: ꝛ in eadē rōne abiuratōis qz ſcz ſuſpect⁹ leuiter abiuratuit pena relapſis debita non puniet licz durius q̄ ſi al̄s nō abiuraſſz: vt oia hec patēt in. c. accuſat⁹. in pn. de here. li. vj. Rōne aūt purgatōis canonice ē dubiū an ſi poſt purgatōem canonicā in eandē ſpēz hereſis de q̄ ſe purgauit canonice ꝓbabit̄ pena relapſis debita ꝛ eſt vltio ſupplicio feriat. Et videt̄ q̄ ſic p. c. excōicam⁹. j. §. addiꝛimuſ. ver. vel ſi poſt purgatōem. t p. c. ad abolendam. §. illos q̄q̄. de here. in antiquis. Sit cautus notarius q̄ ſcribat in act̄ an talis abiurauerit tanq̄ ſuſpect⁹ de hereſi leuiter vel vehementer: q̄ multū intereſt vt al̄s frequenter dictum eſt. Quib⁹ ſic act̄ feret̄ ſnīa ſeu pnia p formā tenoꝛis ſequentis.

Nos. N. epūs talis ciuitat̄ aut in n dex in terris ditioni talis dñi ſubiectis. Diligētius attendentes: q̄ tu talis de tali loco t talis dioceſis fuiſti delatus nobis de tali heretica prauitate exprimant illa. Et nos volētes vt tenebamur iudicialiter in forma ri an tu incidiſſes in prędictam hereſim condemnatam ad inquirendum: teſtes ad examinandum: teq̄ citanduz et interrogandum medio iuramento t ad alia facienda que fienda erant per nos deſcendimus t ꝓceſſimus vt decebat. Quibus peractis viſis t diligēter inſpectis pariter et diſcuſſis ꝓceſſus meritis huiuſmodi cauſe et omnibus et ſingulis ꝓductis actis et acitatis habitoq̄ in et ſuper illis theologoꝛum atq̄ i iure ꝓtoꝝ pluriē maturo cōſilio ac digeſtio reꝑim⁹ te de ꝑdicta hereſi i tali loco ſeu talib⁹ loc̄ apō bonos et ḡues publice diffamatū ꝑpt̄ qō vt non

bis mandant canonica instituta. Indi ximus tibi purgatoz canonicā q̄ coraz nob hic publice te purgasti. r ipi com purgatores piter te purgarūt. Inueni mus etiā te talia cōmisisse exprimant illa ꝓpter que r nō immerito suspectū te habuim⁹ vehementer vel leuiter di catur si est istud vel illud. r hoc de pre dicta heretica prauitate ꝓpt q̄ fecim⁹ tevt taliter suspectū heresim abiurare dicak oēz heresim si abiurauit vt suspe ctus vehementer vel heresim supradic tā sivt suspectus leuiter. Dex qz non possumus r debem⁹ talia q̄ pegisti nul later⁹ tolerare ꝫ cogimur ea vitare iu sticia suadēte ad hoc vt reddaris cauti or in futuꝝ r vt crimina nō remaneant impunita r vt ceteri nō reddank ꝓclivi ores ad silia cōmittēda. Et vt creatoris iniurie nō equanimiter tolerenk. Ea ꝓ pter talē pdictū purgatū r abiuratum hic in nra pntia psonaliter constitutū in hoc loco r hora tali tibi in antea assi gnatz. Nos eps aut iudex pfati seden tes ꝓ tribunali more iudicū iudicātiū sacrosanctis euāgelijs positis coram no bis vt de vultu dei iudiciū nr̄m ꝓdeat r oculi nr̄i videāt equitatē sentētiam⁹ seu penitentiam⁹ p modū q̄ sequit. s. q tenearis rc. Ponank illa q̄ videbūtur magis ad honorē fidei esse r extermia tionē heretice prauitatz. Utpote q̄ cer tis diebus dñicis r festinis hēat stare ad portā talis vl talis ecclesie cū cereo tanti ponderis in manu dū missarum solēnia celebrank capite discoopto et pedibus nudatis r offerre ad altare ce reuz antedictū r q̄ hēat sextis feriis se iunare r q̄ certo tpe locū illū nō aude at exire sed certis diebus ebdomade se habeat epo vel iudici pītare r silia q̄ i iungenda videbuntur r̄m culpaꝝ exi gentiāz varietatē qz nō pt dari regula vna generalis. lata fuit hec sententia.

Qua lata exequak poteritq̄ dispen sari vel mitigari vel cōmutari r̄m q̄ ne gociū penitentis correctio r hūilitas hec requirunt qz ptātem habet episco pus r iudex. r hoc de iure. vt in. c. vt cō missi. de here. li. vj.

Questio. xxvij. super modus sententiandi heresim confessaz sed penitentem.

Ctauus modus

ꝓcessum fidei terminandi et sententiandi finiendi est quā do delatus de heretica prauitate meri tis ꝓcessus diligenter discussis cum bono consilio in iure pitoꝝ reperitur cō fessus heresim ꝫ penitens r alias non relapsus veraciter. Et hoc est q̄n delat⁹ ipe confitetur iudicialiter coram epo et inquisitore medio iuramento forevex q̄ ipe tanto tpe steterit r psecuerauerit in illa seu alia de qua delatus est hereti ca prauitate. r illi credidit r adhesit ꝫ postmodū ad informationē epi r alio rū vult resilire r ad gremiū ecclie redi re. Et illāz oēm aliā heresim abiurare r satisfacere ꝓut ipi voluerūt ordinare r nō reperitur q̄ nunq̄ aliā heresim ali quā abiurauerit sed nūc abiurare ꝓm pto anio est paratus. Circa istū talis pra ctica est seruanda. Tal em esto q̄ mul tis annis steterit in heresim pdicta ac etiā alijs quibuscūq̄ illasq̄ crediderit practicauerit multosq̄ induxerit in er rores si tandē cū effectu illas hereses consenserit abiurare r satisfactionem congruam ad arbitriū epi r iudices ec clesiastici exhibere nō est tradend⁹ bra chio seculari vltimo supplicio feriēd⁹ nec si est clericus degradand⁹ ꝫ est ad miscōiam admittendus. iuxta. c. ad a bolendam. §. pīti. extra de here. r abi urata pmitus heretica prauitate est i perpetuū carcerē retrudēdus. iuxta. c. excōicam⁹. vj. §. si quis ei absolutōnis bñficio impartito r iniuncto eidez qō

talibus iniungi consuevit. Iuxta.c.vt officiū. Quiso tū solerter ne simulata fictōne redeat fraudulenter. seculare etiam brachiū impedire nō pūt. Mod⁹ aūt abiurandi est vt supra tactum est. tūmō addit. vt coꝝ ppō festino die i ecclesia crimina sua oze ꝓprio confitea tur. ita vicz vt dum ab officiali interro gatur. tu tot annis pseueraſti i tali hereſi maleficaꝝ ille respondebit. ita. et post tu hecꝝ hec feciſti vt confessus es ꝝ ille rūdebit itaꝝ sic consequenter. Et tunc post oīa abiurabit flexis genib⁹. Et qui suspecti de hereſi nullaten⁹ habeantur. Et qz iſte qui est sic deprehensus in heretica prauitate est excōicat⁹ iuxta.c. excōicam⁹. j. ꝝ. ij. ō here. ꝝ per abiuratōz redijt ad gremium ecclesie. Ideo est ei absolutōnis beneficiū impendēdū. iuxta.c. vt officiū. in ꝓnci. de here. ll. vj. quare post p̄dictā abiuratōz est absoluēd⁹ vt modū hūt epi absolnē di a maiori excōicatōe qz vtūtur apostolica auctoritatez statim feratur sententia per hunc modum.

Os talis eps talis ciuitat⁊ aut n inder in terris talis dñi ditōni subiectis. Attendentes q tu talis de tali loco talis dioceſis fuiſti nob fama publica referēte ac fidedignoꝝ insinuatōe delatus de heretica prauitate. Et qz illa infectus fueras multis annis in magnū tue anie detrimentū que delatio nostra p̄cordia acrius vulnerauit nos quib⁹ icūbit ex officio nobis tradito sctām fidez catholicā i coꝝ dibus boim cōplantare ac prauitatez hereticam ab eoꝝ mentibus eneruare volentes vt tenebamurꝝ tenemur. In et super his certius informariꝝ videre si clamoꝝ qui ad aures nostras pueneratveritate aliqua fulciretur. Vt si sic veritas se hr̄et, puideremus de salubri remedio oportuno descendimus ad inq rendū testes examinandū teq vocādū ac vt congruenti⁹ potuim⁹ in et sup cōtra te denūciatis te interroganduz medio iuramento ꝝ ad pagendū oia ꝝ singula q̄ ꝓ nos erant fienda iustitia exigente ac vt nobis mandant canonice sanctiones. Sane cū vellem⁹ cause tue hmōi congruū finē dare ꝝ videre clare q̄ comptū fuerat an. s. ambulares in tenebris vel in lucez an foꝝes infect⁹ hereſis labe nec ne ꝓcessus meritis actitatis solenne tam in sacra theologia facultate q̄ in iure cononico et ciuili pitoꝝ coram nobis consilium ordinauimus congregari scientes q̄ ſm canonica instituta integrū est iudiciū quod plurimoꝝ sententijs confirmaꝝ ꝝ hito inꝝ super oībus ꝝ singulis actis ꝝ actitatis in cā p̄ūti sano maturo ac digesto consilio pitoꝝ p̄dictoꝝ visisq̄ ac diligēter inspectis ꝓcessus meritis oibusq ꝝ singulis in eo contentis libratis inuenimus te ꝓpria confessione in iudicio recepto ꝓ nos medio iuramēto i multiplici prauitate maleficaꝝ deprehensum exprimanꝫ articuli. Nec cū misericoꝝ et miseratoꝝ dūs nōnullos plabi p̄mittat aliqū in hereses ꝝ erroꝝ nō solū vt viri catholici literati i sacris eloquijs exercenꝫ. Verū etiā vt fide la p̄ſi humiliozes deinceps fiant ac in penitentie opibus excitenꝫ eiusdē ꝓcessus meritis diligenter discussis reperimus q̄ tu ad informatōnem nostram frequentem nostreq ꝝ alioꝝ ꝓborum adherendo consilio sanioꝝ ad gremiū sancte matris ecclesieꝝ ad eiusdem vnitatem salubriter euolaſti p̄dictos errores et hereses detestando ac fidei sctē catholice agnoscens irrefragabilem veritatez tuis internis viscerib⁹ infligēdo ꝓpter quod illius vestigijs inherentes qui neminem vult perire te admisimus ad adiuratoziā ꝝ abiuratoziā publicam cautionem faciendo te in p̄sentiaꝝ ꝓfatas hereses ꝝ aliam oēm

hereſim publice abiurare qua completa abſolutim⁹ te a ſnia excōicatōis maioris qua ex lapſu in hereſim extitiſti innodat⁹ & te recōciliando ſancte mri eccleſie reſtituim⁹ eccleſiaſticis ſacris dum tamen de cordevero & fide non ficta redieris ad eccleſie vnitatē put te feciſſe credimus & ſpamus. Sane cuz indignū valde exiſtat dño & tpaliū iniurias vlciſci. deūq; celoꝝ creatoris oīm iniurias equanimiter tolerare. cū multo grauius ſit eternā q̄ tpalem ledere maieſtatez & vt ipe peccatoꝝ miſeratoꝝ tui miſereatur ſiſq; ceteris i exēplum. Et vt crimina nō remaneant ipunita & vt efficiaris cautior in futuꝝ & vt non reddaris pcliuior & difficilior ad p̄dictaꝝ q̄cūq; alia illicita p̄mittēda. Nos eps & iudex ſeu iudices in cā fidei ante fati ſedētes p tribunali more vt ſupra ⁊ induat veſte liuida ⁊c. Itē te ſnialiter condemnamus ad ppetuū carcerem vt ibi ſemp pane doloris & aq̄ angustie cruciatus retinētes nobis ex certa ſcia & expreſſe quaten⁹ poſſim⁹ libere dictā ſniam ſeu penitentiā mitigare aggrauare cōmutare tollere totaliē vl in parte ſi et q̄n & put nobis & totiens quotiens videbitur faciendum lata ſuit hec ſententia ⁊c. Qua lecta iudex aſſumet per puncta et dicat ſententiato hec vel ſimilia in effectu fili ſententia vel penitentia tua ſtat in hoc q. ſ. portes toto tempore vite tue cruces q ſtes in ſcala cum eis in porta talium eccleſiarum & q ſis in carcere perpetuo ad panem et aquam ſed fili ne ſit tibi graue quia certifico te q ſi patienter tolleres: miſericordiam apud nos inuenies non dubites nec deſperes ſed firmiter ſperes. quibus dictis ſententia executioni debite demādetur & ſtatim veſtis predicta ſibi induatur & in ſcala in alto ponatur vt ab egredientib⁹ eminenter videatur. circūdamib⁹ cū miſtris curie ſecularis. Porta aūt prādij ducat a miniſtris ad carcerē poſt fiant alia ſicut ponuntur in ſnia. Dum aūt ipe induitur & ad portā eccleſie deducit. Iudex eccleſiaſticus non ſe amplius intromittat ſi curia ſecularis contentatur bene quidem. ſi non agat ad libitum.

Queſtio. xxviij. ſuper modū ſententiandi hereſim confeſſaz ſed relapſam licet penitentem.

Onus modus p̄ceſſum fidei terminandi et ſententiandi ē q̄n delatus p̄ hereticā prauitate proceſſus meritꝫ diligenter diſcuſſis cū bono cōſilio reperitur confeſſus hereſim & penitens ſed relapſus realiter. Et hoc eſt quando delatus ipe confitetur iudicialiter coram epo aut iudicibus als ſe omnē hereſim abiuraſſe. & ita legitime repit Et q̄ poſt credidit tali hereſi ſeu errori Vel q̄ ſpecialiter hereſim adiurauit. ſcz maleficarum & poſt redijt in eandē ſed poſt adherens conſilio ſanioꝝ penitet credit catholice & reuertit ad eccleſie vnitatē tali eīm nō ſunt ſi humiliter petat denegande p̄nie euchariſtie ſacra ſed q̄tūcūq; peniteat nihilomin⁹ vt relapſus eſt tradēdus brachio ſeculari vltimo ſupplicio ferend⁹. Hoc aūt intelligitur vbi reputur q̄ abiurauerit tāq; deprehenſus in hereſim ſeu tanq; ſuſpectus de hereſi vehementer nō aūt leuiter tm̄. Circa aūt iſtum talis practica eſt ſeruanda. Nam concluſo in conſilio pitorum maturo pariter et digeſto et ſi oportuerit replicato q̄ p̄dictus delat⁹ de iure eſt relapſus. Eps aut iudex mittent ad dictum relapſum delatum in carcere incluſuz duos vel tres probos viros et preſertim religioſos ſeu clericos fidei zelatores eidem relapſo non ſuſpectos nec igra

tos sed familiares et gratos. et isti intrabunt ad eum captata hora cõpetenter et loquent sibi de contemptu mũdi et miserijs vite pñtis et gaudijs ac gloria paradisi et demũ his pmissis indicabunt sibi ex pte epi seu iudicis q̃ nõ potest euadere mortem talem et iõ q̃ curet de salute aie sue ac disponat de peccatoz suoz cõfessione et sacri eucharistie ꝙceptione et isti frequentabunt eũ inducẽtes illũ ad pniam ac etiã ad patientiã. Cõfirmãtes eũ ꝑ viribus in catholica veritate taliter vt ipm diligẽter faciãt confiteri ac conferri eidem petenti humiliter eucharistie sacrm. Nam hmõi sacra non sunt talibus deneganda. iuxta.c.sup eo.ó here.li.vj. Quib⁹ sacramentis receptis eo q̃ bñ dispositio ad salutẽ iudicio ꝓdictoz post duos vel tres dies. In quibus ꝑ ꝓdictos in fide catholica confirmet et ad patientiam iducatur. Eps seu iudex loco eius mãdabunt baliuo loci seu ptãti curie secularis quatenus tali die et hora. s. nõ festiua sit cũ sua familia i tali platea seu loco extra ecclesiam tamen ad recipiẽdum de foro suo quendã relapsum quẽ ipi eps et iudex tradẽt ei. Et nihilominus q̃ die ꝓfixa de mane seu ꝓcedente faciat publice ꝓconisari per ciuitatem seu locum in locis illis seu vicis in quibus ꝓconisatões alie cõiter solẽt fieri Q tali die et hora i tali loco ꝓdicatoz pro fide sermonem faciet et episcopus et alij iudices condemnabunt q̃ndam relapsum in hereticam prauitatez tradendo eũ brachio seculari. Considerandum autem hic est q̃ iste qui sic relapsus est si fuerit in sacris ordinibus constitut⁹ vel alias sacerdos vel cuiuscũq̃ ordinis seu religionis obumbratione fuscatus prius anteq̃ tradat est totius ecclesiastici ordinis ꝓgatiua nudandus. et sic omni officio ecclesiastico expoliatus relinquatur secularis arbitrio potestatis animaduersiõe debita puniend⁹. vt in.c.ad abolendum. §. pñti. de here. Quando igr talis est a suis ordinib⁹ degradandus et seculari curie relinq̃ndus. Eps conuocet ꝓlatos et viros religiosos sue diocesis. quia licet non olim nunc tñ solus eps cũ ꝓlatis et alijs viris religiosis et ptis sue diocesis pt in sacris ordinibus cõstitutũ degradare cum est relinq̃ndus brachio seculari vel ppetuo immurandus ꝑ heretica prauitate. Iuxta.c.q̃m de here.li.vj. Aduenĩẽte aũt die ꝓfixa degradando relapso ac tradendo si fuerit in sacris ordinibus constitutus in brachio seculari aut relinquendo si fuerit laicus ad audiendũ diffinitiuã sniam in aliqua platea seu loco extra ecclesiam populo congregato et facto sermone per inquisitorem ac ipi relapso inibi in alto loco constituto et pre senti curia seculari si degradandus ipse relapsus fuerit. Epus in pontificalibus indutus et prelatis sue diocesis eidem assistentibus ipm degradandum coram eo existentem et indutum ac dispositu⁹ ac si deberet in suo ordine ministrare a suo ordine degradabit a superiori ordine incipiendo et sic gradatim vsq̃ ad vltimum et sic conferendo ordinem verbis vtitur episcopus ad hoc per ecclesiam ordinatis ita degradando in qualibet depositione et casule et stole et sic de alijs poterit vti alicũbus verbis contrarijs primis. Qua quidem degradatione facta vbi fienda sit per modum fm quem de iure seu consuetudinis est fienda. Officialis mandabit notario seu religioso vel clerico quatenus legat sententiam que sententia sine relapsus laycus sine clericus est degradand⁹ feretur per modum tenoris sequentis.

Dos.N.miseratõe diuina epus talis ciuitatis ꝛ iudex in terris talis dñi ditioni subiectis. Ittẽ dẽtes legittime iformati q tu tal de tali loco tali ꝛ talis diocesis fuisti coꝛaꝫ nobis si ita fuerit seu cõtra talib⁹ epo ꝛ iudicib⁹ delatus de tali heretica pꝛauitate seu talib⁹ explicenk. In qb⁹ heresibus vt legittime fuit cõpertũ fuisti a ꝓfessione ꝓpꝛia deprehensus ac etiã testibus cõuict⁹: ꝛ q in illis pstiteras tã to tempoꝛe animo indurato dicak put fuit ꝫ post adherens consilio sanioꝛi illas hereses in tali loco publice abiurasti in forma ecclesie cõsueta abnegasti ꝛ reuocasti ꝓpter que pdicti epus ꝛ inq sitoꝛ: credentes te veraciter puersuꝫ ad gremiũ ecclesie sctẽ dei te ab excõicationis sñia: q astrictus tenebaris absoluentes si tñ de coꝛde vero ꝛ fide non ficta reuers⁹ esses ad sancte ecclesie vnitatem iniũxerũt tibi penitentiã salutarẽ verũ post oia supꝛadicta ꝛ tot annoꝛum curriculis iã elapsis nũc nouiter iterũ delatus nobis extitisti q itex incideras in tales hereses abiurat⁹ explicenk: nosq licet displicẽter de te talia audissemus: tñ iusticia nos cogẽte descendimus ad inqrendum testes ad examinandũ teq vocanduꝫ ꝛ interrogandum medio iuramento nec nõ ad oia ꝛ singula facienda q per nos fienda erant fm canonica instituta. Sane cũ vellemus pñtem causam fine debito terminare solenne ꝓsiliũ tam in theologica facultate q̃ i iure canonico ac ciuili pitoꝛ iussim⁹ cõgregari ꝛ hito pdictoꝛ cõsilio maturo piter ꝛ digestio in ꝛ super oibus ꝛ singulis actis ꝛ actitatis ac visis ꝛ diligenter discussis processus meritis ꝛ oibus equa lance libratis ꝓut fieri exigebat reperimus legittime tã p testes q̃ per ꝓpꝛiã tuã confessionẽ iudicialiter receptã q tu reincidisti in hereses abiuratas. Nã reperimus q talia ꝛ talia dixisti vel fecisti. Explicenk oia. Ꝓpk q̃ ꝛ merito de pdictoꝛ consilio te habuim⁹ ꝛ habem⁹ p relapso. Juxta canonica instituta q volenter referim⁹ ꝛ referendo dolem⁹ ꝫ q ad informatõem nꝛam ꝛ ꝓboꝛum viroꝛ catholicoꝛ diuina gꝛa inspirãte iterũ es reuersus ad gremiũ ecclesie et ad eiusdem fidei veritatẽ pdictos errores ꝛ hereses detestãdo ꝛ credendo catholice fidemq catholicã ꝓtestãdo admisimus te ad recipiendũ penitentie ꝛ eucharistie petita p te humilit ecclesiastica sacramenta. Verũ cũ ecclesia dei in te ꝛ circa te vltra non habeat q̃d faciat cum ita misericoꝛditer se habuerit erga te vt pꝛedixim⁹ ꝛ tu illa abusus fueris in abiuratas hereses incidẽdo. Ea ꝓpter nos episcopus ꝛ iudices antefati sedentes p tribunali moꝛe iudicum iudicantium sacro sanctis euãgelijs positis coꝛam nobis: vt de vultu dei iudicium nostruꝫ pꝛodeat ꝛ oculi nostri videant equitatem habentes pꝛeoculis solum deum et sancte fidei irrefragabilem veritatem: ac exstirpationem heretice pꝛauitatis te talem hoc loco die ꝛ hoꝛa tibi ad audiendam diffinitiuam sententiam in antea assignatis sententialiter iudicamus te esse veracit relapsũ in hereticã pꝛauitatẽ licz penitẽtẽ. Et vt veraciter relapsũ in eandem de foꝛo nostro ecclesiastico te pꝛoiecimus et relinquimus bꝛachio seculari traditus: rogamus tamen et efficaciter dictam curiam secularem quatenus citra te circa sanguinis effusionem et mortis peticuluꝫ suam sententiam moderetur. Et sic episcopus ꝛ sui assessoꝛes recedẽtes curia secularis suum officium exequetur.

Ittendendum est q̃nis episcopus et inquisitoꝛ debeant esse sumopere diligentes et per se et per alios facere vt relapsus peniteat et ad fidem catho

licam conuertatur. tñ postꝫ penituerit et conclusum fuerit in consilio q̄ lz peniteat nihilominus veraciter ē relapsus z vt talis tradend⁹ est brachio seculari ipi psonaliter q̄ tali sñia dz plecti eidē nō indicent. qz facies iudicis terret condemnandū. Et vba sua magis inducunt plectendum ad impenitentiā q̄ ad patientiā. z iō nec extunc nec añ sñiam nec post eum sibi faciant pītari vt nō moueatur anio ꝓtra eos q̄ in casu tali mortis diligentius est cauendum. sed vt est dictū mittāt ad eoz aliquos viros ꝓbos p̄sertim religiosos seu clericos et non ingratos q̄ gratos qui futurā sñiam atq; mortez infligendā indicant eum ad fidē ꝓfirment ad patientiā exhortentur z post sñiam eū associent consolentur cū eo exortēt z ab eo nō discedāt donec spīritū reddiderit creatori. Sint igitur cauti z auisati ne q̄d agent seu dicant ꝓpter q̄ relapsus mortem preueniat z ipi efficiāt irregulares. Et vñ debebant meritum deportare deferāt secū penē pīter atq; culpā. Considerandū est etiā q̄ tal' sententie tradēdi aliquē curie seculari nō ꝓsueuerūt fieri die festiua vl̄ solēni nec etiā in ecclesia sed extra in aliq̄ platea qz sñia est q̄ ducit ad mortē. z honesti⁹ est q̄ feratur in die feriali z extra ecclesiam cum dies festiua z ecclesia domino sint dedicata.

Questio. xxix. super modum sententiandi heresim confessaz sed impenitentem et tamen relapsum.

Decimus mod⁹ ꝓcessum fidei terminandi et sententiandi est q̄n delat⁹ de heretica prauitate ꝓcessus meritis diligenter discussis cū bono ꝓsilio pitorū in iure repit ꝓfessus heresim z impenitens nō tamen relapsus. Sz qz rarissime inuenitur talis casus. licet in tdū nobis inquisitoribus contigerit tamē eps z iudices cū tali nō debent festinare sed bñ custoditā z cōpeditā ad ꝓuersionem inducere etiā p plures menses ꝓponendo q̄ in corpe z aīa sic impenitens damnabitur. Qui si tandē nec prosperis nec aduersis nec minis nec blandicijs poterit emolliri vt resiliat ab erroribus suis z fuerit predicto cō gruo tpe expectatus. Eps z iudices disponent se ad tradendū eū seu relinq̄endum brachio seculari z mandabunt p cedulā nuncio seu balino seu potestati curie seculari quatenus tali die non festiua et tali hora sit in tali loco extra ecclesiā tñ cum sua familia z ipi tradēt sibi quendam hereticū impenitētem et nihilominus q̄ ex pte eoz faciat publice ꝑconisari in illis vicis seu locis in quib⁹ alie ꝑconisationes sunt fieri consuete q̄ die z hora ac loco ꝑdictꝫ. Predicator faciet ſmonē ꝓ fide ac tradet hereticū quendā brachio seculari. z iō q̄ oēs veniant z intersunt z hēbunt indulgentiā ꝓsuetā. Quib⁹ expletis tradetur curie seculari p modū tenoris sequentis sepi⁹tñ ammonendo p prius vt resiliat z peniteat. q̄ si omnino noluerit fertur sñia.

Dos. N. miseratōne diuina eps talis ciuitatis. z iudex in terris talis dñi. Attendentes q̄ tu tal' de tali loco talis diocesis fuisti nobis delatus fama publica deferēte ac fide digno⁹ insinuatōne de heretica prauitate. Explicentur hereses z q̄ in illis heresibus z factis ꝓstiteras multis annis in tue anie detrimentū. Nosq; quibus ex officio incūbebat prauitatem hereticā extirpare. Volentes vt tenebamur in z sup his certi⁹ informari videre an ambulares in tenebris vel in luce diligēter. Inq̄siuim⁹ de predictꝫ

tecq; citantes ac efficaciter inkrogãtes
repiñ9te p̃dicta infectiõ hereticapraui
tate. Sane cũ p̃ cunctis nostre mẽtis
desiderabilib9 insidiat cordi nr̃o fidei
sanctã catholicã in pp̃lor̃ p̃cordijs cõ
plantare eradicata hereticapraui tate
modos diuersos varios7 congruos tã
per nos q̃ p alios adhibuim9 q̃tenus
resilires ab heresibus7 errorib9 antedi
ctis in qb9 steteras atq; stabas put et
nunc stas ptumaciter ac ptinacit̃ anio
indurato. Dex cũ hũani generis ini
mico tuis p̃cordijs assistẽteq; in dictis
errorib9 voluẽtes inuoluente noluer̃is
neq; velis a sepe dictis heresib9 resili
re plus eligens mortem anie incurre
re gehennalẽ7 corpis tpalem q̃ antefa
tas heresesabiurare ac ad gremiũ ec
lesie aduolare7 aiam lucrifacere in
reprobum sensum datus. Ea ꝓpt̃ cum
sis ab ecclesia sancta dei excõicatõnis
vinculo innodatus7 merito7 numero
a grege dñico sepatus ac pticipatione
bonor̃ ecclesie priuatus 7 ecclesia cir
ca te non hẽat vltra qd faciat cum ad
te quertendũ fecerit iuxta posse. Nos
eps7 iudices in cã fidei sepefati sedẽ
tes p tribunali more iudicũ indicanti
um sacrosanctis euãgelijs positis co
ram nobis, vt de vultu dei iudiciũ no
strũ pdeat7 oculi nr̃i videant equitatẽ
habentesq; p oculis solũ deũ 7 sancte
fidei veritatẽ ac exstirpationẽ heretice
prauitatis hac die hora7 loco tibi i an
tea assignatis ad audiendã sniam dif
finitiuã condemnam9 ac sententialiter
iudicam9 te esseveraciter hereticũ im
pentitentem 7 vt veraciter talẽ tradẽdũ
7 relinquendũ brachio secularir sic vt
hereticũ ipenitentẽ p hanc nr̃am sniaz
de foro nostro ecclesiastico te ꝓijcim9
7 tradim9 seu relinqm9 brachio secula
ri ac ptãti. Curie secularis dictã curiaz
secularẽ efficaciter deprecantes q̃ten9
circa te citra sanguis effusionẽ 7 mor

tis periculum suam sniam moderet.
lata fuit hec sententia.

Questio. xxx. super heresim cõfessam 7 relapsã 7 ipenitentẽ.

Decimus mo
dus ꝓcessum fidei terminãdi
7 finiẽdi ẽ qñ delat9 de hereti
ca prauitate ꝓcessus meritis diligẽ
discussis cũ bono ꝓsilio in iure ptor̃
repitur confessus heresim ac ipenitẽs
7 relapsus. Et h̃ est qñ delat9 ore ꝓpr̃ie
confitet iudicialiter, talia et talia se cre
dere 7 practi casse circa istũ est practi
candũ vt supra7 ferat sniã cor̃ eps et
iudicib9 q̃ tñ sunt hereticalia mãifeste
p formã tenoris sequentis.

Os. N. miseratione diuina eps
n talis ciuitatis aut iudex tñ talis dñi. Attẽdẽtes q tu tal' de
tali loco talis diocesis fuisti nobis seu
talib9 p̃decessorib9 nr̃is delat9 de he
retica prauitate explicent. In quibus
vt legitime est cõpertũ fuisti confessio
ne ꝓpria iudicialiter ac fidedignis testi
bus deprehensus7 q in illis pstiteras
tanto tpe aio indurato dicat̃ put fuit
sed q post sano consilio inherẽdo illas
hereses publice abiurasti in tali loco
in forma ecclie ꝓsueta ꝓpt̃ q̃ p̃dicti eps
7 iudex credentes te veraciter resiliss̃e
ab errorib9 antelatis7 ad gremiũ eccle
sie credendo catholice aduolasse tibi
absolutõnis beneficiũ ipartirũt absol
uentes te ab excõicationis sñia q̃ astri
ct9 in antea tenebaris si tñ de corde ve
ro7 fide non ficta conuersus extiteris
ad sancte ecclesie vnitatẽ tibi salutarez
pniam iniungentes ad miscõiam rece
perũt. q7 eccl'ia sct̃a dei nõ claudit gre
miũ reuertẽti. Dex post oia ãtedicta
fuisti nobis delat9 q̃ displicenter acce
pim9 q̃ itex ic̃ideris, i dãnatas hereses
p te publice i antea abiuratas seu ri
7 talia cõmisisti ꝑ abiuratã ꝓbatas ig

tue anie detrimentū. Explicent. Nos q̄q̄ quāq̄ displicētia sanctiati q̄ de te talia audissem⁹ nihilomin⁹ iusticia nos cogente descendim⁹ ad inq̄rendum testes examinandū tecq̄ vocandū & interrogandū vt decebat medio iuramento & ad faciendū oia & singula q̄ p nos fiē da erant fm canonica instituta. Sane cum vellem⁹ pfitem causam sine debito terminare solēne tā pitos in theologica facultate q̄ in iure canonico & ciuili psiliū fecim⁹ pgregari. Et hito cuz p̄dictis in & sup oibus & singulis in presenti cā pductis deductis actis & actitatis consilio maturo piter ac digesto ac etiā replicato visisq̄ ac diligēter discussis pcessus meritis h⁹ cause ac oibus put ius & iusticia suadebāt cōpim⁹ legitime tam p testes dignos fide q̄ p tuam pfessionē ppriā pluries p nos recepta te icidisse i hereses abiuratas. Nā repim⁹ q̄ talia & talia dixisti vel egisti. Explicent oia ppria q̄ & merito de pdcōrū cōsilio te hēm⁹ tuis exigētib⁹ excessib⁹ p flapso fm canonicas sanctiones qb⁹ dolēter referim⁹ & referēdo dolem⁹ nouit ille q̄ nihil ignorat cordiū intima oim ituet & cū totis nris p̄cordijs cupierem⁹ put adhuc cupim⁹ te reducē ad sctē ecclie vnitatē ac enumerare a tuis viscerib⁹ pfatā heretica prauitatem. vt sic saluares aiam tuā ac morte euaderes corpis & aie gehēnalē conat⁹ nros exercuim⁹ ad te salubriter querterendū modos pgruos varios adhibentes ꝛ tu i reprobū sensuz dat⁹ maligno spiritu duct⁹ pit & seduct⁹ pelegisti torq̄ri diris ac ppetuis cruciatib⁹ i infernum & h tpalibus ignib⁹ corpaliter psumari quā adherēdo cōsilio saniori ab errorib⁹ dānabilib⁹ ac pestiferis resilire et ad gremiū & ad miscōiam sctē mris ecclesie aduolare. Ea ppter cū ecclia dei vltra nō hēat erga te q̄d faciat cū ad te cōuertēdū totū exercuit posse suum. Nos eps & iudices in hac fidei cā memorati sedētes p tribunali more iudicū iudicātiū sacrosanctis euāgelijs positis cora nobis vt de vultu dei iudicium nrm pdeant & oculi nri videant eq̄tatē habēteq̄ p oculis solū deū et honorē sancte fidei orthodoxe. Hac die hora & loco ad audiendā sniam diffinitiuā tibi in antea assignatis te talem in nra pntia constitutū sniali cōdemnamus & condēnādo iudicam⁹ eē veraciter impenitentē hereticū & relapsum & vt talem realiter tradendū seu relinq̄ndū brachio seculari & sic vt vez hereticū impenitentem pariter & relapsuz p hanc nrām sniam diffinitiuaz de foro nostro ecclesiastico te proijcimus & trādimus seu relinquimus brachio seculari ac potestati curie secularis dep̄cātes efficaciter secularē curiaz antelataz quatenus citra sanguinis effusionem et mortis periculum erga te suam sententiam moderetur. lata fuit h̄ sntia.

Questio. xxxj. super cōuictū & deprehensum omnia tamen negantem.

Vodecim⁹ modus processuz fidei terminādi et finiendi est quando delat⁹ ō hereticā prauitate processus meritis diligenter discussis cū bono consilio in iure peritorum reperitur in heresim deprehensus facti euidentia vel testium productione legitima non tamen confessione propria & h̄ est quando ipe delat⁹ cōuincit legitime de aliq̄ hereticā prauitate vel facti euidentia vtpote q̄ heresim publice practicauit vel p testes legitimos cōtra q̄s excipere delatus legitime nō potuit tamen ipe sic conuictus deprehensus psistit firmiter in negatiua & cōfitet cōstāter iuxta notata per Hostien. in sum. tit. de here. §. qualiter quis in heresim deprehendat. & patuit supra. questi. xxxiij

Circa istū talis practica est seruanda. Talis duro carcere est tenend⁹ in cōpedibus ⁊ cathena freq̄nter ab officialibus coniunctim ⁊ diuisim ⁊ per se ac p alios ⁊ efficaciter ad monendus q eis detegat veritatē indicendo ei q sic faciat ⁊ confiteatur errorē suū q ad misericordiā admittet abiurando primitus illā hereticam prauitatem. Si aūt noluerit sed steterit in negatiua q ad finem relinquetur brachio seculari et morte nō poterit euadere tpalem. Q Si diutius infamatus ⁊ expectatus steterit in negatiua eps ⁊ officiales modo coniunctim mō diuisim nunc p se nunc p alios ꝓbos viros trahāt ad se mō vnū testē mō alīū informando eū vt attendat q̄d deposuit. Et si dixit verū vel non. q⁹ nō seipm dānat eternaliter ⁊ alīū tpaliter. ⁊ q vereatur falsi eis secreta dicere ne ille delatus moriat i iuste et verba talia studeant ei dicere vt clarevideant si deposuerūt veritatez nec ne. Q Si testes sicut informati steterint in affirmatiua ⁊ delatus i negatiua nec ad hoc statim velint eps ⁊ officiales negocīū p sniam determinare ⁊ tradēdo taliter deprehēsum brachio seculari sed diutius eū teneant nūc inducendo deprehensuz ad affirmatiuā nunc testes diuisim tñ ad excutiendū bene conscientiam suam. Et singulariter attendant eps ⁊ officiales ad illum testē quem viderint melius dispositū ad bonū ⁊ q̄ videatur melioris conscientie. Et circa illū instent diuti⁹ si res ita se habuit vt deposuit necne ei⁹ cōscientiā onerādo ⁊ si viderint testem aliquē vacillare vel alias hēant indicia ꝯ eū ꝓpter q̄ suspectus q falsitatem dixerit merito habeatur de bono ꝓsilio peritoꝝ arrestent eum et ꝓcedant vt iusticia suadebit. Comptum nāq; ē frequenter ⁊ frequentius q sic deprehensus testibus fidedignis postq̄ in negatiua diu pstitit ad cor reduct⁹ pīertim veraciter informatus q nō tradet brachio seculari sed ad misericordiaz admittit suā detegit prauitatē ⁊ veritatē quam iam diutius negauit tunc libere confitetur ⁊ frequenter repertū est q testes malitia agitati ac inimicitia superati se adinuicem colligarunt ad imponendum insonti heretica prauitatē. Post q̄z ad informatoz freq̄ntem epi ⁊ officiales remorsu conscientie fatigati ac diuinitus inspirati reuocant quā dixerūt ⁊ fatentur maliciose se illi iposuisse tā tam labem ꝓpter qō talis ⁊ taliter deprehensus non est p sniam festinandus ꝙ diutius q̄ p vnū annū ⁊ plures expectandus anteq̄z sic tradatur curie seculari. Quo expectato tpe cōpetenti et adhibita diligētia condecenti si sic delatus legitime deprehensus recognouerit culpā suam ac confessus fuerit iudicialiter se fuisse illaqueatū tpe pfata heretica prauitate ac illā ac oēm heresim consenserit abiurare ⁊ satisfacere ad arbitrium epi et inquisitoris ꝑgrum exhibere tanq̄z in heresim deprehēsus et ꝓpria confessione ⁊ testiuz legitima productione. Vt hereticus penitens abiuret omnem heresim publice per formam. De qua agitur Octauo modo supra posito processuz fidei terminandi. vbi de talibus agitur. Si vero sic cōfessus q incidit sic in heresim sed stat in illa animo pertinaci vt ipenitens relinquetur brachio seculari et agatur circa illum per moduz quo supra agitur in decimo modo ꝓcessum fidei terminādi. vbi de talibus agitur. Si aūt ipe deprehensus steterit cōstāter in negatiua sed ipi testes resilierint a sua affirmatiua suū testimoniū revocando ac culpam suam recognoscēdo q⁹ insonti tantam labē iposuerūt rancore et odio agitati ꝑce seu precio deducti ipe delato vt immune a iudicio

relaxato puniēt ipiv falsi testes accusā tes seu deferētes vt notat paul⁹ sup. .ml' tozū. z ver. illos in pn. de here. in cle. z ferek smia seu pnia ptra eos ad arbitriū epi z iudicū: ono tñ ad ppetuos carce res tales falsos testes condēnando et in pane z in aq̄ ad dies vite penitētian do: ponēdo etiā post ad scalas añ por tas eccl'ie tales ꝛc. hñt tñ ptāte epi mi tigare aut etiā aggrauare post annū et tpa per formā tenoris sequentis.

Si autem taliter deprehensus p annum vel plus vel alio maio ri congruo tempore expectatus perstiterit in negatiua continue et tes stes legitimi in affirmatiua disponant se episcopus et iudices ad relinquen dum eundem brachio seculari mitten do eidem aliquos probos viros fidei zelatores: et presertim religiosos eidez non ingratos sed familiares et gratos qui sibi indicent q̄ mortez non potest euadere temporalem dum sic statim i negatiua sed tradetur tali die vt hereti cus impenitens potestati curie secula ris. Et nichilominus episcopus et offi cialis mittat balino seu potestati curie seculari quatenus tali die z hora z in tali loco extra ecclesiam tamen veniat cum familia sua ad recipiendum quē dam hereticum impenitentem quem tradent ei. Et etiam q̄ faciet publice p conisari in locis illis in quibus preco nisationes alie fieri cōsueuerunt q̄ om nes sin: tali die z hora i tali loco ad au diendum sermonem quem predicator faciet de fide z tradent episcopus z of ficiales quendam hereticum pertina cem brachio seculari. Adueniente aūt die predicta ad ferendum sententiam assignatam: erunt episcopus z officia les in loco predicto ipo tradendo ibi dem existentem alto clero z populo cō gregato vt eminenter ab omnibus vi deantur: ac presente potestate curie se culari stando ipo tradendo. Quibus lectis feretur sententia per hunc mo dum.

Nos mise ratione diuina episco pus talis ciuitatis aut iudex in terris talis domini. Attenden tes q̄ tu talis de tali loco talis diocesis fuisti nobis delat⁹ de tali heretica pra uitate. Exprimantur. Et vellemus cer ciorari an ea que de te z contra te no bis dicta fuerant veritate aliqua fulci rentur z an tu ambulares in tenebris aut in luce descendimus ad nos infor mandum testes diligentius examinā dum: tecq̄ vocandum ac interrogan dum sepius medio iuramento defensi onesq̄ exhibendus: ac ad omnia z sin gula faciendū que per nos fienda erāt fm canonicas sanctiones. Verū cum vellemus presens tuum negotium fi ne debito terminare solenne consiliuz tam in theologica facultate q̄ in iure canonico z ciuili coram nobis fecim⁹ congregari et visis ac diligenter discus sis processus meritz et omnibus z sin gulis in presenti causa productz deduc tis actis et actitatis predictorum cō silio digesto pariter et maturo reperi mus contra te legitime probatum q̄ fuisti tanto tempore infectus heretica pranitate z iam reperimus q̄ fecisti et dixisti talia z talia. Exprimant ex qui bus apparz manifeste q̄ es legitime de prehensus in predictam hereticā pra uitatem. Sane cum cuperemus pro ut adhuc cupimus te veritatem fatē do resilire ab heresi antedicta z reduci ad gremium ecclesie sancte ac ad san cte fidei vnitatem vt sic saluares ani mam tuam z tam q̄ corporis mortem euaderes gehennalem tam per nos q̄ per alios nostram diligentiam exercē tes ac per te longa tempora expectan tes tu in reprobum sensum datus con tempsisti acquiescere nostro consilio

sanctori immo pstitisti t persistis in pertinacia ac contumacia animo indurato qō dolentes referimus t referendo plangimus ac dolemus. Verūz cū ecclesia dei tanto tempore expectauerit quatenus resilires recognoscendo prōpriam tuaz culpam t nolueris neqz velis t non habeat vltra qd tibi gratie faciat ac mercedis. Ea ꝓpter vt sis ceterz in exemplum t alij ab hmōi heresib⁹ arceant t tanta facinora non remaneant impunita. Nos episcopus t indices in causa fidei memorati sedētes p tribunali more iudicum iudicantium sacrosanctis euangelijs positis coram nobis: vt de vultu dei iudiciū nostruz prodeat t oculi nostri videant equitatem habentes p oculis solum deum: et sancte fidei gloriā t honorem te talem in nostra pīsentia constitutum hac die hora t loco ad audiendam diffinitiuaz sententiam assignatis diffinim⁹ declaramus ac sententiam⁹ te esse hereticū impenitentē tradendum seu relinquēdum vt talem brachio seculari ac p nostram sententiā vt vere hereticū ptinacem t impenitentē a foro ecclesiastico te ꝓijcimus t tradimus seu relinq̄mus brachio seculari ac potestati curie secularis. Eandē curiam secularem efficaciter deprecātes quatenus circa cōtra sanguinis effusionem t mortis periculum suam sententiam moderet lata est hec sententia.

Deterunt autem episcopus t iudices disponere q aliquī probi viri fidei zelatores ipī relicto curie seculari non ingratos ꝫ familiares t gratos associent dictū relictum dum curia secularis in eū suū officium exequet qui eū consolentur t adhuc indicāt q fatendo veritatē t recognoscēdo culpā suā resiliat ab errorib⁹ suis. Qz si forsan post sententiam t iam relict⁹ ad locum vbi est comburendus deductus dixerit se velle fateri veritatē t recognoscere culpam suam t ita fecerit ac paratus fuerit hmōi heresim t omnem aliā abiurare licet ꝑsumat q hoc faciat plus metu mortis q̄ amore veritatz credere q ex misericordia possit recipi vt hereticus penitēs t perpetuo immurati. Juxta glo. super. c. ad abolendam. §. pūti. t ver. audientia. t. c. ex cōicamus. ij. de here. q̄uis de rigore iuris nec tali cōuersioni est magna fides a iudicibus fidei adhibenda: immo et ꝓpter damna temporalia illata ipsum semper punire possunt.

Questio. xxxij. super conuictum sed fugitiuū vel se contumaciter absentantem.

Redeam⁹ t vltimus modus ꝓcessum fidei terminandi si sentētiandi est: quando delatus de heretica prauitate ꝓcessus meritis diligenter discussis cū bono consilio in iure peritoruz reperit conuictus de heretica prauitate est tamen fugitiuus seu absens contumacit sed congruo tempore expectatus. Et hoc est in tribus casibus. Primus est quando delatus est deprehensus in heresim vel cōfessione ꝓpria vel facti euidentia vel testiū ꝓductione legittima ꝫ fugerit vel se absentauerit t citatus legittime noluerit ꝓparere. Scōs casus est quando aliqs est delatus t recept⁹ aliquali īformatione contra enz habet aliqualiter seu leuiter suspectus t sic citetur responsurus de fide t quia renuit contumaciter cōparere excōicatur t excōicatus sustinet illā excōicationē animo pertinaci t semper cōtumaciter se absentat. Tercius casus est qñ aliquis impediuit directe sententiā seu ꝓcessū fidei ep̄i vel iudicuz vel q ad ꝫ dederit auxiliū consiliū vel fauorē talis est excōicationis mucrone ꝓcussus quam si

sustinuerit p annū aio indurato extūc est vt hereticus condēnand⁹ per.ca.vt inq̄sitionis.§.phibem⁹.de here.li.vj. ⁊ cōtumaciter se absentauit. In ꝓmo casu ille talis est ipenitens hereticꝰ cō demnandus.iuxta.c.ad abolendā. §. pñti. In scō casu ⁊ tercio nō est hereticus impenitens iudicandus sed tanq̄ ſ eu vt penitens hereticus condemnandus.iuxta.c.cum contumacia.⁊ per.c. vt inquitiōis.§.phibemus de here.li. vj.Circa quēlibet istoꝝ talis practica est seruanda.Talis eñ congruo tempe expectatus citet p episcepum ⁊ officialem in ecclesia cathedrali illius diocesis in quo deliquit ⁊ in alijs ecclesijs illius loci vbi domiciliū contrahebat et specialiter vñ fugit ⁊ citabitur per formam tenoris sequentis.

N Os.N.miseratione diuina episcopus talis ciuitatis ⁊c.aut iudex talis diocesis spiritū consilij sanioris.Preterea cūctis nostre mēris desiderabilibus illud potissimū infigitur cordi nostro temporibꝰ nostris in dicta tali diocesi vberem florentēq̄ ecclesiā vineaz inquā dñi sabaoth quā summi patris dextera vtnosis cōplantauit quā eiusdem patris filius ꝓprij ac vinifici vnda cruoris verius irrigauit quā ipe almus spiritus paraclitus mīris ineffabilibusq̄ donis intimus fecūdauit:quaz tota ipa incomprehensibilis atq̄ inattingibilis trinitas btā grādissimis varijsq̄ priuilegijs sanctius dotauit piterq̄ ditauit aper de silua qui ē ⁊ oz hereticus q̄libet absorbeat ⁊ depascat fructꝰ fidei vberes deuastādo ac lacerātes heresim vepres palmitibus inserendo serpensq̄ tortuosus nr̄i ipiorobus hūani generis inimicus efflās virus q̄ est sathanas ⁊ diabolus eiusdez vineę dñice palmites inficiat atq̄ fructus virus prauitatis hereticę imittendo.Nec etiā ager ipe dñicus populus in quā catholicus ad quē excolendū pariter ⁊ serendū descendit de summorum poloꝝ arce dei patris vnigenitus atq̄ ꝓmogenitus seminauit miris sanctisq̄ pdicationibus discurrit p villas ⁊ castella docens non sine magnis fatigationibus.Elegit aplos viros vtiq̄ operarios industrios ac conduxit ditans illos eternis retributōibus expectās ipe dei filius de agro isto magno illa die iudicij extremo vberes manipulos colligere ⁊ per manus sanctorū angeloꝝ recondere in celesti horreo sācto suo.Sampsoniscq̄ vulpecule īcerta te q̄ sicut persone labe heretica prauitate facies quidam habentes diuersas caudas ꝛ ignitas ad inuicē colligatas:quia de varietate flamme conueniunt in id ipm segetē dñicam iam albā ad messem splendoribus fidei relucentem morsu amarissimo demoliant ac discursu subtilissimo pergāt impetuq̄ validissimo accedāt pariter ⁊ accēdant dissipēt ⁊ deuastāt sinceritatē sancte fidei catholice subtiliter ⁊ damnabiliter subuertendo.Ea ꝓpter cum tu talis incideris in damnatas hereses maleficarum illas publice in tali loco practicādo seu taliter dicaꝝ: seu fueris p testes legittimos conuictus de heretica prauitate siue ꝓpria deprehensus confessione in iudicio per nos receptus et post captus fugeris medicinam refutans salutarem citauerimus te vt de ⁊ super his coram nobis manifestius responderes tuq̄ ductus maligno spiritu pariter ⁊ seductus rennueris comparere. Vel sic. Ea ꝓpter cum tu talis delatus nobis de heretica prauitate et recepta in formatione contra te alis de eadem esses nobis suspectꝰ leuiter qm foꝝ infectus labe predicta.Citauimꝰ te quatenus coram nobis personaliter cōparēs de fide catholica responsurus cūq̄ citatꝰ rennueris cōparē cōtumaci

ter excõmunicauim⁹te ac excõmunicatum fecimus publicari. Jn qua stetisti p annũ seu annos tot animo pertinaci latitans ⁊ inde ita q̃ nunc quo te duxerit spiritus malignus ignoramus ⁊ cũ te expectauerimus misericorditer ⁊ benigne vt reuerteris ad gremium sancte fidei vnitatem tu facere contempsisti in reprobum sensum datus. Sane volum⁹ vt tenemur iusticia nos cogẽte causam tuam hmõi fine debito terminare: nec valeamus tã nephanda crimina conniuentibus oculis tolerare. Nos episcopus ⁊ iudices in causis fidei supradictis te talem sepefatũ latitãtem ꝓfugum ⁊ fugitiuũ p̃ sens nr̃m edictum publicũ requirim⁹ piter ⁊ citamus pemptor̃. quatenus die tali talis mensis de tali anno in tali ecclesia cathedrali talis diocesis hora terciarũ cõpareas psonaliter coꝝ nobis diffinitiuam sententiam auditurus. Significantes q̃ siue comparueris siue nõ ꝓcedemus ad nostrã diffinitiuã sententiam ꝓtra te ꝓut ius ⁊ iusticia suadebũt Et vt ꝓius nostra citatio perueniat ad tui noticiã nec valeas ignorantie vel amine te tueri p̃sentes lr̃as dictas req̃sitionem ⁊ citationem nostras in se continentes volum⁹ ⁊ mandamus affigi in valuis publice talis predicte ecclesie cathedralis. Jn quor̃ testimoniũ singulorum presentes nostras litteras impressione nostrorum sigillorum iussimus communiri. Datum.

a Dueniente autez die prefixa ad audiendam diffinitiuam sentẽtiam assignata. Si profug⁹ cõparuerit ⁊ consenserit publice omnem heresim abiurare humiliter petens ad mitti ad misericordiã postulando si relapsus non fuerit admittetur: ⁊ si fuerit deprehensus ꝓpria confessione vel testium legittima production abiurauit ⁊ penitebit vt hereticus penitẽs ꝛz modũ quo agitur supra in octauo modo ꝓcessum fidei terminandi vbi de talibus agit: ꝛz si fuerit suspectus violenter ita q̃ citatus respõsurus de fide noluit cõparere ⁊ fuit ex hoc excõmunicatus ⁊ stetit in excõicatione per annũ animo pertinaci ⁊ penitebit admittet ⁊ abiurabit omnem heresim ⁊ penitebit vt hereticus suspectus de heresi violenter. Peniteus ꝑm modũ quo agitur supra in sexto modo ꝓcessum fidei terminandi. Si aũt cõparuerit et non consenserit abiurare tradet verus hereticus impenitens brachio seculari per modum quo dictum est supra agitur in decimo modo ꝓcessum fidei terminandi. Si autẽ contumaciter renuerit cõparere: tunc fomet sententia p modum tenoris sequentis.

n Ds. N. episcopus miseratione diuina talis ciuitatis. attendentes q̃ tu talis de tali loco talis diocesis fuisti nobis de heretica prauitate fama publica referente seu fidedignor̃ insinuatione delatus. Nos quibus ex officio decumbit descendimus ad videndum ac inquirendum an clamor qui ad aures nostras peruenerat veritate aliqua fulciret. Verum cum inuenissemus te in heresi deprehẽsum deponentibus contra te ꝯpluribus testibus fide dignis te coraz nobis aduocatum iussimus detineri: dicatur sicut factum fuit an videlicet comparuerit ⁊ medio iuramento interrogatus fassus fuerit vel non. Sed post malignj spiritus consilio ductus ⁊ seduct⁹ metuens tua vulnera vino ⁊ oleo salubriter confoueri: aufugisti: an ponatur si ita est carcerem ⁊ arrestum fregisti pariter ⁊ aufugisti latitans hinc ⁊ inde ⁊ q̃ te malignus spiritus duxerit antefat⁹ totaliter ignoramus. Vel sic. Verum cum inuenissemus contra te taliter vt predicitur nobis delatum de heretica

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA Poznań

prauitate multa indicia ꝓpter q̄ suspectum leuiter de heretica prauitate p̄dicta te merito habeamus citauimus te p publicū edictum in talibus & talib⁹ ecclesijs talis diocesis quatenus infra certū terminum nobis p̄fixum coram nobis in tali loco psonaliter comparetes. In & super p̄dictis cōtra te depositis & alias de fide catholica & eius articulis responsurus: tu vo insano consilio adherendo renuisti contumaciter ꝓparere: cūq; iusticia exigente te excōicauerimus ac fecerimus excōicatum publice denūciari tu medicinā refutas salutarē dictaz excōicationem vltra q̄ per annuz sustinuisti & adhuc sustines in reprobū sensum datus animo ptinaci & pfugus latitās hinc & inde vt q̄ te malignus spiritus duxerit ignoramus? Sane cum longo tempore quia tanto dett te expectauerit ecclesia sancta dei misericorditer & benigne quatenus ad eius misericordie gremium euolares ab erroribus resiliendo & iuxta fidem catholicam ꝓfessaz operando ipaq; te clementia vberibus enutriet: malignorum seductus consilio acq̄escere recusasti in tua pertinacia pseuerans. Nec cum vellemus ꝓut volumus & debemus iusticia nos cogente causam tuā sine debito per sententiam terminare citauimus te quatenus hac die & hora & hoc loco cōpareres personaliter coram nobis diffinitiuam sententiaz auditurus: & quia renuisti contumaciꝫ comparere: merito te ostendis velle ꝑpetuo in tuis heresibus & erroꝛib⁹ remanere quod dolentes referimus & referendo dolemus. Sz cum non possumus nec velimus iusticiā subterfugere: nec tantam inobedientiam & contumaciā ad dei ecclesiā tolerare. Ad exaltatōem fidei orthodoxe & ad exstirpationē hereticе prauitatis: iusticia exigente & tua inobedientia & contumacia requirente hac die hora & loco tibi in antea ad audiendum diffinitiuam sentētiam peremptoꝛiꝫ assignatis prehabito multoꝛ consilio pitoꝛ tam in theologica facultate q̄ in iure canonico & ciuili ꝓcessus meritis visis & diligenter discussis sedentes pro tribunali more iudicum iudicentium sacrosanctꝫ euāgelijs positis coram nobis vt de vultu dei iudicium nostrum prodeat & oculi nostri videant equitatem: habentesq; preoculis solum deum & sancte fidei irrefragibilem veritatem contra te talez absentem vt p̄sentem beati pauli apostoli vestigia imitantes sententiam diffinitiuam taliter ferimus in his scriptꝫ xpi noie inuocato. Nos episcopus et iudices in causa fidei memoraꝛi: attendentes in causa ista fidei ac ꝓcessibus inde confectis ordinem iuris fore seruetum. Attendentes etiā q̄ legitime citatus non comparuisti nec per te nec per aliū te equaliter excusasti. Attendētes etiā q̄ in p̄fatis heresibus longo tēpore contumaciter pstitisti & adhuc etiam pseueras ac excōicatōem p tot annos in causa fidei sustinuisti prout et nūc sustines animo indurato. Attendentes etiā q̄ ecclesia sancta dei nō habet vltra erga te quid faciat cum perseueres & perseuerare velis in excommunicatione & heresibus prelibatis. Ea ꝓpter beati pauli apostoli vestigia sectantes declaramus diffinimus ac sententiamus te talem absentem vt p̄sentem esse hereticum pertinacem & vt talem relinquendum brachio seculari: & per nostram sententiam diffinitiuaz te a foro ecclesiastico expellimus & relinquimus potestati curie secularis. Eandem curiam affectuose deprecantes vt si quando te habuerit in sua potestate erga te citra sanguinis effusionem et mortis periculum suam sententiā moderet. Lata fuit hec sententia tē. Con-

derandum est hic q̄ si iste' pfugus & cō tumax fuerit deprehensus in hereſi vl̄ ꝓpria cōfessione vel testibus legitimis & ante abiurationē fugit: est p sententiam vere hereticus impenitēs iudicandus & ita in sententia ponendū est. Si aūt aliter nō fuit deprehensus nisi quia delatus & suspectus habitus fuit citatus responsurus de fide: & q̄ renuit cōparere fuit excōicatus: & in excōicatione stetit vltra q̄z per annū animo indurato & tandē noluit cōparere iste nō est iudicandus hereticus ſꝫ vt hereticꝰ & vt talis condēnandus: & ita ponēdū est in sententia vt dictū est ꝓius.

Questio. xxxiij. super personam delatā ab alia malefica incinerata vel incineranda qualiter sit sententianda.

Vartusdecimus

q modus ꝓcessum fidei terminandi & sententiandi est quā do delatus de heretica prauitate ꝓcessus meritis circa deponentes diligēter discussis cū bono consilio in iure peritorū reperit de tali heretica prauitate tantūmodo ab altera malefica incinerata vel incineranda delatus vel delata & hoc contingere potest tredecī modis tanq̄z per tredecim casus q̄ sic delatus. Vel reperit immunis & absoluendus totaliter. Vel reperitur cum hoc diffamatus de tali hereſi generaliter. Vel reperit vltra infamiā questionibus exponendus aliqualiter. Vel reperit suspectus de hereſi leuiter. Vel reperit suspectus de hereſi vehemēter Vel reperit suspectus de hereſi violēter. Vel reperit diffamatus & suspectꝰ insimul & cōmuniter. Et sic consequēter in alijs casibꝰ ꝓut in vicesima questione tactū est vsq̄z ad tredecimum inclusiue. Primus modus sit q̄n tantūmodo ab ipa malefica detenta delatus est: & non conuincit nec confessione ꝓpria nec testium ꝓductione legittime nec alias reperiunt indicia ex quibus verisiliꝝ tanq̄z suspectus iudicari posset talis oīno venit absoluendus etiaz per ipm iudicem secularē qui deponentes aut incinerauit aut incinerare ꝓpria auctoritate aut ex cōmissione episcopi iudicis ordinarij habuit & absolueꝝ p sententiam in primo modo ꝓcessum fidei terminandi circa vicesimā questionez contentā. Scōs modus incidit q̄n vltra hoc q̄ a detenta delatus est etiam p totā illā villam seu ciuitatez diffimata existat: ita q̄ tantūmodo infamia precise & sola laborauit semper: licet depost p depositōem detēte malefice infamia sit aggrauata. Circa talē talis practica est seruanda: q̄ iudex considerando q̄ vltra infamiā nihil in ꝑticulari aduersus eaz ab alijs fidedignis in villa aut oppido ꝓbat: licet forte detenta certa grauia aduersus euz deposuit: quia tñ sidem ꝑdidit abnegādo illam diabolo vñ & difficulter eius dictis a iudicibus fides adhibeꝝ nisi ex alijs circumstantijs illa infamia aggrauaretur: & tūc in tercīū iam sequentez modū incideret. Ideo canonica purgatio erit tūc iudicenda: & ꝓcedeꝝ per sententiam in secundo modo ꝓcessum fidei terminandi circa vicesimāsecundā questionē cōtentam. Et si iudex ciuilis illaz purgationem coram episcopo decreuerit fieri & solēniter in finem vt si deficeret vt tunc per ecclesiasticum & ciuilem iudices in exemplū alioꝝ eo firmioꝝ sentētia puniretur: bene quidem fit. Si aūt per se voluerit exequi mandet vt decē vel viginti compurgatores ordinis sui habeat & procedat vt in secundo mo-

do sententiandi tales tactus est: nisi q vbi excommunicandus esset q tūc ad ipm ordinarium recursum habeat. Et hoc contingeret vbi se purgare nollet. Tercius modus incidit super talez delatum vbi licet non vincatur confessione ppria nec testium pductione legitima nec facti euidentia nec etiaz sunt indicia super aliquod factum in quo vnq̄z notatus fuisset ab alijs inhabitatorib⁹ ville aut oppidi nisi q infamia tantum laborauit apud eos aggrauat autem infamia ex detente malefice depositione vtpote qz asseruit illū vel illā in omnibus fuisse sociam z secum i criminibus participasse: hoc ipm tamen sicut constanter delata negat ita z alijs inhabitatorib⁹ vel non est notum vl de nulla nisi de honesta conuersatiōe seu etiā participatione ipis cōstat. Circa talem talis practica seruat. Primo q ad frontare se habent facie ad faciez z obiectiones mutue z respōsiones diligenter sunt considerande: z si quidē varietas aliqua in verbis incideret: vñ iudex verisimiliter ex concessis z negatis psumere potest ipam delatam merito questionibus exponendam: pcedatur per sententias in tercio modo p cessum fidei terminandi circa vicesimā terciam questionem contentas ipsam tormentis leuiter exponendo adhibitis cautelis alijs q̄plurimis z necessarijs de quibus circa principium huius tercie partis supra patuit ad longum: et ex quibus presumit talem esse aut innoxiam aut ream. Quartus modus incidit vbi talis delatus inuenitur suspectus leuiter: et hoc vel confessione propria vel depositione alterius detente: et sunt qui ad hanc leuem suspitionem reducunt illos qui ad procandum mulieres maleficas consuluissent: vel vbi inter coniugatos odio se mutuo persequentes amorem procurassent: aut etiam pro aliquo commodo temporali apud maleficas laborassent: sed quia tales vtiq̄z excommunicati sunt tanq̄z hereticorum credentes. iuxta capitu. excommunicamus. j. §. credentes libro. vj. de here. vbi dicitur. credentes autem eorum erroribus hereticos similiter iudicamus: quia etiam ex factis presumitur de affectu. ad hoc ar. xxxij. questio. ij. qui viderit. ideo videtur q acrius sint puniendi et sententiandi q̄z illi qui de heresi leuiter habentur suspecti prout iudicandi sunt aliqui ex leuibus coniecturis: puta quia eis seruitia exhibuissent: litteras detulissent: eorum erroribus sic nullam fidem adhibuissent q tamen illos non manifestassent alimonia ab eis accepissent. Sed siue illi siue isti intelligātur hoc quod in consilio peritorum conclusum fuerit super leuem suspitionez prosequendum erit a iudice per talem practicam: talis enim aut abiurabit aut canonice se purgabit: ꝑm q in quarto modo processum fidei terminādo sub questione vicesimaquarta tangitur. Sed tamen quia potius videtur q abiuratio sit indicenda: et hoc propter alle. capi. excommunicamus. j. §. qui vero inuenti fuerint sola suspitione notabili ꝛc. tamen nō debent si relabantur pena relapsorum puniri et procedetur prout in quarto modo processuz fidei terminando circa vicesimamquartam questionem tactum est. Quintus modus incidit vbi talis delatus inuenitur suspect⁹ vehementer et hoc simili modo: vel confessione propria: vel depositione alterius malefice detente et sunt qui ad hanc leuem suspitionem reducunt impeditores iudicum directe vel indirecte eorum officio inquirendo maleficas impediendo dūmodo hoc sciēter fecerint. ex. c. vt inquisitionis negocium. li. vj. de here. Itez reducūt oēs q

impedientibus prestant scienter auxilium consilium vel fauorem. patet per allega. c. vt inquisitionis. Item reducunt qui citatos aut captos hereticos instruunt de celanda veritate & vt illaz subtaceant vel falsitatem afferant: et ß ex. c. accusatus. &. §. fi. Item reducunt oēs qui eos quos sciunt hereticos recep tant scienter deducūt visitāt vel asso ciāt munera mittūt seu fauorē impen dūt: que omnia in fauorem non psone ß culpe fiūt vbi scienter fiunt. Et ideo dicunt qvbi delata persone participat de ꝓmissis & hoc per consiliū ita iudi catum fuerit. Tunc iuxta quintuz mo modum ꝓcessum fidei terminādi sub questione vicesimaquinta sententian da est: taliter vt omnez heresim sub pe na relapsoꝝ vbi recidiuaret habeat ab iurare. Possum⁹ tamen asserere adiici endo q̄ iudices respectū habeant sup vniuscuiusq̄ malefice icinerate aut de tente familiam prolem seu etiam ꝓgen tem: eo q̄ vt plurimū tales reperiunt infecte cum malefice etiam ꝓpios in fantes ex demonuz informatione ip̄is habent offerre vnde & indubie in q̄bus cunq̄ flagitijs informare patēt hec ex prima parte operis. Probat & ex eo q̄ sicut in simplici heresi ꝓpter agnitoꝝ hereticoꝝ familiaritatez dum quis de heresi infamatus existit etiam con sequenter ratione familiaritatis est de heresi vehementer suspectus: ita et in hac heresi maleficarum: prefatus autē casus patet in. ca. inter sollicitudines. extra de pur. ca. vbi apparet. q̄ ratione infamie de heresi fuit decano cuidam indicta purgatio canonica. Et rōne fa miliaritatis hereticoꝝ abiuratio publi ca: & rōne scandali fuit priuatus bene ficio quousq̄ scandalum sopiret. Se xtus modus incidit vbi talis delatus efficitur suspectus violenter: hoc autē fit non ad simplicem vel nudam depo sitionem alterius malefice detente: sed ad indicia facti que eliciuntur ex q̄bus dam verbis & factis a malefica deten ta perpetratis & prolatis: quib⁹ ad mi nus delata asseritur interfuisse & operi bus deponentis communicasse. Pro quoꝝ intelligentia aduertanda sūt ea que supra questione decimanona tacta sunt: precipue super violentam suspitionem quomodo ex violentibus & conuincentibus oritur coniecturis & qualiter iudex violentatur ad creden dum ex sola suspitione aliquez esse he reticum qui tamen fortassis bonus ca tholicus in corde existit. Sicut canonis te exemplificant circa simplicem here sim de eo qui citatus in causa fidei ad respondendum renuit comparere cō tumaciter: ꝓpter quam contumaciam excōicatur in qua vbi per annum per seuerauit efficitur suspectus de heresi violenter. Quare & a simili circa talez delatā aduertanda sunt indicia facti ex quibus efficit violenter suspecta: et ponatur casus: detenta malefica asse ruit illam interfuisse suis maleficijs: q̄ tamen delata constanter negat quid er go faciet: vtiq̄ opus erit cōsiderare an ex aliquibus operibus sit vehementer suspecta & an vehemens suspitio in vio lentam valeat transire: sicut in prefato casu citatus responsurus vbi non com paret ß renuit contumaciter fit suspe ctus leuiter de heresi: etiam vbi citatus fuit in non causa fidei: si autem in cau sa fidei citatus renuit cōparere & ꝓp ter contumaciam excōicatur tunc fit suspectus vehementer: quia tunc leuis suspitio transit in vehementem: & si p annum persistat tunc vehemens tran sit in violentam: ita considerabit iudex si ratione familiaritatis contracte cuz detenta malefica sit delata vehemēter suspecta vt immediate in quinto mo do incidendi tactum fuit: tunc opus

erit considerare an ipsa vehemens suspitio in violentā transire possit: presumit enī q transire possit id est q flagitijs detenta ipa delata interfuit vbi familiaritatē cum ea frequenter habuit. Est ergo ꝓcedendum iudici iuxta sextum modū ꝓcessum fidei terminandi: put in vicesimasexta questione tangit. Q si queritur quid faciet iudex si adhuc talis delata ab altera malefica detenta oino pstat in negatiua nō obstantibus quibuscunq indicijs aduersus eā ꝓductis. Rñdeꝝ. Primo iudex debet aduertere sup negatiuas responsiones an ex vicio seu maleficio taciturnitatis ꝓueniāt siue nō: ⁊ q̄dem vt in primis questionib⁹ questione. xv. et xvj. huius tercie ptis patuit: iudex cognoscere ꝑt si flere ⁊ lachrymas emittere non valeat: ⁊ vbi in questionib⁹ q̄ si insensibilis reddit ita q ad pristinas vires faciliter redit tunc quidem violenta suspitio aggrauat ⁊ omino non est libere dimittenda: ꝛ vt in sexto modo sententiandi ⁊ ꝓcessum fidei terminādi patuit supra allegato ꝑpetuis carceribus ad penitentiā pagendā deputanda. Si vero maleficio taciturnitatq̄ nō sit infecta ꝓpter vehementes dolores quos in questionibus sustinet vere et realiter cuz tamen alie ex maleficio taciturnitatis quasi insensibiles reddantur vt dictum est: tūc vltimū refugiuz iudex habere potest super canonicam purgationem que si a seculari iudice idicit dicet vulgaris licita: quia non de numero illarū purgationum vulgarium de quibus. xj. q. iiij. cōsuluisti. ⁊. ca. monomachia. tractatur. In qua purgatione si defecerit vt reus vel rea iudicabitur. Septimus modus incidit vbi delatus ipe nō reperitur legittime deprehensus nec ꝓpria cōfessione nec facti euidentia nec testiuz legittima ꝓductione: ꝛ tñ reperitur a detenta malefica delatus vel delata: ⁊ cū hoc reperiunt indicia q̄ ipm reddunt suspectū leuiter vel vehementer vtpote: q̄ solū modo habuit magnā familiaritatē cuz maleficis tūc tali rōne infamie est indicenda canonica purgatio. Juxta. ca. alle. inter sollicitudines: ⁊ rōne suspitionis heresim abiurare cū pena relapsorum vbi recidiuaret si vehementer suspectus: vel sine illa si leuiter: ⁊ ꝓceda tur vt in septimo modo ꝓcessum fidei terminando circa. xxvij. questionez tactum est. Octauus modus incidit vbi sic delatus reperit cōfessus heresim illam ꝛ penitens ⁊ nūq̄ relapsus. Vbi notandū q cōsequenter vbi agit de relapsis ⁊ nō relapsis penitentibus ⁊ nō penitentib⁹: tales distinctiones facte sunt ꝓpter ecclesiasticos iudices qui de vltimis inferēdis supplicijs non se intermittūt. Ideo ciuilis iudex sup confessam siue peniteat siue non siue relapsa fuerit siue non ꝑ ciuiles ⁊ imperiales leges ꝓcedere ꝑt vt iusticia suadebit. tñmodo recursum ad ipos tredecim modos sentētiandi habere potest ⁊ fm illos se resoluere vbi aliquod ambiguū interueniret.

Questio. xxxiiij. super modū sententiandi maleficam maleficia tollentem. Insuper etiā super maleficas obstetrices ⁊ maleficos sagittarios.

Duntusdecimus

q modus processuz fidei terminandi ⁊ sententiandi est quā do delatus de heretica prauitate reperitur maleficta non inferentem ꝛ tollē tem. Circa istum talis practica est seruanda quia aut vtitur remedijs licitis aut illicitis: ⁊ siquidem licitis non vt

maleficus sed vt xpicola êst iudicand⁹ de quibus licitis remedijs supra circa principiū huius tercie partis ad longū patuit. Si vero illicitus: tunc distinguendū: quia aut sunt illicita simpliciter aut ꝑm quid: si simpliciter adhuc dupliciter: quia vel nocumēto ꝓximi vel sine nocumento vtroq; tamen modo semper cum expressa demonū inuocatione: si vero illicita ꝑm quid puta: quia absq; expressa licet non absq; tacita demonum inuocatione fiunt: talia iudicant vana potius q̄ illicita nominari a canonistis et certis theologis vt supra in prima questione huius vltime partis totius operis patuit. Iudex ergo quicūq; sine ecclesiasticus sine ciuilis licet primos et vltimos non habeat reprobare et signanter primos potius cōmendare: et vltimos tolerare prout canoniste asserunt licitus esse vana vanis contundere. Illos tamen qui cuz expressa demonum inuocatione maleficia auferunt nullo modo tolerare debet precipue illos qui cum nocumento proximi talia cōmittunt: et dicuntur cū nocumento ꝓximi practicare quando maleficium ita ab vno aufertur qō alteri infertur. Nec obstat si illa cui infertur sit malefica per se sive non: et sive sit illa que maleficium intulit sive non: et sive sit homo sive quecūq; alia creatura: patent super hec omnia acta et gesta in prima questione supra allegata: deducta. Sed queritur quid faciet iudex vbi tal' asserit se maleficia tollere per licita et nō illicita remedia aut quomodo possit talia veraciter iudex cognoscere. Respondetur q̄ citato illo interrogetur quibus medijs vtatur nec tamen verbis suis standum erit: q̄ ecclesiasticus iudex cui ex officio incūbit diligenter inquirat sive per se sive per plebanum aliquem: quia singulis parrochianis exacte sub prestito iuramento quod exigere potest perquira quibus remedijs vtatur: et si quidem inuenta fuerit prout cōmuniter inueniūtur cum superstitiosis remedijs omnino non sunt ꝓpter horribiles penas a canonibus inflictas vt inferius patebit tolerande. Et si queritur vnde possunt remedia licita ab illicitis discerni cum semper asserunt se quibusdaz oratorijs et herbarum applicationibus huiusmodi amouere. Respondet hoc facile foret dūmodo diligens inquisitio fieret. Naz quia necesse habent sua superstitiosa remedia occultare: eo vt non reprehendantur seu vt facili⁹ mētes simplicium illaqueare valeant. iō huiusmodi verbis aut herbaruz applicationibus insistunt: tamen ex quattuor superstitiosis eorum actibus tanq; sortilege et malefice manifeste reprehēduntur. Sunt enim de occult⁹ diuinātes et ea que non nisi malorum spiritum reuelatione scire possunt referantes. Exempli gratia: vbi pro sanitate acquirenda frequentantur a lesis causam lesionis aut maleficij aperire et manifestare sciunt: vt si ratione altercationis cum vicina acciderit vel aliqua ex causa alia hoc ipsum perfectissime noscunt et indicare frequentantibus. Secundo vbi ad vnius nocumēti seu maleficij curam se intromittunt: alterius vero minime: prout in dioceſi Spiren si malefica quedaz in loco quodā zunhofen nuncupato exist⁹ que licet plures sanare videatur certos: tamen minime se posse curare fatetur: nullaz ob aliam de causa nisi vt ab incolis fertur q̄ maleficia talibus illata sint tam sortiter ab alijs vt asserit maleficis ipressa et hoc vtiq; virtute demonum quod illa amouere non valeant quia videlicet demō nō semp demoni cedē ꝓt aut nō vult. Tercio vbi sup huiꝰ maleficia illata singulares exceptiones facere no

scunt put in ipa ciuitate spirensi contigisse noscit. dum quedaz honesta p̄sona maleficiata in tibijs hmōi diuinatricē ob sanitatis gr̄am aduocasset. illa domū ingressa et eam dum intuita fuisset talem exceptionē fecit. si iquit. squamos et capillos in vulnere nō habueris reliqua oia extrahere potero. causam etiam lesionis aperuit licet extrure et ad duo miliaria aduentasset dicens. quia cuz vicina altercasti tali die ideo tibi accidit. preter squamos etiaz et pilos alias ēplures diuersorum generum res extraxit et sanitati restituit. Quarto vbi superstitiosis insistūt aut insistere faciunt ceremonijs. vt si ante solis ortum vel alio determinato tempore se frequntari volunt. dicentes q̄ infirmitates vltra angariam illatas sanare nequeant. aut q̄ tantummodo duas aut tres personas per annum sanare valeant. licet non sanando sed a lesionibus cessando sanare videant. Posunt et addi ēplures alie considerationes circa taliū personarum conditōes quia vt plurimum retroactis temporibus male et reprehensibilis vite fuerūt diffamate seu adultere aut maleficarū supstites vnde ex nulla sanctitate vite hec gratia sanitatis a deo collata. Incidentaliter reducuntur et obstetrices malefice omnes alias maleficas in flagitijs excedentes. de quibus et in pmapte operis deductum est. quarum etiā tantus numerus vt ex earum confessionibus ꝓpertum est q̄ non estimatur villula vbi hmōi nō repiant existit. cui piculo vtiq̄ a p̄sidentib⁹ foret in parte succurrendū vt nō nisi iurate obstetrices a p̄sidentib⁹ deputarētur cum alijs remedijs q̄ in scōa parte opis tacta sūt Incidit et de maleficis sagitarijs in cōtumeliā vtiq̄ xp̄iane religionis tanto piculosi⁹ detegentes ēpto et securiores habent in terris optimatū et pncipum receptatores fautores et defensores. sed q̄ omnes tales receptatores fautores tē. omnibus maleficis plerūq̄ in certis casibus dānabiliores existūt sic declaratur. Nam talium defensores a canonistis et theologis in duplici genere assignantur. Quidā nanq̄ errorē. alij vero personam sunt defendentes. et hi quidem qui errorem damnabiliores ipis qui errant existunt cum non solū heretici immo hereſiarche habēdi sūt. vtz. xxiij. q. iij. qui illorum. Et de his defensoribus cōiter non loquūtur iura eo q̄ ab alijs hereticis nō distinguūt in quibus etiā habet locū. c. ad abolendam. §. p̄nti. sepe allega. Quidā alij si qui licet nō defendunt errorem defendunt tū p̄sonā errantē vtpote q̄ resistūt viribus et potentia ne tales malefici seu q̄cūq̄ alij heretici veniant ad manus iudicis fidei ad examinādū vel puniēdū et similia. Simili mō etiā fautores talium sunt in duplici genere. q̄dā nanq̄ sunt qui publica funguntur auctoritate hoc est publice persone vt dūi tpales seu etiam spūales tpalem iurisdictionē habentes qui etiam fautores esse p̄nt duobus modis. obmittendo et cōmittendo. Obmittendo. s. facere ea circa maleficos vel suspectos. infamatos vl credentes. receptatores. defensores et fautores ad que ex eorum officio obligantur. cum tamen ab episcopis vl inquisitoribus vel eorum alteri requirūtur. vtpote si eos non capiāt vl captos non diligenter custodiant. vel infra de strictum suum ad locuz de quo eis mādatur non deducant aut executionem promptam de eis non faciāt et similia vt patet in ca. Vt inquisitionis. in pncipio. li. vj. de here. Cōmittendo autez vtpote si captos hmōi sine epi aut iudicis eius licentia vel mandato a car-

cere liberent vel processum iudicium vel sententiam eorum directe vel indirecte impediant vel similia peragunt vt patet.c.allega.vt officium.§.prohibemus. Pene talium in precedentib⁹ circa secundum principale huius operis ⁊ circa finem vbi de maleficis sagittarijs ⁊ alijs armorum incantatoribus tactum est declarate sunt. Ad pñs sufficiat q̄ omnes tales ipo iure sunt excōmunicati ⁊.xij.magnas penas incurrunt.patet extra de here.excōmunicamus.primo.§.credentes.⁊.c.alleg.vt inquisitōnis.§.prohibemus. In qua excōicatione si per annum perstiterit animo pertinaci extunc sunt vt hereti ci condemnandi.vt eo.c.⁊.§.allegato. Qui vero dicendi sunt receptatores ⁊ an habendi sunt vt heretici. Respondetur q̄ recipientes huiusmodi maleficos sagitarios aut quoscūq̄ armorum incantatores nigromanticos seu maleficos hereticos de quib⁹ in toto opere tractatum est sunt in duplici genere sicut etiam de eorum defensoribus ⁊ fautoribus tactum est. Quidam nāq̄ sūt qui non tm̄ semel vel bis sed pluries ⁊ frequenter tales suscipiunt.⁊ isti ꝓprie ⁊ fm vim vocabuli dicuntur receptatores.a receptando quod est verbum freq̄ntatiuum.⁊ tales receptatores q̄n doq̄ sunt sine culpa vtpote si ignoranter hoc faciūt nec aliquid vnq̄ sinistri de eis suspicati sunt. Aliquando sunt in culpa vtpote quando eorum errores sciunt.⁊ non ignorant q̄ ecclesia tales semper persequit tanq̄ crudelissimos fidei hostes. Et nihilominus domini terrarum eos receptant. tenent. defendunt ⁊c.tales proprie sunt et dicuntur hereticorum receptatores. ⁊ de talib⁹ etiam loquuntur iura. et q̄ sunt excōmunicati iuxta.ca. excōmunicamus. primo.§.credentes. Quidam autem non pluries et frequenter sed tantum semel vl' bis huiusmodi maleficos aut hereticos receperunt ⁊ isti non videntur proprie dici receptatores quia non frequentarunt sed receptores quia eos receperunt.⁊ non receptauerunt. Licz Archidiaconus dicat contrarium in capitu.quicunq̄ super ver. receptatores.de quo tamen non est magna vis quia non de verbis sed de factis curādum est. Ponitur tamen differentia inter receptatores et receptores. eo q̄ domini terrarum semper dicuntur talium receptatores. vbi simplices qui eos expellere non habent nec possunt ⁊ si receptores sint sunt tamen sine culpa. Vltimo aūt de impeditoribus officij inquisitionis episcoporum cōtra huiusmodi maleficos hereticos q̄ sūt ⁊ si heretici dicendi sunt. Ad quod respondetur q̄ huiusmodi impeditores sunt in duplici genere. Quidam nāq̄ sunt qui impediunt directe vt qui captos pro heresis crimie a carcere propria temeritate liberant vel processus inquisitionis lacerant.testes in causa fidei pro eo quia testificati sunt vulnerant. vel si dominus temporalis statuat q̄ nullus nisi ipe de hoc crimine cognoscat. Aut q̄ nullus nisi sibi de hoc crimine accusari possit nec testificari nisi coram eo ⁊ similia ⁊ isti impediunt directe iuxta notata per Jo.andre.in capitu. statutum. super ver.directe.libro.vj.de here.Et qui processum iudicium vel sententiam in tali causa fidei directe impediunt.vel qui ad hec agēda prestiterint auxilium consilium vl' fauorem.Et tales licet sint multum culpabiles.non tamen ex hoc sunt heretici iudicandi nisi aliter appareret q̄ essent consimilibus erroribus maleficorum inuoluti cum pertinaci voluntate.sunt tamen ipo iure excōicationis mucrone percussi.iuxta.ca. Vt inq̄sitionis.§.phibem⁹. sic q̄ si i illa excom

municatōe steterint per annū anio pti naci extūc sunt vt heretici condēnādi vtz.c.r.§.alleg.Quidā vero sunt q̄ impediunt indirecte vtpote q̄ statuunt q̄ nullus ꝓtet arma ad capiendū hereticos nisi de familia dñi tpalis r sīlia iuxta notata per Joan.andre.in.c. statutū.super verbo indirecte. r tales sūt minus culpabiles q̄ ꝓmi.nec sūt hereticī sed sunt excōicati. Juxta allega. c. Vt inquisitōis. Et etiā ꝑstātes ad ꝑ consiliū.auxiliū vel fauorē.taliter q̄ si steterint in illa excōicatōe p annū aio ptinaci extunc velut heretici sunt condemnandi.p alle.c.r.§. prohibemus. Quod sic est intelligendus q̄ heretici condemnantur taliter q̄ si volunt redire recipiūtur ad miscōiam.errore pr̄ abiurato.alīs vt ipenitētes tradūtur curie seculari.vtz p.c.ad abolendā.§.presenti.Epylogādo.malefice obstetrices ꝑut alie malefice maleficia inferentes ꝑm qualitatē criminū condemnantur r sententiank.r a simili malefice maleficia supstitiose vt dictū est ope diaboli tollentes.cū nō dubiū sit q̄ sicut auferre ita r inferre ꝑnt.vñ ex quodā pacto taliter malefice ex demonū infoꝛatione conueniūt.vt he quidē ledē alie vero sanare debeāt vt sic eo facili⁹ mentes simpliciū illaq̄ando suā perfidiaz augmentant. Sagittarij vero r alij armoꝛ incantatoꝛes malefici.cū non nisi ex fauoꝛe defensione receptatōe ꝑsidentiū sustentank.oēs tales penis prescriptis subiacent r q̄ officiales q̄scūq̄ ꝑ hmōi maleficos aut eoꝛ fautoꝛes ꝛc. in eoꝛ officio impedirēt silī mō excōicati sunt.r oibus penis vti fautoꝛes ſb iacent.veꝝvbi steterit per annū in illa excōicatōne aio pertinaci. si redire voluerint abiurant impedimentū r fautoriaz ad miscōiam admittūtur alīs vt ipenitētes heretici tradūtur brachio seculari.Et vbi nō stent p annuz nihilominus contra impeditoꝛes hmōi pōt ꝓcedi vt cōtra fautoꝛes hereticoꝝ.ar. c.accusatus.§.vltimo. Et quod dictū est de fautoꝛibus defensoꝛib⁹ receptatoꝛib⁹ r impeditoꝛib⁹ sup maleficos sagittarios ꝛc.idēr p oia intelligendum est erga quascūq̄ maleficas aut maleficos hoibus iumentis r terre frugib⁹ varia nocumenta inferentib⁹. Verū r ipi malefici quicūq̄ vbi in foꝛo penitētie spiritu contrito et humiliato peccata deflentes r pure confitentes veniaz petierint:ad miscōiam recipiunk.aliaſ vbi innotescunt contra eos ꝓcedere debent quibus ex officio incūbit citādo arrestando capiendo r ꝓcedendo in omnibus iuxta criminum qualitatem vsq̄ ad sententiam diffinitiuaz inclusiue vt tactum est si r inquantum hmōi ꝑsidentes eterne damnatōnis laqueum ꝓpter excōicationem eis ab ecclesia inflictam euadere velint.

Questio.xxxv.huius vltime partis super modos sententiādi maleficos quoscūq̄ friuole aut etiam iuste appellātes.

J vero ad appellatōnis remedium finalit delatum confugere iudex cerneret. Notandum primo q̄ hec inkdū valida atq̄ iusta.interdum friuola atq̄ nulla decernitur. Cum em̄ in negocijs fidei summarie simplicit r de plano sit ꝓcedendum vt ex ꝓcedentibus sepe tactum est ex.c.multoꝝ ꝙ rela.in cle.vbiꝛ appellatōis remediuz interdicitur. Attamen quia iudices interdum sponte ꝓpter negocij arduitatem libenter ipm ꝓꝛogātr dilatāt. Jdeo aduertere possunt q̄ vbi delat⁹ sentiret se a iudice realiter r de facto ꝙ ius r iusticiam aggrauatum vtpote q̄ eum ad se defendendum admittē noluit.vel q̄ solus sine consilio aliorum

vel etiam sine assensu ep'i vel eius vicarij pnunciauit delatū questionare cū alias sufficiētes pbatōnes pr̄ habere potuissent r huiꝰ silia. tunc quidem appellatio foret iusta. als non. Secundo notādū q̄ iudex appellatōe hmōi sibi pñtata. tunc absq; pturbatōe r motu debet petere copiā appellatōnis p̄testando verbo q̄ non currat sibi tps r cū ipe delatus tradiderit sibi copiaz appellatōnis aduertat q̄ adhuc habz duos dies ad respondendū r post hec duos adhuc triginta ad ap'los exhibēdum. Et licet statim possit respondere r apostolos dare istos vel illos vbi sit multū expertus r pitus. tamen vt cautius p̄cedatur melius est aliquē terminum. x. vel. xx. aut. xxv. diex eidem ad dandum pariter r recipiendū apostolos quales dare decreuerit assignare cum potestate p̄rogandi. Tercio notandum est iudici q̄ infra temp' iuris r infra tempus assignatuz debet diligēter attendere r discutere causas appellationis seu grauamina allegata. r si videt habito bono consilio p̄tozum q̄ iniuste et indebite delatum aggrauauit ad se defendendum nō admittēdo vel questionibus non debito tempore exponendo vel similia aduenientе termino assignato corrigat errorem suum et reducat p̄cessuz ad punctuz r statum in quo erat quando defensiones ille petiuit vel terminum ad infloquendum assignauit et similia. r tollat grauamen quo ablato p̄cedat p̄ut ante. quia per ammonitionem graminis appellatō que erat aliqua fit nulla. Iuxta. c. cessante. extra de appel la. Sed hic attendat circumspectus r p̄uidus iudex. q̄ quedam sunt grauamina reparabilia r sunt illa de quibus iam dictum est. r tunc habent locum ea que dicta sunt. Quedam autē sunt reparabilia. vtpote si delatus fuerit questionatus realiter et de facto et post euadens appellat. Vel si Clenodia r aliqua vtilia simul cum vasis r instrumentis quibus malefici vtunt fuerunt recepti et combusti r similia q̄ ne queunt reparari nec reuocari r tūc nō habet locum p̄dictus modus. s. p̄cessum ad statū reducere in quo fuit grauamen huius irrogatum. Quarto notandum iudici est q̄ licet a die responsionis habeat trigita dies ad ap'los exhibendum. iuxta. c. de appell'. r possit petenti assignare vltimum diem iuris hoc est tricesimum ad ap'los recipiendum. tamen ne videatur q̄ velit vexare delatum r de vexatione indebita reddat suspectum. r ne videatur confirmare grauamen sibi impositum p̄pter quod extitit appellatum melius est q̄ assignet infra tempus iuris terminuz cōpetentem vtpote decimum diem vel vicesimū et potest postmodum si expedire noluerit aduentente termino p̄rogare. dicendo se fuisse aliis negocijs implicatum vl' hmōi. Quinto notandum iudici q̄ quando p̄figit terminum appellanti r apostolos petenti q̄ non assignet solum ad apostolos dandum. sed ad dandum pariter r recipiēdum quia si assignaret ad dandum tātum: tunc iudex a quo appellaret hꝫ appellanti mittere. Assignabit ergo ei terminum. hoc est talem diem tal' anni ad dandum eis r recipiendum a iudice apostolos tales quales dare decreuerit. Sexto notare debet q̄ in assignatione huius termini: non dicat respondendo q̄ dabit apostolos negatiuos aut affirmatiuos. sed vt plenius deliberare possit. dicet q̄ exhibebit tales quales tunc decreuerit exhibēdos Attendat etiam q̄ in assignatione hꝰ termini appellanti vt tollatur omnis

cautela et astutie et malicie appellantis assignet locum in specie diem et horaz vtpote q assignet vicesimum diem augusti anni presentis et horam vesperarum et cameram ipsius iudicis in domo tali talis ciuitatis vel loci sitam tali appellanti ad dandum et recipiendum apostolos tales quales decreuerit exhibendos. Septimo notat q si decreuit in animo suo detinere delatū crimine requirente et iusticia exigēte. In assignatōne termini ponat q assignat talem terminum ad dandum vel recipiendum personaliter apostolos ipsi appellanti assignetq talem locuz eidem appellanti ad dandum eidem et recipiendum ab eo apostolos. de quo sit in potestate iudicis appellantem libere retinere. datis tamē prius statim apostolis negatiuis alias non. Octauo notet iudex ne aliquid innouet circa appellantem ipsum capiendo vel questionando seu a carcere liberando vel alias ab hora qua fuit sibi appellatio presentata vsq ad horam qua tradidit apostolos negatiuos. Epylogando. Nota sepe contigit q delatus ꝯndo dubitat q contra eum feratur sentētia. quia cōstat sibi de culpa sua freqnter recurrit ad appellatōnis remediuz vt sic subterfugiat iudicis sententiam vnde ab ipso appellat et causas friuolas assignat. vtpote q iudex eum captum tenuit et cautioni idonee euz tradere noluit. et similia friuola colorata qua appellatione iudici presentata copiam appellationis petat. qua habita statim vel post duos dies responsione. diem horam et locum appellanti ad dandum et recipienduz apostolos tales quales decreuerit prefigat. infra terminū tamen iuris. vtpote. x. xv. xx vel. xxx. diem talis mensis. infra quez terminum assignatum iudex copiam appellationis et grauamia seu causas propter quas appellat diligenter discutiat et cum bono consilio iurisperitorum deliberet an exhibeat appellanti apostolos negatiuos hoc est responsiones negatiuas appellationem non admittendo vel affirmatiuas hoc est responsiones affirmatiuas et reuerentiales mittendas ad iudicem ad quez appellat appellationi deferendo. Si enim videat q cause appellatōnis sūt falsе vel friuole atq nulle et q appellans non vult nisi iudicium subterfugere seu prorogare det apostolos negatiuos siue refutatorios. Si autem videat q grauamina sunt vera et iniuste sibi illata et non sunt reparabilia vel dubitat si est ita vel alias fatigatu propter maliciam appellantis. vult se a tanto onere liberare exhibeat appellanti apostolos affirmatiuos seu reuerentiales. Aduenientе igitur appellāti termino assignato si iudex nondum formauit apostolos seu responsiones vl alias non est dispositus. peremptorie potest prorogare simul vel successiue vsq ad. xxx. diem qui est vltimus terminus iuris ad exhibendum apostolos assignatos. Si autem formauit et est dispositus potest statim dare apostolos appellanti. Si igitur decreuerit dare apostolos negatiuos seu refutatorios aduenientе termino peremptorio assignato exhibebit per moduz qui sequitur in scriptis.

Dictus iudex respondens pfate interiecte appellationi si dici appellatio mereatur. dicit q ipse iuste et ꝛm canonicas sanctiones seu etiam imperialia statuta seu leges processit et procedere intendit et a iuris vtriusq tramite nō discessit. nec discedē itēdit. min9q ipz appellātē aggē

hauit nec aggrauare intendit aut itellexit. qō ꝓ ꝙ causas colozatas allegatas singulas decernēdo. Non eñ grauauit in hoc ꝙ eū cepit ⁊ captū tenuit qz cū sit sibi delat⁹ de tali heretica prauitate ⁊ testes multos habeat cōtra eū merito ipm tanq̄ conictū de heresi. vel sibi vehementer suspectū captū tenere debuit atq̄ debz. nec grauauit eū qz dare ipm noluit cautioni. nā cū crimen heresis sit crimē de maioꝛib⁹ ⁊ ip se appellās esset conuictus ⁊ statim in negatiua nequaq̄ erat. nec est cautōi etiā maxime dādus. sed est ⁊ erat i carceribus detinend⁹. Et sic discurrat per alias rationes. Quo facto dicat sic q̄re apparet ꝙ ipe iudex debitez iuste ꝓcessit ⁊ iuris semitis minime deuiauit. minusq̄ ipm in aliq̄ aggrauauit. ꝫ ipe appellans per causas colozatas at q̄ fictas nititur subterfugere iudiciuz iniuste ⁊ indebite appellando. ꝓpter que eius appellatio ē friuola atq̄ nulla vtpote a nullo grauamine interiecta peccans in materiaꝛ forma. Et cū appellationibus friuolis nec iura deferant nec sit a iudice deferendum. Ioō dicit ipe iudex ꝙ interiectam appellationem non admittit nec admittere intendit. nec ei defert nec deferre proponit. Et hanc responsionem offert dicto tali sic indebite appellanti ꝓ apostolis negatiuis. ⁊ mandat inseri statim i mediate post appellationem p̄dictaz eidem ꝓsentatam. Et sic tradat notario qui appellationem eidē p̄sentauit.

q Vibus apostolis negatiuis sic adhibitis appellanti. statim iudex continuando ipm suum officium exequatur. mandando eundē capi seu detineri. vel ipm arrestādo vel terminum ad comparendum cozam se eidem assignando vel aliquod simile ꝓpter quod appareat quod nō desinit esse iudex. continuabitq̄ ꝓcessum suum contra appellantem quousq̄ a iudice ad quem est appellatuz sit ꝓhibitus ne ꝓcedat. Caueat tamē iudex ꝙ nullam nouitatem faciat contra appellantem personam. nec ipsuz capiendo nec si captus est a carcere liberando nec alias ab hoza qua fuit sibi appellatio ꝓsentata. quousq̄ apostolos ei tradiderit negatiuos. ꝫ extūc vt ꝓdicitur poterit si iusticia hoc requirat. quousq̄ sit ꝓhibitus a iudice ad quem fuerat appellatum. ⁊ tunc cū ꝓcessibus clausis ⁊ sigillatis ⁊ cum si de ac tuta custodia idonea cautione si oportuerit remittat eum ad iudicē an tedictum. Si autez iudex exhibere decreuerit apostolos affirmatiuos et reuerentiales aduenīente eidem termino peremptozio assignato ad dandum et recip iendum apostolos. Exhibebit ꝙ modum qui sequitur in scriptis.

T dictus iudex respondendo e ꝓfate interiecte appellatōi si dici appellatio mereatur. Dic̄ ꝙ ipse iuste et ꝓut debuit in cā p̄senti ꝓcessum et non alias nec dictuz aggrauatum se appellasse aggrauare intendit. quod patet ad allegatas rationes singulas discurrendo. Non enim ipsum aggrauauit in hoc ꝙ dicit ⁊c. discurrat per causas singulas appellationis meliozi modo et cum veritate q̄ poterit respondendo. Concludendo sic. quare apparet ꝙ ipse iudex dictuz appellantem nullatenus aggrauauit nec causam dedit eidez appellanti metuens ne scōm eius demerita ad iusticiam procedatur. ꝓpter quod eius appellatio est friuola atq̄ nulla. quia a nullo grauamine interiecta. nec ei ē iure a iudice deferendum. Verum ꝓpter reuerentiam sedis apostolice ad quam extitit appellatum dicit ipse iu

dex q dictã appellatõnẽ admittit eiq; defert & deferre intẽdit. totũ pñs negocium ad sctissimũ dñm nr̃m papã & sanctã sedẽ apl̃icã. remittẽdo assignando eidẽ appellanti certũ tps. s. tot mẽses prime subsequntes. Infra qs cũ pcessi b⁹ clausis & sigillatis sibi p ipm iudicẽ tradẽdis. vel alias data idonea cautõe de presentando se in romana curia. vt cũ fida & tuta custodia eidẽ p ipm iudicẽ exhibẽda. habeat se i romana curia pñtare dño nr̃o pape. Et hãc responsionẽ offert ipe index eidẽ appellãti pro apl̃is affirmatiuis & mãdat eã iseri immediate p⁹ intiectã appellatoz eidem presentatã. et sic tradet eã notario qui appellatoz eidẽ presentauit.

a Trẽdat autem pndẽs iudex q mox vt apl̃os reuerentiales appellãti exhibuit in cã illa p q̃ ille appellauit statim ipe dsinit eẽ iudex Nec pt ampli⁹ de illa ꝓgnoscere nisi si bi cã remissa p sctissimũ dñm nr̃m papã q̃re de cã illa se ampli⁹ non itromittat nisi mittẽdo dictũ appellantem p modũ pdictus ad dñm nr̃m papã assignãdo eidẽ terminũ ꝓpetentẽ. vtpote vnius mensis duoz vel triũ q̃tenus interim possit se ad eundẽ disponere et parare recipiatq; ab eo de ꝓcendo & se presentando in romanã curiã infra eũdem terminũ assignatũ idonea cautõe Vel si appellãs nõ pt illã pstare. mittat cum fide et tuta custodia. Vel obliget se melius q̃ poterit quatenus se infra terminũ assignatũ in romana curiã pñtabit dño nr̃o pape vel p ipm nõ stabit. Si aũt iudex hz cãm aliã ac pcedit ꝑ eã in alia cã in q̃ delat⁹ nõ appellauit. In ipa illa cã iudex remanet put añ iudex. Etiã si post admissaz appellatoz & datis apl̃is reuerẽtialib⁹ ipe appellãs accusat & denũciat iudici de alijs heresis crimínib⁹. de q̃b⁹ nõ agit in cã p q̃ appellauit nõ desinit esse iudex imo pt p se ad informãdũ & testes examinãdũ libere put prius. Et finita pria cã i romana curia vel ad iudicem remissa pt pcedere libere in secunda. Aduertãt aũt iudices q pcessus clausos & sigillatos ad romanã curiã mittãt iudicib⁹ assignatis q̃ iusticiã faciãt pcessus meritis actitatis. nec inq̃sitores ibi curent agere ꝑ appellãtes ꝙ omittãt eos pdictis suis iudicib⁹ iudicãdos. q̃ iudices si inq̃sitores nolũt facere ptẽ ꝑ appellãtes pcedent ex officio ad pcuratoz appellãtũ si voluerit expediri. Aduertant etiã iudices q si ad appellãtiũ instãtiã citent psonaliter & ꝓceant. caueant tñ oĩno litẽ nõ iurare. ꝙ attẽdãt pcessus exhibere & totã cãm ad illos reducere & pcurẽt vt citi⁹ poterũt remeare ne ibi tedijs miserijs laboribus & expẽsis dãnabilit̃ fatigẽt. sequũtur nãq; dãna ecclesie & heretici ꝓfortãtur. & ex p⁹ nõ inueniũt iudices tantũ fauoz̃ & reuerẽtiã nec timẽt put eoz̃ pñtia facit. Itẽ ipi heretici alij q̃cũq; vidẽtes iudices i romana curia fatigari & detineri erigẽt sibi cornua & cõtẽnẽt ac malignabũtur & audacius hereses seminabũt. vbi agit ꝑ eos silẽt mõ appellabũt. Alij etiã iudices efficiunt debiliores ad negocia fidei ꝓsequẽdu & et ad hereticos exstirpãdũ metuẽtes ne p ꝓsiles appellatões tedijs & miserijs fatigẽtur & hꝫ oĩa cedẽt i magnũ pndicĩũ fidei & ecclesie sctẽ dei a q̃b⁹ singul⁹ spõsus ipi⁹ ecclesie eã pfuare dignet.

Anno deitatis. M.cccc.xciij. presens liber quẽ editor Malleũ malleficarũ intitulauit per Antonium koberger Nurbergen. ciuẽ est ipressus & ad hũc finem perductus. xvij. die mẽsis Marcij.

БИБЛІОТЕКА СЕЛЯНА

Cho – 22

3,500,–

„DOM KSIĄŻKI"
Przedsiębiorstwo Państwowe
POZNAŃ
ANTYKWARIAT
KSIĘGARNIA

Pz. Nr .....

9025 –

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNA
Inc. 303
INKUNABUŁY